BODITE GOSPODAR NA SVOJEM
JELOVICA

★ DELO

LJUBLJANA,
ČETRTEK, 7. MARCA 1991
LETO XXXIII ● ŠT. 55 ● CENA 10 DINARJEV

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
TIT DOBERŠEK

2,60 DEM, 18 ATS,
2,50 CHF, 1970 ITL

Književni listi: Pogovor z literarnim znanstvenikom – Pojasnila o »D-fondu« – (Post)modernost E. A. Poeja – Dnevniki Edvarda Kocbeka

Razprava je obtičala pri obrambnem zakonu

V republiškem parlamentu so poslanci zavrnili zakon o zasebnem delu – Različna mnenja o ustavnem zakonu za izvršbo 96. in 97. amandmaja k slovenski ustavi

LJUBLJANA, 6. marca – Po dveh delovnih dneh v slovenskem parlamentu ni še nič odločenega. Ali pa – danes so namreč končno na skupni delovni seji poslancev vseh treh domov spravili z dnevnega reda zakon o zasebnem delu, ki so si ga leto dni podajali sem in tja. Naj spomnimo, da je bilo pred današnjo zavrnitvijo zakona sporno eno samo določilo, in sicer o popoldanski obrti.

Z zakonom o zasebnem delu se je tudi začel delovni dan v parlamentu, ki je že doslej, danes pa seveda znova polariziral poslance med zagovornike zakona, ki naj bi uredil po njihovem mnenju popoldansko delo za veliko dejavnosti, zlasti intelektualnih, ki jih ni mogoče opravljati kot zasebne. Nasprotniki zakona, med njimi zbor združenega dela v celoti in poslanci liberalne stranke (nekdanje obrtniške) pa so razlagali, da popoldanska obrt s tem, če zakon ne bo sprejet, ni onemogočena.

● Manj zapletov in polemik, kot smo pričakovali, je bilo na skupni seji ob nenadnem, a seveda že precej časa pričakovanem predlogu za predčasno razrešitev guvernerke narodne banke Slovenije Milice Ozbič, ki je to funkcijo opravljala več let. Po odločitvi parlamenta jo bo na tej funkciji prvega naslednji mesec zamenjal dr. France Arhar, ki je bil doslej direktor LHB banke v Frankfurtu. Za novega generalnega direktorja SDK pa je bil namesto Franca Knafeljca, ki se mu izteka že drugi mandat, danes imenovan Igor Omerza.

Še do hujše polarizacije je prišlo pri naslednji temi, ki so jo poslanci obravnavali na skupni seji, o spremembah in dopolnitvah ustavnega zakona za izvedbo 96. in 97. amandmaja k slovenski ustavi. Poenostavljeno povedano, v njem je ponujena kompromisna rešitev med zahtevami za popoln moratorij na služenje vojaškega roka in med že sprejetimi odločitvami slovenskega parlamenta, naj večina nabornikov služi rok v Sloveniji. Razprava tokrat ni bila toliko strankarsko polarizirana, pač pa so se razdelili med zagovornike demilitarizirane Slovenije in zagovornike neodvisne države, ki mora svojo suverenost braniti tudi s svojimi oboroženimi silami.

Po razpravi je bilo očitno, da predlagane spremembe in dopolnitve ustavnega zakona ne bodo dobile potrebne dvotretjinske večine, izmed več predlogov, kako rešiti zaplet, je bilo končno izglasovano, da naj bi poskušali najti skupni jezik na sestanku med vodstvom skupščine in vodji poslanskih klubov.

● Na sestanku med vodstvom skupščine in vodji poslanskih klubov so nocoj po večurni razpravi prišli do novega predloga sprememb ustavnega zakona o obrambi, ki ga bodo ponudili poslancem. Bistvo predlaganih sprememb je v tem, da republiški sekretariat za ljudsko obrambo do spremembe republiške ustave slovenskih nabornikov ne bi pošiljal na služenje v JLA, ampak le v teritorialno obrambo in organe za notranje zadeve. To pa ne bi veljalo za tiste nabornike, ki sami želijo služiti vojaški rok v JLA.

Parlament bo jutri nadaljeval delo. Več na 4. strani.

JANA TAŠKAR

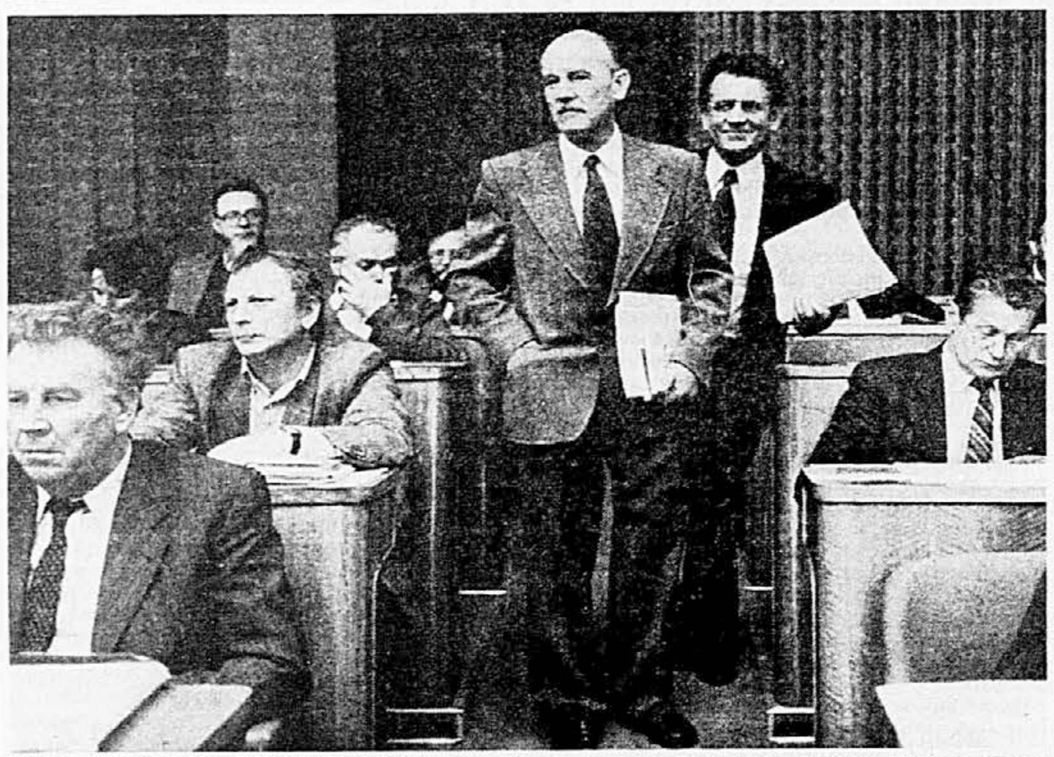

PRED SKUPŠČINSKIM SPOPADOM – Dr. France Bučar prihaja v skupščinsko dvorano (Foto: Zoran Vogrinčič)

TEMA DNEVA

Argumenti moči

Položaj v razpadajoči Jugoslaviji je čedalje bolj nevaren in manj razumljiv. Medtem ko se malodane vse prizadete stranke v ločitvenem oziroma razdruževalnem procesu vsaj deklarativno zavzemajo za mirno in sporazumno rešitev iz vse bolj zagatne jugoslovanske krize, je praksa v resnici povsem drugačna. Toda vendarle pričakovana. Na teh večno nemirnih balkanskih tleh se v bistvu nikoli niso znali upreti neznosno privlačnemu šarmu urejanja zadev z ognjem in mečem. Miren in strpen dogovor o tem, kako se ločiti, po tej balkanski logiki ne šteje nič. Vsi prisegajo samo na argumente moči. Takšna razmišljanja Jugoslavijo nenehno pehajo proti prepadu državljanske vojne, ki so jo nekateri po dogodkih v Pakracu že začeli oznanjati. Na srečo sicer prenagljeno, toda nevarnost ni zaradi tega nič manjša. Razgretih strasti ni mogoče pogasiti kar čez noč.

Politiko konfrontacij kajpak najbolj zagovarjajo tisti, ki bi s preureditvijo ali dokončnim razpadom Jugoslavije največ izgubili. Toda reakcije na takšno politiko so v nekaterih okoljih velikokrat preveč čustvene in premalo racionalne. Namesto zvezne vojske, ki jo zdaj izganjajo tudi iz Makedonije, nastajajo nove, republiške. Kot da ne bi bila zgodovina že neštetokrat dokazala, da so v bistvu vse vojske enake . . .

Skrb nove slovenske države za obrambo svoje suverenosti in za uresničitev volje, sprejete na plebiscitu, je seveda razumljiva in logična. Bržkone ga ni, ki bi temu oporekal, toda zdi se, da se oblast zadeve loteva na napačnem koncu. Lastna, sodobno opremljena in učinkovita vojska ter obubožano gospodarstvo nekako ne gresta skupaj. In tudi Evropa ne da veliko na takšna spričevala . . .

Zato bi vendarle kazalo vse te zadeve čimprej urediti z novo ustavo, ki jo zdaj že prav grdo odrivajo na stran.

BRANKO SOBAN

VOJAŠKA KUHINJA

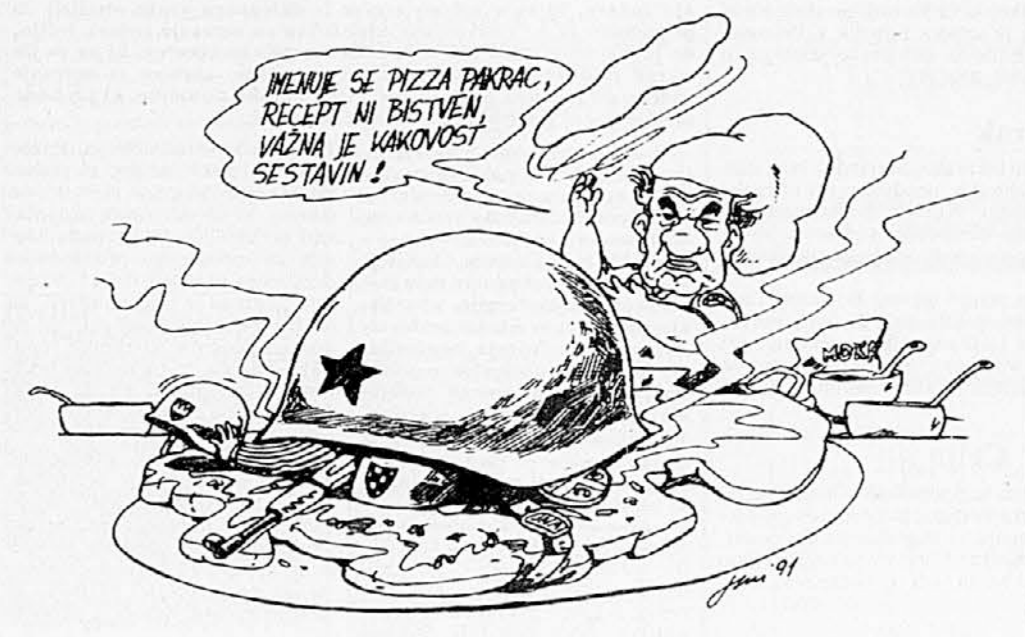

Karikatura: Franco Juri

DANES V DELU

● Makedonija se prepira zaradi JLA
Najmočnejša stranka je zahtevala umik JLA iz republike
stran 2

● Slovenski gradbinci računajo na posle v Kuvajtu
Podjetja nameravajo med drugim sodelovati na natečajih za podizvajalce gradbenih del
stran 3

● Hrvaška potrebuje resnico
Medtem ko se Tuđman in Mesić pogajata, jima Beograd tako rekoč neopazno krade ozemlja
stran 6

● Grafični bienale v Cankarjevem domu
Na vprašanje, zakaj se ta mednarodno uveljavljena prireditev po treh desetletjih seli iz Moderne galerije, odgovarjajo tri ustanove in kulturno ministrstvo
stran 7

● Na evropskih cestah so skoraj »vojne razmere«
V Evropski skupnosti predlagajo sprejetje skupnega evropskega prometnega zakonika
stran 10

Protest hrvaške vlade

Manolićevo protestno pismo zavoljo sklepov srbske vlade – V notranjem ministrstvu napovedujejo odgovor admiralu Brovetu – Nemir Srbov se širi v notranjost

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 6. marca – Danes se je v srbske vasi osiješke, vukovarske, vinkovske in manastirske občine vrnila večina beguncev, ki so se zaradi velikosrbske propagande umaknili v Vojvodino. V vzhodni Slavoniji menijo, da bosta red in mir spet zavladala čez dva dni, ko naj bi na vseh šolah stekel pouk. Dokaj mirno je bilo v Pakracu in tudi na Banskih dvorih v Zagrebu.

Na nove grožnje Hrvaški namerava predsednik Tuđman odgovoriti predvsem z obnovo najbolj izpostavljenih organov oblasti, v katerih naj bi položaje zasedli najsposobnejši, demokratično usmerjeni ljudje. V vodilni stranki HDZ bodo zaostrili strankarsko disciplino, se pravi, da v HDZ poslej ne bi bilo prostora za prenapeteže oziroma jastrebe, ki s svojimi nastopi lahko HDZ predvsem pa uradni hrvaški politiki bolj škodijo, kot koristijo. Sinoči se je HDZ priključila hrvaška Ljudska kmečka stranka mag. Jureta Šonje, na seji glavnega odbora HDZ pa je predsednik dr. Franjo Tuđman poudaril, da bo Hrvaška nadaljevala miroljubno politiko, vendar se bo tudi v prihodnje tako kot v Pakracu uprla tako oboroženim vstajam kot tudi drugim nasilnim poskusom rušenja hrvaške oblasti.

Predsednik hrvaške vlade Josip Manolić pa je danes poslal predsedniku srbske vlade dr. Dragutinu Zelenoviću protestno pismo, ki zadeva sklepe srbske vlade o dogodkih v Pakracu. Manolić poudarja, da je bil nastop hrvaške policije v Pakracu v skladu z republiško ustavo in zakoni, ki jih v ničemer niso prekršili. Zato hrvaška vlada v celoti zavrača enostranske in samovoljne sklepe srbske vlade, ki napadajo hrvaško oblast.

V hrvaškem notranjem ministrstvu trdijo, da njihovi policisti v soboto niso streljali na pripadnike JLA, kot je to včeraj v odboru za ljudsko obrambo zveznega zbora skupščine SFRJ trdil admiral Stane Brovet, pač pa naj bi bili pripadniki JLA povzročili tri manjše incidente ob vstopu v Pakrac, ko so zaustavljali policijska vozila, jih pregledovali in se tako vmešavali v notranje zadeve Hrvaške.

Medtem ko se je v pakraške šole vrnilo 90 odstotkov otrok, izvzemši vasi Bučje in njeno okolico, kjer naj bi bilo središče pakraške vstaje, se je vznemirjenost iz vzhodnega dela Slavonije prenesla v njeno osrčje, to je v nacionalno mešane vasi v občini Slavonski Brod, v katerih so začeli ponavljati srbski eksodus iz vzhodnega dela Slavonije. Glavni agitatorji izseljevanja so organizatorji za ustanovitev Srbske demokratske stranke v tej občini. Več na 2. strani.

PETER POTOČNIK

● *Odstop indijske vlade*

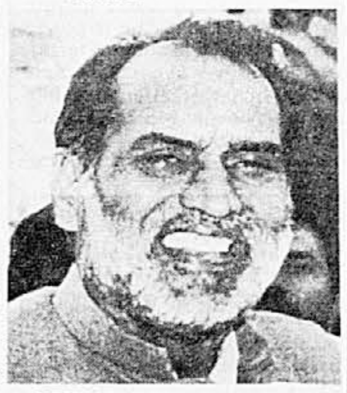

NEW DELHI, 6. marca (Tanjug) – Indijski premier Čandra Šekar je danes odstopil skupaj s svojo manjšinsko vlado, sestavljeno pred štirimi meseci, in napovedal razpis splošnih volitev. Sklep o odstopu je objavil v skoraj prazni dvorani zveznega parlamenta, katerega zasedanje že tretji dan bojkotira več političnih strank. Med njimi je tudi največja, to je kongresna stranka bivšega premiera Radživa Gandhija.

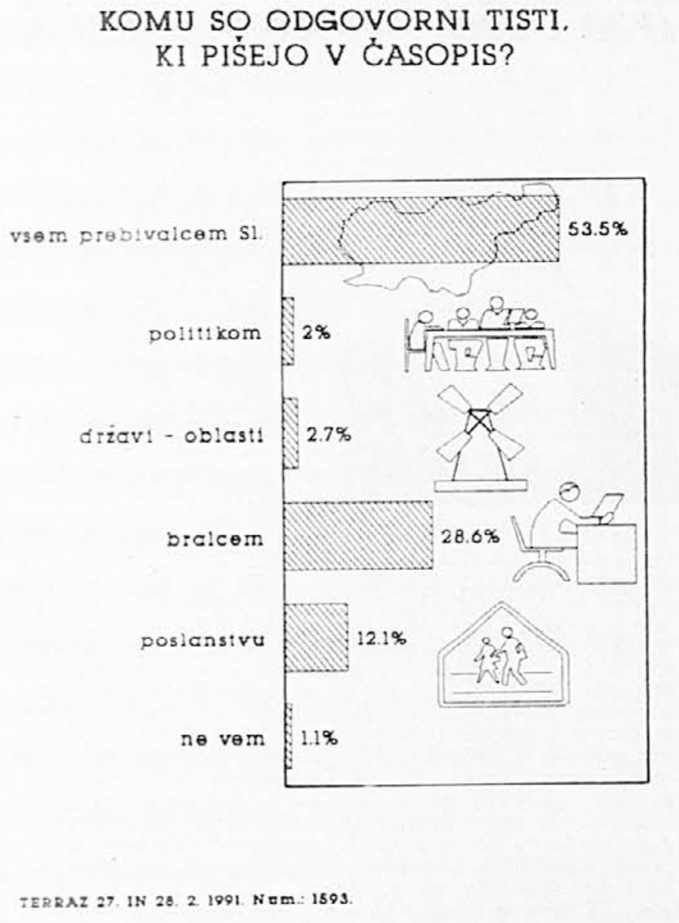

Javnost o tisku

LJUBLJANA, 6. marca – V terenski javnomnenjski raziskavi, ki jo je Delo Stik opravil 27. in 28. februarja v 34 slovenskih naseljih na dokaj reprezentativnem vzorcu 1593 državljanov, je raziskovalce zanimalo predvsem to, kaj javnost misli o medijih.

Na vprašanje, komu so oziroma naj bi bili odgovorni tisti, ki pišejo v časnike, je več kot polovica vprašanih (53,5 odstotka) odgovorila, da so pravzaprav odgovorni vsem prebivalcem Slovenije, dobra četrtina (28,6 odstotka) pa, da so odgovorni predvsem svojim bralcem. Da so novinarji in drugi za javnost pišoči ljudje odgovorni predvsem svoji vesti oziroma poslanstvu, ki ga z obveščanjem opravljajo, misli 12,1 odstotka vprašanih. Da so pišoči odgovorni predvsem državi in oblasti, pa sodi 2,7 odstotka vprašanih, dva odstotka pa, da so odgovorni politikom.

Več na 3. strani.

SLAVA PARTLIČ

Sadam zamenjal ministra

Po uporu na jugu Iraka je postal notranji minister predsednikov sorodnik – Kdo ima v rokah Basro? – Kuvajt napovedal demokratične volitve – Kje so novinarji?

BAGDAD, TEHERAN, RIAD, 6. marca (AFP, Tanjug) – O Basri in še nekaterih južnoiraških mestih, kjer so v zadnjih dneh izbruhnili nemiri in demonstracije proti vladi v Bagdadu, so si vesti nasprotujoče. Iraški veleposlanik v OZN je sinoči dejal, da je mesto spet v rokah sil Sadama Huseina, begunci iz Iraka pa so danes zatrjevali, da je pod nadzorom »ljudstva«, ki naj bi zasedlo tudi večino glavnih vladnih institucij. Spopadi so se menda nadaljevali tudi v bližnjih krajih.

O tem, da so čete, zveste Sadamu Huseinu, spet prevzele nadzor nad Basro in še nekaterimi mesti na jugu države, je danes v Riadu govoril tudi eden od visokih ameriških vojaških funkcionarjev, ki je omenil, da je položaj na iraškem jugu »negotov« in da prihajajo poročila o novih nemirih v Karbali in Nadžafu. V Teheranu pa so danes zvečer objavili, da begunci zanikajo vesti zahodnih radijskih postaj, da so demonstracije utihnile in da so enote revolucionarne garde v Basri spet na oblasti. Po pripovedovanju pobeglih Iračanov naj bi uporniki povsem nadzorovali Basro, Al Amaro, Kut, Nasirio, Tanumo in Zobeir.

Radio Bagdad je sporočil, da je iraški predsednik Sadam Husein odstavil notranjega ministra Samerja Mohameda Abdula Bahaba in na njegovo mesto imenoval Alija Hasana al Madjida, ki je bil od avgusta guverner Kuvajta. O njem je malo znanega, razen, da je Sadamov sorodnik in da je poveljeval enotam, ki so leta 1989 zadušile upor Kurodv. Ta zamenjava je sledila po nezadovoljstvu z vlado v Bagdadu in neredih v južnoiraških mestih.

Danes je zapustilo Bagdad 35 zavezniških vojnih ujetnikov, namenjenih v Saudsko Arabijo, na bagdadsko letališče pa je prispelo 295 iraških zajetih vojakov.

Kuvajt je obiskal britanski premier John Major kot prvi voditelj zavezniške države. Opozoril je, da bo treba urediti še veliko vprašanj, preden bodo prišli do celovite rešitve za Bližnji vzhod. Predsednik kuvajtske vlade Abdulah al Sabah pa je napovedal demokratične volitve in zaščito za pripadnike številne palestinske skupnosti v državi. Evropska skupnost je danes sklenila dodeliti iraškemu prebivalstvu in kuvajtskim otrokom okoli 450.000 dolarjev pomoči v živežu. Pomoč naj bi bila namenjena tudi za popravilo uničenih vodovodov, del pa za zdravila in drugo medicinsko opremo.

V sporočilu, danes objavljenem v Ženevi, je rečeno, da je večina od 25 zahodnih novinarjev, ki so pred nekaj dnevi izginili na cesti iz Kuvajta v Basro, pod zaščito iraških opozicijskih sil. Iraški vrhovni svet islamske revolucije omenja, da je v njihovem varstvu 21 novinarjev in da jih je nekaj ranjenih, ker so zašli v ogenj med vladnimi in uporniškimi silami. O usodi drugih pogrešanih novinarjev še vedno ni znano nič.

Države članice Nata so se v Bruslju danes domenile, da bodo umaknili iz Turčije posebne letalske enote, ki so bile tja poslane januarja za okrepitev turške obrambe v primeru iraškega napada. Letala naj bi se kmalu vrnila v domača oporišča v Belgiji, Nemčiji in Italiji.

V iranski javnosti je vse pogosteje slišati ocene, da bi moral »bagdadski režim« prepustiti oblast ljudstvu in tako Iraku prihraniti nove tragedije ter morebitno državljansko vojno.

● Osem arabskih držav se je v Damasku zedinilo, naj bi bili egiptovska in sirska vojska jedro arabskih mirovnih sil v Zalivu, je rečeno v deklaraciji, ki so jo sprejeli na tem srečanju.

● Uradni sovjetski predstavnik Vitalij Čurkin je na tiskovni konferenci dejal, da nič ne ve o tem, da bi se dogovarjali z indijskim veleposlanikom v Moskvi o političnem zatočišču za Sadama Huseina.

● Corriere della sera piše, da proti Siriji pluje trgovska ladja, natovorjena s scudi, ki naj bi bili nova grožnja za varnost na Bližnjem vzhodu. Rakete so menda kupljene v Severni Koreji.

● Vodja izraelske laburistične opozicije Šimon Peres se je zavzel za sklic mednarodne konference o Bližnjem vzhodu, na kateri naj bi rešili izraelsko-arabski konflikt in nanjo povabili tudi jordansko in palestinsko organizacijo.

POSLEDNJE AMERIŠKE STRAŽE – Pripadnika ameriške vojaške policije stražita zadnjo ameriško postojanko v Iraku, ki so jo zavezniki določili za mesto izmenjave vojnih ujetnikov. (Telefoto: Reuter)

Kdo in koliko dolguje za elektriko

Največji porabniki tudi največji dolžniki – Dolgovi ogrožajo elektrogospodarstvo

LJUBLJANA, 6. marca – Nobena skrivnost ni, da računov za električno energijo ne poravnavajo prav največji porabniki – vse tri slovenske železarne, TGA Kidričevo in Tovarna dušika Ruše. Samo teh pet porabnikov dolguje 500 milijonov dinarjev za energijo, dobavljeno lani, za energetski prispevek pa še 900 milijonov dinarjev. Njihovi dolgovi letos še naraščajo, saj so samo v prvih dveh mesecih že presegli 183,5 milijona dinarjev.

Kaj se bo rodilo iz tega, ne vedo povedati niti v energetskem ministrstvu. Železarn ni mogoče zapreti čez noč, prav tako ne elektrolize v TGA. Dolgovi pa naraščajo tako hitro, da so močno ogrozili tudi poslovanje elektrogospodarstva. Zato poskušajo od dolžnikov dobiti čim več denarja s pobotanji pa tudi tako, da kupujejo in prodajajo elektriko po nižji ceni, v kateri ni obračunana amortizacija.

Pa ne gre le za največje dolžnike. Nerednih plačnikov električne energije je povsod veliko. Kaj storiti, kako iztrejati dolžne zneske? Kaže, da je še najlaže z gospodinjstvi, saj jim elektrogospodarstvo elektriko preprosto odklopi. Več na 3. strani Pod žarometom Dela. T. S.

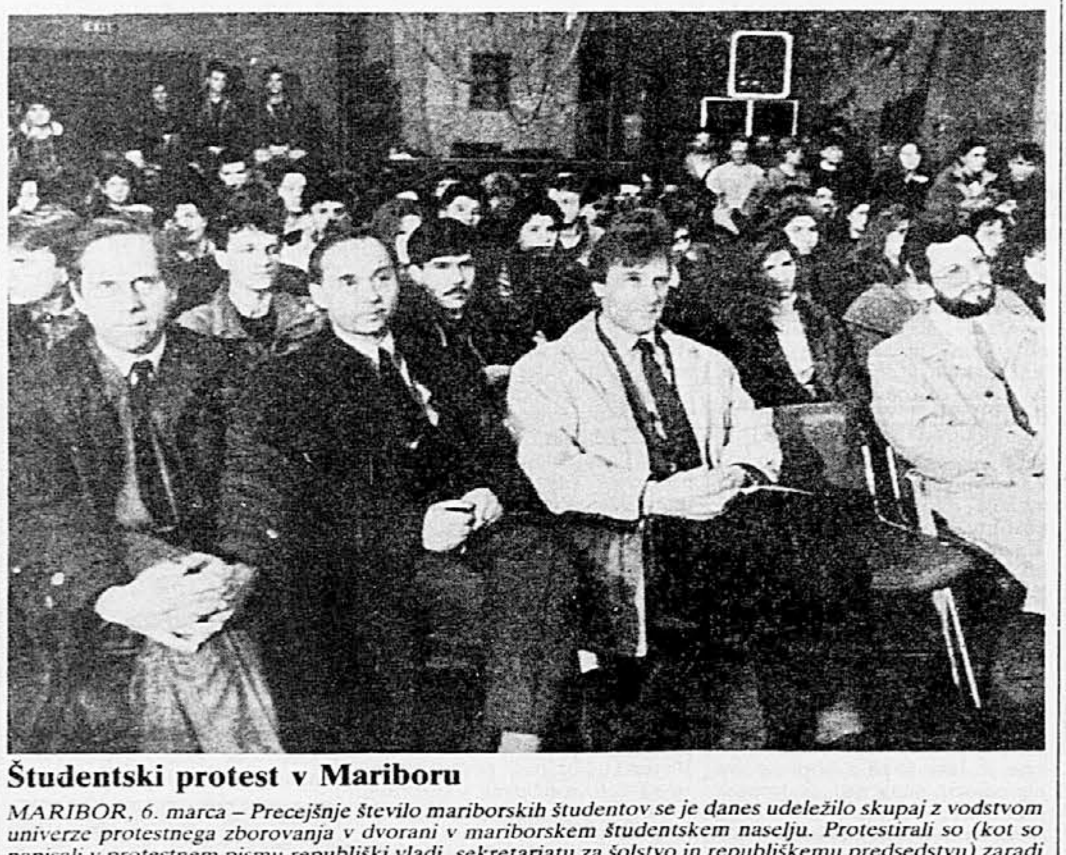

Študentski protest v Mariboru

MARIBOR, 6. marca – Precejšnje število mariborskih študentov se je danes udeležilo skupaj z vodstvom univerze protestnega zborovanja v dvorani v mariborskem študentskem naselju. Protestirali so (kot so napisali v protestnem pismu republiški vladi, sekretariatu za šolstvo in republiškemu predsedstvu) zaradi neodgovornega in negativnega odnosa slovenske vlade do visokega šolstva, zavrnitve prenovljenih študijskih programov, zmanjšanega deleža proračunskih sredstev za izobraževanje in izključitve 15 let obljubljanega Univerzitetnega športnega centra iz osnutka proračuna, ki enormno zvišuje deleže za vojsko in policijo. Več na 2. strani. (J. K.-V., foto: Bogo Čerin)

Sto tisoč vojakov manj

MOSKVA, 6. marca (Tanjug) – Sovjetske oborožene sile bodo letos za več kot 100.000 vojakov manjše, kot je bilo načrtovano. To je v današnjem kratkem pogovoru za najbolj poslušano sovjetsko radijsko postajo Majak (Svetilnik) izjavil sovjetski obrambni minister Dmitrij Jazov.

Albanski vojaki in graničarji s streli hoteli razgnati tisoč beguncev ob meji

Visoki komisariat OZN pozval naše oblasti, naj begunce sprejmejo – V Tirani znova oblegajo tuja veleposlaništva – Italijanska vlada je zaskrbljena – Ali albanski predsednik Ramiz Alia popušča?

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BOŽAJ, 6. marca – Kot kaže, je bila umiritev razmer v Albaniji le kratkotrajna, saj je [illegible] ljudstvo [illegible] uprlo Ramizu Aliji. Včeraj je na italijansko obalo, v Brindisi in Otranto, priplulo več kot tisoč mladih Albancev, ladje pa so v albanskih pristaniščih s silo vzeli [illegible]. Danes smo lahko videli novo dramo Albancev na mejnem prehodu Božaj blizu Titograda.

Okoli pete ure zjutraj se je iz skadrske smeri oziroma iz vasi Vraka in okolice odpravilo proti jugoslovanski meji več kot tisoč ljudi. Kot so dejali, so večinoma srbskega in črnogorskega rodu, precej pa je tudi »čistih« Albancev. Na pot so odšli s tovornjaki, traktorji, kolesi, pa tudi na konjih. [illegible] pa je bilo tudi starejših, otrok in žensk oziroma celih družin. Po dvajsetih kilometrih so okoli osme ure prišli do prve mejne zaporice in v prvem naskoku so jo odstranili. Stražarji jih niso mogli ustaviti, ampak so samo obvestili vso albansko vojaško in policijsko stražo. Ta jih je [illegible] pričakala blizu meje. [illegible]

● BEOGRAD, 6. marca (AFP) – Policija je v Tirani danes s streli skušala razgnati množico okrog tri tisoč ljudi, ki so se skušali prebiti do tujih veleposlaništev. Demonstranti so se spopadli s policijo, vendar doslej še ni vesti o morebitnih žrtvah.

[illegible] da so se to odločili sinoči. Dogovorili so se za pobeg iz Albanije, ker so albanske oblasti prav včeraj zavrnile njihovo zahtevo po uvedbi šol v materinščini (srbščini) in [illegible] imen.

● TITOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Približno 550 Črnogorcev in Srbov iz albanskega mesta Vraka v bližini Skadra je po celodnevnem čakanju na albanski strani mejnega prehoda Božaj dobilo dovoljenje albanskih in naših oblasti, da lahko zapustijo Albanijo in prestopijo jugoslovansko mejo. Okrog 21. ure so se dvignile zaporice in begunci so prestopili mejo z vzkliki: »Živela Jugoslavija!« »Živelo bratstvo in enotnost!« in »Umrli bomo za Jugoslavijo!«

Begunci po pisanju albanskih časopisov menijo, da »odhajajo v Evropo in demokracijo, [illegible] poceni delovno silo«. Nauk je očiten, obenem pa pišejo, da vse to spodbujajo tuji dejavniki, ki so že zdavnaj napisali scenarij za destabilizacijo Albanije. Vlada Ramiza Alie bo kljub temu skušala kaj narediti: kmalu bo sprejela predpise, po katerih bodo Albanci lahko legalno odhajali

● OHRID, 6. marca (Tanjug) – Samo danes je v Otranto priplulo 250 Albancev, v minulih nekaj dneh pa kar 2.500. Italijanske oblasti se bojijo napovedi, da utegne v Italijo v kratkem pripluti še okrog osem do devet tisoč beguncev iz sosednje države.

– v gospodarsko emigracijo. Politika kot možnost [illegible] Napovedujejo tudi, da bodo iz zaporov takoj izpustili vse politične zapornike, zato je tudi prvo opozicijsko glasilo Rilindja Demokratike namenilo vsem Albancem »pomirljiv« poziv: »Ne glede na to, ali imamo radi Enverja Hoxho ali ne, [illegible] Albanci«.

BRANKO JOKIĆ

S TELEPRINTERJA

Albancem je vse težje

PRIŠTINA, 6. marca – Prebivalci albanske narodnosti po vsem Kosovu prek svojih združenj, podružnic Demokratske zveze Kosova, Združenja neodvisnih sindikatov in drugih institucij vztrajno protestirajo proti čedalje hujšim represalijam srbskih oblasti. Posebej protestirajo proti privedbam na tako imenovane informativne pogovore na sekretariatu za notranje zadeve, pa tudi aretacija vodij albanskih organizacij. Danes so ogorčeno protestirali tudi proti barbarskemu umoru Shaqirja Thaçija v Đakovici, ki je postal žrtev srbske policije in so ga danes pokopali v domačem kraju. Albanci obsojajo tudi vandalski vlom v nacionalno poslopje Albancev oziroma Prizrenske lige, iz katerega so neznanci ukradli 11 eksponatov zgodovinske vrednosti. Srbska policija pa vedno dela racije ob tržnih dnevih in Albancem odvzema vse tehnične izdelke, ki bi jih radi prodali, da bi laže vzdrževali svoje družine. Včeraj je srbska policija v Prizrenu vdrla v nekaj zlatarn, iz katerih je odnesla kar precej zlatega in srebrnega nakita ter drugih dragocenosti. (K. A.)

Zeleni Maribora za čist zrak

MARIBOR, 6. marca – Februarja je bil zrak v Mariboru vsak dan preveč onesnažen. Število obolenj na dihalih, predvsem pri otrocih, se nenehno povečuje, gozdovi propadajo. Kljub tem alarmantnim podatkom pa je vse manj denarja za ekološke programe, ki bi pripomogli, da Maribor ne bi bil več eno najbolj onesnaženih slovenskih mest.

To smo slišali danes na javnem zborovanju na mariborskem Trgu svobode, ki so ga organizirali Zeleni. Podpredsednik Zelenih Slovenije Srečo Kirn je poudaril, da mora tudi republika pomagati pri sanaciji mariborskega zraka. Da v Mariboru ekološka zavest še vedno ni visoka, potrjuje zelo slaba udeležba na zborovanju. (V. V.)

Generalska partija tudi v Celju

CELJE, 6. marca – Z intoniranjem jugoslovanske himne se je v domu JLA v Celju danes začela ustanovna konferenca celjske organizacije Zveze komunistov – Gibanja za Jugoslavijo. Po podatkih iniciativnega odbora se je doslej v Celju včlanilo v to organizacijo okrog 60 članov in velika večina jih je prišla tudi na ustanovni zbor. (I. B.)

Dobrodelni koncert v Velenju

VELENJE, 6. marca – Ob koncu tedna bo dobrodelni koncert, s katerim se bodo Velenjčani prvi pridružili akciji Naše žene za ustanovitev prvega posvetnega materinskega doma v Sloveniji. Kljub enoletnem prizadevanju Naše žene je še vedno vprašanje, ali se bo kmalu našel prostor, kamor bi se lahko zatekle matere brez bivališča.

V petek 8. marca bodo ob 19. uri v velenjskem domu kulture nastopile Šaleške predice, ki gojijo stare slovenske običaje in pojejo ljudske pesmi, na koncertu pa bodo sodelovali še Marjana Deržaj, Boris Kralj in Silvester Mihelčič. Doslej je bilo v v akciji Naše žene zbranih 60 tisoč dinarjev, nove prispevke za materinski dom pa lahko pošljete na žiro račun: 50100-743-51061. Naslov je: MSS »Za materinski dom, Miklošičeva 24, 61000 Ljubljana. (S. G.)

Bodo Anteja Pavelića pokopali doma?

ZAGREB, 6. marca (Tanjug) – Ostanke »poglavnika« ustaške države Anteja Pavelića bi morali iz Madrida prenesti v domovino, zahteva hrvaška Stranka prava. Hrvaškemu saboru je poslala zahtevo, naj omogoči prenos posmrtnih ostankov vseh zaslužnih Hrvatov in Hrvatic, ki so umrli zunaj domovine, in njihov dostojanstven pogreb na Hrvaškem. Predsednik stanke Dobroslav Paraga v pismu saboru 24. februarja ni pozabil niti na obsojenega vojnega zločnica Andrijo Artukovića in zahteva, naj povedo, kje so ga pokopali.

Višja ustanovna vloga delniške družbe

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Zvezni izvršni svet je povečal najnižji znesek (osnovno glavnico) za ustanovitev in delovanje delniške družbe s 15.000 na 55.000 dinarjev. Povečana je tudi osnovna glavnica družbe z omejeno odgovornostjo, in sicer z 2000 na 8000 dinarjev.

Stavka črnogorskih maturantov

TITOGRAD, 6. marca – Dijaki zadnjih letnikov skoraj vseh črnogorskih srednjih šol so zaradi odločitve republiškega ministrstva za prosveto, da bodo morali opravljati zrelostni izpit, začeli stavkati. Kot je znano, so maturantske izpite v številnih republikah in tudi v Črni gori odpravili že pred desetimi leti, zdaj pa so tu sklenili, da jih bodo ponovno uvedli. Maturantje pravijo, da ne bi imeli nič proti temu, če bi bil program za opravljanje izpita sprejet pravočasno – na začetku šolskega leta, ne pa zdaj, ko je do konca le še nekaj mesecev. Srednješolski profesorji so na njihovi strani in menijo, da je matura nepotrebna, saj morajo na fakultetah opraviti sprejemni izpit. Tudi šole niso tehnično opremljene in pripravljene, da bi lahko v tako kratkem času organizirale izpite. Črnogorski prosvetni delavci so v tem šolskem letu stavkali že večkrat, ponekod skupaj več kot dva meseca. Zaradi sedanje stavke dijakov zadnjih letnikov in prejšnjih učiteljskih stavk je zdaj postala vprašljiva legalnost celega šolskega leta. (B. J.)

Odbor za večanje demokracije v Srbiji

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Uprava Društva književnikov Srbije je ustanovila Odbor za varstvo in razvoj demokracije Francuska 7, ki naj bi skrbel za povečanje demokracije v Srbiji in med srbskim narodom. Odbor bo javno protestiral proti vsakemu kršenju demokracije, naj bodo zanj krivi državni organi, vladajoče stranke, informativna glasila ali parlamentarna oziroma neparlamentarna opozicija. Zavzemal se bo za razvoj demokratičnega ozračja, kulturo strpnega dialoga in svoboden pretok misli in idej, deloval pa bo z vsemi razpoložljivimi demokratičnimi sredstvi, med drugim tudi s protestnimi sestanki in prireditvami posameznikov in skupin. V odboru Francuska 7 so Matija Bećković, Svetlana Velmar-Janković, Momo Kapor, Dušan Kovačević, Dragoslav Mihailović, Borislav Mihailović-Mihiz, Milorad Pavić, Predrag Palavestra, Borislav Pekić, Danko Popović, Slobodan Rakitić, Slobodan Selenić in Ljubomir Simović.

Posvetovanje o gozdu in okolju

LJUBLJANA, 6. marca – Ker je ohranitev zdravih slovenskih gozdov, ki so naša največja nacionalna vrednota, naša dolžnost in pogoj za preživetje, organizirata Zveza društev za varstvo okolja v Sloveniji in Zveza hortikulturnih organizacij Slovenije posvetovanje z naslovom Gozd in varstvo okolja v Sloveniji. Posvetovanje bo v soboto, 9. marca, ob 10. uri v veliki dvorani skupščine občine Ljubljana Vič–Rudnik. (G. P.)

Hrvaška se zaveda, da ji grozi zelo resna nevarnost

Kako ravnati v razmerah, ko se vojaki JLA v Pakracu vedejo kot »osvoboditelji«? – Hrvaško vodstvo poziva ljudi, naj ne nasedajo provokacijam

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 6. marca – Vtem ko admiral Stane Brovet v imenu zveznega sekretariata za ljudsko obrambo zahteva, da je treba poklicati na odgovornost pripadnike hrvaškega ministrstva za notranje zadeve, ki so v soboto zvečer iz oklepnega vozila streljali na pripadnike JLA, v hrvaškem ministrstvu za notranje zadeve trdijo, da je v soboto resda prišlo do treh manjših incidentov, ki pa so jih izzvali pripadniki JLA. Kot pravi pomočnik ministra za notranje zadeve mag. Milan Brezak imajo tudi filmske posnetke, ki jih bodo menda nocoj predvajali na hrvaški televiziji.

V Zagrebu in sploh na Hrvaškem je v zvezi s pakraškimi dogodki osrednja tema pogovorov med ljudmi včerajšnja vroča seja državnega predsedstva, ki jo je iz »načelnih razlogov po petnajstminutni razpravi«, kot sam pravi, zapustil hrvaški član predsedstva, podpredsednik Stjepan Mesić. Vse kaže, da dobršen del hrvaškega vodstva meni, da bi Stjepan Mesić kljub vsemu moral ostati na beograjskem sestanku, ker je zdaj videti, da je s svojim odhodom tako rekoč pustil na cedilu slovenskega predstavnika dr. Janeza Drnovška in morda tudi bosansko-hercegovskega in makedonskega Bogića Bogićevića in dr. Vasila Tupurkovskega. O ostrem opozorilu z državnega vrha hrvaškemu vodstvu, kakor tudi o besednjaku vojaškega vrha, kakršnega je na včerajšnji seji odbora za ljudsko obrambo v Beogradu uporabil admiral Stane Brovet (»vdor hrvaške policije v Pakrac«, kakor da bi šlo za nehrvaško ozemlje ipd.), pravzaprav o dejstvu, da ima hrvaška oblast očitno opraviti z »združeno« vojsko srbskih upornikov in JLA, so se menda sinoči za zaprtimi vrati pogovarjali na seji glavnega odbora Hrvaške demokratske skupnosti.

● OSIJEK, 6. marca (Tanjug) – Razmere v vzhodnem delu slavonskobaranjske regije, v vaseh, kjer ima večino srbsko prebivalstvo, se normalizirajo, ugotavljajo v pristojnih občinskih organih. Pojavov organiziranega pošiljanja otrok in odraslih v sosednjo Vojvodino, kar se je dogajalo iz strahu za njihovo varnost, ni več opaziti, pa tudi večina tistih, ki so odšli, se je vrnila.

»Hrvaška je danes soočena z organiziranim nastopom dogmatskih, unitarističnih in velikosrbskih hegemonističnih sil in prizadevanj, ki skušajo na vsak način obnoviti staro Jugoslavijo z unitarističnimi značilnostmi ali celo veliko Srbijo,« je na sinočnjem sestanku poudaril predsednik HDZ dr. Franjo Tuđman. To seveda ni nič novega, kakor tudi ne trditev, da gre za psihološko vojno, kakršne Hrvaška ne pomni, ki se utegne še stopnjevati do ustoličenja Stjepana Mesića za turnusnega predsednika državnega predsedstva 15. maja. Dr. Tuđman je tudi poudaril, da se bo Hrvaška pogajala, da bi dosegli dogovor suverenih republik – držav, če pa tega ne bodo dosegli 30. junija, pa da se bo Hrvaška po demokratični poti ločila od Jugoslavije.

Očitno je hrvaški predsednik dr. Franjo Tuđman prepričan, da je za Hrvaško zdaj najpomembnejša enotnost vseh njenih prebivalcev pri obrambi suverenosti in ozemeljske nedotakljivosti, ki pa je resnici na ljubo že močno načeta. Sinoči je napovedal, da bodo najodgovornejše položaje oblasti zasedli najsposobnejši ne glede na njihovo strankarsko pripadnost. Z njimi res lahko vsaj pomirijo zavedene uporne Srbe, kot kaže imenovanje predsednika sinjske občine Jerka Vukasa za pomočnika hrvaškega notranjega ministra, kar so pozdravili celo v Kninski krajini. Med novostmi s sestanka glavnega odbora HDZ kaže omeniti predvsem Tuđmanov predlog, ki so ga soglasno sprejeli, da bi na hrvaškem ustanovili neoborožene odrede ljudske zaščite, ki naj bi tudi prosvetljiteljsko delovali med ljudmi. Predvsem želijo opozoriti javnost na tiste člene hrvaške ustave, ki varujejo človekove pravice.

● VUKOVAR, 6. marca (Tanjug) – Dve osrednji osnovni šoli, v Borovu in Boboti, v katerih so na začetku tedna zaradi začasnega odhoda učencev v bližnje vojvodinske in srbske občine, prekinili pouk, so danes spet odprli. Toda v Boboti je prišlo samo polovica učencev, vendar pričakujejo, da bo položaj v četrtek že tak kot običajno.

O razmerah na Hrvaškem, predvsem o razreševanju hrvaško-srbskega konflikta, bo predsednik dr. Franjo Tuđman še ta teden na državljane Hrvaške naslovil posebno poslanico. To potezo pričakujejo tudi hrvaški Srbi, ki se te dni obračajo na hrvaško državno vodstvo z zahtevami, naj prepreči katastrofo. V izseljene slavonske vasi se je danes vrnil večji del ubežnikov, ki pa predvsem iz etnično čistih srbskih vasi praktično niso mogli biti od nikogar ogroženi.

Na dvorišču pakraške policijske postaje sta ostala parkirana dva lažja oklepnika hrvaškega ministrstva za notranje zadeve, toda policija se je razen rednih »redarstvenikov« umaknila v Zagreb. Ostala pa je vojska, ki bo lahko v skladu z včerajšnjimi sklepi državnega predsedstva odločneje posredovala. Novega položaja hrvaška oblast ne pojasnjuje, vse ljudi pa pozivajo, naj ohranijo mirno kri ob zdajšnjih provokacijah, saj lahko že majhna iskra zaneti požar.

PETER POTOČNIK

Šolski sindikat misli na stavko

Slovenski parlament prosi, naj vendar ne zmanjšuje denarja za šolanje

LJUBLJANA, 6. marca – Republiški odbor Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije (SVIZ) je danes sklenil prositi slovenski parlament, naj ne zmanjšuje denarja za vzgojo, izobraževanje in znanost.

Seznanil se je z dramatičnimi razmerami v šolstvu in inštitutih. Za osnovno delo v šolah naj bi bilo letos le 87 odstotkov lanskega denarja, plače v šolah se znižujejo, v inštitutih se sliši, da kmalu ne bo več za vse plačila iz proračunskega denarja . . . Hkrati pa šolam postavljajo nove naloge, nastanejo novi stroški . . . Na stiske opozarjajo srednje šole iz Brežic, Krškega, Ptuja, Novega mesta, Ljubljane, Murske Sobote in od drugod.

Sindikat pričakuje, da bo ministrstvo preprečilo povečanje šolskih stroškov in povedalo, kako naj se v šolah delo skrči, če ni več denarja za plačilo vsega. V Brežicah in nekaterih drugih srednjih šolah napovedujejo stavke. Republiški odbor SVIZ razmišlja o splošni opozorilni stavki srednjih šol.

J. S.

Paravojaška enota v Bileći je vznemirila javnost v BiH

Pripadnikom Srbske demokratske stranke so razdelili deset pušk, ki so zdaj na varnem – Proti skupini srbskih izgrednikov pa bodo ukrepali

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 6. marca – Predsednik predsedstva SRBiH Alija Izetbegović je na današnjem prvem javnem nastopu po govoru v bosansko-hercegovskem parlamentu poudaril, da je kot šef najvišjega republiškega vodstva še vedno pooblaščen, da zastopa interese BiH na pogajanjih o politični prihodnosti Jugoslavije. Zato zavrača idejo o trinacionalnem zastopanju BiH, ki jo kot alternativno rešitev zaradi nesoglasja v predsedstvu BiH zagovarjajo politični predstavniki Srbov. Izetbegović je še vedno prepričan, da je edina rešitev za BiH politični kompromis, pri čemer pa njen obstoj ni pogojen z obstojem Jugoslavije, temveč prej nasprotno. V predsedstvu SFRJ se je zavzemal za skupno državo suverenih republik, čeprav se je SDA opredelila za konfederacijo.

Na današnji novinarski konferenci je Izetbegović tudi pojasnil, da je posredovanje JLA v Pakracu odobril predsednik predsedstva SFRJ Borisav Jović na pobudo armadnega vrha.

Dogodki v Pakracu pa so bili tudi neposreden povod za nemire v Bileći, o čemer je izvršni odbor SDA iz te hercegovske občine danes razdelil novinarjem posebno sporočilo za javnost. Po tem viru je v soboto 20 srbskih ekstremistov zahtevalo orožje pred postajo milice v Bileći. Njihovo število se je kmalu povečalo na blizu tisoč ljudi, med katerimi je bilo le deset radovednih Muslimanov, ki so skandirali: »Hočemo orožje!«

Ker so izgredniki skušali priti do orožja na silo, je lokalna oblast razdelila orožje članom rezervnega odreda policije, pri čemer je predsednik tamkajšnje SDS vpoklical le člane te srbske stranke. Zato so prestrašeni Muslimani postavili barikade v mestu in v okoliških vaseh. Srbski policaji so se razdelili v pet patrulj, ki so na terenu ugotovile, da so nočne straže postavili tudi Srbi. V nedeljo zjutraj so vrnili orožje in sicer je šlo po podatkih iz postaje milice za 10 avtomatskih pušk. Izvršni odbor SDA iz Bileće je zahteval, da se proti izgrednikom sproži kazenski postopek. Izetbegović pa je poudaril, da je šlo za delitev orožja po strankarski pripadnosti, tako da ni mogoče govoriti o rezervnem odredu policije, ampak je to bila paravojaška oziroma ilegalna oborožena enota.

Ker so pristojni organi sprva molčali o nemirih v Bileći, so se v tukajšnji javnosti širile govorice, da so Srbom v Bileći razdelili 500 in več avtomatskih pušk. Republiški sekretariat za notranje zadeve je te govorice demantiral kot neresnične, potrdil pa je, da so srbski izgredniki razorožili varnostnika splitskega podjetja Konstruktor. Protest Srbov naj ne bi bil naperjen tudi proti Muslimanom, temveč proti Hrvatom, ker tamkajšnji srbski živelj ni verjel uradnim sporočilom o dogodkih v Pakracu. Tako so izgredniki menda tudi vzklikali: »Dajte nam orožje, da pobijemo ustaše!« Pristojni organi so proti srbskim izgrednikom, ki so skušali priti do orožja s silo, sprožili kazenski postopek. Od njihovega ravnanja so se menda ogradili tudi številni Srbi v Bileći.

V tej hercegovski občini tudi ni več nočnih straž, vendar nezaupanja med Muslimani in Srbi, ki so v Bileći večinski narod, ne bo mogoče odpraviti čez noč. Ta incident je še bolj razvnel tudi nacionalne strasti med tukajšnjimi Srbi in Hrvati, pri čemer je vodstvo HDZ BiH opozorilo, da ne bo nikomur dovolilo, da z mitingaškimi metodami ruši legitimno oblast v Bosni in Hercegovini.

VILI EINSPIELER

● Na pobudo demokratske stranke federalistov in v organizaciji SDSBiH je bila danes v Sarajevu večstrankarska konvencija, ki se je je udeležilo še 14 strank parlamentarne in zunajparlamentarne opozicije. SDSBiH in druge prosrbske stranke so skušali na tej konvenciji prepričati tako imenovani levi blok, da bi se opredelil za federacijo in za mirno rešitev jugoslovanske politične krize. Leve stranke pa niso dovolile, da bi jih SDSBiH speljala na tanek led. Največjega nasprotnika je imela SDSBiH v vodstvu SDP na čelu z Nijazom Durakovićem, ki je dalo jasno vedeti, da ne pristaja na okrnjeno Jugoslavijo, ki jo zagovarja prvak SDSBiH Radovan Karadžić. Član najvišjega vodstva SDP Ivo Komšić pa je opozoril Karadžića, da mora SDSBiH ukiniti ilegalno institucijo, kot je srbski narodni zbor, če se resnično zavzema za spoštovanje ustavnosti in zakonitosti. Predstavniki strank, med katerimi ni bilo predstavnikov SDA in HDZBiH, so se zavzeli za mirno razreševanje jugoslovanske politične krize in za razorožitev vseh paravojaških organizacij, kakor tudi za prepoved ustanavljanja novih strankarskih oboroženih enot. Zavzeli so se za spoštovanje ustavnosti in zakonitosti in se izrekli za skupno zvezno državo, ki bo imela minimum skupnih funkcij in za ohranitev teritorialne integritete Jugoslavije. Skupne funkcije so povzeli iz programske platforme SDP in sicer gre za skupno obrambo, zunanjo politiko, osnove davčne politike, monetarno politiko in za skupni jugoslovanski trg.

Več kot milijarda dolarjev od prometa

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Jugoslavija je lani na mednarodnem prometnem trgu realizirala za 1,182 milijarde dolarjev deviznega priliva, kar je v primerjavi s predlanskim letom 24,8 odstotka več, je sporočil sekretariat ZIS za informacije.

Makedonski spor zaradi JLA

VMRO-DPMNE je pred kratkim sprejela izjavo, naj se JLA umakne iz Makedonije, vse druge stranke pa to izjavo ostro napadajo

OD NAŠE DOPISNICE

SKOPJE, 6. marca – Na nedavno izjavo najmočnejše makedonske stranke VMRO-DPMNE, ki je zahtevala, naj se JLA umakne iz Makedonije, češ da »se ne odpoveduje vlogi političnega dejavnika« pri dogovarjanju o prihodnosti Jugoslavije, so reagirale skoraj vse druge makedonske stranke – in vse temu stališču nasprotujejo. Makedonska vlada je menila, da je to neustaven in protizakonit napad na JLA.

ZKM-SDP v svojem sporočilu poudarja, da tako pomembnih odločitev ni moč sprejemati brez političnih in strokovnih priprav. Makedonskim prenoviteljem tudi ni všeč, da stranke po soglasnem sprejetju temeljnih stališč do prihodnje ureditve Jugoslavije zdaj objavljajo o tem povsem nasprotujoče si izjave. Makedonija ne bo uveljavila svoje suverenosti, če stranke o ključnih vprašanjih ne bodo dosegle konsenza in ne bodo upoštevale volje ljudstva, piše v sporočilu ZKM-SDP.

● Slobodan Ivanovski se je tudi pritožil nad slovensko demokracijo, češ da niso mogli registrirati svoje stranke v Sloveniji, medtem ko sta se lahko registrirali Srbska demokratska stranka in VMRO-DPMNE.

Socialisti so makedonsko nacionalno stranko obtožili, da hoče s tem napadom na JLA prekiniti proces dogovarjanja o prihodnji ureditvi Jugoslavije. Tudi izvršni odbor sociademokratske stranke je izjavil, da to stališče VMRO-DPMNE ni v skladu s sklepi sobranja.

Zelo ostra je Stranka Jugoslovanov, ki ima v sobranju dva poslanca. Njen predsednik **Slobodan Ivanovski** se je na tiskovni konferenci spraševal, kako je sploh mogoče govoriti o »izgonu« JLA iz Makedonije, saj izženeš nekoga, ki je tujec, starešine JLA in njihove družine pa so »naši«, pravijo člani Stranke Jugoslovanov.

Predsednik stranke je še dejal, da je JLA ljudska vojska, ki ima z ustavo SFRJ natančno določene naloge in obveznosti, da brani integriteto Jugoslavije. Dokler ustava velja, jo je treba tudi dosledno upoštevati.

Na vprašanje, kako se to stališče ujema z deklaracijo o suverenosti makedonske republike, je Ivanovski odgovoril, da je suverena država kot pojem eno, kot stvarnost pa nekaj povsem drugega in da tudi ni nujno, da bi morala imeti suverena republika svojo vojsko. Stranka Jugoslovanov je poleg tega izrazila zaskrbljenost zaradi zaostrenih mednacionalnih odnosov, o čemer drastično pričajo dogodki v Pakracu, ki po mnenju vodstva te stranke vodijo v državljansko vojno. Od predsedstva SFRJ so zahtevali, naj nemudoma razoroži paravojaške enote, da bi preprečili prelivanje krvi.

Ljudska stranka Makedonije pa je sporočila, da se bo zavzemala za enotno JLA, ki je »makedonskemu narodu v zadnjih 45 letih omogočila mirno in spokojno življenje v svoji državi, svobodni Makedoniji«.

JELENA GAĆEŠA

Niso vsi jezni na Venclja

Na mariborski univerzi so imeli protestni zbor, na katerem so ostro kritizirali šolskega ministra – Zveza študentov teh kritik ni podprla

MARIBOR, 6. marca – Kot je že včeraj v republiškem parlamentu napovedal poslanec Univerze v Mariboru, študent Dejan Murko, se je študentski protestni zbor danes v Mariboru vendar zgodil in zaradi tega je dopoldne na šolah te univerze tudi odpadla večina predavanj. Barbara Hribernik, študentska prorektorica in voditeljica protestnega zborovanja, je v nagovoru študentom poudarila »neodgovorni in ignorantski odnos« ministra dr. Petra Venclja do upravičenih zahtev mariborske univerze, pri katerih študente še zlasti boli, da v osnutku republiškega proračuna ni univerzitetnega športnega centra.

»Ne sprejemamo ministrovega pojasnila, da se je to zgodilo zaradi administrativne napake,« je dejala Hribernikova in še, da protestirajo, »ker nočemo biti drugorazredni slovenski študentje«. Rektor dr. **Alojz Križman** je izrazil zadovoljstvo, da je univerza tako enotna, saj bo zato »boj z ministrom in vlado veliko lažji«. Rektor je dejal, da bo univerza zahtevala odstop dr. Venclja, če zahteve v mesecu ali dveh ne bodo v celoti izpolnjene.

Popolno solidarnost s študenti in univerzitetnim vodstvom je na zborovanju izrazil tudi podpredsednik mariborske občinske vlade **Boris Sovič,** sicer sam podiplomski študent te univerze. Dejal je še, da bo brez pogumnih ljudi na čelu univerze njena usoda postala zelo negotova in da bi moralo končno postati jasno, da mariborska univerza ni lokalna, temveč slovenska.

Z zborovanja so študentje poslali protestno pismo republiškemu sekretariatu za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo, slovenskemu predsedstvu in slovenski skupščini. V njem med drugim zahtevajo, da slovenski parlament ne sprejme takega proračunskega predloga, ki militarizira Slovenijo in hkrati zmanjšuje sredstva za izobraževalno dejavnost. Hkrati pa študentje izražajo strah, »da ob tako očitnem manipuliranju s proračunskimi sredstvi in ob kaotičnih razmerah v parlamentu naši predlogi ne bodo upoštevani«.

Čeprav je polna dvorana študentov z aplavzi spremljala dogajanje, se je ob koncu zborovanja izkazalo, da zborovanje ni sklicala podpisana Zveza študentov Maribor, temveč je to organizirala študentska prorektorica s študentskimi prodekani po šolah. **Alenka Šverc,** v. d. predsednice ZŠM, je na to javno opozorila in dodala, da se osebno strinja z zahtevami študentov razen v delu, ki dolži ministra dr. Venclja. Rektorju pa je oponesla, da sprva tudi sam ni podpiral prednostne gradnje Univerzitetnega športnega centra, temveč »je bil kot profesor Tehniške fakultete bolj za njeno dograditev« in da torej podoba enotnosti univerze ni tako »bleščeča, kot se zdi«.

Tako je ob zborovanju precej presenetljivo prišel na dan že dalj časa trajajoč boj za prevlado v študentskem vodstvu mariborske univerze, stopnjevan še z bližnjimi, za 13. marec napovedanimi, volitvami v mariborski študentski parlament. Poskus teh volitev je sicer že bil in takrat je študentska struja, ki je blizu Hribernikovi in Murku, z dokazom vrste nepravilnosti »zmagala« proti Švercovi in članom začasnega predsedstva ZŠM in dosegla odlog volitev.

Za Delo je **Alenka Šverc** izjavila, da »staro študentsko vodstvo« paktira z vodstvom univerze in skuša na vse načine preprečiti normalno delo ZŠM in volitve. Član v. d. predsedstva ZŠM **Pavle Demšar** je bivšo Zvezo študentov (njen predsednik je bil poslanec Dejan Murko) obtožil, da je dopuščala zlorabe na račun denarja mariborskega Študentskega servisa.

Prorektorica Barbara Hribernik in Dejan Murko nasprotno govorita o kupu nepravilnosti sedanjega začasnega vodstva; čeprav je bilo na 1. zasedanju mariborskega študentskega parlamenta v lanskem decembru (ko je volitve izvedla komaj polovica šol), izrecno odločeno, da je njegova vloga le v izvedbi kandidacijskega postopka in volitev vodstva – so Šverceva in ostali »grobo prekoračili vsa pooblastila«. Tako naj bi v. d. predsednice neupravičeno pooblastila Toneta Bricmana iz ljubljanske zveze študentov za uradni vpis mariborske študentske zveze skupaj z ljubljansko v uradni register. Prav tako naj bi Švercova telegramsko silila poslance študentskega parlamenta k sprejemu ustave ZŠM, ki je niso videli in je po besedah Hribernikove »prepis ljubljanske« in končno naj bi začasno predsedstvo sklicalo parlament na volitve v času, ko dve šoli (visoka pravna šola in ekonomsko poslovna fakulteta) vanj še nista izvolili poslancev.

JASNA KONTLER-VENTURINI

Miloševića bo v stranki nasledilo kolektivno vodstvo

Socialistična stranka Srbije bo imela kolektivno vodstvo – Na tiskovni konferenci so se pohvalili z velikimi uspehi

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Funkcijo predsednika Socialistične stranke Srbije bo namesto Slobodana Miloševića opravljalo kolektivno vodstvo, imenovano izvršni odbor SPS, je sklenil glavni odbor stranke. Sklep so sprejeli zato, ker predsednik republike po srbski ustavi ne more istočasno opravljati nobene druge politične funkcije.

To sta na današnji tiskovni konferenci sporočila člana glavnega odbora SPS Vladimir Štambuk in Živorad Igić. Ko sta govorila o sklepih včerajšnjega večurnega zasedanja odbora, sta povedala, da zdaj ni potrebno, da bi namesto Miloševića volili drugega predsednika stranke, ker je to v pristojnosti kongresa SPS, danes pa ni nobene realne potrebe po sklicu izrednega kongresa.

Glavni odbor je osemmesečno delo stranke, od ustanovitve v lanskem juliju do danes, ocenil nadvse pozitivno. Na volitvah je bila dosežena prepričljiva zmaga, članov pa je več kot pol milijona. Mnogi od njih nikoli niso bili v partiji, ali pa so iztopili že pred osmo sejo centralnega komiteja ZK Srbije.

Dve glavni bodoči nalogi stranke sta reševanje razvojnih, gospodarskih in socialnih problemov ter nadaljnja stabilizacija položaja na Kosovu, da bi popolnoma ustavili izseljevanje Srbov in Črnogorcev iz pokrajine in omogočili vrnitev izseljenih. Igić, ki je tudi predsednik odbora SPS za Kosovo, je povedal, da imajo v pokrajini 70.000 članov (55.000 Srbov, 800 Črnogorcev, 3500 Romov, 3000 Muslimanov in 300 Albancev.)

Kar se tiče mednarodnega sodelovanja, je bilo rečeno, da se je stranka po volitvah na tem področju bolj angažirala in navezala stike s številnimi levičarsko usmerjenimi strankami tako v zahodni kot vzhodni Evropi. Poglavitna ovira tej akciji je dejstvo, da je mednarodno sodelovanje prej potekalo zgolj in samo na zvezni ravni in da si v tujini zato želijo predvsem sodelovanja na jugoslovanski ravni.

Ivan Čuček – osemdesetletnik

Mnogo nas je, ki bi profesorju Ivanu Čučku lahko napisali čestitke: tu so njegovi bivši asistenti, diplomanti, pa še kdo. Vzel sem si pravico in čast, da se ob visokem življenjskem jubileju spomnim svojega profesorja in mentorja. Spominjam se prvih odpovedanih predavanj iz fotogrametrije v petdesetih letih in ponavljajočih se obvestil »predavatelj v Parizu – predavanja odpadejo«. Spraševali smo se, kaj neki počenja tam v tujini. Ker pričakujem, da bo ta sestavek prebral tudi kdo, ki se še ni srečal s fotogrametrijo, naj pojasnim, da so se geodetske karte nekoč risale na osnovi neposrednih merjenj na terenu. Šele po drugi svetovni vojni se je razmahnila sodobnejša metoda, po kateri iz letala – seveda s posebnimi kamerami in filmi – posnameš teren in ga »obdelaš« v pisarni s pomočijo dokaj zahtevnih inštrumentov. Danes se snemanje terena opravlja že s pomočjo satelitov. Uporaba takšnih posnetkov pa skoraj nima meje: uporablja se v geologiji, prostorskem planiranju, urbanizmu, arhitekturi pa tudi v iskanju rudnih bogastev in odkrivanju arheološke dediščine. In na tem področju je v Sloveniji opravljal pionirsko delo takratni docent Ivan Čuček in zato je zahajal v Pariz.

Iz njegove biografije sem prebral, kako je napredoval iz docenta v izrednega profesorja in leta 1961 v rednega profesorja na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, bil predstojnik oddelka, direktor raziskovalnega inštituta za geodezijo in fotogrametrijo, dekan; izdal je vrsto publikacij o geodeziji in fotogrametriji, objavljal strokovne članke, nastopal z referati po Jugoslaviji in v mnogih evropskih mestih; v Dresdenu, Bonnu, Rimu, Budimpešti, Pragi, Gradcu.

Nekaj pa je njegovi biografiji vendarle treba dodati – dejstvo, da je ves čas svojega pedagoškega dela skrbel za uvajanje študentov v praktično delo, od izdelav geodetskih osnov za izdelavo urbanističnih načrtov za prenekatero slovensko mesto do fotogrametričnih merjenj na rudniških območjih od Pece do Alžira. In pri teh praktičnih delih smo študentje spoznavali njegovo osebnost, vdanost stroki, neposrednost v stikih z mlajšimi in neučakano vrtanje za novim. Najbrž je prav zaradi zadnje lastnosti postal tudi konstruktor fotogrametričnih instrumentov: med prvimi enostavnejšimi je bil aparat za optično povečavo in pomanjšavo kart, uradno imenovan fotopantograf, študentje smo ga imenovali »čučkograf«.

Vedno mu je primanjkovalo časa – neprestano je snoval kaj novega, vedno je bil v gibanju. Ko sem ga pred dnevi iskal, da bi mu čestital, sem dobil odgovor: »Profesor je na terenu.« Po potrebi nastopi kot sodni izvedenec v zemljiških in gradbenih zadevah. Enak odgovor, kot pred štiridesetimi leti. Prisrčne čestitke, dragi profesor! Pa ne odnehajte, saj ste nam vsem, vašim nekdanjim študentom in učencem, tudi vzor vztrajnosti.

MILAN NAPRUDNIK

Urednik po meri oblasti

Črnogorska vlada je po kratkem postopku in brez natečajev odstavila urednike najpomembnejših medijev in imenovala nove

OD NAŠEGA DOPISNIKA

TITOGRAD, 6. marca – Črnogorski parlament je naročil republiški vladi, naj (brez natečaja) imenuje direktorje javnih podjetij, poslovodstva in glavne in odgovorne urednike v sredstvih javnega obveščanja. Med prvimi so odstavili direktorja televizije Milutina Radulovića in radia Čedomirja Lješevića ter glavnega urednika radijske hiše Danila Burzana. S tem so komunisti izpolnili grožnjo iz časov predvolilne kampanje, namenjeno neubogljivim urednikom, direktorjem in novinarjem. Pričakujemo lahko, da se bodo čistke nadaljevale.

Zanimivo je, da so »mladi revolucionarji« in njihovi privrženci nadvse hvalili črnogorski radio, ko je neposredno prenašal »dogajanje ljudstva«. Do »nesporazuma« je prišlo, ko sta se glavni urednik in direktor včlanila v Združenje poklicnih novinarjev Črne gore oziroma ko sta v želji, da bi se na delovnem mestu vedla nestrankarsko izstopila iz ZK. To naj bi pomenilo izdajo »matične« stranke in opravičila ni bilo več. Eden izmed tistih, ki so že zdavnaj zagrozili Burzanu, je bil prav sedanji črnogorski voditelj Momir Bulatović.

● Te odstavitve so imele v javnosti (celo med enakomislečimi v enopartijskem sistemu) zelo slab odmev. Smešna je bila tudi obrazložitev Đukanovićeve vlade, da ima Črna gora tudi sposobnejše ljudi, potem ko so imenovanja na te položaje odložili zaradi – pomanjkanja kadrov.

Združenje poklicnih novinarjev se je odzvalo s trditvijo, da je odločitev vladajoče stranke diskvalifikatorska in da ni upoštevala stališč programskih svetov in zborov delovnih ljudi, na katerih so delo odstavljenih pohvalili in opozorili na njihov prispevek pri »spodkopavanju birokratskega vodstva« pred dvema letoma.

Vse to pa je bilo zaman, zaleglo ni niti opozorilo združenja, da se to ne sme razširiti na druge »neprimerne novinarje«. Kot smo zvedeli, ima črnogorska vlada že seznam, po katerem naj bi na televiziji »počistili« vsaj dvajset drugače mislečih, med drugim tudi znane književnike in kulturne delavce. Podobno bodo ukrepali pri časopisu Pobjeda, na črnogorskem radiu in v nekaterih dopisništvih, kjer ima vlada (oziroma Đukanović) »pravico« to početi.

Nekaj novinarjev, ki so hujskali proti ZK Črne gore, kot trdi Đukanović, bo gotovo lažje odstraniti, kot bi bilo mogoče nagraditi vse, ki so ZK vzeli za svojo in so si s svojim podrepništvom zaslužili napredovanje oziroma vodilna delovna mesta v redakcijah. Doslej so to dočakali samo trije: vršilec dolžnosti glavnega urednika Pobjede Vidoje Konatar je napredoval v glavnega urednika, podobno se je zgodilo z Božidarjem Čolovićem na črnogorski televiziji, za glavnega urednika Radia pa je bil imenovan Zoran Jocović iz Pobjede, ki se je že »izkazal«. Ko so zamenjave pred nekaj dnevi prišle na dan, so med novinarji zbudile precejšnje začudenje, saj ne gre samo za ljudi, ki so bili »primerni za vse večne čase«, ampak v poklicnem pomenu za zelo slabe novinarje.

BRANKO JOKIĆ

Zdaj šele čas odcepitve

Predavanje dr. Janka Pleterskega o staliških slovenskih politikov do narodovega obstoja od časa avstro-ogrske monarhije do danes

MARIBOR, 6. marca – Muzej narodne osvoboditve v Mariboru je začel nov cikel v sicer že daljšem nizu predavanj in razprav o novejši slovenski zgodovini s sinočnjim predavanjem prof. dr. Janka Pleterskega.

Predavanje je začel z demografskimi in gospodarskopolitičnimi podatki o Slovencih od srede 19. stoletja, ki kažejo skrajno pičlo demografsko rast Slovencev (vmes so seveda tudi veliki izselitveni valovi, razmeroma hudi, vsaj tako kot pri Ircih), obenem pa gospodarsko šibkost Slovencev, kar kažejo deleži domačega kapitala v razmerju do tujega oziroma predvsem nemškega (približno 1:8 v škodo Slovencev).

Kljub temu so si Slovenci od dualizma naprej prizadevali za avtonomijo. Od leta 1912 je Slovenska ljudska stranka skupaj s Hrvaško stranko prava zahtevala preureditev monarhije v duhu trializma, kar je doseglo vrh in resnično široko podporo množic v deklaracijskem gibanju, ki je zahtevalo dejansko avtonomijo južnih Slovanov v avstroogrski monarhiji oz. avtonomno Slovenijo.

Vendar celo zadnja ponudba cesarja Karla Slovencem že tik pred zlomom monarhije slovenskih zahtev ni mogla zadovoljiti.

In tu je bistvo teze dr. Pleterskega v sinočnjem predavanju: na vprašanje, ali bi se bili Slovenci ob zlomu monarhije vendarle lahko vključili na zahod, v novo Avstrijo, oziroma ali je bila to res priložnost za avtonomijo in samoodločbo Slovencev, odgovarja dr. Pleterski negativno. Zavrača danes zelo razširjeno mnenje, da smo 1918. to priložnost imeli in jo zamudili.

»Za novo državno ustanovljeno Slovenijo zveza s prav tako na novo ustanovljeno republiko nemško Avstrijo dejansko ni bila mogoča,« eni Pleterski, »ne v narodnem in ne v mednarodnem smislu. Še manj priključitev k Italiji. Na popolno samostojnost nihče ni mislil.«

Tistim, ki danes menijo, da smo se leta 1918 z obratom na jug odločili napačno, zgodovinar prav tako odločno ugovarja: »Realna in v duhu politične tradicije slovenskega narodnega gibanja je bila zveza s Hrvatsko in po njej nujno tudi z drugimi jugoslovanskimi državnimi subjekti. Vendar ni bilo jasne predstave o ustavni ureditvi Jugoslavije in položaju slovenskega naroda.« Ob snovanju prve Jugoslavije so bili za slovensko avtonomijo edino klerikalci oziroma Slovenska ljudska stranka (Korošec, Kulovec), ne pa tudi delavska gibanja, ki so v enoviti državi najbrž videli večjo možnost uveljavitve svojih razrednih interesov, niti liberalci (ki so si najbrž želeli večji enotni gospodarski prostor, op. FF). Tako je bil narodnoosvobodilni boj proti okupatorjem 1941–45 zares edinstvena priložnost, da se Slovenci samostojno državno oblikujejo s svojim »prvim radikalnim nastopom v zgodovini«. Zakaj pa se to ni zgodilo, je danes dovolj znano.

Tako so predavatelj dr. Janko Pleterski kot tudi poslušalci, ki so zavzeto sodelovali v razpravi, prišli do sklepa, da je sedanje razpadanje jugoslovanske federacije zares edina priložnost v zgodovini za »odcepitveno osamosvojitev Slovenije«, kot se je izrazil dr. Janko Pleterski.

FRANCE FORSTNERIČ

DELO plus

ECHO
economic and political report of Slovenia

DELO

Glavni in odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Namestnik glavnega in odgovornega urednika Dela:
DANILO SLIVNIK

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

Direktor trženja Delo:
JURE APIH

Uredniki:
MIRAN KOREN (centralna redakcija), JANA TAŠKAR, v. d. (notranja politika), MIJA REPOVŽ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), OTO GIACOMELLI (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), ŽELJKO KOZINC (publicistika), BORIS JEŽ (komentarji), JANKO LORENCI (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija), NIKO LAPAJNE (Vikend magazin).

V senci krize ženevski sejem postregel z novimi avtomobili

ŽENEVA, 6. marca – Če bi sodili zgolj po lanskih podatkih o prodaji avtomobilov (na evropskih trgih za 1,5 odstotka manj) in precej neobetavnih letošnjih napovedih, potem 61. mednarodni ženevski salon avtomobilov, ki so ga odprli na tukajšnjem razstavišču, nekako ni prava podoba razmer v avtomobilski industriji. Toda več kot 330 razstavljalcev je v svetovljansko Ženevo pripeljalo veliko novega in tudi zanimivega. Kriza, kolikor je pač je, je bila nekako v ozadju, v globoki ilegali pa tudi jugoslovanska avtomobilska industrija.

Že precej pred otvoritvijo salona je bilo jasno, da bo v ospredju stuttgartski Mercedes Benz s svojo novo serijo s. Vozilo prinaša precej tehničnih novosti ali celo posebnosti in zato pač drži, da pomeni za tovarno prehod v novo obdobje. V povsem drugem razredu se bo skušal uveljaviti Citroënov novinec ZX, ki naj bi bil maja ali junija naprodaj tudi pri nas. Prvič so na ogled postavili karoserijsko obnovljeni renault espace. Oplovo terensko vozilo frontera, drugačna je tudi Fiatova croma, Chryslerjev voyager, Seatova ibiza, videti je bilo lado samaro v kabriolet in limuzinski izvedbi, po svoje je zanimiv alfa romeo 164 proteo ipd. Japonski avtomobilski napad je bil znova izjemno silovit. Tako je Nissan v Ženevo pripeljal novi kupe z oznako NX 100, Mazda prav tako kupe MX-3 in tudi za nas privlačni model 121 (tudi z imenom revue), Toyota celico v kabriolet izvedbi, Suzuki podaljšano vitaro, Mitsubishi obnovljenega pajera, Hyundai pa tudi za nas zanimivo lantro (elantra).

O težavah, s katerimi se predvsem v zadnjih mesecih srečuje velika večina tovarn, je bilo vsaj uradno slišati zelo malo. Nekako v senci je bilo tudi »japonsko avtomobilsko vprašanje«, toda nanj Evropa seveda ni pozabila. Skrb za okolje je pri večini tovarn sestavni del dela in načrtov in zdi se, da je končana zalivska vojna prinesla nekaj olajšanja in tudi upanja. In kot že rečeno, jugoslovanske avtomobilske industrije na švicarskem razstavišču ni bilo. Pravzaprav tudi ne bi imela česa pokazati.

JANEZ KOVAČIČ

Gradbinci bi delali v Kuvajtu

Slovenska podjetja bodo samostojno kandidirala za pridobitev manjših del in se prijavljala na natečaje za podizvajalce – Pri Iraku so previdna

LJUBLJANA, 6. marca – Številne firme na različnih koncih sveta se pospešeno pripravljajo na posle pri obnovi v vojni porušenih Kuvajta in Iraka. Kuvajt je – glede na svojo finančno moč – nedvomno odlična priložnost za dober zaslužek, zato ni čudno, da so bili vsi veliki posli sklenjeni v pičlem dnevu po zmagi zaveznikov. Slovenskih firm seveda takrat ni bilo niti blizu, saj bi bilo iluzorno pričakovati, da bi lahko pobrale smetano. So pa številna vrata za posle še odprta.

Tiste s prednostnega seznama (obnova naftovodov in črpališč, prometne infrastrukture, vodovodnih in električnih napeljav ter telekomunikacijskih zvez) so si kajpada razdelili zavezniki (70 odstotkov Američani, drugo pa Britanci in Francozi). Kajti gotovina in naložbe Kuvajta v tujini (skupna vrednost je približno sto milijard dolarjev) zagotavljajo, da bo Kuvajt lahko dobro plačal tuje izvajalce obnovitvenih del – tudi če od Iraka ne dobi niti dolarja vojne odškodnine.

Po oceni japonskih analitikov bo namreč prva faza obnove Kuvajta stala približno 20 milijard dolarjev, celotna pa ne več kot 60 milijard. In ob upoštevanju podatka, da ima ta državica samo od naložb v tujini približno deset milijard dolarjev letnega deviznega priliva, je povsem jasno, da bi se zdaj v njej izplačalo pristaviti svoje lončke tudi slovenskim firmam. In to na dveh koncih: na natečajih za podizvajalce pri zahodnih firmah, ki so že sklenile pogodbe za velike posle v Kuvajtu, in na natečajih – v mislih imamo samostojen nastop – za dela, ki še niso oddana. Gre za gradnjo stanovanjskih naselij, hotelov, obnovo pristanišč in celo vrsto drugih del. Slovenske firme sicer v Kuvajtu še niso imele velikih poslov, so si pa najbrž nabrale precej izkušenj v drugih arabskih državah, zlasti v Iraku

Vendar je poraženec v vojni, ki ima vrh tega že približno 70 milijard dolarjev dolga v tujini, kajpada v popolnoma drugačnem položaju kot Kuvajt in bo najbrž temu primerna tudi dinamika sklepanja poslov v Iraku. Najprej bo namreč treba dobiti odgovore na kopico neznank. Denimo, ali bo Irak prisiljen plačati vsaj del vojne odškodnine, ali mu bo OPEC dovolil, da začasno poveča črpanje nafte (za toliko, kot bi Irak želel, pa je že jasno, da mu ne more), in predvsem ali bo ustanovljena regionalna banka za obnovo in razvoj na Bližnjem vzhodu (zamisel Jamesa Bakerja). Torej je razumljivo, da so, ko gre za posle v Iraku, tujci še previdni, kar pa ne pomeni, da se ne pripravljajo na posle, za katere se bodo potegovali, če bo prišlo do ugodnega razpleta.

V naši anketi smo skušali izvedeti, kako se slovenske firme pripravljajo na tekmo s konkurenti za izvajanje del v Kuvajtu, in pod kakšnimi pogoji so naša podjetja pripravljena sklepati posle v Iraku.

IMP

Predsednik poslovodnega odbora IMP, **Boris Gazvoda** pravi, da IMP – s pomočjo svojih predstavništev v tujini – skuša čim prej dobiti seznam zahodnih firm, ki so že sklenile veliko posle v Kuvajtu. Kajti IMP bo kandidiral na natečajih za podizvajalce pri teh firmah. Hkrati so že pripravili ponudbe za samostojne nastope na natečajih za tista dela v Kuvajtu, ki še niso oddana. Pri tem so zaprosili za pomoč svoje poslovne partnerje v Kuvajtu, kjer je IMP že opravljal manjša dela. V ponudbah predstavljajo svoj kadrovski potencial, skupaj z referencami, ki so si jih pridobili s posli v drugih arabskih državah (zaradi razlik v podnebju se tam uporablja drugačna oprema kot v Evropi), sestavili pa so tudi že ekipe, ki lahko takoj odpotujejo tja. Sicer pa te dni IMP skuša tudi ugotoviti, kako je z objektoma, ki ju je že pred vojno začel graditi v Iraku (civilna objekta v Bagdadu), a je zaradi vojne moral ustaviti dela na njih. Če sta poškodovana ali porušena, bo seveda moral spremeniti pogodbo z investitorjema o garancijah za izvedbo. Oba posla je IMP dobil na javnih natečajih in je Irak do blokade zanju redno plačeval. Na enak način se IMP namerava potegovati za dela v Iraku tudi v prihodnje, v plačilo z nafto pa bo privolil le, če jo bodo Iračani ponudili po svetovni ceni.

SCT

SCT se je pred zalivsko vojno večkrat potegoval za posle v Kuvajtu, a jih ni dobil. Kot pravi namestnik generalnega direktorja **Niko Ogrin,** pa še ne nameravajo vreči puške v koruzo. SCT se bo namreč prijavljal na natečaje za podizvajalce del pri zahodnih firmah, ki so sklenile kupčije v Kuvajtu. Hkrati se bo še naprej potegoval za posle v Iraku (tam ima že precej izkušenj, zlasti z gradnjo velikega vojaškega oporišča P 202 D), vendar le, če se mu bo to izplačalo. Se pravi, da bo samostojno nastopal na natečajih za tiste posle, pri katerih bodo investitorji ponudili delna predplačila, in da se bo prijavljal na natečaje za podizvajalce pri tujih partnerjih, ki bodo tam sklepali posle. SCT je namreč lani precej obnovil svojo mehanizacijo in je zdaj sposoben z njo na leto zgraditi 30 kilometrov najsodobnejših cest.

Rudis

Rudis bo samostojno nastopal na natečajih za gradnjo stanovanjskih naselij v Kuvajtu. Ponudbe za več tipov montažnih hiš ima že pripravljene in si pri nastopu na tamkajšnjem trgu pomaga s svojim predstavništvom v Abu Dabiju in poslovnim partnerjem, ki ima tudi svojo firmo v Kuvajtu. Poleg tega se bo Rudis, kot pravi pomočnik direktorja **Teodor Škoberne,** prijavljal na natečaje za podizvajalce pri ameriških, britanskih in francoskih firmah. V Iraku pa je pripravljen sklepati kompenzacijske posle (nafta), toda brez vmesnih členov, ki bi pobirali dobiček in zavlačevali s plačilom v teh kupčijah.

Gradis

V Gradisu še čakajo. Kot pravi direktor sektorja za investicijska dela v tujini v Podjetju za inženiring **Matija Lokar,** v tujini ne nastopajo sami, temveč v okviru delniške družbe Ingra Zagreb (v njej so med največjimi delničarji) in Rudisa (katerega član je tudi Gradis). Vendar se je Gradis že odločil, da se ne bo potegoval za posle pod kakršnimi koli pogoji, ampak ga zanimajo le tisti, ki se izplačajo. V Iraku je Gradis gradil dva mosta (v Kurni in Amari) in mogočno oporišče P 202 D.

Litostroj

Litostroj je, kot pravi direktor koncerna **dr. Jože Duhovnik,** zainteresiran za vse posle na Bližnjem vzhodu – tudi v Iraku, kamor že dlje časa prodaja svoje turbine. Zaradi vojne in ekonomske blokade Iraka mu ni mogel poslati opreme za eno hitroelektrarno, medtem ko imajo za drugo elektrarno naročilo še odprto. Litostroj je tako pripravljen prevzemati dela na osnovi morebitnega medvladnega sporazuma, kot tudi sklepati posle brez posrednikov. Kot plačilo bi sprejel tudi nafto, ne mara pa posrednikov v takšni kupčiji. Toda za pripravo proizvodnje potrebuje bančna posojila.

LJILJANA ĐERIĆ

Na Kosovu še brez januarskih pokojnin

PRIŠTINA, 6. marca (Tanjug) – Kosovski upokojenci kljub najrazličnejšim obljubam še vedno niso dobili januarskih pokojnin.

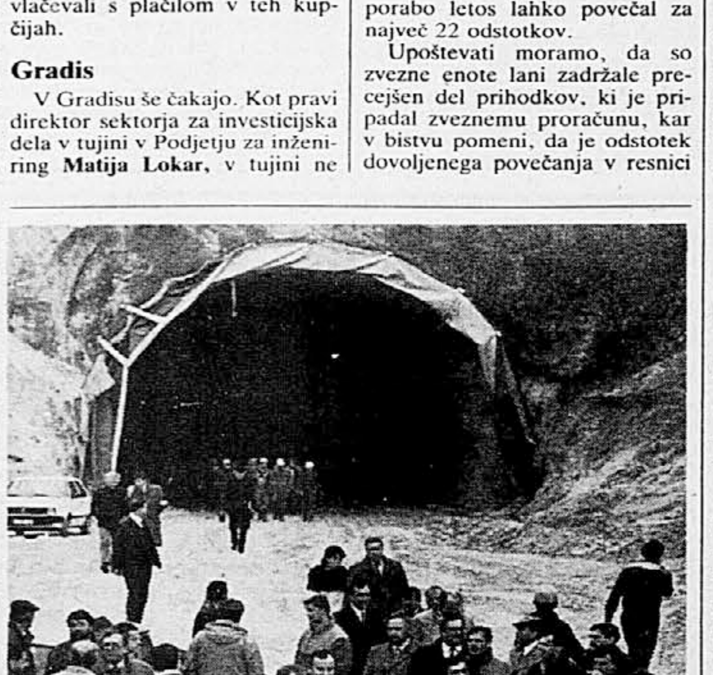

Bo pomanjkanje denarja upočasnilo gradnjo ceste?

ŠMARJE-SAP, 6. marca – Z manjšo slovesnostjo, ki se je je udeležil tudi minister za promet in zveze gospod Marjan Krajnc, so delavci SCT proslavili prebitje četrtega, zadnjega predora na gradbišču dolenjske avtoceste. Skupna dolžina vseh štirih predorov zdaj znaša 1522 metrov. Hkrati so tudi dokončali levi vozni pas na 570 metrov dolgem viaduktu Reber, kjer so uporabili povsem nov način gradnje – drsni opaž. Če bi gradnjo tega sicer kratkega, ampak za graditelje silno zahtevnega dela avtoceste nadaljevali z dosedanjim tempom, bi se po cesti lahko vozili že prihodnjo pomlad. Oklešceni cestni dinar pa bo najverjetneje vzrok, da bo gradnja trajala dlje časa in se bomo še nekaj mesecev morali zadovoljiti s staro preobremenjeno cesto. Na sliki: Eden od štirih predorov, ki so jih zgradili delavci SCT. Besedilo in slika: Janez Zrnec

Pod žarometom Dela – Pod žarometom Dela – Pod žarometom Dela

Neporavnavanje dolgov za elektriko: nuja, malomarnost ali špekulacije?

Največji neplačniki so železarne in TGA Kidričevo – Elektrikarji redko odklopijo elektriko v industriji, bolj dosledni so pri gospodinjstvih – Plazu se ne bo dalo ustaviti, če ne bo učinkovitih kazni

LJUBLJANA, 6. marca – Nuja, malomarnost ali špekulacije? Tako bi se lahko vprašali ob neplačevanju računov za električno energijo, ki se je močno razpaslo zlasti v industriji. Gospodinjske porabnike je mogoče z izklopom elektrike hitro disciplinirati. Kot pravijo dobavitelji energije, pa so povsem nemočni, ko gre za največje, že kronične neplačnike, za pet velikih odjemalcev elektrike (tri železarne, TGA Kidričevo in Tovarno dušika Ruše) ali pa druge tovarne, za katere je iz tega ali onega razloga bolje, da obratujejo, pa četudi ne poravnavajo računov. Nemalo je takih, ki to tudi s pridom izkoriščajo.

Do nedavnega je bilo mogoče vse podatke o dolžnikih elektrogospodarstva dobiti na enem samem mestu, v vodstvu v Ljubljani. Zdaj pa, ko se je veliki sozd razbil na šest javnih podjetij, je treba te podatke iskati na šestih mestih po Sloveniji. To v republiškem sekretariatu za energetiko tudi redno počno, saj o neplačnikih elektrike obveščajo tudi slovensko vlado in predvsem komisijo za preprečevanje stečajev pri finančnem ministrstvu. Čeprav so v javnem podjetju za prenos električne energije ELES v Ljubljani sodili, da čas ni primeren za izdajanje imen dolžnikov (najbrž zato, da ne bi razkrili svoje nemoči pri kaznovanju »političnih« dolžnikov), pa v energetskem ministrstvu niso imeli nič proti, da se jih objavi. Postregli so s podatkom, da peterica največjih porabnikov elektrike za lani dobavljeno energijo z obrestmi vred dolguje elektrogospodarstvu 500 milijonov dinarjev, za energetski prispevek pa še 900 milijonov dinarjev. Njihovi dolgovi letos še naraščajo, saj so že po prvih dveh letošnjih mesecih znašali 183,5 milijona dinarjev. Še najboljši plačnik je Tovarna dušika Ruše, ki je za lani poravnala vse dolgove, za letos pa tretjino. Nekaj malega sta nakazala tudi TGA Kidričevo in jeseniška železarna, drugi dve železarni pa že tri četrt leta nič.

Kaj se bo iz tega izcimilo, ne vedo niti na energetskem ministrstvu. Železarn se seveda ne da zapreti čez noč in jim ustaviti pošiljanje elektrike. Zdaj vsi čakajo, kdaj bo država prevzela slovensko železarstvo v svoje roke in tako ali drugače uredila zadevo z dolgovi. V energetskem ministrstvu sodijo, da je treba elektrolizo v TGA čimprej zapreti, sicer tovarna ne bo preživela. Toda dolgovi naraščajo tako hitro, da so že močno načeli tudi poslovanje elektrogospodarstva. Zato skušajo od dolžnikov čimveč denarja dobiti s poboti, pa tudi tako, da kupujejo in prodajajo elektriko po nižji ceni, v kateri ni obračunana amortizacija.

Toda vse kaže, da je to le začasen ukrep, kajti v slovenski vladi so prepričani, da ni več pametno ohranjati stare proizvodnje v železarnah in drugih energetskih požrešnežih z razmeroma nizko ceno elektrike. Tudi zato ne, ker s tem povzročajo nove izgube v javnem podjetju ELES, ki je zdaj na grbi države oziroma republiškega proračuna. Energetski minister dr. **Miha Tomšič** je odločno za to, da tudi veliki porabniki plačujejo elektriko po tržni ceni 7 do 8 pfenigov za kilovatno uro in da ji iz republiškega proračuna letos raje namenijo za 165 milijonov dinarjev subvencij na račun uvedbe novega 20-odstotnega davka na elektriko. S to zahtevo pa je prišel navzkriž z velikimi porabniki, ki zahtevajo energijo po 5 pfenigov in oprostitev davka na elektriko v celoti. Treba pa je povedati, da je lani denimo TGA Kidričevo zaradi neplačevanja elektrike zanjo dal komaj 2,6 pfeniga.

Kako pa je z drugimi porabniki elektrike: industrijo, obrtniki, katerih oskrba je v rokah petih javnih distribucijskih podjetij? Nič bolj disciplinirani niso. Ker so manj na očeh javnosti, si celo lažje privoščijo neplačevanje računov, saj jih distributerji le izjemoma odklopijo z električnega omrežja, še največkrat jim za kazen zmanjšajo dobavo elektrike. Seveda velja to le za industrijo, medtem ko so gospodinjstva in razne družbene ustanove, kot so šole, vrtci, itd., prvi na vrsti pri izklopih. Pri tistih, ki so že kronični neplačniki predvsem zaradi pomanjkanja denarja, skušajo elektrikarji doseči vsaj to, da njihov dolg ne bi naraščal. To najpogosteje dosežejo z raznimi kompenzacijami. Še največkrat pa so prisiljeni dopuščati plačilno anarhijo bodisi zaradi občinskih ali območnih interesov bodisi zaradi vplivnih direktorjev, čeprav bi imeli po pravilniku o dobavnih pogojih vse možnosti za odklop elektrike. Se pa da iz podatkov o neplačnikih včasih ugotoviti tudi to, v katerih podjetjih je že začelo škripati.

Na ljubljanskem območju so še najboljši plačilniki, saj so doslej poravnali 89 odstotkov računov za elektriko, porabniki pa za lansko leto dolgujejo še 57,4 milijona dinarjev. Največji dolžniki so UKC, Litostroj, Papirnica Vevče, med območji pa Zasavje s premogovniki, hrastniško steklarno, Strojno tovarno, trboveljsko cementarno, itn. Zanimivo je na primer to, da premogovniki ne morejo plačati elektrike, čeprav zanjo kopljejo premog. Stalni dolžnik je tudi vojska. Sam minister Tomšič nas je opozoril tudi na Julon, ki elektrogospodarstvu dolguje celo več kot UKC (tudi za tekoča plačila) in je že vseskozi problematičen plačnik, čeprav skuša njegov direktor v javnosti ustvariti podobo solidne firme, katere obveznice zelo visoko kotirajo tudi na borzi. Tržno gospodarstvo pa tako!

Gorenjski porabniki elektrike dolgujejo dobaviteljem z zamudnimi obrestmi vred blizu 80 milijonov dinarjev. Če odštejemo jeseniško železarno, so tu največji dolžniki Tekstilindus, Iskra Kibernetika, Sukno Zapuže in Gorenjska predilnica Škofja Loka. Mariborski porabniki dolgujejo za elektriko 10,6 milijona dinarjev. Prvi na lestvici dolžnikov je TAM, sledita pa mu Paloma in Mariborska livarna. Tudi na Novogoriškem in na Obali je precej firm, ki so delno v stečaju ali pa na poti v stečaj. Vsi ti zelo slabo ali pa sploh ne plačujejo elektrike. Med njimi je Meblo potem pa Cimos, Tomos, Lama Dekani, Iplas in Mehano Izola. Vsa ta podjetja so tudi že dobila obvestila za odklop elektrike, če se seveda v vladi ne odločijo drugače. Na Celjskem dolgujejo za lani dobavljeno energijo 192 milijonov dinarjev, za letošnjo energijo pa že 202 milijona dinarjev. Največji dolžniki so velenjski rudnik, Videm Krško in MGA Gorenje iz Nazarij.

TONJA SLOKAR

● Direktor javnega podjetja ELES Ostoj Kristan je na današnji seji elektrikarjev v GZS ponovno poudaril, da ne dovoli objavljati podatkov o dolgovih za elektriko, češ da bi to lahko vplivalo na finančno disciplino rednih plačnikov. Povedal je tudi, da so bili na pogovoru v Julonu, kjer jih jezi predvsem to, da jim ne priznajo nižjih cen za elektriko, čeprav jemljejo energijo prav tako enakomerno kot veliki porabniki. Stalno pritiskamo tudi na vlado, pravi Kristan, naj se odloči, ali bo poravnala dolgove velikih porabnikov iz proračuna ali pa bo dovolila odklope elektrike.

Iz tega se vidi, da se direktor Ostoj Kristan boji pisanja o dolgovih zato, ker nima v rokah pravega orodja za discipliniranje neplačnikov – možnosti za odklop elektrike, ali pa tega orodja ne zna, ne more ali pa noče uporabiti. Če ga nima, ga tudi ignoriranje dolgov v časopisih ne bo rešilo. Dokaz za to so redni plačniki v gospodinjstvih. Naivno bi si bilo misliti, da v podjetjih ne vedo, kako dobro je v zdajšnjih razmerah zavlačevati s plačili, ne samo za elektriko, temveč tudi za druge storitve. Tega plazu se ne bo dalo ustaviti, če ne bo učinkovitih kazni. Vse pa kaže tudi na to, da dobavitelji energije nimajo z uporabniki sklenjenih dobrih pogodb, s katerimi bi določili natančna pravila igre, ki bi omogočala tudi kaznovanje špekulantov.

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC

Nova omejevalna formula

Zvezna vlada je pripravila novo različico zakona o omejitvah javne porabe – V določenih okvirih bodo republike denar same razporejale

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 6. marca – Po »popravnem izpitu« je danes zvezna skupščina prejela novo različico zakona o omejitvah javne porabe v letošnjem letu, enega izmed najpomembnejših predpisov iz zakonskega svežnja za delovanje zvezne države, ki ga je pripravil ZIS. Ali bo novi predlog »omehčal« dosedanja odklonilna stališča republik in pokrajin do vsake omejitve porabe v državi, saj si očitno vse želijo, da bi to naredile po svojem obrazcu, bomo seveda šele videli.

Temeljna določba zakona je še vedno, da mora biti javna poraba v letošnjem letu restriktivna oziroma da mora ostati na ravni 34 odstotkov pričakovanega družbenega proizvoda. Izdatki za družbeno režijo naj bi znašali največ 515 milijard dinarjev. V GZJ so dejali, da je prav globalno nespremenjeni okvir prevelik v primerjavi s sedanjimi gibanji na področju proizvodnje in družbenega proizvoda. Prihodki za skupno porabo so lani znašali 419 milijard dinarjev, to pa pomeni, da bi se okvir za javno porabo letos lahko povečal za največ 22 odstotkov.

Upoštevati moramo, da so zvezne enote lani zadržale precejšen del prihodkov, ki je pripadal zveznemu proračunu, kar v bistvu pomeni, da je odstotek dovoljenega povečanja v resnici nižji. Iz tega zornega kota moramo gledati tudi na dejstvo, da nova različica pravzaprav nekoliko širi okvire za dovoljene prihodke republik in pokrajin. Ti ne bi smeli preseči 395 milijard dinarjev, medtem ko je prvi predlog predvideval le 382,5 milijarde dinarjev. BiH bi za javno porabo lahko namenila 46 milijard dinarjev, Makedonija 20 milijard, Slovenija okoli 75, ožja Srbija 89, Vojvodina 38,4, Kosovo 8,3, Črna gora 8,4, Hrvaška pa 109 milijard dinarjev.

Novi predlog zakona o omejitvi javne porabe predvideva, da se družbenopolitične skupnosti lahko odločijo za diferencirano rast sredstev za financiranje splošnih in skupnih potreb v posameznih DPS in SIS oziroma v skladih družbenih dejavnosti, seveda pa skupni znesek teh sredstev ne more preseči z zakonom predvidene ravni.

Ali bo to razumevanje za posebne potrebe različnih okolij prineslo predlogu zakona več pozitivnih točk bo že prihodnji teden pokazal skupščinski postopek. Čeprav zvezni proračun v obrazložitvi zakona ni več posebej omenjen, lahko sklepamo naslednje: če je za letošnjo porabo v republikah in pokrajinah nekoliko povečan, skupni izdatki za družbeno režijo pa niso presegli dovoljenega okvira, so mogoče odkrili možnost za novo zmanjšanje poseganja v zvezno blagajno.

BOJANA JAGER

Sejali bodo manj sladkorne pese kot lani

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Jugoslovanske tovarne sladkorja načrtujejo setev sladkorne pese na 163.200 hektarih, kar je za pet odstotkov manjša površina kot lani. Pridelali naj bi je približno sedem milijonov ton in iz nje naredili 850.000 do 930.000 ton sladkorja, kar bi zadoščalo za domače potrebe in za izvoz.

ZIS predlaga spremembe zakona o SDK

Odpravili naj bi avtomatizem pri uporabi obvezne rezerve – Novost že 1. aprila?

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Zvezni izvršni svet je danes zvezni skupščini poslal spremembe zakona o službi družbenega knjigovodstva, ki odpravljajo avtomatizem pri uporabi obvezne rezerve. SDK je po sedanjem zakonu pooblaščena, da v primeru primanjkljaja na žiro računu avtomatično izstavi nalog za pokritje primanjkljaja v breme obvezne rezerve banke pri Narodni banki Jugoslavije.

Da bi ta vir sive emisije odpravili, zdaj predlagajo izključitev možnosti za avtomatično uporabo rezerve pri NBJ, negativni saldo na žiro računu banke pa naj se evidentira in o njem obvesti narodne banke republik in pokrajin. SDK po ugotovitvi in prikazu negativnega salda na žiro računu banke ne bo dovolila izvršitve naloga za plačilo oziroma poravnavo obveznosti vse dotlej, dokler se negativni saldo ne pokrije. Predlagajo, naj bi novost uvedli že 1. aprila – seveda pod pogojem, da spremembe zakona podpre zvezna skupščina.

Še brez strokovnih računov o zapiranju nuklearke v Krškem

Kaže, da stroka in politika ne delata z roko v roki pri načrtovanju energetskega razvoja – Elektriko bomo izvažali

LJUBLJANA, 6. marca – Dokler ne bodo vse možne razvojne poti slovenske energetike tudi narodnogospodarsko ovrednotene s strani Inštituta za ekonomska raziskovanja, je treba vse račune, ki govore v prid obratovanja jedrske elektrarne ali proti njemu, jemati s pridržki, saj lahko zavedejo javnost. Zato je razumljivo, da vsi podatki o tem, koliko naj bi nas stalo zapiranje nuklearke, ki so doslej pricurljali v javnost s te ali one strani, ne morejo biti še strokovna podlaga za odločitve o prihodnjem energetskem razvoju.

Tako bi lahko vsebinsko povzeli razpravo elektrikarjev pri energetski sekciji GZS, ki je nazorno pokazala, kako se je tudi energetika spolitizirala. Današnja razprava je namreč pokazala nekaj čudnega; da o prihodnjem energetskem razvoju Slovenije obstajata pravzaprav dve študiji: ena, ki jo je pripravila stroka, Elektroinštitut Milan Vidmar, in zajema cel kup scenarijev, in še druga, ki jo je pripravil sekretariat za energetiko in jo je nedavno tega na tiskovni konferenci predstavil tudi dr. Miha Tomšič. Pri vsem tem je zanimivo to, da je iz strokovne študije vzel le nekaj za javnost najbolj zanimivih scenarijev – tako so namreč menili strokovnjaki – jih po svoje obdelal in na podlagi tega že pripravil predloge za odločitve o usodi jedrske elektrarne. Strokovnjaki pa menijo, da je sicer pogumno od energetskega ministrstva, da predstavi svojo energetsko filozofijo, vendar ne sme hkrati napeljevati ljudi k presoji, kaj se splača in kaj ne, dokler študije ne obdelajo strokovno tudi ekonomisti. Zato po mnenju strokovnjakov ni mogoče napovedovati, da bomo jedrsko elektrarno nadomestili tudi z elektrarniškimi mlinčki, ker stroka dobro ve, koliko se lahko nanje zanesemo in koliko stanejo, prav tako pa bi moral sekretariat računati tudi z energetsko nadomestitvijo hrvaškega dela nuklearke, če že dela kakršnekoli račune za javnost.

● Direktor javnega podjetja ELES Ostoj Kristan pa je povedal, da imajo zdaj težave s prodajo elektrike, ker je je preveč. Tako zdajle prodajajo elektriko Hrvatom po sicer nekoliko nižji ceni, vendar s tem velenjskim rudarjem zagotavljajo odkop premoga. Povedal je tudi, da z italijanskim ENEL pripravljajo pogodbo, po kateri naj bi jim za štiri leta odstopili 50 megavatov moči, pri čemer računajo, da bodo dosegli ugodno prodajno ceno.

ANKETA DELA

Slovenci si ne želijo, da bi si Delo prilastila država ali stranke

Anketiranci so tudi povedali, da se ne navdušujejo nad idejami, da bi urednike sredstev obveščanja postavljala oblast ali parlament

LJUBLJANA, 6. marca – Tistim, ki delajo časopise, naj bo vodilo pošteno in izčrpno obveščanje javnosti – pravi terenska javnomnenjska raziskava, ki so jo med 1593 državljani Slovenije opravili sodelavci Dela Stik. Tako je odgovorilo več kot 90 odstotkov vprašanih. Le 1,5 odstotka vprašanih je sodilo, da naj mediji podpirajo določeno politiko, 7,8 odstotka pa, da naj se prilagajajo tržišču in okusu bralcev.

Raziskava Dela Stik kaže tudi, da se javnost nikakor ne zavzema za to, da bi medijem glavne urednike postavljala oblast (4,7 odst. vprašanih) ali parlament (9,4 odst.). Večina sodi, da naj si glavnega urednika postavi kolektiv sam (52,2 odst.) ali pa naj ga postavi lastnik (13,2 odst.). Da naj bi glavne urednike medijev postavljali priznani javni delavci pa sodi 15,4 odstotka vprašanih.

Štiri osrednje slovenske medije – Večer, Dnevnik, Delo in TV Slovenije so anketiranci ocenjevali tudi po pristranskosti poročanja. Večer denimo je ocenjevalo nekaj več kot 300 anketiranih. Več kot polovica je menila, da je njegovo poročanje nevtralno. Tisti pa, ki so ga ocenili kot pristransko, so zvečine menili, da je preveč naklonjen vladi in novi oblasti oziroma, da je nenaklonjen bivši oblasti in opoziciji. Zelo podobno oceno sta dobila tudi Dnevnik in Delo.

Kar pa zadeva TV Slovenijo, je 626 ljudi ali manj kot polovica vprašanih menilo, da poroča nevtralno, drugi da je naklonjena vladi (404 vprašanih) novi oblasti (478 vprašanih), oziroma da je nenaklonjena bivši oblasti (273 vprašanih) in opoziciji (239 vprašanih). Da je v vladi in novi oblasti nenaklonjena, je menilo le 90 vprašanih.

In kakšen časopis je Delo, se je v zadnjem letu kaj spremenil? Le 6,6 odstotka od vseh 1593 sodelujočih v anketi je sodilo, da je časnik Delo postal bolj pristranski, kot je bil. Ostali so menili: da je časnik postal bolj objektiven (56,4 odst. vprašanih), da dopušča, da novinarji izražajo svoje poglede (59,1 odst.), da poroča manj usmerjeno kot poprej (50,3 odst.) in da ne pozna več prepovedanih tem. Seveda pa 25 odstotkov anektiranih o časniku ni želelo izreči svoje sodbe, ker ga ne poznajo oziroma ne berejo

In katere časopise sodelujoči v tej raziskavi sicer berejo? Med anketiranci je bilo rednih naročnikov Večera 4,8 odstotka, Dela 13,9 odstotka, Dnevnika pa 15,1 odstotka. Občasnih bralcev omenjenih časnikov je bilo: pri Večeru 15.8 odstotka, Dnevniku 31,8 odstotka in Delu 29,8 odstotka. Takih, ki Večera nikoli ne berejo, je bilo 72,4 odstotka, Dnevnika 35,1 odstotka in Dela 18,1 odstotka.

Tiste, ki Delo berejo vedno ali občasno, so anketarji povprašali še, katero prilogo bi v časniku najlaže pogrešali, če bi bil časnik primoran krčiti svoj obseg. Največ – 33,2 odstotka bi jih »žrtvovalo« športno prilogo, najmanj – 4,1 odstotka prilogo Znanje za Razvoj.

SLAVA PARTLIĆ

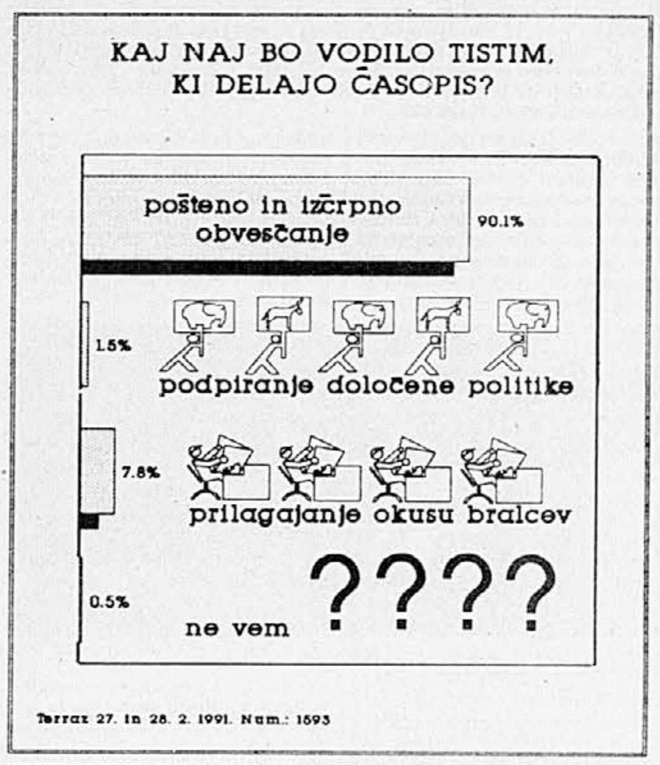

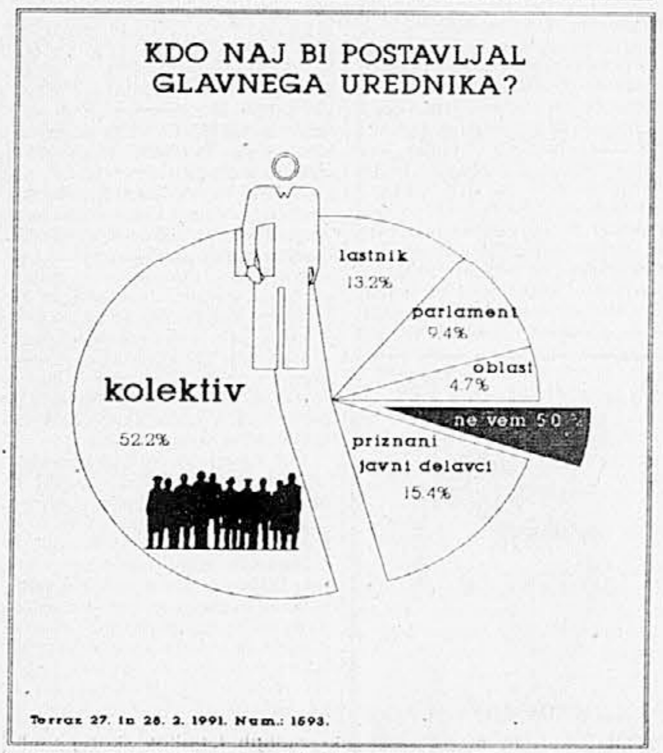

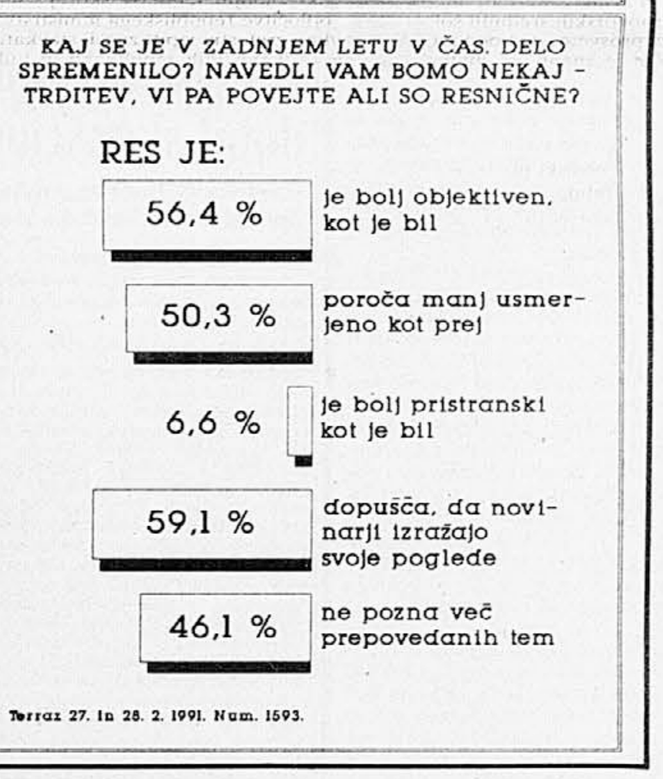

Kaj pa prispevek upokojencev in delavcev k stanovanjski gradnji?

Podravski svobodni sindikati predlagajo, naj se popust pri nakupu stanovanja odmeri tudi glede na delovno dobo – Delnice?

MARIBOR, 6. marca – »Glede na tehtne pomisleke, ki ste jih, spoštovani poslanci, dobili tudi iz drugih okolij, glede na ne dovolj premišljene posege v tako občutljivo področje, kot je stanovanjsko, predlagamo, da osnutek zakona zavrnete,« so zapisali podravski svobodni sindikati v pismu, naslovljenem na poslance republiškega parlamenta. Na poslance pa so se obrnili tudi z vrsto pripomb k socialnemu programu in zakonu o stavkah.

Za stanovanjski zakon menijo, da ne upošteva prispevka delavcev in upokojencev za stanovanjsko gradnjo – gre za prispevek posameznika iz bruto plače, v mnogih podjetjih pa je bil prispevek za hitrejše reševanje stanovanjskih problemov še večji. Predlagajo, naj se popust pri nakupu stanovanja določa glede na delovno dobo, glede na vložen stanovanjski prispevek pa naj se delavcem odmerijo obveznice oziroma delnice.

Izračunali so, da večina ljudi ne bi zmogla osnovnega prispevka za nakup stanovanja, pa tudi mesečnih obrokov ne, s čimer bi se v osnovi porušili pričakovani tržni odnosi na tem področju. Bojijo se, da podjetja v sedanjih razmerah ne bi ravnala dovolj gospodarno s stanovanjskim skladom svojih delavcev.

»Strinjamo se z načelom, naj vsakdo sam ureja svoje stanovanjsko vprašanje, toda najprej moramo uveljaviti drugačno vrednotenje dela, da bodo ljudje sploh imeli to možnost,« še piše v sindikalni pobudi.

V socialnem programu po mnenju sindikatov manjka osnovno načelo: delavec si mora socialno varnost zagotoviti sam s plačo, ki mu jo zagotavlja kolektivna pogodba. Zajamčena plača naj bo najmanj 3500 dinarjev, denar zanjo pa naj se predvidi tudi v proračunu.

Glede zveznega zakona o stavki sindikati menijo, da kaže upoštevati tudi razmere pri nas, ne pa se le zgledovati po Evropi. Predlagajo, naj se v pokojninsko dobo šteje tudi čas stavke, ki je trajala v koledarskem letu skupno več kot 30 dni.

MAJDA STRUC

O spodkopavanju denarnega sistema 13. marca

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Predsednik zbora republik in pokrajin dr. Miran Mejak je za 13. marec skical sejo tega skupščinskega doma, na kateri bodo izoblikovali več zakonskih predlogov. Delegati naj bi sprejeli sklepe v zvezi z nedavno razpravo o spodkopavanju enotnega denarnega in deviznega sistema države ter finančni nedisciplini.

Zvezni zbor skupščine SFRJ bo obravnaval novi paket ukrepov, ki jih je zvezni izvršni svet pripravil kot pogoj za delovanje federacije do dogovora o novi Jugoslaviji. Seja zbora bo po vsej verjetnosti 20. marca. Vsi ti zakoni naj bi bili sprejeti po kratkem postopku.

Najmanj brezposelnih je v Sloveniji

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Službe za zaposlovanje v republikah in pokrajinah imajo registriranih kar 1,386.000 Jugoslovanov, kar je po podatkih zveznega urada za zaposlovanje 11 odstotkov več kot pred letom dni.

Največ brezposelnih je v Srbiji, 45 odstotkov, najmanj pa v Črni gori, 4 odstotki. Toda v primerjavi s številom prebivalcev je največ brezposelnih ravno v naši najmanjši republiki, in sicer 7,6 odstotka, najmanj pa v Sloveniji, kjer jih je le 2,3 odstotka. Najteže se zaposlijo nekvalificirani delavci, ki jih je skoraj tretjina (30,8 odstotka), nekaj podobnega pa velja tudi za brezposelne s srednjo strokovno izobrazbo (30,2 odstotka). Lansko leto se je povečal delež kvalificiranih in visokokvalificiranih brezposelnih delavcev za 1,4 odstotka, zaposlenost strokovnjakov z visokošolsko izobrazbo pa se je povečala, pa čeprav le za 0,2 odstotka.

Največjo izgubo je imel JAT

BEOGRAD, 6. marca (Tanjug) – Ob koncu lanskega leta so imeli vsi trije jugoslovanski letalski prevozniki izgubo, največjo pa JAT, in sicer 56 milijonov dolarjev. Drugi beograjski prevoznik Aviogeneks je imel za 8,5 milijona dolarjev izgube, ljubljanska Adria Airways pa za 12,5 milijona dolarjev.

Naborniki še vedno ne vedo, ali se bodo usposabljali v TO, policiji ali v JLA

V skupščini so se prvič verbalno spopadli zagovorniki demilitarizacije in oblikovanja slovenske vojske – Poslancem ni uspelo sprejeti sprememb ustavnega zakona – Očitki o manipuliranju s predlogom za moratorij

LJUBLJANA, 6. marca – Poslancem slovenskega parlamenta danes ni uspelo sprejeti sprememb in dopolnil ustavnega zakona za izvedbo 96. in 97. ustavnega dopolnila k slovenski ustavi, s katerimi bi se uzakonilo usposabljanje slovenskih nabornikov v teritorialni obrambi in policiji in tudi zakonsko zadovoljilo zahteve poslancev za moratorij na vpoklic nabornikov v JLA. Mnenja med poslanci so bila tako različna, da bi bilo sprejetje tega ustavnega zakona vprašljivo. Pravzaprav sta se prvič v tem sestavu slovenske skupščine verbalno spopadli dve struji – zagovorniki demilitarizacije in tisti, ki v teh časih zagovarjajo potrebo po oblikovanju slovenskih oboroženih sil.

V začetku razprave je slovenski obrambni minister **Janez Janša** poslance seznanil z mnenjem vlade o pobudi za spremembo zakona, ki je nastala na podlagi zahtev zborov skupščine za uveljavitev moratorija za odhod nabornikov v vojsko oziroma JLA. Obrambni minister je najprej omenil, da se zahteve za moratorij vsebinsko razlikujejo, saj je v predlogu, ki ga je skupščina sprejela 23. januarja, zahteva po uveljavitvi moratorija na služenje vojaščine v JLA, medtem ko je v drugi zahtevi, sprejeti 30. januarja, zahteva po splošnem moratoriju za služenje vojaškega roka.

Letos bi na služenje vojaškega roka moralo iz Slovenije iti približno 12.000 nabornikov, vendar, kot je poudaril Janez Janša, če bodo dobljene odmere za JLA takšne, da ne bi omogočale služenja vojske v Sloveniji 95 odstotkom nabornikom, kot je že lani sklenila slovenska skupščina, te odmere ne bodo uresničene. Zaradi tega bi lahko del nabornikov, ki ne bi odšli v JLA usposobili v enotah TO in policije. Aprila letos naj bi se tako poskusno uposabljanje tudi začelo. Obrambni minister je še poudaril, da bi lahko letos v enotah TO in policije izurili približno 2.000 nabornikov, s čemer bi lahko rešili težave, ki bi nastale pri napotitvi približno 2.500 nabornikov študentov septembra letos.

JANEZ JANŠA ODGOVARJA NA OČITKE POSLANCEV
(Foto: Zoran Vogrinčič)

Če bi uveljavili moratorij za vpoklic vojakov le v JLA še pred marčevskim odhodom, bi po oceni obrambnega ministra nastal presežek približno 9.500 nabornikov. Te bi v naslednjih letih težko napotili na služenje vojaščine in bi zaradi tega lahko nastale določene težave pri njihovem zaposlovanju in socialnem položaju. Še večje negativne posledice pa bi bile, če bi uveljavili splošen moratorij za vpoklic v vojsko. Zato bi po njegovem mnenju uveljavitev delnega moratorija le za vpoklic v JLA omogočila hitrejše osamosvajanje Slovenije na obrambnem področju in podprl sprejetje sprememb ustavnega zakona, po katerem bi slovenski fantje odslej praviloma vojaščino služili le v enotah TO in policije, izjemoma pa v šolskih centrih in šolah za rezervne oficirje JLA, poleg tega pa bi v JLA lahko služili tudi tisti fantje, ki si bodo to želeli.

Več kot triurno razpravo je sprožil **Mile Šetinc** (LDS) kot prvi izmed številnih poslancev, predvsem iz vrst liberalnih demokratov, ki so nasprotovali takšnemu besedilu in razlagi sprememb ustavnega zakona. Dejal je, da so predlagatelji, ustavna komisija in tudi obrambno ministrstvo zmanipulirali prvoten predlog njihove stranke, ki je predlagala moratorij za vpoklic v JLA do sprejetja nove slovenske ustave ali morebitnega podpisa konfederalne pogodbe ne pa tudi za povečanje slovenske TO in usposabljanje fantov v njej. **Franco Juri** (LDS) je dejal: »Ne vidim, zakaj bi bili študentje v neugodnem položaju, če ne bodo šli v vojsko. Dokler se ne določi varnostni koncept Slovenije, bi lahko ti fantje ostali doma, denar iz proračuna, ki je namenjen za usposabljanje nabornikov, pa bi lahko koristneje uporabili za njihovo poklicno usposabljanje.

Vika Potočnik (LDS) je menila, da sestavljalci besedila sprememb ustavnega zakona niso korektno odgovorili na pobudo vseh zborov, to je popolni moratorij za odpošiljanje nabornikov. Jaša L. Zlobec (LDS) je dejal, da je temeljni problem v tem, da nimamo strategije nacionalne varnosti in se zdaj poskuša v resnici skozi ta ustavni zakon ustanoviti slovensko vojsko.« Tako usodne odločitve ni mogoče sprejemati pod parolo moratorija za vpoklic. »Tako kot vrsta drugih poslancev iz opozicije, kot so **Ciril Ribičič** (SDP) in **Borut Šuklje** (SSS) je predlagal, naj se znova sestane ustavna komisija z vodji poslanskih klubov in poskuša najti kompromisna rešitev. Le **Peter Glavič** (LDS) je predlagal, naj se sprejetje tega ustavnega zakona preloži do sprejetja proračuna, kajti v nasprotnem primeru bi lahko že vnaprej prejudiciral proračun in bi bile številne pripombe v razpravi o vojaškem delu proračuna brezpredmetne.

Seveda se vsi poslanci s tem niso strinjali. Pri tem je vsekakor prednjačil Janez Janša, ki je kar nekajkrat šel za govorniški oder in poudarjal, da je ta sprememba ustavnega zakona narejena na podlagi že sprejetih ustavnih dopolnil, kjer je že določeno, da za obrambo Slovenije skrbita TO in policija. Zato ne razume zagovornikov Deklaracije za mir, ki je po njegovem mnenju le deklaracija za razorožitev. Spomnil je, da slovenska TO ni redna enota, temveč sestavljena iz rezervistov, povprečna starost pa presega 30 let. Če bo prehodno obdobje trajalo več let, bi ob upoštevanju zagovornikov Deklaracije za mir postala starostna struktura še slabša. In če bi obveljala zahteva po moratoriju za odhod nabornikov tudi v enote TO in policije, bomo jeseni, ko se bodo stvari zaostrile, ostali brez lastnih enot. Poleg tega je vprašljiva tudi uresničitev plebiscitne odločitve, če Slovenija nima efektivne oblasti.

Njegovim staliŝčem so pritrdili tudi številni poslanci iz Demosovih vrst. **Tone Peršak** (SDZ) je dejal, da je bistvo celotne razprave vprašanje, ali smo pripravljeni braniti lastno samostojnost in suverenost ali ne. »Prej ali slej se bomo soočili z nasiljem in moramo pokazati vsaj pripravljenost, da se bomo branili. **Janez Lukač** (SSS) pa je omenil, da je v dilemi, ali uresničiti plebiscitne odločitve ali pa sprejeti demilitarizacijo. »Vendar se v tem trenutku opredeljujem za obrambo Slovenije,« je še dejal. **France Tomšič** (SDSS) pa se je vprašal, kakšen narod je to, ki se ne bori niti za lastno svobodo. Zagovornikom demilitarizacije je dejal, da je to za zdaj absurd, kajti nasparoti nam stoji oborožena JLA.

Ko se je vsebinska razprava končala, se je zdelo, da bodo poslanci zlahka izglasovali predlog, ki so ga predlagali številni poslanci, in to je, da bi se še enkrat sestala ustavna komisija in poskušala najti kompromisni predlog. Od sprejetja teh sprememb ustavnega zakona bo namreč odvisno, ali bo marčevska generacija nabornikov, ki je že prejela pozive, odšla v vojsko ali ne. Vendar pa sta bila proti temu dr. **France Bučar** in **Janez Janša.** Oba sta poudarila, da je ustavna komisija svoje delo že opravila in ker ni bilo nobenega amandmaja k ustavnemu zakonu, ni za kaj takega nobenega razloga. Kljub številnim drugačnim argumentom tak predlog pozneje ni bil sprejet; poslanci so se odločili, da bodo vodje poslanskih klubov še danes poskušali najti rešitev, ki bi bila sprejemljiva za dve tretjini poslancev.

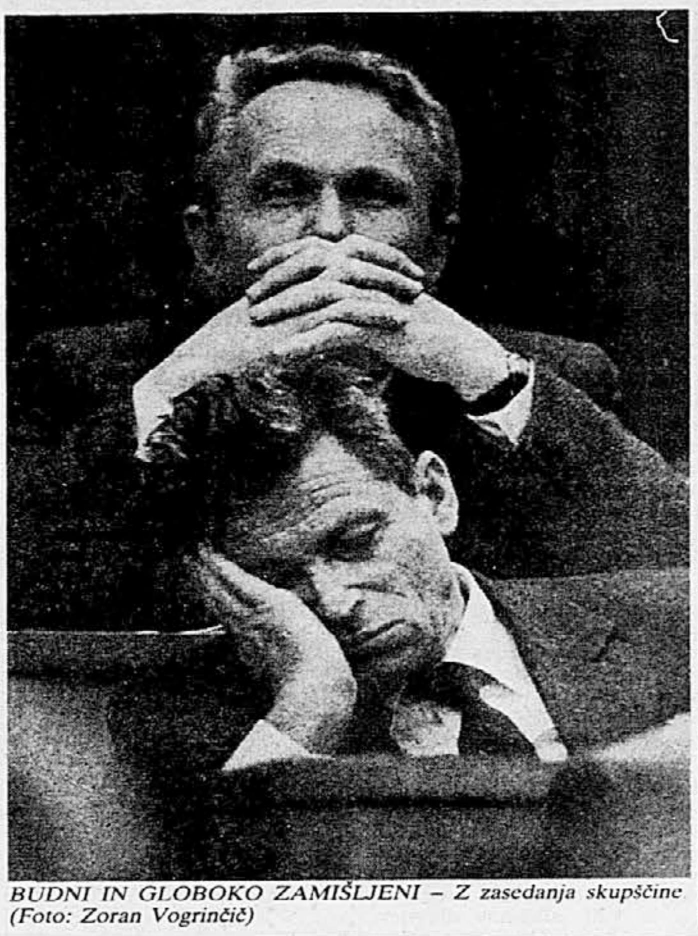

BUDNI IN GLOBOKO ZAMIŠLJENI – Z zasedanja skupščine
(Foto: Zoran Vogrinčič)

Na čelu SDK

Štiridesetletni mag. Igor Omerza, eden najbolj vnetih zagovornikov slovenske monetarne politike in samostojnosti nasploh, je novi generalni direktor slovenske službe družbenega knjigovodstva (SDK).

Omerza je leta 1977 diplomiral na ljubljanski ekonomski fakulteti, osem let kasneje pa obranil magistrsko delo Vloga in pomen delovne teorije vrednosti v Ricardovem ekonomskem opusu. V šolskem letu 1985/86 je bil habilitiran na Univerzi v Ljubljani in sicer kot predavatelj politične ekonomije na Višji šoli za socialne delavce, sicer pa je že v letu 1979 predaval politično ekonomijo in ekonomiko SFRJ na ljubljanski srednji ekonomski šoli.

Pred tem je delal kot komercialist pri prodaji telefonskih central v Iskri Elektromehaniki. Leta 1986 je postal vodja organizacije in razvoja v Mikrohitu, naslednje leto pa, kar je še sedaj – direktor Mikroade.

Igor Omerza je pisec številnih kritičnih člankov, avtor dveh knjig, od katerih je bolj znana Cestna afera, ki je izšla v lanskem letu. Je podpredsednik Slovenske demokratične zveze. S. Č.

Republiški sodni svet že drugič dobil skupščinsko nezaupnico

Skupščina je, tudi na predlog Rajka Pirnata, zavrnila Bogdano Žigon-Rot kot kandidatko za sodnico Vrhovnega sodišča Slovenije

LJUBLJANA, 6. marca – Republiški sodni svet je že drugič v kratkem času dobil skupščinsko nezaupnico, če naj tako rečemo, potem ko je tudi na predlog republiškega sekretarja za zakonodajo dr. Rajka Pirnata, skupščina z večino zavrnila predlog, da naj bi Bogdana Žigon-Rot postala sodnica Vrhovnega sodišča Slovenije.

Medtem ko je minister Pirnat menil, da kandidatki manjka v bistvu le to, da ni večji ekspert na področju, za katero se poteguje, saj bi na upravnem oddelku Vrhovnega sodišča potrebovali predvsem vrhunskega strokovnjaka (za kar je očitno samo visoka šola premalo), pa je predsednik sodnega sveta **dr. Boris Stroschak** pojasnjeval, da sta bila za omenjeno delovno mesto prijavljena dva kandidata, oni pa so tudi v skladu s kolektivnim mnenjem Vrhovnega sodišča sklenili podpreti prav kandidatko Bogdano Žigon-Rot, saj je tudi doslej – od leta 1984 – na tem oddelku strokovno sodelovala pri delu upravnega senata in tam pisala referate in sestavljala odločbe. Poleg tega je bila dva mandata tudi neprofesionalna predsednica senata sodišča združenega dela v Ljubljani.

V razpravi na to temo je **Emil Milan Pintar** (SDZ) menil, da ne bi bilo smotrno dopuščati državi, torej tudi pravosodnemu ministrstvu, da kar tako presoja, kdo lahko bedi nad zakonitostjo njegovega ravnanja (gre namreč za sodni nadzor nad upravo), pač pa je bolje zaupati strokovni oceni sodnega sveta. Na mnenje poslanca **Vitomira Grosa** (LS), češ da neka upravna uradnica res ne more biti sodnica vrhovnega sodišča, pa mu je **Peter Bekeš** (SDP) odvrnil, da tako zapostavljanje strokovnega dela ni dobro, saj bi sam nasprotoval, če bi se zdaj kdo začel spraševati, kako da je bivši obrtnik Vitomir Gros zdaj župan in celo republiški poslanec. Glasovanje je naposled pokazalo, da je bilo za kandidatko le 72 poslancev, torej premalo za izvolitev.

● Parlament pa je izvolil Vladimira Balažica, Aleša Butalo in Natašo Jelušič za sodnike Višjega sodišča v Ljubljani, Samo Plantan je bil izvoljen za sodnika Temeljnega sodišča v Novem mestu, Franc Dobrovnik, Barbara Knol in Darja Maček za sodnike Temeljnega sodišča v Ljubljani, Marija Pristovnik pa za sodnico Temeljnega sodišča v Mariboru. Za namestnico republiškega sekretarja za zakonodajo je bila imenovana Jožica Veliščèk. Angelca Justin pa je bila razrešena dolžnosti namestnice javnega tožilca Višjega javnega tožilstva v Mariboru.

Slovenska skupščina zavrnila tako imenovani Kopačev zakon

V predloženem zakonu o zasebnem delu najbolj sporen člen o popoldanskem delu – Jaša Zlobec: Bodo knjige namesto pisateljev pisali obrtniki?

LJUBLJANA, 6. marca – Po več kot letu dni zapletov v zvezi s sprejetjem zakona o zasebnem delu teh zdaj ni več. Na današnji skupni delovni seji vseh treh zborov slovenske skupščine so namreč poslanci z 79 glasovi za, 85 proti in 35 vzdržanimi zavrnili predloženi zakon.

Vse dileme, povezane z zakonom, ki je bil v postopku deležen velikega števila amandmajev, so se na koncu skrčile le na en člen, ki je govoril o popoldanski obrti. Sporni drugi odstavek tretjega člena se je glasil: Zasebnik lahko redno opravlja dejavnost tudi postransko, pod pogoji in na način, določenimi s tem zakonom. Postransko ne sme opravljati enakega dela, kot ga opravlja v rednem delovnem razmerju, če za to nima soglasja delodajalca.

Zbor združenega dela je vztrajal pri črtanju tega člena, se pravi da bi iz tega zakona izpustili določbe, ki zadevajo popoldansko delo. V razpravi so bili spet ponovljeni razlogi za sprejetje tega člena in proti njemu oziroma za ta zakon in proti njemu.

V bran zakona so se postavili poslanci Liberalno demokratske stranke, saj je bilo nekaj članov te stranke med predlagalci zakona. Opozarjali so na to, da problem popoldanskega dela ni rešen, saj je veliko dejavnosti, ki jih zdaj še ni mogoče registrirati kot zasebne. Razložili so, da je pobuda za tak zakon prišla iz vrst intelektualcev, ki nimajo možnosti za opravljanje zasebnega dela. Ali, kot je dejal **Jaša L. Zlobec**, 90 odstotkov ljudi, ki se ukvarjajo s književnostjo, opravlja popoldansko obrt. Vprašal je, ali bodo zdaj obrtniki namesto njih pisali knjige? Razlog za nasprotovanje temu zakonu vidi LDS predvsem v bojazni obrtnikov pred konkurenco.

Poslanci Liberalne stranke so v utemeljitvah, zakaj bodo glasovali proti zakonu, navajali, da niso proti popoldanski obrti in da ta ne bo zatrta, če zakon ne bo sprejet, saj jo dovoljuje obrtni zakon. Prav tako so se izrekali za ureditev popoldanske obrti v področnih zakonih (na primer zdravstvenem), ki bodo določali, kdaj ima lahko nekdo popoldansko obrt. Med utemeljitvami so bile tudi takšne, kakršne je bila na primer utemeljitev **Francija Feltrina** (ZS), in sicer, kako neki se lahko podpira popoldansko obrt ob tako velikem številu brezposelnih. Toda **France Tomšič** (SDSS) je imel ob tem prav nasprotno mnenje. Najprej je poudaril, da se v popoldanski dejavnosti vidi možnost za odpiranje novih delovnih mest. Poslanci, ki prihajajo iz demografsko manj razvitih območij v Sloveniji, so še opozarjali, da je pri njih popoldansko delo povezano z vitalnimi interesi krajev (trgovina, servisi) in da ne gre za pridobitništvo, zato so se izrekli za sprostitev zasebne pobude, kar so pravzaprav v svojih volilnih programih obljubljale vse stranke. Toda zakon ni dobil potrebnega števila glasov.

● Na skupni delovni seji zborov slovenske skupščine so poslanci podprli spremembe odloka o sestavi in številu članov zakonodajnopravne komisije republiške skupščine. Ta bo po novem namesto dosedanjih enajst štela trinajst članov. Imeni novih članov še nista znani, kandidata pa naj bi bila predvsem iz vrst strokovnjakov.

Halo, skupščina

● Ko je na skupnem zasedanju predsednik DPZ **Ludvik Toplak** govoril o kasneje padlem zakonu o zasebnem delu, je poudaril, da skuša ta zakon stvari urejati generalno, za kar da ni nobene potrebe. »Mi bomo vse to uredili v področnih zakonih! Na primer, v zakonu o obrambi in zaščiti, bo natanko zapisano, kaj bo Aksentijević lahko popoldan počenjal.« Baje je izzvani kasneje vprašal, kje bo pisalo kaj lahko počenja ponoči . . .

● Ob razpravi o istem zakonu pa je poslanec **Marcel Štefančič** dejal, da je za zasebno delo in tudi za popoldansko obrt. Zanimalo pa ga je, kako bo s popoldanskim delom, ko bomo imeli evropski delovni čas. Zato je predlagal uvedbo večernega in nočnega dela. Kot kaže, bo to najprej doletelo parlament – pri sedanji praksi dolgih dnevnih redov bodo kaj kmalu prisiljeni uvesti štiri izmene.

Guverner za osamosvojitveno banko

Ker bo Narodna banka Slovenije z osamosvajanjem Slovenije dobila pomembne nove naloge, je vlada predlagala naglo imenovanje dr. Franceta Arharja za novega guvernerja

LJUBLJANA, 6. marca – Milica Ozbič, dolgoletna guvernerka Narodne banke Slovenije, sicer pa ugledna finančna strokovnjakinja, bo po današnjem sklepu republiške skupščine prenehala opravljati svojo funkcijo 1. aprila. Istega dne bo novi guverner NBS postal dr. France Arhar.

Razpravo o tem imenovanju so razgibali le nekateri opozicijski poslanci z mnenji, da je postopek nenavadno hiter. Tako so včeraj o predlagani razrešitvi razpravljali brez poprejšnje razprave v poslanskih klubih, saj je predlog vladne kadrovske komisije o razrešitvi Milice Ozbič prišel v skupščino šele včeraj.

Skupščinska komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je v predlogu, ki so ga delegatom razdelili danes, nekoliko podrobneje pojasnila, zakaj naj bi guvernerko razrešili že s 1. aprilom in ne šele s 24. junijem, ko bi ji sicer potekel mandat. Kot pojasnjujejo, prevzema Narodna banka Slovenije bistveno razširjene naloge v okviru osamosvajanja Slovenije. Ker bo treba vzpostaviti povsem nov monetarni sistem, naj bi že na začetku imenovali novega guvernerja, ki bi ta proces izvajal. To torej govori za hitro zamenjavo. Napisali so tudi, da so se z Milico Ozbič dogovorili, da bo do 24. junija opravljala prevzemnopredajne posle in izrabila redni letni dopust. Kot je bilo videti s tribune, je predsednik kadrovske komisije **Janez Lampret** prikimal, ko ga je predsednik skupščine dr. **France Bučar** vprašal, ali to pomeni, da se Ozbičeva z razrešitvijo strinja.

Potem ko so o tem predlogu včeraj dokaj žolčno razpravljali tudi v »kadrovski« komisiji slovenske skupščine, smo pričakovali več polemičnosti tudi v današnjih nastopih opozicijskih poslancev. Vendar pa niti **Sonja Lokar** (SDP) danes ni več govorila o tem, da ima neke posebne informacije glede te zamenjave, pač pa je le ponovila, da gre za dokaj nenavaden postopek, zlasti zato, ker še ni novega zakona o NBS, na katerega se sklicujejo tisti, ki predlagajo to razrešitev. Dodala je, da je guvernerka svoje delo opravljala in ga še opravlja zelo strokovno, tako da tudi naslednja dva in pol meseca pri tem ne bi smelo biti ovir. Zato je po njenem mnenju tak postopek neprepričljiv in nehuman. Dokaj podobno je menil tudi **Jože Smole** (SSS). Dr. Ciril Ribičič (SDP) je dejal, da gre za zelo nekorekten postopek do guvernerke, če pa se že mudi zaradi povečanja nalog NBS, bi se mu zdelo bolj racionalno, če bi se dr. Arharju začel mandat guvernerja 24. junija. Dotlej pa naj skupaj z Ozbičevo delata na monetarnem osamosvajanju kar oba. Tudi neodvisni poslanec **Franc Avberšek** ni bil zadovoljen s takim potekom dogodkov, saj je dejal, da so pred nekaj dnevi v konspirativnosti razpravljali o zakonu o Narodni banki Slovenije, pa jim ni nihče omenil take možnosti.

● Za predčasno razrešitev guvernerke NBS Milice Ozbič je glasovalo 109 poslancev, proti jih je bilo 43, vzdržalo pa se jih je 19. Imenovanje dr. Franceta Arharja za novega guvernerja NBS je podprlo 143 poslancev, proti jih je bilo 6, vzdržanih pa 24. Nobene razprave pa ni bilo o predlogu za imenovanje mag. Igorja Omerze za novega generalnega direktorja SDK za Slovenijo; zanj pa je glasovalo 132 poslancev, proti jih je bilo 14, vzdržanih pa 19. Na tem mestu je zamenjal Franca Knafeljca, ki mu marca poteče drugi mandat.

Vsem skupaj je odgovoril in s tem v bistvu tudi utišal razpravo kar predsednik republiške vlade **Lojze Peterle,** ki je vprašal, kako naj vlada vlada, če se mora zagovarjati zaradi vsakega svojega predloga, saj pri tem ne gre zgolj za nekakšen človekoljuben pomen vsega tega. Dodal je, da je kreditno-monetarno področje eno ključnih in vlada je resno premislila, preden se je odločila za novo ime na guvernerskem položaju. Sicer pa se je, je dejal Peterle o tem z dosedanjo guvernerko večkrat pogovarjal tudi podpredsednik IS dr. **Jože Mencinger** in se tako tudi dogovoril z njo.

Poročali so: Miha **Jenko,** Vinko **Vasle,** Darja **Verbič,** Majda **Vukelić,** Mihaela **Žitko,** Stojan **Žitko.**

Prvi mož NBS

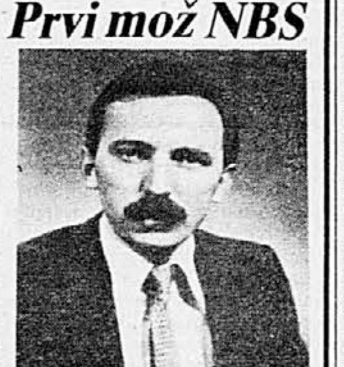

Ugibanj o tem, kdo utegne biti naslednik guvernerke Narodne banke Slovenije Milice Ozbič, torej ni več. Za prvega moža slovenske denarne oblasti je imenovan 43-letni dr. France Arhar – do zdaj direktor LHB v Frankfurtu – v slovenskem bančnem svetu znano ime. Bančno in hkrati življenjsko kariero Arharja je gotovo zaznamovala prav NBS, kjer se je pred dvajstimi leti zaposlil kot pravkar diplomirani pravnik. Zaupali so mu mesto samostojnega referenta. Potem je napredoval v vodjo odseka za kreditne posle s tujino, nato postal najprej pomočnik in potem direktor devizne direkcije in slednjič vodja deviznega oddelka NBS. Sledila je naloga pomočnika pri upravljanju in vodenju NBS, na koncu pa je bil pomočnik Milice Ozbič.

Leta 1988 je direktno povezavo z NBS prekinil, saj je postal direktor LHB Internationale Handeslbank v Frankfurtu. Tega leta je bil na Pravni fakulteti v Ljubljani tudi imenovan za docenta. Že leta 1983 pa je na tej ljubljanski fakulteti doktoriral iz mednarodnega sovlaganja kapitala. Štejejo ga za izjemnega strokovnjaka na področju monetarnega sistema, bančništva in mednarodnih financ ter zunanje trgovine.

S. Č.

Slabe plače v zakonodajnih službah se bodo maščevale

Komisija za administrativne zadeve obravnavala predloge za zmanjšanje osnov OD v državnih organih

LJUBLJANA, 6. marca – Med zasedanjem parlamenta se je sestala komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Razlog: k predlogu zakona o funkcionarjih v državnih organih so bili dani štirje amandmaji, ki jih je bilo treba obravnavati. Prvi je Starmanov amandma, ki predlaga, naj se 1. odstavek 6. člena spremeni tako, da bi bila osnova za obračun osebnega dohodka funkcionarjev 70 odstotkov povprečnega OD na delavca, izplačanega v gospodarstvu Republike Slovenije za pretekli mesec po uradnih podatkih Zavoda RS za statistiko, ki je lahko zmanjšan za največ 10 odstotkov. Zmanjšanje določi republiški izvršni svet glede na proračunske možnosti. Zmanjšanje osnove pa ne velja za obračun osebnih dohodkov sodnikov rednih sodišč in sodišč združenega dela v Republiki Sloveniji.

Drugi je amandma komisije za volitve; ta predlaga, da lahko izvršni svet zmanjša osnovo za največ 30 odstotkov. Odbor za pravosodje in upravo je člen dopolnil z mnenjem, da je osnova 70 odstotkov povprečnega osebnega dohodka lahko zmanjšana za največ deset odstotkov, zmanjšanje pa, v nasprotju s Starmanovim amandmajem, velja tudi za sodnike rednih sodišč ter sodišč združenega dela v Republiki Sloveniji. In še Šetinčev amandma. Mile Šetinc, poslanec liberalnih demokratov v družbenopolitičnem zboru, predlaga naj osnova – glede na proračunske zmožnosti – ne bi bila zmanjšana za več kot 50 odstotkov.

Kaj pomenijo takšna zmanjšanja? Na seji smo slišali, da so grobo poseganje izvršnega sveta v osebne dohodke zaposlenih v sodnih in zakonodajnih službah – z izgovorom, koliko denarja bo prihranjeno. Dejstvo pa je, da bodo te službe slabo delovale; dobri delavci bodo odšli, ker bo zanje delo tudi drugje; ostali pa bodo ali manj delali ali pa si svoj položaj izboljševali s sprejemanjem kakšnih daril. Pot do turškega cesarstva ni več daleč.

Na seji komisije so se naposled dogovorili, da bodo skupščinskim zborom predlagali zmanjšanje osnove za največ 40 odstotkov.

Otroška obutev in oblačila brez prometnega davka

LJUBLJANA, 6. marca – Zbor združenega dela je sprejel spremembe in dopolnitve zakona o posebnem prometnem davku. Od več predloženih amandmajev je bil sprejet le amandma **Iva Daneua,** ki je predlagal oprostitev plačila posebnega prometnega davka za otroško konfekcijo do številke 16 ter obutev do številke 36. Poslanci niso sprejeli amandmaja **Danila Toplaka,** ki je predlagal, oprostitev davka za proizvajalce jekla, aluminija, ferolegur, karbida, korunda in livarne. Minister za energetiko **dr. Miha Tomšič** je dejal, da je elektrika v vseh državah obdavčena, bodo pa nekatere proizvodnje deležne subvencij. Napovedal je tudi, da bo prebivalstvo od 1. 4. dalje plačevalo višje tarifne postavke za elektriko. V zboru združenega dela tudi niso sprejeli amandmajev, po katerih naj bi bili plačila posebnega prometnega davka oproščeni otroška hrana, šolske potrebščine, nekateri gradbeni izolacijski materiali, ter del turistično propagandnih publikacij. Poslanci pa so podprli sklep, da IS pripravi nov sistemski zakon o prometnem davku.

Obrtniški lobi spodnesel zakon?

Popoldansko delo bi bilo obrtnikom konkurenčno, pravi Janez Kopač

● LJUBLJANA, 6. marca – Padec zakona o zasebnem delu bo zagotovo povzročil vrsto neprijetnosti in zagat. Zakon, ki je bil v skupščinski proceduri praktično že od leta 1989, je po prepričanju njegovega velikega zagovornika in enega od avtorjev Janeza Kopača spodnesel skupščinski obrtniški lobi.

»S tem je Demos dokazal, da je bolj komunističen od prejšnjega režima, saj je z glasovanjem dokazal, da nasprotuje zasebni pobudi. Pri tem pa se sploh niso pokazale strankarske razlike, ampak samo razmerje med privoščljivci in nevoščljivci,« nam je dejal Janez Kopač.

Zanimivo pri tem je, da sta zbor občin in družbenopolitični zbor na decembrskem zasedanju zakon lani podprla, zbor občin pa ga je sprejel v nekoliko spremenjeni obliki. Na februarskem zasedanju je prav pri tej točki dnevnega reda zmanjkalo časa, z razpravo o tem zakonu pa je že v prejšnjih mesecih zelo zavlačeval tudi matični skupščinski odbor za podjetništvo in obrt. Odbor je nameč bil velikokrat nesklepčen, obrtniki v njem pa so si tudi na vse načine prizadevali, da do sprejetja tega zakona ne bi prišlo.

Obrtniški lobi je na današnjem zasedanju predložil amandma, s katerim je zahteval, da se iz zakona izloči ureditev popoldanskega dopolnilnega dela.

»Jasno je, zakaj so to zahtevali obrtniki,« meni Kopač. »Popoldansko delo je obrtnikom konkurenčno, ker tisti, ki se z njimi ukvarjajo, ne plačujejo socialnih prispevkov, ker jih plačujejo že v rednem delovnem razmerju. Sam sem predlagal, naj plačuje večje socialne prispevke, pa tudi to ni bilo sprejeto.«

Namen predlaganega zakona o zasebnem delu je bil namreč zakonsko urediti poleg gospodarske še področje družbenih dejavnosti in to bi bila bistvena, kakovostna sprememba. To pomeni, naj bi v enem zakonu uredili vprašanje zasebnega dela na primer pri zdravnikih, izumiteljih, učiteljih, svobodnih novinarjih, duhovnikih itd. Janez Kopač meni, da bodo posledice, če zakon ne bo sprejet, hude.

»Če začne skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja strogo spoštovati zakon, bo precej kategorij prebivalcev ostalo brez osnovne socialne varnosti. SPIZ namreč zdaj na lastno pest krši zakon. To pomeni, da bi nekateri ljudje ostali brez pokojnin, brez plačanih zdravstvenih storitev in brez možnosti, da bi se prijavili na zavod za zaposlovanje. Ker namerava vlada sedanji zakon o obrti spremeniti v pravi obrtni zakon, pa bodo ostali brez možnosti za registracijo vsi tisti, ki ne opravljajo obrtne dejavnosti – na primer gostinci, avtoprevozniki, različni svetovalci, turistične agencije, avtoprevozniki . . .« Kaže, je dejal Janez Kopač, da si je večina v parlamentu izbrala daljšo in bolj zamotano pot, da razreši – ali tudi ne – te probleme! Če bomo namreč hoteli imeti zasebno delo na vseh teh področjih, potem bo to treba urediti kar v sedemdesetih področnih zakonih (o šolstvu, znanosti, prometu, informiranju itn.). Pa tudi za te ni nobenega jamstva, da jih bo parlament sprejel.

Duško Dudič:

⑩

Ritem oceanov

(Pot iz Severne Amerike na Južni Pacifik)

Največkrat je kontrast med samo vasico in mormonskim getom skoraj prevelik. Pika na i pri mormonih so seveda košarkaška igrišča(?!!), ki se z električno razsvetljavo šopirijo tik ob cerkvah. V mesecu dni sem videl vsaj dvajset mormonskih cerkva, a niti enkrat koga, ki bi čez dan ali ponoči nabijal košarko.

Ves vaški svet na Vava'uu je funkcioniral z dokaj šibko »infrastrukturo«: brez elektrike, s stranišči na »štrbunk«, brez trgovin in z deževnico kot edinim virom pitne vode. No, mimogrede, deževnico sem pil tudi sam ves čas bivanja na Tongi. Družabne dejavnosti so osredotočene na pitje ogromnih količin yanggone (=kave). »Kava« v južnem Pacifiku ni »naša« turška zadevica, temveč pomirjujoč brezalkoholen napitek, ki na pol omrtviči jezik in ustnice. Kavo oz. yanggono pridobivajo iz posušenih korenin posebne vrste poprove mete (macropiper methysticum). Danes jo Tonganci, Fidžijci in Samoanci pijejo takorekoč vsak dan, glavne svečanosti ob »kavi« pa so ob porokah, rojstvih, smrtih in pomembnih obiskih. Takrat se na tleh znajdejo nove preproge, na katere se položi tanoo, leseno posodo s premerom en meter, polno yanggone oz. kave.

Kavo sem prvič poskusil v pravem tonganskem »kava-baru« v Neiafuju. »Kavina« zunanja podoba je lužni zvarek, kot tisti, ki priteče iz pralnega stroja in žal tudi okus na začetku ni dosti drugačen. Pil sem iz posušene lupine kokosovega oreha in poslušal stare Tongance: »Come on, palangi. Dobro ti bo delo.« Po dveh požirkih mi je sicer zablokiral požiralnik, a petnajst parov oči je bilo uperjenih vame in nekako sem pogoltnil ostanek. Ko je bilo za menoj pol litra kave in tri ure sedenja ob njenem lužnatem vonju, ni bilo več ovir. Ob enih zjutraj sem se v upočasnjenem gibanju pričaral na vrh hribčka, v ogledalu preveril, če je jezik še v ustih in potem celo noč poslušal nežno šklopotanje kave v razvlečenem želodčku.

Pomemben družaben dogodek v Vava'uu je poleg pitja kave tudi prihod največje tonganske potniške ladje Olo'vaha vsak torek. Cel Neiafu čaka na pomolu na svoje sorodnike iz Nuku'alofe, Ha'apaia in Niua'toputapu-ja (čudovito ime), otočka, ki je že tako daleč na severu, da je že bliže Samoi kot Tongi. Izkrcavanje je v prostem tonganskem slogu. Najprej čez krov začnejo leteti kovčki, škatle, cule, paketi, nato še dojenčki in otroci, ki jih na pomolu lovijo tete, strici in stare mame. Le najstarejši potniki (tisti čez 60 in naprej), uspejo počakati, da se Olo'vaha dejansko zasidra, priveže na pomol in vrže mostiček na kopno.

Kolonialni smrad in njegova lepota

Med drugim sem v Neiafuju čakal tudi na vizum za Fidži. A ko sem prekolesaril in predihal takorekoč cel Vava'u in bližnjih deset otočkov, ko sem poznal že vsako branjevko na tržnici, ko sem nekajkrat izčrpal svoj besedni zaklad, sem se začel iti elegantnega kolonialnega gospoda v Neiafu-Clubu. Tu so Tonganci zbili ceno pivu na vsega dolar, kupili nekaj pol leta starih Timeov in Newsweekov, si od popotnikov »sposodili« nekaj angleške beletristike, na lesen strop obesili pet, šest razcefranih in odsluženih zastav, za pult postavili starega, prekaljenega Tonganca, oblečenega (začuda) v ta'ovalo, ter tako ustanovili enega izmed najcenejših, a najsimpatičnejših »clubov« v južnem Pacifiku. Včasih sva dnevno politiko premlevala sama z barmanom, včasih so bili tam trije, štirje palangiji, ob dobrih dnevih se nas je v soparno noč s kraljevim tonganskim pivom nalivalo tudi do deset palangijev. Neiafu-Club je v bistvu še v gradnji, a lesena veranda je že tam in skozi zelene papagaje, kraljičine palme, nizke bananovce in suhe pandanuse se pogled pripelje tja na tiho in ravno vodo neiafuanskega zaliva beguncev (Port of Refuge Harbour).

Neiafu-Club je odprt celo na Gospodovo nedeljo, res sicer šele od petih popoldne dalje, a je takrat toliko slajše. Na mojo drugo vava'uansko nedeljo smo se palangiji s klubske verande smejali novozelandski tovorni ladji, ki je zgleda svojih pet milijonov pločevink hrane in pijače pripeljala »malce prezgodaj« in je morala do ponedeljka zjutraj čakati v zalivu na raztovarjanje in carinjenje. Nedelja je tako sveta, da se nobena ladja niti za pomol ne sme privezati, dovoljeno je le vreči sidro in čakati, čakati, čakati ponedeljek.

Od školjk in peska poljubljeni Ha'apai

Z Vava'ua sem se vračal nazaj v Nuku'alofo, zopet en dan vožnje nazaj na jug. Ker pristanišče Port of Refuge Harbour deluje skoraj že kozmopolitsko, sem na poti nazaj vrgel svoje oči in potem še kosti na najmanj obiskan tonganski arhipelag – skupino koralno vulkanskih otočkov, ki so širnemu svetu znani pod imenom Ha'apai. Kot edini palangi sem se ladji iz maternice vzel na otoku Lifuka in svoje evropsko meso v drobnem dežju nesel gospe Sitali Hu'akau. Gospa Hu'akau edina na Ha'apaiu sprejema v goste vesoljce z drugih planetov, jim kuha kasavo, taro in svinjino ter se je z njimi pripravljena o ha'apaiskih težavah tudi pogovarjati.

Pri Sitali sem naletel na tri avstralske psihiatrinje, ki so na Ha'apai prinesle svoje otročičke, s Sitali teoretizirale o nasilju avstralskih mož nad ženami in ji postavljale podobna vprašanja o ha'apaiskih možeh.

Na Ha'apai so priletele v nizkem letu brez moških zaščitnikov (v nizkem dobesedno, saj so zaradi pozne nosečnosti ene izmed njih prosile pilota, naj zaradi čim več kisika leti čim niže) in poslušale presenetljive odgovore: »Žal je tega pretepanja tudi tu preveč. Mnogi pretepajo svoje žene, ko so pijani. Ker je tongansko kraljevo pivo predrago, uvožene močne pijače pa večini popolnoma izven dometa, doma iz manioke varijo nek alkoholni polstrup, se ob večerih zalijejo in se potem stolčejo med seboj, doma pa pretepejo še žene.« Nekatere Tonganke gredo kljub stoenoodstotni pobožnosti do konca, priženejo svoje pretepače do sodišča in zahtevajo ločitev.

Zvarek iz manioke ima izrazit agresiven učinek na pivce. Na Vava'uu sem kot posledico pitja videl enega izmed najbrutalnejših pretepov v svojem življenju. Najprej je bil vsak udeleženec ob dober funt eritrocitov, na koncu pa so si fantje že skoraj trgali mišice s kosti . . .

Ha'apai si je svetovno slavo in nesmrtno mesto v zgodovini priboril pred dobrimi dvesto leti. Osemindvajsetega aprila 1789 so v toplih vodah pred Lifuko Fletcher Christian in njegovi uporniki z ladje Bounty napadli kapitana Williama Bligha in ga skupaj z osemnajstimi člani posadke prebukirali v pet metrov dolg lesen čoln. Kapitan Bligh in njegovi so v tem čolničku naredili najdaljše potovanje z vesli v zgodovini pomorstva: pet tisoč milj od Ha'apaia do Timorja v takratni Nizozemski Indiji (danes Indoneziji).

Tudi skovanka Friendly Islands (Prijazni otoki), ki jo danes z največjim užitkom uporablja tonganski turistični biro, se je rodila na morju pred Lifuko. V poetičnem trenutku jo je leta 1773 zložil James Cook, ne zavedajoč se, da mu »friendly« Lifučani pripravljajo ritualni zakol.

Danes, dvesto let po Jamesu Cooku in uporu na ladji Bounty, Ha'apai razen nekaj kubičnih metrov elektrike in pločevink z Nove Zelandije verjetno ni dosti drugačen. Resda so se razmnožile svinje in ljudje, a Ha'apai ostaja sam in samoten, izven uhojenih poti avanturističnega kruha željnih svetovnih popotnikov. Glavna ulica ostaja kilometer peska na zahodni obali Lifuke, kjer je bolnišnica, nekaj cerkva med drugim tudi metodistična, kjer se je leta 1975 na travi pred cerkvenim poslopjem čudežno pojavil križ – a romarjev iz Evrope zaenkrat še ni, vojaška pomorska baza z 2 (dvema) tonganskima marincema, policijska postaja in nekaj hiš tihih Ha'apaičanov.

Podvig tonganske mornarice

Že prvi večer sem oba marinca spoznal – kje drugje kot v yanggona-klubu – v izrazito upočasnjenem ritmu, po verjetno vsaj litru yanggone-kave. »Veliko dela morata imeti, kaj?« »Io(da), patruljirava po vodah okoli Ha'apaia in loviva tuje ladje, ki ilegalno priplujejo v tonganske vode.« »Hudiča! Pa se kaj dogaja v teh vodah?« »Io, pred letom in pol sva dobila korejsko ribiško ladjo pri ribarjenju v kalnem, jo pripeljala v Lifuko, kjer jo je policija kaznovala z globo.« Kljub učinku yanggone sta se kar razživela, tako da se je dalo slutiti, da je bilo zajetje enega ubogega korejskega ribiškega čolna že kar zahtevna in ena izmed pomembnejših operacij tonganske mornarice v zadnjih nekaj letih.

Na Lifuki sem ostal dva dneva ter se nato pri štacuni z zmrznjenimi rebrci stisnil v rebrca šolskega kombija, ki je šolarje vozil nazaj v njihove vasice na otoku Foa. Foa je z nasipom, dolgim za dober pljunek, povezana z Lifuko. Na severnem koncu otoka je ribiško prašičja vasica, še kakšna dva kilometra pešačenja naprej, na skrajni severni konički, pa sem dosegel konec Tonge.

A predno sem se bosih nog in golih rok zakopal v pesek Foe, me je sredi nasadov pate (pata – vrsta srednje velikih, sladkih in debelih banan) v polnem kraljevem galopu prestrašil rjavec z najstniškim jezdecem.

So se Francozi res tajno sestajali s Sadamom Huseinom?

Podrobnosti o tem je objavil satirični list Canard Enchaîné – Francija zahteva petodstotno udeležbo pri obnovitvenih delih v Kuvajtu

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 6. marca – Premirje na francoski notranji politični fronti, ki je trajalo ves čas zalivske krize, med katero sta glavni opozicijski sili UDF (liberalni blok) in RPR (golisti) podpirali strategijo predsednika Françoisa Mitterranda, se bo končalo 19. marca, ko je napovedano zasedanje parlamenta. Opozicija, ki je komaj čakala konec zalivskega spopada, da bi obnovila politični pritisk na vladajoče socialiste, je že ob koncu tedna jasno oznanila, da se ne strinja z ekonomsko politiko Michela Rocarda, ki jo je drugi mož golistične stranke Alain Juppé celo ocenil kot »nikakršno«.

Gospodarska strategija socialistov se bo gotovo znašla sredi navzkrižnega obstreljevanja iz opozicijskih poslanskih klopi, toda v Matignonu, kjer uraduje francoski premier, imajo dovolj učinkovitih odgovorov. Zalivska vojna se je končala še pravočasno, tako da francosko gospodarstvo ne bo imelo prevelikih izgub, sploh pa je Kuvajt s prispevkom pet milijard frankov poplačal vse stroške francoskega vojaštva v Zalivu. Pariško vlado zdaj čaka trd boj za dobičkonosne obnovitvene projekte v emiratu, o čemer bodo konec tedna v Parizu razpravljali visoki predstavniki finančnih ministrstev sedmih najbolj razvitih držav. Francija je že oznanila, kolikšen delež pogače pričakuje; čeprav je v zalivsko vojno poslala komaj 2,5 odstotka zavezniških sil, želi sedaj dobiti petodstotni delež obnovitvenih projektov. Če bo Michelu Rocardu uspelo, se utegne opozicija znajti v težavnem položaju, ker ministrskemu predsedniku ne bo imela kaj prida očitati. A zato se obeta nadvse napeta razprava o korziški avtonomiji ter o reformi glasovanja na regionalnih volitvah (marca 1992).

Zatišje ob Zalivu je razburkal zgolj članek satiričnega časopisa Canard Enchaîné, ki v najnovejši številki objavlja nekaj podatkov o tajnih francoskih diplomatskih prizadevanjih za mir še pred iztekom ultimata varnostnega sveta Iraku (15. januarja). Elizejski svetovalec in nekdanji minister za kmetijstvo Edgar Pisani, ki zdaj predseduje Arabskemu inštitutu v Parizu, naj bi se bil trikrat na skrivaj srečal s polbratom Sadama Huseina Barhanom Takritijem, ki je iraški veleposlanik pri Združenih narodih v Ženevi. Po pisanju Okovane race je stike v Ženevi omogočil bivši alžirski predsednik Ahmed Ben Bela, ki med zalivsko krizo ni skrival dobrih odnosov s Sadamom Huseinom, njegovi pogosti prihodi v Švico pa pravtako niso povzročali sumov, kajti navsezadnje je eden vodij alžirske revolucije ob Ženevskem jezeru preživel lep čas svojega izgnanstva.

Edgar Pisani naj bi bil Huseinovemu polbratu že ob lanskem božiču izročil »scenarij« mirovnega projekta, ki so ga menda izdelali s soglasjem Françoisa Mitterranda. Predlog je omenjal, da Sadam Husein razglasi umik svojih čet iz emirata, da bi omogočil reševanje izraelsko-arabskega konflikta, palestinskega vprašanja in libanonske suverenosti. Tako Pisani kot tudi zunanji minister Roland Dumas naj bi bila pripravljena nemudoma odleteti v Bagdad, če bi iraški predsednik privolil v načrt, torej v razpravo o umiku iz Kuvajta in o francoskem mirovnem projektu. Toda dan pred iztekom ultimata iz Bagdada ni bilo odgovora, razen povabila na obisk, in v Parizu so sklenili pozabiti svojo mirovno iniciativo. Tudi zaradi dokaj črnoglede ocene Pereza de Cuellarja, ki se je 14. januarja vrnil iz Bagdada z novico, da je Sadam Husein z njim »zelo slabo ravnal in zavrnil vsak kompromis«.

BOŽO MAŠANOVIĆ

AVGUST PUDGAR

Skorajšnji Sadamov konec?

Kaotične razmere v vojaško poraženem Iraku odpirajo vrsto vprašanj, ki niso usodna samo za Sadama Huseina, marveč tudi za protiiraško koalicijo, ki je zmagala v vojni, sedaj pa problemi povojne ureditve (varnostne, gospodarske, vojaške in politične) zalivskega področja kar prehitevajo drug drugega. Številna in protislovna poročila iz Iraka po prekinitvi ognja govorijo o izbruhu državljanske vojne, uporu šiitskih skupin na jugu in kurdskih gverilcev na severu, o spopadih med Sadamu zvesto republikansko gardo in redno vojsko in do znamenj množične vstaje proti režimu.

Uradni ameriški krogi sicer priznavajo, da je položaj v Iraku skrajno zapleten, vendar ne verjamejo, da bi uporniki na severu in jugu države mogli spodnesti režim Sadama Huseina, ker da so vojaško prešibki, medtem ko ima diktator poleg ljudske milice, policije in zdesetkane republikanske garde menda še vedno 26 pehotnih divizij (v Kuvajtu so po zahodnih trditvah onesposobili 42 divizij). To naj bi po teh ocenah zadostovalo za zadušitev protirežimskega upora, o čemer mnogi dvomijo, ker je poleg vojaških razmerij med Bagdadom in uporniki treba upoštevati še marsikaj, česar suhe številke ne povedo.

Verjetno je s tem mogoče povezati nepričakovani obisk podpredsednika iraške vlade Saduna Hamadija v Teheranu, kjer je iranskemu predsedniku Rafsandžaniju izročil osebno poslanico predsednika Sadama Huseina. Iz nenadnega obiska je mogoče sklepati, da se iraški režim zaveda, da ne gre le za »zaroto proti nacionalni enotnosti« (tako je upor označil radio Bagdad), ampak da grozi Sadamu največja nevarnost od deprivilegirane šiitske večine (60 odstotkov prebivalstva), ki ima podporo v islamski iranski republiki. In Sadam Husein je začel iraško-iransko vojno tudi zaradi iraških šiitov, ker se je bal, da se mu bodo postavili po robu ob podpori Homeinijeve islamske revolucije.

Znano je, da vrhovni svet iraške islamske revolucije vodi ajatolah Bakr el Hakim, ki je leta 1983 pred Sadamovo represijo pobegnil v Teheran in da je torej sedež sedanjega šiitskega upora proti Bagdadu v iranskem glavnem mestu. Iz bogatih izkušenj s krvavimi represalijami proti svojim nasprotnikom (pravim ali domnevnim) pa Sadam Husein dobro ve, da je za njegov režim šiitska večina nevarnejša kot kurdski uporniki na severu, čeprav so bili Kurdi najbolj pogoste žrtve pokolov. Iran namreč spada med tiste države Srednjega in Bližnjega vzhoda, ki so z iraškim vojaškim porazom v zalivski vojni največ pridobile in Sadamovega padca gotovo ne bi obžalovale.

V Teheranu imajo po iraškem vojaškem porazu v rokah močne adute (konec koncev se je v Iran zatekla ali zbežala skoraj tretjina iraških bojnih letal) tudi zaradi iraške šiitske večine, pri čemer svarijo pred razkosanjem Iraka in pred njegovo preveliko oslabitvijo. To bi po njihovem mnenju porušilo ravnotežje sil ob Arabsko-perzijskem zalivu, oziroma ravnotežje »arabsko-perzijskega sovraštva,« kakor ga imenujejo ponekod in od česar bi imeli največje koristi njihov skupni sovražnik Izrael in države zunaj arabsko-perzijskega sveta. Ne glede na to, da so v iranskem glavnem mestu lahko zadovoljni, ker prihaja k njim s prošnjami za pomoč (verjetna vsebina Hamadijevega obiska) ponižani sovražnik iz osemletne vojne, je gotovo, da si tudi v Teheranu ne želijo, da bi v Iraku prevladala brezumje in kaos državljanske vojne.

Drugo vprašanje je, ali gre pri uporu Sadamovemu režimu za usklajeno akcijo njegovih številnih nasprotnikov, ki so se takoj po končani zalivski vojni oglasili iz Londona, Turčije, Saudske Arabije, Irana in Sirije. Predstavnik iraške opozicijske stranke Al Dava v Londonu dr. Muvafah al Rubaia sicer trdi, da je upor Kurdov na severu in šiitov na jugu posledica usklajene akcije, o čemer je mogoče dvomiti.

Zanesljivo pa je, da so po Sadamovem porazu v vojni dobile močan pospešek emancipacijske težnje iraških Kurdov, šiitov in vseh drugih slojev deprivilegiranega prebivalstva v totalitarnem militarističnem režimu in da se bo nekaj podobnega zgodilo tudi v drugih avtoritarnih in anahronističnih arabskih režimih. V Iraku se to razumljivo dogaja najprej in najbolj intenzivno, kar hkrati pomeni, da povojni dogodki v tej državi oznanjajo konec Sadamovega režima, ki je Iračane in državo zaradi obsedenosti s hegemonizmom in ekspanzionizmom pripeljal do roba uničenja, namesto v gospodarski razcvet in socialno blaginjo. Vsaj dolgoročno Sadama Huseina ne morejo rešiti propada niti ostanki do včeraj mogočnega in strah zbujajočega vojaškega stroja.

Sovjeti prosijo za dodatno pomoč

BERLIN, 6. marca (Tanjug) – Sovjetska zveza bo zaprosila nemško vlado, naj ji odobri dodatna sredstva za gradnjo še 19.000 stanovanj za družine sovjetskih oficirjev, ki odhajajo z ozemlja bivše NDR. Prvotni dogovor je predvideval, da bi Nemčija s svojimi sredstvi sodelovala pri gradnji 36.000 stanovanj.

VOJNA IN MIR?

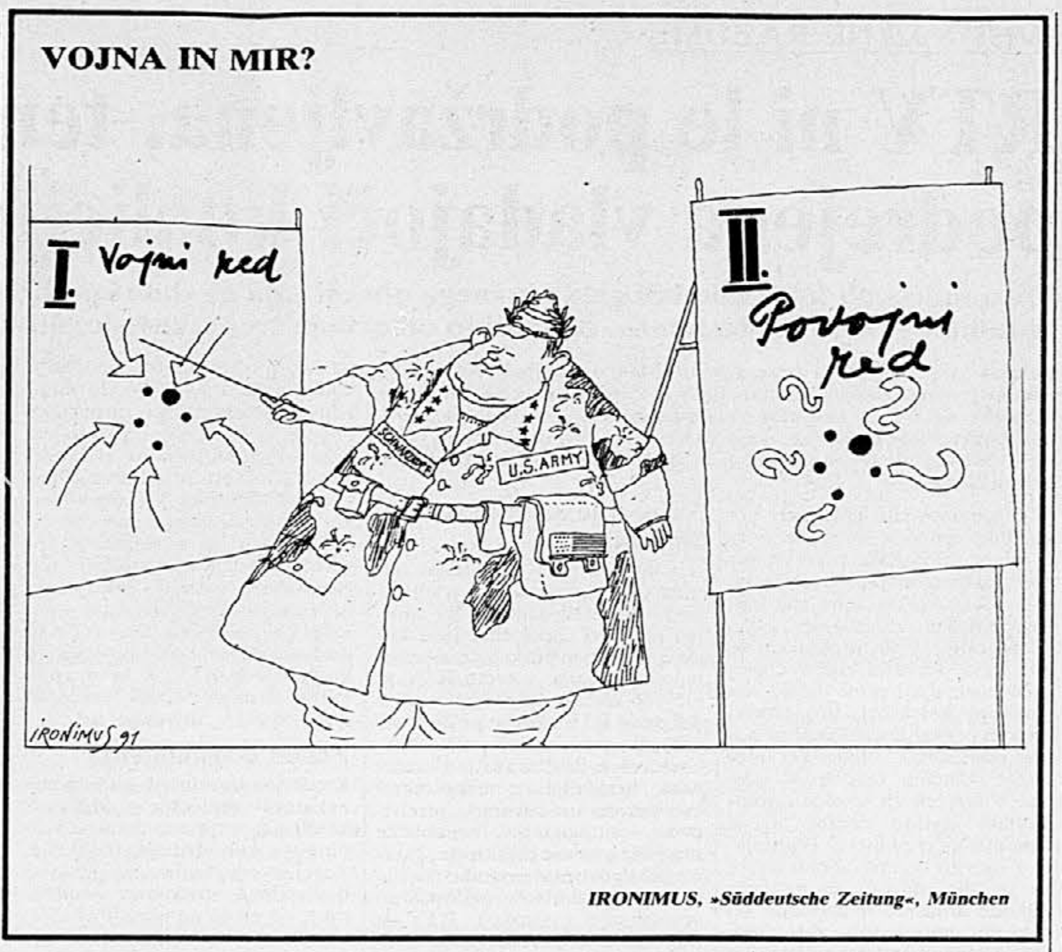

IRONIMUS, »Süddeutsche Zeitung«, München

Ekonomija kot urno nihalo

Kitajski komunisti bi radi po vsej sili ostali na oblasti – Enkrat podpirajo ekonomske reforme, drugič jim spet nasprotujejo

OD NAŠE DOPISNICE

PEKING, 6. marca – Kitajska se bo uspešno uprla »sovražnim zahodnim silam« in njihovi strategiji »mirne revolucije« le s čim hitrejšim gospodarskim razvojem, poudarja eden internih dokumentov kitajske komunistične partije. Sedanje gospodarske težave bo mogoče odpraviti le z reformami, leto 1991 pa bo po tej plati nedvomno izjemno pomembno, saj bi lahko prav zdaj okrepili reformistična prizadevanja.

V najvišjem kitajskem vodstvu so naposled dosegli soglasje, da bodo nadaljevali gospodarske reforme, dobro obveščeni krogi pa zatrjujejo, da sta se celo najhujša nasprotnika Deng Xiaoping in Chen Yun, ki vodita najmočnejši frakciji v partijskem vrhu, strinjala, da kaže pozabiti na politična in ideološka nasprotja in se posvetiti iskanju čimbolj uporabnih ekonomskih formul. Konservativni kitajski premier Li Peng, ki se je še do pred kratkim zavzemal za nadaljevanje svoje restriktivne, dejansko pa protireformistične politike, je minulo soboto na konferenci, na kateri so razpravljali o prestrukturiranju gospodarskega sistema, nepričakovano najodločneje podprl reforme in celo dal več konkretnih predlogov, kako jih pospešiti, zlasti v centralni, stanovanjski in socialni politiki (slednja naj bi bila priprava na nadaljnjo preobrazbo podjetij, ki bo med drugim zahtevala tudi sprejetje zakona o bankrotu in odpuščanje številnih delavcev). Prvič po skoraj dveh letih nazadovanja je Li Peng napovedal, da bodo nekatere izmed državnih gospodarskih konglomeratov spremenili v delniške družbe in da bo po načelih planskega gospodarstva še naprej posloval le manjši del gospodarstva.

Gledano od zunaj, bi temu lahko še verjeli, kajti družbeni proizvod se je lani povečal za dobrih 5 odstotkov, inflacija pa se je znižala za 2,1 odstotka (leta 1989 je znašala 30 odstotkov). A medtem ko se državno vodstvo dela, da so bile omejitve premišljeno načrtovane in da so njihovi rezultati natančno takšni, kot so pričakovali, pa drugi del statistike opozarja, da so sedanji dogovor o nadaljevanju reform pravzaprav izsilile hude posledice restriktivne politike, ki jih bo mogoče odpraviti le s sistemskimi spremembami. Lani so namreč državna podjetja imela rekordno velike izgube, tako da je bil obstoj 30 podjetij odvisen izključno od državne pomoči – za pokritje njihovih izgub so v državnem proračunu morali zagotoviti 28 milijard juanov ali 5 milijard dolarjev, to je mnogo več kot leta 1989, ko so izgube znašale 13,6 milijarde juanov. Če k temu pristavimo še subvencije, s katerimi država nadomešča razliko med načrtovanimi cenami in proizvodnimi stroški, je bilo treba lani v te namene zagotoviti dobrih 100 milijard juanov, to je tretjino vseh proračunskih sredstev. Od dobička in raznih dajatev, ki so jih dolžna plačevati državna podjetja, se je v državni blagajni nabralo za 18,5 odstotka manj denarja, to pa je povzročilo proračunski primanjkljaj, ki ga uradno »še izračunavajo«, analitiki pa pravijo, da znaša blizu 50 milijard juanov ali 9 milijard dolarjev.

Partijski komiteji in direktorji podjetij, ki so se znašli v precepu med ukazom »od zgoraj«, da morajo za vsako ceno preprečiti nezadovoljstvo delavcev, in nezmožnostjo, da jim izplačajo celotno plačo, so se zatekli k nagrajevanju, tako da so denimo ob tradicionalnem kitajskem novem letu delavci večine podjetij dobili svinjske polovice, nova oblačila ali celo pohištvo. Denar, ki so ga porabili za to, so preprosto prišteli k proizvodnim stroškom, račun pa izstavili državi. Hkrati se je nesubvencionirana proizvodnja v zasebnem sektorju povečala za 21,6, v podjetjih, ustanovljenih s skupnimi vlaganji, pa za 56 odstotkov, zato je nauk »izjemnih rezultatov« Li Pengove politike več kot očiten.

Velikanska težava, ki je ne more odpraviti niti dogovor kitajskega vodstva o nadaljevanju reform, pa je, da ni ne ustrezne teoretične podlage za prestrukturiranje gospodarstva ne pripravljenosti, da bi jo upoštevali na vseh področjih. Komunisti, ki se hočejo za vsako ceno obdržati na oblasti, namreč enkrat podpro reforme, drugič pa jih onemogočajo. Zato bo kitajska ekonomska politika tudi v prihodnje podobna nihalu na stenski uri – premikala se bo levo in desno, vendar brez pravih prebojev.

ZORANA BAKOVIĆ

Jörg Haider se zavzema za samostojno Slovenijo in Hrvaško

Po pogovorih v Zagrebu je koroški deželni glavar kritiziral odnos Avstrije do osamosvojitvenih teženj

CELOVEC, 6. marca – Avstrijski in koroški predsednik svobodnjaške stranke (FPÖ) ter koroški deželni glavar dr. Jörg Haider se je po včerajšnjih pogovorih v Zagrebu s predsednikom Tuđmanom in premierom Manolićem zavzel za konferenco držav in dežel skupnosti Alpe–Jadran in drugih zahodnoevropskih držav v podporo osamosvojitvenim težnjam jugoslovanskih republik, zlasti Hrvaške in Slovenije.

Kot poroča Kleine Zeitung iz Zagreba, je Haider že pred tedni predsedujočemu skupnosti Alpe-Jadran predlagal takšno konferenco. Skupaj z drugimi zahodnoevropskimi državami naj bi tako zasnovali program zagotavljanja prihodnosti in utrjevanja demokracij v jugovzhodni Evropi oziroma Jugoslaviji. Če bosta Slovenija ali Hrvaška prosili za priznanje lastne državnosti, bo Haider to podprl.

Haider je kritiziral avstrijsko vlado, da premalo upošteva razvoj na evropskem jugovzhodu. Hrvaški in Sloveniji je treba olajšati pot v tržno gospodarstvo. Njima sosedne države bi morale ukrepati v tem smislu.

Po pogovorih s Tuđmanom in Manolićem je Haider avstrijskim poročevalcem izjavil, da je že prišlo do odcepitev od skupne države Jugoslavije. Avstrija bi morala spoštovati odločenost Hrvatov in Slovencev, da dosežejo samoodločbo. Koroški plebiscit in podpis avstrijske državne pogodbe sta pokazala, pravi Haider, da se tudi majhna država lahko uveljavi.

V dnevniku koroških socialistov, KTZ, pa je vodilni komentator časnika P. A. Rismondo spregovoril o avstrijski dediščini v Ljubljani, Zagrebu, Trstu. Avstrija se tej dediščini ne sme izneveriti: »Slovenija in Hrvaška bosta potrebovali podporo. Predvsem moralno. Naša zunanja politika je katastrofalna. Kaj delamo, da bi naše sosede pri njihovih težnjah po svobodi – vsaj moralno – podprli? Slovenija in Hrvaška bosta postali samostojni in bosta od nas zahtevali, da položimo račune.« (J. Š.)

Nova poljska oblast med pričakovanji in možnostmi

Hiter prehod v kapitalizem zavirajo množice obubožanih kmetov in delavcev – Diferenciacija na levici – Zakon proti bivšim komunistom

OD NAŠEGA SODELAVCA

VARŠAVA, 6. marca – Na številnih tovarnah na Poljskem so spet zaplapolale rdeče zastave. Protestni akciji, ki so jo organizirali postkomunistični sindikati OPŽ, so se ponekod pridružili le nekateri delavci, drugod pa celotni kolektivi. Izobešene zastave kot rdeče cunje pred pobesnelim bikom niso dražile samo nove oblasti, ampak tudi prebivalce, prepričane, da so se za vedno znebili boljševističnih simbolov.

Po mnenju nekaterih gre samo za spogledovanje »starcev«, ki je daleč od pravega razpoloženja v družbi, ni pa tudi malo takšnih, ki menijo, da je napočil čas za diferenciacijo na levem krilu. Z izolacijo starih komunistov naj bi očistili prostor za delovanje »poštene levice«, brez katere niti Lech Walensa ne vidi prihodnosti za strankarski pluralizem na Poljskem.

Vse kaže, da na čelu nove socialdemokratske levice zahodnega tipa prihaja dovčerajšnji legendarni aktivist Solidarnosti Zbigniew Bujak. Odcepil se je od Demokratske zveze Mazowieckega in ustanovil novo frakcijo, ki se zavzema za uvedbo socialdemokratskega sistema švedskega tipa.

Nihče ne meni, da se Bujak s tem odpoveduje svojemu protikomunističnemu prepričanju. Takšna sta pravzaprav tudi izvor in razvoj gibanja, ki mu je pripadal. Njegov novi voditelj, doktor znanosti Marijan Krzaklewski, izjavlja, da bo Solidarnost na naslednjih parlamentarnih volitvah nastopila v koaliciji s skupinami, ki so se od začetka bojevale za strmoglavljenje realnega socializma. »Toda, naredil bom vse, da nas obvarujem pred zvezo z ‚novo bogataškimi‘ protikomunističnimi in desničarskimi strankami,« dodaja vodja poljske Solidarnosti.

Slepilo o hitrem prehodu v kapitalizem se razblinja ob vse močnejši zavesti, da je Poljska podedovala osiromašene milijonske množice delavcev in kmetov. Ob tem dejstvu so se omajali tudi liberalistični pogledi premiera Bieleckega in njegovih sodelavcev, saj se morajo pod pritiskom socialnih nevšečnosti odpovedati radikalnim skokom v tržno gospodarstvo.

Boljševistična dediščina PZDP še vedno močno bremeni socialdemokratski stranki SDRP pod vodstvom Kwasniewskega in zvezo Fiszbacka. Koliko težav lahko povzroči znamenje »komunistične preteklosti«, priča tudi poraz Wieslawe Zolkowske in Socialdemokratske zveze. V senatu so namreč zavrnili njeno imenovanje za predsednico NIK (ustanove, podobne naši SDK), čeprav sta jo pred tem podprla sejm in predsednik Walensa. Dosedanji direktor NIK, general Hupalowski, je zatem nepreklicno odstopil, to pa pomeni, da bo najpomembnejša inšpekcijska služba, ki je izpostavljena rafalom kritike, še dolgo obglavljena.

Med konservativno-desničarskimi silami, ki jih zastopa sedanji senat in še nedefinirano levico je veliko prostora za zmerne krščanskodemokratske in liberalno-demokratske sile, zbrane v Sporazumu centra. V tem trenutku je to politična baza predsednika Walense, čeprav se še vedno noče izreči za nobeno strankarsko opcijo.

Na prvem kongresu Sporazuma centra minuli konec tedna so oblikovali programska izhodišča za naslednje parlamentarne volitve. Uvodni govornik, bližnji Walensov sodelavec Jaroslaw Kaczynski, je odločno kritiziral poskuse, da bi volitve preložili na jesen, in zahteval, da je treba nov demokratično izvoljeni parlament konstituirati najkasneje do konca maja. Kaczynski je bil izvoljen za predsednika Sporazuma centra, ki se je preobrazil v novo krščanskodemokratsko stranko. Še vedno pa je negotovo, kakšen položaj bodo imeli udeleženci dosedanje svobodne koalicije centra (na primer liberalci premiera Bieleckega), ki že imajo svoje samostojne stranke.

Kongres je začel bitko za center, za njegov vodilni položaj v javnem življenju. O tem bo precej odločal tudi prihodnji volilni zakon. Predsednik Walensa je zato s podporo centra ob zakonskem osnutku, o katerem so pravkar razpravljali v sejmu, predlagal svoj koncept recipročno-večinskih volitev, ki bi zagotovile prevlado »prowalensove usmeritve« v novem parlamentu.

Na kongresu so naročili političnemu svetu stranke, naj pripravi osnutek zakona o »dekomunizaciji države«. Po tem zakonu bi bivši člani vodilnih organov PZDP ostali brez pravice, da bi bili v naslednjih desetih letih voljeni ali imenovani na državne položaje, sodelovati pa ne bi mogli niti v privatizaciji državnega premoženja. Kot so trdili nekateri delegati, brez tega ne bo mogoče izvesti radikalne politične in gospodarske reforme.

Med kongresno razpravo so zahtevali tudi kolektivno odgovornost vseh bivših članov komunistične partije. To pomeni, da bi odvzeli državljanske pravice več milijonom ljudi, med njimi tudi številnim znanim aktivistom Solidarnosti, bivšim članom PZDP.

ILIJA MARINKOVIĆ

Ponovno razprava o Jugoslaviji

BRUSELJ, 6. marca (Tanjug) – Poslanska skupina krščanskih demokratov zahteva, naj evropski parlament na zasedanju, ki se bo začelo 11. marca v Strasbourgu, obravnava tudi razmere v Jugoslaviji. Njeno zahtevo so uvrstili na preliminarni dnevni red, dokončno odločitev pa bodo sprejeli med zasedanjem.

Mirovne pobude naj prihajajo iz lastnih vrst

Gensher pravi, da mora Bližnji vzhod sam odločiti o svojih razmerah

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 6. marca – Nemški zunanji minister Genscher je v intervjuju, ki ga je davi objavil bonski General Anzeiger, izrekel mnenje, da bi bilo mogoče pri urejanju razmer na Bližnjem vzhodu uporabiti številne izkušnje, ki so jih nabrale evropske države v procesu Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, med drugim tudi metoda, po kateri je treba sporna vprašanja reševati najprej v bilateralnih pogajanjih in nato oblikovati celostno rešitev. Še posebej je minister opozoril na temeljno izhodišče KVSE, po katerem je moč mirovno ureditev oblikovati le s sodelovanjem.

Genscher je povedal, da je v njegovih pogovorih z ameriškimi sobesedniki prišlo do izraza stališče, po katerem morajo priti mirovne pobude s samega bližnjevzhodnega prizorišča; Evropska skupnost, ZDA in SZ lahko pri tem le pomagajo. Poseben pomen je Genscher pripisal novim prizadevanjem Egipta in Sirije ter šestih zalivskih držav (zanje se že uveljavlja formula, ki spominja na pogajanja o združitvi Nemčije, to je formula 2 plus 6). Prizadevanja teh držav se ujemajo z našimi pričakovanji, je dejal Genscher. Samoodločba Palestincev in priznanje obstoja Izraela sta po njegovih besedah temeljna pogoja za ureditev razmer na Bližnjem vzhodu.

Zunanji minister je mimo tega pohvalil »odgovorno držo« SZ v zalivskem konfliktu, o politični moči Gorbačova pa je menil, da se je Zahod v preteklosti pogosto pritoževal zavoljo »monolitizma« sovjetske politike in da bi bilo zdaj napak, če bi slehemi notranji spor razlagali kot znamenje šibkosti. Gorbačovu je priznal, da na »vseh poljih ohranja svojo usmeritev, kljub temu pa se srečuje z velikanskimi problemi. Toge socialistične gospodarske strukture skuša preoblikovati v tržno ureditev. K temu je treba dodati še nacionalne probleme. Gorbačov bi moral opraviti veliko nalog hkrati. To počne z veliko voditeljske moči in osebne avtoritete,« je ocenil Genscher sedanje razmere v SZ.

Sicer pa je minister ostro zavrnil očitke, ki nastajajo v notranjepolitičnih polemikah in po katerih nemška vlada v zalivskem konfliktu ni jasno pokazala, na čigavi strani je. M. S.

Bo na Bližnjem vzhodu zdaj mir?

Rešitev bližnjevzhodnih problemov bo morala biti zares celovita, sicer miru ni pričakovati – Ugibanja o »novi svetovni ureditvi«

OD DOPISNIKA TANJUGA

JERUZALEM, 6. marca – Kot menijo poznavalci razmer na Srednjem in Bližnjem vzhodu, med Nilom in Evfratom po končani zalivski vojni ne bo nič več tako, kot je bilo prej. K temu pa je treba pristaviti, da pot na novi Bližnji vzhod, kjer bosta vladala mir in dobro sosedsko sodelovanje, vendarle pelje prek starega Bližnjega vzhoda, za katerega so značilni hudi spori, spopadi in nekajdesetletno sovraštvo.

Ameriške in zavezniške sile so zmagale v zalivski vojni in zdaj narekujejo mirovne pogoje in določajo, kakšen naj bo povojni Irak. Zavezniki so med vojno uničili 40 iraških divizij, kar 4000 od 4200 iraških tankov, 2200 topov različnih kalibrov in na stotine raketnih izstrelišč, raket in letal. Po nekaterih podatkih so med boji in med srditim bombardiranjem ubili okoli 160.000 iraških vojakov in častnikov, 175.000 pa so jih zajeli. Tej tragični statistiki je treba dodati še vedno nepopolne podatke o žrtvah med civilisti, o velikanski gmotni škodi in ponižanju vsega naroda pa bržkone ne kaže izgubljati besed.

Vojni dosje torej počasi zapirajo, zdaj se začenja povojno obdobje, ki bo izjemno pomembno ne le za usodo premaganega Iraka in Sadama Huseina, marveč tudi za usodo celotnega Bližnjega vzhoda.

Arabskim državam oziroma njihovim prihodnjim medsebojnim odnosom in odnosom med Arabci in Izraelci bi moral konec vojne prinesti važen zasuk. Tako kot so bili Arabci med zalivsko vojno na različnih straneh, so tudi v prvih povojnih dneh njihova stališča dokaj različna: novinar jordanske televizije, ki je poročal o položaju na bojišču na jugu Iraka, je denimo skoraj planil v jok, ko je moral sporočiti gledalcem, da je Irak izgubil vojno, medtem ko je njegov kolega s kuvajtske televizije navdušeno opisoval, kako so se Kuvajtčani veselili Sadamovega poraza, in ponižanja razbite iraške vojske, ki je še do nedavnega veljala za nepremagljivo.

Analitiki si zdaj prizadevajo odgovoriti na vprašanje, za katero pot se bodo odločili razdeljeni Arabci, ali bodo Američani in zavezniki vsilili »novo ureditev« v tem delu sveta, kakšna bo nadaljnja usoda Iraka in Sadama Huseina, ali so res možnosti za nastanek nove alianse Kairo-Damask-Teheran. In nazadnje, ali bo krepitev islamskega fundamentalizma v arabskih državah, zaskrbljenih, ker bo »nova ureditev«, ki jo nameravajo vpeljati Američani, posegla v temelje muslimanske družbe, povzročila odpore zoper rešitev bližnjevzhodnega problema.

Arabci pričakujejo odpiranje bližnjevzhodne Pandorine škatlice s sila mešanimi občutki, saj jim nihče ne zagotavlja, da bodo Američani pri reševanju arabsko-izraelskega spora in palestinskega problema enako odločno skušali s sankcijami narediti konec izraelski zasedbi arabskih ozemelj, kot so pred kratkim prisilili Irak, da je zapustil Kuvajt. Če bodo namreč na Bližnjem vzhodu veljala dvojna merila, je nova izraelsko-arabska vojna neizogibna.

DEJAN ĐORĐEVIĆ

»Novi Nürnberg« za Huseina?

Predsednik Bush in večina Američanov sodijo, da bi bilo treba Sadama Huseina postaviti pred mednarodno sodišče zaradi zločinov proti človeštvu

Bivša britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher, ogorčena zaradi iraškega zajemanja talcev in zamisli Sadama Huseina o »živem ščitu« pred zavezniškim napadom, je bila menda prvi visoki državni voditelj, ki je v zvezi s početjem iraškega diktatorja rekla, da bi mu morali soditi pred »novim Nürnbergom«.

Letos februarja je ameriški predsednik George Bush v govoru predstavnikom Ameriške zveze rezervnih častnikov rekel: »Sadama Huseina je treba zaradi zločinov proti človeštvu postaviti pred sodišče.« Le nekaj dni pa je tega, ko je tudi novi britanski premier John Major izjavil, da Sadam Husein zasluži »eksemplarno kazen«. In tako je v teh dneh, pravzaprav urah, ko je usoda poraženega iraškega predsednika vse bolj negotova, postalo nenadoma nadvse aktualno tudi vprašanje, ali ga je treba pod obtožbo zločinov proti človeštvu postaviti pred kako mednarodno sodišče. Mogoče podobnemu tistemu v Nürnbergu, pred katerim so po drugi svetovni vojni v Evropi sodili za enake zločine najvišjim nacističnim voditeljem in jih skoraj vse obsodili (deset so jih leta 1946 tudi obesili).

Mnenje predsednika Busha, da je treba Sadamu Huseinu soditi za zločine proti človeštvu, podpira tudi ameriško javno mnenje. Še pred dobrim tednom je bilo takega mnenja kar 45 odstotkov anketiranih Američanov (29 odstotkov jih je menilo, da ga je treba obsoditi na smrt). Te dni, ko prihajajo na dan grozovitosti, ki so jih zakrivili Huseinovi vojaki v Kuvajtu, pa tako meni že več kot polovica Američanov. Podobno razpoloženje vlada tudi v Veliki Britaniji. Manjšo podporo pa ima tako stališče v kontinentalni Evropi, prav tako pa v dveh pomembnih stalnih članicah Varnostnega sveta – v Sovjetski zvezi in na Kitajskem, ki sta se umaknili v previden molk.

Kdo naj bi sodil?

Prevladujoče mnenje v Zahodni Evropi in še marsikje drugje, vključno z delom arabskega sveta, je, seveda, da mora Sadam Husein »plačati« za vse, kar je storil v zadnjih mesecih in tudi še prej. Če nič drugega že zato, ker si je precej nemogoče predstavljati trajnejšo stabilnost na Bližnjem vzhodu, dokler bo v Bagdadu vladal Husein. Toda glede samega »plačila« pa so velike razlike. In zlasti med zahodnoevropskimi strokovnjaki (pravniki, zgodovinarji, vojnimi izvedenci in politologi) ni nikakršnega navdušenja, da bi proti Sadamu Huseinu zmagoviti zavezniki uprizarjali kak »novi Nürnberg«.

Gledano povsem pravno, bi bilo tako sojenje povsem legitimno. Saj so prav za nürnberški proces zahodni zavezniki skoraj pet let pripravljali pravne temelje za sojenje vojnim zločincem. Tako je nato Mednarodno vojaško sodišče, ki je zasedalo v Nürnbergu, lahko sodilo za **zločine proti miru** (pripravljanje na agresijo, agresija, kršenje mednarodnih pogodb itd.), za **vojne zločine v ožjem smislu** (kršitve vojnih zakonov in običajev, pokoli, trpinčenje, zapiranje ali odgon na prisilno delo civilnega prebivalstva v zasedenih krajih, pokoli in trpinčenje vojnih ujetnikov, eksekucije talcev, ropanje javnega in zasebnega premoženja, rušenje krajev brez pravega razloga in razdejanja brez vojaških ciljev) in tudi za **zločine proti človeštvu** (predvsem pokoli civilnega prebivalstva na zasedenih ozemljih in genocidna dejanja).

Tudi mednarodni sporazumi, ki sodijo v tako imenovano Ženevsko konvencijo in so bili sprejeti v naslednjih letih (tja do leta 1949), so dokaj trdna pravna podlaga za sojenje vojnim zločincem, pa čeprav jih niso spoštovali v skoraj nobeni vojni po drugi svetovni vojni. Saj ti sporazumi predpisujejo ravnanje z ranjenci, vojnimi ujetniki, govore o zaščiti civilnega prebivalstva med vojno in o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov. Ne nazadnje je mogoče najti pravne temelje za sojenje Sadamu Huseinu tudi v dvanajsterih resolucijah Varnostnega sveta.

Pravno bi torej obtožnica proti Sadamu Huseinu temeljila na vrsti mednarodnih sporazumov in odločitev, podprli pa bi jo lahko s povsem novo kategorijo vojnega zločina ali zločina proti človeštvu: z ekološkim onesnaženjem.

● Po zahodnem tisku so se te dni razširile vesti, da ima Sadam Husein (in njegovo pleme Takritov) v tujini velikansko premoženje. Tako italijanski il Mondo po »zanesljivih« podatkih sklepa, da so Husein in njegovi spravili v tujino vsaj 26 milijard dolarjev. Večina tega denarja naj bi bila naložena v nepremičnine v Braziliji, Čilu in Argentini, kakih osem milijard dolarjev pa naj bi bilo na šifriranih računih v švicarskih bankah. Tudi če je tega denarja veliko manj, bi človek rekel, da ima Sadam Husein dovolj za življenje v izgnanstvu – če bi mu res uspelo pobegniti – in še za kovanje zarot proti morebitni novi iraški oblasti. Toda tu je primer filipinskega diktatorja Marcosa, kateremu ZDA gotovo niso bile tako gorke, kot so zdaj Sadamu Huseinu. Pa so kljub temu zasegli njegovo premoženje v ZDA in tudi švicarske banke so prekršile pravila o tradicionalni poklicni molčečnosti in razkrile skrivnost njegovih šifriranih računov.

Veliko bolj zapleteno pa je vprašanje, kdo naj bi Huseinu pravzaprav sodil, ki pa je povezano še z novim, veliko zapletenejšim vprašanjem, koliko bi bilo tako sojenje politično modro.

Maščevanje zmagovalca

V teh sedmih mesecih so Sadama Huseina pogosto primerjali s Hitlerjem. Logičen sklep takšne primerjave bi bil, da tudi Husein zasluži svoj Nürnberg, kateremu je Adolf Hitler sicer ušel s samomorom. Toda nemški pisatelj Hans Magnus Enzensberger, ki meni, da je primerjava med Hitlerjem in Huseinom več kot upravičena, in nemški filozof in politolog Otto Kallscheuer ter zgodovinar in strokovnjak za obdobje nacizma Jürgen Kocka, ki sta prepričana, da teh dveh diktatorjev le ne gre primerjati, se strinjajo vsaj v nečem: recept Nürnberga nikakor ni uporaben za Huseina.

Sojenje v Nürnbergu je bilo sicer povsem legalno, toda to je bilo kljub vsej legalnosti le sojenje zmagovalca poražencu, pravzaprav maščevanje zmagovalca. Tako maščevanje pa naj nekako ne bi sodilo v svet, ki se približuje letu 2000. Povsem nekaj drugega naj bi bilo, ko bi nemškim vojnim zločincem sodili Nemci.

Značilno je, da tudi iz francoskih in italijanskih intelektualnih krogov prihajajo številni pomisleki proti novemu Nürnbergu, predvsem pa proti načelu, da poražencu sodi zmagovalec. Zato tisti, ki se strinjajo s sojenjem Huseinu, predlagajo, da bi mu moralo soditi sodišče, v katerem ne bi bilo predstavnikov protiiraške zmagovite koalicije. Torej kvečjemu nekakšno mednarodno sodišče nevtralcev v zalivski vojni. Kako sestaviti tako sodišče in kako bi to odločilo o tem, kritiki novega Nürnberga ne razglabljajo. Poudarjajo pa, da bi tudi pravno še nedokazane Huseinove zločine oziroma njegov zločin proti človeštvu morala raziskati nevtralna mednarodna komisija, ki bi jo mogoče imenovala Organizacije združenih narodov ali pa kaka že obstoječa priznana mednarodna institucija – Rdeči križ ali pa celo Amnesty International.

Husein ne sme postati mučenik in legenda

Še resnejši pa so politični pomisleki proti mednarodnemu oziroma proti vsakršnemu sojenju Sadamu Huseinu. Vsako sojenje zunaj arabskega sveta bi namreč naredilo iz Sadama Huseina žrtev Zahoda, to pa bi bilo prav tisto, kar je hotel doseči s svojimi vojnimi pohodi, se pravi, postal bi nov mučenik in idol Arabcev ali pa kar vsega islamskega sveta. To pa bi spet povzročilo novo nestabilnost v že tako nemirnem in nezadovoljnem delu sveta.

Misliti na kako vsearabsko sojenje Sadamu Huseinu je seveda čista utopija, saj je zalivska vojna temeljito razcepila arabski svet. Polovica arabskih držav se je bojevala proti Huseinu in mu torej njihovi predstavniki – če naj bi obveljalo načelo nevtralnega sodišča – ne bi smeli soditi, druga polovica pa se je tako in tako opredelila za Huseina. Da o prohuseinovskem razpoloženju med množicami vseh arabskih držav in med Palestinci sploh ne govorimo.

● Mednarodno vojaško sodišče, ki je zasedalo v Nürnbergu, so 8. 8. 1945. leta soglasno ustanovile vlade VB, ZDA, SZ in Francije, potrdilo pa ga je še 19 držav z vseh celin. Pred sodišče, ki je začelo zasedati 20. 11. 1945, je bilo poklicanih štiriindvajset voditeljev Hitlerjeve Nemčije. Toda ker je eden od obtožencev (Ley) naredil v zaporu samomor, ker enega (Krupp) ni bilo pred sodnike zaradi bolezni in ker je bil Martin Borman na begu, so sodili samo 21 obtožencem. Sodba je bila izrečena 31. 8. 1946. Od 12 smrtnih obtožb so jih izvršili deset (Ribbentrop, Kaltenbrunner, Sauckel, Rosenberg, Frank, Frick, Streicher, Keitel, Jodl in Seyss-Inquart), enajsti (Göring) je prej naredil samomor, Bormann pa je bil obsojen v odsotnosti. Sedem obtožencev je bilo obsojenih na zaporne kazni, trije pa oproščeni. Podoben proces proti najhujšim vojnim zločincem je bil tudi v Tokiu, le da v Evropi o njem malo vemo. Za zločine, zagrešene med vojno na Pacifiku, so sodili najvišjim japonskim voditeljem. Sedem najvišjih so obsodili na smrt, med njimi tudi Hidekija Toja, japonskega ministrskega predsednika od 1941 do 1944. leta.

Tako je krog nekako sklenjen. Zato najtreznejši kritiki zamisli o »novem Nürnbergu« predlagajo, naj Zahod ne stori nič in naj kar počaka. Izhajajo pač iz teze, da bi tudi nemškim vojnim zločincem morali soditi sami Nemci, in se zato precej cinično opredeljujejo za zamisel, naj bi tudi s Sadamom Huseinom opravili kar Iračani. To pa se bo verjetno prav kmalu zgodilo. Ni sicer nujno, da bodo v Iraku upoštevali mnenje znanega saudskega pravnika, da je Sadam Husein musliman in da mu je zato treba soditi po šeriatskem pravu, torej za zločine javno odsekati glavo. Toda zgodovina sodobnega Iraka, a tudi vsa zgodovina te dežele od pradavnih časov dokazuje, da so se pri zamenjavi oblasti najraje odločili za smrt nasprotnika. Takih nasprotnikov pa ima Sadam Husein po porazu tudi med Iračani več kot dovolj, kot kažejo tudi dnevna poročila o oboroženih bojih v državi, ki so iz ure v uro bolj podobni odločnemu pohodu zoper Huseinovo oblast. Sadama Huseina po vsej verjetnosti lahko reši le skrito letalo, če ga res ima in če bo pravočasno prišel do njega. Kam bi lahko zbežal in kdo bi ga hotel sprejeti, je drugo vprašanje. Toda dejstvo je, da tudi v tem primeru ne bi več vladal v Bagdadu. In po svoje bi bil tudi tako rešen problem Sadama Huseina in njegovega padca.

MIRO POČ

Moskva redno vrača dolgove

MOSKVA, 6. marca (Tanjug) – Sovjetski zunanji dolg znaša 60 milijard dolarjev. Na državni ravni ga redno odplačujemo, zatika pa se pri vračanju posojil tujim podjetjem, je med današnjim pogovorom s predstavniki družbenopolitičnih organizacij v Moskvi sporočil namestnik sovjetskega zunanjega ministra Ernest Obminski. Prejšnji finančni politiki je očital, da je bila nepragmatična.

DELO
Samostojen časnik
za samostojno Slovenijo

Hrvaška potrebuje resnico

BORIS JEŽ

»Kdaj bomo naposled lahko varno potovali od Karlovca do Šibenika?« je v torkovi oddaji hrvaške televizije gledalec vprašal vsem znanega Stipeta Mesića. Mesić seveda ni mogel odgovoriti nič določnega. In prav v tej neodločnosti sedanjih hrvaških razmer je problem: medtem ko se »mlada demokracija« sonči pod simboli svoje državnosti, je je v pravzaprav čisto fizičnem smislu čedalje manj. Najprej so izgubili Knin, te dni je »padel« Pakrac, jutri bo na vrsti . . .

Zdi se, da hrvaške oblasti v strahu pred državljansko vojno igrajo na napačne karte. Mesić in Tuđman potujeta v Beograd, da bi tam pojasnjevala, prepričevala, se pogajala itd., čeprav je vsem jasno, da si nihče v Srbiji ne bi niti upal podpisati kakršnegakoli sporazuma z njima. Srbska politika v odnosih s Hrvaško preprosto ne pozna pojma »pogajanja«. In medtem ko »vrhovništvo« trati čas v Palači federacije in podobnih arhitekturnih spomenikih nekdanjega jugoslovanskega imperija, mu politični geaneralštab na Dedinju tako rekoč krade ozemlja. Tuđman v tem trenutku ne more niti sanjati o tem, da bi lahko potoval skozi Knin, kar je svojevrsten politični absurd par excellence. V Pakracu je le tretjina prebivalstva srbske narodnosti, vendar so se hrvaški »specialci« umaknili in položaj nadzira JLA, kar je pravzaprav enako, kot da bi mesto prepustili Miloševiću. Jutri si bo Beograd vzel Karlovac pa Petrinjo pa Zadar pa . . . Skratka, razvpiti memorandum srbske akademije znanosti in umetnosti se počasi uresničuje – in to brez »očitne« državljanske vojne, pa če so si to na Hrvaškem pripravljeni priznati ali ne.

»Vrhovništvo« bi se naposled moralo soočiti z resnico in si priznati, da Beograd počne po šahovnici tako rekoč vse, kar se mu zahoče, in to kajpak po zaslugi svoje najmočnejše figure – JLA. Na Banskih dvorih bi se morali vsaj toliko opogumiti, kot se je Janez Janša, in odreči gostoljubje vojski bratstva in enotnosti. Razmere so v resnici absurdne: če hočejo vzpostaviti red in mir v Kninu, jim to preprečijo migi, v Pakracu jih onemogočijo vojaški oklepniki, hrvaški obrambni minister se mora skrivati pred vojaško policijo itd. Pri vsem tem pa je tako rekoč javna skrivnost, da je zvezna armada papirnati tiger, ki renči in grozi z mogočnim zobovjem, a ko bi prvič ugriznil . . . Če bi bili generali sposobni izvesti »dober državni udar«, bi to že zdavnaj naredili, saj imajo – kot je pokazala afera Špegelj – posneto že vse propagandno gradivo, sestavljene sezname oseb, ki jih je treba »odstraniti«, da niti ne govorimo o zvezah z Kremljem, natančnih operativnih načrtih itd. Skratka, Jugoslavija je v nekem smislu parafraza nekdanje praskupnosti, ko si je poljedelec vzel lovca za zaščito, ta pa mu je zagospodaril.

Naj zveni še tako paradoksalno, toda na ozemlju, ki ga v tem trenutku politično »zastopa« jugoslovanska država, ne bo dobrih sosedskih odnosov, dokler bomo imeli JLA. Ali nekoliko drugače: ni bilo dovolj, da je razpadla zveza komunistov; če se hočemo dokopati do boljših mednacionalnih odnosov, bo očitno morala razpasti tudi zvezna armada, ki ni niti približno dejavnik miru in ustavne ureditve, temveč orodje v rokah (srbske) generalske klike. Zato pravzaprav zveni smešno, ko Tuđman in Mesić med svojimi retoričnimi akrobacijami ponavljata, da je JLA tudi hrvaška vojska. To preprosto ni res, tako kot tudi ni res, da bi bila to slovenska vojska. Zato bi kazalo naposled »jasno in glasno« povedati, koga ta oborožena sila pravzaprav zastopa in predstavlja; to bi veliko pripomoglo k boljšemu razumevanju dejanskih odnosov na ozemlju, ki se še vedno imenuje Jugoslavija, a bi si očitno morali izmisliti ime, ki se da napisati samo v cirilici.

Militarizacija Jugoslavije

BOŽO KOVAČ

»Če bi spoštovali sedanje zvezne predpise, sploh ne bi bilo treba spreminjati zakona o obrambi in zakona o vojaški obveznosti,« je dejal eden izmed generalov, ki so v imenu zvezne vlade branili predlagane spremembe. S tem pa je povedal bistvo stvari. Zlepa ne gre več, torej je treba uporabiti silo, seveda vojaško, ko gre za obrambne zadeve. Odbor za obrambo v zvezni skupščini, sicer znan po svoji podpori vojski, je bil pri tem vendarle v zadregi. Ni se uprl predlogom, ni jih pa tudi soglasno in gromko podprl. Očitno je dojel, da so lahko posledice samo še katastrofalne, drugega izhoda pa tudi še ni videl.

Če bi bila ta dva zakona sprejeta, kar se še vedno lahko pripeti, saj zvezni zbor odloča z večino glasov, bi se korenito spremenili družbeni odnosi. Teritorialna obramba bi v precejšnji meri izgubila naravo republiških obrambnih sil, saj republiška vodstva ne bi imela nikakršnega vpliva na postavitev poveljnika, orožje pa bi bilo v oskrbi armade. Naborniki bi služili vojsko zunaj svoje republike in naborniška služba bi bila v rokah vojaških organov. Vojaško usposabljanje mladine bi določal zvezni sekretar za ljudsko obrambo.

Večina teh zadev je zdaj v rokah civilnih organov v republikah, ki pa se hitro osamosvajajo in niso več pokorne zveznim predpisom. Armada je zdaj celo hudo zaskrbljena, ali bo sploh lahko že marca, kaj šele pozneje napolnila vojašnice. Zato lovi čas. Njena naravna izbira sredstev, da dobi svoje, je seveda uniformirana.

Generali branijo oba zakona v imenu zvezne vlade, kar pa vnaša v jugoslovanska razmerja nove nejasnosti, od tega dve bistveni. Če hoče vlada s tem ohraniti Jugoslavijo, potem to počne s sredstvi, ki vračajo vojaški podsistem v civilne zadeve. Drugače povedano, s takšnimi zakoni zvezna vlada militarizira Jugoslavijo, čeprav ta dva zakona ne pravita, da bodo generali ali polkovniki prevzeli oblast. Če pa hoče vlada samo uvesti nekakšen red v prehodnem obdobju do končnega dogovora o usodi Jugoslavije, potem to počenja s sredstvi, ki imajo lahko samo precej daljši rok trajanja, kot bi se zavleklo kakršnokoli prehodno obdobje. Vojaški teritorialni organi, na primer, ne morejo kar čez noč prevzeti vseh naborniških opravil in jih učinkovito opravljati, še manj pa jih čez noč vrniti civilnim uradom, ko bi se končalo prehodno obdobje. Podobno velja za dva predlagana policijska zakona. Če hoče zvezna policija tudi neposredno skrbeti za nadzor nad prestopanjem državne meje ali pošiljati v republike svoje policiste, da bi tudi s prisilo skrbeli za spoštovanje zveznih odločitev, potem mora policiste tudi imeti. Zdaj ima samo združeni odred, ki služi za posebne intervencije, na primer na Kosovu, ter enoto za varovanje zveznih in tujih ustanov. Še teh policistov pa je malo, zlasti po administrativnih upokojitvah, tako da si jih celo sposojajo pri srbski policiji.

Če bi zvezni zbor zares sprejel te zakone, kar pa ni neizbežno, lahko Slovenija še zmerom reče, da je že izstopila iz zveznega pravnega sistema, zato zanjo ne veljajo. Druga stran lahko misli drugače in pride recimo z vojaško policijo po naborniško dokukmentacijo. Če se ji podvig ne posreči, lahko celo začne loviti nabornike, kot so jih nekoč pobirali avstroogrski vojaki. To pa seveda pelje v spopad. Slovenija se temu preprosto ne more več ukloniti, saj je praktično postavila svoj pravni sistem, v katerem ni več prostora za federalne pristojnosti in odločitve, samo še za sporazume o sodelovanju.

Uporaba zvezne sile bi v bistvu pripeljala do mednacionalnega spopada. Med poklicnimi vojaki je okoli 60 odstotkov Srbov, njih, Črnogorcev in Jugoslovanov pa kar 80 odstotkov. Spopad s Slovenijo bi bil v resnici spopad srbsko govorečih s slovensko republiko. Podobno bi bilo v Makedoniji, če kaj velja njena deklaracija o suverenosti. Tako bi zamišljena »nežna« militarizacija v skrajnem primeru dobila značilnosti krvavega mednacionalnega spopada. Hrvaška kot tampon za Slovenijo ne bi imela prave teže, saj popušča pod srbskim in vojaškim pritiskom. Če bodo novi vojaški in policijski zakoni sprejeti, bodo brez ovir segli do Slovenije, če jih ne bo že prej preprečila, predvsem pa pripravila zvezno vlado do tega, da bo pokazala prave barve.

Županovi mejniki padajo

FRANC MILOŠIČ

Poskusno vračanje zemlje je razoralo lenarško politično ledino. Po včerajšnjem razburljivem zboru delavcev kombinata Agro pa je jasno, da se je tega oranja lotil sam župan Jože Škrlec. Ljudje so ga prejšnje dni na zborih poslušali, da jim bo krivično odvzeta zemlja vrnjena že pred sprejetjem zakona, da bodo zaprli družbene hleve, da bodo celo delavce kombinata postavili ob socialni kotel . . . Še pred dvema stotnijama jeznih delavcev je na zboru ponovil nekaj hitrih ocen o privilegiranosti družbenih kmetov in njihovih predragih pridelkih ter ubral nekaj bližnjic, ki bi celo po osnutku zakona o denacionalizaciji (če bi v sedanjem besedilu že bil sprejet) pomenile krepko kršitev določil. Zato njegovo uvodno sporočilo, da »mnogi niso sposobni dojemati hitrih sprememb«, nič od izrečenega in obljubljenega ne zavaruje.

Lenarškemu županu so vsi začeli obračati hrbet. Še izvršni svet se je ogradil, ker doslej o vračanju zemlje sploh še razpravljal ni, in je zahteval natančnost, kdo kje kaj izjavlja, da očitki ne bi pavšalno leteli na vlado. Lenarška kmečka zveza je odločna, da dokler ni zakona, ne more biti z zemljo nič storjeno, in da je škoda energije za take prepire. Svobodni sindikati so celo zagrozili z močjo svoje polmilijonske množice, če bi se županove obljube o delitvi kombinatove zemlje začele uresničevati.

Lenarški župan je trden kmet in bi moral vedeti, kaj pomeni prestavljanje mejnikov na gmajni. Ni mogoče prvega soseda črniti pred drugim, ker bo ta za to zvedel takoj, ko prvega samo dovolj glasno ne pozdraviš. Če bi takšno trdno kmečko logiko spoštoval v politiki, potem mu po vsem izraženem ogorčenju ne bi bilo treba obračati plošče že kar na istem zborovanju in vsega krstiti za izmišljije in laži svojih občanov. Ti da nič ne razumejo in da so izjave o delitvi kombinatove zemlje »laži, da je groza«. Tudi če ne bi razumeli, bi jim demokratično od njih izvoljeni župan moral dovolj preprosto razložiti. To je njegova naloga, ki so mu jo zaupali in za katero ga plačujejo.

Po ustoličenju se izgovarjati, da tvojih besed in obljub niso prav razumeli, v resnici pomeni, da si jih hote ali nehote zavajal in izigral. Prav tu je za vsakega politika led najtanjši in mnogi potem nikoli več ne pridejo iz razpoke. Lenarški led pa je začel pokati že pred časom, ko je ekonomska stiska prignala Klemosove delavce pred občinsko poslopje. Niso peli psalmov in zahvalnih podoknic, takratna prva spontana politična ocena dela občinskega vodstva je bila negativna. Včeraj si je novo prislužil samo župan: »Na zahodu in na vzhodu bi za takšne spodrsljaje predsednik že zdavnaj letel, samo tu na sredini to še ni dovolj!«

In še eno sporočilo z zbora, o katerem bi moral poleg lenarškega župana premisliti še kdo: »Kdor ne bo vladal v imenu ljudstva, nima na oblasti kaj iskati. Naj se umakne v svoj brlog in opazuje, kakšno Slovenijo želi ljudstvo.«

SVET NAS NE RAZUME

RTV ni le podržavljena, temveč podrejena vladajoči koaliciji

V osemdesetih letih smo bili glede javnega obveščanja na dobri poti, zdaj pa . . . – Družbena lastnina kot državna lastnina – Na večino odločilnih trenutkov slovensko novinarstvo še čaka

Položaj javnih glasil je prav gotovo eden od najbolj občutljivih znamenj demokratičnosti kake države. Slovenija se je znašla na seznamu držav, ki kršijo mednarodnopravno varovane institute novinarske svobode in varovanje profesionalnosti novinarskih institucij. Nič kaj obetavna popotnica v bitki za mednarodno priznanje države Slovenije!

V osemdesetih letih smo bili na dobri poti: v uredništvih je v celoti prevladala profesionalnost, ustanoviteljske pravice so se z vsako spremembo zakonodaje manjšale, direktorjev, glavnih in odgovornih urednikov de iure in de facto ni bilo več mogoče postavljati proti volji novinarskega kolektiva, programski sveti in organi upravljanja so postali pomembni usklajevalci interesov različnih družbenih skupin. V teh telesih so sedeli predstavniki civilne družbe in le v manjši meri politike. Primerjava z razvito demokratično Evropo je bila mogoča in ne nam v škodo in nismo se pojavljali na kakšnih neprijetnih seznamih. Optimistično smo čakali izvedbo večstrankarstva, ki bo odpravilo tudi teoretično možnost zlorab izginjajočega enostrankarskega sistema. Toda novinarje, ki imajo največje zasluge za demokratizacijo naše družbe, je čakalo neljubo presenečenje.

Ministrova grožnja

Resen napad na svobodo novinarstva se je začel, težko je verjeti, prav v večstrankarskem parlamentu! Minister za obrambo je zagrozil novinarjem in urednikom s čistko in jim tako priporočil poslušnost do takrat, ko bodo dobili »milostni strel«. Paradoks tega ministra je v tem, da se je pojavil v enem letu v dveh vlogah, kot mučenik federalnega administracije in kot kršitelj. Njegov ministrski kolega je pohitel z znanim predlogom podržavljanja medijev, ki pa je doživel tako silovit odpor v novinarskih hišah, v civilni družbi in opoziciji, da je predlog modro umaknil. Demokratična javnost in novinarska strokovna srenja sta si oddahnili. Zmagala je demokracija!

Vendar se vladajoča koalicija nikakor ni odrekla ambiciji, da prevlada nad mediji. Ideja je preprosta: dobiti oblast nad javnimi mediji in zagotavljena je prednost v volilni tekmi. K sreči ljudje na volitvah ocenjujejo dejanske razultate ne pa propagandne trike.

Najprej je na vrsti RTV Slovenija

Zakon o RTV Slovenija, narejen po meri evropske tradicije javne radiotelevizije, ni bil narejen po meri ciljev vladajoče koalicije. Zato je poskrbela za spremembe zakona: v svetu RTV ni nič več izvoljenih predstavnikov delavcev RTV (kar je protiustavno!), v svetu ni več predstavnikov civilne družbe (to je v izrecnem neskladju z naprednimi evropskimi ureditvami), predvideno je soglasje republiške skupščine za vse direktorje, glavne in odgovorne urednike (kar je vsaj pri urednikih nedopustno vmešavanje v stroko). RTV je tako ne smo podržavljena, temveč podrejena vladajoči koaliciji. Pri tem cilj opravičuje vsako sredstvo! Tako republiška skupščina ne upošteva akta pravosodnega organa! Republiški skupščini se zataji sklep sodišča in vsebino statutarnega sklepa sveta RTV Slovenija, ki opredeljuje kompetence direktorjev TV Slovenija. Svet RTV Slovenija se ne obvesti o zahtevi za varstvo pravic dosedanjega direktorja TOZD TV Slovenija. Na svetu RTV se, če je treba tudi z glasovanjem, zavrnejo zahteve za spoštovanje zakonitosti. Svet RTV sprejme poslovnik, ki pa ga je del sveta pripravljen takoj kršiti. Svet RTV in republiška skupščina ne upoštevata pri zasedanju vodilnih mest na RTV Slovenija edinega vsebinskega razpisnega pogoja – ustrezne izkušnje pri delu kulturnih ustanov in javnih glasil. Na svetu se zahteva odgovornost urednika TV dnevnika, ker ni objavil neke izjave ene od strank, kar je v izrečnem nasprotju z ustavno in mednarodno garantirano svobodo obveščanja in strokovno neodvisnostjo novinarja oz. urednika. Svet RTV je poskusil zavreti prizadevanja za komercialno RTV, ki bi utegnila motiti monopol komaj osvojene državne RTV Slovenija, itd.

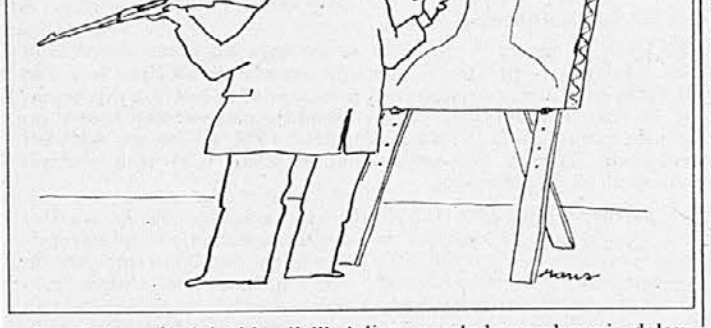

Zakon o lastninjenju

Družbena lastnina je po mmenju nekaterih (vplivnih v vladajoči koaliciji!) preprosto državna lastnina v rokah vladajoče koalicije. Torej so vsa glasila – ne glede na deklarirano strokovno neodvisnost, ne glede na minule vložke, ne glede na pravice ustanoviteljev, ne glede na vlaganja delavcev, ki delajo (ali so delali) v ustanovah javnih glasil – preprosto last države. Država naj jih prevzame in upravlja. Argument, da nikjer na svetu ne poznajo pretežno državnega lastništva časopisov (razen v realsocializmu kolikor ga je še ostalo) seveda pri nas ne velja.

Bližnjica k podržavljenju glasil

Ustanove z dejavnostmi posebnega družbenega pomena so po predlogu Zakona o zavodih po sili zakona zavodi. Ker ustava in zakonodaja javnega obveščanja proglašata javna glasila za dejavnosti posebnega družbenega pomena (z namenom, da pri upravljanju sodeluje tudi širša javnost) bi ta določba naj veljala za vse delovne organizacije javnega obveščanja. In to ne glede ali izpolnjujejo pogoje za podjetje (samofinanciranje na tržišču!).

Direktorja in upravni svet bi imenovala preprosto vlada. Potem pa bi lahko ti sprožili postopek preoblikovanja v podjetje! Kako preprosto? Z eno prehodno določbo v zakonu o zavodih podržaviš večino glasil! K sreči na ta način ne bo mogoče podržaviti tistih javnih glasil, ki so že organizirana kot podjetja. Vendar, ali je novemu revolucionarnemu razumevanju prava lahko sploh katerakoli sprejeta zakonska norma ovira? Kot kaže primer RTV ne!

Nov zakon o javnem obveščanju

Ali gre za nov napad na avtonomnost javnih glasil ali za žarek upanja? Najprej seveda vprašanje, ali bo po zakonu o lastninjenju in zakonu o zavodih še kaj bistvenega ostalo za urejati? Določba o upravljanju javnih glasil vnaša politični vpliv od zunaj. Ali je možno, da bi ta vpliv tekel prek javnosti, civilne družbe, strokovne javnosti ne le prek političnih strank? Seveda pa je rešitev v prihajajočem zakonu o javnem obveščanju le v toliko primernejša, ker daje vpliv parlamentu, zakon o zavodih pa brez ovinka vladi!

Ali je to konec zgodbe?

Prav gotovo ne, na večino odločilnih trenutkov slovensko novinarstvo še čaka. Znotraj novinarskih vrst in med drugimi zaposlenimi v javnih glasilih pa nekateri že intenzivno delujejo z namenom oslabiti stanovsko enotnost, oslabiti sposobnost upreti se revolucionarnim ukrepom. Ali ni zanimivo, da ob toliko kršitvah temeljnih principov svobode in avtonomnosti javne besede, stanovska združenja in sindikati v glavnem še molčijo? Ali je omemba ogrožanja človekovih pravic in svoboščin v zvezi z javno besedo v Sloveniji upravičena? O tem si bodo bralci morali sodbo ustvariti sami, v demokratičnem svetu pa so si jo že. Naredimo vse, da jo spremenimo.

LENART ŠETINC

PREJELI SMO

Dokument o razdelitvi naj bi le pomagal do prave odločitve

Za objavo v časopisu DELO in VEČER podajamo naslednje:

V zvezi s prispevkom dne 2. 3. 1991 v DELU in VEČER-u pod naslovoma »Od kdaj je butik širjenje proizvodnje« in »Minister pa skrivaj in po svoje« Republiški sekretariat za drobno gospodarstvo daje naslednje pojasnilo:

1) V preteklem letu v proračunu Republike Slovenije ni bilo zagotovljenih nobenih sredstev za spodbujanje razvoja drobnega gospodarstva in obrti, zato tudi iz tega naslova ni moglo biti razdeljenih nobenih sredstev ali dodeljenih kreditov.

2) V pripravi proračuna Republike Slovenije je Republiški sekretariat za drobno gospodarstvo utemeljeval potrebnost uvedbe razvojnih sredstev za drobno gospodarstvo in v tem smislu pripravil:

– zakon o pospeševanju razvoja malih in srednjih podjetij ter zasebnikov, ki ga je sprejel Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije in ga predložil Skupščini Republike Slovenije v nadaljnji postopek sprejemanja.

– informacijo o projektih, ki so kandidirali v letu 1990 za sredstva za razvoj iz naslova plačanih obresti plasiranih sredstev družbenopolitičnih skupnosti (razvojni dinar), ki pa jih niso dobili, ker je bil ukinjen vir za oblikovanje teh sredstev.

Na osnovi teh dokumentov je Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije v osnutku zakona o proračunu Republike Slovenije za leto 1991 predlagal med subvencijami in intervencijami v gospodarstvu 495.000.000 din za pospeševanje razvoja podjetništva.

3) Sredstva za razvoj drobnega gospodarstva se bodo usmerjala na osnovi zakona o pospeševanju razvoja malih in srednjih podjetij ter zasebnikov in v skladu s kriteriji in postopki za pridobivanje teh sredstev. Ta zakonski akt je še vedno v skupščinski proceduri, torej še ni sprejet, in zato še ni mogla biti opravljena nobena delitev sredstev za pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva.

Informiranje na sestanku predstavnikov obrtnih združenj štajerske regije v Rušah dne 1. 3. 1991 je bilo, kot je razvidno iz članka v časopisu Delo in časopisu VEČER tendenciozno, saj se je kot dokument o »razdelitvi« uporabila informacija, ki je služila Izvršnemu svetu Skupščine Republike Slovenije le kot dodatno gradivo k kvalificirani odločitvi, da v proračunu za leto 1991 predvidi sredstva za pospeševanje razvoja podjetništva in da dobi vpogled v problematiko na področju malega gospodarstva.

VIKTOR BREZAR,
republiški sekretar
za drobno gospodarstvo

Izjava komisije za promet in zveze pri Slovenski demokratični zvezi

Po objavi proračuna Republike Slovenije prihaja do negativnih reakcij glede razporeditve in višine posameznih postavk. Pri tem sta posebno dejavna sekretariat za promet in zveze in republiška uprava za ceste. V Novem mestu in Ljubljani sta bila organizirana sestanka s predstavniki občinskih izvršnih svetov, katerih glavni namen je bil pritisk na Skupščino za povečanje ali prerazporeditev proračuna v korist cest, posebno še za gradnjo avtocest.

Strinjamo se, da potrebuje Slovenija za vključitev v evropski cestni sistem boljše cestne povezave, zato podpiramo izgradnjo slovenskega cestnega križa. Tega ne bomo dosegli s pritiski, temveč z drugačno strategijo.

V analizi delovanja republiškega sekretariata za promet in zveze, ki smo jo naredili v komisiji za promet in zveze pri Slovenski demokratični zvezi, smo prišli do spoznanja, da ta sekretariat nima celovite prometne politike niti na področju prometa niti na področju zvez. Še do danes ni bila predložna usklajena prometna politika med posameznimi prometnimi dejavnostmi. Sekretariat kaže aktivnost le na podorčju, cestnih gradenj, zlasti na področju avtocest, medtem ko je področje vzdrževanja cest zanemarjeno. Načrtovanje in gradnja cest je draga, neposredno tuja posojila pa se odmikajo.

Poseben pomen predstavlja delovanje železnice: prihodki železniškega gospodarstva znašajo le približno 50 odstotkov, ki jih sistem povzroča. To pomeni, da mora Republika Slovenija dodatno obremeniti gospodarstvo za približno 4 milijarde dinarjev letno. Iz tega je razvidno, da se ta problematika ne rešuje na primeren način. Zaradi povečanih prispevkov ter stavk, ki jih bo sprožil železniški sistem, če se pravočasno vsak mesec ne zagotovijo sredstva za plače (kar je absurd), je v nevarnosti ostalo gospodarstvo. Delitev dela med cestnim prevozom in železnico teče po svoje brez vpliva sekretariata. Cestni prevozniki so zaradi svoje predimenzioniranosti nenehno na robu izgub. Cestni promet preobremenjuje obstoječi cestni sistem tudi na trasah, kjer vzporedno teče proga. Vse te zadeve bi bilo mogoče razrešiti s primerno prometno politiko. Omeniti moramo, da je tudi železniški promet v proračunu prikrajšan in to za 2,0 milijardi.

Zaradi obstoječe organiziranosti PTT sistema se dohodek pretaka med deficitarno klasično pošto in visoko donosno telekomunikacijsko mrežo. Reorganizacije na tem področju potekajo prepočasi, kar kaže na neprimeren odnos sekretariata do izboljšanja stanja.

Naše stališče lahko strnemo v trditev, da Slovenija potrebuje celovito prometno politiko. Spori o višini postavk v proračunu (nanaša se na promet in zveze) so nebistveni in koristijo le ohranjanju sedanjega nemogočega stanja v tej panogi.

Komisija za promet in zveze
pri SDZ

Z DRUGIH ROTACIJ – Z DRUGIH ROTACIJ

Pritisk socialne nestabilnosti

Kje je v vsem tem prostor za ekonomsko okrevanje? Kot primer nacionalističnih polemik, ki se danes kažejo v najnevarnejši razsežnosti – sovraštvu med Srbi in Hrvati, ki ga črpajo iz zgodovine – imajo tudi afera Špegelj in njene številne posledice nadrealistični značaj. To je tudi razlog, da to afero postavljajo v prvi plan na prizorišču, na katerem so, kot kaže, najbistvenejši problemi le obrobna dekoracija.

Udeleženke te permanentne psihodrame – Srbija, Hrvaška in Slovenija – pa poleg prepirov o tem, kdo bo zasedel najpomembnejše mesto, besednih prerekanj in sojenj, vodijo še veliko pomembnejši boj, v katerem gre za prihodnost vse države: omenjene tri republike vodijo neusmiljeno trgovinsko vojno. Z okrutno konkurenco, administrativnimi obstrukcijami ali uvedbo najrazličnejših davkov skuša vsaka izmed njih premakniti svoje kmete na šahovski plošči, ki sicer razpada, da bi lahko sodelovala v nujnih političnih pogovorih, v katerih bodo na koncu govorili o skupni prihodnosti. Tudi val večstrankarskih volitev, ki je lani preplavil državo, ni pripomogel k temu, da bi se stvari razjasnile, saj so od Ljubljane do Beograda, od Zagreba do Skopja prišle na položaj oblasti z različnimi ambicijami in interesi, ki so zainteresirane predvsem za razvoj lastnih republik.

Jugoslavija je bila dolgo v ospredju reform, ki so jih izvajali v Srednji Evropi in na Balkanu. Poslovneži in zahodni investitorji so v njej videli bogate eksperimentalne obrate za njihovo strategijo »osvajanja Vzhoda«. Danes pa s to isto silovitostjo zapravlja ta svoj ugled, tako kot se tudi že deset let osvobaja Titove dediščine. Zato Mednarodni denarni sklad precej nasprotuje dodelitvi novega posojila, ki naj bi znašalo pol milijarde dolarjev.

Sam program zvezne vlade pa je še vedno v duhu varčevanja. Strogi strokovnjaki mednarodnega denarnega sklada so tudi tokrat pohvalili marljivega tvorca tega programa, premiera Anteja Markovića. Še vedno pa nismo zagotovili vsega tistega, kar je nujno za dejansko izvajanje tega programa: zajamčene podpore različnih republik, ki zdaj v zvezi s tem uživajo veliko avtonomijo. Marković velja za zadnji člen zvezne oblasti, vendar pa se je pokazalo, da sam ne goji nikakršnih iluzij; na vprašanje, kakšno diagnozo bi postavil zdaj, ko gre za ta razpadli mozaik, je Marković odgovoril: anarhija v pravosodju in kaos v gospodarstvu.

Vsekakor pa bi se lahko zgodilo, da socialna nestabilnost, ki se poglablja z dneva v dan, prisili Slobodana Miloševića, Franja Tuđmana, Milana Kučana in njihove nacionalistične kolege, da postanejo nekoliko bolj prožni.

Danes na celotnem jugoslovanskem ozemlju stavka 20.000 delavcev. Ti delavci so prve žrtve varčevanja, ki ga vztrajnost vsakega posamično podaljšuje v neskončnost, njihove konkretne zahteve pa so vsekakor daleč stran od usode Martina Špeglja ali ranjenega ponosa zvezne vojske. Prav nevarnost socialne eksplozije, ki jo voditelji zanemarjajo, ker se preveč ukvarjajo s pravno-konstitucionalnim bojem, bi lahko v prihodnjih mesecih močno zakomplicirala debato na vrhu. Bil se torej lahko zgodilo, da bi voditelji prevzeli vlogo razsodnikov v zvezni krizi, vlogo, ki je do zdaj niso mogli odigrati? Mnogi upajo, da se bo to v resnici zgodilo. Neodvisni sindikati, katerih število se povečuje na vseh sektorjih, pa se prav tako sprašujejo, ali nas bi nekaj spektakularnih pouličnih demonstracij le pripeljalo do tega, da bi se vsi strinjali, in tako končno odprli vrata dialogu med sogovorniki, ki morajo, ne glede na prihodnji politični status, za zdaj še vedno tesno sodelovati, piše ***Edouard van Velthem*** *v članku, ki ga je objavil* ***Le Soir.***

Veliki brat vas opazuje!

● *Več deset strani dolga analiza informativno-komunikacijskega dogajanja v slovenskem prostoru, s katero je posebna Demosova komisija za javne medije osrečila Demosovo zaprto seanso v Poljčah, je zagotovo živ primer, kolikšne skrbi je v demokraciji deležno novinarstvo. Vse to odlikuje tudi prvo izdajo Staničevega zakona o tisku, ki se začne perspektivno z ubeseditvijo svobode javnega obveščanja in konča žalostno z oblikami njenega omejevanja. Vse polno prispodob bi zlobneži našli tudi v pravkar opravljenih imenovanjih na RTV Slovenija, kar vse je zagotovo v skladu z znamenitimi komunikološkimi teorijami, ki so množične medije spremenile v sedmo silo, to pa za balkanske razmere v prehodnem obdobju seveda ne more veljati!*

Če preidemo od teorije k praksi, potem je jasno, kdo bo potegnil kratko. Teorija namreč. Lep primer za to je nedavni prihod gospoda Janeza Jerovška, novega generalnega direktorja RTV Slovenija, med televizijske novinarske kolege – tiste, ki so pred dnevi napisali pismo nezadovoljstva v pričakovanju kar največjega razumevanja, dobili pa so »grožnjo«, da se bodo z novim generalom še večkrat videli. Prejšnjega jim je v glavnem uspelo videti na kakšnih velepomembnih sejah komunističnega predsedstva, zato so bili toliko bolj prijetno presenečeni, ko se je novi želel z njimi pogovarjati že v času, ko formalno še ni začel opravljati svoje politične naloge.

Gospod Jerovšek, ki se seveda na teorijo in njene prominentne zastopnike dobro spozna, je na pogovoru takojci scitiral znamenitega Jürgena Habermasa, ki je – ne vedoč, kaj počenja – med drugim izjavil naslednje: »Oblast ni oblast, če nima oblasti nad mediji!« Ker so to baje počenjali že v prakomunizmu, seveda ne gre sedanji oblasti naprtiti izvirnosti pri reševanju vloge in položaja javnih medijev in pri definiranju vprašanja, kaj ali kdo je novinar. Ta je zagotovo politična žival (homo politicus) v žlahtnem pomenu besede! Večkrat se namreč počuti, kot da je v živalskem vrtu, kjer ga strogo opazujejo; če je priden, pa lahko dobi kakšno banano . . .

Doktor Jerovšek je na promociji svojega generalnega programa sicer pozabil na primer na to, da je že omenjeni Habermas rekel tudi naslednje: »V procesu komuniciranja oziroma sporazumevanja so praviloma najpomembnejši tisti deli stavkov, ki niso bili izgovorjeni.« V tem smislu boste morali v prihodnje na slovenski televiziji gledati informativno-politične oddaje, v katerih bo spet trpela teorija na račun prakse! Gre za tako imenovani pozitivistični pristop, ki ga je sicer lepo negoval in zalival boljševizem v stilu »kaj pa uboge tekstilne delavke«, zdaj pa bo potekal v znamenju iskanja prominentnih uspešnih posameznikov, dobrih direktorjev in zanimivih uspehov bivših samoupravljalcev. Kar pomeni, da televizija ne bo podpirala stavk, TV dnevnik bo moral večkrat slikati naslovne strani novih pesniških zbirk (kar pesnike tako osrečuje, je prepričan gospod Jerovšek), če pa odkrije menedžerja, ki nima izgub, bo temu posvetila mesec dni aktualnih političnih oddaj z EPP vred.

Čeprav je svet RTV imenoval glavnega urednika TV (Šukljeta), pa je gospod Jerovšek na omenjeni seansi priznal, da ga v glavnem zanima samo informativno-politična ustvarjalnost na televiziji, še posebej dnevnik, Žarišče in omizja. Ob zadnjih dveh oddajah bo osebno sodeloval pri izbiri gostov, kar doslej na TV še urednik ni nikdar počenjal, kaj šele generalni. Kar pa ni argument, da ne bi moglo biti drugače. Ustvarjalcem dnevnika pa je generalni povedal, da je ta oddaja preveč ameriška, zato mora dnevnik potekati počasneje in bolj poglobljeno. Dobili bomo trideset minut pozitivnega nacionalnega programa.

Ko je Mcluhan bil nekoč vprašan, kaj je to svoboda informiranja, je baje rekel, da so se spraševalci obrnili na napačno osebo.

»Jaz sem teoretik in o svobodi ne vem ničesar.« Na slovenski TV bodo kmalu vse vedeli . . .

VINKO VASLE

REKLI SO

V Jugoslaviji ni boljševizma

WARREN ZIMMERMANN, ameriški veleposlanik v Jugoslaviji, v pogovoru za Nedjeljno Borbo:

»Pri opisovanju kateregakoli dela Jugoslavije nisem nikoli uporabil besed boljševističen ali boljševizem. Študiral sem boljševizem in njegovo zgodovino in tega ne vidim nikjer v Jugoslaviji. Menim, da gre za karikaturo, celo zelo škodljivo karikaturo, kadar skušajo republike na severozahodu prikazati kot demokratične, republike na vzhodu pa kot komunistične. V resnici gre za precej bolj zapletene zadeve in pravim vam, da v ameriški vladi to razumemo. Za ameriško vlado je pomemben demokratičen proces, ki se kaže v lanskih demokratičnih volitvah v jugoslovanskih republikah.

Seveda nikoli nismo bili veliki oboževalci komunistične ideologije, metod nadzora in gospodarske prakse. Prepričani smo, da je zgodovina pokazala, da je to povsod povzročilo bankrot. Kljub temu pa menimo, da ima vsak narod, z jugoslovanskimi vred, pravico do sistema, ki ga bo sam izbral, in do ljudi, ki jih bo izvolil. To pravico spoštujemo in če bodo izbrali komunizem in komuniste, smo pripravljeni z njihovim vodstvom sodelovati. To počnemo tudi v Jugoslaviji.«

Streli na ljudi samo zato, ker so Srbi

Dr. MIŠA MILOŠEVIĆ, generalni sekretar Svetovne srbske zveze, kot predstavnik Svetovne zveze za svetovno federacijo, na 47. zasedanju komisije OZN za človekove pravice:

»Vnovič je srbsko prebivalstvo, ki je številčno v manjšini, žrtev nasilnih dejanj hrvaških oblasti. Znova v srcu Evrope, v deželi Hrvatov, streljajo na ljudi samo zato, ker so Srbi. Na območje Pakraca so poslali zvezno vojsko, v upanju, da bo preprečila pokol. Civilno prebivalstvo je množično poiskalo zatočišče v okoliških planinah, da bi se umaknilo roki nasilja Republike Hrvatske. Na njihovem čelu je monsinjor Lukijan iz Pakraca, ki bi moral pred komisijo Združenih narodov za človekove pravice pričati o težavah, s katerimi se srečujejo na Hrvaškem srbski pravoslavni verniki.«

Upam, da prepadi niso nepremostljivi

DOUGLAS HOGG, minister britanskega zunanjega ministrstva, za BBC:

»Mislim, da je položaj zelo resen. Povsem je jasno, da se je ustavna ureditev, katere tvorec je bil Tito, zdaj izčrpala. Obstaja očitno nasprotje med stališči Srbije na eni, ter hrvaškega in slovenskega naroda na drugi strani. Obstaja tudi konflikt dveh konceptov – koncepta zveznega vladanja in koncepta znatno ohlapnejšega združenja narodov. Položaj je toliko slabši zaradi tradicionalnega medsebojnega sovraštva Srbov in Hrvatov.

Najbolj vneti zagovorniki centralizirane jugoslovanske federacije so nedvomno komunisti stare šole, čeprav zdaj nastopajo pod novim imenom, ter generali. Obsodili bi uporabo sile, ker bi bilo to povsem zgrešeno. Celo več: v vsakem primeru bi proučili upravičenost razlogov, zaradi katerih je kdo posegel po sili. Če bi se, na primer, kdo zatekel k sili, da bi preprečil etnično nasilje ali nezakonite dejavnosti, bi podrobno proučili, ali je bil to dejanski razlog, ali pa so silo uporabili v politične namene. Prepričani smo, da je uporaba sile v politične namene popolnoma zgrešena.

Nekateri opazovalci jugoslovanskega prizorišča sodijo, da v jugoslovanskem prostoru že obstaja toliko sovraštva, da prepadov, posebno v odnosih med Srbi in Hrvati ter Srbi in Albanci, ne bo mogoče premostiti.

Osebno upam, da ti prepadi niso nepremostljivi. Bilo bi seveda nevljudno, če bi izražal svoja stališča o notranjih dogovorih drugih narodov, razen če gre za zelo splošna stališča. Naše splošno stališče, do katerega nam je veliko, pa je, da sile v nobenem primeru ne bi smeli uporabljati v politične namene. Iz tega izhaja naše prepričanje, da morajo narodi razhajanja svojih stališč reševati s pogajanji, nikakor pa ne s silo. Kar pa se tiče teh nasprotujočih si stališč, ali naj bi jugoslovanski narodi vzpostavili federativni sistem, ali nekakšno ohlapno skupnost, ali pa naj bi republike – ena sama ali več – postale popolnoma neodvisne, to je stvar teh narodov samih. Sami se morajo dogovoriti o svoji prihodnosti. O tem, kaj bi bilo zanje najbolje, imam lahko svoje osebno mnenje, menim pa, da morajo odločitev o tem sprejeti izključno oni sami.

Pod pogojem, da bo proces odcepljanja potekal s pogajanji in ob soglasju vseh zainteresiranih strani, mislim, da bi ne bilo nikakršnih problemov v priznanju neodvisnosti teh republik, niti v pravnem niti v načelnem oziru. Poudarjam pa, da bi bila neodvisnost takih republik sprejemljiva samo, če bi bila rezultat prostovoljnega dogovora vseh zainteresiranih strani.«

Uveljaviti konkurenčno klavzulo

MIRO GRADIĆ, predsednik občinskega odbora SDZ Celje, na programsko volilni konferenci:

»Zaradi vse večje brezposelnosti postaja že nedopustno, da posamezniki še vedno lahko opravljajo popldansko obrt. Po eni strani pomeni to nelojalno konkurenco rednim obrtnikom, ki so bolj obremenjeni s prispevki in z davki, po drugi strani pa taki popoldanski obrtniki opravljajo svoje delo tudi med delovnim časom in včasih tudi z družbenim materialom. Vsakdo bi se moral odločiti bodisi za zaposlitev bodisi za redno obrt. Nevzdržni so tudi pojavi na področju zasebnega podjetništva, ko zasebni podjetniki izkoriščajo položaj in zveze v službi v korist svojih zasebnih podjetij. Tudi podjetniki bi se morali odločati bodisi za službo bodisi zasebno podjetje. V vsakem primeru pa bi se morala dosledno uveljaviti konkurenčna klavzula, ki je tako zelo običajna v normalnem poslovnem svetu. Danes je menda že vsak direktor zasebni podjetnik.« (D. H.)

Grafični bienale po treh desetletjih prvič drugje

Letos ga bodo iz Moderne galerije preselili v prostore Cankarjevega doma – Kaj to pomeni, smo vprašali ministrstvo in tri sodelujoče ustanove

Mednarodni grafični bienale se bo letos po več kot treh desetletjih uspešnega razstavnega delovanja v prostorih Moderne galerije v Ljubljani »preselil« v Cankarjev dom. To je seveda pomembna sprememba v naši razstavni praksi, ki bi utegnila v javnosti zbuditi mnoga razmišljanja in pripombe o smislu takega početja.

Da bi zvedeli za prave odgovore, smo vprašanja naslovili na štiri odločujoče ustanove: Mednarodni grafični likovni center, Moderno galerijo, Cankarjev dom in Republiški sekretariat za kulturo. Zanimalo nas je, (1) kateri je temeljni vzrok za prenos letošnjega bienala iz razstavnih prostorov Moderne galerije v Cankarjev dom, (2) kako bo to vplivalo na kakovost same grafične predstavitve in kako gledajo nasploh na sedanje razstavne zmogljivosti v Ljubljani in (3) kako so urejene gmotne oziroma denarne zadeve v povezavi z mednarodno grafično razstavo.

Dilemo in stisko je odstranil Cankarjev dom

Zoran Kržišnik, direktor Mednarodnega grafičnega likovnega centra v Ljubljani, je zapisal, »da je bil ljubljanski Mednarodni grafični bienale udomačen v razstavnih prostorih Moderne galerije, kar je bila v času njegovega nastanka tudi edina razstavna možnost. Res je tudi, da pomeni njegova preselitev za organizatorje hudo obremenitev. Po drugi strani pa drži, da je bilo v času bienalov treba namestiti stalno zbirko Moderne galerije (oziroma izbor iz nje) na druga razstavišča in tako mednarodnemu občinstvu, ki ga je privabil bienale, ni bilo mogoče hkrati prikazati dosežkov moderne slovenske umetnosti v hiši, ki ji je pravzaprav namenjena. Tako izredna popularizacija Ljubljane kot likovnega središča – ki je bila eden izmed učinkov bienala – slovenski umetnosti ni služila v tisti meri, kot bi želeli.

V prepričanju, da bo prepotrebna nadzidava Moderne galerije izvedena že do 19. bienala, smo bienale razstavno koncipirali kot vselej; vendar do nadzidave ni prišlo. Medtem se je kolektiv Moderne galerije odločil, da v polovici svojih dvoran definitivno namesti pregled moderne slovenske umetnosti (v najstrožjem izboru) in jih odtegne občasnim razstavam.

Za Mednarodni grafični likovni center kot organizatorja bienala je tako nastala dilema: ali bienale razpoloviti, ali pa poiskati novo razstavno možnost. Vodstvo Cankarjevega doma je v tej stiski pokazalo razumevanje in nam ponudilo priložnost, namestiti razstavo v Cankarjevem domu, ker je čas bienala na srečo mirnejše obdobje v njegovi programski dejavnosti. Tako lahko ostane glavna bienalna razstava – sicer to pot nekoliko okrnjena – vendarle v celoti skupaj. V nezasedenih razstavnih prostorih Moderne galerije pa bodo nameščene male retrospektive prejšnjih nagrajencev in paralelne razstave. Utečena postavitev bienala v Moderni galeriji je imela seveda svoje prednosti. Njihovo izgubo pa bo v Cankarjevem domu nadomestila obogatena video prezentacija, ki jo nova lokacija omogoča v tako rekoč idealni meri.

Ravno eklatantni primer stiske ljubljanskega Mednarodnega grafičnega bienala dokazuje, kako nujna je takojšnja nadgraditev Moderne galerije, saj Ljubljana niti za svoj bienale, niti za kakršno koli drugo večjo razstavno prireditev nima ustreznih prostorov.

Mednarodni grafični bienale sodi v redno dejavnost MGLC in je bila njegova izvedba planirana analogno doslejšnjim. Po dogovoru s Cankarjevim domom in nekaterimi sponzorji realizacija letošnjega bienala ni videti ogrožena.«

Bienale v bolj zgoščeni obliki in večji denarni podpori

»Prva naloga vsake nacionalne muzejske institucije je, da postavlja stalno zbirko najboljšega, kar je narod v svoji zgodovini ustvaril,« je na začetku odgovoril dr. **Jure Mikuž,** direktor Moderne galerije. »Bienale je naša najprodornejša likovna prireditev in ga poznajo tako pri nas kot v tujini. Vsaka bienalska razstava doslej, je bila kljub svojemu velikemu pomenu tudi izgubljena priložnost predstaviti širšemu, predvsem tujemu občinstvu in strokovnjakom, dosežke slovenske umetnosti. Zato smo se letos odločili, da v levi polovici galerije stalne zbirke slovenske sodobne umetnosti ne podiramo, ob tem pa predstavimo v desni polovici nagrajence prejšnjega bienala. To pomeni prestavitev osrednje bienalne razstave v Cankarjev dom, kar pa je zasilna rešitev, saj ustreznejšega prostora Ljubljana ne premore. Nadgradnja Moderne galerije se torej prav v vsem potrjuje kot najnujnejša prioriteta.

Sam se že dalj časa zavzemam, da bi bienale predstavili v bolj zgoščeni obliki. V dosedanji je namreč množica eksponatov razprševala pozornost, celo strokovnjak je težko opazil najkvalitetnejše. Toda obseg prostorov Moderne galerije je članom žirije za izbor, med katerimi sem bil precejkrat tudi sam, dajal potuho in ni prihajalo do strožje selekcije. Sredstva za bienale pritekajo po ustaljenem avtomatizmu, ki pa je preživel ambicije bienala. Da bi se moderniziral in ostal v središču pozornosti ter tako širil glas o Ljubljani kot pomembnem likovnem središču, bi bila potrebna precej višja sredstva, ki bi omogočala strokovnjakom MGLC neprestano spremljanje grafične ustvarjalnosti po vsem svetu. Trenutno pa je – zaradi našega ekonomskega položaja – marsikdaj odvisen samo od svetovalcev iz tujine. Toda, če je bienale zasnovan v Sloveniji, bi morali pri izboru odločilno vlogo odigrati strokovni selektorji iz našega okolja.«

Likvidacija bienala bi pomenila enega najhujših porazov kulturne politike

Generalni direktor Cankarjevega doma **Mitja Rotovnik** je najprej poudaril odlično sodelovanje z MGLC na področju razstavnega programa, zato se je Zoran Kržišnik obrnil na Cankarjev dom »in po krajšem premisleku ter posvetu pri dr. Andreju Capudru dobil zeleno luč za postavitev bienala v Cankarjevem domu. Naša odločitev je bila povsem pragmatična. Na bienale gledamo kot na enega največjih, če ne že kot na največji mednarodni kulturni dogodek v Sloveniji. Edini smo, ki lahko v Ljubljani ponudimo kolikor toliko kulturne prostore zanj, čeprav se zavedamo, da niso tako kvalitetni kot v Moderni galeriji. Toda bienala se ne sme prekiniti, ker bi to pomenilo ne le njegovo likvidacijo, temveč tudi enega najhujših porazov slovenske kulturne politike vseh časov. Slovenska vlada naj se končno odloči in zbere denar za nadzidavo Moderne galerije.«

Na vprašanje o galerijskih zmogljivostih v Ljubljani pa je menil, da jih imamo preveč in premalo. »Na desetine je malih galerijskih prostorov, kar je dobro, če gmotno zanje skrbijo tisti, ki so jih ustanovili in ne trkajo le na vrata republiškega ministrstva. Odločno premalo pa je prostora za velike razstavne projekte. Zaradi povsem političnoprestižnih razlogov je bila pokopana sijajna možnost za rešitev prostorskih težav Narodne galerije, bojim se, da za celo desetletje.

Moderna galerija še naprej ostaja uklenjena v svojo prostorsko majhnost in razpetost med uveljavljanjem obeh temeljnih programskih smeri. In nikogar ni, ki bi dal tisto prgišče denarja za njeno nadzidavo in s tem v enem zamahu elegantno rešil hudo prostorsko stisko za velike razstavne projekte. Zagotovo pa jih bo vse polno v trenutku, ko bi se, denimo, našel denar za nadzidavo. Takrat bodo začeli množično modrovati in pisariti, da bi nadzidava skazila Ljubljano, lonček bodo pristavila vodstva strank, ki jim je sicer kultura deveta briga in ki bodo, podobno kot v primeru Narodne galerije, spet izbojevale pomembno bitko: kulturo bodo še enkrat zavrle v njenem razvoju.«

Prireditev bi morali podaljšati do septembra, ko bosta dva pomembna kongresa

V imenu Republiškega sekretariata za kulturo je pred dnevi odgovoril **Marko Jenšterle,** samostojni svetovalec za uveljavljanje slovenske kulture doma in po svetu. Najprej pravi, da »Republiški sekretariat v zvezi s »preselitvijo« mednarodnega grafičnega bienala »nima nobenih uradnih dopisov, po neformalnih informacijah pa je vzrok za preselitev v tem, da bi bilo treba za postavitev bienala podirati stalne zbirke v Moderni galeriji«.

Ob drugem vprašanju meni, da bo postavitev v Cankarjevem domu verjetno neoporečna, drugo pa je, koliko bo ta rešitev sprejemljiva za daljši čas. »V septembru bosta v Ljubljani svetovni kongres oblikovalcev in evropski kongres patologov. Če bi grafični bienale podaljšali v september, kar bi bilo v Moderni galeriji mogoče, bi bila kulturna ponudba za ta dva kongresa neprimerno boljša. Tako pa grozi, da bomo bienale v Cankarjevem domu podrli ravno tedaj, ko bo v naše mesto začenjala prihajati kvalitetna publika z vseh koncev sveta. V nacionalnem interesu bi bilo, da se letos bienale postavi na tako mesto, da bi se ga dalo ogledati še v septembru.

Ob tem bi radi opozorili še na odprt problem razstavnih prostorov, saj smo opozorjeni, da je razstavišče Arkade spremenjeno v depo za Narodni muzej. Novih razstavnih prostorov pa zaenkrat še ni, čeprav se odpirajo možnosti na različnih lokacijah.«

Kar se denarnih zadev tiče, republiški sekretariat sofinancira Moderno galerijo kot ustanovo in mednarodni grafični bienale kot posebno akcijo. »Naravno bi bilo, da bi imel sekretariat v okviru tega tudi določena pooblastila. Zaenkrat – do sprejetja zakona o javnih podjetjih – jih še nimamo. Ravnatelji galerij, ki jih financiramo, lahko upoštevajo naša priporočila, lahko pa tudi ne. V nacionalni kulturni program smo bienale uvrstili na podlagi prijave in predračuna, ki ga je Mednarodni grafični likovni center poslal v razpisnem roku jeseni 1990 in s predpostavko, da bo v Moderni galeriji. Finančni delež republike smo uskladili z deležem mesta Ljubljane, ki vseskozi nastopa kot sofinancer prireditve.

Razen jesenske prijave Mednarodnega grafičnega likovnega centra nobena ustanova ni predložila dodatnih finančnih podatkov ali zahtevkov.«

BRANKO SOSIČ

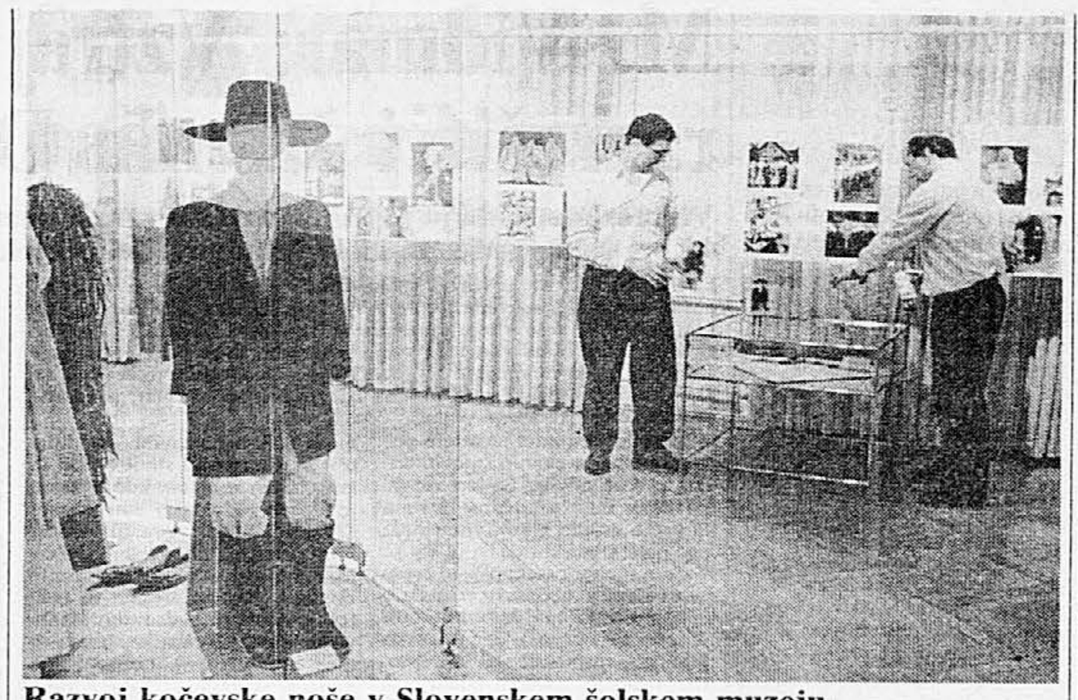

Razvoj kočevske noše v Slovenskem šolskem muzeju

V Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani (Plečnikov trg 1) bodo danes, 7. marca, ob 13. uri odprli etnološko razstavo Razvoj kočevske noše. Na povabilo Muzeja Kočevje je pregled in informativni katalog pripravila etnologinja iz Gradca, dr. Maria Kundegraber, dolgoletna raziskovalka kulture kočevskih Nemcev, pri izpeljavi pa sta sodelovali še etnologinja dr. Marija Makarovič in kostumografinja Milena Kumar. Razstava bo pokazala eno od sestavin kulturne podobe nemškega prebivalstva na Kočevskem, ki je skozi šest stoletij ohranilo določene samosvoje kulturne prvine. Kočevska noša predstavlja redek primer starega oblačila, ki se je skoraj nespremenjeno ohranilo vse do preloma v 20. stoletje. Prireditev bo odprl predsednik kočevske skupščine dr. Mihael Petrovič, v kulturnem programu pa bodo nastopili tamburaška skupina iz Kostela in kočevski pevci iz Celovca. (Foto: Janez Žrnec)

Slovesnost ob 100. obletnici smrti F. Miklošiča na Dunaju

V četrtek, 7. marca, ob 18. uri prireja Avstrijska akademija znanosti slovesnost ob 100. obletnici smrti velikega slovenskega jezikoslovca-slavista Frana Miklošiča (1813–1891) slavnostno akademijo.

Kot je znano, je bil Miklošič eden najpomembnejših evropskih jezikoslovcev 19. stoletja,

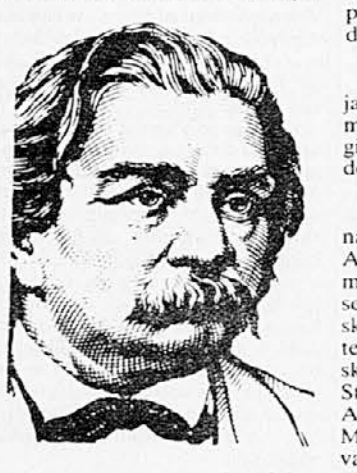

velja pa za očeta primerjalne slovnice slovanskih jezikov. Šolal se je v Gradcu (tu je študiral filozofijo) in na Dunaju (pravo). Od leta 1844 je bil bibliotekar v dunajski dvorni knjižnici, pet let zatem pa je postal profesor za slovanske jezike na dunajski univerzi.

Napisal je vrsto del s področja slovnice, leksikografije, etimologije itd. Bil je, med drugim, redni član Cesarske akademije znanosti na Dunaju.

Na četrtkovi slovesnosti bo najprej govoril podpredsednik Avstrijske akademije dr. Hermann Vetters, za njim pa predsednik SAZU dr. Janez Milčinski. O Miklošiču kot utemeljitelju dunajske šole za slovansko filologijo bo govoril dr. Stanislav Hafner, dopisni član Avstrijske akademije znanosti, Miklošičevo dediščino v slovanski filologiji pa bo v svojem nastopu orisal dr. Franc Jakopin, član SAZU iz Ljubljane.

J. H.

O daljnjih časih in bližnjih jezikih

Izšel je zbornik prispevkov, ki osvetljujejo pokristjanjevanje vzhodnih Slovanov

Znanstveni inštitut Filozofske fakultete je obelodanil dve novi publikaciji; obe sta taki, da je na včerajšnjem tiskovnem sestanku padlo kar nekaj besed o »mostovih«, ki jih ta čas posebej potrebuje. – Decembra 1988 je ljubljanska rusistika pripravila znanstveno srečanje: prispevke s teološkega, zgodovinskega, jezikoslovnega in kulturološkega področja je v zbornik **Ob tisočletnici pokristjanjevanja Rusije** organizirala Aleksandra Derganc. Ob urednici so tu še Franc Perko, Aleksander Skaza, Stanko Janežič, Janez Peršič, Anton Štrukelj, Gerhard Neweklowsky, Fanc Jakopin in Mirko Juteršek.

Druga knjiga je učbenik, ki ga je zmogel inštitut le podpreti, sicer pa je to avtoričina samozaložba (v srbohrvaščini se temu lepo in natančneje reče privatna naklada). Gre za **Vježbe iz hrvatskog ili srpskog jezika I.** (s kaseto), napisala pa jih je lektorica za ta jezik na FF Vesna Požgaj-Hadži. Citirajmo Toneta Pretnarja: veliko lingvističnega znanja in metodična spretnost.

P. K., M. B.

JANEZ STREHOVEC

Odvečno kulturno sponzorstvo?

Zadnja stran programske brošure, ki vabi k obisku letošnjega Dublina kot evropske kulturne prestolnice 1991, je polna zahval različnim družbam in podjetjem, brez katerih si prireditelji ne morejo zamisliti letošnjega mednarodnega programa v tem mestu. Nič drugačen ni pogled tudi na podoben prospekt Glasgowa kot lanskoletne kulturne prestolnice, in ko sem leta 1988 potoval na začetek berlinskih prireditev »evropskega kulturnega mesta«, me je s tem dogodkom seznanjala že revija letalske družbe, s katero sem potoval, pri tem pa so se pohvalili, da so tudi oni eden sponzorjev pomembnih kulturnih dogodkov v tem mestu.

Navzlic thatcherizmu ali prav spričo njega je Velika Britanija pred leti uvedla posebno spodbujevalno shemo poslovnega sponzorstva kot institucijo, s katero je kulturna oblast pospeševala sponzorstvo na kulturnem področju. Britansko kulturno ministrstvo je preko nacionalnih kulturnih svetov tako rekoč začutilo dolžnost, da dobesedno pomaga naučiti kulturne subjekte, kako priti do zunajproračunskih sredstev za njihovo dejavnost, hkrati pa je pripravilo olajšave tudi za podjetja, ki podpirajo umetnostne ustanove in projekte.

Kulturno sponzorstvo je v razvitem svetu danes dejstvo in tu si ni mogoče zatiskati oči in ušes, pa čeprav v obdobju recesije prihodki v kulturi iz tega naslova niso ravno posebno visoki. Tudi na Slovenskem je v okviru prejšnje kulturne oblasti (dr. Kmecl ov in Kavčičev ministrski mandat) že bilo uresničeno nekaj pobud, vendar pa še brez ustreznih povezav z davčnim sistemom, ki bi na podlagi vpeljave olajšav za pokroviteljska podjetja lahko bistveno spodbudile poslovno sponzorstvo na tem področju. Eden korakov v tej smeri, pa čeprav simboličen in nekam ceremonialen, je bila tudi institucija »Cankarjevih kipcev«, s katerimi je nekdanji Republiški komite za kulturo nagrajeval direktorje tistih slovenskih podjetij, ki so v zadnjem letu (ali daljšem obdobju) veliko prispevali v kulturne institucije in programe (bodisi na nacionalni bodisi regionalni in lokalni ravni). Ob slovenskem kulturnem prazniku se je tako v zadnjih petih letih kulturni minister skupaj z drugimi kulturnimi politiki spomnil vidnih sponzorjev na kulturnem področju.

In kdo je dobil Cankarjeve kipce letos? Je javnost prespala to podelitev ali pa do nje ni prišlo in je ta institucija z novim kulturnim ministrom zaspala? Mislim, da je resnica v drugem delu tega (retoričnega) vprašanja in je sedanji minister preprosto pozabil na to možnost ali pa se ji je tudi namerno odpovedal (v imenu kake posebne, daljnovidne perspektive?).

Tu je vsako moraliziranje odveč in tudi kak poduk ministru verjetno ni potreben. V času, v katerem se zopet realsocialistično zaostruje nasprotje med gospodarstvom in t. im. kulturo (v proračunskih debatah zopet reducirano na »porabo«) in se sproščajo kanibalske strasti med porabniki proračuna, lahko le ugotavljamo, da je črtana ena izmed razumnih, spodbujevalnih potez prejšnje kulturne oblasti. Stiki kulturnega področja z gospodarskim (in tudi tehnološkim) sektorjem pa so tudi sicer stvar, ki bi jo morali spodbujati prav spričo preseganja slovenskega tradicionalističnega kulturnega sindroma, ki na podlagi »estetskega idealizma« kulturno ustvarjalnost prevečkrat povezuje zgolj z metafiziko etničnega in pop domačijskim sentimentom. Gre za logiko, ki operira z razliko med »umazanim gospodarstvom« in čisto, vzvišeno kulturo, ki je običajno elitno tradicionalistična in nima kaj početi z »umazanim in tehnificiranim« gospodarstvom.

Na Slovenskem je namreč zelo malo kulturne ustvarjalnosti, ki bi bila intenzivneje povezana s tehniškim in poslovnim sektorjem. Sponzorstvo velikih družb na primer s področja računalništva, avdio in video industrije je na tujem nekaj vsakdanjega na področju tehnološke in medijske umetnosti, ki je tako rekoč nemogoča brez sodelovanja z njimi. Zanimivo je, da je to področje na Slovenskem tako rekoč odsotno in morda tudi zato (spričo prevladujočega estetskega idealizma, ki na vseh področjih forsira literarno paradigmo) ni v slovenski kulturni zavesti kake opaznejše potrebe po takšnem sodelovanju. Če stvar malo ironiziramo, lahko ugotovimo, da sodi v slovensko alternativo tudi marginalizirana medijska umetnost in celo poslovno sponzorstvo kulture same. Kdo bi potem sploh še nagrajeval (s Cankarjevimi kipci) tiste, ki z vzpostavljanjem vezi med kulturo in gospodarstvom pravzaprav motijo ustaljena, visoko moralna, idealizirana razmerja v nacionalni kulturi?

Slovenskim gimnazijcem v premislek

Dijaki dveh šol v Ljubljani menijo, da sklepi mariborskega zbora KSG niso veljavni

V Mariboru je bil 1. marca ustanovni sestanek Koordinacije slovenskih gimnazijcev (KSG). Ob dogajanjih na tem zboru sta zveza dijakov na ljubljanski gimnaziji Poljane in iniciativni odbor zveze gimnazijcev na srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji v Ljubljani sprejela skupno izjavo; podpisala sta jo za poljanske gimnazijce **Marko Osolnik** in za za gimnazijce na vzgojiteljski šoli in gimnaziji v Ljubljani Tomi Trbovc. V izjavi je rečeno, da ustanovni sestanek Koordinacije slovenskih gimnazijcev in sprejeti sklepi na njem po mnenju gimnazijcev omenjenih dveh ljubljanskih šol niso veljavni iz več razlogov, predvsem pa zaradi:

– nezmožnosti gostiteljev, da bi zagotovili minimum potrebne delovne discipline in reda;

– neustreznih razmer za delo zbora;

– milo rečeno nerazumljivega vedenja gostiteljev do vseh, ki so bili ob posameznih predlogih in organiziranosti drugačnega mnenja;

– nekonstruktivnih predlogov nekaterih udeležencev zbora, ki so skoraj izničili delo, ki smo ga dotlej skupno vložili v pripravo ustanovne listine in statuta Koordinacije;

– nenehnih podtikanj in pritiskov na zastopnike dveh ljubljanskih gimnazij, kar je skoraj pripeljalo do fizičnega obračuna;

– popolne neresnosti in nezainteresiranosti večine prisotnih zastopnikov gimnazij, kar gre v določeni meri tudi na rovaš neustreznih delovnih razmer;

– neregularnega glasovanja.

Če ob tem upoštevamo – je zapisano v izjavi – da se je od 39 slovenskih gimnazij sestanka udeležilo samo 18 in da jih je od tega na povsem neresnih volitvah glasovalo le 16, kolikor se jih je menda s tem formalno vključilo v Koordinacijo slovenskih gimnazijcev, potem je jasno, da takšna organizacija nikakor ne more zastopati interesov vseh slovenskih gimnazijcev.

Popravek

V gledališki predstavi **Vilija Ravnjaka Aneks** v izvedbi Teatra III iz Ptuja nastopa v vlogi Daniela, drugega povratnika, dramski igralec **Iztok Valič** in ne njegov stanovski kolega Iztok Mlakar, kot je bilo napak zapisano v naši oceni 2. marca (Na Erosovi ruleti). Prizadetima umetnikoma in bralcem se opravičujemo.

Šest manjšinskih teatrov

V drugi številki Euromask predstavili Slovensko stalno gledališče iz Trsta – Sodelujejo tudi Andrej Inkret, Lado Kralj in Jani Kovačič

Drugo (zimsko) številko »evropskega gledališkega četrtletnika« Euromaske, ki je izšla februarja v standardnem obsegu in atraktivni opremi Matjaža Vipotnika, začenjata urednika Dušan Jovanović in Dragan Klaić z aktualnim razmišljanjem o usodnih spremembah v socialističnih državah evropskega vzhoda. Repertoar se je zamenjal, nekateri igralci in režiserji prav tako, igra pa se nadaljuje.

Osrednja rubrika magazina, t. i. dosje, je tokrat posvečena gledališču narodnih manjšin. V njej predstavlja Andrej Inkret zgodovino in posebnosti aktualnega položaja Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Sledijo informacije o švedskem gledališču na Finskem, o madžarskem gledališču v Romuniji, frizijskem gledališču na Nizozemskem, gledališču Lužiških Srbov v Nemčiji ter o romskem gledališču Pralipe v Skopju.

Aktualen je prispevek Georgeja Brugmansa iz Utrechta o evropski kulturni politiki na presečišču procesov internacionalizacije in regionalizacije na poti v združeno Evropo. V tej zvezi je ilustrativen članek Neila Wallaceja o Glasgowu kot kulturni prestolnici Evrope v letu 1990 (bil je že šesta prestolnica po vrsti). Iz poročila so razvidne velike možnosti, ki jih izbranim mestom ponuja ta velika mednarodna kulturna akcija, zato je zanimivo, katera kulturna središča bodo skušala čim bolj izrabiti ta projekt v naslednjih letih. Letos bo kulturna prestolnica Dublin, naslednja leta pa Madrid, Antwerpen, Lisbona, Budimpešta in Kobenhavn.

Precej obsežna, čeprav metodološko neizenačena, je rubrika o gledaliških festivalih v Evropi in Ameriki. V besedi in sliki so predstavljeni lanskoletni festivali v Edinburghu, Tampereju, Krakovu, Zürichu, Avignonu, Ciudad Mexicu in še kje.

O treh mladih bolgarskih režiserjih (Vaskresya Viharova, Thedy Moskov in Ivan Stanev) piše Buryana Zaharieva, o režiji Anatolija Vasilyeva na Hvaru (režiral je Pirandella Nocoj improviziramo) pa naš znani režiser Paolo Magelli. Za poznavalce mariborske uprizoritve Goethejevega Fausta bo zanimivo poročilo Heinza Klunkerja o dresdenski uprizoritvi istega besedila, ki ga je v treh večerih postavil na oder režiser Wolfgang Engel. O Brookovi pariški uprizoritvi Shakespearovega Viharja poroča Maristella Veličković. O katalonskem gledališču od El Joglars do La Fura dels Baus in La Cubana piše Maria Jose Rague, o newyorškem Love Theatru pa Lado Kralj, ki se je za Euromaske tudi pogovarjal z dvema članoma tega gledališča (Peter Halasz, Seth Tillett).

Precej pozornosti je v rubriki o plesnem gledališču posvečeno sodobnemu belgijskemu plesnemu gledališču, ki ga predstavlja Alex Mallems. Magazin prinaša tudi tokrat prispevke o operi, kabaretu, gledališki vzgoji in šolanju gledaliških umetnikov, sega pa tudi na obrobna področja gledališkega fenomena, kot denimo v prispevku Janija Kovačiča o množičnem rock spektaklu Rolling Stonesov ali v Klaićevem izboru fotografij iz zalivske vojne.

Gledališke fotografe in oblikovalce gledaliških plakatov posebej opozarjamo na mednarodna natečaja revije Euromaske za najboljšega fotografa in oblikovalca, ki bo zaključen spomladi 1992.

SLAVKO PEZDIR

GLEDAMO, POSLUŠAMO . . . OCENJUJEMO

GLASBA

Lebičev Korant

Na petem koncertu modrega abonmaja sta orkester **Slovenske filharmonije** in dirigent **Milan Horvat** umetniško ozvočila zanimiv simfonični program, ki so ga sestavljala dela Lojzeta Lebiča, Ernesta Blocha in Ludwiga van Beethovna. V prvem delu smo poslušali že nekoliko starejše delo Korant skladatelja Lojzeta Lebiča, hebrejsko rapsodijo za violončelo in orkester Schelomo švicarsko judovskega skladatelja Ernesta Blocha, v drugem delu pa Simfonijo št. 3 v Es-duru op. 56 »Eroico« L. van Beethovna.

Kot solist v Blochovem delu je nastopil mladi violončelist Christian Benda, učenec znamenitega violončelista Pierra Fourniera.

Programsko zanimivejša dela smo poslušali v prvem delu petkovega koncerta, čeprav sta dirigent Milan Horvat in orkester Slovenske filharmonije (sočasno snemanje na CD ploščo!) tudi v interpretaciji **Beethovnove »Eroice«** imela še vedno toliko iznajditeljske moči, da je bil poustvarjalni dosežek na kar visoki umetniški ravni, torej zanimiv tudi za primerjavo v že kar temeljito izčrpanem spektru številnih veljavnih interpretativnih formulacij tega priljubljenega simfoničnega dela. Orkester in dirigent sta oblikovala Beethovnovo delo zanesljivo v ritmično melodični kondiciji in dinamični konsolidaciji. Na prvem mestu so te pomenske značilnosti zaživele v polni sinhronosti v prvem in zadnjem stavku Beethovnove simfonije, nekaj manj umetniškega utripa smo otipali v Scherzu, v znamenitem stavku Marcia funebre pa je bil notranji odziv interpretacije prav temeljito muzikalno usmerjen. V celoti odlična interpretacija, ki je predvsem dokazala, da se dozdevna popularnost in programska zasičenost Beethovnove Eroice ob iznajdljivem konceptu vendarle lahko še vedno dopolni v iskanju novega izvedbenega prostora.

Skladatelj **Lojze Lebič** je simfonično delo za veliki orkester **Korant** napisal po naročilu RTV Ljubljana že leta 1968. Lebičev Korant do danes nedvomno ni prav ničesar izgubil na umetniški vrednosti. Celo več. Precejšnja slovenska simfonično ustvarjalna praznina, dostopna tehtnejšim primerjavam, postavlja Koranta v pravo umetniško razmerje do sodobne slovenske simfonične ustvarjalnosti. Tudi po razmaku let smemo Lebičevega Koranta uvrstiti med njegova najboljša in najuspešnejša simfonična dela. Lebičev Korant, zvočna podoba in simbol arhaičnega ljudskega običaja, je v konceptu skladatelja zelo blizu sodobni metamorfozi in primerjavi s Posvečenjem pomladi Igorja Stravinskega. Ne kot posnemanje, ampak kot prototip simfonične sinteze z bujno barvitostjo simfoničnega zvoka in nekakšno nadrealistično fantastiko. Partituro odlikuje zanesljiva oblikovna gradnja, ki ustreza velikemu simfoničnemu orkestru, čeprav je Lebič poiskal v teh razmerjih prav tako zelo decentno poigravanje instrumentalnih sekcij in solističnega doigravanja zvočnih detajlov. Oblikovna razvidnost enotnega loka od ekspozije do zvočne stopnjevane koagulacije osrednjega viška pa do izčiščenja s tonalnimi ljudskimi arhetipi dajejo partituri vseskozi zanesljiv kažipot za izpoved tega lepega zvočnega simfoničnega platna. Dirigent Milan Horvat in orkester Slovenske filharmonije sta izluščila vso kompleksnost barvnih odtenkov Lebičeve partiture in izpovedno močan notranji naboj dela.

Hebrejska rapsodija za violončelo in orkester Schelomo Ernesta Blocha se na koncertnih odrih redkeje oglasi. S skladateljevega naslova »rapsodija« v oblikovnem smislu tradicionalne uporabnosti (Chabrier, Dvořak), kot osebnostni izraz pa je seveda kot zvočna idiomatika hebrejskega izvora. Prav slednja, s poglobljeno melodično, kar kontemplativno širino, je za delo tipična in odločilna, ob sveži instrumentaciji. Hebrejska rapsodija je asketsko koncertantno delo, ki prav zato tudi od poslušalca zahteva vzdržno pozornost. Čustveno, nič hlastavo izpovedno vibracijo je v odločilnem solističnem delu odlično občutil violončelist **Christian Benda,** ki je violončelski lamentoso vedno primerno stopnjeval z lepim tonskim legatom in suvereno strpnostjo. Pri tem sta mu tenkočutno pomagala orkester in dirigent Milan Horvat.

BOGDAN UČAKAR

V spomin Bari Remec

To soboto ob 11. uri bo v Doiskem pri Ljubljani, v Galeriji 19, spominska svečanost, kjer bodo prijatelji in občudovalci pravkar umrle slikarke Bare Remec predstavili njeno življenje in delo. Za en dan bodo razstavljene tudi tiste njene slike in ilustracije, kar jih je v Sloveniji.

A. P.

Angel za mojo mizo

Kako najhitreje spoznaš Novozelandca? Ko ti pritrdi, namesto »yes« reče nekakšen »is«. In Britanci, ki v svojem jezikovnem puritanstvu Novo Zelandijo še dandanašnji radi poimenujejo »Island«, se zvečine sploh ne zavedajo več izvira te besedne igre. Mi pa vemo, da si jo je zmislila pisateljica Janet Frame (1924) in z njo naslovila prvi zvezek svoje avtobiografije. Ta priznana pisateljica, ki se nikdar-nikdar ni ne znala ne hotela zavedati svoje nadarjenosti, dejansko že vse življenje živi v dvojnosti, ki ji lahko pravimo »Is-land«: Spričo svoje nesrečne mladosti nenehno pritrjuje in še otočanka je, je nekakšna »brechtovska kimavka« in »hemingwayevski otok«. Veliko je dosegla kot služabnica, saj na Novi Zelandiji ni bilo pravih gospodarjev, hkrati pa je lahko ostala samostojna, čeprav so ji drugi hlapci postavili diagnozo shizofrene literatinje.

Njeno srečo v nesreči je v izvrstnem *Angel za mojo mizo* povzela prav tako otoška režiserka Jane Campion (1955), orosila lanske beneške festivalske ekrane, zdaj pa osvaja srca vse Evrope. Nocoj, v četrtek, 7. marca, ob 21. uri bo njen izdelek premierno predstavljen tudi v ljubljanskem kinu Komuna. Tam bo pred projekcijo pisalo »V kinu nisi nikoli sam« in tokrat se vam res ne bo treba ozirati za angelskim obličjem.

Z. M.

Zimski salon s sodobnimi vsebinami

V Mestni galeriji se bo predstavilo 22 ustvarjalcev iz Italije, Avstrije in Ljubljane

Pred današnjo večerno otvoritvijo (ob 19. uri) Zimskega salona 1991 je bila včeraj v Mestni galeriji tiskovna konferenca, na kateri so o izbranih slikarjih in kiparjih govorili trije selektorji: iz Ljubljane Aleksander Bassin, iz Beljaka Robert Primig in iz Trsta Enzo Santese. Povezovalno vlogo v okviru Alpe–Jadran pa je ob tej priložnosti poudaril dr. Fulvio Ferri iz Vidma.

Zimski salon skuša s svojim začetkom oživiti razstavne stike z (pobratenimi) mesti v sosednjih deželah in osrediščiti vlogo Ljubljane, ki bo tako v zimskem času dobila novo likovno prireditev. Gostje prihajajo s svojimi deli iz različnih italijanskih in avstrijskih krajev in predstavljajo pisano podobo ustvarjalnih hotenj (Miguel Ausili, Emanuele Giannetti, Pino Giuffrida, Giovanni Leto, Michele Marinaccio, Paolo Pratali in Marco Santoro iz Italije in Franz Berger, Dietmar Brehm, Cornelius Kolig, Heinz Peter Maya, Valentin Oman, Robert Primig, Wolfgang Stifter in Thomas Wörgötter iz Avstrije). Mednje pa se bodo vpletla dela sedmih likovnikov iz Ljubljane.

B. S.

SDZ O AKTUALNIH VPRAŠANJIH SLOVENSKE KULTURE

Nerazvidna izhodišča nacionalne kulturne politike

Slovenska demokratična zveza je nastala tako rekoč iz najvitalnejšega jedra slovenske kulture, ki je v preteklih letih odigralo nadvse pomembno vlogo v prizadevanjih za nacionalno in državno samopotrditev Slovencev in Slovenije ter za spoštovanje človekovih pravic in svoboščin oziroma za uvedbo parlamentarne demokracije na Slovenskem.

Pri tem je treba poudariti, da je to nacionalno osveščeno in demokratično jedro slovenske kulture vseskozi predstavljala v vseh pogledih laična in svobodomiselna kultura s »Freigeisti« Prešernom, Levstikom (»Pogine naj pes!«), Cankarjem (pred nepolnim stoletjem so v Ljubljani zažgali njegovo pesniško zbirko) ter vsemi, ki so se navezovali na njihovo izročilo do današnjega dne. Temu izročilu je in ostaja zavezana tudi SDZ, ki prav zato ne more biti ravnodušna ob aktualnih sporih v zvezi s slovensko kulturno politiko. Kljub očitkom o zanemarjanju interesov kulture se SDZ ni odpovedala tej svoji zavezanosti in je ravno zato že nekajkrat učinkovito in ne le verbalno nastopila v prid kulturi. SDZ je seveda stranka s kompleksnim programom, pri čemer kultura zaradi svojega pomena ostaja zanjo področje, ki mu je treba tudi v prihodnje posvečati vso pozornost. To velja še zlasti za ta čas, ko so v skupščini in v izvršnem svetu dani v obravnavo razvojni programi in proračun za leto 1991.

Kljub trenutnemu predahu v prepiru med posameznimi segmenti slovenske kulture in pristojnim vladnim resorjem in kljub temu, da, kot zdaj kaže, letošnji proračun do kulture ne bo trdosrčnejši, kot je bil lanski, lahko ugotovimo, da se razmere na tem področju ne izboljšujejo. Predvsem še vedno niso razvidna izhodišča nacionalne kulturne politike, ki bi kolikor toliko jasno nakazovala možnosti za razmah slovenske kulture v neodvisni slovenski državi, ki naj se legitimira tudi s svojo kulturo in demokratično kulturno politiko. Samo opredelitev za vrednote preteklosti in za popravljanje krivic doslej po krivici prezrtim avtorjem ali delom najbrž ne zadošča za to, kar z vso potrebno previdnostjo in rezervo želimo imenovati nacionalni kulturni program. Tudi razmislek o tem, katere kulturne institucije naj država bolj podpira in katere manj, najbrž ne zadošča, čeprav del nacionalnega programa gotovo mora biti tudi opredelitev institucij, ki naj bi bile glavni nosilci nacionalnega programa. Poglavitni prispevek k oblikovanju nacionalnega programa bi moral biti premislek o kriterijih, kaj po svoji estetski vrednosti (ne po vsebini ali ideji oziroma tezi) sodi v nacionalni program. Te kriterije bi morala opredeliti in jih sprejeti stroka in z njo kultura sama in naposled skupščina kot najvišji organ države, ki bo ta program omogočal in spodbujal. Povsem drugo vprašanje pa je vprašanje o nosilcih oziroma neposrednih izvajalcih tega programa in v kolikšni meri naj bodo nosilci (institucije) vnaprej in za vedno določeni. V svetu poznajo primere, da »država« razpisuje natečaje za izvedbo projektov, ki kajpada morajo biti prej potrjeni od kulture in stroke, in ne vsiljeni od politike. Po drugi strani pa seveda država po strokovnem preverjanju projektov uvršča v nacionalni program tudi predlagane projekte institucij in skupin ali posameznih umetnikov.

V nacionalni program kajpak ne sodi vsa kulturna produkcija in marsikaj in marsikdo niti ne želi biti del tega programa, pa je njegovo delo vendarle zelo pomembno za avtonomni razvoj kulture in ne nazadnje tudi za pluralizem (stilov, idej, vsebin ter vrednot) znotraj kulture in zato je država dolžna podpirati tudi alternativno kulturo in kulturo, ki je morda po trenutno veljavnih kriterijih na meji kiča ipd.

Da pa bi vse to bilo mogoče, je treba izdelati učinkovit model funkcioniranja kulturne politike, pri čemer SDZ vztraja, da mora biti prostor odločanja o nacionalnem programu in o kulturni politiki skupščina Republike Slovenije. Je pa to izredno delikatno vprašanje, ker je treba kljub odločanju (o podpori programom in posameznim projektom) v parlamentu in vladi omogočiti popolno ustvarjalno avtonomijo kulture in še zlasti avtonomijo in enako obravnavo tistih programov, ki nastajajo znotraj dejavnosti same.

V SDZ smo o tem že večkrat razpravljali in svoje poglede tudi javno predstavili in prav zaradi vsega povedanega SDZ podpira sklepe skupščinskega odbora za kulturo; še zlasti sklep, da mora Sekretariat za kulturo pripraviti osnutek nacionalnega kulturnega programa in za tem še predlog zakona o kulturni dejavnosti, vključno z ureditvijo statusa samostojnih oziroma svobodnih umetnikov.

V zvezi z aktualnimi vprašanji proračuna Republike Slovenije za leto 1991 SDZ ne more mimo svojega programa in opredelitve za tak razvoj Slovenije, v katerem bi poglavitno vlogo igrali znanje, širina duha in ustvarjalnost ter inovativnost. Zato se bo še nadalje zavzemala za proračunsko spodbujanje tistih dejavnosti, ki prispevajo predvsem k povečevanju teh vrst »kapitala«.

Za komisijo SDZ za kulturo

TONE PERŠAK

Novo v razstaviščih

Spored današnjih (7. marca) dogodkov v razstaviščih bodo začeli v likovnem salonu **Univerzitetne knjižnice v Mariboru** (Gospejna 10), kjer bodo ob 16.30 v okviru **Mednarodnega leta Tibeta** odprli razstavo z uvodnim predavanjem (Thinley Norbu Rinpoche: Umetnost) in ogledom dokumentarnega filma Brezčasno prisoten. Ob 18. uri bodo v **domžalski ekspozituri Ljubljanske banke** odprli razstavo del bolgarskega ustvarjalca **Dimča Pavlova.** Ob isti uri bodo v **Galeriji Idrija** predstavili razstavo **Fotografije z beneškega bienala Janka Prelovca.** V galeriji **Kulturnega doma v Gorici** bodo danes ob 18.30 odprli razstavo del goriške slikarke **Marie Grazie Peršolje.**

Opisna psihologija Franza Brentana

V četrtek, 7. marca, bo ob 17. uri v predavalnici 420 ljubljanske Filozofske fakultete predaval dr. Wilhelm Baumgartner, vodja raziskovalnega inštituta Franz Brentano pri würzburški univerzi. Tema predavanja (bo v nemščini), ki ga ob sodelovanju Kulturnega in informacijskega centra Nemčija pripravlja SFD, bo Zasnutek in razsežnost opisne psihologije Franza Brentana.

S. J.

Kako se je podrl komunizem

Predavanje in predstavitev knjige dr. Vida Pečjaka – Pritisk oblasti poraja upor

V torek zvečer je v čitalnici Delavske knjižnice v Ljubljani dr. Vid Pečjak predstavil svojo knjigo Kako se je podrl komunizem. Avtor je s pomočjo psihosocialne analize dogajanja v nekdanjih socialističnih državah orisal potek propadanja komunizma.

Opisal je svoj lastni psihološki model upora. Model prikazuje, kako upanje, strah, izkušnje, psihosocialna klima, struktura družine in številni drugi dejavniki vplivajo na nastanek in razvoj množičnega upora proti totalitarnemu režimu. Čim hujši je pritisk vladajoče oligarhije, tem večja je verjetnost upora.

Upor je lahko končan po evolucijski poti (kadar oblast začne s postopnimi reformami) ali pa po revolucijski poti (če je režim zrušen naglo in z odkritim uporom). Možni sta tudi dve delni rešitvi: da oblast poveča represijo in tako zatre upor ali pa da začasno preneha s pritiskom, vendar se zato nemiri kasneje spet ponovijo.

T. G.

Študentje bodo lahko prodajali svoje znanje

Expert jr. posreduje intelektualne storitve študentov ljubljanske univerze

LJUBLJANA, 6. marca – Po novem bodo lahko študentje, ki so delali prek Študentskega servisa in tako zaslužili kakšen dodaten dinar, namesto svoje fizične sile prodajali znanje. Pri ljubljanski študentski organizaciji so ustanovili Expert junior, ki posreduje strokovno znanje študentov tistim, ki tako znanje potrebujejo. Študentje lahko v podjetjih delajo na svojem področju, se dodatno izobražujejo in si pridobivajo izkušnje.

Expert jr. posreduje intelektualne storitve študentov ljubljanske univerze različnih strok. Na podlagi potreb podjetja imenuje vodjo projekta, ki sestavi projektno skupino in koordinira delo, ga nadzoruje in skrbi za upoštevanje rokov. Za naročila izdela predračun, s pogodbo pa zagotavlja uspešno opravljeno delo. Tako bodo lahko nastajajoči strokovnjaki jezikoslovci, ekonomisti, strojniki, elektrotehniki, kemiki, sociologi, fiziki, gradbeniki, komunikologi in drugi bolje izkoristili svoje znanje.

Z. M.

Zapiranje toplotnih postaj je »ozdravilo« kronične dolžnike

Večji neplačniki daljinskega ogrevanja le še med podjetji – Odprava daljinskega ogrevanja v Ljubljani ne bi bila smotrna

LJUBLJANA, 6. marca – Ljubljančani, ki redno spremljajo kakovost zraka v mestu, so letošnjo zimo zagotovo opazili, da je bila Ljubljana skoraj vedno »nad vodo« – tako pri eno- kot tudi pri 24-urnih koncentracijah žveplovega dioksida v zraku. Ker je bila zima zelo mrzla, dobrih rezultatov merjenj ne moremo pripisati zmanjšanemu gretju, ampak predvsem »ugodnejši« sestavi ogrevalnih sistemov. Daljinsko ogrevanje in plinsko omrežje sta k dobremu rezultatu merjenj zagotovo prispevala svoj delez.

Tega se zavedajo tudi pri Komunalni energetiki, kjer pa imajo zadnje čase nekaj težav. Ne povzročajo jim jih omrežje, aparature ali pa nelikvidnost, ampak nekateri glasovi z republiške ravni, da je treba daljinsko ogrevanje v Ljubljani odpraviti in mesto v celoti prepresti s plinskimi vodi. »Obiski« iz drugih evropskih držav – strokovni ali finančni – vedo Komunalni energetiki povedati, da so slišali, da je daljinsko ogrevanje v Ljubljani na zelo nizki ravni, zato bi ga bilo treba odpraviti.

Direktor Komunalne energetike Andrej Ciuha se s tem seveda ne strinja, ker že nekaj časa trdi, da je Ljubljana med najbolje opremljenimi evropskimi mesti, kar zadeva daljinsko ogrevanje. To so mu potrdili tudi številni strokovnjaki. Predvsem pa Andrej Ciuha pravi, da se je v sedanjem položaju (pa tudi sicer) nesmotrno »vezati« le na en vir energije. Sedanji sistem namreč zagotavlja nemoteno preskrbo s toploto, saj vseh treh energetskih virov nikoli naenkrat ne zmanjka. In kot pravi, to razume tudi mestna vlada.

Letos je Komunalna energetika uspešno »opravila« tudi s kroničnimi dolžniki. Vsi hišni sveti skupaj so konec januarja dolgovali približno 500 tisoč dinarjev. Slabše je s podjetji, saj ima UKC – Tehnična služba kar za 18,3 milijona dinarjev dolga. Formula za odpravo težav: omejitev (popolna ustavitev niti ni potrebna) dobave toplote.

MOJCA KAUČIČ

Društvo za ureditev grobov v Sloveniji

Grobišča naj bi uredili enotno – Ob skupinskih grobnicah naj bi postavili še cerkvice

LJUBLJANA, 6. marca – Nedavno je bilo registrirano Društvo za ureditev zamolčanih grobov v Sloveniji. Društvo je bilo ustanovljeno konec minulega leta, njegov predsednik je Franc Perme, prostore pa imajo v Mostah Ob Ljubljanici 42. Namen društva je zamolčane grobove in množična morišča primerno urediti, saj polna brezna človeških kosti in napol zasuta grobišča po mnenju članov društva niso vstopnica za Evropo.

Društvo ima v programu zapisano, da naj bi se vsa znana in do zdaj še neznana grobišča uredila enotno in tudi obeležja naj bi bila enaka. Društvo se bo zavzemalo za to, da bi ob skupinskih grobiščih postavili cerkvice, v Kočevskem Rogu pa naj bi zgradili še kostnico. Po mnenju društva ima pravico do groba in imena vsak, ki je padel ali bil umorjen med državljansko vojno ali po njej. Zato naj bi na spomenikih na takih grobiščih pisalo nekaj takega kot: »Tudi mi smo umrli za domovino.«

Z. M.

M. Vidmar: Vztrajam pri razrešitvi Jasmin Držanič

Vidmar meni, da jo je treba razrešiti zaradi neetičnosti in nepoštenosti pri delu – Mestni IS se je odpovedal projektu mestnih obveznic

LJUBLJANA, 6. marca – »Nesporno je, da bi se z razrešitvijo Jasmin Držanič, sekretarke mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, delo v tem sekretariatu izboljšalo. Mestni IS namreč za zdaj sploh nima vpogleda v njegovo delo, in to prav po zaslugi Držaničeve, ki ta vpogled megli.« To je v današnjem intervjuju za Delo o aferi Držanič med drugim izjavil Marjan Vidmar, predsednik mestnega izvršnega sveta.

V pogovoru nam je zatem ponovil nekaj že znanih izjav in dodal precej novih. Še enkrat je povedal, da strokovnost Jasmin Držanič ni bila nikoli vprašljiva, pač pa sta bili vprašljivi in sta še vedno njena poštenost in etičnost. Zanj je neetično, če nekdo iz stanovanjskega denarja (četudi gre za obresti) nenamensko kupuje avtomobile ali opremo. Prepričan je, da vodi edina prava pot za tovrstne nakupe prek IS oziroma proračuna, kjer je možen nadzor, in ne mimo njega. Še naprej ji očita tudi sklepanje sumljivih poslov oziroma pogodb, in to brez pooblastil mestnega IS. Hkrati je celo delo stanovanjskega sekretariata označil za slabo, saj po njegovi izjavi leta izvršnemu svetu kljub zahtevi ni dostavil niti seznama kandidatov za kadrovska stanovanja. IS tako lahko le ugiba, kdo in zakaj je dobil kadrovsko stanovanje. Ob tem je dejal, da je bila dodelitev tovrstnih stanovanj odvisna le od milosti ali nemilosti Jasmin Držanič. Kot primer za to trditev je navedel kadrovsko stanovanje Metke Tekavčič, predsednice družbenopolitičnega zbora mestne skupščine. Takšne operacije po njegovem mnenju pač niso moralne že zaradi političnih funkcij, ki jih zasedajo kandidati za taka stanovanja.

Na vprašanje, ali namerava zaradi očitnega miniranja sklepčnosti sej mestne skupščine, ko je na vrsti predlog razrešitve Jasmin Držanič, to zadevo umakniti z dnevnega reda, je Vidmar odgovoril nikalno. Še več. Zahteval bo, da ta zadeva pride na prihodnji seji na dnevni red kot prva točka, pa četudi bi bila s tem ogrožena sklepčnost cele skupščine že na samem začetku. Gre namreč za to, da sekretariat za stanovanjsko gospodarstvo razpolaga kar s tretjino mestnega proračuna, v katerega IS nima vpogleda. Po njegovem zatrdilu je to nedopustno. Prepričan je celo, da o tem za zdaj odločajo namesto njih pravzaprav podjetja, kot so Mikrohit, Sonce, Cios, PIC in Omnia. Ta podjetja, ki se finančno napajajo iz tega sekretariata, naj bi bila po Vidmarjevem mnenju nekakšna vzporedna loža, ki naj bi odločala o stanovanjskih zadevah. Zato bo IS pri razrešitvi Držaničeve vztrajal do konca.

Ob tem je Vidmar napadel vse tiste, ki želijo s svojim obnašanjem v mestni skupščini zadevo prikriti (zato po njegovem mnenju delegati v skupščini niso bili zmožni oblikovati skupščinske komisije za raziskavo resnice o tej aferi), še bolj pa tiste, ki spletkarijo. Navedel je Sreča Kirna, delegata DPZ, ki v tej zadevi (po besedah Vidmarja) bije osebni boj in ki naj bi se ne bil sposoben soočiti z resnico, da mu je spodletelo pri kandidaturi za podpredsednika mestne skupščine.

Na vprašanje, kako si ob morebitni razrešitvi Jasmin Držanič zamišlja delo sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo je Marjan Vidmar dejal, da bosta najprej opravljeni analiza sedanjih razmer v sekretariatu, in finančna projekcija za letos, sodelovali pa bodo tudi pri oblikovanju nove stanovanjske zakonodaje.

Šele nato naj bi prišli na vrsto razni projekti. Ob tem je povedal, da se je mestni IS mestnim obveznicam odpovedal (od Ciosa in Sonca bodo zahtevali povračilo denarja za neopravljeno delo, ki naj bi ga bilo po Vidmarjevih besedah večji del), razčistili pa naj bi tudi zadevo z računalniki – IS se bo o tem moral še dogovoriti. Med kandidati za novega sekretarja naj bi bil tudi eden od članov mestnega IS – imena pa Vidmar ni hotel izdati, saj v Demosu še niso oblikovali usklajenega predloga za to funkcijo.

JANEZ PETKOVŠEK

PO SLOVENIJI

Trnovska pošta v zabojniku

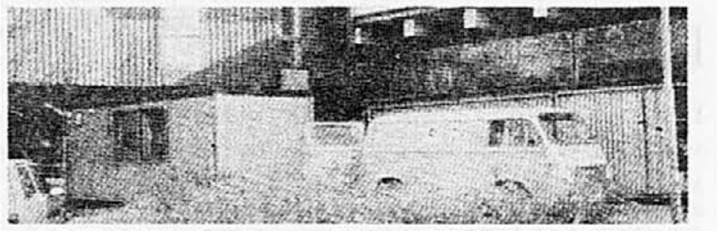

LJUBLJANA, 6. marca – Trnovčani bodo še približno teden oziroma največ deset dni hodili na pošto – v zabojnik. Pri PTT podjetju Ljubljana so se namreč odločili za obnovo trnovske poštne enote na Riharjevi cesti. Kot je dejal Martin Rebernik, bo po obnovi in modernizaciji enote poslovanje precej lažje in hitrejše. Ta enota je namreč zelo obiskana, saj ima veliko »Zaledje« – trnovsko stanovanjsko sosesko, Murgle, Rakovo Jelšo . . . Prav zato so se pri PTT podjetju Ljubljana tudi odločili, da bodo v novem murgelskem trgovsko-poslovnem centru odprli še eno poštno enoto. Zdaj je poslovanje trnovske pošte precej oteženo, saj sta v zabojniku le dve okenci, vendar je to še vedno bolje, kot če bi enoto za občane povsem zaprli. (Besedilo in slika: Mojca Kaučič)

Rojstva

LJUBLJANA: V torek se je v ljubljanski porodnišnici rodilo 17 malčkov. Mamice so povile 9 deklic in 8 dečkov. Med vsemi novorojenčki je bil najtežji fantek s porodno težo 3910 gramov. Ena od mamica je ta dan rodila dve deklici, ki sta ob rojstvu tehtali 2060 in 2300 gramov. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 70-letnega upokojenca Jakoba Podreberška (ob 9. uri); 79-letnega upokojenca Dušana Čoka (ob 11. uri); 54-letnega sodnika Ivona-Ivana Miličiča (ob 12. uri); 75-letnega upokojenca Ivana Brleca (ob 13. uri); 62-letne upokojenke Slavke Jenko (ob 14. uri); 43-letnega strojnega tehnika Antona Sušnika (ob 15. uri) in 63-letne upokojenke Olge Božič (ob 16. uri). (R. D.)

V središču mesta še 250 stanovanj

V bližini Zdravstvenega doma Center bo Imos zgradil nov stanovanjsko-poslovni objekt – Cena kvadratnega metra še ni določena

LJUBLJANA, 6. marca – Med Kotnikovo, Slomškovo in Metelkovo ulico ter Zdravstvenim domom Center bo Imos d. d. iz Ljubljane v prihodnjih šestnajstih mesecih zgradil nov stanovanjsko-poslovni objekt.

V prvi fazi (z gradnjo bodo začeli še v tem mesecu) bodo članice Imosa (SGP Gorica, GP Grosuplje in SGP Kraški zidar) zgradili šest, v drugi pa še tri stanovanjske objekte. Tako bo Ljubljana v prihodnjih letih dobila še približno 250 novih stanovanj, od tega jih bodo v prvi fazi zgradili 169, v drugi pa 81. V omenjeni soseski bo prostor tudi za 25 lokalov s skupno površino 2900 kvadratnih metrov, ki bodo namenjeni trgovskim in storitvenim dejavnostim. Investitorji obljubljajo, da bo v soseski na voljo tudi dovolj pokritih parkirnih površin za stanovalce, obiskovalce in tudi kupce. Za te namene bodo uporabili dve kletni etaži, ki bosta dostopni s Kotnikove ulice.

Zanimivo je, da se investitorji pri gradnji omenjene soseske niso odločili za tako imenovano uniformirano gradnjo, kot je poznana na Fužinah ali v BS 3, ampak bo v bistvu vsak objekt zgrajen nekoliko drugače od drugih (glej skico). Vsi skupaj pa bodo povezani v zaključeno celoto. To pomeni, da bodo tudi kupci lahko izbirali med različnimi tipi stanovanj. Zanimivo je, da so se investitorji odločili predvsem za gradnjo večjih stanovanj: medtem ko bo manjših stanovanj (od garsonjer do enoinpolsobnih) samo 39, bodo vsa druga večja, za najbolj zahtevne kupce pa bodo zgradili tudi šest dupleks stanovanj (stanovanja v dveh etažah). Čeprav bodo pri Imosu začeli prodajo še v tem mesecu, dokončna cena kvadratnega metra stanovanja še ni znana. Glede na to, da bo lokacija v neposredni bližini mestnega središča in da so si investitorji pri projektiranju prizadevali, da bi bila stanovanja kar najbolj prilagojena zahtevam kupcev, pa lahko sklepamo, da bodo tudi ta stanovanja med najdražjimi v Ljubljani.

F. D.

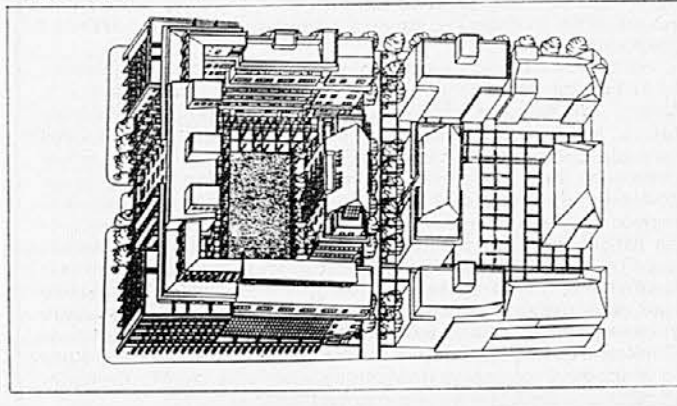

Sistem uporabnin za stavbna zemljišča zastarel in krivičen

Delegati SML so zato sklenili, da ga je treba čimprej spremeniti – Med nerednimi plačniki JLA, podjetja in stranke

LJUBLJANA, 6. marca – Delegati mestne skupščine so na torkovem nadaljevanju prejšnji teden prekinjene seje sprejeli tudi povišano vrednost točke za izračun nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Vrednost točke za letošnje leto tako znaša 0,0035 dinarja, obračunavala pa se bo od 1. januarja 1991.

V precej burni razpravi so delegati glasno opozarjali na skrajno krivičnost in zastarelost sistema določevanja vrednosti točke za izračunavanje nadomestil za uporabo stavbnih zemljišč. Po njihovih besedah so elementi, ki jih uporabljajo za določevanje te vrednosti, popolnoma neustrezni in ne dajejo pravega vpogleda v resnično stanje v skladu stavbnih zemljišč. Trdili so, da je uporabnina za stavbna zemljišča večkrat preplačana, saj jo morajo plačevati lastniki, graditelji, uporabniki in še kdo. Kritike so letele tudi na račun Sklada stavbnih zemljišč Ljubljana, ki so mu očitali, da obrača ogromne količine denarja, za katere malokdo ve, kako so bile porabljene. Slišati je bilo, da si Sklad stavbnih zemljišč od vsote vseh zbranih nadomestil pridrži več kot deset odstotkov denarja, zato je delegate zanimalo, kaj se s tem denarjem dogaja.

Delegata LDS **Marka Goloba** je tudi zanimalo, ali JLA, ki je eden izmed največjih uporabnikov stavbnih zemljišč v Ljubljani, redno plačuje nadomestila za uporabo oziroma ali je nadomestilo sploh dolžna plačevati. Odgovoril mu je mestni sekretar za urbanizem **Marjan Bežan** in povedal, da je JLA dolžna plačevati nadomestila za stavbna zemljišča, vendar pa tega ne počne najbolj redno. Poudaril je tudi, da JLA sploh ni edini neredni plačnik teh nadomestil. Med nerednimi plačniki, med katerimi se nekateri zatekajo tudi h goljufijam, je še precej najuglednejših slovenskih podjetij in celo najvidnejših in najvišjih republiških vodstvenih in političnih ustanov in strank.

Delegati so višjo vrednost točke sprejeli, ob tem pa se dogovorili, da je treba nujno spremeniti mestni odlok, ki nadomestila ureja. Reševanje naloge so prepustili delegatu Petru Zajcu oziroma stranki, iz katere prihaja, to je Slovenski kmečki zvezi.

MARKO JAKOPEC

Stanovalcem Lajkovške po dveh letih boja s ščurki prekipelo

Od mesta zahtevajo, naj iz njihovega bloka izseli krivca – veliko romsko druščino – Preselitev v barake ni možna

LJUBLJANA, 6. marca – Stanovalcem z Lajkovške 3 in 5 z Viča je po dveh letih neuspešnih poskusov uničevanja ščurkov, ki so se zaredili v dvojnem bloku z 91 stanovanji, prekipelo. Od mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo zahtevajo, naj iz tega bloka izseli veliko romsko družino, ki naj bi bila glavni vzrok, da so ščurki preplavili omenjeni blok.

Kot smo lahko slišali na nedavnem sestanku med prizadetimi stanovalci, predstavniki občin Bežigrad, Vič-Rudnik in mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, so na odboru za solidarnost pri sekretariatu za stanovanjsko gospodarstvo Ljubljana omenjeno romsko družino že skušali preseliti v barakarsko naselje na Tomačevski cesti, vendar brez uspeha. Čeprav se je ta družina (v bistvu gre za več družin, od katerih je ena podnajemniška) strinjala z izselitvijo iz bloka, do preselitve ni prišlo. Temu so namreč nasprotovali tako prebivalci barakarskega naselja (od koder so ti Romi celo prišli) kot tudi na občini Bežigrad.

Kot je dejal Boris Andree, predstavnik sekretariata za urejanje prostora in varstvo okolja občine Bežigrad, so v tej občini sprejeli akcijski program odpravljanja barakarskih naselij, po katerem naj bi postopoma odpravili vsa barakarska naselja. Po njegovem mnenju bi zato vsakršno novo doseljevanje (četudi bi šlo za izjemo) v ta naselja sprožilo neustavljiv plaz. Zato bežigrajska občina takšega reševanja opisanega problema ne dovoli. Je pa povedal, da so pripravljeni preveriti vse možne lokacije oziroma stanovanja na svojem območju, kamor bi omenjeno druščino lahko preselili.

Danica Lešnjak iz mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo pa je opozorila, da bo pravzaprav treba najti več nadomestnih stanovanj, saj na Lajkovški žive dve družini in dva para, ki po preselitvi ne želijo še naprej živeti skupaj.

Na sestanku, na katerem dokončne rešitve niso našli, je predstavnica Centra za socialno delo občine Vič dejala, da problem s preselitvijo v drugo solidarnostno stanovanje ni rešljiv, saj gre za to, da imajo romske družine pač svoje življenjske navade, ki jih ne bodo spremenile. Zato v blok zagotovo ne sodijo. Pri iskanju kolikor toliko sprejemljivih rešitev so si bili vsi edini le v tem, da je tem ljudem treba zagoviti vsaj minimalne življenjske bivalne razmere. To pomeni, da bi jih morali preseliti tja, kjer bi bilo kar najmanj sosedov, oziroma v kakšno starejšo hišo, kjer bi bila narejena škoda kar najmanj boleča, stanovanjski sklad pa čim manj prizadet. Prav tako pa so vsi pritrdili mnenju sekretarke mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo Jasmin Držanič, da bi bilo najslabše, če bi vso zadevo pustili tako, kot je, še slabše pa, če bi zaradi nje nastal (v bežigrajski občini) nov konflikt.

Na koncu mučnega sestanka so sklenili, da bodo do končne rešitve problema poskrbeli za večkratno dezinsekcijo celotnega bloka. Kljub temu pa so bili vsi skupaj precej pesimistično razpoloženi, saj se zavedajo dejstva, da takšnih ljudi, kot so ti, nikjer ne bodo sprejeli z odprtimi rokami.

JANEZ PETKOVŠEK

Za pomanjkanje jogurta kriv pokvarjen stroj

Polnilnik jogurtov, star že 26 let, se je pokvaril v soboto – Danes jogurt spet na policah

LJUBLJANA, 6. marca – Že nekaj dni Ljubljančani v večini trgovin zaman iščejo navadne jogurte v tetrapakih, ki jih izdelujejo Ljubljanske mlekarne. Kot nam je povedal Milan Rus, pomočnik direktorja proizvodnje, je do izpada prišlo v soboto zaradi večje okvare na polnilniku jogurtov. Dejal je, da so morali manjkajoči del narediti sami, kajti stroj je star že 26 let, tako da nadomestnih delov zanj ni več. Povedal je tudi, da bo jogurte mogoče najti na policah trgovin že jutri, saj so jih včeraj popoldne polnili z nadomestnim strojem. Danes pa so poskusno pognali tudi popravljeni stroj.

Po besedah Borisa Černeta, vodje investicij, naj bi bila obnova strojev za polnjenje jogurta končana oktobra letos. Povedal je, da denarja, ki je bil namenjen za obnovo, niso dobili, tako da si bodo morali kot večina drugih podjetij pomagati sami.

B. Ž.

V zasebni drogeriji vse od čistil do kozmetike za oba

Zasebnik v Trnovem vsaj za 15 odstotkov cenejši – V glavnem uvoženi izdelki

LJUBLJANA, 6. marca – Še en korajžen fant, ki si je v sicer trgovsko neobljudenem, a prikupnem koncu Ljubljane, v Trnovem, omislil zasebno trgovino, v kateri se da dobiti vse, kar sodi pod vzdevek »drogerija«.

»V glavnem gre za uvožene izdelke od čistil do kozmetike, privlačnost pa je v tem, da vse izdelke kozmetičnih proizvajalcev lahko kupite za okoli 15 odstotkov ceneje,« nam je povedal lastnik Matjaž Močnik, 23-letnik iz Trnovega.

Prodajalno te vrste si je omislil prav zaradi tega, ker je menil, da je v tem koncu Ljubljane potrebna. V njegovi drogeriji se da kupiti vse, od čistil, praška za perilo, vseh mogočih čistil za gospodinjstvo do kozmetike, tako moške kot ženske, v glavnem vse uvoženo.

»Tudi lasulje in lasne vložke je mogoče kupiti pri nas, ni treba čez mejo,« nam je priporočil Matjaž. »Če tisti hip, ko kupec želi določen izdelke, tega nimamo, bo na polici zanesljivo naslednji teden. Žal smo v Trnovem na Zeljarski ulici malo odmaknjeni, druga ulica iz mesta čez most desno in že čakamo kupce. Tudi parkirnega prostora imamo dovolj, to pa je pri zdajšnji naglici nakupovanja prav tako pomembno.«

MATJAŽ MOČNIK

Lasulje in lasni vložki so od 1.400 do 3.500 dinarjev, za obdaritev ob dnevu žensk ali teden dni kasneje ob materinskem dnevu bodo postregli z vsemi »zavitimi variantami«, nasploh pa se s kupci radi pogovorijo, jim svetujejo in po hitrem postopku opremijo svoje police z zaželenim blagom, ki ga kupec naroči.

M. UČAKAR

POJASNILO

Članek »V Snagi sicer mirno, toda še naprej disciplinski postopki« v Delu dne 5. februarja 1991 lahko nepoznavalca razmer v Snagi zapelje, saj g. Sodržnik očitno ne želi dovolj jasno povedati, kdo je disciplinska komisija in kdo delavski svet v tem podjetju. Iz sklepa o začasnih ukrepih v javnem podjetju Snaga, ki ga je 10. 12. 1990 sprejel IS skupščine mesta Ljubljane, namreč jasno izhaja, da je začasni kolegijski organ hkrati disciplinska komisija in delavski svet. Torej je predlagatelj disciplinskega postopka, prvostopenjski in drugostopenjski organ ob poslovodni funkciji združen v začasni kolegijski organ, zato je nesmiselno govoriti o stopenjskih organih, saj so to iste osebe. Legitimnost ZKO bo ocenilo ustrezno sodišče, zanimivo pa je, da ukrepov, kot jih je IS SML sprejel v Snagi, sedanja zakonodaja ne pozna.

In na koncu še vprašanje g. Marjanu Vidmarju: Ali bo zahteval disciplinski postopek, morda celo razrešitev s funkcije člana IS in sekretarja za ljudsko obrambo, tudi za g. Sodržnika, ki si upa trditi, da so osnovna sredstva Javnega podjetja Snaga last Snage? Zaradi takšnih »pogumnih« trditev so nekateri delavci Snage na zahtevo g. Sodržnika že na cesti!

Delavci Snage
v disciplinskem postopku

Gostinci po dodatno izobrazbo

LJUBLJANA, 6. marca – Za jutri, 7. marca, je Srednja šola za gostinstvo in turizem na Leninovem trgu v Ljubljani organizirala predavanja in pogovore s predavatelji in proizvajalci na temo »kako in s čim najbolje postreči gostom«. Poslušalci bodo seveda gostinci, seminar pa ne bo izvenel v prazno, saj ga vodi naš dobro znani kuhar in kuharski mojster Anton Strajner. Racionalizirati delovne postopke tudi v družbeni prehrani je napotek za včasih nerazumljivo ravnanje v družbenih kuhinjah. Izobraževanje je sestavljeno iz dveh delov, poleg teoretičnega dela nastopa tudi živilska industrija z izboljšano ponudbo v obratih družbene prehrane. Vabljeni, kogar zanima, so rekli organizatorji. M. U.

Klub popotnik na Sicilijo in v Turčijo

LJUBLJANA, 6. marca – Ljubljanski Klub popotnik se letos spet odpravlja na tradicionalni prvomajski desetdnevni izlet na Sicilijo in Liparske otoke, cena pa bo znašala 1500 dinarjev. Člani se bodo sestali v četrtek, 7. marca, ob 20. uri v petem nadstropju strojne fakultete na Aškerčevi in si ogledali predavanje z diapozitivi. Podpredsednik kluba Janin Klemenčič bo pripovedoval o potovanju s kombijem po Turčiji in obenem pojasnil vse o letošnjih klubskih načrtih. Predavanje je odprto tudi za nečlane kluba, ki jih takšna predavanja in popotovanja zanimajo.

A. L.

Predstavitev nove računalniške knjige

LJUBLJANA, 6. marca – V četrtek, 7. marca, bodo v Cankarjevem domu v dvorani V4 ob 13. uri predstavili novo knjigo Borisa Butine DOS 4 (uporaba računalnikov v slovenskem jeziku). Prikazali bodo tudi ponudbo računalniške opreme podjetja Eurobit iz Ajdovščine, ki knjigo DOS 4 v posebnem programskem paketu prilaga pri nakupu računalnika.

M. E.

DELO plus

Ob rob praznikoma

Miklavž, božiček in dedek Mraz so si v spremenjenih slovenskih razmerah lanski konec leta podajali roke, in bili vsi prijazno sprejeti, čeprav so se denarnice dodobra osušile. Kako bo z dnevom žensk oziroma žena, bomo šele videli. Pravega rompompoma, kot smo ga bili vajeni, letos ne bo, se je pa spet pojavil tisti zdavnaj pozabljen materinski dan teden dni za dnevom žena, na katerega so vezani spomini starejših rojstnih letnikov.

Že Voranče ve Solzice so povedale, da vsaki mami šopek, ki ga otrok nabere sam, pomeni veliko več kot ne vem kakšno darilo, že pet listkov trave, ki jo bo nabral dveletnik, bo v maminih očeh sprožilo pravcati hudournik solz, ki so jim naši stari literati rekli radostnice. Če smo že pri decembrskih možakarjih trikrat posegli v žep po drobiž za našo tri stebre podpirajočo mamo, v teh dveh tednih posezimo še dvakrat in hiša bo ostala cela.

M. U.

Borovniški vrtec je dograjen, prihodnji teden se bodo vselili

Ob dograditvi se izteka tudi triletni krajevni samoprispevek, s katerim so v Borovnici uresničili zahtevo sanitarne inšpekcije

BOROVNICA, 6. marca – To soboto bodo v Borovnici odprli nov vrtec, ki so si ga zgradili s krajevnim samoprispevkom (ta se z marcem izteče), občinsko pomočjo in s podporo podjetij, ki so v prvih letih gradnje še zmogla tudi prispevke za te namene. Ob 15. uri pripravljajo prireditev, na kateri nameravajo tudi s kulturnim sporedom in priznanji za najbolj zaslužne pri graditvi vrtca počastiti krajevni praznik.

Zamisel o gradnji novega vrtca je sicer že stara, za prvi občinski samoprispevek v letih od 1973 do 1978 je že bil v programu. Tedaj so nameravali urediti mrežo šol in vrtcev, lokalni prepiri pa so povzročili, da tedaj Borovnica ni dobila novega vrtca. Denar se je izgubil med jalovimi razpravami ali pa je odšel za druge namene. S prvim vrtcem iz občinskega samoprispevka se tako lahko pohvalijo na Vrhniki, kjer so ga zgradili leta 1979. Pač pa so v tistih letih v Borovnici zgradili prizidek k osnovni šoli, kajti dotedanji šolski prostori niso zadoščali za vse dejavnosti, ki jih je zahtevalo uvajanje celodnevne šole. Zdaj v kraju nimajo več celodnevne šole, saj so jo odpravili takoj, ko so se pokazale možnosti za to.

Vrtec so dobili iz »praktičnih« razlogov: republiška sanitarna inšpekcija je namreč ugotovila, da dosedanji vrtec, ki je bil v postarani stavbi nekdanje občine, ne more varno sprejemati otrok pod streho. Tako so leta 1988 razpisali krajevni samoprispevek za gradnjo otroškega vrtca in na referendumu so se prebivalci borovniške krajevne skupnosti odločili, da tri leta zapored vsak mesec prispevajo po poldrug odstotek od svojih neto plač za gradnjo. S tem so prepričali tudi občinsko vodstvo, da mislijo resno.

Kjub številnim zapletom je vrtec zdaj zgrajen, izvajalec del je bilo Gradišče iz Cerknice. To zimo so uredili okolico, tudi s pomočjo malo manj uspešnega razpisa javnih del. Vsekakor bo vrtec prihodnji teden že zapolnil živžav borovniških otrok.

N. Č.

DELO plus
Vsak petek razkriva RESNICO

PISMA BRALCEV

Ceste naše – slovenskih upov grob

Ob novici, objavljeni v Delu, da bo sklad, kjer se zbira cestni dinar, okrnjen za tretjino, me je zbodlo pri srcu. Zaupal sem novi oblasti in polagal svoje upe prav na gradnajo cest in železnic, kjer naj bi z novim načinom financiranja ujeli stik z Evropo. Pa sem se, kot kaže, uštel.

Spomnim se članka, ki je bil objavljen v Delu leta 1972, po odprtju avtoceste Vrhnika–Postojna, v katerem je bila predvidena gradnja avtocest do leta 1990. Po takratnih načrtih, naj bi se lansko leto že vozili po celotnem avtocestnem križu, od Karavank do Bregane, od Šentilja do Kopra, in z avtocestnimi kraki proti Novi Gorici, Trstu in Reki. Kaj od tega so nam »zdrave sile« naredile, najbolj občutimo, ko se premikamo v koloni proti Trojanam ali Novem mestu. Hvala za tako oblast, sem si rekel in volil Demos. Visok delež cestnega dinarja v ceni bencina mi je vlival upanje na lepšo prihodnost. Potem pa novica o prerazporeditvi 2,2 milijarde dinarjev. Ta znesek pomeni, da bomo na leto ob 23 kilometrov avtoceste, in sicer take, ki poteka po težavnem terenu. V treh letih bi s tako zbranimi sredstvi lahko zgradili štiripasovnico od Ljubljane do Arje vasi ali pa od Višnje Gore do Bregane. Kako je mogoče, da odgovorni ne vidijo, kako se tem stvarem v Evropi streže? Če bodo tako ropali sklad za ceste, potem se bojim, da avtocestnega križa ne bodo dočakali niti moji vnuki. Sedanja hitrost gradnje avtocest pri nas znaša 7,8 kilometra avtoceste na leto. To pomeni, da bomo manjkajočih 450 kilometrov avtocest graditi še natanko 57 let. Do leta 2048!!! Hvala lepa.

Še bolj žalosten je položaj naših železnic. Namesto da bi razmišljali o posodabljanju prog in o gradnji hitre železnice Jesenice–Bregana, komaj sproti ohranjajo funkcionalnost prog. S pravilnim financiranjem železnic bi si domoljubni projektanti upali pomisliti tudi na projektiranje in gradnjo novih prog, ki bi razbremenile ceste in manj onesnaževale okolje. Gradnja enotirnih prog je v primerjavi s cestami cenejša zaradi manjše širine. Slovencem in turizmu bi zelo prav prišla ponovna grdnja proge med Jesenicami in Ratečami, pa morda proga Kranj–Jezersko-Matkov kot–Solčava–Črna–Prevalje, proga Kranjska Gora–Bovec–Most na Soči in podaljšanje proge od Kočevja do Broda Moravic, ki so jo predvidevali že graditelji železnic v avstro-ogrski monarhiji.

Z odtujevanjem dela cestnega dinarja in mačehovskim odnosom do železnic slovenska vlada zapravlja zaupanje Slovenk in Slovencev.

BORIS KORENČAN,
Bežigrad 19,
Ljubljana

Pravna država samo v besedah

Nove demokratično izvoljene oblasti smo se veselili med drugim tudi zato, ker je poleg zahteve po zagotavljanju človekovih pravic posebej izpostavljala zahtevo in potrebo po **pravni državi.**

Prav zaradi tega me je presenetila in razjezila zastavica, ki je bila na mizi pred ministrom Ruplom med pogovori z njegovim hrvaškim kolegom (drugi tv dnevnik, 3. 3. 1991). Pred hrvaškim ministrom je bila tribarvnica s šahovnico, torej zastava države Hrvaške, zato domnevam, da je tribarvnica brez zvezde pred ministrom Ruplom predstavljala državo Slovenijo.

Pravim domnevam, ker slovenski parlament še vedno ni sprejel amandmaja k slovenski ustavi, ki bi spreminjal slovensko zastavo, zato zastava, ki je bila pred ministrom Ruplom, ne more biti slovenska zastava, saj nima vseh oziroma tistih sestavin, ki jih določa slovenska ustava.

Eden bistvenih elementov demokratične države pa je spoštovanje sprejetega pravnega reda, katerega osnovni akt je ravno ustava, ki pa je bila v tem primeru grobo in skrajno nedemokratično kršena, in to od strani člana vlade, ki si je kot enega od pomembnih ciljev zastavila prav oblikovanje pravne države.

Zato sprašujem dr. Dimitrija Rupla, od kod mu pooblastilo, da v meddržavnih odnosih kot predstavnik slovenske države uporablja tribarvnico, ki ni uradna slovenska zastava.

Ob koncu naj mi bo dovoljeno, da se vnaprej zavarujem pred očitki, da se zavzemam za simbole boljševizma. Poudariti moram, da sem reagiral iz popolnoma načelnih razlogov. Saj mi je bolj ali manj vseeno, ali bo prihodnja slovenska zastava samo tribarvnica ali pa bo imela tudi dodatke, kot so zvezda, lipov list, črni panter itd. Kot državljan slovenske države bom priznaval vsako zastavo, ki jo bo sprejel parlament.

FRANC GOLOB,
Moša Pijadejeva 46, Kranj

Kje so funkcionarji biatlona?

Pred dnevi je bilo v bližini Starega trga pri Ložu državno tekmovanje pionirjev v biatlonu. Odlična organizacija in zelo dobra udeležba, katere organizacija je bila zaupana marljivim članom SK Kovinoplastika Lož, torej domačinom, ki so morali zaradi pomanjkanja snega preložiti izvedbo tekmovanja kakih 12 kilometrov zunaj Loža na Poljano v »Babno polje«.

Na tridnevnem tekmovanju je nastopilo več kot 80 pionirjev iz Slovenije in tudi drugih republik BiH in Hrvaške. Iz rezultatov je razvidno, da se ta disciplina zelo uveljavlja tudi zunaj Slovenije, kar so pokazali odlični rezultati v posameznih zvrsteh tekmovanja.

Kaj vse to pomeni, če že pri pionirskem tekmovanju ostajajo naši najmlajši odrezani od vrha? Saj na tekmovanju ni bilo nikogar od SZJ, še manj pa od odbora za biatlon pri SZS, ki naj bi jih ob otvoritvi vsaj nekdo pozdravil in jim vlil novega poguma za nadomestilo bodočih tekmovalcev v tej zvrsti. Vemo, kaj imamo, da je le peščica članov in zelo malo mladega mladinskega kadra in so le pionirji tisti, ki bodo morali v bližnji prihodnosti nadomestiti našo generacijo.

Sprašujem se, kdo je odgovoren za tako tekmovanje, kot je državno prvenstvo in ni določil niti delegata niti zastopnika za to prireditev.

Razumem, da je lepše spremljati svetovno prvenstvo na Finskem in na mladinskem v Madžarski kot pa pionirsko v Sloveniji.

FRANC RAK,
Ihan

Še o obračanju po vetru

Članku Jožeta Pahorja »Obračanje po vetru«, ki je bil objavljen v pismih bralcev (Delo, 22. 2. 1991) – sta sledila dva odgovora, in sicer Tomaža Marušiča za koordinacijo Demosa Nova Gorica – (28. 2. 1991) in Janeza Vuka za SDZ – Nova Gorica. Ista članka sta bila 1. 3. 1991 skoraj v celoti objavljena tudi v Primorskih novicah.

Če sem Pahorjev članek pravilno razumel, potem menim, da hoče slovenski javnosti povedati, da Matjaž Grobler, odbornik DPZ – SO Nova Gorica, meče predvojne revolucionarje v isti koš kot kontrarevolucionarje in tolovaje.

Pahor postavlja Groblerju tudi jasno vprašanje: »Kako to, Grobler, da ste danes proti revolucionarjem – borcem, pred leti pa ste želeli postati tajnik OO ZZB NOV Nova Gorica?«

Pričakoval sem, da bo Grobler sam pojasnil zadevo in povedal, zakaj izenačuje predvojne revolucionarje s tolovaji, ter sam povedal, zakaj je kandidiral za tajnika ZZB v Novi Gorici. Toda namesto njega sta šla v ogenj dva druga Demosova občinska odbornika – Tomaž Marušič in Janez Vuk, ki pa seved nista mogla odgovoriti na jasno vprašanje Jožeta Pahorja, temveč sta napadla SDP in ZZB.

Marušič namiguje, češ da je Stranka demokratične prenove »zaradi vetra« spremenila ime (ZKS). Na to bi nedavnemu članu ZKS odgovoril le z ljudskim rekom: Kozice lonce »špotajo«, da so črni.

Pahorju oz. novogoriški Zvezi borcev očita, češ da ne zmore, ne zna uporabiti argumentov proti drugače mislečemu. Toda kot pravnik najbrže ve, da bi moral najprej Grobler, če je že metal predvojne revolucionarje v isti koš s tolovaji, uporabiti za svojo trditev argumente oz. dokaze. Torej je bil Grobler prvi, ki se je lotil neargumentiranega diskreditiranja. Šele na dokaze je mogoče odgovoriti s protidokazi.

Vuk pa navaja, da je Pahorjev članek »napad na svobodo mišljenja«. Iz tega bi sklepal: vsak napad na odbornike slovenske demokratične zveze je napad na svobodo mišljenja ter »v nasprotju s standardi demokratične ureditve« in »oživljanje mračnjaške politične prakse«. Če pa oni napadajo predvojne revolucionarje – borce, je vse lepo in prav. Lepa demokracija!

JOŽKO HUMAR,
Gregorčičeva 31,
Nova Gorica

Javne ure

Predvidevam, da javne ure ne iritirajo in utrujajo samo mene, podpisanega, pač pa še marsikoga v Ljubljani. Večina jih ali stoji ali kaže narobe. Ura na grajskem stolpu stoji (in to je po mojem najslabše od vsega), ravno tako ne kaže ura na cerkvi sv. Jakoba, ustavila se je tudi na Glavni pošti in stoji že lep čas. Tudi ura nad trgovino Biserka v Nazorjevi ulici se ne premakne.

Za uro na frančiškanski cerkvi človek niti ne ve, ali prehiteva ali zaostaja. Tako je pravzaprav: prehiteva pet ur in pol, zaostaja pa šest ur in pol. Minuto gor ali dol, to zdaj niti ni pomembno. Dejstvo je, da v nasprotju s tistimi lastniki, ki jim ure stojijo, frančiškani vsaj malo migajo, je pa njihov urar pol slabši od tistega v Stolnici ali na Magistratu, kjer gresta uri dokaj točno.

Morda ure in tisti, ki naj bi skrbeli zanje, res ravnajo v skladu s časom v naši deželi, ki nekako stoji in noče in noče brzeti v svetlo post – rdečo prihodnost, vendar nas navadne državljane, sploh pa upokojence, na ta stoječi čas spominjajo poleg ur še druge, bolj boleče stvari in nadloge. Zato si res želimo, da bi tekle vsaj javne ure. In če bi tekle po možnosti točno, ne pa da nam kažejo sibirski čas in podobno.

JANEZ KOLENC,
Breg 16,
Ljubljana

Papirni metež – pomemben strošek

Ob večji brezposelnosti in vedno manj dosegljivih prostih delovnih mestih, vsi pristojni in nepristojni organi ter politiki vseh smeri in strank (čeprav obljubljajo blaginjo) pravijo, da mora biti brezposelna oseba samoiniciativna, angažirana, podjetna in samostojna pri iskanju zaposlitve. To je vsekakor prav in potrebno. Vendar? Nadomestilo, ki ga ta oseba prejema, praviloma ne zadošča niti za najcenejše osnovne življenjske potrebe. Tako brezposelni ne kupuje časopisov, ampak se napoti v knjižnico, kjer prelista vse časopise, v katerih morda najde kaj ugodnega o svojem poklicu. Edino prav je, da samostojno – lastnoročno napiše vlogo s kratkim življenjepisom. Tu pa se začnejo težave – treba je kupiti papir, kuverto, zaprositi za tipkanje (rokopisi nio zaželeni), fotokopirati dokumente, plačati priporočeno oddano pošiljko in ta stane 30,00 dinarjev. Oddati pa moraš najmanj 30 vlog na mesec, da ti uspe, da te morda pokličejo na pogovor in stroške prevoza za pot plačaš sam. Če se vse to sešteje dobiš mesečno strošek 1.000 dinarjev. Tega izdatka brezposelna oseba ob nadomestilu, ki ga sprejme, ne zmore.

Pa še največkrat brez uspeha. Ali ne bi bilo prav, da bi materialne stroške prevzeli zavodi za zaposlovanje – vloge pa bi pisal vsak brezposelni samostojno. Še vedno je namreč preveč ali samo formalnih objav ter tajnih in javnih poznanstev in brezposelni v vsem papirnem metežu nima drugega kot pomemben strošek. Mnogokrat pa še odgovora ni. Dragi politiki, to je danes trg delovne sile.

VIKTOR SUŠIN,
Ul. heroja Marinclja,
Kočevje

Zlati kolajni na Norveško

Svetovno mladinsko prvenstvo v nordijskem smučanju se je začelo z le polovičnim zadovoljstvom za naše

REIT IM WINKL, 6. marca – Norveško zastopstvo, iz države torej, ki bo leta 1994 priredila zimske olimpijske igre, je najbolje štartalo na 14. svetovnem prvenstvu mladih v nordijskem smučanju: Siri Halle med mladinkami na 5 km in Thomas Alsgaard med mladinci na 10 km (oba v klasični tehniki) sta prva srečna zmagovalca na MSP, na katerem sodelujejo mladi iz 22 držav. Naša reprezentanca je štartala spremenljivo: medtem ko so naša dekleta doživela polom, smo lahko z najboljšima mladincema zadovoljni: Peter Klofutar je 24., Tomaž Globočnik pa 27.

Devetnajstletna študentka prava iz Baruma Siri Halle, dvakratna norveška mladinska prvakinja v obeh slogih na 10 in 15 km, je v pokru močnih živcev imela svoje hitre smuči spredaj. Za 3,2 sekunde je ugnala Katerino Neumannovo (ČSFR) in za 3,09 sekunde Satu Lyytikäinen (Finska), ki sta obe štartali pred njo. Izjemno tesne odločitve so dvignile na noge številne gledalce na tekaškem štadionu. Nič z odločitvijo za najboljša mesta pa niso imele opraviti naše tekmovalke. Najboljša med njimi Andreja Grašič, lani 23. na 15 km in 25. na 5 km, je nazadovala, z nesproščenim tekom je pristala na 35. mestu z zaostankom 1.49,3 minute za zmagovalko. Druge naše so končale celo na začelju: Fečurjeva 45., Lačnova 48. in mlada Vesna Dolenc na 52. mestu (med 55 tekmovalkami).

Zvezni trener **dr. Jaroslav Honcu:** »Naša dekleta – kakor da bi jih bilo strah, tekle so nesproščeno, nekako v krču.«

Tudi pri fantih so o kolajnah odločale majhne razlike – komaj pet sekund. Osemnajstletni Thomas Alsgaard, bodoči maturant iz Enebakka pri Lilleströmu, ki je na prvenstvu sodeloval prvič kot norveški mladinski prvak na 10 km in 30 km, si od nastopa v klasični tehniki sploh ni obetal veliko, saj meni, da je boljši v prosti. Dolgin, velik je 1,89 m, povrh pa je odličen tekač – atlet na 400 m in 1500 m, je že z drugim vmesnim časom napovedal, da utegne odločilno poseči v boj za zmago, izbojevano – za tekače – v hudi pripeki več ko 25 stopinj Celzija. Najnevarnejšega tekmeca, Šveda Göranssona (2.), je imel pred seboj in ko je s štartno številko 43 pritekel na cilj tretjeuvrščeni Finec Repo (njegov oče Sepo je trener slovite M. L. Kirvesniemi), si je Norvežan oddahnil in dovolil, da so mu stisnili roko, nasmejan je sprejemal čestitke.

Oba naša najboljša sta izdatno izboljšala svoji lanski uvrstitvi. Peter Klofutar je bil lani 42., letos 24., letošnji državni prvak Tomaž Globočnik (Triglav) pa lani 53., letos pa 27. Obema leži klasični slog. »Nisem več v formi, v kakršni sem že bil, povrh je tudi mene – kot druge – pobralo v drugem krogu zaradi izjemne vročine,« je povedal **Peter Klofutar**, ki se prihodnje leto odpravlja na študij v ZDA. »Tudi še drugo leto sem mladinec,« se je veselil **Tomaž Globočnik**, v smučini z novimi smučmi, ki so terjale natančen odriv.

Rezultati, mladinke. 5 km: 1. Halle (Nor) 15,08, 2. Neumannova (ČSFR) 15,11, 3. Lyytikäinen (Fin) 15,12, 4. Rödel 15,28, 5. Hess (obe ZRN) 15,31, 6. Roider (Avstr) 15,32 . . . **35. Grašič 16,57, 45. Fečur 17,37, 48. Lačen 17,52, 52. V. Dolenc (vse Jugoslavija) 18,26.**

Mladinci, 10 km: 1. Alsgaard (Nor) 29,15, 2. Göransson (Šved) 29,18, 3. Repo (Fin) 29,20, 4. Fredriksson (Šved) 29,27, 5. Eide (Nor) 29,32, 6. Kinnunen (Fin) 29,36 . . . **24. Klofutar 31,02, 27. Globočnik 31,11, 52. Majcen 33,02, 63. (med 77) Soklič (vsi Jugoslavija) 34,17.**

Reit im Winkl danes

● **Drugi dan prvenstva, v četrtek, 7. t. m., bodo s tekom na 10 km končali tekmovanje kombinacij (10.00), ob 14. uri pa bo ekipna tekma skakalcev.**

● **Gorska in smučarska vas Reit im Winkl, na manj ko 700 m nadmorske višine, a z lego, kjer sneg dolgo obleži, je te dni polna turistov. Kraj, ki ima 2.800 prebivalcev, premore 5.000 postelj. Vse so zasedene do konca zime. To je tudi vzrok, da nekatere reprezentance od skupno 22 stanujejo kar v Avstriji, med njimi tudi naši – v Kössenu.**

● **Največji jugoslovanski uspeh je prvi dan prvenstva dosegla pravzaprav žirovska Alpina: svetovni prvak na 10 km, Norvežan Thomas Alsgaard teče s čevlji te naše priznane tovarne, z njimi pa se je uveljavila tudi dobitnica srebrne kolajne iz ČSFR Katerina Neumannova.**

Matej Oblak 22.

● **Tekmovalci za kombinacijo, skupno 55, so na prenovljeni skakalnici Franz Haslberger (s kritično točko 86 m) opravili prvi del svoje tekme v posamični konkurenci – skoke. Številka 1 na skakalnici je bil Milan Kučera (ČSFR) s skokoma 83 m in 85 m (= izenačen rekord) in oceno 227,6 točke, drugi Vik (Norveška) 223,6, tretji Deimel (ZRN) 220,7; naši, ki so brez trenerja, bolj ali manj prepuščeni sami sebi, in od katerih nihče nič ne pričakuje, so na naslednjih mestih: 22. Oblak 192,8 (dvakrat 76,5 m), po Gundersenu bo štartal v četrtek na 10 km v prosti tehniki z zaostankom 2.54 min., 29. Albreht 190,3 (76,5 m, 76 m), zaostanek 3.06 min. in 31. Plečnik 187,0 (dvakrat 75 m), zaostanek 3.23 min.**

● **Kolajne po prvem dnevu:**

Norveška	2 – –
ČSFR	– 1 –
Švedska	– 1 –
Finska	– – 2

HENRIK ÜBELEIS

Peter Jurko študentski prvak v veleslalomu

V skokih na univerziadi Japonska pred Sovjetsko zvezo in Avstrijo

SAPPORO, 6. marca – Na 15. zimski univerziadi so danes podelili kolajne v moštvenem tekmovanju na 90 m skakalnici, veleslalomu za moške, ženski štafeti 3×5 km, umetnostnem drsanju žensk in hitrostnem drsanju žensk na 3000 m. Naši so imeli zastopstvo le v veleslalomu, vendar se Klemen Bergant ni uvrstil med petnajsterico.

REZULTATI – **veleslalom – moški:** 1. Jurko (ČSFR) 2:12,42, 2. Standteiner (ZDA) 2:13,14, 3. Ošigiri (Jap) 2:13,60, **moštveni skoki na 90 m:** 1. Japonska 541,7, 2. Sovjetska zveza 499,7, 3. Avstrija, **umetnostno drsanje – ženske:** 1. Kwiatkowski (ZDA) 1,5, 2. Ina (ZDA) 4,5, 3. Zhang Bo (Kit) 5,0, **hitrostno drsanje – ženske – 3000 m:** 1. Zijlstra (Niz) 4:40,85, 2. Daschalu (Rom) 4:40,87, 3. Uehara (Jap) 4:41,02 **štafeta 3×5 km – ženske:** 1. Sovjetska zveza 41:39,3, 2. Japonska 42:21,0, 3. Poljska 42:22,4.

Vihar divja v Aspnu

***ASPEN** – Moški del belega cirkusa je v nedeljo na vse pretege hitel s skandinavske turneje na ameriško, nihče ni maral zamuditi prvega letala iz Osla v New York in naprej v Denver, še zlasti specialisti za smuk ne, saj jih že v petek čaka nova tekma za svetovni pokal v tej disciplini. Vsi so si prizadevali, da bi čimprej prišli v Aspen in začeli vaditi na progi za smuk. Vedar pa je bila vsa naglica zaman, na znani progi za smuk v Aspnu za sedaj še ni bilo treninga, zakaj vreme se spet neusmiljeno poigrava s smukači. Proga za smuk je zaprta, ker na pobočjih nad Aspnom divja veter s hitrostjo nad sto kilometrov na uro.*

Še najmanj se zaradi vremena vznemirjajo avstrijski in nemški reprezentantje, saj tudi v idealnem vremenu ne bi mogli trenirati. Vsa njihova oprema je namreč med potjo »zašla«, slednjič pa so jo vendarle našli v Calgaryju, kanadskem olimpijskem mestu pred tremi leti. Prireditelji v Aspnu upajo, da bodo do petka le lahko izvedli vadbo na smuku, drugače pa bodo morali spremeniti tekmovalni progam (smuk, slalom in veleslalom).

Švicar Zünd prvi, naši praznih rok

V Bollnäsu na Švedskem izredno slab dan jugoslovanskih skakalcev – Napaka Petka v prvem skoku

BOLLNÄS, 6. marca – Švicarski skakalec Stefan Zünd, za zdaj najuspešnejši tekmovalec s škarjasto držo smuči, je po svoji prvi zmagi v svetovnem pokalu na letalnici na Kulmu v Avstriji svoj pohod med najboljše skakalce sveta kronal še s prvo zmago na normalni skakalnici na prvi postaji skandinavske turneje na Švedskem. Jugoslovanski skakalci so to pot ostali povsem praznih rok, povrh se je v finale uvrstil samo Franci Petek, ki je v prvem poskusu v konkurenci močno zamudil odskok in si tako že zapravil vse možnosti za osvojitev kake nove točke.

Nasploh so imeli jugoslovanski skakalci pod reflektorji velike težave s pravočasnim odskakovanjem, tako da so nazadnje pogoreli na vsej črti. Med tekmovanjem je rahlo snežilo, kar pa ni vplivalo na razplet tekmovanja na skakalnici s kritično točko pri 90 metrih in dokaj starim profilom. Po prvi seriji je vodil Finec Nikkola pred Zündom, vendar je Švicar tudi v drugo ponovil odličen skok in to je bilo dovolj za končno zmago.

REZULTATI: 1. Zünd (Švi) 224,5 (90, 90), 2. Laakkonen (Fin) 222,2 (87,5, 89,5), 3. Jež (ČSFR) 221,0 (87, 90,5), 4. Nikkola (Fin) 219,4 (91, 88), 5. Ylipulli (Fin) 217,6 (87, 89), 6. Weissflog 217,5 (86,5, 88,5), 7. Kuttin (Avs) 216,8 (87, 88,5), 8. Vettori (Avs) 214,5 (87, 88), 9. Hunger (ZRN) 211,8 (86, 89,5) in S. Tällberg (Šved) 211,8 (88, 85), 11. Olijnyk (Nor) 211,1 (89, 84,5) in Felder (Avs) 211,1 (89, 84,5), 13. Martinsson (Šved) 209,5 (85, 87,5), 14. Dluhoš (ČSFR) 209,2 (85,5, 86,5), 15. Thoma (ZRN) 203,6 (85,5, 85,5), . . . **25. Petek 196,3 (82, 86), 44. Štirn 85,9 (79), 47. Janus 82,6 (79), 47. Janus 82,6 (79), 53. Gostiša 74,5 (74,5), 55. P. Kopač (vsi Jug) 71,8 (73).**

SVETOVNI POKAL – POSAMEZNIKI: 1. Felder (Avs) 245, 2. Thoma (ZRN) 145, 3. Nikkola (Fin) in Zünd (Švi) po 138, **6. Petek (Jug) 118,** 7. Kiesewetter (ZRN) 109, 8. Weissflog (ZRN) 101, 9. Kuttin (Avs) 93, 10. Vettori (Avs) 83, **37. Janus 12, 39. Tepeš in Ulaga po 9 točk.**

EKIPE: 1. Avstrija 641, 2. ZRN 503, 3. Finska 286, 4. Švica 169, **5. Jugoslavija 148,** 6. Švedska 140, 7. ČSFR 120, 8. Norveška 81, 9. SZ 57, 10. Italija 22 točk. (J. G.)

V slovenskem derbiju gladka zmaga deklet Kovine Olimpije

Edino točko v ZNTL za Primex Vrtojbo je dobila Metka Gorkič proti Vesni Ojsteršek – Frelihova najboljša

BILJE PRI NOVI GORICI, 6. marca – V 6. kolu ZNTL – ženske je danes Primex Vrtojba izgubila proti Kovini Olimpiji z 1:5. S to zmago so se Ljubljančanke učvrstile na 2. mestu lestvice, Primex pa bo verjetno ostal na šestem.

Primex Vrtojba – Kovina Olimpija 1:5: Gorkič – Ojsteršek 2:1, Čehovin – Pandev 0:2, L. Faganel – Frelih 0:2, Čehovin – Ojsteršek 0:2, Gorkič – Frelih 0:2, L. Faganel – Pandev 0:2.

Slovenski derbi se je začel presenetljivo, saj je mladinka Metka Gorkič premagala nerazpoloženo Vesno Ojsteršek. To pa je bilo tudi vse, kar je oslabljena ekipa Primexa lahko dosegla proti favoritkam. Domače igralke so tudi tokrat morale nastopiti brez Branke Batinić, ki ima že dalj časa težave z očmi. Najboljši vtis je zapustila **Polona Frelih,** najresnejša kandidatka za 3. mesto v ženski reprezentanci za SP v Chibi. E. Č.

Mladost : Kemičar 5:0
Vojvodina : Vrbas 3:5

ZNTL – moški

Sobota : Kovinar – Olimpija 3:5
Partizan : C. zvezda 5:2
Vojvodina : Unirea 5:1
Vjesnik : Industrogradnja 1:5

Regijski prvaki za zelenimi mizami

LOGATEC – V soboto je v tukajšnji osnovni šoli 8 talcev NTK Logatec pripravil 3. turnir regije za učenke in učence 1.–2. in 3.–4. razredov. Več kot sto tekmovalcev in tekmovalk se je po razburljivih tekmah v štirih skupinah razvrstilo takole:

Učenke 1.–2. razred: 1. Kunčič (Lj), 2. Pečkaj (Log), 3.–4. Markovič (Rak) in Knuplež (Men).

Učenci 1.–2. razred: 1. Legiša (Pre), 2. Žitnik (K-O) 3.–4. Peternelj (Ves) in Srebačič (Men).

Učenke 3.–4. razred: 1. Glavač (Kem), 2. Šmid (Lju), 3.–4. Vujin (Ili) in Korče (Lju).

Učenci 3.–4. razred: 1. Petelin (Pre), 2. Čad (Ves), 3.–4. Kogoj (Log) in Jamšek (Men).

Novo na tujem

KÖBENHAVN – V prvem kolu teniškega turnirja z nagradnim skladom 150.000 dolarjev je Novaček (ČSFR) premagal Šveda Enqvista s 6:2, 3:6, 6:4. Hlasek (Švi) je dobil proti Zöckeju (Nem) z 2:6, 6:4, 6:3.

SIJAJEN NASTOP – Robert Prosinečki je bil strelec in najboljši igralec tekme z Dynamom (Telefoto: Tanjug).

TENIS

Prpić začel z zmago

INDIAN WELLS – Jugoslovanski teniški igralec Goran Prpić je uspešno začel nastop na turnirju z nagradnim skladom milijon dolarjev. V 1. kolu je premagal Venezuelca Ruaha, ki se je na glavni turnir uvrstil iz kvalifikacij, s 6:3, 6:1. Prvih osem nosilcev, med katerimi je tudi naš Ivanišević, je bilo v prvem kolu prostih. Za domače ljubitelje tenisa je pomenil razočaranje odstop četrtega nosilca Samprasa – zaradi poškodbe.

Nekaj pomembnejših izidov – 1. kolo: Santoro (Fr) : Rahunen (Fin) 6:1, 6:4, Prpić : Rauh (Ven) 6:3, 6:1, Grabb (ZDA) : Bloom (Izr) 7:6, 2:6, 6:1, Furlan : Caratti (oba Ita) 6:4, 5:7, 7:6, Reneberg : Curren (oba ZDA) 6:7, 7:6, 7:6, Leconte (Fr) : Aria (ZDA) 7:6, 6:3, J. McEnroe (ZDA) : Masur (Avs) 7:6, 2:6, 7:3, 2. kolo: Edberg (Šv) : Jaite (Arg) 6:3, 6:2.

Tretji Jugoslovan Živojinović se ni uvrstil na glavni turnir. Izgubil je v drugem kolu kvalifikacij proti Kanadčanu Sznajderju v treh nizih.

Steffi Graf brez boja

BOCA RATON – Prva nosilka Nemka Steffi Graff se je brez boja uvrstila v 3. kolo teniškega turnirja z nagradnim skladom 500.000 dolarjev. Švedinja Dahlman ji je predala dvoboj zaradi bolezni. Nekaj rezultatov – 1. kolo: Kelesi (Kan) : Caverzacio (Ita) 6:1, 3:6, 6:2, Kschwendt (Luk) : Grossman (ZDA) 6:3, 7:5, Hy (Kan) : Durie (VB) 6:7, 6:1, 7:5, 2. kolo: Sabatini (Arg) De Lone (ZDA) 6:2, 6:2, Porwik (Nem) : Martinez (Špa) 2:6, 7:5, 6:4, Zvereva (SZ) : Suire (Fr) 7:6, 6:4.

Živahno dogajanje med odmorom obeta dobro nadaljevanje SNL

Pred nedeljskim začetkom pomladanskega dela slovenskega nogometnega prvenstva še ni nič dokončno odločenega

LJUBLJANA – Pred začetkom pomladanskega dela prvenstva v slovenski nogometni ligi to nedeljo je prav vse, na vrhu in na dnu prvenstvene lestvice, še odprto. Med odmorom ob prvenstvenem polčasu se je v klubih marsikaj zanimivega dogajalo in bo še dodatna draž tega zelo priljubljenega tekmovanja.

Od vodilnih moštev (Slovan 23, Rudar Velenje 22, Ljubljana 20, Svoboda 19, Živila Naklo 18) sta med prekinitvijo prvenstva največje spremembe doživela **Slovan** in **Ljubljana.** Moščane je zapustil trener trde roke Filip Mendaš (odšel je k Olimpiji), kar nemara – vsaj kratkoročno, se pravi do konca prvenstva – ne bo tako usodno, seveda če bo njegov naslednik Predrag Djekić, nekdaj »čudežni otrok« slovenskega nogometa, znal sprostiti sedaj precej navito moštvo. Vprašanje pa je, kako se bo ta zamenjava poznala bolj dolgoročno. Bolj usodne bodo verjetno spremembe pri Ljubljani, saj sta odšla Judež (sedaj pri Olimpiji) in Stojanović (v Avstrio), igralca, za katera sedaj ni videti prave zamenjave. Velenjski **Rudar** je izgubil najboljšega strelca SNL Matjaža Cvikla, ki je odšel v Maribor, vendar pa se to Velenjčanom po mnenju mnogih ne bo pretirano otepalo, saj so v zamenjavo dobili najbolj obetavnega mladega vratarja Dabanovića in obrambnega igralca Križana, prav obramba pa je bila doslej slabši del moštva. **Svoboda** (odšel Udović, prišel Štok) in **Živila** Naklo sta nekako ostala na istem.

Moštva srednjega dela lestvice (Rudar Trbovlje 16, Jadran Lama 15, Ingrad Kladivar 14, Domžale 14, Elan 13) so se v prestopnem roku poskušala kar najbolj okrepiti, vendar se zdi, da kaj bistvenega nobenemu ni uspelo, vsaj ne za pravi kakovostni preskok. **Domžalčani** so se morali odpovedati Jožetu Kupriveu, ki je odšel v Avstrijo, kar bo bržkone nenadomestljiva izguba.

Med tistimi, ki se bodo borili za obstanek (Steklar 12, Nafta 12, Mura 12, Vozila 11, Partizan Hmezad 10, Medvode 7), je bilo kar precej mešetarjenja z igralci, vendar bo šele čas pokazal, kako bo trenerjem uspelo obuzdati to pisano druščino. Izjema so bržkone novogoriška **Vozila,** prevzel jih je trener Vladan Mladenović, strokovnjak, ki je vzgojil tisti sloviti rod mladincev Ljubljane, iz katerega je izšla vrsta zelo dobrih nogometašev, med njimi tudi Srečko Katanec. Poleg tega so Novogoričani dobili vrsto novih igralcev, med katerimi še zlasti kaže omeniti Koprčane Breznikarja, Zupana in Smajića. V Medvodah pravijo, da se še zdaleč ne mislijo vdati. Moštvo znova vodi nekdanji trener Lazarević, ki je prepričan, da ga bo zvlekel iz zagate. Ni kaj, obeta se zanimivo prvenstvo. B. Š.

V Tivoliju za prvaka Jugoslavije

LJUBLJANA – Jutri, v petek, se v dvorani Tivoli začenja finalni hokejski turnir za naslov državnega prvaka med starejšimi pionirji, ki šteje tudi za memorial Jožeta Gradišarja. Prijavljeni so: Jesenice, Partizan in Medveščak, ki bodo igrali v predtekmovalni skupini A, v skupini B pa Zagreb, Vojvodina in Olimpija. Finalna tekma bo v nedeljo ob 17. uri.

Spored turnirja – petek: Olimpija – Zagreb (9), Jesenice – Medveščak (12), Vojvodina – Olimpija (15), Medveščak – Partizan (18); sobota: Jesenice – Partizan (12), Zagreb – Vojvodina (17); nedelja: finale za 3. mesto: drugouvrščena iz skupin (8.30), finale za 1. mesto: prvouvrščena iz skupin (17).

Naslov državnega prvaka branijo pionirji Jesenic. (K. B.)

V končnici za zdaj brez presenečenj

LJUBLJANA – V povratnih tekmah 1. kola končnice državnega prvenstva za moške v odbojki so bili doseženi naslednji izidi – Crvena zvezda ; Bosna 1:3 (14, −14, −14, −12, −9), Spartak : Vojvodina 0:3, (−13, −7, −10), Pionir : Partizan 0:3 (−11, −10, −9), Željezničar : Mladost Monter 1:3 (−8, −11, 5, −5). V drugi krog so se uvrstili Bosna, Vojvodina, Partizan in Mladost Monter.

Z zmago proti Hemiji v gosteh se je v drugi krog končnice državnega prvenstva uvrstila tudi Paloma Branik. Mariborčanke so zmagale s 3:1 in se bodo v nadaljevanju prvenstva pomerile s Crveno zvezdo, drugi par pa sta vrsti Mladosti Monterja in Rijeke Croatie.

R. K.

Crvena zvezda že v polfinalu?

V prvi četrtfinalni tekmi pokala prvakov Beograjčani premagali Dynamo s 3:0 (2:0)

BEOGRAD, 6. marca – V prvi tekmi četrtfinala za pokal evropskih nogometnih prvakov je domača Crvena zvezda pred okoli 80.000 gledalci premagala Dynamo iz Dresdna s 3:0 (2:0). Tekmo je sodil Aleksej Špirin iz SZ, gole pa so dosegli Prosinečki v 21., Binić v 43. in Savičević v 56. minuti.

CRVENA ZVEZDA: Stojanović, Radinović, Marović, Šabanadžović, Belodedić, Mihajlović, Prosinečki, Jugović, Pančev (Stošić), Savičević, Binić.

DYNAMO: Koelle, Schossler, Lieberam, Trautmann, Buettner, Kern, Stuebner (Auieva), Hauptmann, Ratke, Rössler, Guetschow.

Čeprav ni bilo pričakovati, je Crvena zvezda zlahka zmagala, uspeh Beograjčanov pa bi bil lahko še izdatnejši, kar najlepše dokazuje, da je Zvezda poslala proti vratom Dynama 20 strelov in trikrat zadela prečko. Če bi imel vsaj malo sreče, bi tudi Dynamo lahko zadel mrežo Crvene zvezde. Čeprav so Nemci igrali ves čas zaprto in se samo branili, so po vodstvu domačih s 3:0 zadeli prečko Stojanovićevih vrat.

Pri prvem zadetku je Prosinečki streljal s kakih 25 m, žoga pa je zadela mrežo ob prečki. Že pred tem pa so Zvezdini napadalci skušali premagati vratarja gostov, pa tudi po vodilnem golu Crvene zvezde so zaman streljali na vrata gostov. Šele v 43. minuti je na 2:0 povišal Binić, po tem ko je Savičević pred šestnajstercem izvedel enega svojih preigravanj, nato pa podal Biniću, ki je dobil dvoboj z nemškim branilcem in je prek vratarja na tleh poslal žogo v mrežo.

V drugem polčasu je Zvezda povišala na 3:0, ko je odbito žogo dobil Savičević in jo poslal v vrata.

Povratna tekma bo 20. t. m.

V. I.

Bayern : Porto 1:1 (1:0)
Spartak : Real 0:0
Milan : Olympique 1:1 (1:1)

POKAL POKALNIH ZMAGOVALCEV

Dinamo (Kijev) : Barcelona 2:3 (1:2)
Legia : Sampdoria 1:0 (1:0)
Liege : Juventus 1:3 (0:2)

POKAL UEFA

Bologna : Sporting 1:1 (0:0)
Roma : Anderlecht 3:0 (1:0)
Bröndby : Torpedo 1:0 (0:0)
Atalanta : Inter 0:0

1. ZNL

Željezničar : Hajduk 3:2 (0:0)

SARAJEVO – Štadion Grbavica, gledalcev 6000, sodnik Jović (Kavadarci).

STRELCI: 1:0 – Krunić (46), 2:0 – Pavlović (71), 2:1 – Kozniku (82), 3:1 – Krstović (85), 3:2 – Jeličić (88).

ŽELJEZNIAČR: Škrba, Katana, Stanić, Pavlović, Jurišić, Hadžialagić, Krstović, Velić, Krunić, Slišković, Bogdanović.

HAJDUK: Slavica, Hadžiabdić, Erak, Setinov (Udović), Jeslinek, Bilić, Jeličić, Miše, Vladislavić (Kozniku), Osibov , Jarni.

V zaostali tekmi 21. kola je bilo videti dobro igro z obeh strani in zasluženo zmago domačega moštva. V 1. polčasu sta imela tekmeca le po eno lepo priložnost, kasneje pa je bilo bolj razburljivo. Željezničar je povedel takoj na začetku 2. polčasa s silovitim strelom Krunića za roba kazenskega prostora. Po podaji bivšega nogometaša Hajduka Krstovića, je Pavlović povišal vodstvo domačih. V 82. minuti se je v gneči pred vrati Železničarja najbolj znašel Kozniku in zmanjšal na 1:2. Najlepši gol na tekmi je dosegel Krstović po podaji Velića, s čimer je bil zmagovalec odločen. Jeličić pa je z drugim zadetkom za goste ublažil poraz svojega moštva.

KEMAL KAMERIĆ

BONN – Nemški skakalec v višino Rolf Sonn, ki ima z 239 cm najboljši dvoranski rezultat sezone, zaradi poškodbe ne bo nastopil na SP v Sevilli.

ŠPORT PO SVETU

Ob naslov zaradi marihuane

***LAS VEGAS** – Američan GREG HAUGEN bo verjetno izgubil naslov svetovnega boksarskega prvaka (zveze WBO) v welterski kategoriji, ki ga je odvzel prejšnji mesec (23. februarja) Hectorju Camachu, ker je antidoping test pokazal, da je užival marihuano. Predsednik tekmovalnega komiteja WBO Ed Levine je ob tej aferi poudaril, da so pravila jasna: »Kdor jemlje droge pred bojem ali po njem, tistega diskvalificiramo.« Državna tekmovalna komisija v Nevadi je pri Haugnu po boju s Camachom našla v urinu sledi uživanja marihuane, vendar bo WBO dala Haugnu priložnost, da dokaže svojo nedolžnost, če jo bo lahko. Če je ne bo mogel, bo svetovni prvak spet postal Hector »Macho« Camacho, ki do dvoboja s Haugnom še ni bil izgubil profesionalne borbe.*

Bosonoga Zola se vrača

***PORT ELIZABETH** – Nekdanja svetovna prvakinja v krosu ZOLA BUDD je na tekmovanju v Port Elizabethu za 4 sekunde izboljšala južnoafriški rekord na 1 miljo: tekla je – brez prave konkurence – 4:23,38. Bosonoga tekačica, ki je zadnje sezone nastopala za Veliko Britanijo, se je kot gospa Peiterse vrnila v Južno Afriko in se trudi, da bi se vrnila tudi v svetovno elito. V zadnjih 14 dneh je izboljšala še dva državna rekorda – na 3.000 m (8:42,26) in na 1.500 m (4:12,89).*

Spopad za štirinajstletnika

***MADRID** – IVAN DE LA PENA igra za nogometno moštvo Racing Santander, star je komaj 14 let, njegovo ime pa se je že znašlo na straneh španskih časnikov. Pravijo, da je pravi umetnik z žogo in da bo zanesljivo postal velik zvezdnik. Zanj se že z vsemi sredstvi borijo trije najbogatejši španski klubi – Real, Barcelona in Atletico. V najboljšem položaju je Real, Ivan namreč navija zanj, toda Barcelona in Atletico sta menda pripravljena plačati vsakršno ceno.*

Pančev k Fiorentini?

***RIM** – Za Zvezdinega golgeterja DARKA PANČEVA se zanimajo mnogi najboljši evropski klubi, toda večina ima zanj premalo denarja. Kot vse kaže, je Pančev že »oddan«, »Gazzetta dello Sport« je namreč zapisala, da je Jugoslovan že podpisal predpogodbo s Fiorentino, ki naj bi zanj plačala 6,4 milijona mark.*

Srebrna ploščka Anfjorovu

LJUBLJANA – Napadalec državnega prvaka Medveščaka Mihail Anfjorov je najboljši igralec, hkrati pa tudi najboljši strelec letošnjega državnega hokejskega prvenstva. Ob že uveljavljenih igralcih iz Sovjetske zveze pri zagrebškem moštvu Ščurjenku in Stolbunu, se je tudi letošnji zmagovalec Srebrnega ploščka zelo dobro znašel. Mojstrstvo je pokazal tudi na zadnji tekmi v tivoliju, ko je z zadetkom v 2. podaljšku odločil prvaka. Sicer pa je bil za odtenek od Anfjorova na zadnji tekmi boljši vratar novega prvaka D. Lomovšek, vnovič pa se je izkazal Stolbun. Pri Olimpiji velja najbolj pohvaliti branilca Brodnika, ki je bil – poškodbi navkljub – med najboljšimi na ledu. Jeseničani so tudi v zadnji tekmi letošnjega prvenstva razočarali.

Točke za odločilni tekmi smo podelili takole: 6 – D. Lomovšek, 5 – Anfjorov, 4 – Kosović, 3 – Stolbun, 2 – Brodnik, 1 – Zubrilčev.

Končni vrstni red najboljših igralcev: Anfjorov 37, Simšič, Rožkov in Stolbun po 30, Gorenc 22, D. Lomovšek 21, Zupančič, Ščurjenko po 19 itd.

Končni vrstni red najboljših strelcev: Anfjorov 34 (17 - 17), Stolbu 27 (19 + 8), Rožkov 25 (15 + 10), Zubrilčev 24 (13 + 11), Zupančič 24 (12 + 12) itd. (S. U.)

Pokala naslova prepričljivo osvojili ljubljanski ekipi

V finalnih tekmah rokometnega pokala mladosti visoki zmagi Oimpije in Kolinske Slovana

SLOVENJ GRADEC – Naslova pokalnih prvakov sta po pričakovanjih pripadli ljubljanskima rokometnima ekipama, vendar pa so odlični slovenjgraški prireditelji in navijači močnejši odpor pričakovali od domačega finalista. Na zvezni ravni bo poleg zmagovalcev igrala tudi ženska ekipa Kranja.

Slovenj Gradec – Kolinska Slovan 18:25 (11:11)

SLOVENJ GRADEC – Športna dvorana, gledalcev 1000. Sodnika Jeglič (Lj) in Jug (Celje).

SLOVENJ GRADEC: Zorman, Stani, Leve 3, Toplak 1, Šave, Kleč, Štrigl 2, Mauc 1, Kontrec 7, Doberšek I. 2, Doberšek B. 2, Mavrič.

KOLINSKA SLOVAN: Race, Dvornik, Mašič 2, Peternelj 1, Čavlovič 3, Šilc, Cvijič 4, Leve A. 9, Hrovat 2, Novak, Plešnik 4.

Finalna tekma, od katere je domače občinstvo pričakovalo veliko več, se je končala z gladkim porazom Slovenjgradčanov in zasluženo zmago Kolinske Slovana, pri katerem je imel tokrat glavno vlogo Slovenjgradčan Aleš Leve. V prvem polčasu so Slovenjgrajčani »nevtralizirali« večjo razliko v golih v prid Ljubljančanov (10:6). Ljubitelji rokometa so tako upravičeno pričakovali dramatičen konec tekme, niso pa pričakovali tako klavrne igre domačih rokometašev v zadnjih trinajstih minutah tekme. Slovenjgrajčani so obstali, na drugi strani pa je Ljubljančanom šlo vse od rok. Publika je začela zapuščati dvorano že nekaj minut pred koncem tekme, česar tukaj ne pomnijo.

Belinka Olimpija : Kranj 22:12 (11:7)

SLOVENJ GRADEC – Športna dvorana, gledalcev 350, sodnika Skubic in Repenšek (oba Ljubljana)

BELINKA OLIMPIJA: Topolšek, Babič 1, Hrubošova 1, Danič 3, Šturm 9, Kurent, Marton 5, Kapidžić 1, Vinčič 2, Škof, Škopelja.

KRANJ: Osterman, Čeferin 2, Tkalec, Bajrovič 1, Praprotnik 6, Herlac, Mežak, Križaj, Ropret.

V finalni tekmi je ekipa Belinke Olimpije prepričljivo premagala nasprotnice iz Kranja. Največ kar so Kranjčanke dosegle je bilo izenačenje na začetku tekme (1:1). Ljubljančanke so vso tekmo imele igro v svojih rokah in narekovale potek rezultata, ki se je stalno vrtel njim v prid. Ekipa Kranja se je upirala po svojih močeh, medtem ko so bolj izkušene in uigrane nasprotnice hitele naslovu slovenskega pokalnega prvaka nasproti. Pri novih pokalnih prvakinjah sta se najbolje odrezali Šturmova in Martonova, v ekipi Kranja pa je bila najboljša Praprotnikova. ROK TAMŠE

Cilj: polfinale z rekordom

Brigita Bukovec bo edina Slovenka na dvoranskem svetovnem atletskem prvenstvu v Sevilli – Po dobrih pripravah optimistična na pot – Štart v soboto

LJUBLJANA – Maloštevilna jugoslovanska atletska reprezentanca je že prispela v Sevillo na prizorišče letošnjega, po vrsti šele III. dvoranskega SP. Ob skakalni trojici Dragutin Topić, Stevan Zorić, Biljana Petrović si je mesto v reprezentanci priborila tudi edina slovenska zastopnica, jugoslovanska rekorderka v šprintu čez ovire Brigita Bukovec, ki je v šestih letošnjih nastopih na 60 m z ovirami kar petkrat tekla bolje od zahtevane mednarodne norme – 8,40.

»Že od oktobra, ko so se začele priprave na novo sezono, sva si s trenerjem Juretom Kastelicem zastavila kot poglavitna cilja sezone nastop na obeh SP – na dvoranskem v Sevilli in poleti v Tokiu. Temu sva podredila tudi priprave, ki so v primerjavi z lansko zimo, ko sem zaradi poškodbe počivala skoraj dva meseca, stekle po načrtih. Zdi se mi, da sem največ pridobila na pripravah na Cipru, kar potrjujejo tudi rezultati drugih atletov in atletinj, ki so 14 dni v decembru prebili na sredozemskem otoku.«

– Normo ste dosegli brez težav.

»Da, tako se zdi. To zimo sem tekmovala večinoma na domačih prvenstvih in mitingih, kjer ni prave konkurence, a kljub temu ni bilo težav. Šele pred dobrim tednom sem nastopila na močnem mitingu balkanskih držav v Atenah, kjer me je že od štarta za seboj potegnila Romunka Nastase. Z drugim mestom mi je uspelo izenačiti svoj lanski državni rekord – 8,18.«

– Trener Kastelic je prepričan, da ste pripravljeni teči tudi pod 8,10. Ali ste se strinjali?

»Gotovo je, da lahko tečem hitreje, vprašanje pa je, koliko hitreje. Poglavitna naloga, ki me čaka v Sevilli, je rezultat pod sedanjim rekordom in uvrstitev v polfinale, za kar lahko tečem tudi nekoliko slabše. Če bom dobro štartala, bi že morala ujeti rezultat med 8,10 do 8,15.«

– Kvalifikacije so na sporedu v soboto, 9. t. m., ob 11. uri, polfinale pa ob 17. uri.

»Kvalifikacije so na vseh večjih tekmovanjih v dopoldanskih urah in če nisi res dobro pripravljen, se zna to maščevati. Šele v popoldanskem času se telo povsem ‚prebudi' in je zato tudi laže teči. A nič zato. To velja za večino atletov, vsi pa bomo tekmovali v enakih okoliščinah. Upam, da se mi ne bo ponovila zmedenost z lanskega EP v Glasgowu. Tokrat bo ob meni tudi trener Kastelic in upam na najboljše.«

L. Č.

PRED ODHODOM V SEVILLO – Brigita Bukovec in zvezni selektor dr. Dane Korica. (Telefoto: Tanjug)

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD VIHARNIK vabi 10. t. m. na turo Železniki – Ojstri vrh – Rovte – Stari vrh. Vodil bo Ciril Kovač, hoje bo za približno šest ur. Zbor pod uro na pročelju železniške postaje ob 6. uri, odhod avtobusa za Škofjo Loko ob 6.20. Še to: udeleženci morajo biti obuti in oblečeni zimskemu vremenu primerno. Dan poprej, 9. t. m., vabi društvo tudi na Snežnik, vodil bo Franci Brojan. Avtobus MDO Ljubljanskih PD bo odpeljal ob 7. uri izpred PZS, Dvoržakova 9, kjer sprejemajo tudi prijave in plačilo (100,00 din) za prevoz; telefonske prijave na št. 316-519.

PD SATURNUS organizira v soboto, 9. t. m., zimski vzpon na Snežnik. Zbor ob 6.45 pred PZS, Dvoržakova 9. Potrebna je dobra kondicija (in zimska oprema). Vodil bo Milan Pavliha. Prijave sprejema Jože Pohlin, telefon 444-466, int. 365 še danes do 12. ure.

PD RAŠICA obvešča, da bo skupino vodil Janez Bohinc, da gredo na Snežnik 9. t. m. ob 7. uri izpred PZS (avtobusi ljubljanskega MDO) in da se interesenti prijavijo po telefonu 59-840.

PD ONGER iz Trzina se bo udeležil vzpona na Snežnik prav tako 9. t. m.: avtobusi ljubljanskega MDO odpeljejo izpred PZS ob 7. uri. Prijave zbirata Lojze Šircelj in Franček Reiter (tel. 722-363, 722-721).

PD VIHARNIK IZ LJUBLJANE se bo prav tako popeljal do izhodišča za vzpon na Snežnik z avtobusom MDO ljubljanskih PD 9. t. m. ob 7. uri izpred PZS. Vodil bo Franci Brojan.

PD KRANJ bo imelo poseben avtobus do izhodišča za vzpon na Snežnik 10. t. m. ob 6. uri izpred hotela Creina v Kranju. Izlet bosta vodila Jože Trilar in Lojze Zelnik, ki priporočata poleg tople obleke, dobre obutve in malice tudi smučarske palice. Prijave sprejemajo še danes v pisarni PD Kranj, Koroška 27.

Tek na smučeh na Pokljuki

LJUBLJANA – SK Snežinka vabi v nedeljo, 10. t. m. na 13. mednarodni pokljuški maraton. Tekačem bodo uredili 8 in 21 km dolgi progi. Start na 21 km v klasičnem stilu bo ob 9.30, ob 9.45 bo rekreativni tek na 8 km, ob 10.15 pa start tekačev prostega stila. Na 21 kilometrski progi bodo po kategorijah: moški rojeni od 1970 do 1951 ter pred 1951, ženske pa rojene od 1970 do 1961 in pred 1961. Prijave sprejemajo na dan prireditve od 7.30 v Šport hotelu Pokljuka, prijavnina za tek na 21 km je 200 din, na 8 km pa 150 din.

Partizanske smučine–Cerkno 45

CERKNO – Poseben organizacijski odbor pripravlja v nedeljo, 10. t. m., 15. smučarsko prireditev Partizanske smučine–Cerkno '45 v smučarskem centru v Cerknem. S prireditvijo bodo obudili spomin na prve smučarske tekme v okupirani Evropi, ki so bile 20. in 21. januarja 1945 v Cerknem.

Ob 9. uri bodo smučarske tekme bork in borcev NOB, pripadnikov TO, JLA in Milice, ob 14. pa bo začetek tovariškega srečanja s slovesno razglasitvijo rezultatov (ob 16. uri) v hotelu Cerkno.

Teki za 6. memorial Majde Šilc

SODRAŽICA – TVD Partizan Sodražica organizira smučarske teke za 6. memorial Majde Šilc na Travni gori v nedeljo, 10. t. m., s štartom ob 9.30. Dolžina proge 7 in 13 km. Startnino je treba plačati v gotovini na štartu in znaša 80 din. Nudijo brezplačno toplo malico in čaj. V vseh kategorijah tekmujejo po pravilniku SZS. Tekmovanje bo posamično in ekipno. Pisne prijave sprejema TVD Partizan Sodražica, lahko pa tudi po telefonu (061) 866-157, Franc Češarek. Razglasitev rezultatov bo pol ure po končanem tekmovanju. Pokrovitelj tekmovanja je ZB NOV občine Ribnica.

Zbor PD Drago Bregar

LJUBLJANA – PD Drago Bergar bo imelo v petek, 8. t. m., ob 17.30 redni 12. občni zbor, ki bo v prostorih družbene prehrane tiskarne Ljudska pravica (vhod s Poljanskega nasipa). Vabljeni člani in prijatelji društva. Po zboru bo družabno srečanje.

Jahanje na Krumperku

KRUMPERK – Konjeniški center Krumperk, 61230 Dob pri Domžalah vabi ljubitelje konj in konjeniškega športa, da se udeleže začetnih in nadaljevalnih tečajev jahanja (vsak ponedeljek ob 16. uri) ter rekreacijskega in terenskega jahanja (po dogovoru). Druge informacije po telefonu (061) 721-576 ali (061) 711-988.

ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH

Karpov in Kasparov remizirala, Beljavski in Ivančuk vodita

Na superturnirju v Linaresu je Ljubojević remiziral z Jusupovom in deli četrto mesto – Shod velemojstrov

LINARES – V 8. kolu šahovskega superturnirja sta Karpov in Kasparov remizirala, vodeči Beljavski pa je spet zmagal in obdržal prednost pred zasledovalci.

Izidi 8. kola: Ljubojević – Jusupov remi (32 potez), Kamsky – Speelman 0:1, Anand – Ivančuk 0:1, Gurevič – Salov remi, Karpov – Kasparov remi, Beljavski – Timman 1:0, Elvest-Geljfand 1:0. **Vrstni red:** Beljavski 6,5, Ivančuk 6, Kasparov 5, Ljubojević in Juspov po 4,5, Anand, Timman in Speelman po 4, Karpov in Gurevič po 3,5, Elvest, Salov in Geljfand po 3, Kamsky 1,5 točke. Deveto kolo, v katerem bo Ljubojević kot črni igral z Ivančukom, Kasparov pa z belimi proti Beljavskemu, bo na sporedu v petek.

● **Dva dneva počitka bodo v Linaresu izkoristili za sestanek združenja velemojstrov. Spasski in Short sta že prišla v Linares, pričakujejo še druge člane uprave združenja. Ena osrednjih točk tega velemojstrskega shoda bo razprava o pravilniku za svetovno prvenstvo.**

Svetovni prvak Gari Kasparov in izzivalec Anatolij Karpov sta v Linaresu odigrala svojo 156. partijo (23 zmag Kasparova, 20 zmag Karpova, 113 remijev). Igralca sta bila miroljubna, izmenjala sta veliko figur in podelila točko. Karpov je imel, kot je bil rekel, majhno prednost, vendar premajhno, da bi zaigral na zmago.

Majhno prednost je imel tudi Ljubojević, toda v trdnjavski končnici je bilo premalo za zmago. Odlično je spet igral Aleksander Beljavski, ki je žrtvoval kvaliteto in strl odpor Timmana. To je bil Timmanov prvi poraz in je zdaj še edini neporažen Ivančuk, za katerega mnogi menijo, da bo slavil na koncu. Brez zmage je še Valerij Salov, kar je veliko presenečenje, medtem ko je mladi Kamsky zaostal in ni enakovreden tekmec najboljšim na svetu. Sicer pa je turnir, bi lahko rekli, v znamenju črnih figur, saj je razmerje zmag beli:črni 16:16, kar je neobičajno.

Nikolinova še prva

BEOGRAD – V 3. kolu mednarodnega turnirja šahistk je zmagala le Markovićeva, vse ostale partije so se končale z remiji. Rezultati: Marković : Bojković 1:0, Mičić : Kahijani remi, Bocari : Marić remi, Gaprindašvili : Fojšor remi, Vojska : Nikolin remi. **Vrstni red:** Nikolin 2,5, Fojšor in Mičić 2, Vojska 1,5 (1) itd.

PREJELI SMO

Protest proti dvoličnosti športnih forumov

Člani predsedstev Zveze tabornikov Slovenije, Partizana Slovenije in Planinske zveze Slovenije so na sejah dne 1. in 4. marca razpravljali o predlogu razdelitve sredstev javnih financ, namenjenih za športno dejavnost v letu 1991. V razpravah so poleg vprašanj, povezanih z razdelitvijo denarja, odpirali tudi vprašanja o vlogi in položaju množičnih športnih organizacij v športni zvezi Slovenije.

Javnost opozarjamo, da jo ustvarjalci športne politike zavajajo z zvenečimi besedami o prizadevanjih in naporih za to, da bi postali športen narod in da bi šport postal prvina kakovosti življenja večine naših ljudi.

Taborniški odredi, planinska društva in društva Partizan pokrivajo velik del programov športne rekreacije in športne vzgoje v Sloveniji in so z odobravanjem pritrdili novim izhodiščem za razvoj športa v Sloveniji. V njih so videli resnično možnost za večje vrednotenje organizacij, ki razvijajo šport za vse.

*Žal se letos nadaljuje dolgoletno zapostavljanje množičnih športnih organizacij, ki vseskozi načrtno skrbijo za uveljavljanje športne rekreacije med ljudmi. Soočeni smo z globalnim razkorakom med razglašanimi cilji in vodenjem dnevne politike. Če bi obveljale besede, zapisane v dokumentih slovenske vlade in njenega upravnega organa za šport ter Športne zveze Slovenije, bi država morala prispevati več sredstev za **ozaveščanje ljudi,** da bi se opredeljevali za športno aktivnost, **vzdrževanje in gradnjo objektov,** v katerih izvajamo rekrecijo in usposabljamo kadre, **vzgojo kadrov, raziskovanje in razvijanje** novih oblik športne rekreacije in, kar je nam še posebej pomembno, **mrežo** organizacij, prek katerih izvajamo dogovorjene usmeritve.*

Z več kot šeststotimi osnovnimi organizacijami smo prisotni v vseh slovenskih krajih. Iz leta v leto je namenjen manjši delež sredstev za programe množičnega športa. S temi sredstvi vedno težje izvajamo tiste oblike, ki sodijo v nacionalni program. Da mnoge osnovne organizacije sploh še delujejo, je zasluga amaterskega-ljubiteljskega dela njihovih članov. Ti so zaradi takega odnosa do športne rekreacije vedno manj motivirani in pripravljeni delati.

Obenem ugotavljamo, da se zaradi takega ravnanja zmanjšuje športna aktivnost, predvsem socialno šibkih in mladine.

Po predlagani razdelitvi denarja naj bi Republika Slovenija iz proračuna letos namenila 720.000 din za programe športne rekreacije, kar je manj kot 3 odstotke razpoložljivega denarja. Menimo, da je to posmehovanje opredeljenim ciljem v športu. Zato vse tri organizacije protestiramo in zavračamo tako pripravljeno razdelitev. To je zrcalo našega položaja v športni zvezi Slovenije, zato smo se omenjene tri organizacije dogovorile za usklajeno delovanje v prizadevanjih za odmero večjega dela denarja za športno rekreacijo in delovanje množičnih organizacij Zveze tabornikov Slovenije, Partizana Slovenije in Planinske zveze Slovenije. Dogovarjanje o globalni in podrobni delitvi finančnih sredstev mora potekati v soglasju z nami – tako v okviru športne zveze, kot z državo.

***Tone Simončič,** predsednik, za predsedstvo Zveze tabornikov Slovenije, **Rado Cvetek,** predsednik, za predsedstvo Partizana Slovenije, **Andrej Brvar,** predsednik, za predsedstvo Planinske zveze Slovenije*

Zasedanje FISA v Zagrebu

ZAGREB – V hotelu Esplanade se bo danes začelo redno letno zasedanje Mednarodne veslaške zveze (FISA). Ob poročilih o delu in načrtih za naslednje obdobje bodo v Zagrebu med drugim določili sodnike za olimpijske igre v Barceloni in sprejeli pravilo, da bo uradni jezik na vseh mednarodnih regatah angleščina namesto francoščine. Kot je povedal član izvršnega komiteja FISA **Miljenko Finderle,** bodo naši veslaški delavci na tem zasedanju začeli pripravljati teren za kandidaturo Zagreba za svetovno prvenstvo leta 1995 na Jarunu, o čemer bo odločal kongres FISA avgusta letos med svetovnim prvenstvom na Dunaju.

SKL – ŽENSKE

Ježica ml : Slovan 75:68 (36:30)

LJUBLJANA – Dvorana OŠ F. Bevka, gledalcev 5, sodnika Matjačič (Kr), Glušac (LJ).

JEŽICA ml.: Magušar 2, Žen 28, Cedilnik 6, Mrzlikar 14, Šporn 3, Radivojčevič 7, Kečan 15.

SLOVAN: Rožič 6, Bosnič 13, Čadež 10, Lukić 3, Spalević 9, Suvorov 12, Mikavčič 15.

V zaostali tekmi 17. kola I. SKL so domače igralke teže premagale svoje nasprotnice, kot so predvidevale pred začetkom. Tekma je bila videti bolj kot prijateljsko srečanje. (V. R.)

Za prometne predpise se ne zmenijo

LJUBLJANA, 6. marca – Na območju UNZ Ljubljana okolica se je v lanskem letu zgodilo 3671 prometnih nesreč. Prometniki pravijo, da z varnostjo na cestah, zlasti na magistralnih, še zdaleč ne morejo biti zadovoljni, pa čeprav je v lanskih nesrečah umrlo »samo« 50 ljudi, medtem ko je bilo leta 1989 kar 82 smrtnih žrtev.

Med lanskimi nesrečami je bilo 441 takih, v katerih so se vozniki ali drugi udeleženci prometa huje ali lažje ranili (vsega skupaj je bilo 250 huje in 423 lažje ranjenih), policisti so obravnavali 25 nesreč z večjo gmotno škodo in 2339 takih, ki so jih šteli kot prekršek.

● Med lanskimi katastrofalnimi poplavami, ki so med drugim prizadele tudi domžalsko in kamniško občino je občanom pri reševanju pomagalo 191 policistov. Sodelovali so pri štirih reševalnih akcijah v gorah in poskrbeli tudi za 84 nujnih prevozov k zdravniku.

Da se vozniki bolj malo zmenijo za prometne predpise, priča podatek, da so jih lani več kot 12.800 prijavili sodniku za prekrške, še bolj pa to potrjuje na kraju prekrška izrečenih več kot 30.000 denarnih kazni. Za dobro desetino le-teh so morali policisti napisati plačilne naloge.

Omenimo lahko še, da so na območju UNZ Ljubljana okolica oziroma v osmih občinah, ki jih pokriva ta uprava, z alkotestom preizkusili več kot 13.000 voznikov, začasno izločili iz prometa 2999 vozil in voznikov in vzeli 361 prometnih dovoljenj oziroma registrskih tablic. Tujim avtomobilistom pa so izročil 5456 pisnih opozoril.

Gospodarski kriminal v Gavrilović

SISAK, 6. marca (Tanjug) – Služba družbenega knjigovodstva v Sisku je vložila kazensko prijavo proti bivšemu predsedniku poslovodnega odbora mesne industrije Gavrilović Borislavu Mikeliću in 14 odgovornim osebam tega petrinjskega podjetja. Utemeljeno so osumljeni gospodarskega kriminala. Med prijavljenimi je tudi sedanji vršilec dolžnosti poslovodnega odbora Mladen Mikulić, ki je prevzel to dolžnost takoj po nedavnem odstopu Borislava Mikelića.

Delo Iks,
druga stran
iz prve roke!

Morila je tudi tako, da je bolnikom dala »vdihniti vodo«

Sestro Waltraud Wagner dolžijo za 30 od skupno 42 umorov v dunajski bolnišnici – Tožilec poudarja, da so se obtoženke počutile kot »gospodarice življenja in smrti«

OD DOPISNIKA TANJUGA

DUNAJ, 6. marca – Sodnik Peter Straub je 32-letno medicinsko sestro Waltraut Wagner, ki ji sodijo zaradi umorov pacientov v bolnišnici v dunajskem predmestju Lainz, vprašal: »Gospa Wagner, kaj razumete pod 'rešiti'?«

»Z injekcijo rešiti človeka bolečin,« je odgovorila Wagnerjeva.

»Kdaj je pacient 'rešen'?« je vprašal sodnik.

»Nekateri ležijo dolge tedne in kar ne morejo umreti, zato sem mislila, da sem jih s tem pomagala,« se je glasil odgovor.

»Gospa Wagner, kaj razumete pod usmiljenjem?« je vztrajal sodnik.«

»Da lahko pomagam«, je odgovorila Wagnerjeva.

S temi besedami opisuje Waltraud Wagner zločine, ki jih je v minulih letih sama in še s tremi drugimi medicinskimi sestrami izvedla v bolnišnici v Lainzu.

Medicinske sestre Waltraud Wagner ter 29-letna Irene Leidolf, 28-letna Maria Gruber in 51-letna Stefania Mayer so osumljene, da so skupaj izvršile 42 umorov. Na začetku procesa 28. februarja je javni tožilec poudarjal, da so se obtožene počutile »gospodarice življenja in smrti«, da pa je bilo v bolnišnici, kjer so se dogajale vse te strahote, tudi sicer dovolj priložnosti za takšno ravnanje.

Pomožne medicinske sestre so lahko po svoji lastni presoji delile zdravilo, poleg tega pa jih med nočnimi dežurstvi ni nihče nadzoroval. Obtožene in njihovi odvetniki pa si očitno prizadevajo, da bi vse skupaj prikazali kot »pomoč pri umiranju«, poleg tega pa zatrjujejo, da je število žrtev precej manjše.

Waltraud Wagner dolžijo za 30 od skupno 42 zločinov. Paciente je morila tako, da jim je dajala različna zdravila, kot so rohipnol, valium, dominal forte, ljudem, ki sicer niso bolehali za sladkorno boleznijo, je dajala insulin, nekatere pa je umorila tako, da jim je dala »vdihniti vodo«, tako da so se zadušili. Zdaj trdi, da je hotela s tem bolnike rešiti bolečin.

Temu njihovemu »usmiljenju«, ki je močno spominjal na evtanazijo – omenjeni termin je na procesu uporabil javni tožilec – pa je na procesu obramba dodala še sinonime kot so »pomoč«, »rešitev«, »lajšanje bolečin« … nikakor pa ne umor.

Zato sta sodnik in tožilec od obtoženih zahtevala, naj pojasnijo, kaj zanje pomenijo ti termini, vendar pa na to svoje vprašanje vedno nista dobila odgovora.

Tako Wagnerjeva ni odgovorila na ugotovitve sodnika, da ni mogoče govoriti o »lajšanju bolečin« pri tistih bolnikih, ki so potem, ko so v sapnik vdihnili vodo, hropli skoraj pol dneva.

Prvoobtožena si je prizadevala spremeniti obtožnico: skušala je spreminajti različna dejanja (niti enkrat ni omenila zavestnega umora), zanikala prejšnje izjave, zmanjševala svojo odgovornost, potem pa tudi trdila, da se posameznih stvari sploh ne spominja.

Tisk, ki sojenju posveča precejšnjo pozornost, med drugim piše, da je postal Lainz, ki je bil včasih pojem za nego starejših ljudi, »sinonim za množične umore«, sam sodni proces pa je »najodvratnejši proces tega stoletja«.

Javnost pa je bila kljub vsemu osupla nad pismom, ki ga je Wagnerjeva pisala iz zapora. V pismu, ki so ga prebrali tudi na sodnem procesu, med drugim piše: Zelo sem živčna …

Z obsodbo se bo namreč moje življenje končalo. Naj zdaj kdo reče, da porotniki niso morilci, saj tudi oni odločajo o življenju in smrti. Pred menoj je še vse življenje. Drugi so svoje življenje preživeli in imeli pravico umreti.

ZORAN ANĐELKOVIĆ

S podražitvami do lepega »zaslužka«

PRIŠTINA, 6. marca (Tanjug) – Varnostni center v Uroševcu je zaradi utemeljenega suma o zlorabi službenega položaja vložil kazensko prijavo proti vodji nabave v površinskem kopu rudnika Belaćevec Fehmiju Prebrezi, direktorju Trgovine v Uroševcu Fadilu Govoriju in vodji poslovalnice zagrebške Kemikalije-Velkem v Prištini Fadilu Drnoglavi. Zaradi pomoči pri izvrševanju kaznivega dejanja pa so prijavili kooperanta obrtne zadruge Tehno-Lovćen na Cetinju Svetozarja Vujovića in lastnika zasebnega podjetja Tehno-Komerca v Prištini Samija Hashanija.

Kot je rečeno v sporočilu, so Prebreza, Govori in Drnoglava zlorabili službeni položaj in z večkratno podražitvijo blaga, ne da bi ga resnično prodali, zagotovili pozitivno finančno razliko za račun Tehno-Komerca in Tehno-Lovćena. Zaslužek v višini 4,8 milijona dinarjev so si razdelili med sabo, oškodovani pa so bili Elektrogospodarstvo Kosova in prištinska in uroševska podjetja. Prijavljene so aretirali, na begu je le Prebreza. Zaradi suma o vpletenosti v ta nezakonita dejanja so vložili kazenske prijave še proti štirim vodilnim delavcem podjetij v Prištini in Uroševcu.

Prehitro s fičkom

MARIBOR, 6. marca – V torej zjutraj okoli 4.30 se je po cesti med Sovičem in Gradiščem peljal 20-letni Stanko Vidović iz Spodnjega Leskovca. Ko se je s fičkom pripeljal iz Dravcev, ga je v nepreglednem ovinku zaradi neprimerne hitrosti zaneslo na desno stran in potem še s ceste, nakar se je vozilo prevrnilo in kotalilo po pobočju okoli 50 metrov. V nesreči se je hudo ranil 19-letni Miran Drevenšek iz Zgornjega Gruškovja, ki je med prevračanjem padel iz vozila. (Z. Š.)

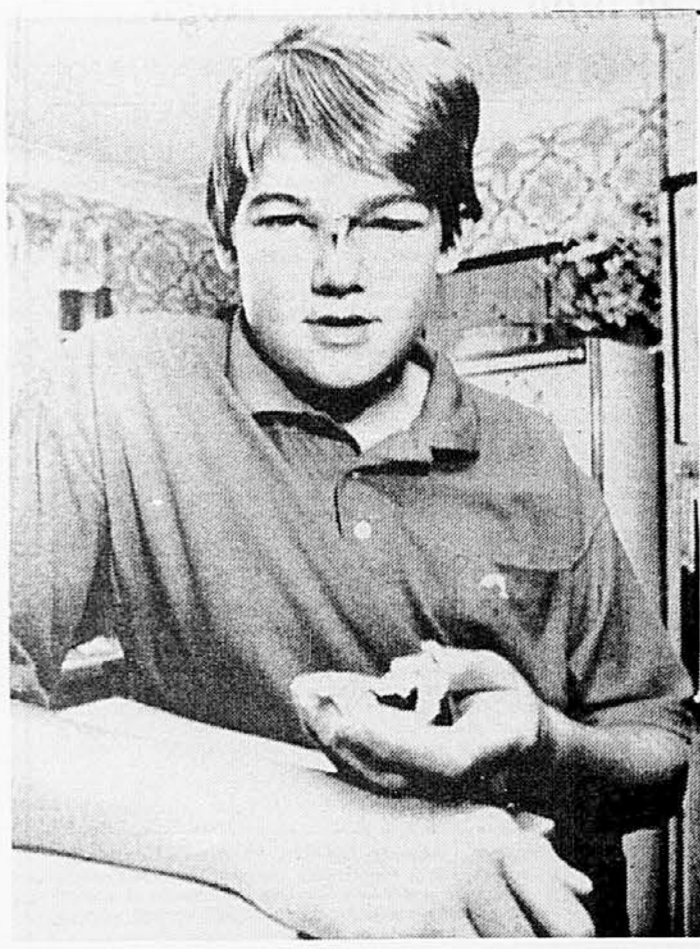

Žogica za golf v mikrovalovni pečici

SYDNEY, 6. marca – Skoraj neverjetno je, česa vsega se ljudje domislijo in kakšno srečo imajo ob teh svojih pogruntavščinah. Eden od srečnežev je tudi 15-letni Avstralec Mark Harriman, ki, kot kaže, hoče postati velik igralec golfa in zaradi tega tudi pridno trenira.

Zaradi nenehnega udarjanja je njegova žogica za golf malce zgubila pravo obliko in Mark, fantič je pri teh letih zelo varčen, je sklenil, da ji bo skušal vrniti prvotno okroglost. Da bi žogico lažje oblikoval, jo je vtaknil v mikrovalovno pečico in jo začel segrevati. A zgodilo se je skoraj tako, kot tistim, ki hočejo v teh pečicah pripraviti mehko kuhano jajce. Žogica je v pečici eksplodirala, ker pa je trša od jajca, je pečica skoraj uničena. Največji del žogice je prebil steklena vratca in priletel Marku naravnost v obraz.

Zlomljen nos bo zdaj Marka spominjal na njegov »izum«, na srečo pa žogica fantu ni poškodovala oči. (Telefoto: Reuter)

Pomagal je podirati spomenik

VALJEVO, 6. marca (Tanjug) – Iz sekretariata za notranje zadeve v Valjevu so sporočili, da so na občinskem javnem tožilstvu zaradi kaznivega dejanja po zakonu o kulturnih dobrinah Republike Srbije vložili kazensko prijavo proti podpredsedniku srbskega četniškega gibanja in bivšemu delavcu kazensko-popravnega doma za obsojene mladoletnike v Valjevu Aleksandru Stefanoviću. Utemeljeno je osumljen, da je v noči s 23. na 24. februar organiziral in sodeloval pri podiranju spomenika narodnemu heroju Stjepanu Stevanu Filipoviću, političnemu komisarju valjevskega partizanskega odreda, ki so ga sovražniki in domači izdajalci 22. maja 1942 obesili pred kulturnim domom v Valjevu. Na tem mestu so postavili spomenik akademskega kiparja Marjana Koskovića iz Dubrovnika, ki so ga Valjevu 6. julija 1976 podarili delovni ljudje in občani iz pobratene občine Ploče (Kardeljevo).

V valjevskem sekretariatu za notranje zadeve so tudi sporočili, da še vedno intenzivno iščejo druge udeležence tega vandalskega in neciviliziranega dejanja.

ŠTIRIINDVAJSET UR

Marihuana in kokain

LJUBLJANA, 6. marca – Na cestninski postaji avtoceste Ljubljana–Razdrto so v ponedeljek prometniki UNZ Ljubljana okolica ustavili katrco, ki jo je vozil 20-letni Blaž S. V renaultu so se peljali še 27-letni Igor C., 22-letni Marko G. in 24-letni Janez P., vsi doma iz Ljubljane. Ker so jim bili fantje sumljivi, so policisti opravili delen pregled in pri Igorju našli injekcijsko brizgalko z iglo in vato, prepojeno s kokainom. Primer so tako prevzeli kriminalisti iz UNZ Ljubljana mesto in v katrci so potem našli še 40 gramov kokaina, nato pa so tudi pri hišnih preiskavah našli mamila in sicer pri Marku 10 gramov kokaina, pri Blažu pa 200 gramov marihuane. S kazensko ovadbo so jih izročili preiskovalnemu sodniku. Igorja pa so priprli. (K. D.)

Pet vlomov v Juršincih

MARIBOR, 6. marca – V noči s ponedeljka na torek so za zdaj še neznani vlomilci (morda pa je bil en sam vlomilec) v naselju Juršinci opravili pravo malo serijo vlomov. Tako so vlomili v prostore tamkajšnje pošte, krajevnega urada, krajevne skupnosti, v gostilno in trgovino. Kot kaže, pa nikjer niso našli denarja, tako da je največ škode nastalo na objektih pri samem vlamljanju. (Z. Š.)

Občan prijel zmikavta

LJUBLJANA, 6. marca – Včeraj pozno zvečer je na železniško postajo milice prišel občan. Pa ne sam. S seboj je »pripeljal« nepridiprava, ki je malo pred tem poskusil vlomiti v golfa, parkiranega na Lipičnikovi ulici. Policisti so ugotovili, da imajo pred seboj 32-letnega Zdravka M., specialnega povratnika oziroma starega znanca policije. Pri njem so našli tudi vlomilsko orodje in dolgoprstneža so poslali v pripor. (K. D.)

Premikali so kapelico, ampak …

LJUBLJANA, 6. marca – Včeraj so se delavci Gradbenega podjetja Grosuplje lotili dvigovanja kapelice ob Cesti dveh cesarjev. Naročnik del, Ljubljanski regionalni zavod za varstvo in zaščito naravne in kulturne dediščine je namreč kakih pet metrov stran postavil nove temelje, na katere bi bilo treba kapelico »posaditi«. Grosupeljčani so pripeljali dvoje avtodvigal, vsako zmore dvigniti 40 ton, kapelico, ki je težka 50 ton, so že dvignili kakih 85 cm od tal, potem pa se je nenadoma zlomil teleskopski valj na enem od dvigal in stavba je zgrmela nazaj na tla. Na kapelici, razen nekaj manjših razpok, ni nastala kakšna večja škoda, gradbinci pa ocenjujejo, da je na dvigalu kar za sto tisočakov škode. (K. D.)

Opremil si bo lokal

LJUBLJANA, 6. marca – V noči od ponedeljka na torek je neznan nepridiprav vdrl v lokal Pod košem na Ilirski. Zmikavt je odnesel dva elektronska igralna avtomata za poker, nekaj kave, pijače in cigaret ter izginil v noč. Lastnika je oškodoval za skoraj sto tisočakov. (K. D.)

Bomba nad vasjo

ŠKOFLJICA, 6. marca – Nad vasjo Lisičje pri Škofljici je v ponedeljek domačinka našla ročno bombo. Najdbo je prijavila in ročno bombo M 10 ameriške izdelave so potem vzeli v varstvo pirotehniki. (K. D.)

Tudi trezor je odprl

MEDVODE, 6. marca – V torek ponoči se je vlomilec spravil nad Mercatorjevo trgovino na Zbiljah. V trgovini je odprl zidni trezor, vzel iz njega 58.000 dinarjev, si nabasal v malho še suhe salame, potem pa ga je vzela tema. Trgovino je oškodoval za kakih 70 tisočakov. (K. D.)

Na spolzki cesti jo je zaneslo

DOMŽALE, 6. marca – Danes, malo pred 7. uro zjutraj je prišlo do hude nesreče, ko se je 20-letna Bernardka Kolenc iz Gaberka z avtom peljala od Lukovice proti Gorenju. V blagem ovinku jo je na mokri in spolzki cesti zaneslo, najprej v desno, nato pa v levo, kjer ji je nasproti pripeljala 26-letna voznica osebnega avta Tatjana Cigala iz Solčave. Čeprav se je umikala, je prišlo do silovitega trčenja in Kolenčino vozilo je obrnilo na streho in se je prevrnilo v bližnji potok. Za Cigalovo pa je pripeljal z osebnim avtom še 18-letni Simon Podlesnik s sopotnikom Štefanom Podlesnikom in treščil v Cigalovo. Tatjana Cigale je na kraju nesreče umrla, Simon in Štefan Podlesnik pa sta bila lažje ranjena. (M. S.)

Začetek evropske doktrine na področju prometne varnosti

Strokovnjaki predlagajo skupen evropski prometni zakonik – Od leta 1957 je na cestah v državah ES umrlo dva milijona ljudi, 40 milijonov pa jih je bilo ranjenih

OD DOPISNIKA TANJUGA

BRUSELJ, 6. marca – Od leta 1957, ko je bil podpisana rismki sporazum, je v prometnih nesrečah na cestah držav, članic Evropske skupnosti, umrlo dva milijona ljudi, okoli 40 milijonov pa jih je bilo huje ali lažje ranjenih. V sedežu evropske komisije uporabljajo vojno terminologijo. Govorijo o pravi »vojni bilanci«.

V zadnjih letih je na 325 milijonov prebivalcev izgubilo življenje 50 tisoč ljudi, okoli milijon pa jih je bilo v prometnih nesrečah poškodovanih. Gmotna škoda ob prometnih nesrečah znaša vsako leto okoli 100 milijard dolarjev. To pa pomeni, da precej presega nacionalni proizvod Portugalske, Grčije ali Irske.

Kaj storiti? S tem vprašanjem se je ukvarjalo sedem uglednih evropskih strokovnjakov za prometno varnost, ki so po več mesecih prav te dni končali svoje delo. Ugotovili so, da bi lahko do konca desetletja število človeških žrtev, pa tudi gmotno škodo zmanjšali za 20 do 30 odstotkov. Morda bi lahko število nesreč zmanjšali celo za polovico, če bi se izboljšale razmere v državah, kjer je največ prometnih nesreč. Na Portugalskem tako na milijon prebivalcev v prometnih nesrečah umre 335 ljudi, na Nizozemskem pa le 92.

Strokovnjaki predlagajo sprejetje skupnega evropskega prometnega zakonika. Njihov projekt so v Bruslju prikazali tudi kot začetek evropske doktrine na področju prometne varnosti. Sestavili so seznam 67 ukrepov, ki bi močno vplivali na izboljšanje prometne varnosti v Evropi.

Začeli naj bi z obveznimi in rednimi tečaji prometne kulture, ki bi jih obiskovali predšokski otroci. Poleg tega naj bi uvedli evropsko vozniško dovoljenje, s katerim bi zahtevali enako usposabljanje in enake izpitne kriterije. Hkrati priporočajo uvedbo angleškega sistema, po katerem vozniku, ki je komaj opravil izpit, v prvih dneh vožnje obvezno pomaga bolj izkušeni voznik.

Hitrost naj bi omejili na 30 do 50 kilometrov v naseljih, oziroma na 130 kilometov na cestah. Tarča so prdvsem Nemci, ki so se tudi takoj uprli, češ da jim evropska komisija nima pravice določati, s kakšno hitrostjo naj vozijo po lastnih cestah. Kljub temu pa bo zmanjšana hitrost ostala ena od glavnih določil novega prometnega zakonika. Z njo bodo seznanili tudi avtomobilsko industrijo, ki naj bi se preusmerila na izdelovanje avtomobilov za »mirno vožnjo«. Kljub vse strožjim predpisom, s katerimi omejujejo hitrost, v avtomobilski industriji še vedno proizvajajo avtomobile, katerih hitrost že skorajda ne pozna meja.

Varnostni pasovi bodo obvezni za vse sedeže, otroke pa bo prepovedano voziti v avtomobilu, če v njem ne bo posebne varnostne opreme. Uvedli naj bi tudi enotno cestno signalizacijo, vozniki pa naj bi podnevi in ponoči vozili s prižganimi lučmi. Tudi na alkohol niso pozabili. V nobeni državi, ki je članica Evropske skupnosti, vozniki ne smejo voziti z več kot pet promila alkohola v krvi. Statistika je namreč potrdila, da je največ nesreč tam, kjer ljudje največ pijejo. Na Portugalskem, kjer je poraba alkohola velika, je tudi največ nesreč. Vendar pa tudi evropski strokovnjaki vedo, da se vsega ne da rešiti s predpisi: Portugalci že zdaj ne smejo voziti z več kot pet promila alkohola v krvi, kljub temu pa so po številu nesreč še vedno na prvem mestu.

ŠIME VUČKOVIĆ

NOČNA KRONIKA

Da ne bi vedno začenjali s pivci, bi tokrat omenili nekaj vsaj na začetku hudo resnih in treznih ljudi, ki so pač zatavali za šank. Mimogrede, debate niso bile nič drugačne kot sicer. Problemi Pakraca in ostalih žarišč veselih Srbov, kaj je s specialci in domorodci, kaj se sploh dogaja, pa seveda čakanje na trenutek, ko bo do podobnih dogodkov prišlo v »Fužinama« ali »Jaršama«, »Štepanjskem selu« ali pa kje drugje. Ko se bodo tudi tu hoteli odcepiti ali zahtevati avtonomijo. Ko pa tudi resni možje zvrnejo kakšnega, so glasnejši in še konstruktivnejši, debate stečejo. Koga je treba prijeti, kaj storiti z novo vlado, ko si bo zgradila sveže vile, vikende in nabavila nove avtomobile in se spet zasitila kot stara in ali je to sploh potrebno, in pa, kdaj se bomo v njej sploh vsi zvrstili, da bomo vsi preskrbljeni. No, potem pa še kozarček in že stečejo intimne zgodbe …

● In nato je v križišču Litijske in Hradeckega ulici obležal na pločniku Silvester V. Bil je od pijače tako prizadet, da so ga morali dostaviti v Klinični center.

● Tudi z obračališča avtobusa v Kamni Gorici se je oglasil avtobusni šofer. V vozilo je zašel Josip P. in zmerjal potnike, jih žalil, prav tako pa se je spravil na šoferja. Odstranili so ga.

● Na Trgu OF so na postaji mestnega prometa odkrili Romana P. Možak je ležal na tleh in spal. Bil je takšen, da so ga morali z reševalnim vozilom odpeljati v Klinični center. M. S.

V požaru 9 mrtvih

COLORADO SPRINGS, 6. marca (AFP) – V ponedeljek zjutraj je v tukajšnjem domu Crystal Spring Estate za ostarele in bolne izbruhnil požar, je sporočila policija. Bilo je devet mrtvih in 14 ranjenih; osem jih je umrlo takoj, eden pozneje v bolnišnici, šest poškodovanih pa je v pljuča dobilo preveč dima. Osebje je ogenj odkrilo kmalu po polnoči v sobi, v kateri je dovoljeno kaditi, gasilci pa so ga ukrotili šele čez šest ur, je sporočil njihov predstavnik. Očitno so krivi vsi v domu, je izjavila predstavnica mestnih oblasti, glede zgradbe pa vse kaže, da je popolnoma uničena.

V podtalnici spet preveč nitratov

ŠIKOLE, 6. marca – Vse kaže, da se je čas gnojenja na njivah Dravskega polja že pričel. Tako si vsaj Bistričani razlagajo porast koncentracije nitratov v pitni vodi, ki jo iz dravske podtalnice črpajo v bližini Šikol in jo za pitje uporabljajo predvsem prebivalci tega dela Dravskega polja.

Dovoljeno količino, 10 miligramov nitratov v litru vode, je pitna voda iz dravske podtalnice dosegla že novembra lani, v lanskem decembru se je vsebnost nitratov povečala na skoraj 11 miligramov v litru vode, februarja letos pa je to številko presegla še za dve desetinki.

Trenutno gre sicer za minimalne prekoračitve in zato bolj kot izidi zadnjih meritev zbuja skrb sicer počasno, pa vztrajno naraščanje vsebnosti nitratov v dravski podtalnici, saj se prava sezona gnojenja z dušičnimi gnojili šele pričenja. Vodo bodo tudi v prihodnje kar najbolj skrbno nadzorovali delavci mariborskega Zavoda za zdravstveno varstvo, ki vzorce vod iz šikolskih vodnjakov jemljejo vsak teden.

V. S.

Tatici, obloženi z namiznimi prti, so krepko zvišali kazen

Po pritožbi tožilca je Rifija Nuhanovič namesto devetih mesecev dobila kar leto in pet mesecev zapora

LJUBLJANA, 6. marca – Rifiji Nuhanović iz okolice Zvornika, stari 24 let je ljubljansko višje sodišče na pritožbo javnega tožilca krepko zvišalo zaporno kazen za nadaljevano kaznivo dejanje tatvine, saj je menilo, da prvostopenjsko sodišče ni dovolj upoštevalo vseh zanjo oteževalnih okoliščin, med drugim pa tudi ne negativnih podatkov o njenem dosedanjem življenju.

Ženska zaradi podobnih tatvin ni bila prvič pred sodiščem, celo več, zadnja leta jo vsako leto za nekaj mesecev ali še dlje spravijo v zapor. Tokrat so jo obsodili zá pet tatvin, ki jih je vse izpeljala dokaj predrzno. Delala se je, da prodaja namizne prte in je vstopala v odklenjena stanovanja in hiše, tudi če so bili stanovalci doma. Če so jo zalotili, je imela takoj pripravljen izgovor in tudi blago – s seboj je v resnici nosila prte, spotoma pa je brskala po predalih za denarjem in zlatnino. Zgodio se je tudi, da jo je stanovalec zgrabil, vendar se je navadno spretno izmaknila in zbežala.

Vse skupaj je lani trajalo dva meseca, od marca do 13. maja, ko je v enem dopoldnevu v Šiški izpeljala kar tri podvige. Po obvestilu in opisu ene od stanovalk so jo miličniki izsledili, ko pa so jo hoteli legitimirati, so odkrili, da je brez osebne izkaznice. Izkazalo se je, da ta dokument hranijo že od marca na postaji milice Vič, kjer jo je prijavila ena od njenih prvih žrtev, iz te »serije« seveda, in ji je uspela vzeti izkaznico, še preden je tatica zbežala.

Za teh pet tatvin v okviru nadaljevanega kaznivega dejanja tatvine so ji na temeljnem sodišču izrekli devet mesecev zapora, pritožbeni senat pa ji je kazen zaradi vseh omenjenih okoliščin in očitne nepoboljšljivosti povišal na leto in pet mesecev zapora, upoštevaje ji v dobro, da je samohranilka z dvema otrokoma. Že od aretacije naprej je za zapahi.

B. G.

DELO
plus X iks
KO TE MRTVEC PRIME ZA ROKO …

Srhljiva mariborska zgodba je znana: zdravnica je opravila mrliški ogled in pripeljano osebo razglasila za mrtvo. Pa ni bila. Na oddelku za patološko morfologijo je »truplo« nenadoma »oživelo«. Pomočnik obducenta je začutil dotik, potem pa v neizmerno grozo opazil, da mu »pokojna« skuša nekaj povedati …

V Delu X preberite nadaljevanje – kolikor ga doslej je, kajti zadnjo besedo o odgovornosti zdravnice bodo izrekli najuglednejši zdravniki. Ti, kolikor vemo, ne obsodijo tako zlahka koga iz svojih vrst …

V podobnem primeru so v sosednji Avstriji zdravnika, ki sta neko starko na podoben način razglasila za mrtvo, nemudoma suspendirali. Najbrž umesten ukrep, kajti dokler se splet okoliščin – nedvomno zapleten tudi v mariborskem primeru – ne bo razjasnil, so jima tako odvzeli možnost ponovitve tako usodne napake.

Pa v Mariboru?

Zdravnice niso suspendirali. Pač pa naj bi nekaj mesecev ne opravljala mrliških ogledov …

PREJELI SMO

Parkiranje na lastno odgovornost

V Ljubljani lahko dolge tedne neovirano parkirate na neoznačenem prostoru, ki je za parkiranje videti prav primeren, potem pa lepega dne pristopi gospod prometni policist in vas oglobi. Poleg vašega vozila stoji še deset prav tako parkiranih vozil, ki ostanejo brez mandatne kazni. V čem je bridka šala?

Skušajmo malo osvetliti ta ljubljanski prometni fenomen s konkretnimi primeri.

Neoznačeni prostori, na katerih ni niti izrecno dovoljeno niti izrecno prepovedano parkiranje, so dan za dnem zasedeni s parkiranimi avtomobili. Nihče jih ne preganja, ne zatika jim za brisalce listkov z mandatnimi kaznimi, ne odvaža s pajkom – skratka, vse je videti v najlepšem redu, človek ima občutek, da ravna prav in da ni nikomur v napoto.

Nekoč pa vas pri izpeljavi s takšnega prostora zaustavi gospod prometni policist in zahteva 150 dinarjev kazni, češ da je tamkaj parkiranje prepovedano.

Pogledate za brisalec svojega avtomobila, za brisalce drugih parkiranih avtomobilov – nikjer kaznovalnega listka. Vprašate gospoda prometnega policista kje so listki. Odvrne, da »raje čaka« na voznike. Do kdaj? Do večera, če je treba, saj ima čas, ker je v službi!?

Naslednjega dne na istem mestu spet po starem običaju parkirajo avtomobili, gospoda prometnega policista ni, likstkov ni, življenje teče dalje, kot bi se nič ne zgodilo.

In kaj sedaj? Ali smete tudi vi parkirati vozilo tako kot drugi? Se ne bo spet pojavil gospod prometni policist in vas oglobil, ker se mu bo ravno tako zazdelo?

Odgovorov seveda ne morete poznati, zato bom zdaj zastavil ljubljanski prometni policiji iz občine Center nekaj zelo konkretnih vprašanj in vljudno prosil za prav tako nedvoumne odgovore.

Okrog Trga osvoboditve, nekdanjega in prihodnjega Kongresnega trga, je precej možnosti parkiranja izven uradnega parkirišča, kjer je treba plačevati na dve uri, kljub temu pa čez dan pogosto ni več prostega mesta.

1. Na pločniku od Titove ceste do Wolfove – torej pred Kazino in naprej do Stefanela – so vsak dan parkirani avtomobili.

Vprašujem: Ali je tamkaj dovoljeno parkirati brez strahu pred gospodom prometnim policistom?

2. Na zgornjem koncu Trga osvoboditve, kjer je izvoz na Kardeljevo cesto in s Kardeljeve na trg, stoji spomenik, levo in desno od njega vsak dan parkira kakšnih osem avtomobilov.

Vprašujem: Ali je tamkaj dovoljeno parkirati brez strahu pred gospodom prometnim policistom?

3. Na zgornjem delu Trga revolucije, pred trgovino Planike in dalje ob Kardeljevi cesti mimo avtobusne postaje tja do Šumija, je vsak dan parkiranih še veliko več avtomobilov.

Vprašujem: Ali je morda tamkaj dovoljeno parkirati brez strahu pred gospodom prometnim policistom?

Nikjer na omenjenih mestih nisem zasledil prometnih znakov, ki bi izrecno prepovedovali parkiranje, ustavljanje ali bi kako drugače obveščali voznike, da bodo v primeru parkiranja kaznovani. Zato bom svoje razmišljanje sklenil z nekaj preprostimi ugotovitvami.

● Če je na katerem od opisanih prostorov parkiranje izrecno prepovedano in to moti promet, zakaj potem vozniki tamkaj lahko parkirajo že tedne, mesece in leta? Ali ni v tem primeru **dolžnost** prometne policije, da takšno prepovedano in škodljivo parkiranje prepreči s postavitvijo ustreznih znakov in rednim vsakodnevnim kaznovanjem?

● Če parkiranje ni izrecno prepovedano in tudi ne ovira prometa, naj prometna policija **ne kaznuje** voznikov, ki tamkaj parkirajo, in to niti enkrat mesečno niti enkrat letno, temveč naj voznike in vozila pusti pri miru.

● Če prometna policija **niti sama ne ve dobro,** ali je parkiranje prepovedano ali ne in in zakaj naj bi bilo prepovedano, ali naj bi voznike preganjala ali ne, ali naj bi svojo dolžnost opravljala ali ne potem pač pride do takšnega stanja, kakršno imamo sedaj.

Dragi someščani, parkirate torej na lastno odgovornost! **Od dobre volje** gospoda prometnega policista je odvisno, ali boste plačali mandatno kazen za napačno parkiranje, ali jo bo samo vaš parkirni sosed, vi pa ne, ali pa bo morda ravno obratno.

Na takšno parkirno anarhijo kot meščan mesta Ljubljane ne pristajam! Preveč plačujem za svojo policijo, za registracijo vozila, uporabo cest, cestni dinar in kaj vem za kaj še vse!

Že naprej se prometni policiji postaje Ljubljana Center prisrčno zahvaljujem za naprošene odgovore, ki bodo vsekakor zanimivi za večje število voznikov, vsekakor pa vse tiste, ki so primorani včasih parkirati na območju Trga osvoboditve, upajmo da kmalu spet Kongresnega trga.

PETER LOGAR,
Pod topoli 71,
Ljubljana

DELO plus

J. P. GAREN

VEČERNI UDAREC

24. nadaljevanje

»Pri tem vam žal ne morem pomagati. Warren ni nikoli govoril o svoji preteklosti. Enkrat ali dvakrat sem nekako razumel, da je živel v inozemstvu, ne bi pa mogel ničesar trditi.«

»Se je udeležil druge svetovne vojne?«

»Mislim, da ne. Vsekakor ni nikoli pripovedoval o vojnih spominih.«

Res je, Barfield mi ni bil v nikako pomoč! Poslovil sem se od njega, vedno tako dostojanstvenega v temni obleki. Manjkala sta mu le še polcilinder in dežnik, pa bi bil pristen gentleman.

Preden sem se vrnil domov, sem se oglasil še pri Joeju, v upanju, da bom naletel na Billa Landona. Moje pričakovanje me ni prevaralo. Zadovoljno je sedel ob kozarcu priljubljenega Cinzano-dry.

»Jonny,« se je brž oglasil, »eno samo informacijo sem lahko ujel. Eden mojih mladih poročevalcev je študiral na isti univerzi, s katere je bil Tullner izgnan. Vse kaže, da je moral Senat izreči tako težko kazen, ker je bil Douglas vpleten v neko zadevo z marihuano. Celo zadevo pa so seveda potlačili, tako da policiji ni nič prišlo na ušesa.«

»Moram pa že reči, da imajo Tullnerjevi otroci posebno nagnjenje do mamil. O Warrenu še vedno nimaš nič novega?«

»Ne! Imaš morda kakšno drugo nalogo zame?«

»Lotiti se moraš poizvedovanja v najožji okolici vile Independence in izvedeti, če ni bil tam na večer umora parkiran tuj avtomobil.«

Na kratko sem mu razložil svojo teorijo, in obljubil mi je, da se bo nemudoma lotil potrebnih poizvedb.

Deseto poglavje

Zaradi prometnih zastojev sem prišel domov šele ob sedmih zvečer.

Sylvia me je čakala že vsa preplašena.

»Zelo sem v skrbeh, Jonny! Shirley se še ni vrnila domov!«

»Saj to vendar ni prvič, da zamuja.«

»Dogovorili sva se, da se po pouku ob pol petih dobiva pri frizerju, pa je ni bilo!«

»Je sploh šla v šolo?«

»Ja, poklicala sem njeno prijateljico Suzan Borglin. Rekla je, da jo je Shirley zapustila pred šolo ob štirih. Omenila je, da se je Shirley zelo mudilo na zmenek z menoj.«

Bilo mi je, kot da bi mi legel kos ledu na prsi. Shirley!

»Morda je imela prometno nesrečo?« sem rekel brez prepričanja.

»Ne, poklicala sem vse bolnišnice.«

Iz oči so ji privrele solze, sam pa sem v besu stisnil zobe. Če se je Shirley kaj pripetilo, je bila to moja krivda. Med sodno razpravo sem odkril, da je bila Jill Tullner zasvojena. Odgovorni so se gotovo vprašali, odkod sem to zvedel. Ker jim je bilo znano, da je bila Shirley o vsem poučena, jim ni bilo težko sklepati, odkod je izvirala moja obveščenost.

Popadel me je mrzel bes. V meni je vstajala težka mržnja. Komaj sem dihal, toda moral sem nemudoma razmisliti. Če sem hotel Shirley še pravočasno najti, sem moral takoj ukrepati? Na srečo sta mi bili znani dve stvari! Ime Ed Tyler in pa naslov, kjer se je ta tolpa shajala.

V imeniku sem brž našel telefonsko številko Tylerjevih.

Pomočnica mi je odgovorila, da Eda že ves dan ni bilo doma in da tudi ne ve, kdaj se bo vrnil.

Jezno sem odložil slušalko!

»Dobro me poslušaj, Sylvia!« sem rekel s težavo, tako me je grabil krč od razjarjenosti. »Mislim, da bom Shirley lahko našel. Zdaj nimam časa, da bi ti razlagal, kako in kaj. Napiši si tale naslov! Če ti do polnoči ne dam nobenega znamenja življenja, takoj pokliči mojega prijatelja Dixona!«

Ponovil sem ji vse informacije, ki mi jih je bila dala Shirley. Pripravljen sem bil sicer, da se, z glavo naprej, vržem v vsako nevarno zadevo, toda rad sem si zagotovil tudi svoj umik. Sylvia je imela odlično lastnost! Nagonsko je čutila odločilno težo važnih trenutkov, tako niti ni postavljala nepotrebnih vprašanj niti ni tarnala.

Brez besede si je skrbno zapisala moje podatke in me poljubila v slovo. Ob tem kratkem ljubkovanju sem začutil vse njeno upanje in vse njene strahove.

Skočil sem v svoj ford in odrinil kot dirkač, na asfaltu pa sem pustil vsaj centimeter gume. Medtem se je popolnoma znočilo. Brez oklevanja sem vozil z močnimi žarometi, ne da bi se sploh oziral na semaforje.

Na srečo so bile ob tem času ceste skoraj prazne, tako, da sem četrt ure pozneje brez pripetljaja prispel na svoj cilj.

Avto sem parkiral v majhni oddaljenosti od omenjenega kraja, ugasnil vse luči in napeto opazoval.

Yvonne Whittal:

KAROOJSKI UROK

19. nadaljevanje

»Lisa, kje si?« jo je zaskrbljeno vprašal Josh, ko je Kate odšla.

»Tu sem, Josh,« ga je potolažila. Prevezala je vrv okoli drevesnega debla, preskusila, ali bo vzdržala njeno težo, potem pa sedla na rob vodnjaka. »Prihajam k tebi.«

»Padla boš.«

»Ne, ne bom,« ga je potolažila in pomislila, da si je kot nalašč oblekla stare kavbojke in navadne čevlje. Bila je hvaležna usodi, da je [illegible] odpravljala v gore. Z nogami se je opirala na izbokline v grobi steni vodnjaka, se pazljivo spuščala, a le malo je manjkalo, da ji plesniv zadah ni vzel sape. Hip nato je začutila pod nogami dna. Lisa se je umirila, počakala, da so se ji oči v njej privadile na temo, potem pa se je malo odmaknila in ga premerila. »Naj te pogledam.«

Pozno popoldansko sonce je v odprtino vodnjaka poslalo poševen žarek, ravno dovolj svetal, da je videla buško na otrokovem čelu in proge umazanije na njegovih licih. [illegible] ni gleženj pa je bil tako zatekel, da se je kar zdrznila, ko ga je potipala.

Tako utesnjena je težko delala, a posrečilo se ji je, da je [illegible] svoje stare bombažne bluze in ga uporabila kot povoj. Takrat ji je Josh v solzah dejal:

»Oprosti, Lisa.«

»Saj vem, da ti je žal.«

»Si zelo jezna name, ker te nisem ubogal?«

»Morala bi pač biti,« je priznala, »a to lahko preloživa na kasneje.«

Pustila mu je čevelj na nogi, da bi imel boljšo oporo, in mu povila gleženj z improviziranim povojem. Josh je tiho opazoval, potem pa vprašal: »Kako bova pa prišla ven?«

»Sama te ne morem spraviti ven, zato bova lepo sedela tu in čakala, dokler nama stric ne pride na pomoč.«

»Stric Adam bo strašno jezen.«

»Si kar mislim,« je odvrnila Lisa, na zunaj mirno, sama pri sebi pa je drgetala od strahu pred jezo Adama Vandeleurja. »Ti je zdaj kaj bolje?«

Josh je tiho prikimal. Vzela ga je v naročje, da ji je drobna glavica počivala na ramenu. Tako sta čakala, da pride pomoč.

Zdelo se ji je, da je to strahotno čakanje. Na pretek je imela časa, da se je sprijaznila z gotovostjo, da ji Adam Vandeleur pač ne bo nikoli odpustil. Lisa je [illegible] se je prepravila na neizogibno.

Josh je zaskrbljeno poslušal, ko je bobnenje kopit potihnilo. Spravila je skupaj spodbuden smehljaj in upala, da ga je [illegible]. Nekje nad njima je nepotrpežljivo prhnil konj, potem pa je v vodnjak zagrmel globoki glas Adama Vandeleurja.

»Gospodična Moreau? Ste spodaj?«

Peto poglavje

»Ste spodaj, gospodična Moreau?«

Lisa je težko požrla, potem pa izdavila:

»Da, tu sem.«

Adam je zamomljal nekaj, česar hvalabogu tam doli ni mogla razumeti, potem pa so grobo iztesane poteze spet prikazale v njenem vidnem polju.

»Je z vami vse v redu?«

»Da, vse je v redu.«

»Pa Josh?«

»Malo pretresen, ampak kar v redu.«

»Prav.« Adam je izginil z obzorja. Po cvilečem glasu tam zgoraj je vedela, da je z gospodarjem tudi Rolf [illegible] kaj se je zgodilo.

»Glejte, spuščam vam daljšo vrv,« je dejal Adam, ki se je spet prikazal zgoraj v odprtini. »[illegible] Ovijte jo Joshu okoli [illegible] boste?«

Vrv je zdrsnila navzdol, Lisa pa je ne da bi [illegible] v čvrsto privezala zanko okoli otroka. Morda jo bo morala trenutka kasneje, a zdaj je to njeno ljubezen in tolažbo potrebovala. [illegible]

»Ste privezali vrv okoli otroka?« je vprašal Adam.

»Da.«

»Ali se lahko držiš vrvi, tako da te preveč ne stiska v pasu, Josh?«

»Poskusil bom, stric Adam,« je negotovo odgovoril otrok.

»Prav!« Adam je nekaj ukazal nekomu za seboj, potem pa se je spet pokazal v odprtini nad njima.

»Zdaj te bom potegnil gor, Josh.«

Lisa je obstala in zadrževala dih. Gledala je, kako se je otrok počasi dvigal [illegible] od strahu kriknil:

»Vrv drsi, stric Adam!«

ANTOLOŠKA PREDSTAVITEV UR

Peščene in sončne ure pa tudi nürnberško jajčece

Vesna Bučić je v Narodnem muzeju predstavila zgodovino ur in zgodovino urarstva na Slovenskem od 16. do 20. stoletja – Čas kot človekov sopotnik

LJUBLJANA, 6. marca – Razstava ur v Narodnem muzeju je upravičeno dobila oznako, da je antološka, saj javnosti sporoča temeljno zgodovinsko pot nastanka in razvoja ur in urarstva, posebno dragoceno pa je njeno pričevanje o zgodovini urarstva na Slovenskem. Avtorica razstave Vesna Bučić, umetnostna zgodovinarka, ki že več kot tri desetletja načrtno raziskuje razvoj urarstva, je tokrat pripravila najbolj temeljit predlog tega razvoja pri nas.

Razvoj urarstva je na razstavi prikazan v zaporedju časovnega razvoja in se simbolično začne z antično sončno uro. Zajema obdobje od 16. do 20. stoletja, natančneje do začetka prve svetovne vojne. Predstavljeni so najbolj tipični primerki ur, od srednjeveških naprav dalje. Ure se nam razkazujejo v vsem svojem sijaju, najbolj pa izstopata dve sporočili: tehnična dognanost in atraktivnost, ki sta povezani s funkcionalnostjo in namembnostjo, nič manj pa za to zahtevo ne zaostaja njihova estetska vrednost. Ure so torej izraz tehične kulture in ravni uporabne umetnosti določenega časa in okolja.

Zato lahko na omenjeni razstavi občudujemo peščene in sončne ure, gotske ure z utežmi iz druge polovice 15. stoletja, stolpaste ure iz druge polovice 16. stoletja, žepne ure iz 16. stoletja, med katerimi velja posebej omeniti »nürnberško jajčece«, stolpičaste ure iz prve polovice 17. stoletja pa podne ure z nihalom, stensko uro na pladnju, uro na žago ali visečo uro, stoječo uro »pendule«, stensko uro »švarcvalderico«, stensko uro »cartel«, tabernakeljsko uro – vse iz 18. stoletja. Potem so tu stoječe ure z orlom, stebrne ure, ure v obliko portala, stenske ure v okvirju, kaminske ure, vse iz 19. stoletja, ter žepne ure iz časa na prelomu stoletja in čez.

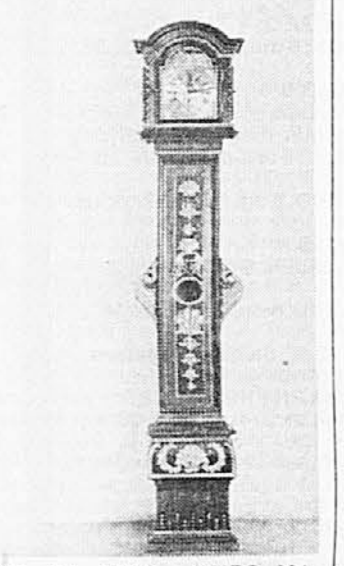

NE LE LEPA, TUDI NATANČNA – *Rokokojska podna ura mariborskega mojstra Antona Oniča iz sredine 18. stol. Podne ure so bile zelo točne zaradi dolgega nihala. (Slika: arhiv Narodnega muzeja)*

Med njimi so posebej predstavljene tiste, ki so jih izdelovali mojstri urarji na Slovenskem. Delovali so v večjih mestih (Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj, Škofja Loka, itd.) in dobro sledili drugim urarskim delavnicam in znanim imenom. V omenjenem časovnem razdobju so se namreč na naših tleh križale mnoge tudi trgovske poti in k nam so prihajali izdelki iz številnih dežel in delavnic. V glavnem so prevladovali stili, ki so bili doma na Nemškem, predvsem pa na Avstrijskem. S prehodom na industrijski način izdelave ur so znameniti urarji le še »posojali« svoja imena, ure namreč niso več nastajale v njihovih delavnicah. Posebno zanimiv je prikaz starih urnih mehanizmov iz cerkvenih zvonikov, kjer je lepo vidno, kako so te mehanizme delali najprej kovači in kako so šele pozneje prešli ti izdelki iz kovaškega v urarski ceh, ki je bil zelo strog in je imel izdelana zelo natančna navodila – pač v skladu z natančnostjo narave samih urarjev.

In kolikor je razstava vsa bleščeča zaradi izredno lepih in zanimivih primerkov ur, ki kažejo različne časovne stile, zgodovinske dogodke in celo vpliv pomembnih zgodovinskih osebnosti (Napoelon), je na drugi strani enako dragocen katalog, ki je skrbno sestavljen in senzibilno oblikovan (Ranko Novak, ki je ob avtorici Vesni Bučić razstavo tudi oblikoval) in je prava zakladnica podatkov. Že uvodno razmišljanje ravnatelja Narodnega muzeja Borisa Gombača napoveduje vso resnost celotnega projekta, ki mu sledi razmišljanje Marjete Jeršek »Človekov čas«. Jedro kataloga predstavljata dva temeljna teksta Vesne Bučić, in sicer razpravi »Ure skozi stoletja« ter »Urarstvo na Slovenskem«. Slednji je objavljen tudi v nemščini. Ta prispevek je dragocen zato, ker razkriva domet dosedanjih raziskav. Zelo nazorno predstavlja tudi precejšnje število slovenskih (na Slovenskem delujočih) urarjev in delavnic, kjer izstopajo ljubljanske delavnice, sledijo jim mariborske ter delavnice iz drugih krajev. Nekaj imen tudi izstopa, recimo znameniti matematik in topniški časnik Jurij Vega, saj je bilo manj znano, da je bil tudi inovator in urar. Omeniti velja tudi doktorja modroslovja župnika v Šmarju pri Jelšah Mateja Vrečarja, ki je dal postaviti tudi znamenito kalvarijo k sv. Roku, enega biserov naše baročne umetnosti.

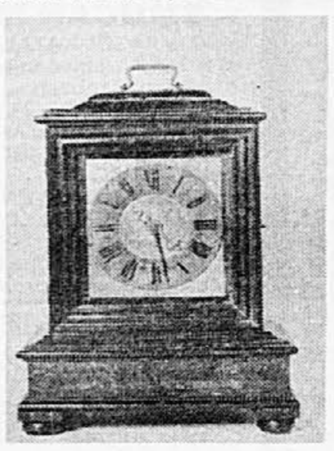

NAJSTAREJŠA LEPOTICA IZ DOMAČE DELAVNICE – *Najstarejša hišna tabernakeljska ura ljubljanskega mojstra Janeza Jurija Kerlerja iz druge polovice 17. stol. (Slika: arhiv Narodnega muzeja)*

Omenjenima razpravama sledi katalog razstavljenega gradiva (187 eksponatov) ter abecedni seznam urarjev, ki so z arhivsko dokumentacijo ali s svojimi deli izpričani kot ustvarjalci domačini ali pa so vsaj določen čas bivali in delali na Slovenskem. Vključeni so tudi podatki o obrtnikih, ki so sodelovali pri izdelavi ali popravilih ur. Za konec so objavljeni še viri in seznam uporabljene literature. Risbe v katalogu so delo Vlade Stijepića, fotografije sta izdelala Srečko in Marko Habič, prevod v nemščino je opravila Hanka Štular.

DRAGO MEDVED

VILLA CASSEL – *Čeprav je dvorec vse štiri poletne mesece, kolikor je odprt, dobesedno nabit, z njim vsako leto »pridelajo« za 150 tisoč frankov izgube. Vendar pa je njegovo poslanstvo tako pomembno, da brez težav vedno najdejo denar za njegovo vzdrževanje in ga ohranjajo pri polnokrvnem življenju.*

VIJUGANJE PO ŠVICARSKEM VALAISU (8)

Pregrešno angleško gosposko zamenjali varuhi narave

Na robu enega redkih švicarskih narodnih parkov Aletscha stoji na Riederfurki Villa Cassel, prvi naravovarstveni center v Švici

Lepoto »sončne police« nad zgornjo dolino Rhone z nekaj osamljenimi kmetijami so ljubitelji gora odkrili že zelo zgodaj. Proti koncu prejšnjega stoletja so v ta del kantona Valais začeli zahajati tudi tujci in enemu od njih je bilo tu tako všeč, da si je na 2065 metrov visoki Riederfurki postavil gradič, ki še zdaj nosi njegovo ime – Villa Cassel.

Sir Ernest Cassel, sicer po rodu Nemec, je bil na prelomu stoletja pomemben mož v Angliji. Pri 32 letih je imel že banke v Londonu, bil je uspešen finančnik, ki se ni nič manj uspešno uveljavil v politiki, med drugim pa je spravil v red še urugvajske finance in ustanovil tudi egiptovsko narodno banko. Za dodatek je bil zelo tesen prijatelj angleškega kralja Edvarda VII. In ker je imel Sir Cassel veliko prijateljev, je bilo v njegovi poletni »počitniški hišici« vedno živahno. Med obiskovalci je bila tudi njegova nečakinja, poznejša lady Mountbatten, žena zadnjega indijskega podkralja, s katero pa se vplivni finančni politik ni najbolje razumel. In tako je ob nenavadno lepi, z rezbarskim okrasjem ozaljšani in nekako poduhovljeni Villi Cassel (zgradili so jo med letoma 1900 in 1902), v zeleni samoti zrasla manjša »kočica«, kamor se je preselila bogataševa nečakinja.

Visoka britanska gospoda je dvorec Cassel kmalu spremenila v svojevrstno gnezdece pregrehe in Švicarji še zdaj pravijo, da so Villo Cassel zgradili tako blizu boga, da se o razvratu v njej med domačini ni smelo niti šepetati. No, tam niso samo veseljačili in »telovadili«, ampak so se lotevali tudi resnejših stvari. Eden resnejših je bil, denimo, tudi Winston Churchill, ki je pogosto obiskoval dvorec nad Riederalpom. Še danes vedo povedati, da se je mladi Winston najbolj hudoval nad glasnimi kravjimi zvonci, ki so motili njegovo premišljevanje. Bil je pripravljen plačati, samo da bi kmetje kravam sneli zvonce. Kmetje pa ne in ne, saj so zvonci odganjali hudobne duhove, a se je nazadnje neki brihtnež le domislil – v zvonce so natlačili travo, da niso več cingljali, in tako so krave še naprej nosile zvonce, kmetje so dobili denar, Churchill pa svoj mir.

No, po drugi svetovni vojni je gradič opustel, odkupili so ga Švicarji, a ni in ni mogel prav zaživeti, dokler pred 15 leti niso v Villi Cassel uredili centra Švicarske zveze za varstvo narave, ena tamkajšnjih najbolj množičnih ekoloških organizacij. To je bilo prvo naravovarstveno središče v Švici. Lepšega si je skoraj težko predstavljati. V pritličju s starinskim pohištvom so razstavni prostori, v katerih sta predstavljeni značilna flora in favna tega območja, v nadstropjih je 60 postelj za najbolj goreče ljubitelje narave in gora. In treba je povedati, da je center od srede junija pa do srede oktobra nenehno poln. Stoji na robu enega redkih narodnih parkov v Švici, ki nosi ime po znamenitem 23 kilometrov dolgem ledeniku Aletschu, največjem v Alpah. Pod Villo Cassel se razprostira sončna polica, na kateri so se iz vasic Riederalp, Bettearalp in Kühboden razvila med seboj povezana zimska središča, kamor spravijo prek deset tisoč gostov in ki so z dolino povezana samo z žičnico. Po ledeniku Aletschu se imenuje tudi znameniti gozd, pravijo, da je to gozd nad gozdovi, in je eden najvišje ležečih gozdov v Evropi – mogočni borovci rastejo tja do 2200 metrov visoko.

Zaradi vsega naštetega v teh krajih poleti ni nič manj živahno kot pozimi. Prek 150 kilometrov sprehajalnipoti vabi ljubitelje narave na izlete po svetu, ki vedno bolj izginja. Varuhi narave pripravljajo celo vrsto raziskovalnih taborov, popotovanj in poletnim obiskovalcem res ni nikoli dolgčas. In tako eni prihajajo zaradi neokrnjene narave, drugi samo zaradi krepilnega in osvežujočega zraka, tretji spet krepit telo. Eno z drugim in kraj pod 2927 metrov visokim Eggishornom in okrog njega z najlepšimi razglednimi točkami v švicarskih Alpah je turistični izdelek, ki je res prava mojstrovina.

KATJA ROŠ
UROŠ ŠOŠTARIČ

PERUANCI V LJUBLJANI

V glasbi je zgodovina našega naroda

Ansambel Inka Huasi iz Peruja v Ljubljani – Koncert v četrtek, 7. marca, ob 19. uri na OŠ Nove Fužine in v petek, 8. marca, v pivnici Jama – Od izvirne ljudske glasbe se v Peruju ne da živeti

LJUBLJANA, 6. marca – Ne morem reči, da prihajajo naravnost iz Peruja, ker to ne drži povsem. Člani ansambla Inka Huasi so resda »čistokrvni« Peruanci, vendar že dve leti živijo v Vidmu. Včeraj so že drugič prišli v Ljubljano in s seboj prinesli svojo glasbo, pravzaprav glasbo različnih peruanskih plemen, ki je del zgodovine njihovega naroda. To niso melodije, za katere bi človek lahko dobil note v kakšni trgovini recimo v Limi, to so melodije, ki . . .

»Vsakokrat, ko pridemo domov, se odpravimo med ljudi, tja, kjer živijo ljudstva, ki so prisiljena ostajati zunaj civilizacijskega razvoja. To so ljudstva, ki ohranjajo svoje izročilo, kjer se otroci naučijo igrati na različne inštrumente od svojih staršev in starih staršev. Tam je glasba del življenja. Poslušamo jo in si jo zapišemo, nato pa za naše nastope izberemo tiste pesmi, ki so nam najbolj všeč in ki jih seveda še nismo igrali,« pripoveduje 23-letni José Paz Grados, droban fant s tipičnimi potezami Indijanca, takega, ki smo jih bili vajeni gledati svoj čas v filmih – z nekoliko kljukastim nosom, visokimi ličnicami, privlačnih potez.

»Pri nas je takih ansamblov, kakršen je naš, veliko. Tam se od glasbe, kot jo igramo mi, ne da živeti. Dvorane so polne le ob obiskih kakšnih znanih rock ansamblov. Tako moramo zaslužek poiskati drugje. Doma vlada namreč velika revščina, brezposelnost, nerazvitost. Ko se v takem ansamblu, kot je naš, najboljši glasbenik, odloči, odide »s trebuhom za kruhom«. Ko zasluži nekaj denarja, potegne za seboj še enega, oba skupaj tretjega glasbenika. Naš ansambel Inka Huasi je prišel v Evropo skupaj. Vsi smo študentje ali pa že imamo poklic. Jaz sem medicinski tehnik, dva člana sta v zadnjem letniku medicine, eden v četrtem letniku glasbenega konservatorija . . .«

● Ansambel Inka Huasi bo imel koncert na dveh ljubljanskih šolah, jutri, v četrtek, 7. marca, pa bo ob 19. uri nastopil za »zunanje« obiskovalce na OŠ Nove Fužine na Leninovem trgu 11. V petek, 8. marca, bo nastopil še v pivnici Jama, kjer bo igral trikrat po 20 minut.

Skupina Inka Huasi nastopa po vsej Evropi, za vse koncerte pa se fantje (najstarejšemu je 28 let) dogovarjajo sami, brez menedžerja. Denar, ki ga zaslužijo, pomaga živeti domačim v Peruju. »Zase ne porabimo veliko. Denar imamo za hrano, obleko in stanovanje, preostalo pošiljamo domov,« pravi José. O domačih govori s kančkom žalosti v glasu. Domotožje ostaja kljub zavesti, da drugače ne gre. V Peruju je odhajanje od doma način življenja. José ima še tri brate in štiri sestre, vendar za zdaj o vrnitvi domov za stalno ne razmišlja, ker pač ne bi imel od česa živeti. Zato razmišlja o tem, kako bi si v Evropi zagotovil mirno ustaljeno življenje. Na »stara leta pač ne morem biti ves čas na cesti«. Ena od zamisli je, da bi v Italiji, morda v Vidmu, ustanovil šolo, kjer bi poučeval izvirno peruansko glasbo na ljudskih inštrumentih, pa tudi plese.

Stevilne inštrumente si izdelujejo sami, tako recimo sicu, posebne vrste piščal. Glasbilo sestavljata dve vrsti tulcev iz trsa ali bambusa, ki so povezani po velikosti od najkrajšega do nadaljšega. Sicer pa vseh šest članov ansambla igra vse inštrumente, pač kot to zahteva melodija. José ni hodil v nobeno glasbeno šolo. Vsega se je naučil sam.

»Noše, v katere smo oblečeni, so vse originalne. Niso kupljene v trgovini s spominki. Takrat, ko »nabiramo« glasbo, prinesemo od ljudi tudi noše, vse narejene ročno, tako kot so narejeni tudi naši instrumenti,« pripoveduje moj sogovornik v dokaj tekoči italijanščini, v katero se prikrade kakšna španska beseda, pa tudi italijanščina je mehkejša, bolj »žametna«. K nam bodo še prišli, pravi José, če jih bo le kdo povabil. Zdaj jih je pripeljal razrednik 6. c razreda z nove fužinske osnovne šole Robert Prinčič, predstavo oziroma koncert pa so pripravili učenci. Pojdite jo pogledat, ne bo vam žal.

MOJCA KAUČIČ

DELO plus Vsak petek razkriva RESNICO

Z dr. Jurijem Kunaverjem na potepanje po bregovih Soče

V zbirki Pelikan izšla knjižica Ob bregovih Soče – Na 32 straneh o vsem, kar bi izletnika lahko zanimalo o Posočju

»Soča, tako čudovita reka, da ji ni para na svetu . . .,« začne z besedami pisatelja Cirila Kosmača iz povesti Pot v Tolmin opisovati Posočje, biser med slovenskimi pokrajinami, dr. Jurij Kunaver, profesor na oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, v knjižici Ob bregovih Soče, ki je te dni izšla pri založbi Mladinska knjiga.

V knjižici iz zbirke Pelikan njen avtor na poljuden in vsakomur dostopen način opisuje Posočje z vsemi njegovimi značilnostmi, in sicer v obliki zanimivega popotovanja od izvira Soče v Zadnji Trenti pod zasneženimi vršaci do njenega izliva v Jadran. Po kratki predstavitvi ledeniške doline Trente in njenih avtohtonih prebivalcev, ki jih je vse manj, se z Jurijem Kunaverjem povzpnemo na Kaninsko pogorje, kjer spoznamo značilen visokogorski kras z razjedenim skalnatim površjem, ki je polno žlebičev, škrapelj, kotličev in brezen. Nato se spustimo na Bovško, spoznamo njegovo zgodovino in obiščemo bovške kozarje.

Potem ko se pokrajina ob Soči nekoliko spremeni, z avtorjem obiščemo Kobarid, Breginjski kot, ki je najzahodnejša točka v Sloveniji, in po sončni strani doline pridemo do Vrsna, rojstnega kraja Simona Gregorčiča oziroma Goriškega slavčka. Po ogledu Gregorčičevega slapu in Brinte počasi priromamo, kot pravi avtor, na puntarsko Tolminsko, in sicer skupaj z okoliškimi planinami in dolgimi slemeni, ki se dvigujejo med grapami Kneže, Zadlaščice, Tolminke in Volarje in kamor Tolminci že stoletja ženejo živino na pašo.

Z Jurijem Kunaverjem nato pridemo do Mosta na Soči, spoznamo pokrajine ob Idrijci in Bači, prečkamo Sočo in se povzpnemo na Goriška brda in dospemo do Nove Gorice. Sočo pa še pospremimo na njeni poti prek Furlanske nižine do Jadranskega morja. Lična knjižica nam na 32 straneh ne ponuja le spoznavanje naravnih lepot Posočja, temveč spoznamo tudi življenje tamkajšnjih prebivalcev, narečja, ki jih govorijo, in zgodovino, ki jih je zaznamovala. Med drugim je opisano predelovanje mleka v sir, saj nam avtor s sliko in besedo predstavi sirarno, in to s starimi imeni za pripomočke za pridelavo sira.

Dr. Jurij Kunaver o svoji knjižici sicer pravi, da je namenjena predvsem osnovnošolcem pri spoznavanju Slovenije, toda mi lahko mirno dodamo, da bo s svojimi zemljevidi (opremljeni so z označbami za kraške planote, morenske nasipe, kraške izvire, HE, arheološka najdišča ipd.) in slikami, ki jih je nekaj manj kot sto, postala nepogrešljiv pripomoček za vse izletnike, ki radi »romajo« v Posočje in ki bi se radi na kratko seznanili s pokrajino, v katero so namenjeni. Če pa bi želeli spoznati širše, pa nam avtor knjižice Ob bregovih Soče na koncu našteje nekaj knjig iz poljudnoznanstvene in informativne literature o Posočju.

JOŽE BIŠČAK

ZADREGA Z OSMIM MARCEM ALI LEP DAN KLIČE

Preživite praznik žena nekoliko drugače

Vsako leto se ponavlja isti program (TV bi rekla: na željo mnogih gledalcev . . .). Ob DNEVU ŽENA (ŽENSK) se na vseh straneh in ravneh razgrinjajo stari, vedno isti žgoči, nikoli rešeni problemi žensk v naši družbi. V zgodnejših časih so v podjetjih in ustanovah delili skromna darila, ki se jim je pozneje večina žensk odpovedala v humanitarne namene. Ponekod so ta dan celo olepšali s kulturno prireditvijo, z obvezno rožo, predvsem pa so se praznili kozarci »sladkega vina«.

Doma pa podobna pesmica – naučene in obrabljene fraze iz otroških ust, darila in darilca ter spet rože. Veliko rož. Vse skupaj pa skrbno ovito v celofan enodnevne pozornosti – dediščina nekega obdobja.

Toda, če praznik že je (in dokler še je, čeprav brez plačanega prostega dne), ga velja izkoristiti. Po svoje. Tudi letos, čeprav vse kaže, da ga bo nov čas izbrisal iz našega pomnenja. Morda pa bo vanj vtisnil svetleč materinski dan, ki ga bomo pobrali v Evropi in Ameriki. Pa še kakšnega povrhu.

Skromno reklamno sporočilo vabi na podaljšan vikend v toplice z geslom: »Preživite praznik žena nekoliko drugače.« Drugo ponuja osmomarčevsko kosilo, tretje spet vabi v lepotno popravljalnico oziroma polepševalnico, na ugodnejše nakupe raznih gospodinjskih pripomočkov in podobno.

»Vzemite si čas – danes – za lepši jutri« mi odmeva v spominu reklamni slogan.

Prav, pa si za osmi marec vzemimo čas – dan dopusta – zase. Za drugačnost. Za potep. Same ali s prijateljicami.

Pomladni veter nas vabi v naravo – na rob travnika, ob potoku, da bi nam z igrivimi prsti narahlo razpletel lase in sanje; da bi razpihal tegobne misli in bi spet začutili, kako zrak trepeta v pomladnem vznemirjenju. Vsak korak dalje od ceste, hiš, mesta je korak bližje sebi.

V gorah in na osojnih pobočjih še leži sneg – zima. V gozdu in v prisojah se razcvetajo telohi in veliki zvončki med rumeno, še položeno travo, slišati je tudi droben ščebet ptic – pomlad.

Si želite pomladni šopek? Utrgali si ga bomo na Šmarni gori in Grmadi – pogled v dolino. Ravno prav daleč sta, da se odmaknemo od mestnega hrupa, in dovolj visoko, da se lahko dotaknemo neba. Z avtobusom se zapeljemo do Mednega, nato čez viseči most do gostilne Kovač, kjer si izberemo eno izmed znanih steza (Pot svobode, Mazijeva ali Westrova) za vzpon na Grmado. Še preval čez sedlo in že smo pri cerkvici, gostilni.

Za Kriško goro in Kališče pa že moraš superge zamenjati z gojzarji. V nahrbtniku ne smeta manjkati pijača in hrana, kajti planinske koče so med tednom še zaprte. Če vas ne lovi čas, se lahko za posladek vzpnete od Koče na Kriški gori po razglednem grebenu na Tolsti vrh. Ali pa s Kališča na Storžič. Lani je bil laže dostopen, saj je sneg obležal le v grapi, nad planino Javornik pa sem »zaplavala« v poljane razcvetelega teloha.

Veliko planino si zdaj še lastijo smučarji. »Hodci« pa so si izhodili ozko sled nad Pasjimi pečmi proti Mali planini. So pa Pasje v snegu res »pasje«, zato je bolj varna pot nad njimi po stezi, kjer spomladi vodijo živino iz doline na pašo na planino. Če je že ne pripeljejo s traktorji do planine Kisovec ali do Ušivca.

Še nas vlečejo mavrični kristali na snežnih poljanah. Pred leti, ko je stara Erjavčeva koča na Vršiču še ponujala toplo in prijazno zavetje, smo pri Eriki navezale smuči na nahrbtnik, palico v roke in – soncu naproti. Navzgor je šlo počasi. Navzdol, sem in tja, prehitro. Kako je letos tam okrog, ne vem. Zato pa na smučiščih v Kranjski Gori in na Podkorenu najbrž ne bo prevelike gneče.

Morda nas bodo zamikale tekaške smučine. Pokljuka, Rogla, Tamar, Bohinj – za prevoz in malico bodo gotovo zapravile manj, kot če bi se povabile v to ali ono gostlino na praznično kosilo s pripadajočo pijačo. Glava pa bo po lahkotnem teku, drsenju skozi gozd ali hoji po smučini bolj bistra in spočita.

To bi lahko bilo nekaj idej za »drugačen dan«. Prvi, še plah korak k lepemu »danes« za še lepši »jutri«.

HELENA GIACOMELLI

Teniški vikend jugoslovanskih in tujih politikov na Rogli

ROGLA, 6. marca – Domači in tuji politiki se bodo ob koncu tega tedna krepko obdelovali. Tisti namreč, ki se bodo zbrali v hotelu Planja na Rogli, da bi se na pobudo trgovske in storitvene firme Daco iz Maribora udeležili tridnevnega teniškega turnirja.

Kot je povedal direktor podjetja Daco Darko Žlebnik, gre za prireditev, ki ji bodo organizatorji skušali nadeti kar se da lahkoten in šaljiv ton. Sestavljena bo iz teniškega turnirja, ki se bo začel v petek popoldne in končal v nedeljo, v soboto zvečer pa bo v hotelu Planja gala ples, na katerega so povabili mnoge kulturne, gospodarske, športne in politične delavce, tudi tiste, ki tenisa ne znajo igrati. Darko Žlebnik pravi, da si vsak od udeležencev tekmovanja in gala večera na Rogli plača vse stroške sam, brezplačno je na voljo le teniška dvorana, katere stroške pokrivajo s sponzorstvom Uniorja in tovarne športne konfekcije Caprice iz Lenarta.

Kaže, da bo teniški turnir, ki se bo začel v petek, 8. marca, ob 17. uri privabil na Roglo veliko število politikov in tudi novinarjev. Med prvimi so svojo udeležbo na turnirju že potrdili: podpredsednik predsedstva SFRJ dr. Stipe Mesić, člana predsedstva SFRJ dr. Janez Drnovšek in dr. Vasil Tupurkovski, predsednik slovenske vlade v senci Emil Milan Pintar, svetovalec hrvaškega predsednika dr. Slaven Letica, zagrebški župan Boris Buzančić, ambasador ZDA v Jugoslaviji Warren Zimmermann, avstrijski ambasador Paul Leifer, grški ambasador Eletherios Karayanis, predsednika slovenskih in hrvaških prenoviteljev dr. Ciril Ribičič in dr. Ivica Račan, predstavnik UNO Centra na Dunaju Jernej Sekolec in mnogi drugi.

D. S.

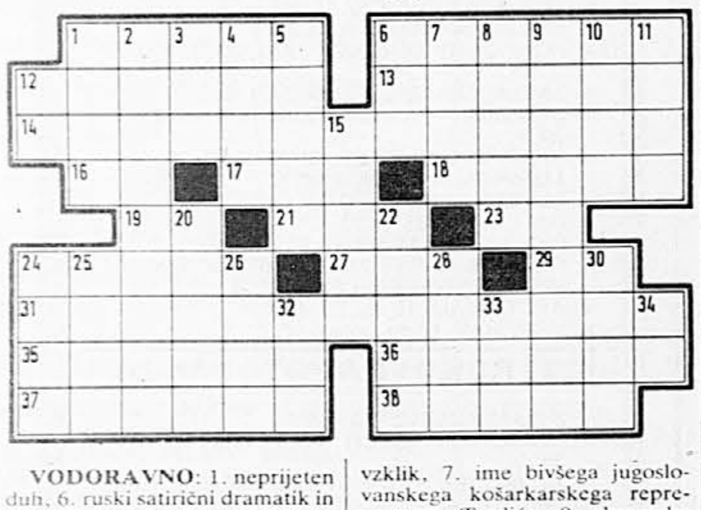

VODORAVNO: 1. neprijeten duh, 6. ruski satirični dramatik in filmski scenarist (Nikolaj Robertovič, »Samomorilec«), 12. mesto v Saudski Arabiji, križišče karavanskih poti, 13. želva, preganjana zaradi dragocene želvovine, 14. nekdaj zelo popularna angleška skupina zabavne glasbe (dve besedi), 16. kratica za jedrsko elektrarno, 17. vrhnja ženska obleka pri muslimankah, 18. drevo, na katerem zorijo olive, 19. kemijski znak za neodim, 21. ime slovenskega arhitekta Mihevca, 23. kemijski znak za kalcij, 24. del roke med zapestjem in komolcem, 27. Hercegovec, 29. solmizacijski zlog, 31. načrtno usposabljanje in seznanjanje ljudi z znanstvenimi dosežki, 35. filozof, modrec, 36. mlada rastlina, ki jo vsadimo, 37. mestni del Hamburga na obrežju Labe, 38. obvezno delo za fevdalca v srednjem veku.

NAVPIČNO: 1. sodobni slovenski pesnik, pisatelj in esejist (Jože), 2. nepomembno dejstvo, 3. del debla, hlod, 4. iraški zunanji minister (Tarik), 5. Perzejeva mati v grški mitologiji, 6. pivski vzklik, 7. ime bivšega jugoslovanskega košarkarskega reprezentanta Tvrdića, 8. slovenska gledališka in filmska igralka (Štefka), 9. mehanizem v vozilu za menjanje prestav, 10. očka, 11. kratica ameriške agencije za vesoljske polete in raziskave, 12. ploskovna mera, 15. malopriden, poreden človek, 20. olesenelo steblo drevesa, 22. naslovni junak drame starogrškega trageda Ajshila, 24. glavno mesto Peruja, 25. politično zatočišče v tuji državi, 26. spremljajoča vozila vojske na pohodu, 28. predmet jajčaste oblike, 30. novejše rudarsko in industrijsko mesto v Bakonjskem gozdu na Madžarskem, 32. srbsko moško ime, 33. mesto v Bački na desnem bregu Tise, 34. začetnici slovenskega skladatelja Adamiča. (B. L.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Trask, 6. Kavs, 10. roman, 11. Glavak, 13. star, 14. flanela, 15. kala, 16. laser, 17. Ari, 18. gost, 19. Čad, 22. Enare, 24. sena, 25. ostanek, 27. Knin, 28. nitrat, 29. kokot, 30. Anit, 31. ikone.

VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS

■ *Zobna gniloba zaradi predobre hrane*

Italijanski arheologi so sto kilometrov vzhodno od Rima blizu kraja Covaro v osrednjih Apeninih našli veliko grobišče, katerega začetki segajo približno v deveto stoletje pred našim štetjem. V premeru meri približno petdeset metrov, gomila nad njim pa je visoka štiri metre. Znanstveniki so doslej našli na ducate kipov. Najstarejši med njimi so iz devetega, najmlajši pa iz prvega stoletja pred našim štetjem. Grobišče je uporabljalo indoevropsko ljudstvo, ki se je v prvem tisočletju pred našim štetjem iz srednje Evrope priselilo v Italijo. Arheologi so našli grobne dodatke, ki izvirajo iz različnih stoletij, zato sklepajo, da so grobišča venomer povečevali. Zdravnik, ki je pregledal čeljusti mrtvecev, je ugotovil, da je bil med prebivalci zelo razširjen karies (zobna gniloba). Iz tega je mogoče sklepati, da so jedli predvsem med in žitno hrano, obvladali pa so že tudi prefinjeno kuharsko umetnost. Arheologi upajo, da bodo med nadaljnjimi raziskovanji na planoti pod gomilami, ki so doslej veljale za naravne, našli še več grobov.

■ *Pesnikov spomenik*

Znano je, da sta bila Goethe in Casanova povezana z mestom Duchcov na Češkem : Goethe ga je obiskal, Casanova pa je tam pokopan. V tem mestecu na severu Češke pa je stal tudi spomenik minnesängerju Waltherju von der Vogelweideju (1170–1230). Sicer je pokopan v Würzburgu, vendar pa so prebivalci Duchcova ponosni na to, da je pevec ljubezenskih pesmi deloval tudi v njihovem mestu. Spomenik so, kot toliko drugih, ob koncu vojne podrli. Podjetnik Josef Grünbeck, poslanec nemškega bundestaga, ki je bil leta 1925 rojen v Duchcovu, bi rad spomenik rešil in ga prenesel v frankovsko mesto Miltenberg. Za blagoslov je poprosil predsednika in poznavalca nemške zgodovine na Češkem Václava Havla. Literat s Hradčanov pa je drugače odločil: spomenik Waltherja von der Vogelweideja bo spet stal v Duchcovu.

■ *Nedosledni mladi varuhi okolja*

Približno tretjina otrok priganja svoje starše, naj kupujejo mleko v steklenicah, in ne v plastični embalaži, pri pranju pa okolju prijazno pralno sredstvo. Toda le ena četrtina najstnikov med 12. in 16. letom je tako doslednih tudi v primeu, če se kateri od njihovih vrstnikov pregreši proti ekološkim pravilom. Če je med najstnikovimi prijatelji v modi koka kola iz pločevinke, potem priljubljene pijače zlepa ne bo pil iz steklenice. Vseh 200 zahodnonemških otrok in mladostnikov, ki so jih anketirali, pa se je strinjalo, da morajo tudi sami kaj storiti za čistejše okolje. Kar 90 odtotkov jih je pripravljenih metati smeti v ločene zabojnike, 52 odtotkov jih to že počne. Od industrije mladi zahtevajo večnamensko embalažo in menijo, da bi se morali popolnoma odreči plastiki. Generacija, ki odrašča ob hamburgerjih, je McDonaldovo embalažo označila kot »okolju manj prijateljsko«.

■ *Malajska Mona Lisa*

Malezijski umetnik Aris Aziz je v Kuala Lumpurju razstavil tri različice Leonardove Mone Lise. Kopijo izvirnega portreta obdajata malajski verziji skrivnostno se smehljajoče dame. Na levi je upodobljena Malajka z značilnim naglavnim šalom selendangom; na desni pa je starajoča se Mona Lisa. Umetnik namerava vse tri slike obdržati v svoji zasebni zbirki.

■ *Naftni madež v Zalivu*

V vode Perzijskega zaliva je steklo »samo« dva milijona sodčkov nafte, kar je petina od prvotno ocenjene količine in ustreza prostornini tankerja, to pa je osemkrat več od količine nafte, ki je iztekla v morje ob nesreči tankerja Exxon Valdez na Aljaski. Ker proti širjenju naftnega madeža, ki je nastal ob začetku vojaških operacij zaradi izpuščanja nafte iz rezervoarjev na kuvajtski obali, ni bilo ukrenjeno vse potrebno, je uničeno življenje vzdolž saudske obale. Strokovnjaki menijo, da je polovica nafte že izhlapela, ostanek pa se je pomešal z morsko vodo in očistiti bodo morali vsaj milijon in pol sodčkov te mešanice.

■ *Čedalje manj Britancev hodi v cerkev*

Število vernikov, ki v Veliki Britaniji redno hodijo v cerkev, se je v zadnjem desetletju vsak teden zmanjšalo za tisoč. Oktobra lani so ob popisu našteli 3,7 milijona odraslih, ki so ob nedeljah redno hodili k službi božji, to pa je za pol milijona manj kot deset let poprej. Podatek, ki potrjuje nenehno zmanjševanje števila vernikov, bi moral po besedah canterburyjskega nadškofa, poglavarja anglikanske cerkve, ki ima po celem svetu okoli 70 milijonov vernikov, cerkvenim dostojanstvenikom pomagati, da pogledajo v obraz »resni in neprijetni resnici, da so britanski državljani čedalje manj pobožni.«

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1785 se je rodil italijanski pesnik, dramatik in pisatelj Alessandro Manzoni, avtor znamenitega romana ‚Zaročenca‘ (umrl 1873.).

Ko je nemški literarni kritik Sauer napisal dolgo in učeno knjigo o estetskih, političnih in verskih temeljih Manzonijevega pisanja v njegovih ‚Zaročencih‘, je Manzoni pripomnil:

»Ta človek zares vé o mojem romanu precej več kot jaz.«

●

Alessandro Manzoni je mirno prenašal kritike tudi na račun svojega najboljšega romana, toda gorje, če je imel kdo pripombe proti načinu, kako je zlagal v peč drva, preden je zakuril ogenj. V tem poslu se je imel za neprekosljivega mojstra.

7. marec

Francoski skladatelj Maurice Ravel se je rodil 7. marca 1875. *Oče je bil francoski Švicar, mati pa Baskinja in po njej je umetnik podedoval ljubezen do španskih ritmov. Študiral je na konservatoriju, rimske nagrade pa mu kot neakademskemu novatorju niso podelili. Živel je v Parizu, brez posebnih pretresov, če odštejemo prvo svetovno vojno; kot prostovoljec je hotel k vojakom, pa se je zaradi let moral zadovoljiti s službo pri vojaškem pratežu. Po prometni nesreči je izbruhnila podedovana bolezen, obolenje centralnega živčnega sistema, Ravel je začel hrometi. Zadnja leta življenja je neustvarjalno životaril, umrl je v Parizu leta 1937.*

Ravela so že v času življenja šteli za vodilnega glasbenika in klasika glasbenega impresionizma. Večino njegovih del delijo glasbeni kritiki na dva sklopa: v prvega spada duhovita glasba, ostra, predirna, polna bodečega galskega humorja, v drugi pa je večina del – to je plesna glasba. Toda naj je pisal duhovito ali plesno glasbo, pisal je v izrazito jasni obliki, pregledni zgradbi in dognanem slogu. Bil je mojster svojega poklica; malo skladateljev našega časa je tako temeljito obvladalo svoja izrazna čustva in jih tako uklonilo svojemu hotenju. Ravel ni imel tehnike nikoli za kaj drugega kot samo za svoje orodje. V prvi vrsti in vedno je gradil umetnino.

Za Ruski balet Djagileva je napisal balet Dafnis in Hloe, ki so ga po raznih zapletih leta 1912 uprizorili v takrat najboljši svetovni baletni zasedbi (Nižinski je plesal Dafnisa, Karsavina pa Hloe). Ravel je ustvaril še sijajne skladbe za klavir (Vodne igre, Zrcala . . .), njegovi občudovalci pa so desetletja zaman čakali na kak klavirski koncert. Šele v začetku 30. let je kot svoji zadnji skladbi napisal kar dva. Toda nobeno Ravelovo delo ni doseglo v trenutku tako velikega uspeha kot Bolero. Zgrajen je na enem samem motivu z ritmično podlago, ki se ponavlja od začetka do konca, brez variacij. Skladbo je leta 1928 naročila slavna pariška balerina Ida Rubinstein in jo je plesala novembra istega leta. Predstava je bila senzacija.

Dogodki na današnji dan

1830 *V Zagrebu je bila ustanovljena **Matica ilirska**, najstarejše hrvaško književno društvo.*
1861 *Rodil se je slovenski slikar **Jožef Petkovšek** (umrl leta 1898). Njegova slika Doma je eno najpomembnejših del našega realizma.*
1880 *Rodil se je slovenski literarni zgodovinar in etnograf **Ivan Grafenauer** (umrl leta 1964).*
1908 *Rodila se je italijanska filmska igralka **Anna Magnani** (umrla leta 1973).*
1945 *Maršal Josip Broz Tito je na podlagi tako imenovanega **sporazuma Tito–Šubašić** iz leta 1944 sestavil začasno, enotno vlado Demokratične federativne Jugoslavije.*

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

tam, kjer je poletje zgodnejše . . .

z letalom, od 25. III., 7 dni
MALLORCA od 3.620 dinarjev
RODOS od 3.750 dinarjev
KRETA od 4.180 dinarjev

velikonočna potovanja z avtobusom

MADRID – 1. IV. ● 7.500 dinarjev
AMSTERDAM – 28. III. ● 7.200 dinarjev
COSTA DEL SOL – 29. III. ● 5.900 dinarjev

z letalom 30. III.

ZÜRICH ● BERN ● LUKSEMBURG ● ŽENEVA ● 3.900 dinarjev
NIZOZEMSKA ● BELGIJA ● LUKSEMBURG ● DOLINA RENA ● 6.900 dinarjev
PARIZ ● DVORCI LOIRE ● STRASBOURG ● 5.900 dinarjev

daljna potovanja

PERU ● BOLIVIJA ● ARGENTINA ● BRAZILIJA ● 26. IV., 17 dni

PROGRAM PREDNOSTI

COSTA BRAVA ● AZURNA OBALA
18. III., 6. dni ● 2.900 dinarjev

na Jadranu

od 23. III., 7 dni
PORTOROŽ ● hotel Bernardin ● 2.500 dinarjev
UMAG ● hotel Adriatic ● 1.950 dinarjev
BOL ● hotel Bretanida ● 1.420 dinarjev
SUPETAR ● hotel Kaktus ● 1.250 dinarjev

Ljubljana, tel. (061) 222-741, 222-711
Portorož (066) 73-264, 74-496
Bled (064) 78-965, int. 236-237.

ATLAS club
Zahtevajte prijavnico!

ATLAS
air tours yugoslavia

Španija, Val Thorens, London, Pariz . . .

Spodobi se sicer, da imajo starejši prednost, toda tokrat bomo naredili izjemo in pri predstavitvi turističnih programov ljubljanske poslovalnice Kvarner expresa dali prednost mladim, še posebej maturantom. Poleg vseh drugih skrbi morajo misliti še na to »malenkost«, zato te izjeme zanesljivo ne bo nihče zameril... V premislek jim Kvarner expres ponuja sedemdnevni avtobusni izlet v Španijo – v času seveda, ki si ga bodo maturantje sami izbrali! Program je zastavljen tako: iz Ljubljane (ali pa od tam, od koder mladež je) bi odšli ob 18. uri, drugi dan dopoldne pa bi že bili v Nici. Potem ko bi si to mesto nekoliko ogledali, bi šli naprej in zvečer istega dne bi se ustavili v španskem letovišču Lloret de Mar, kjer bi večerjali, spali in zajtrkovali. Tretji dan bi bil prost, po želji bi si lahko ogledali tudi predstavo flamenca, spali pa bi v istem hotelu. Četrti dan utegne biti zelo zanimiv – celodnevni izlet v bližnjo Barcelono, prečudovito katalonsko mesto, ki bo drugo leto tudi gostitelj olimpijskih iger. Prespali bi spet v Lloretu de Mar, nakar bi se lahko odločili za obisk španskega Dubrovnika – to je mesteca Tossa de Mar z obzidjem in stolpi iz 12. stoletja. Med potjo bi si ogledali še sloviti botanični park Marimurta, kjer raste okoli 3000 različnih sredozemskih in tropskih rastlin. Spali bi spet v »starem« hotelu, nakar bi se šesti dan odpravili proti domu. Med potjo bi se za krajši čas ustavili v Cannesu, najznamenitejšem letovišču Azurne obale. Tokrat bi prespali v Nici, drugi dan bi si to mesto malo natančneje ogledali, okrog 13. ure pa začeli zadnjo etapo tega potovanja – to je vrnitev domov, kamor bi prišli pozno zvečer.

Pri Kvarner expresu menijo, da bi bili ti izleti najlepši aprila ali maja oziroma avgusta ali septembra. Glede na to, da gre za mlade, ki so z denarjem zmeraj bolj na tesnem, navedimo še ceno (da bodo vedeli, koliko morajo prihraniti!) – spomladi 415 DEM, poleti pa 45 DEM več s tem, da je v avtobusu najmanj 40 ljudi. Drug nadvse zanimiv program pa je namenjen praktično vsem – no, ne čisto vsem, temveč le tistim, ki radi smučajo. Gre namreč za pomladansko smučanje v Franciji, natančneje v Val Thorensu, ki ima na voljo 36 žičnic in 116 kilometrov urejenih smučarskih prog na višini 2.300 do 3.200 metrov. Tjakaj bi potovali z avtobusom, odhod je 26. aprila zvečer (iz Ljubljane ob 22. uri), vrnitev pa 4. maja. Izletniki bodo stanovali v apartmajih različnih velikosti – od dvo- do osemposteljnih. V Val Thorensu nimajo zgolj lepa smučišča, na voljo so tudi pokriti teniški tereni, igrišče za squash, namizni tenis, zimski bazeni, savne, solariji in drsališče – da si tamkaj lahko sposodite vso opremo, najbrž ni potrebno posebej omenjati. Je pa nekaj, kar si splača zapomniti; ker so to apartmaji, je bolje, če vzamete posteljnino s seboj, bo vse skupaj kar nekaj cenejše! In še nekaj je, kar ne kaže spregledati – če plačate celotno ceno do 15. marca, je potem ne glede na tečajne spremembe to dokončna cena, do tega datuma pa se lahko z organizatorjem dogovorite tudi za kreditiranje smučarije. Dobro, mar ne?

Na svetu je veliko lepih stvari in marsičemu se mora človek odpovedati tudi zato, ker preprosto nima časa, da bi si jih šel ogledat! Kvarner expres je mislil tudi na to, zato je pripravil štiridnevni izlet v London z letalom s tem, da se odpotuje z Brnika ob 13.30. Kaj vse bi si potem v Londonu ogledali, tu ne bi naštevali, ker bi preprosto zmanjkalo prostora, povejmo le, da je predviden tudi poldnevni izlet v Windsor. Vrnitev je četrti dan ob pol štirih popoldne na Brnik. Ker je cena v dinarjih, je seveda treba računati z morebitnimi podražitvami, če pred odhodom pride do – saj veste, do česa.

Za tiste, ki imajo malo več časa in željo, da vidijo Pariz, si ga lahko ogledajo s tem, da gredo z Brnika z letalom ob 9.45 in se vrnejo nazaj peti dan malo po 19. uri. O Parizu spet ne bi izgubljali (preveč) besed, kajti praktično vse, kar se v tem večmilijonskem mestu da videti, je znamenitost zase. Moramo pa omeniti, da je predviden celodnevni izlet v bližnji Versailles in Fontainebleau in kdor bi si želel, tudi »podaljšan« obisk Louvra.

V večno mesto pa je možno potovati za štiri dni z avtobusom – to pa je že tretja evropska prestolnica iz programa Kvarner expresa, ki jo mora »vsak pošten zemljan« vsaj enkrat obiskati! Poleg večnega mesta ob Tiberi je predviden tudi obisk vatikanskih muzejev in Sikstinske kapele, po želji tudi obisk gričev v Frascatiju, povezan s poskušnjo odličnega vina, pri vrnitvi pa je predviden še krajši postanek v Firenzah, mestu nepopisnih lepot in znamenitosti.

Francoska riviera, ki so jo v preteklem stoletju poetično poimenovali v Azurno obalo, so odkrili Angleži, danes pa je pojem evropskega mondenega turizma. In kljub vsem tem zvenečim prilastkom je Azurna obala vsaj za krajši čas dosegljiva tudi vam! Denimo z avtobusom, ki bo odpeljal iz Ljubljane ob 21. uri in bo drugi dan zjutraj prvič parkiral v Cannesu. Malo se boste razgledali po mestu in morda tudi pristanišču s prečudovitimi jahtami, nato pa nadaljevali pot v Nico. Tamkaj bo rezervirano prenočišče, drugi dan pa se boste med drugim lahko sprehodili tudi po slovitem sprehajališču Avenue des Anglais. Popoldne pa naprej – v Monaco. Zvečer še obisk Monte Carla, nato nazaj v Nico spat. Naslednji dan vrnitev, vmes pa postanek v mestecu Sirmione ob jezeru Garda. Z Ljubljano bi se spet srečali v večernih urah. Za dva dni pa se splača obiskati Rimini in San Marino – najmanjšo in hkrati tudi najstarejšo republiko. K temu potovanju sodi tudi obisk Ravenne, kjer je med drugim treba obiskati tudi Dantejev grob. Informacije po telefonu 061/321-980, Ljubljana, Vegova 2.

KOMPAS

✻ POČITNICE – domovina ✻
- ✻ **SENIOR KLUBI (7 dni bivanja)**
- ✻ M. LOŠINJ, htl. AURORA, IZREDNO UGODNO V MARCU 91, do 30. 3. cena 1.700 din, prevoz organiziran
- ✻ ROVINJ, htl. PARK, 10% popusta za upokojence, ugodna cena
- ✻ NOVIGRAD, htl. MAESTRAL, weekend tenis tečaji
PRVOMAJSKI TENIŠKI KAMPI
- ✻ ŠMARJEŠKE TOPLICE, 8 dni, 27. 4.
- ✻ UMAG, Stella maris, 6 oz. 9 dni, 27., 30. 4.
- ✻ BOL, 9 dni, 27. 4.

✻ POČITNICE – TUJINA ✻
- ✻ KANARSKI OTOKI: GRAN CANARIA IN TENERIFE – vsak ponedeljek

✻ SMUČANJE 90/91 ✻
- ✻ KOMPASOV KATALOG – BOGATA PONUDBA
- ✻ ROGLA – smučanje, tek na smučeh, tenis, plavanje, squash . . .
- ✻ PLANICA – 22.–24. 3., FINALE SVETOVNEGA POKALA V SMUČARSKIH POLETIH EKSKLUZIVNI ZASTOPNIK ZA PRODAJO VSTOPNIC
- ✻ **SVETOVNO PRVENSTVO SKUPINE B V HOKEJU NA LEDU**
28. 3.–7. 4. v Ljubljani in na Jesenicah
- ✻ KOMPAS – uradna turistična agencija za predprodajo in prodajo vstopnic

✻ JADRANJE ✻
- ✻ NAJEM JADRNIC IZ PORTOROŽA / BIOGRADA n/m / SPLITA / DUBROVNIKA
- ✻ MOTORNE JAHTE IZ PORTOROŽA
- ✻ ODLTIMERJI – KRIŽARJENJE MED OTOKI ZA ZAKLJUČENE SKUPINE

✻ POTOVANJA V TUJINO ✻
- ✻ **NOVO ✻ NOVO ✻ NOVO ✻**
ENOLETNO ŠOLANJE V 4. LETNIKU SREDNJE ŠOLE V ZDA
ŠOLSKO LETO 90/91

UGODNO
- ✻ ŠPANIJA ZA MATURANTE, 6 in 8 dni, avtobus, 26., 28., 30. 4., 7., 21., 28. 6.; 26., 28., 30. 8.; 6., 12. 9.
- ✻ DUNAJ, 3 dni, avtobus, 22. 3.
- ✻ IRSKA – ZELENI OTOK, 6 dni, letalo, 29. 3., 26. 4.
- ✻ ŠKOTSKA, 5 dni, letalo, 26. 6.
- ✻ MÜNCHEN, 1 dan, avtobus, 8. 3., 22. 3.
- ✻ ŠVICA, 3 ali 4 dni, avtobus, mar., apr., maj, junij
- ✻ GRČIJA, posebno letalo, 4 dni, 4. 5., 5 dni, 26. in 30. 4.
- ✻ KATALONIJA in MADRID, 5 dni, letalo avtobus, 25. 4., 1. 5.
- ✻ MADRID, 3 dni, letalo, 29. 4.
- ✻ POD OBRONKI PIRENEJEV, 8 dni, letalo, 26. 4., 24. 5. 18. 10.
- ✻ ANDALUZIJA IN MADRID, 8 dni, letalo, 26. 4., 17. 5., 27. 9.
- ✻ BONN, 1 dan, letalo, 12. 3., otvoritev razstave akademskega slikarja Andreja Ajdiča
ROMANTIČNE POKRAJINE FRANCIJE:
- ✻ AZURNA OBALA, 4 dni, 21. 3. 4. 4., 18. 4. 26. 4., 30. 4.
- ✻ PROVANSA, 5 dni, 3. 4., 1. 5., 22. 5
- ✻ ŠAMPANJA, 5 dni, 3. 4., 1. 5., 29. 5.
- ✻ NEPOZABNI PARIZ, 5 dni, avtobus, 21. 3., 11. 4., 25. 4., letalo 5 dni, 20. 3., 27. 3., 3. 4., 17. 4., 27. 4., 1. 5.
- ✻ PROVANSA ZA SLADOKUSCE, 8 dni, 27. 4.,
- ✻ LONDON, 4 dni, 22. in 29. 3., 5 dni, 6. in 27. 3., 17. in 24. 4., 1. 5.
(3 dni, za zaključene skupine)
- ✻ NIZOZEMSKA, 4 dni, letalo, 21., 28. 3., 4. 4., 11. 4.
- ✻ NIZOZEMSKA, 5 dni, avtobus, 27. 3., 10. 4., 30. 4.
- ✻ CVETOČA HOLANDIJA, letalo, avtobus, 27. 4., 1. 5.
- ✻ SPOZNAJTE EVROPO, 8 dni, 24. 3., 14., 26. in 27. 4.
- ✻ BUDIMPEŠTA, 3 dni, 8., 22. 3.
- ✻ PRAGA, 3 dni, 8., 29. 3.
- ✻ PREDVELIKONOČNO ROMANJE V LURD, 3 in 6 dni, 25. 3., 1., 3. 4.
- ✻ VELIKONOČNI PRAZNIKI NA SICILIJI, letalo, 5 dni, 29. 3.
- ✻ RIM, avtobus, 4 dni, 21., 28. 3.
- ✻ PADOVA–BENETKE, avtobus, 1 dan, 23., 30. 3.
- ✻ MADRID, 4 dni, 22. in 29. 3., 12. 4.
- ✻ NICA – FORMULA I, 4 dni, 10. 5.
- ✻ **V PRIPRAVI**
- – CARIGRAD, 4 in 5 dni, letalo, april, maj, junij
- – EGIPT, 6 in 9 dni, letalo, april, maj, junij
- – SAFARI KENIJA–TANZANIJA, 11 ali 14 dni, letalo, 26. 4., 24. 5.,
- – SAFARI JUG AFRIKE, 15 dni, letalo, 24. 4., 14. 8., 18. 9.
- – CIPER, 5 dni, letalo, 17., 24. 4.; 1., 15., 22. 5.; 5., 12., 19. 6.
- – KRALJEVSKA MESTA MAROKA, 8 dni, letalo, 29. 4., 20. 5.
- ✻ **VELIKA POTOVANJA** ✻
- ✻ INDIJA–KATMANDU, 15 dni, 24. 4.
- ✻ ŠRILANKA–MALDIVI, 14 dni, 6. 4.
- ✻ HONKONG–BANGKOK–PATAJA, 11 dni, 27. 3., 24. 4.
- ✻ ZAKLADI TAJSKE, 10 dni, 24. 4., 3. 7.
- ✻ BANGKOK–PATAJA/PHUKET, 10 dni, 27. 3., 24. 4.
- ✻ BANGKOK–PHUKET–SINGAPUR–KUALA LUMPUR, 11 dni, 26. 4, 31. 5.
- ✻ SEVERNA INDIJA – GOA, 13 dni, 24. 4.
- ✻ BALI, 11 dni, 26. 4., 20. 7.
- ✻ INDONEZIJA, 14 dni, 21. 4., 4. 8.
- ✻ FLORIDA, KARIBI, MEHIKA, 8, 13 ali 15 dni!
- ✻ KITAJSKA (PEKING), 8 dni, 21. 3.
- ✻ AVSTRALIJA, 19 dni, 25. 4.; 1. 8.
- ✻ NORDKAP, 12 dni, letalo 12. 7.

✻ STROKOVNA POTOVANJA ✻
- ✻ S POSEBNIM LETALOM V:
- ✻ HANNOVER – CEBIT, 3 dni, letalo 13. 3.; 4 dni, 15. 3.
- ✻ HANNOVER – INDUSTRIJSKI SEJEM, 3 dni, letalo, 10. 4.; 4 dni, 12. 4.
- ✻ ENODNEVNI CHARTERSKI POLETI V KRAKOV, VARŠAVO, BERLIN IN RIM
- ✻ FRANKFURT – SEJEM SANITARNE, OGREVALNE, KLIMATSKE TEHNIKE, ISH 4 dni, 18. 3.
- ✻ PARIZ – PREMIERE VISION, letalo, 4 dni, 17. 3.
- ✻ MÜNCHEN, Sejem obrti, več odhodov, 16. 3. do 24. 3.
- ✻ PARIZ – FAST FOOD, letalo, 4 dni, 24. 3.
- ✻ PARIZ – KNJIŽNI SEJEM, letalo, 4 dni, 24. 3.
- ✻ MILANO – MEDN. SEJEM POHIŠTVA, 3 dni, avtobus, 12. 4.
- ✻ BOLOGNA – SEJEM OTROŠKE KNJIGE, 3 dni, avtobus, 5. 4.
- ✻ VERONA – FIERAGRICOLA, 2 dni, avtobus, 12. 3.
- ✻ LONDON – KNJIŽNI SEJEM, 4 dni, letalo 24. 3.

✻ **NAROČILA AVTOBUSNIH PREVOZOV – MODERNI TURISTIČNI AVTOBUSI**
Prometna služba, Ljubljana, Pražakova 4, tel. 061/326-159

✻ GALERIJA KOMPAS ✻
Prodajna razstava Zlatarne Celje do 13. 3.

PONOVNO LETIMO V ISTANBUL, LARNACO IN TEL AVIV

CIPER
Otok sonca, otok boginje Afrodite in otok nadvse prijaznih ljudi, vabi na počitnice vsak nedeljo od marca do oktobra za teden ali več.

DUNAJ
Nekdaj središče mogočnega cesarstva, danes le glavno mesto majhne in nevtralne severne sosede, ki pa je še prav tako lepo kot nekdaj. Letimo štirikrat tedensko.

RIM
Ni veliko mest, ki bi se lahko ponašala s tako dolgo zgodovino kot je »večno mesto«, že dolgo nič več samo na sedmih gričih, ker se je razširilo daleč prek novih vzpetin in postalo velemesto, cilj vseh katoličanov sveta in cilj vseh ljubiteljev umetnosti in kulture. Ponudimo lahko štiri-, pet- ali sedemdnevne programe.

ISTANBUL
V burni zgodovini različno poimenovan: Carigrad, Konstantinopolis, Bizanc in Novi Rim, je prava Meka za vse tiste, ki želе spoznati in občutiti utrip Orienta, bodisi v mestu samem, ali na izletu ob Bosporju. Na voljo so štiri in petdnevni programi potovanj.

LONDON
Zanimiv v vsakem letnem času, zaradi številnih kulturnih dogodkov, muzejev, galerij in gledališč, pa znamenitosti v bližnji okolici. Za skupine najmanj 15 potnikov smo pripravili štiri, šest in osemdnevno ponudbo.

PARIZ
Prestolnica sveta, kot ga tudi radi imenujejo, je neizčrpna zakladnica kulturnih in zgodovinskih spomenikov, to je mesto širokih bulevarjev, zelenic in parkov, kjer se srečujejo moderni nomadi vsega sveta. Z Ljubljano in Adrio je povezan trikrat tedensko in temu so prilagojeni tudi naši programi.

Vse podrobnejše informacije in prijave v poslovalnici »Adrie« na Gosposvetski 6 ali po telefonu 061/302-030 in 318-657, ter pri vseh pooblaščenih agencijah.

ADRIA
ADRIA AIRWAYS

MADRID – od 1. do 8., 4. 1991 – avtobus
PARIZ – od 3. do 8. 4. 1991

AMSTERDAM – od 26. 4. do 8. 4. 1991, letalo
BARCELONA – od 26. 4. do 3. 5. 1991, letalo

1. maj – Velika holandska tura
Barcelona
Mali Lošinj
Maturantski izleti v prodaji.
UGODEN NAJEM AVTOBUSOV.

slavnik koper
Informacije
SLAVNIK LJUBLJANA, TAVČARJEVA 8a, Tel. 321-351, 321-552.

SAP
Ljubljana, Titova 38,
tel. 061/310-868, 317-931

- – **ŠPANIJA:** 8 dni, avtobus,
- – **PARIZ:** 5 dni, avtobus, 27. 4. 91.

SAN MARINO: 2 dni, avtobus, 27. 4. 91.
- – **BENETKE:** 1 dan, avtobus.
- – **ZADAR:** 7-dnevni hotelski paket.
- – **KRIŽARJENJA PO JADRANU:** tedenski paket.

NAKUPOVALNI IZLETI:
- – **BELJAK:** 19. 3. 91 ob 13. uri.
- – **TRST:** 28. 3. 91 ob 13. uri.

NUDIMO TUDI:
VSE VRSTE PREVOZOV S SODOBNIMI AVTOBUSI Z VIDEO NAPRAVAMI!

POTUJTE Z NAMI

BLACK SWAN

turistična agencija, Ljubljana, Cigaletova 3
odprto: vsak delovni dan od 7. do 19. ure brez prekinitve, sobota od 7. do 12. ure. PONUDBA ZA POTOVANJA V TUJINO 1991. POZOR! Vsa potovanja nudimo na štiri obroke!

IRAN – PERZIJA
ZELO UGODNA CENA!
POTUJTE V IRAN!
VSE INFORMACIJE V AGENCIJI BLACK SWAH NA CIGALETOVI 3, LJUBLJANA
BLACK SWAN PRVI V JUGOSLAVIJI ORGANIZIRA POTOVANJE V IRAN v letu 1991!

Naš delovni čas: vsak delovni dan od 7.–19. ure, brez prekinitve, in ob sobotah od 7.–12. ure. Telefoni: (061) 302-421, 302-426, 316-062, telefaks: (061) 321-457, teleks: 322-99, telegram: BLACKSWAN LJUBLJANA. Družinski popusti, možnosti obročnega odplačevanja

RENT-A-CAR PONUDBA
delovni čas: od 7. do 19.,
ob sobotah od 7. do 12. ure,
telefoni: 302-421, 302-426, 316-062

PUTNIK
Miklošičeva 17
telefon 311-542, 314-889

LURD, MAREC 23. in 30. 1991, avtobus, 7 dni.
KENIJA – SAFARI, 12 dni, 28. 4.
TAJSKA–ŠRILANKA, 15 dni, 25. 4.
TAJSKA–SINGAPUR, 13 dni, 21. 3.
TAJSKA–SINGAPUR, 10 dni, 17., 31. 3.
TUNIZIJA, 8 dni, 27. 4.
NEW YORK, 6 dni, 30. 3.
AMSTERDAM, 4 dni, 28. 4.
ŠPANIJA/Lloret de Mar, 8 dni, avtobus, 23., 30. 3.
ŠPANIJA/Lloret de Mar, 5 dni, 1. 5. – posebno letalo iz Ljubljane
ATENE, 7 dni, 16., 23., 30. 3., vlak-avtobus
RIM, 4 dni, 1. 5., avtobus
Informacije in prijave v vseh poslovalnicah PUTNIKA: Ljubljana, Maribor, Bled in Gornja Radgona.

Yugotours
Ljubljana, Titova 36, IX,
tel. (061) 321-794, 321-795

PRVOMAJSKE POČITNICE NA JADRANU od 27. 4.–2. 5. 91
UMAG/Adriatic, Aurora, Stela Maris, Polinezija, Kanegra
POREČ/Fortuna, Materada, Lotos, Parentium, Delfin, Galeb, Lanterna, Citadela, Astra
ROVINJ/Eden, Park, Montauro, Mulin, Istra, Vile Rubin
VRSAR/Funtana, Panorama, Belvedere, Riva
PULJ/Belvedere, Palma, Verudela, Horizont
RABAC/Hedera, Mimoza, Narcis, Lanterna
OPATIJA/Admiral, Kristal, Ambasador, Istra, Opatija
KRK/Tamaris, Lavanda, Malin, Triglav
LOŠINJ/Vespera, CRIKVENICA/Omorika
RAB/ZADAR/BRELA/BAŠKA VODA/MAKARSKA/TUČEPI/TROGIR/
SUPETAR/BOL/HVAR/DUBROVNIK

PRVOMAJSKA SMUKA NA LEDENIKU TUX/INNSBRUCK
27.4–2.5 91 – polpenzioni

TAJSKA–SINGAPUR–INDONEZIJA 19 dni – 15., 29. marca
MOSKVA–LENINGRAD 8 dni – 25. aprila
LONDON 5 dni – 29. aprila
PARIZ 5 dni – 24. aprila
MOSKVA–LENINGRAD 6 dni – 30. aprila

globtour

EMONA GLOBTOUR, LJUBLJANA
TRAVEL AGENCY –
61000 LJUBLJANA ŠMARTINSKA 130
JUGOSLAVIJA

ZIMA POMLAD 90/91 – MORJE, ZDRAVILIŠČA
MARCA PONOVNO NA CIPER!

DAVISOV POKAL V PRAGI – 29.–31. marca 1991
Avtobus iz Ljubljane – odhod: 28. 3. 91 (4 dni)
Letalo iz Zagreba – odhod: 28. 3. 91 (5 dni)
Letalo iz Ljubljane – odhod: 29. 3. ali 30. 3. 91 (1 dan)

IZLETI ZA DAN ŽENA
BENETKE – 1 dan – 9. 3. 91 – UGODNO
SAN MARINO – 2 dni – 9.–10. 3. 91

IZLETI V TUJINO
NEW YORK – odhodi v marcu – ZELO UGODNA PONUDBA – POHITITE!
MÜNCHEN – ogledi in nakupi. Odhod: 5. 4. 91 ob 23.30
BUDIMPEŠTA – 3 dni – petek: nedelja – po dogovoru
LONDON – 5 dni. Odhod: 3. 4., 8., 22. 5., 5. 6. 91
LONDON – 3 dni
PARIZ – 5 dni. Odhod: 20., 27., 3., 17. 4., 1. 5., 5. 6. 91
PARIZ – 4 dni. Odhod: 3. 3. 91
MONACO–AZURNA OBALA–LLORET DE MAR–BARCELONA – avtobus: letalo – 4 dni – od 5. do 9. 4. 91
BARCELONA–LLORET DE MAR–AZURNA OBALA–MONACO – letalo: avtobus – 5 dni – od 9. do 14. 4. 91
ISTANBUL – 4 dni. Odhod: 22. 3. 91 – SAMO 299 USD!

VELIKA NOČ V MEDJUGORJU – 4 dni. Odhod: 29. 3. 91
DUBROVNIK – 7 dni. Odhod vsako sredo – letalo

SEJMI:
BOLOGNA – COSMOPROF – kozmetika, parfumerija, frizerstvo. Odhodi: 20. in 21. 4. 91
VERONA – kmetijski sejem. Odhodi: 14. in 16. 3. 91
MÜNCHEN – Obrtni sejem IHM. Odhodi: 17., 18., 19., 20., 21. 3. 91
PARIZ – PREMIERE VISION – 16.–20. 3. 91, 17.–20. 3. 91

PRIPRAVILI SMO PROGRAME ZA ZAKLJUČENE SKUPINE PO UGODNIH CENAH!

Kličite: 061/218-565, 217-565.

MATURANTJE! ZA VAS IMAMO PRIPRAVLJENE POSEBNE PROGRAME (ŠPANIJA, TURČIJA, CIPER, DOMOVINA)

PRIJAVE SPREJEMAJO VSE POSLOVALNICE EMONA GLOBTOUR in druge pooblaščene turistične agencije!
Informacije: 061/327-743, 329-771.

FUX POTOVANJA
TITOVA 93
61000 LJUBLJANA
TELEFON: 061/318-311

Vabimo vas na potovanja, v dežele, ki so spomladi najlepše
Sicilija od 26. aprila do 2. maja
Škotska od 28. aprila do 6. maja
Islandija od 22. junija do 30. junija
Zaključenim skupinam izdelamo program po želji.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

- ▶ PLANICA – SLOVENSKI PRAZNIK – finale svetovnega pokala v smučarskih poletih, 🚌, 1 dan; odhodi 22., 23. in 24. marca

ENODNEVNI SMUČARSKI IZLETI
- ▶ KOBLA – BELI VLAK; odhod: 9. 3.; cene za odrasle 300,00 din, za otroke 250,00 din

Za šolske skupine datum odhoda po želji, cena 220,00 din
- ▶ NASSFELD (MOKRINE) – 🚌, 1 dan; ▶ ARNOLDSTEIN / PODKLOŠTER (TROMEJA) – 🚌, 1 dan; ▶ KATSCHBERG – 🚌, 1 dan, odhodi za skupine po želji

IZLETI IN POTOVANJA
- ▶ BARCELONA – 🚌 + ✈, 4 in 5 dni, odhoda 6. in 10. 4.
- ▶ RIM – 🚆, 4 dni, odhoda 2. 5. in 30. 5.
- ▶ SICILIJA – 🚆, 7 dni, odhoda 29. 4. in 20. 5.
- ▶ PARIZ – 🚆, 5 dni, odhodi 27. 4., 22. 5. in 5. 6.
- ▶ PARIZ – ✈, 5 dni, odhodi 20. 3., 10., 17. in 24. 4.
- ▶ BENETKE – zeleni 🚆, 1 dan, odhod 16. in 23. 3.
- ▶ DUNAJ – 🚌, 1 dan, odhod 9., 16. in 23. 3. Ogled Mozartove razstave
- ▶ Z Jožefom v pomlad – 🚌, 1 dan, odhod 16. 3.
- ▶ NOVI VINODOLSKI – HOTEL LIŠANJ, DEP. HORIZONT, 2 dni, odhod 8. 3.

EKSKLUZIVNO
- ▶ TORONTO – KANADA, ✈, 7 dni, odhod 25. 4.
- ▶ FRANCIJA IN ŠPANIJA – 🚌 + ✈, 6 dni, odhoda 5. in 10. 4. Obisk Barcelone, Andorre, Lurda, Carcassona, Provanse in Azurne obale
- ▶ AMSTERDAM in cvetlični nasadi v KEUKENHOFU – ✈ + 🚌, 5 dni, odhoda 27. 4. in 1. 5.

STROKOVNA POTOVANJA
- ▶ MÜNCHEN – 🚌, 2 dni, obrtni sejem IHM, 22. 3.
- ▶ VERONA – kmetijski sejem, zeleni 🚆, 1 dan, 16. 3.

PRVOMAJSKE POČITNICE
- ▶ PULJ / PUNTA VERUDELA – 🚌, 4, 5 ali 7 dni, odhoda 27. in 30. 4. Polni penzioni ali najem apartmaja, odhodi iz Maribora, Celja in Ljubljane. Poseben program KLUBA VESELA DRUŽBA.

MATURANTSKI IZLETI
- ▶ GRČIJA – posebni 🚆, 7 dni, odhoda 25. 4. in 28. 8.
- ▶ ŠPANIJA – ✈ + 🚌, 5 dni, odhoda 26. 4. in 30. 4.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

dalmacijaturist
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY

DALMACIJATURIST, LJUBLJANA, Linhartova 3
vas vabi
- ● **v Planico** na smučarske polete 23. in 24. 3., cena 180,00 din, avtobusni prevoz in vstopnice. Za šolske skupine posebni popusti.
- ● na eno in večdnevne izlete z avtobusi po domovini in tujini
- ● maturantske izlete
- ● Letna namestitev prikolic v avtocampu Babura Supetar na Braču
- ● **Letni oddih 1991** po zagotovljenih cenah!
- ● v novo odprto trgovino DALTUR na Linhartovi 3.

Informacije po telefonu 322-998, 314-491, 316-354.
Se priporočamo!

ZDRAVILIŠČE MORAVSKE TOPLICE p. o.
Kranjčeva 12, MORAVSKE TOPLICE 69221 Martjanci

V zdravilišču Moravske Toplice smo vam pripravili ugodno posebno ponudbo za mesec marec

1. **7-DNEVNI PAKET ŽE OD 1.680,00 dinarjev naprej**
   - ▪7 × polpenzion
   - ▪1 × pregled pri zdravniku
   - ▪1 × terapija
   - ▪7 × jutranja gimnastika
   - ▪dnevno kopanje v kadeh
   - ▪neomejeno kopanje v bazenih
2. **10-DNEVNI PAKET ŽE OD 2.240,00 dinarjev naprej**
3. **14-DNEVNI PAKET ŽE OD 2.800,00 dinarjev naprej**
4. **14-DNEVNI SHUJŠEVALNI PROGRAM ŽE OD 4.750,00 dinarjev naprej**

Veselimo se vašega obiska in vas pričakujemo.

Informacije in rezervacije:
Zdravilišče Moravske Toplice
tel.: (069) 48-210
telex: 38675

Pod obnebjem metafizičnega nihilizma

Literarna veda kot znanost, ki se mora odpirati tudi filozofiji

Prof. dr. Janko Kos, akademik, sodi med najvidnejše slovenske literarne znanstvenike. V številnih knjigah in spisih se ukvarja tako s slovensko kot svetovno književnostjo, tako s strogo literarnoteoretičnega in zgodovinskega kot s filozofskega in splošno kulturnega vidika. Od leta 1970 je profesor na oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo. Ob njegovi šestdesetletnici, praznuje jo prav te dni, gradiva za nekaj vprašanj seveda ni moglo manjkati.

Ko premišljujem o vašem obsežnem literarnovednem in filozofsko-umetnostnem prispevku, pravzaprav ne vem, kje naj začnem. A nekje je treba začeti — in morda bo, če že ne najbolj pametno, vsaj najbolj vznemirljivo začeti na koncu: pri vašem spisu v zadnji Sodobnosti, kjer razmišljate o umetnosti in estetskem v postmoderni dobi. Ne morem se ubraniti vtisa, da vas »metafizični nihilizem« (katerega epohalni konec živimo, pri tem pa se nejasno izročamo nejasni postmoderni dobi) vznemirja bolj in globlje, kot bi to od vas zahtevala rigoroznost zgolj literarnega znanstvenika. Se motim?

Ne motite se. Vsi živimo pod obnebjem metafizičnega nihilizma, vsak ga čuti v svojem javnem ali zasebnem življenju, lahko si ga prikriva, lahko je zaradi njega vznemirjen, morda išče pot iz njega. Tako tudi jaz. Ampak to ni v nasprotju z rigoroznostjo znanstvenika, kot pravite. Rigorozen znanstvenik se mora še bolj zavedati splošne duhovne situacije, katere del je tudi njeova znanost. Metafizični nihilizem je danes v krizi, v krizi je tradicionalni ateizem, morda celo svobodomiselnost sama. Evropska filozofija in znanost sta bili med glavnimi pospeševalci tega duha, torej je tudi njuna naloga, da nas popeljeta izpod nihilističnega obnebja. Menda bo to poglavitna skrb te nejasne postmoderne dobe. Ne bo pa lahka.

Zgornje vprašanje bi rad še dodatno razširil: kako gledate na razmerje med literarno vedo in filozofijo, disciplinama, ki temeljno opredeljujeta vaše delo? Zdi se tudi, da njuno »sožitje pri vas ni bilo ves čas enako intenzivno.

Najbrž mislite na to, v kakšnem razmerju je literarna veda do filozofije. Veste, da sta ravno o tej stvari bila Ocvirk in Pirjevec nasprotnega mnenja, pri čemer Pirjevčevo stališče ni bilo čisto preprosto. Kar se mene tiče, sem bil okoli 1970 mnenja, da mora postati literarna veda čimbolj znanstvena — to je bil pač čas, ko smo vsi tako ali drugače težili v scientizem. Toda to se je preživelo. Okoli 1980 sem se odločil za drugačno formulo — literarna veda je z ene strani usmerjena v čisto znanost, z druge se mora odpirati k filozofiji; v enem in drugem naj bo čimbolj zahtevna, ampak oboje mora ostati povezano. Ta položaj je važen za njeno metodologijo. Zagovarjati moramo pluralizem metod, kar pomeni hkratno uporabo empirično-eksaktnih in abstraktno-logičnih ali celo spekulativnih postopkov. To zahteva ne samo obstoj vede, ampak narava same literarne umetnosti.

Za pokojnima Antonom Ocvirkom in Dušanom Pirjevcem ste zanesljivo najvidnejši predstavnik primerjalne književnosti in literarne teorije pri nas. zato vam najbrž ni prijetno govoriti o nedvomnih dosežkih slovenske komparativistike, kljub temu pa bi vas rad vprašal dvoje. Najprej, »kje« je slovenska literarna veda, če jo primerjate z drugimi nacionalnimi vedami o literaturi? In drugič, ali se vam ne zdi, da je prispevek, ki ga daje slovenska komparativistika v naše povojno kulturno in duhovno življenje, nenavadno visok; bolj, kot je to običajno drugod po Evropi?

Slovenska literarna veda — komparativna ali slovenistična — je gotovo na ravni svetovne. Med njene odlike spada to, da uravnoteženo goji metodološki pluralizem, ne da bi pri tem padla v prehud eklekticizem; da se enako uspešno posveča literarni zgodovini, teoriji in interpretiranju; in da ob starejši literaturi obravnava najsodobnejšo, kar jo seveda zbližuje s književno kritiko in esejistiko. Je torej zelo vsestranska, odprta in prožna. O prispevku komparativistike k slovenskemu kulturnemu razvoju po vojni pa težko rečem kaj konkretnejšega. Slovenstvo je majhno, zato so vse stvari bolj v središču, tudi primerjalna književnost. Verjetno je ta prispevek, kot pravite, visok zato, ker se je stroka dotikala tudi vprašanj, ki so bila pomembna za kulturno, moralno, socialno skupnost, ki ji pripadamo. Ampak to najbrž ni bila zasluga komparativistike kot take, pač pa osebnosti, ki so se v nji razživele, na primer **Dušan Pirjevec**. Če takih osebnosti ne bo več, bo tudi s tem drugače.

Ta mesec pripravljate na oddelku simpozij o Dušanu Pirjevcu, posvečen njegovi sedemdesetletnici. Ali menite, da je zdaj nastopil pravi čas za natančnejšo osvetlitev Prijavčeve literarne in zlasti filozofske dediščine, ki je bila v desetletju po njegovi smrti morda interpretirana preveč enostransko?

● Z enostranostjo mislite najbrž na to, da so o Pirjevcu govorili predvsem s filozofskih, socioloških, kulturnopolitičnih gledišč. Bil pa je predvsem literarni zgodovinar, teoretik in interpret. Tudi takrat, ko se je loteval filozofskih, ontoloških ali teoloških vprašanj, jih je postavljal v ta okvir. Obletnica njegovega rojstva bo priložnost za spraševanje o tem, katera vprašanja, ki jih je odprl, so še zmeraj aktualna in kje smo z njimi danes. To so seveda izrazito načelna, metodološka in vsebinska vprašanja literarne vede, ki pa so, kot sva že ugotovila, postavljena v najširši duhovnozgodovinski kontekst. Zato spada mednje tudi vprašanje o bogu, ki ga je Pirjevec odprl leta 1976. S tem ne bom rekel, da spadajo teološka vprašanja ravno v literarno vedo, vsaj posredno se je pa le dotikajo, če poskušamo doumeti njen splošni položaj, zlasti razmerje do resnice in vrednot.

Od kulturnopolitičnih bojev na koncu petdesetih in v začetku šestdesetih let v kulturniške polemike skoraj niste več posegali, vsaj ne neposredno. Mislim, da bi bila vaša intelektualna širina, povezana z izrazito netendencioznim (neideološkim) smislom za argumentiranje, več kot dobrodošla, zlasti danes, ko dobiva tovrstna slovenska skribomanija že kar kaotične ideološke razsežnosti. Kako gledate na te stvari?

● Poskušal vas bom dopolniti. Od napadalnih polemik sem se poslovi že v času Perspektiv, ampak pozneje sem bil v očitnem polemičnem razmerju še z marsikom — konec 60. let sem polemiziral z Vojanom Rusom in zoper slovensko heideggerjanstvo, v 70. letih z Josipom Vidmarjem, tu in tam s Tarasom Kermaunerjem, v 80. letih s Tinetom Hribarjem in še s kom. Toda to seveda niso bile v pravem smislu napete, glasne, dnevne polemike, dogajale so se na ravni umirjene analize, argumentiranja, historičnega razlaganja. O svojem razmerju do današnjih ideoloških spopadov v kulturi in okoli nje moram reči, da odklanjam tako leve kot desne ideologije, hkrati z očitnim političnim levičarstvom ali desničarstvom. Mislim celo, da bo potrebno z obojim zelo temeljito pospraviti. Toda to se ne more zgoditi z naglimi, aktualističnimi spopadi. Pač pa z natančno zgodovinsko, filozofsko, politično analizo, ki bo morala seči precej nazaj v zgodovino slovenske pa tudi evropske levice in desnice. Sicer pa mislim, da je z obojim že definitivno konec.•

Janko Kos

Prejšnje vprašanje sem vam zastavil tudi zato, ker ste v zadnjem Prosvetnem delavcu vendarle storili nekaj takega: skušali ste pomiriti ekstremne poglede, leve in desne, na pouk književnosti v šoli. V zvezi s tem je zanimivo vaše dolgoletno prizadevanje za pametno šolsko prezentiranje literature. Namreč, ni čisto običajno, da se na tem področju angažirajo vrhunski znanstveniki.

V prispevku, ki ga omenjate, pravzaprav nisem poskušal pomiriti leve in desne poglede, ampak ubrati med preživelimi skrajnostmi tisto srednjo pot, ki je edino mogoča in etično upravičena za reševanje družbenih zadev, tudi šolskih in prosvetnih. Te poti sem se držal že od vsega začetka, se pravi, od leta 1960, ko me je Pirjevec pritegnil k sestavljanju slovenskih beril ali ko sem uredil prvo slovensko antologijo svetovne književnosti za šolsko rabo. Da tako dolgo vztrajam tudi pri teh delih, je krivo pač to, da ni dovolj drugih delavcev, ki bi vse to postorili. V Franciji seveda ni nujno, da bi šolske učbenike in priročnike sestavljali profesorji s Sorbone, ampak Slovenija je majhna, zato se vse stvari tiščijo bolj skupaj. Sicer je pa to dobro, v takšnem delu uživam. Ne zato, ker bi bilo lažje od bolj znanstvenih, včasih je celo težje. Pač pa, ker je bolj splošno koristno. Sicer pa je Slovencev malo in moramo zato znati čimveč stvari naenkrat. Tudi to naj bo naša odlika.

Vsaj toliko kot s t.i. »svetovno« se ukvarjate tudi z domačo književnostjo, in to z vsemi njenimi bistvenimi segmenti. Eden vaših osnovnih znanstvenih predmetov je (bila) slovenska romantika s Prešernom. Zdi pa se, da vaš še posebej — in morda tudi znova — zaposluje Krst pri Savici kot ključni model slovenstva. Dovolite mi spekulativno vprašanje: kakšna je oziroma bo, po vaše, usoda tega nacionalnega modela v postmoderni dobi?

Krst pri Savici mi seveda intimno ustreza, kot interpret pa vidim v njem primer besedila, ki so ga najrazličneje razlagali. Zdaj sem mnenja, da je to mogoče samo zato, ker je delo tudi samo v sebi večpomensko, na zunaj vidni smisel je drugačen od globljega, morda nezavednega. Ob drugih pomenih vsebuje seveda tudi tisto, kar lahko imenujemo model slovenstva. Toda Črtomirov lik in usoda sta seveda bolj model preteklega slovenstva. Nikakor ni treba, da bi po njem razumeli tudi svojo prihodnost. Prešernovo pojmovanje slovenske zgodovine je bilo romantično utopično. V našem času pa postaja ta zgodovina zelo realna, zahtevala bo torej bolj stvarne spopade s silami, ki gibljejo zgodovino — moč, metafizika, tehnika, stvarnejše, kot je bil Črtomirov spopad.

Povejte prosim, kaj slovenskega trenutno prebirate. To prostodušno vprašanje zato, ker je očitno, da ste s sodobno slovensko produkcijo vedno na tekočem. In za konec: na kateri »liniji« povojne slovenske literature vidite našo mitično »pot v Evropo«?

V zadnjih tednih ali dnevih sem bral izbor Grafenauerjeve poezije Samota, Hribarjevo knjigo Svéta igra sveta in Kermaunerjevo najnovejše Zadnje srečanje. Še enkrat sem prebral Svetinovo Šeherezado, ampak to že iz poklicnih dolžnosti — moral sem ugotoviti, ali se besedilo kaj razlikuje od Pandurjeve predstave in kakšno je njuno razmerje s postmodernizmom, o čemer naj bi govorili v seminarju. Sicer pa moram priznati, da me je vsako teh branj na poseben način pritegnilo. Kar zadeva pot slovenske literature v Evropo, se vam bom izvil s tezo, da ta pot ni niti potrebna niti mogoča. Slovencem ni treba v Evropo, ker smo Evropa že od leta 745 in smo v nji ves čas ostali. Ves čas smo seveda bili poseben del Evrope. Mogoče bi kdo rad, da bi zdaj zgubili to svojo posebnost in se utopili v nekakšni eni sami, poenoteni in izenačeni Evropi. Toda takšna Evropa je utopija. Namesto izenačenja bo prišlo do okrepitve nacionalnih posebnosti in razlik, upajmo, da brez tradicionalnih nasprotij in spopadov. To nas sili, da si ne prizadevamo samo za priključenost k Evropi, ampak da okrepimo tudi svojo posebnost v nji. To nam ne bo pretežko, ker smo — hočeš nočeš — res nekaj evropsko posebnega.

PETER KOLŠEK

Mila Vlašić-Gvozdić

Pesmi

ODKRIVAM DIH SEBE

v prostoru
svojih sanj

kjer prebivam
sama

od začetka
začenjam
novi dan

sebi
in svojemu
času

zvesta.

V PRELOMU STOLETJA

V nemiru
časa,

v svetlobi
dneva

slutim
dih
opojne
zakladnice.

Speča sla
se zbuja

iz neznane
globine.

V naročju
skalovja

čutim
hrepenenje
Trente.

ZRASLA Z NARAVO

nosim
svojo pesem

Moja pesem
pogovor
z menoj

Prek gore
prek planine
skozi ljudi
tečem
počasi

Molčeča
z ognjenimi
očmi
rišem vse
okrog sebe

izbiram
odtenke
nežnih barv

najlepše
slike
hranim
za album
svojega
srca

Tihomir Pinter: Iz cikla Slovenski književniki

Marjeta Novak v soboto, 26. januarja 1991

Imelo me je, da bi pomahal, da bi spregovoril besedo s tistim telesom, četudi neresnično. Ženska na oni strani za oknom se je počutila dobro. To sem sodil po počasnem valovanju zavese, ki se je tako prijetno pozibavala, kot bi šele prvič občutila mehkobo tkanine. Telo se je za hip malo odmaknilo, potem pa se spet približalo šipi, tako kot otrok, ki pritisne nos ob steklo in potem gleda ven od blizu, čisto od blizu in so obrisi vsega zelo jasni in zato tako lepi, da se jih od daleč spominjamo še vso starost.

Luč je ugasnila, jaz pa sem v temi še vedno gledal svetlobo, z razširjenimi očmi, ki so nekje na oni strani iskali telo, ki se ljubi. Ženski na oni strani se je zgodilo nekaj zelo svetlega. Meni lahko verjamete, jaz se spoznam na telesa. Prav zaradi tiste svetlobe sem jo hotel videti vsaj še enkrat.

(Posebne nežnosti, Vrba, Prešernova družba, 1990)

Ugovori in pripombe

»D-fond« je že dve leti dostopen vsem bralcem v NUK

Razmišljanja ob nepreverjanih informacijah o zdomski literaturi. Potrebovali bi (tudi pri nas) antologijo te literature.

Že nekaj časa razmišljam o smislu oz. nesmislu ponavljanja starih trditev o nedostopnosti emigrantske (ustrezneje zdomske) literature v Narodni in univerzitetni knjižnici. V Mladini se je celo pojavil reklamni oglas z naročilnico za novo knjigo Franka Bükviča Vojna in revolucija: . . . .»Moje knjige so v Ljubljani v Univerzitetni knjižnici pod ključem. Gdč. Mateja Škraban je hotela pri prof. Kmeclu napisati svojo disertacijo mojih del, a so ji varuhi bratstva in enotnosti ter človekovih svoboščin to prepovedali. Neki peroprask (bolje peroprasec) je v mariborskem listu 7 D trdil, da je begunska literatura pogrošna . . . Upam, da bodo ljudje tudi pri vas vzeli usodo v svoje roke. Potem bomo tiskali knjige doma. V Argentini nočem več tiskati. Raje rokopis zaklenem v predal.«

Upam, da je to le reklamni trik, s katerim bi založba M&M iz Ljubljane rada prodala čim več izvodov te knjige. Predvsem ne drži, da v N U K zdomska literatura ni dostopna bralcem. Nekdanji »D-fond« (Direktorjev fond), je že 2(dve!) leti dostopen vsem bralcem pod enakimi pogoji kot ostalo gradivo, ki ga hranimo. Res pa stoji še vedno na istem mestu, saj je »fond« nesmiselno prestavljati, ker je vezan na bogato bibliografijo člankov iz zdomske periodike.

Moje razmišljanje pa se nanaša tudi na opombo avtorja Marka Hudnika v KL (21. 2. 1991). Knjige zdomskih literarnih ustvarjalcev se namreč pri nas tiskajo povsem naključno in v nezadostni meri prispevajo k objektivnejšemu prikazovanju zdomskega ustvarjanja. Že na predstavitvi Debeljakove Velike črne maše za pobite Slovence v Društvu pisateljev sem prisotne opozorila na problem nepoznavanja te literature. Predvsem bi najprej potrebovali antologijo zdomske literature (v Argentini sta izšli dve — Dnevi smrtnikov: Emigrantsko pripovedništvo (1945—1960) v izboru / uredil Alojzij Geržinič. — B. A.: SKA, 1959 in Antologija slovenskega zdomskega pesništva / zbrala in uredila Tine Debeljak in France Papež. — B. A.: SKA 1980, ki pa sta večini slovenskih bralcev malo poznani). Prav tako bi morali naši založniki pri vsaki novi izdaji zdomskih avtorjev poskrbeti za ustrezen komentar h knjigi, oz. avtorja predstaviti bralcem (njegova biografija in bibliografija).

Tokrat bi napisala le nekaj besed o Franku (Ferryju) Bükviču: rojen je l. 1923 v Puconcih pri Murski Soboti. Med vojno je v MS končal gimnazijo in se vpisal na medicinsko fakulteto v Gradcu. Študij je nato nadaljeval v Ljubljani — vendar je že l. 1946 ilegalno odšel ponovno v Avstrijo—Gradec, kjer je študiral politične vede in l. 1951 doktoriral. Istega leta se je za stalno izselil v ZDA, kjer je začel v New Yorku študirati germanistiko — doktoriral je l. 1969. Zdaj je profesor nemškega jezika in literature na jezuitski univerzi v Fairfieldu, Connecticut.

Že pri 23. letih (1948) je v Gradcu izdal 552 strani obsegajoč roman v štirih delih **Brezdomci** (roman opisuje odporniško gibanje proti okupatorju v Prekmurju). Leta 1973 izda pri SKA v Buenos Airesu (kot 87. izdajo SKA) zbirko dveh novel in štirih črtic pod naslovom — **Ljudje iz Olšnice** (315 str.), v katerih opisuje razmerje prekmurskih Slovencev do tamkajšnjih Židov, preden so jih nacisti pokončali v plinskih celicah. Njegovo tretje delo — **Zgodbe o zdomcih in še kaj** (B. A. 1979; 105. izdaja SKA, 215 str.) pripovedujejo o prekmurskem človeku doma in v zdomstvu. Njegovo zadnje delo je obsežen roman (708 str.) — **Vojna in revolucija** (B. A., 1983; 116 izdaja SKA), ki je v emigraciji dvignil kar precej prahu. Tako Božidar Fink v Duhovnem življenju 1984 št. 8 str. 487-8 piše: . . . »Ni pa vendar odveč izraziti pomisleke glede na zgodovinsko resničnost. Pisatelj je hotel postaviti pod opazovanje vso Slovenijo, a je med branjem ves čas čutiti, da smo v njegovem rodnem Prekmurju. Da je zajel manj obdelano krajevno področje, mu je šteti v zaslugo, vendar njegova slika ni podoba dogajanj na celotnem slovenskem ozemlju in v vseh plasteh javnega življenja. Izstopajoče osebnosti so udinjane v nacistični ali komunistični skrajnosti ali so njuni priveski . . . Moti tudi prepogosto vrivanje omemb in prizorov, ki zadevajo nižjo naravo, in to z naturalističnim prijemom. S temi rezervami je vendar delu priznati veliko pomembnost . . .« Zelo značilen je tudi naslov v Glasu SKA 1985 št. 3, str. 6: »Ubogi Bükvič! V Buenos Airesu ga napadajo, da je rdeč, v Sloveniji, da je bel.«

Poleg omenjenih knjig pa pisatelj redno sodeluje v literarni reviji Meddobje, ki izhaja v Argentini.

ROZINA ŠVENT

Žarko Petan

Aforizmi

Perestrojka je bila samo manever za okupacijo Litve.

Z dinarji ne moreš skuhati čaja, z lipami ga boš lahko.

Melanholija je bolezen starcev, ki bi bili radi mladi.

Mladostna ljubezen je za mladeniča nenevarna, za starca pa utegne biti usodna.

Bog je malce zamešal vrstni red: najprej je bilo Adamovo rebro, nato Eva in šele potem Adam.

Recenzijski izvod

Bizarna legenda

Franček Rudolf: Kratka zgodovina Slovencev, MK, 1990

Po mojem mnenju je izhodišče Rudolfove Kratke zgodovine Slovencev nadvse preprosto: avtorju se usoda Slovencev sicer ne fučka, delo pa je napisano tako, da bi bralec prav lahko pomislil, da je resnica prav nasprotna. Seveda piscu ne smemo verjeti kar tako, na prvo besedo ali na prvo poved; še sam nas odkrito opozori, da ***je književnost izreden izgovor, da lahko lažeš, kolikor le zmoreš.*** *Hec Kratke zgodovine je kajpada prav v tem, da ni lažniva, ne, prav zares ne: prej kot kaj drugega je Rudolfova noviteta kvazisociološka študija o duhu slovenstva. Seveda je slednja sintagma v devetdesetih letih dvajsetega stoletja nemara hudo sumljiva, se mi pa kljub temu zdi še najustreznejša oznaka za Rudolfovo početje v tej knjigi. To početje ne stavi ravno na literarno karto, je pa zaradi avtorjevega že dobro znanega zabavljaškega sloga sploh nič kaj suhoparno branje. Notranji stil Kratke zgodovine Slovencev me je ob prvem branju spominjal na logistične vragolije in slogovno nonšalantnost Kurta Vonneguta v njegovi že pred časom izdani paberkovalski knjižnici z naslovom Cvetna nedelja. Vendar je Franček Rudolf vseeno drugačen — krasi ga silna in nepotešljiva skrb za Slovence, pravzaprav že kar obremenjenost s slovenstvom kot specifičnim folklornim in družbenim pojavom. Ker sem prej kot etnolog, etnograf ali sociolog predvsem nič hudega sluteči bralec, me je nadvse zanimalo, kako utegne Rudolf brez nadležnega preostanka razrešiti nekatere od svojih smelih tez, na primer tisto, da sta komunizem in maoizem še danes eni od najmočnejših ver v Sloveniji. Pobralni premislek me prepričuje v malček žalostno ugotovitev, da je Kratka zgodovina Slovencev sicer imenitna in sploh v vseh ozirih ugodna popoldanska lektira, moti pa jo in je tudi zares odvečen njen* ***Ansatzpunkt:*** *kritika nekega povsem propadlega družbenega sistema. Kaj, se sprašujem, je lahko bolj postanega in odurnejšega od usmrajene »sprotne kritike vsega obstoječega«? Morebiti kvečjemu ribji odpadki, ki že četrti dan čakajo na skrbneža, da bi jih zabrisal v smetnjak.*

V tej točki Rudolf »proizvaja« bržkone nehotno kontradikcijo Kratke zgodovine Slovencev: na začetku nas prepričuje, da beleži svoje vtise o narodih in jih presoja na osnovi osebnega okusa, kot sredstvo pa, da uporablja ***kondenzirano ideologijo, nekoliko podprto s stavčno logiko,*** *v sklepnih beležkah kljub temu priznava, da so ravno knjige* ***vedno v službi trenutne ideologije in trenutno delujočega sistema.*** *In to je to! Rudolfova knjiga je, kot sem že potrdil, razveseljivo čtivo, a tudi nič več od tega. Frančck Rudolf pač ni nesramen. V pravem parlamentarnem sistemu bi najbrž bil precej zajedljivejši. Grozovit manko v njegovem kompendiju je ideološko pogojen — in tako rekoč neizogiben, saj je avtor Slovenec, celo slovenski besedni umetnik. Bojim se, da njegova slogovna bravuroznost in kompozicijska lucidnost kljub vsemu ne more prekriti te miselne invalidnosti. Ker so slovenski avtorji zamerljivi, moram tako težke besede vsaj malo razložiti. Povsem preprosto: ugotovitev, kot je na primer ta, da Josip Broz Tito ni zmagoval tako naravnost in tako hitro kot Napoleon, vendar se je po štirih letih borbe petintrideset let obdržal na oblasti, mi nakloni prav enak priokus, kot sedanje zblojeno politično kritikarstvo preplačanih Mladininih peres ali pa balkanska nacionalsocialistična militantnost voditeljev srbskega desničarskega vala. Skratka: z ideologijo, pa najsibo vladajoča ali opozicijska, šale ni, ker te še prehitro ujame in ostekleni. Rudolf je v Kratki zgodovini Slovencev po mojem mnenju »padel na finto«, prav tako pa tudi ilustrator in opremljevalec Tomaž Lavrič. Po temeljitem ogledu ilustracije na stosedemintrideseti strani sem bil že povsem prepričan, da hočeta biti tako avtor kot ilustrator bolj papeška od Wojtile, ergo bolj kritična od sedanje vladajoče garniture.*

Kratka zgodovina Slovencev Frnačka Rudolfa je zanimiva in kar se da kratkočasna knjiga. Ni mi všeč, jo pa toplo priporočam komurkoli. Kje je paradoks?

IGOR BRATOŽ

Ob uprizoritvi Krokarja v SMG

(Post)modernost Edgarja Allana Poeja

Skrivnostni, fantastični, groteskni in predvsem izjemno estetski svet Edgarja Allana Poeja je v slovenskem prostoru prisoten že več kot stoletje. Pač za vse ljubitelje literature, njenih različnih zvrsti in žanrov, poezije in proze. Večinoma s pomočjo v različnih knjižnih izdajah priobčenih prevodov, ki jih tukajšnji založniki še vedno niso uspeli združiti v vsaj pogojno dovolj obsežen, tehten in komentiran izbor.

S Krokarjem, novo uprizoritvijo Slovenskega mladinskega gledališča v režiji Janeza Pipana, je pred kratkim vstopil Poe tudi v slovensko gledališče devetdesetih let. Ne kot dramatik, ampak kot osebnost, pisatelj, esejist in pesnik. Kot izziv za estetiko in duha devetdesetih, ki v klasiki odkriva nove senzibilitete.

Konec drugega tisočletja (po)doživlja Poeja drugače in z odsotnostjo predsodkov Amerike devetnajstega stoletja, ki je bila, kljub svojemu poudarjanju pionirstva, gotovo preozka za nekega pesnika, pisatelja, urednika in še kaj, ki se je v najrazličnejših publikacijah, s honorarji ali brez njih, pojavljal največkrat pod imenom Edgar Allan Poe. Če je predvsem Francija v času simbolizma in dekadence kot literarnih taktik, ki so razpirale možnosti za poezijo in mišljenje, s svojim drugačnim branjem pozabljenega ameriškega avtorja opozorila na prelomnost danes gotovo še vedno najeminentnejše figure ameriške literarne zgodovine, so prav osemdeseta leta s svojim vračanjem k tradicijam, namerno zabrisavo med visoko in nizko literaturo, zvrstmi in žanri, morala ponovno odkriti nove predele v tako rekoč neizčrpnem polju Poejevega ustvarjanja.

Ob občudovanju izjemne domišljijske moči, povezane z neizprosnim, že skoraj maničnim racionalizmom opazovanja, neverjetno močjo kombinatorike, stilizmom brez primere in predvsem odprtostjo za vse mogoče vzpodbude, so za francoskim simbolizmom začela odkrivati Poeja kot izrazito širokega ustvarjalca, s katerim so ves čas lahko vzdrževala dialog. Najprej dialog s Poejem kot piscem izjemnih »meta« esejev, ki se nikakor niso omejevali na strogo literarna ali estetska področja. So z istim zamahom pisali o filozofiji kompozicije in filozofiji pohištva. Če je prvo polje v osemdesetih še kako izrabljala šola kreativnega pisanja v različnih oblikah, je drugo lahko postalo pomembna vzpodbuda za fiction-faction in podobno metafikcijsko pisanje, ki je obračunavalo s formalnimi zahtevami zvrsti eseja, znanstvenega pisanja ipd. Poejevo poezijo, ki so ji veliki angleški in ameriški pesniki in pisatelji, med drugimi tudi T. S. Eliot, očitali predvsem formalizem in okornost, ob izteku tega stoletja prebiramo kot klasiko, ki s svojo elegantno okornostjo in formalističnostjo verzov ves čas vzpostavlja dialog s pesniškimi formalnimi kanoni, te na vsebinski ravni ves čas nadgrajuje z resno neresno, patetično in ironično igro jezika in pomenov. Če se je Eliot v svojem eseju o Poeju razburjal, da rezultat eseja Filozofija kompozicije »ne opravičuje metode«, danes prebiramo Poejev esej kot paraesej, kot metazvrst, nekaj, kar je v enaki meri stvar fikcije in »literarne vede«. In Krokarja beremo kot izrazit in uspešen stilistični ekskurz, iskanje v smeri novih polja poezije, ki jih ne utesnjuje formalizem.

Izjemno zanimive za slovensko tekočo prozno produkcijo osemdesetih (in devetdesetih) let so gotovo nekoliko manj znane Poejeve zgodbe ali kar meta zgodbe. Npr. Tisoč in druga zgodba Šeherezade, ki razpolaga z (Woody) Allenovsko varianto ironično-parodične fiction-faction proze, z vsemi potrebnimi opombami in citati, ki naj bi potrjevali avtorjevo sklicevanje na fiktivno knjigo »Tellmenow Isitsoornot« (slovenski prevod bi se glasil recimo nekako »Poweyme Jealyni«) in seveda uvaja novo varianto Tisoč in ene noči. In pa neločljivo povezana dvojica zgodb Kako napisati članek za revijo Blackwood in Predikament. Najprej ironične izpovedi Signore Psihe Zenobie o tem, kako ji je urednik »dotičnega« časopisa svetoval, naj napiše članek za njegov časopis. In potem dejanski članek za časopis, ki upošteva vse seveda nadvse smešne napotke urednika, od vnašanja latinskih, francoskih, španskih ipd. citatov na mesta, ki so absurdna, do groteskne zgodbe (ki naj bi bila nujno resnična), natančnega popisa načina, na katerega je junakinji ura na stolpu odrezala vrat, se pravi natančna prvoosebna izpo-

Nadaljevanje na 14. strani

Kocbekovi dnevniki

Vztrajno v pogovoru s svojim najintimnejšim sogovornikom

Kocbekovi nastopi v političnem in sploh javnem življenju in njegovo pisanje so v vsem povojnem času doživeli toliko nasprotujočih si interpretacij in celo ugibanj o tej ali oni njegovih opredelitev, da je prav dobrodošel njegov odgovor, ki nam ga ponuja v pravkar objavljenih dnevnikih. Cankarjeva založba jih je izdala v treh knjigah: Dnevnik 1945, ki zajema čas od septembra do konca leta, Dnevnik 1946 – I. del in Dnevnik 1946 – II. del. Njihovo zgodovinsko verodostojnost in s tem posebno vrednost zagotavlja dejstvo, da v njih ni nič dodanega, nič izpuščenega in nič spremenjenega.

Edvard Kocbek je pred drugo svetovno vojno objavil poleg pesmi (zbirka Zemlja 1934) in esejev tudi nekaj pripovedne proze. Med temi besedili sta najobsežnejša ravno dva dnevniška spisa. V prvem: **Luči na severu** (DS 1932), dnevniških zapiskih o poti in bivanju v Nemčiji, niza vtise, ki jih veže z doživljanjem predmetov, oseb in občutij, kar mu vse budi včasih daljša razmišljanja, včasih le izvirno označevanje. Nikoli pa to niso zgolj zunanji opisi stvari, marveč čutno in notranje doživljanje sveta. V drugem: **Krogi navznoter** (DS 1934, 412 – 430) so dnevniški zapisi s počitniškega taborjenja, v katerih se vrstijo pesniški opisi krajev, narave in ljudi, ki jih je opazoval v Dalmaciji. Vmes pa vpleta razmišljanja, navedke iz spisov, pogovore – podobno kot v svoji povojni prozi. Že v teh zapisih prepleta stvarno dogajanje s pogledom v iracionalnost, izraža zavest zduženosti z vesoljem in njegovimi silami. Tudi v tej prozi je njegov jezik pesniški, izviren, slog čisto oseben.

Po vojni je Kocbek objavil tri knjige svojega partizanskega dnevnika. Prva je **Tovarišija** s podnaslovom: Dnevniški zapiski od 17. maja 1942 do 1. maja 1943. DZS, Ljubljana, 1947. (Nova izdaja: Obzorja, Maribor 1967, tretja izdaja: MK v zbirki Naša beseda, 1972 v dveh knjigah). V posebni knjigi je objavil zadnji poglavji iz drugega dela dnevnika: **Slovensko poslanstvo.** Dnevnik s poti v Jajce 1943. v MD, Celje 1964. Celotni drugi del dnevnika je izšel 18 let po Tovarišiji z naslovom **Listina.** Dnevniški zapiski od 3. maja 1943 do 2. decembra 1943. SM, Ljubljana 1967. Nadaljevanje tega dnevnika se je na nepojasnjen način izgubilo in bi bil zdaj, v tako imenovanih demokratičnih časih le že čas, da se ta »nepojasnjenost« tudi razjasni, in če že teh dnevnikov ni več, o čemer precej dvomim, javnosti »vrnejo« vsaj podobno »izginuli« spisi drugih avtorjev.

Nadalje je v knjigi **Krogi navznoter** (Slovenska matica 77) Kocbek objavil dva povojna pariška dnevnika iz let 1955 in 1961. Delno so izšli še dnevniki iz let 1938 in 1940-42, po avtorjevi smrti pa najprej v Novi reviji, pozneje pa še v knjigi **Dnevnik 1945 in 1946** Janez Gradišnik opozarja na star problem: »koliko so potomci upravičeni izdajati intimne spise umrlih avtorjev«. Ob nekaterih odlomkih bralcev res dobi nekoliko nelagoden občutek »voyeurja«, ampak tako se nam godi predvsem zato, ker smo v majhni Sloveniji, kjer v petminutnem pogovoru ugotoviš, da si s sogovornikom v sorodu ali pa da imata vsaj skupne znance.

V Franciji imajo korespondenco in intimno pisanje posameznih avtorjev v Bibliotheque Nationele »pod ključem« petdeset let in šele potem so na voljo za objavo – v primerjavi s tem se pri Kocbeku nismo preveč pregrešili. Pa tudi sicer je Evropo zajel val posebnega zanimanja za biografije, dnevniške zapise in korespondence – spomnimo se samo kritiškega in bralskega pohlepa po dnevnikih Thomasa Manna v Nemčiji – v katerih so s stališča intimnosti še precej manj objavljivi zapisi kot pri Kocbeku. Res pa je, da pri večjem narodu tudi intimno pisanje v javnosti takoj zadobi neke bolj splošne in manj imensko-konkretne oblike.

Za Kocbeka je bilo pisanje dnevnikov obred dneva, vsakdanja potreba za ohranjanje duševnega ravnovesja, ki je bilo pri njem že tako izredno krhko, pogovor z najintimnejšim sogovornikom. O pomenu dnevnika za svoje doživljanje se je izpovedal že prej: »Napetost fizično prehaja iz mene na črto pismenk in me sprošča. Do svojega dnevnika sem začutil še tesnejše razmerje, postal mi je dobroten prijatelj« (Tovarišija, 123). Odgovoril pa je tudi vnaprej svojim bodočim kritikom: »Od vsega početka pisanja dnevnika sem sklenil, da ne bom zapisoval časovne kronike in zbiral dokumentacije« (Tovarišija, 257).

Dnevniki 1945, 1946 bodo za literarnega zgodovinarja precej manj zanimivi kot Listina in Tovarišija, ker jih avtor pač ni utegnil slogovno obogatiti, še bolj pa, ker le malo zadevajo njegovo literarno snovanje. V njih tudi ne gre iskati kake celovite podobe tedanjega časa. To so zelo specifične zabeležke, ki zadevajo le določen izsek Kocbekovega delovanja in le del uradno vrhnje plasti naše povojne družbe.

5. oktobra 1946

Vsak od njih me je nenadoma obdolžil naravnost smešnih stvari (Marinko, da sem o ruski Cerkvi govoril napak, Kraigher, da sem orodje reakcije, Lidija, da sem ob neoklerikalizmu nenadoma umolknil, Kraigher, da ne razumem marksizma-leninizma, Fajfar, da sem žrtev nezadovoljnih sredincev, da imam okrog sebe organiziran krog, Vidmar, da ne znam politike ločiti od osebne in verske sfere in da sem občutljiv, Lidija, da odrekam moralno vrednost partije, Marinko, da hočem biti vesoljni Mesija krščanstva itd.) – vendar na to nikomur nisem odgovarjal.

Kot bi po vojnih omejitvah, vsakršnem pomanjkanju in grozotah prišlo do tolikšnega izbruha svobode in sorazmernega izobilja, da družba, ki je temu izobilju najbližje in ga je v največji meri deležna, ne ve več natanko, kaj naj bi s tolikšnimi opojnostmi in se začne vesti kot nekakšna pubertetniška skupina. Nenehno se družijo, čredno drvijo v kino in na izlete, se gredo razne igrice in nezrela erotična flirtanja, popivajo pozno v noč in pri tem na veliko modrujejo, kot se to navadno počne v študentskih časih in sploh. Tik po vojni, ko je večina še živela v pomanjkanju, se ti politični protagonisti in njihovi številni sopotniki sprašujejo, ali bi raje imeli to ali ono stanovanje, zdi se, da so eden od njihovih pomembnih problemov avtomobili, ki pa se, mimogrede povedano, nenehno nekam zaletavajo, kvarijo in podobno; to so ljudje, ki si lahko v časovni stiski (gre za potovanje v Beograd in nato v Moskvo) privoščijo takle dialog: Jaz: »Ustavite vlak za deset minut«. On nazaj: »Samo za osem«. (7. 4. 46).

Vendar je to le ozek izsek iz Kocbekovega življenja in delovanja, ki ga pušča praznega in nezadovoljenega in še poglablja njegovo nagnjenje k depresijam. Kocbek sam med bivanjem v Moskvi zelo dobro analizira vzroke za ta stanja in ta dogajanja in doživljanja so tudi nekakšna rdeča nit dnevnikov 1945 in 1946:

»Razlogi moje osebne depresije, zgleda, da si jih moram enkrat pobliže pogledati:

prvič je to spoznanje, da sem iz partizanskega boja izšel osebno z manjšo politično težo in pomenom za komuniste, kakor sem z njo šel v partizanski boj.

S srcem in uporom sem se udeležil vsega procesa in zato precej prispeval k dobremu političnemu razvoju na Slovenskem, ki je zato dobil značaj vsenarodnega gibanja in zato ljudem predstavil osvobodilni boj kot naroden in upravičen.

drugič sem umetniško in publicistično sebe zelo zapustil, obenem pa tudi nova oblast ne upošteva potrebe po reviji, zborniku in neodvisni, zdravi kulturni dejavnosti progresivnih katoličanov.

tretjič sem na svetu erotično nezadoščeno in morda tudi nezadostljivo bitje. O tem se moram izraziti nekje drugje in v pravi formi, zdaj moram reči le to, da sem to v tem izvirnem miljeju, kjer je ženskost izrazita in do neke meje resnično sproščena, znova silno začutil, začutil namreč, da ljubim ženskost in da me žene zapovrstjo navdušujejo in me ohlajajo.« (3. 5. 46)

Ad prvič: Kocbek se je udeležil partizanskega boja po lastni in premišljeni odločitvi, o kateri razločneje spregovori tudi v svojem dodatno ubesedenem in razširjenem dnevniku, Tovarišiji – zanj je bil to »poslednji moralni korak, ki sem ga moral storiti« (T, 19), od slovenske vstaje je pričakoval »preoblikovanje reda in človeka na Slovenskem (T, 33) itn. V Tovarišiji večkrat spregovori o moralnem pomenu partizanstva in boja, posebno ko poudarja, da se zgodovinske izrednosti in moralnega pomena boja na Slovenskem še ne zavedamo dovolj, saj je »partizanstvo politično-družben pojav, izraz biološko, družbeno in duhovno novih, zdravil sil v slovenstvu . . . izvirna revolucija« (T, 63).

Ker se je OF razvila iz tako imenovanih »osnovnih skupin«, med katerimi so bili tudi krščanski socialisti, katerih ideolog je bil prav E. Kocbek in tudi eden od treh njihovih zastopnikov v Izvršnem odboru OF, je imel še posebno kočljivo nalogo, da je vzdrževal »ravnotežje« (Tovarišija, stran 344) med svojo skupino in komunisti. Enim in drugim je dokazoval, da jim mora biti skupno: boj za osvoboditev, socialistična družbena ureditev, kar pa ne sme ovirati njihovega nazora, verskega, kulturnega in osebnega življenja.

S takimi jasnimi načeli je Kocbek s krščansko skupino obsojal vsak pretekli ali bodoči klerikalizem, povezavo vernosti s politiko in njeno izrabljanje. Obsojal pa je tudi vsak nasprotni klerikalizem, vsiljevanje materialističnega nazora ali izrabljanje vernosti in celo cerkvene hierarhije v korist sicer ateističnega režima. Kocbek je skušal sprejemati človeka kot celoto, ne glede na njegov ideološki predznak in pri tem imata precej skupnega s pojmovanjem človeka, kakršno nam je v svojih esejih razgrinjal pokojni Rožanc.

Kocbek kot vezni člen in tisti, ki je imel za seboj tudi precejšen del verujočih množic, »je prišel prav« tudi novi povojni oblasti, a samo v času, ko si je ta svojo vedno bolj totalitarno oblast utrjevala. Dnevnika 1945 in 1946 kljub precej skopim zapisom večkrat izpričujeta njegovo razočaranje, ko je kot minister v zvezni vladi, pozneje pa podpredsednik slovenskega prezidija, vedno bolj sprevidel, da je odrinjen in s trdnostjo svojega prepričanja počasi tudi nezaželen.

». . . neškodljiv v Beogradu in daleč od Ljubljane, kjer bi lahko bil škodljiv. (. . .) Z menoj se izvaja krivičen, politično preračunan postopek: zmanjšati vpliv, onemogočiti uveljavljanje, preprečiti popularizacijo in kakršno koli kvaliteto.« (22. 9. 45)

Ali pa: »Toda danes tem bolj občutim to, da sem pri vladi, ne pa v vladi.« (14. 10. 45)

Še posebej je za Kocbeka boleče, da ga nekateri imajo za »žrtev komunizma« (28. 3. 125), drugi pa mu očitajo klerikalizem, s katerim ga med drugimi napada tudi Vidmar: »Boljševizirali smo te že precej, edino Tartuffe je ostal v tebi, prekleti klerikalec«. (9. 4. 46) »Znova opažam, kako me partijci gledajo rezervirano in kako se nezaupanje pri marsikom spreminja v sovraštvo.« (4. 9. 46)

Kocbek je postajal moteč z več očitki posameznikom v vladi, zavedal se je vedno bolj nasilne centralizacije iz Beograda, začel je kritizirati posamezna ravnanja partije in zastavljati neprijetna vprašanja, med drugim tudi o pokolih domobrancev, o katerih je vsaj nekaj tudi sam izvedel, kot je razvidno iz teh dnevnikov, predvsem pa si je prizadeval za duhovno obnovo slovenstva in konkretne akcije katoliškega intelektualnega jedra (zbornik, založba itn.).

Ad drugič: Dnevniki 45, 46 zelo malo povedo o Kocbekovem literarnem ustvarjanju, saj je le-tega po eni strani dušilo nekakšno tako rekoč skupinsko življenje, ki mu je jemalo velik del miru in intimnosti, po drugi strani pa je bilo vedno bolj jasno, da s katoliško revijo in zbornikom ne bo nič in da so njegovi napori za neko kulturno rast in katoliško duhovno obnovo na Slovenskem pravzaprav zaman. Nekaj več je zapisanega o delih (zlasti francoskih), ki jih je v tem času bral.

Po eni strani je Kocbek čutil, da mora dejavno sodelovati v političnem življenju, po drugi strani pa je prav to udejstvovanje ubijalo in mu pogosto jemalo možnost za pisanje. »Mene drži« pokonci edino delo, edino delo me plemeniti, napolnjuje z zdravim, napetim občutkom življenja.« (27. 5. 46)

Ad tretjič: Kocbekova tragičnost se v teh dnevnikih kaže v različnih oblikah, ki jih doživlja ta ekstatična osebnost. Za marsikoga bodo Dnevniki 45, 46 tudi razkritje Kocbeka kot izredno erotično nezadoščenega in še bolj, kot tudi sam ugotavlja, nezadostljivega bitja. Ne gre za iskanje nekih trenutnih seksualnih zadostitev, ampak za predvsem pesniško hrepenenje po neki nedosegljivi ženski, ki je ni in je ne sme biti, ker je to iskanje samemu sebi namen in pobuda za posebna stanja erotične zamaknjenosti. Od tod do pesmi pa ni več potreben niti cel korak. Erotično občutje je zanj temeljno občutje sveta. »Prebudil sem se v istem erotičnem razpoloženju. To je ena najlepših stvari na svetu in je ne zamenjam z ničimer.« (8. 1. 46) ». . . ona pa je s par spontanimi kretnjami nevedoma pokazala srečno, nežno in lepo materinstvo, tako da sem jo vstavil kot eno od tistih v svojo zavest, ki mi pomagajo zbirati razbito in neobnovljivo podobo lepe, dobre, čiste in kljub vsemu demonične ženske.« (3. 2. 46) »Toda kaj bi jaz dal za ljubezen, resnično ljubezen, ki po njej žejam in umiram. Lepa dobra, izredna žena, kje si?« (24. 3. 46)

V enem zapisu se seveda ni moč niti dotakniti vseh tem, ki jih prinaša pet zvezkov dnevnikov iz zadnjih mesecev leta 1945 in od začetka do 30. decembra 46. Posebej zanimivi so gotovo tudi Kocbekovi odzivi na »mesec dni v Sovjetski zvezi«.

Opozoriti pa je treba vsaj še na izredno število avtorjevih sočasnikov in predhodnikov – približno tisoč jih je – ki so tako ali drugače v tem času posegli v Kocbekovo javno ali zasebno življenje. Mihael Glavan, ki je dnevnike pripravil za natis, je ta imena zbral v zelo uporabnem abecedno imenskem kazalu, v katerega se je zaradi naglice pri pripravi za izid žal vtihotapila marsikatera napaka in pomanjkljivost. Mirko Avsenak je v besedilu Avsenk, v kazalu pa Avsenik, češki poslanik Horák je že v besedilu in v kazalo narobe naveden kot Hora, poljski kardinal Sapieha je preimenovan v Sapielo, Lora Kerc je ob navedenem omenjena še na strani 131 druge knjige Dnevnika 46 in podobno. Dodatki, ki so natisnjeni ob koncu vsakega zvezka bi bilo verjetno smotrneje vnesti v glavno besedilo, saj so v Kocbekovih zvezkih, kot piše Mihael Glavan v uvodu, tudi vpisani ob glavnem tekstu na nasprotni strani.

Dnevnikom, ki sta jih uredila Tone Pavček in Jaša L. Zlobec, opremil pa avtorjev sin Jurij Kocbek, sta spremeni besedi dodala Janez Gradišnik in Mihael Glavan. Slednji nas obvešča o značilnostih rokopisa in med drugim o njegovi jezikovni podobi. Janez Gradišnik pa v svojih razmišljanjih izhaja iz vsebine dnevnikov, pri čemer je njegovo mnenje posebej dragoceno, saj je bil v času, ko je bil Kocbek minister za Slovenijo v Beogradu, natančneje od 1. 7. 1945 do »časa, ko je bilo to ministrstvo razpuščeno, tj. do začetka svečana 1946« njegov osebni tajnik. Janez Gradišnik je kot dober poznavalec Kocbekove pisave pomagal razvozlati tudi marsikatero nejasno mesto v rokopisu.

MARJETA NOVAK KAJZER

Nadaljevanje s 13. strani

ved o tem, kako se je končno glava ločila od telesa . . . Poe je v svojih metafikcijskih zgodbah radikalen do skrajnosti, njegov sarkazem in humor sta primerljiva s tistim Monty Pythonov, njegov stilizem pa bi z veseljem podpisali vsi mojstri, od Borgesa do Danila Kiša in slovenskih metafikcijskih pisateljev.

V svojih kompleksnosti, od pesnika do pisca prvih kriminalnih zgodb, Poe seveda ni bil zanimiv samo za literaturo, ampak tudi za različne umetniške medije: od slikarstva, glasbe do filma in končno gledališča. Slednjega ne zaradi dramskih poizkusov ali »platonskih« dialogov, ki jih najdemo v njegovem opusu in so seveda predvsem ali izključno stvar branja in ne uprizarjanja. Gledališče ob koncu tisočletja seveda privlači magija izjemne slikovitosti in dramaturške nepredvidljivosti, napetosti Poejevih različnih zgodb. Izjemna dodelanost in lepota njegove pesniške govorice, njena ritmičnost, ki je nadvse primerna za oživljanje v obliki odrskega govora ali petja. Bogastvo motivov, ki jih v raznolikosti druži avtorska osnovna poetika, do kraja zavzeto ukvarjanje s človekovo psiho, njenimi sprevrženostmi, mejnimi območji, močjo čustev, duhovnim in čustvenim svetom, ki se razteza v človekovi notranjosti.

Ljubljanska uprizoritev, ki povzema motive, teme in besedila iz zgodb in esejev Edgarja Allana Poeja (npr. Morella, Kralj Kuga, Ligeia, Konec Usherjeve hiše, William Willson, Eureka . . .), poezije (Krokar, Annabel Lee, Lenore . . .), tem dodaja nekatere biografske drobce, odlomke iz poezije Sarah Helen Whitman, odlomke iz Shakespearovega Othella, nekaj verzov iz Puste dežele T. S. Eliota, izhaja iz te slikovitosti . . . Ne dela si utvar, da je mogoče znotraj gledališkega medija adekvatneje predstaviti katero koli od Poejevih izjemno elegantno strukturiranih zgodb z vsemi preobrati, zbujanjem groze in estetskega užitka. Jeziku pač pušča vse možnosti sugeriranja različnih pomenov in svetov. Spopada pa se z izzivom gledališkega dialoga s Poejevim opusom in končno tudi Poejem kot neko realno osebo. Izpopolnjuje avtonomni svet gledališke govorice, ki gledalcu razkriva nekakšno sanjsko popotovanje Williama Wilsona skozi svet pesnikovih stvaritev in končno tudi njegovega življenja samega. S slikovitostjo niza fragmente zgodb grotesknih Poejevih junakov, njihovih srhljivih in srhljivo smešnih usod, da bi znotraj gledališča kot žive umetnosti oživila branje Poeja. Od Rodericka Usherja, Landorja, Maske rdeče smrti, Kralja Kuge do Ligeje, Morelle, Sfinge. Od srhljivosti Konca Usherjeve hiše, poetičnosti ljubezenskih prizorov, banalnosti pesnikove ujetosti v realije do groteskne komike Kralja Kuge, Soda amontillada in Satana perverznosti.

Poe je v osemdesetih letih zaradi postmodernosti svojega imaginarija in ikonografije svojega pisanja postal tudi izziv za gledališče, ki ga slednje jemlje z vso resnostjo, ne da bi hotelo ustvariti nemogoče, se pravi, pokopati moč besed, ampak s pomočjo dialoga z besedami in njihovimi pomeni ustvariti gledališki spektakel. V devetdesetih letih je pač odprt za najrazličnejša avtorska branja in videnja. Samo upamo seveda lahko, da ga bodo ponovno oživile tudi naše založbe, se ga končno usmilile z novim, obširnejšim in z nekaterimi poudarki dialoga z današnjo umetnostjo obdarjenim izborom.

TOMAŽ TOPORIŠIČ

Mestni spomin na načrtih

Od starodavne Emone do obrnjenega škrbastega glavnika

Slikoviti zgodovinski sprehod »Ljubljana skozi stoletja« **Branka Korošca** je izdala in založila Mladinska knjiga, uredil je knjigo Marjan Krušič, karte za pretisk je izrisala Milena Potočnik, delo je opremil Julijan Miklavčič, likovno in tehnično uredil Franc Lenaršič, fotografije pa so prispevali Edo Primožič, Božidar Dolenc, Marjan Smerke in Matej Stopar, v 4000 izvodih pa natisnilo ČGP Delo.

Najnovejše delo Ljubljana skozi stoletja avtorja Branka Korošca ima tako splošen naslov, da je podnaslov Mesto na načrtih, projektih in v stvarnosti nujen za prvi vtis o knjižni vsebini. Ta se pravzaprav razpira v dve kakovostno izpeljani smeri: na eni strani je obsežno in doslej v najpopolnejši obliki predstavljeno risarsko gradivo o urbanističnem razvoju mesta, na drugi pa je prek karte današnje Ljubljane vzpostavljen časovni stik z minulostjo. Bralec, ogledovalec namreč lahko na podlagi sedanje podobe postopoma opazuje, tako rekoč hišo za hišo, ulico za ulico, rast naselbine, ki se je skozi stoletja razvila v glavno slovensko mesto.

Če izpustimo koliščarje, potem je antična **Emona** tisti pravokotnik, ki je na tlorisu Ljubnljane prvi dobil svojo vez s sodobnostjo. Naslednja topografska rekonstrukcija premakne pogled v 10. stoletje, v nastajajočo **»spanheimsko Luwigano«,** v čas, ko se je iz naselbinskih jeder pod grajskim gričem že začel sestavljati prvi vtis nastajajočega mesta. Pisec vse to dogajanje nazorno umešča v današnjo podobo, poimenuje s sedanjimi imeni ulic trgov in območij in hkati z drugimi ilustrativnim gradivom počasi plastično oblikuje minuli mestni prostor.

Potem je prišel v **»Leibach«** arhitekt vojaških utrdb in obrambnih naprav **Nicolo Angielini** in podrobno izrisal kompleks gradu in meščanskega branika na »Šancah« ter mestno obzidje z obrambnimi stolpi in utrjenimi mestnimi vrati. Te njegove akvarelne rjavine iz leta 1586 (deželna biblioteka v Karlsruheju) in risba v črno-sivih nanosih (državni arhiv v Dresdnu) so prvi ohranjeni risarski tlorisni pogledi.

Že zaradi starosti sta nato zelo zanimivi tudi **»Pianta di Lubiana«** in **»Veduta di Lubiana« Giovannija Pieronija** iz leta 1639. Pred njim sta bila potres (1612) in zlohotna kuga, ki je čez desetletji znova strašila med Ljubljančani.

Šesto poglavje je posvečeno **Valvasorju,** ki je **»Lublano«** videl že dokaj razraščeno, kar je lepo razvidno iz topografske rekonstrukcije na talnem načrtu današnjega mesta. Temu sledi **»baročna Ljubljana«,** ki jo je pogojevala »predvsem vse polnejša denarna skrinja ljubljanskega meščana in osebno stremuštvo.« Obdobje med letoma 1720 in 1780 je bilo »pravo prerojevanje mesta« in ta čas je barvito zabeležil menih, matematik in zvezdoslovec **Dizma Florijančič** v svoji **»Ducatus Carnioliae Tabula chorogaphica«,** orografski karti Kranjske na 12 listih, ki jo je »habsburška generaliteta med vojno z Napoleonom uporabljala kot tedaj edino točno karto slovenskega ozemlja, ker njene vojaške karte zaradi netočnosti niso bile uporabne«. Baročni Ljubljani ja zatem namenjeno naslednje, 8. poglavje.

Po »kratkem, a bogatem obdobju« **(Ilirske province)** se **»mesto lišpa za ljubljanski kongres«.** Edini mestni stavbni mojster Ignac Prager je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja skrbel za strožji gradbeni nadzor. Seveda se je »lišpal« le ožji del mesta, sicer pa je, »večina pozidanih predmestij, kot Gornje Gradišče (Deutscher Grund), Žabja in Kravja dolina, Spodnje Poljane ter Karlovško in Krakovsko predmestje, še zadržala vaški videz in značaj«. In kot slikovito in podrobno popisuje tedanjo Ljubljano Branko Korošec, je pred mitnico na razcepu Dunajske in Celovške ceste »tedaj stalo le nekaj predmestnih hiš. Zadnja med njimi je bila že tedaj slovita Smoletova gostilna Pri figabirtu (Figovec). kjer je gorenjskim in štajerskim ,furmanom' – vozarjem s pivom, vinom in dobro jedačo, njihovim vpregam pa z zobjo in prostorom v obsežnem hlevu za hišo rada postregla še mladostno brhka ,Smoletova mama'.« Ti utrinki so na 88. strani knjige, ki šteje 120 listov.

Avtor ob vse bolj podrobnih načrtih popisuje **»razmah načrtnega urejanja mesta«,** bralec pa se lahko »čudi«, kako mejhna je videti fotografska rekonstrukcija Ljubljane v zgodnjih štiridesetih letih prejšnjega stoletja, vrisana na sedanji tloris. Nato je prišla na vrsto **železnica** (1849), ki je »nedvomno odločilen premik iz dotedanje provincialnosti, vendar pa se je hkrati z njo mestu ,odprl' prostorski in urbanizacijski problem, ki ga niso zmogli zadovoljivo rešiti ne konec prejšnjega in ga nismo zmogli rešiti niti v našem stoletju.« Pisec potem predstavlja čas po **14. aprilu 1895,** ko je bil »na velikončno nedeljo, malo čez četrt na dvanajsto uro zvečer 23 sekund trajajoči **potres«,** ki je pospešil »tudi stihijsko rast mesta«.

Po prvi svetovni vojni se je mesto upravno razširilo na dotlej primestne občine Vič, Spodnja Šiška, Dravlje, Stožice z Ježico, Nove Jarše, Štepanjska vas, del Rudnika z »barakarskim« naseljem Galjevica in Mestni log z Rakovo jelšo. **»Velika Ljubljana«** je obljubljala skupni urbani razvoj, izboljšanje električnega, vodovodnega in kanalizacijskega omrežja in boljše prometne povezave. Tramvaj je tako pripeljal na Vič, Rakovnik, do samostana karmeličank na Zaloški cesti in do novega pokopališča pri Sv. Križu.

Nato je rasla **»Plečnikova Ljubljana«.** Topografska rekonstrukcija pred drugo svetovno vojno kaže že lepo razpredeno mesto, ki kar dobro obvladuje večino sedanjih tlorisnih lis. Vojni in povojni čas – pravzaprav je vse še zelo živo. Pisec knjige je zelo kritičen, saj »silhueta Ljubljane, gledane z Bellevueja, postaja podobna narobe obrnjenemu glavniku s polomljenimi zobmi«. Ni kaj, kar posrečen zapis iz zadnjega poglavja **Prihodnost** oziroma s podnaslovom **Ljubljana na pragu 21. stoletja.** Zadnja risba v knjigi kaže detajl »jutrišnjega« mestnega načrta, aksonometrično podobo mestnega središča na geodetski podlagi.

Delo **Branka Korošca Ljubljana skozi stoletja** je, kot je rečeno v uvodu, »strokovno zasnovana in obenem poljudna knjiga z vsemi značilnostmi privlačnega zgodovinopisnega pisanja« in kot taka izvrstno dopolnjuje vrsto dosedanjih izdaj o minuli ljubljanski podobi. Škoda je le, da ni naredila še nekaj korakov dlje in postregla s točnimi podatki o bogato zbranem gradivu, o uporabljenih virih in o vsem tistem raziskovalnem blagu, ki zanima tudi najbolj zahtevnega bralca, znanstvenim stezoslednikom pa bi na ta način olajšala poti do novih dopolnitev. Kakršnega občutljivca bo morda tu in tam zmotila tudi kakšna vrinjena drobna slabost, ki pa ni vredna večje pozornosti.

BRANKO SOSIĆ

Ugovori in pripombe

Knjiga, ki kar uspešno slikovno informira gledalca

Tistim, ki so malo bolj na tekočem s knjižno bero, ki je zagledala luč sveta lanskega decembra in so potem brali Književne liste, je zdaj vse jasno! Stele, kot založnik in avtor mnogih planinskih fotografij – med njimi uspešnic, kot sta Kraljestvo Zlatoroga in Sij gora, se spozna celo na komercialne trike

Da bi še bolj utrdil primat na svojem področju, naščuva Stele, bi se dalo nadaljevati uvod, Stanka Klinarja (ki je mimogrede tudi prevajalec angleških besedil v vseh dosedanjih Steletovih knjigah – 10 jih je po številu do konca januarja 1991), naj kritiško uniči vsako knjigo, ki bi kakorkoli mogla škodovati prodajno – komercialnemu uspehu, recimo v tem primeru knjigi SIJ GORA. Profesor Klinar to nemudoma tudi stori (za bajne vsote) in ozmerja v KL knjigo Zgornja Savinjska dolina, katere se potem kupci niti dotakniti ne upajo več, medtem ko kar derejo v knjigarne in razgrabijo Sij gora.

Tale kriminalka mi je padla v glavo takoj, ko sem v KL (3. jan. 91) prebral oceno angleškega prevoda v knjigi Z. S. D. (avtor knjige Matevž Lenarčič – znani alpinist, planinski pisatelj in fotograf) – oceno je napisal Stanko Klinar, profesor na angleški katedri ljubljanske univerze. Dan kasneje sem od gospoda Lenarčiča po pošti prejel njegovo knjigo Z. S. D., v priloženem pismu me hkrati prosi, da napišem oceno knjige, ki sem jo napisal in poslal njemu osebno, in je v drugem delu članka tudi objavljena.

Nisem se zmotil. Prispevek avtorja Lenarčiča v KL (31. jan. 91) v glavnem temelji na teh ugotovitvah.

Oceno (KL, 3. jan. 91) je napisal profesor Klinar po lastni presoji (brez naročila ali kakršnekoli komercialne koristi), kot univerzitetni profesor angleščine, ki mu prav gotovo ne more biti vseeno, kaj tako rekoč z univerze odhaja v svet. Sicer se pa v to ne bom spuščal, ker to ni moje področje. Že dolgo se poznava, vem, da je odličen poznavalec gorskega sveta, geografskih imen in prevajalec. Sodeloval je pri nastajanju vseh mojih knjig – in marsikdaj me je presenetil s svojimi strogimi pogledi »na podobo, preden se na ogled postavi«. Z vsako knjigo bolj tudi sam vem, kako ima prav. Knjiga je nekaj, kar naj bi bilo za »večno«. Treba jo je klestiti in piliti, preden jo vidi tiskarski stroj. Kljub klestenju pa pri vseh svojih knjigah, lahko pokažem na stvari, ki bi jih bilo treba še oklestiti, če bi ne bilo prepozno. Seveda pa je razlika, kdaj knjigo klestimo. Kljub temu pa dam, roko v ogenj za trditev, da se je profesor Klinar iskreno razjezil, brez »posebnih načrtov« . . .

Pa pustimo angleščino in rock'n'roll rajši bi kaj rekel o fotografiji v knjigi Z. S. D.

Fotografije se občutene in pristno diše po elementarnosti predvsem gorskega sveta. Veseli me, da Lenarčič ni odhajal s fotoaparatom na pot sam v kristalnih jasninah. Vidimo prednevihtna zbiranja oblakov, poševne svetlobe na temenih dvatisočakov, sopare na visokogorskih pašah, kompozicije vaških svetišč s slutnjo bližnjih visokih straž, pa vode, o katerih smo lanskega novembra toliko hudega slišali, tu pa so še pohlevne in tihe. Fotografije: Zimsko tihožitje nad Logarjevo planino (str. 30/31), Mrzla gora v jutranjih barvah (str. 38), Jeseni na Okrešlju (str. 41), Nevihta nad Podolševo (str. 68), Slap na Žepu (str. 102), Cerkev v Radmirju (str. 104), Za Menino se pripravlja nevihta (str. 119) so izjemne in kaj podobnega žal le redko vidimo v slovenski barvni knjižni produkciji. Kakor publika namreč hoče kruha in iger; hoče tudi knjige s »pravimi« barvami – čistimi in lepimi. Če že morajo biti oblaki, morajo biti tisti lepi, ki kot kosmi vate lebdijo nad smejočo se pokrajino, ki se kiti v cvetju. Za knjigo s takimi fotografijami je že vnaprej znano, da bo komercialna uspešnica. Čim dlje gredo fotografije stran, ko oblaki niso več v funkciji **»nadzemske lepote«.** ampak začnejo zamegljevati in deformirati barve v pokrajini, jim zmanjšujejo intenzivnost in sliko približujejo črno-beli sceni, tem hitreje knjigi pada komercialna zanimivost (praviloma), a hkrati ji raste cena na umetniškem področju (spet praviloma). Avtor zavestno z abstrakcijo zunanjega blišča (recimo v pokrajini) poudarja notranjo vrednost predmeta.

Nekako v to smer, v poudarjanje občutij, je fotografsko naravnana knjiga Z. S. D. Vendar pa mi v knjigi ni čisto vse všeč: Kar nekaj fotografij bi lahko pogrešili, čeprav morda na škodo popolne geografske informacije. Predvsem mislim, da gre šibkejšo točko v Lenarčičevi fotografiji iskati v njegovih »dolinskih« posnetkih, ki so (popolnost informacije o Z. S. D.) prisotni kot nujno zlo in motijo ubranost drugih. Dobro se vidi, kako je Lenarčič predvsem fotograf gorskih občutij – in kar slišim, kako mu kamera drugače »seka« nad tisoč metri kot pa med kandelabri in na asfaltu.

Sicer pa mislim, da knjiga kar uspešno slikovno informira gledalca in opozori na večino pogleda in obiska vrednih krajev Zgornje Savinjske doline.

FRANCE STELE

Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji

Pravi čas za publikacije o slovenski kulturni dediščini

Partizanska knjiga je v sodelovanju z Znanstvenim inštitutom Filozofske fakultete v Ljubljani v zbirki Znanstveni tisk izdala prvo od petih knjig dr. **Ivana Stoparja** s skupnim naslovom »Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji«. Prva zajema območje Maribora in Ptuja.

Brez dvoma gre za obsežen založniški projekt, ki ponuja več aktualnih sporočil. A preden opozorimo nanje, kaže zapisati, da je naš uveljavljeni kastelolog že 1982. leta pri Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete v Ljubljani izdal obsežno knjigo z naslovom Gradovi, graščine in dvorci na Slovenskem, toda tiskana je bila v šapirografski tehniki in v zelo majhni nakladi 150 izvodov in je zato takoj pošla. V njej je avtor nazorno zaokrožil podobo grajskih stavb, ki so nastale pred zemljiško odvezo 1848. Tedanjega pregleda grajskih arhitektur avtor ni označil za topografijo, saj je v spremni besedi opozoril, da je delo nastajalo domala dve desetletji, največkrat v prostem času.

Ko je dozorela zamisel o novi knjigi, minilo pa je tudi že desetletje, je bilo treba prvotno vsebino dopolniti in na nekaterih mestih tudi popraviti, saj je avtor upošteval kritične strokovne pripombe k prvi izdaji in uporabil nova dognanja in izsledke konservatorskih posegov, teh pa je bilo v minulem desetletju zlasti na grajskih arhitekturah kar nekaj.

Obsežno delo je dragoceno tudi zaradi tega, ker dopolnjuje dosedanje vedenje o grajskih stavbah v vzhodni Sloveniji s kastelološkega vidika, saj je doslej prevladoval bolj zgodovinski, zlasti pa je primanjkovalo literature o stavbnih zasnovah. Določeno kritično vrednotenje grajskih stavb v štajerskem delu Slovenije ja avtor že opravil v knjigi Srednjeveška grajska arhitektura na slovenskem Štajerskem, ki je leta 1977 izšla pri Slovenski matici.

V spremni besedi sedanji prvi knjigi je opozoril tudi na dosedanjo literaturo oziroma na dosedanje prikaze fevdalne dediščine, kjer posebej izpostavlja Pirchegger-jev delež z njegovo knjigo Die Untersteiermark in der Geschihte ihrer Herrschaften und Gülten, Städte und Märkte, ki je izšla leta 1962 v Münchnu. Obenem pa opozarja tudi na to, da so nemški pisci razen Janischa in Zahna pisali z izrazito nacionalističnih, včasih tudi šovinističnih pozicij . . .« S tem so prispevali svoje, da smo tudi pri nas pričeli gledati na to dediščino kot na nekaj tujega, kar nas neposredno ne zadeva. Če so to nameravali, jim je poskus uspel.«

V omenjenem delu so zajeti vsi gradovi in dvorci, ki so še ohranjeni, ali o katerih še obstajajo vidni sledovi, upošteval pa je tudi vse tiste, ki so izpričani le arhivalno, a utegne njihova omemba dopolniti predstavo o nekdanji fevdalni arhitekturi. **Opredelil je temeljne karakteristike grajskih stavb in opozoril na njihove arhitekturne in umetnostne kvalitete. To je prvi tovrstni poskus na Slovenskem, saj so pri stavbno zgodovinskih izsledkih upoštevani novi pogledi, pa tudi sicer doslej zbrani, a prezrti podatki.**

Po problemskih sklopih bi vsebino razdelili na poglavja. Tako na primer pri strelskih dvorcih zapiše, da si jih predstavlja kot navadne kmečke domce s posebnim juridičnim statusom, saj naj bi šlo le za stavbe, katerih lastniki so imeli določene služnostne vojaške obveznosti . . .« Njihovega domnevnega fortifikacijskega značaja doslej ne potrjujejo ne viri ne izpričane najdbe ne razmislek.«

Ko obravnava fevdalne dvore, sedeže nižjih ministerialcev – dienstmanov, ugotavlja, da o njih ni stvarnih poročil, je pa v virih precej vitezov, ki so poimenovani po krajih, prebivališča pa so neznana. Zato avtor ugotavlja, da bi bila njihova uvrstitev v razvid le statistično zanimiva. Podobno je z imenskimi dvori, ki se pojavljajo v 16. in se najbolj razmahnejo v 17. stoletju, večina pa jih je pozneje izginila, nekateri pa so se razvili v prave dvorce.

Upoštevani so z nekaj izjemami tudi tisti dvori, ki so se ohranili, sicer pa le tisti, ki so se ohranili na upodobitvah ali pa so bili zelo pomembni, čeprav danes o njih ni več sledu. Od samostanov je zajel le tiste, ki so bili najprej fevdalni dvorci ali pa so pozneje opravljali funkcijo profanega fevdalnega središča.

Posebno skrb je avtor namenil terminološki problematiki v tem obširnem opusu. Pri uporabi slovenskih imen je upošteval najbolj splošno, po možnosti med ljudmi razširjeno domače ime. Zato so tudi evidentna nemška imena pisana fonetično, s tem pa se je hotel izogniti nasilnemu slovenjenju prvotno nemških imen. Pri ortografiji nemških grajskih imen se je dr. Stopar odločil za sodobno obliko, kot jo je uveljavil že Pirchegger.

Opisi grajskih arhitektur niso izenačeni, kar avtor pojasnjuje z razpoložljivim gradivom in možnostjo ponovnega preverjanja stanja na terenu in pridobivanja novih podatkov.

V knjigi so upoštevane le tiste upodobitve, ki izvirajo iz znanih grafičnih serij ali suit: Clobucciarich, Vischer, Stöcklova suita, Stara in Nova Kaiserjeva suita, Lamplova suita in Reichertov album Einst und Jetzt. Opombe je avtor sestavil po ustaljenih načelih.

Novo delo zajema celotno vzhodno Slovenijo, zato je prišlo do spreмbe naslova, ker sta vključena tudi Prekmurje in Koroška, tisti del, ki je bil po letu 1920 s plebiscitom priključen današnji Sloveniji. Opisi grajskih stavb na tem območju so skromnejši od tistih na slovenskem Štajerskem.

Ker je v vsem času avtorjevega delovanja postalo gradivo zelo obsežno, kulturniška finančna malha pa vse tanjša, sta se avtor in Partizanska knjiga sporazumela da bo celotno gradivo izšlo v petih knjigah. Prva knjiga, ki je izšla pred dnevi, zajema mariborsko in ptujsko območje oziroma občine Maribor Pesnico, Pobrežje, Rotovž, Tabor in Tezno ter občino Ptuj. Druga knjiga bo zajemala območje med Prekmurjem in porečjem Dravinje, torej občine Gornjo Radgono, Lenart, Lendavo, Ljutomer, Mursko Soboto, Ormož, Slovensko Bistrico in Slovenske Konjice. Tretja knjiga bo obravnavala občini Celje in Žalec, četrta občine Mozirje, Velenje, Slovenj Gradec, Ravne, Dravograd, Radlje in Maribor-Ruše. Peta knjiga bo zajela občine Šmarje pri Jelšah, Šentjur pri Celju, Laško, Hrastnik, Sevnico, Krško in Brežice. Vsaki knjigi bodo dodani nemški povzetki, opremljeni s krokiji, izdelanimi po predlogah iz Vischerjevega zemljevida Štajerske iz leta 1678. V peti knjigi bodo dodani kompletni slovenski in nemški seznami obravnavanih grajskih stavb.

Projekt prihaja v javnost v pravem času – s tem je mišljeno predvsem povečano zanimanje za našo kulturno dediščino v zadnjih letih. Avtor ne more skriti zaskrbljenosti nad stanjem tega dela dediščine, saj na enem mestu pravi, da ima občutek, kot bi pisal nekrolog za stavbami, ki jim je njihov čas minil, naš pa jim ni znal dati prave cene.

Pravzaprav je človek, ki že domala štiri desetletja dela v spomeniško varstveni službi, upravičen zapisati tudi svoj čustveni pogled na ta del naše kulturne dediščine. Celotno gradivo bo dragocen inventar za tiste, ki jih ta dediščina zanima iz različnih vzrokov, od lastninskih do investicijskih, zanimati pa bi seveda morala posamezne občine, ki jo imajo na svojem območju. Gradivo pa je tudi primeren izziv za nadaljnje raziskave, saj so mnoga področja le nakazana. Prva knjiga je pregledna, podatkovno bogata, slikovno gradivo bralca informira in mu hkrati vzbuja tudi podobo avtentičnih časov, v katerih so grajski objekti nastajali. Fotografije je priskrbel avtor, oblikoval pa jih je Janez Suhadolc. Izid knjige, ki jo je na umetniškem papirju natisnila tiskarna Jože Moškrič v Ljubljani, je finančno podprl republiški sekretariat za kulturo.

DRAGO MEDVED

O najnovejšem Kunderi v Nemčiji

Kako se (s Hemingwayem vred) požvižgaš na nesmrtnost

V nemščini je izšel prevod zadnjega romana **Milana Kundere (roj. 1929)** z naslovom **Nesmrtnost (Die Unsterblichkeit, Carl Hanser Verlag, München 1990, 416 str., 45 DM)**, ki zaradi neverjetnega knjižnega in filmskega uspeha Neznosne lahkosti bivanja (1984) zagotavlja dobro prodajo, saj je roman že nekaj tednov pri vrhu najbolje prodajanih knjig v ZR Nemčiji. O uspehu romana poročajo tudi iz Francije, kjer je pri založbi Gallimard jeseni 1990 izšla originalna izdaja z naslovom L'Immortalité. Češki naslov se glasi Nesmrtelnost.

Če je Milan Kundera že z romanom **Neznosna lahkost bivanja** (1984) dodobra stopil v območje postmodernizma, in sicer s transformacijo tradicionalnega ljubezenskega romana, potem je s svojim najnovejšim delom, romanom **Nesmrtnost**, samo še potrdil svojo postmodernistično konstelacijo, ki se kaže v formalnih, pa tudi duhovnozgodovinskih značilnostih romana.

Že takoj na začetku pa je mogoče ugotoviti, da se je Milan Kundera – to je, se mi zdi, ena od osnovnih značilnosti njegovega najnovejšega dela – temeljito spremenil v odnosu do svoje domovine Češkoslovaške, da ni več pisatelj v eksilu, politični emigrant in desident, ki ga mučijo dogodki v domovini, še posebej ruska intervencija s pomočjo sil varšavskega pakta leta 1968, in vse, kar je povezano s pojmom »praška pomlad 1968«. Skratka, Milan Kundera dokončno ni več tisti nezaželeni in preganjani avtor, ki ga uradna politika doma zavrača, temveč pisatelj, ki se lahko vsak čas vrne v domovino, priznan in cenjen, ob tem pa se mu ni treba bati kakršnih koli represalij, prepovedi objavljanja ali česa podobnega. To dejstvo prav gotovo ni tako nepomembno pri presojanju Kunderovega sedanjega (in prihodnjega) pisanja, saj se zdi, da se je zaradi zgoraj omenjenega dejstva temeljito spremenila tudi tematika njegovega ustvarjanja. Povedano drugače: s tem, ko je po prevratu v domovini Kundera izgubil status izgnanca in pisatelja-emigranta, je izgubil tudi eno najpomembnejših tematskih in snovnih razsežnosti svojih del, vse to pač, kar je značilno za romane **Šala (1967)**, **Življenje je drugje (1973)** in za **Knjigo smeha in pozabe (1979)**. Če smo še v romanu **Neznosna lahkost bivanja** imeli pred očmi praške dogodke iz leta 1968 (z vsemi pomembnimi politiki vred), se je ta politična dimenzija v njegovem zadnjem delu popolnoma izgubila in o njej ni več sledu. Trdili bi lahko – izhajajoč iz romana Nesmrtnost, kar se bo moralo v njegovem kasnejšem delu šele potrditi – da obdobje stalinizma, totalitarne države, konkretno pa tudi dogodki t. i. praške pomladi v njegovem delu ne bodo imeli več kakšne (večje) vloge.

Pri branju Nesmrtnosti so mi bile nekatere pasaže romana tako znane, da sem se kaj hitro vprašal, kje jih je pisatelj že zapisal. Ko sem nato ponovno vzel v roke eseje o problemu romana, ki so izšli v slovenskem prevodu l. 1988 z naslovom **Umetnost romana** (prev. J. Skrušny), je bila uganka kar hitro rešena. Pri tem so se mestoma pokazale že kar enake misli, predvsem ob vprašanjih romana, ki zaposlujejo Kundero kot teoretika in praktika, zamisli in teoretične rešitve pa je mogoče vedno znova najti v njegovih delih. Pričujoče delo pri tem ni nikakršna izjema, prej narobe, saj je politično dimenzijo, ki jo je bilo sicer mogoče najti v njegovem delu, nadomestil s (psevdo) filozofijo in esejističnim teoretiziranjem.« Roman je v celoti eno samo neprekinjeno spraševanje. Razmišljajoče spraševanje (vprašujoče razmišljanje) je temelj vseh mojih romanov.« (Umetnost romana, Ljubljana 1988, str. 39).

Pri Nesmrtnosti bi se lahko upravičeno vprašali, ali oznaka roman (še) drži, saj gre pri tem delu slej ko prej za eseje, ki so povezani z okvirno zgodbo in ki jih je mogoče brati tudi kot posamezne enote. Drugo vprašanje je, ali je oblika romana glede na osrednje teme romana (nesmrtnost, življenje in smrt) najustreznejša, ali pa bi bilo vse to, kar je povedal Kundera, na primernejši način mogoče podati samo z esejem (eseji).

Ob formalnih značilnostih romana lahko ugotovimo, da je sestavljen iz sedmih delov – kot večina njegovih del, kar pa ni kakšna slučajnost ali naključnost, saj lahko beremo v Pogovoru o umetnosti kompozicije (Umetnost romana, str. 79–104) med drugim tudi, da je v mladosti napisal skladbo za štiri inštrumente, sestavljeno iz sedmih delov, to pa je značilna arhitektorika njegovih romanov, šlo bi naj za »podzavestni ukaz, za obsedenost«. In še nekaj je pomembno, kar je mogoče trditi tudi za Nesmrtnost, namreč to, da mora biti vsaka artikulacija romana jasna in pregledna, da je vsak od sedmih delov celota zase.

V romanu Nesmrtnost se pisatelj Milan Kundera na začetku pomeša med protagoniste, ko čaka profesorja Avenariusa v nekem pariškem kopališču, ob tem pa opazuje približno šestdesetletno damo z imenom Agnes, ki ob možu Pualu, po poklicu arhitektu, mlajši sestri Lauri in njenem ljubimcu Bernardu, radijskem novinarju, tvori nekakšen kvartet. Njim nasproti Kundera postavlja štiri osebe iz preteklega stoletja: Goethejevo ženo Christiano in Bettino von Arnim, ženo pesnika Achima von Arnima, ki je še bolj kot moža oboževala Goetheja. Kundera opisuje Bettinino prizadevanje, da bi s pomočjo korespondence z velikim pesnikom dosegla nesmrtnost. Kundera opredeli nesmrtnost kot ponovitev preteklega, za dosego nesmrtnosti pa je potrebno prej umreti. Prepričan je, da človek računa z nesmrtnostjo, pri tem pa pozablja, da mora računati tudi s smrtjo.

V fiktivnem pogovoru med E. Hemingwayem in J. W. Goethejem pa gre tudi za drugačno stališče, Hemingwayejevo upanje namreč, da bi vsaj po smrti živel v miru, saj pravi, da v življenju ni napravil nič drugega, razen da je pisal knjige. In ravno to naj bi bilo po Goetheju dovolj, da se zapiše nesmrtnosti, ki pa Hemingwayu nič ne pomeni in se nanjo »požvižga«. To je tudi Kunderovo mnenje in njegova pozicija v romanu, nesmrtnost kot trauma, ki je nima smisla doseči, saj je prepričan, da je največja groza, če je človek iztrgan iz nekega obdobja, kakor jo sam definira.

Poglavje s fiktivnim pogovorom med Goethejem in Hemingwayem je sicer šibkejša točka romana, deluje nekako prisiljeno in neprepričljivo, bolj ugaja Kundera v tistih delih romana, kjer se spusti v golo esejistično kramljanje, tako na primer v poglavju Homo Sentimentalis, v katerem nam poda svojo analizo evropskega romana s primeri iz 19. stoletja. Kundera omenja dosežke iz ruske literature (Ana Karenina, Idiot), francoske (Kneginja Klevska) in nemške književnosti (Werther), da bi zapisal tezo, po kateri se vse velike evropske ljubezenske zgodbe odvijajo v nekoitalnem območju. Kundera: »Po predkoitalni ljubezni ni bilo več nobene druge velike ljubezni, ni mogla obstajati.« V isti sapi pripoveduje Kundera tudi anekdoto o »ruski duši«, o Rusinji, ki jo je neki Čeh v Pragi na hitro osvojil, potem pa mu je po ljubezenskem aktu z zaničljivim tonom dejala: »Moje telo si dobil. Moje duše ne boš dobil nikoli!«

Ob nesmrtnosti, ljubezni in erotiki je druga osrednja tema Kunderovega romana kritika množičnih medijev, ki po njegovem prepričanju vse bolj usmerjajo mišljenje in okus sodobnega človeka. Svojevrsten paradoks je vendarle v tem, da gre Kunderovo uspešnost v veliki meri pripisati tudi (ali predvsem) množičnim občilom.

Če sklenemo: Kundera je s svojim novim delom napisal izredno berljivo knjigo z odličnimi esejističnimi pasažami, ki pa kot celota prav gotovo ne dosega njegovih najboljših del.

SLAVO ŠERC

Literarno popotovanje po Srednji Evropi

Duhovne priče Srednje Evrope: od Krleže do Kiša

Revija Parnass izhaja šestkrat letno in v letošnji prvi številki je pričela objavljati obsežno nadaljevanko »Literarno popotovanje po Srednji Evropi« izpod peresa **Karla-Markusa Gaussa,** ki je na isto tematiko že objavil knjigo »Črnilo je grenko-literarni portreti iz Barbarope« in »Dobrohotni despot« in velja za strokovnjaka s kritičnim in realnim odnosom do te tematike.

Literatura je bila vsekakor med prvimi, ki je začela odkrivati ali razkrivati pojem srednjeevropejskega, čeprav je bila ta nekoč »pohujšljiva« beseda tudi dejansko velikokrat zlorabljena, napačno interpretirana, njen pomen precenjen ali podcenjen in končno ponovno vpet v vprego ne povsem jasnih političnih ciljev. V slednjem poskušajo predvsem Italijani, v zadnjem času pa precej previdno tudi Avstrijci, poiskati novo definicijo, v bistvu pa gre le za spretno obnavljanje monarhističnih asociacij na »višji«, sodobnejši ravni. Srednja Evropa, po eni strani kot neizčrpen vir inspiracije evropske kulture, po drugi strani pa ponovno močan branik in filter med »jutrom« in »večerom«. Razkrivanja večplastnosti in aktualnosti pojma srednjeevropsko, se je lotila tudi avstrijska kulturna revija Parnass z Gaussovo nadaljevanko »Literarno popotovanje po Srednji Evropi.«

Gauss že uvodoma poudarja, da se o srednjeevropskem v zadnjih desetih letih veliko govori, da pa predvsem veliki evropski narodi nimajo pravilne in dovoljšnje informacije o tem, kaj naj bi to sploh bilo. Tako se vprašuje: »Kdo resnično pozna te hrvaške in slovenske pesnike, madžarske in furlanske likovnike, duhovne priče Srednje Evrope iz Češkoslovaške in Poljske? Kdo razume ta razpon med za vekomaj potopljenim in jutrišnjo utopijo? »Srednja Evropa ostaja nekaj mističnega, nedorečenega, je celo nekaj, kar bi lahko spet ogrozilo staro celino . . .

V svoje literarno popotovanje vključuje Gauss kar štiri avtorje, ki so bili ali so najgloblje povezani z usodo našega lastnega srednjeevropejstva. To so **Miroslav Krleža, Fulvio Tomizza, Florjan Lipuš** in **Danilo Kiš.**

Ne po naključju se pričenja serija prav z Miroslavom Krležo, saj je ta nerazumljeni, podcenjeni in tudi sedaj ob rob potisnjeni pisec v svojih dramah in romanih podal najbolj živo, pravično in pronicljivo analizo opevane in osovražene donavske monarhije, ječe narodov, njenih zmot in neizkoriščenih priložnosti in kasnejših tragikomičnih repriz v »osamosvojenih« nacionalnih in večnacionalnih skupnostih. Gauss piše, da sodi Krleža med največje duhove Evrope, da so obsežnost njegovega dela primerjali z ustvarjanjem Goetheja. Tako kot Goethe se je podal na nove poti v neznano in zapustil štirideset obsežnih zvezkov dramatike, proze, lirike in esejev – titansko delo, v svojem duhovnem razponu primerljivo celo s Tolstojem. Ali Gauus pretirava? Krleževa vloga je bila sporna v obeh Jugoslavijah in tudi v novi in bodoči demokratični perspektivi se zdi vprašljiv, morda celo nevaren. Zakaj? Ta odgovor je poznal že Jean-Paul Sartre, ki je leta 1960 obžaloval, da Krleže še ni veliko prej spoznal: »S Krleževo literaturo bi si lahko prihranil marsikatero daljšo pot, ki sem jo prehodil v lastnem iskanju.«

Takšna neformalna priznanja so bila v Evropi in svetu veliko pogostnejša kot doma, kajti Krleža kot dosledni upornik proti »gospodi fraz in profita«; je bil enako neprijeten v vseh režimih. Kljub občudovanju največjih duhov Evrope je ostal do današnjih dni malo znan. Bo tako tudi ostalo?

V svojem zapisu o Krleži Gauss nadalje poudarja, da je bil Krleža eden redkih preostalih univerzalnih duhov sodobne civilizacije, da je to svojo širino vložil v izredno pomembno delo, ko je pripravil imenitno enciklopedijo kot vodja Jugoslovanskega leksiografskega zavoda v Zagrebu.

Poseben pomen vidi avtor nadaljevanke v Krleževi esejistiki. V več kot sto pomembnih spisih je pronicljivo raziskoval kulturno podobo Evrope. Prave mojstrovine so njegovi literarni portreti in zapisi o tako različnih osebnostih, kot so Erazem Rotterdamski, Lenin, Goethe, Rilke, Baudelaire, Rembrandt, Picasso, Beethoven, Marx, Schopenhauer itd. Veliki sinovi velikih narodov! Morda pa je prav njegova pripadnost majhnemu narodu omogočila, da je v svojem notranjem svetu s takšno suverenostjo in daljnovidnostjo zaobjel in daleč presegel meje jezika, dobe in ideologij. Krleža se prav dobro zaveda, da zidovi lastnega ne-znanja še ne pomenijo meja svetovne kulture: »Impozantna zgradba evropske civilizacije je zgrajena na okostjih številnih poraženih evropskih narodov. Ob klasični Zahodni Evropi, muzejsko – veličastni, zgodovinsko – patetični Evropi, živi še druga, skromna, v kot potisnjena, skozi stoletja vedno znova podjarmljena periferna Evropa vzhodnih in jugo-vzhodnih narodov.« Marsikje se zdi, da je Krleža želel povedati, da takšna žalostna usoda čaka te narode tudi v prihodnjih desetletjih in stoletjih. Slutil je demokracijo in svobodo, ki bo morda peljala nazaj v opereto.

Krleža je bil neusmiljeni kritik treh ureditev in ideologij, ob tem še veren kronist in pravičen sodnik: habsburške monarhije, v kateri se je rodil, kraljevine Jugoslavije, ki ga je v medvojnem obdobju preganjala, in SFRJ, kjer je prav on s svojim osebnim vplivom v številnih kulturnopolitičnih kontroverzah preprečil, da bi tudi Jugoslavija sledila takšnim ozkim dogmam, kot se je to zgodilo v drugih vzhodnoevropskih državah. Gauss je o tem prepričan. Bomo Krleži to kdaj priznali?

Vse življenje mu je ostalo uporništvo iz kadetskih časov, ko je na svojo koži doživljal morda absurdno nasprotje: med fascinacijo mita in resničnostjo donavske monarhije prav gotovo ni bilo lahko živeti in graditi svojega miselnega sveta. Kljub neusmiljeni kritiki operetne scene monarhistične narodnostne družine, je menda vendarle vse življenje melanholično žaloval za »lepimi in neuresničenimi možnostmi«, ki so bile dane v carstvu jezikov, religij in narodov. Te vrednote so bile nepremišljeno zaigrane! Tako meni Krleža, tako meni Gauss in ali niso enakega mnenja tudi številni »zagovorniki« današnjega srednjeevropejstva?

»Rekvijem za Habsburžane« morajo prebrati tisti, pravi Gauss, ki danes govorijo in sanjajo o nekakšni reinkarnaciji monarhije. Ta opis grozljive agonije bi verjetno marsikomu popačil idilično sliko potopljene in kot po čudežu spet najdene Atlantide. Provinca, blato, beda, pohlep, strasti, so žal dobršni del podobe, ki je ostalo po porazu velike družine! Medtem ko se je nadnacionalna država bogatila s sokovi obrobnih narodov, so ti propadali. In se danes resnično spet prebujajo? Gauss sluti nevarnost in se vprašuje, kaj bi ta slavna monarhija brez Židov iz Galicije, otrok Slovencev in Hrvatov. Vendar v značaju velikih narodov je vedno bilo to samo po sebi umevno prisvajanje. Tudi sedaj lahko dobimo v zameno morda le iluzijo o nekakšnem materialnem blagostanju. Gospoda fraz in profita!

V »Hrvaškem bogu Marsu« Krleža sicer govori o nekam preteklem, daljnjem času in razkrinka dvoličnost sveta salonov, igralnic, oficirjev in njihovih dam, grofov, polbogov . . . In zgodovina se tako rada ponavlja! Morda je težko razumeti Krleževo misel, da so najnevarnejši ekstremizem sredine, bestialnost spodobnosti in teror samozadovoljstva in samozadostnosti.

Vsekakor, zaključuje Gauss svoje prvo potovanje po srednjeevropski literaturi, je Krležev opus kot kamnolom, v katerem bodo lahko nove generacije iskale, lomile in našle. V Krleži bodo lahko odkrili enega od vrhov evropskega eksistencializma (»Vrnitev Filipa Latinovicza«), to je bil Krleža že leta 1932, torej še preden sta Camus in Sartre ta izraz sploh uporabila.

In na koncu še »Banket v Blitvi«, ta farsa o moči in oblasti. To je po piščevem mnenju ena »najlepših« razgalitev notranje strukture moči: kako deluje diktatura in kako reagira diktator, kako si konkurirajo njegovi paladini, kako parajo lakaji . . . Grozovito realna parodija, ki velja za vse čase.

Pa še »Zastave«, morda so primerljive z Musilovim »Možem brez posebnosti«. Tukaj je zbrano vse, že prezreli, gnili sedeži monarhije, narodi, ki željno težijo k svobodi, v sebi pa že nosijo klice želje in potrebe po podjarmljanju drugih. In tako se vrti ta neustavljivi perpetuum mobile, dnevi in noči, majhni in veliki, zmagovalci in poraženci, dobri in zlobni, neumni in pametni. In tako do konca dni.

ADRIAN GRIZOLD

Končana trilogija

Desetletno popotovanje skozi prelome in somrake

Pri Militarii Sloveniki v Ljubljani, novi slovenski založbi, je izšel zajeten roman **Janeza Švajcerja** »Svitev«. S tem delom je avtor zaključil trilogijsko zasnovano delo o Mariboru od prve vojske preko medvojnega obdobja in druge vojske pa v prve čase po njej. Knjiga je namenjena pisateljevim sedmim križem, ki jih je dosegel hkrati z izidom, ki ga je moral omogočiti sam. Pač – tempora mutantur.

Pisateljem se ne piše nič bolje, kakor se jim je zadnje desetletje, prav nasprotno. Zastrašujoča je misel, da v naši lastni državi upada število izdanih knjig, da rastejo zasebne založbe ko gobe po dežju in z njimi zakonitosti, ki, milo rečeno, gotovo ne morejo biti spodbuda ustvarjalcem, zlasti če pomislimo, da bo vse več knjig ostajalo v predalih in se bo marsikaj dobrega prašilo in žoltelo v neugodno prihodnost. Pri čemer pa – roko na srce – smo vselej bili zoper čase, kakršne so preživljali naši umovi, v niti ne tako daljni preteklosti, ko jim knjige niso mogle izhajati iz takega ali drugačnega razloga.

Pa kaj bi se zgražala nad usodo slovenske knjige, nad odnosom do litarature nasploh. Izpod pulta pač privlecimo staro modrost, da kdo hoče, tudi zmore, pa bodi kakorkoli že.

V zadnjem desetletju je Janez Švajncer napisal in izdal tri knjige, ki jih povezujejo iste osebe, prostor, čas, značilnosti. Vendar se lahko bere vsaka zase in neodvisno, ločeno druga od druge. To je tudi bil avtorjev namen, ko se je lotil te obsežne, trilogično zasnovane pripovedi o Mariboru. Torej se sedaj pridružuje »Prelomu« in »Somraku« še »Svitev«. Naslovi so dovolj zgovorni sami po sebi. In res teče dogajanje po prelomnih časih od Rudolfa Maistra 1918 v Mariboru preko medvojnih časov, ko začenja svoje delo in si kuje življenje Franc Savnik, središčna oseba, do zloma stare Jugoslavije in s tem zatona neke dobe, miselnosti, pa nastopa somraka. Seveda ta somrak doživljajo nastopajoči kot tudi samo mesto vsak po svoje. Ljudje smo pač ljudje, eni bi šli v ogenj za domovino, drugi se spogledujejo z okupatorjem. V pravi pisani množici drobnih usod in usodic, bolj epizodnega značaja, se družina Franca Savnika riše izraziteje od drugih in daje s tem ton dogajanju v romanu.

Četudi je mesto Maribor spoznavno, pa bi veljale značilnosti tudi za katerokoli slovensko mesto v prvi polovici tega stoletja. Nekatere lastnosti so namreč tipične za vse Slovence, čeprav nosijo Švajncerjeve seveda bolj štajersko barvo in značaj teh naših krajev. Kakor teče pripoved na ravnini realističnega opisovanja in kronološkega zaporedja, pa si pisatelj privošči skoke vstran, zabeli pisanje s svojm značilnim slogom, v katerega je vraščen humor, pomešan z ironijo in značilnim načinom govorjenja in premišljanja ljudi, pripadajoči plasti, katero opisuje: obrtniško-proletarski, malomeščanski in polkmečki, meščanski, in plasti, ki ne sodi nikamor, zato bega zgubljeno in brez korenin po tem svetu. Vdinja se vsakomur, kdor bolje plača, ne čuti pripadnosti k ničemur, tudi domačemu ne; iz tega so se kotili vdinjanci Nemcem.

Po plati, po kateri se razgrinja mesto pred bralcem, je slikanje bolj črno kot ne. Včasih se celo upravičeno vprašamo, kako je mogoče, da se je to ljudstvo spsloh lahko prebijalo skozi vse vihre in tokove, ki je bilo vanje pahnjeno, da naj se znajde, kakor se ve in zna. Najsi ni to posebej neznačeno ali izpostavljeno, pa je zaznavno valovanje, ki se pretaka skozi ljudi, postavljeno pred izbire in preizkušnje: narodna zavest. Tudi najbolj zavržene in nepremišljene osebice so podvržene nekakšnemu samospraševanju o sebi, kadar so zabredle pregloboko. To je tudi tisto, kar veje iz trilogije sicer prikrito, a kar le začutimo.

So prizori iz osebe, ki so bolj kulisa za osrednje prizorišče in njihova govorica izzveni v prazno. Mogoče le uokvirjajo podobo, da osrednosti bolje zaživijo; pač po avtorjevi presoji, ki praviloma mora biti jasnovidni in temeljni usmerjevalec pri ustvarjanju.

Pisateljska vročičnost in pripravljenost sta rodili obsežno delo, razdeljeno v tri enote, kakor presojamo obdobja Jugoslavije in Slovenije v naši novejši zgodovini. Vanjo so postavljeni ljudje, vzeti iz življenja, z mislimi in dejanji, kot so jih rodile pisateljeva zagnanost, ustvarjalni naboj in vednost.

NADA GABOROVIČ

Novi tiski

Peter Božič:

Človek in senca

Srečati, brati, se prepirati s starim, se pravi sedanjim Petrom Božičem, ni nič posebnega. Toda Peter Božič pred štiridesetimi leti, ko je prišel iz mariborskega okolja v Ljubljano in začel svoj dovolj glasni literarni pohod čez etablirane in marginalne, legalne in ilegalne inštitucije? To je seveda nekaj drugega. Ne vemo, kdo si je zanimivost umislil, **Mladinska knjiga,** ki je zadevo izdala, Janko Kos, ki je napisal spremno besedo, ali pisatelj sam – vsekakor pa je pred nami delo Človek in senca in v njem štiri zgodnje, najzgodnejše »pripovedi« Petra Božiča: ob naslovnem besedilu še Mož v mesecu, Beli šal in Živali bežijo. Kos je dal eseju pomenljiv naslov Ob rojstvu moderne proze (seveda je mislil na slovensko), ob tem pa je popisal tudi bistvene kulturnopolitične napetosti petdesetih let. Pomembno epizodo iz Božičevega (in našega) literarnega razvoja je oblikovala Meta Škrabar.

P. K.

Nova knjiga kratke proze

Kdo me sodil bo za zmoto?

Pri založbi Emonica je izšla nova knjiga Andreja Blatnika z zanesljivo dobrim naslovom **Menjave kož.**

Izdajatelj Založniška hiša Emonica, katere ustanovitelj in založnik je Dušan Cunjak, se je potrudila izdati eno najboljših knjig slovenske, zdaj lahko že rečemo, sodobne proze, ki prinaša na svetlo šestnajst izbranih zgodb slovenskega pisatelja Andreja Blatnika. Andrej Blatnik je poleg Janija Virka, Igorja Bratoža, Lele B. Njatin, Andreja Morovića, Mihe Mazzinija in drugih eden najplemenitejših piscev slovenske kratke proze, če že ne vodilni slovenski, kar povejmo naravnost in brez slepomišenja: strateg na področju postmodernistično (iz)oblikovanih tekstov. Dobili smo v roke knjigo, ki na svojevrsten način dokazuje, kako je treba pisati, napisati in dokončati utemeljeni proces umetniškega snovanja.

Tisto, kar pritegne zainteresiranega bralca, je veščė obvladovanje pisateljevega peresa, ki drzno in kar naravnost izpisuje na poseben in verjetno najbolj zanimiv in izviren način svojstveno logiko v vnetljive točke naravnanih impulzov pisateljske naracije. Še več: narativnost Blatnikovega pripovedovanja je pogojena z nenehnim uvidom v eksistencialno problematiko njegovih junakov in junakinj. Takšna je zgodba Praske na hrbtu (str. 56). Ali pa še značilnejša Bobnarjev zamah (str. 7), ki je postavljena v knjigi na častno prvo mesto. Slednja tudi nosi tisto vrsto Blatnikove subjektivnosti, ki je ubežala sponam vkleščenega metafikcionalizma in je kot taka sama po sebi ‚zamah', ‚zadetek v polno'.

Okus krvi (str. 35) je pretresljivka, pa ne v tistem smislu, da bi nas zgodba spreobrnila in naredila za občutljivejše in bolj samomisleča (se) bitja, ampak da bi nas pripravila na to, da knjigo preberemo in se dodobra seznanimo z njeno pomenljivo vsebino.

Menjave kož je torej knjiga, ki jo lahko uvrstimo v najbolj zrelo obdobje pisateljevega ustvarjanja, za katerega lahko rečemo, da je udarilo v sam vrh slovenske kratke proze in s tem tudi naredilo prostor za prodor na širše evropsko tržišče. Pomenljiva oprema je delo Janeza Zalaznika.

RADE KRSTIĆ

Normalno – tudi za mlade

Naj si kar zatiskamo oči pred realno zemeljskostjo?

Mirno se lahko hvalimo, da smo iz branja za otroke in mladino izgnali vzgojne krištofšmidovske storije. Sam gospod Krištof Schmid v strokovnih krogih ni videti tako nazarensko nazadnjaški, da bi pa zato njegovo pedagogiziranje vsevprek podpirali, ne, tega pa ne. Zdaj ti pa izide knjiga za otročad s strašljivim naslovom »Učna leta botre Smrti«. Nima pa s Krištofom Schmidom res nobene zveze.

Zagrešil je to knjigo »Učna leta botre Smrti« Pavle Zidar. Potem in zdaj, ko moramo zavrteti kolo kar precej v nazajšnost, da pridemo do časa, ko so bile starost, bolezen in smrt še normalen pojav tudi v pripovedih za mlade bralce.

V optiki posodobljene vzgoje namreč trpljenje, kako odpovedovanje, bridka martra, smrt in podobna šara niso več našli mesta. Saj je res prav, da otrok ne mikastimo do mrtvega, vprašanje pa je, ali je prav, da tako radi zatiskamo oči pred temnimi stranmi realne zemeljskosti.

Sodobno leposlovno branje za otroke je nabito z vedrino in le tu pa tam lahko začuti bralec kak molovski ton. Prav. Zakaj pa bi ljudi v najnežnejši rasti prirezovali v boleče bonsaje v smislu trpkega spoznanja: vnuke vidim kot može trpeče, ko še majhni vriskajo od sreče (Lili Novy).

Pa ti pride Zidar, ki že sicer rad ponagaja z zresnjenim branjem, in nas vrže smrti v naročje. In to v slogu banane. Ne da bi nas počasi pripravil na presenečenje, udari kar naravnost. Ni čisto jasno, ali je to, da reče smrti botra, ljubkovalna ali posmehovalna pritiklina. Nedvomno pa diši pripoved kafkovsko in pójevsko.

Lena smrklja, ki hoče biti v življenju čisti nič, se vendarle ukloni pred pritiskom vsakdanjosti in se odloči študirati smrtologijo in postati Smrt. Stvar ji odlično uspe. Potem v slogu banane upihne najprej rodno mater in se nato loti še sester. Vsa zgodba zadiši po mrličih, dokler pa so ti še ne-mrtvaki, se obnašajo na vso moč vsakdanje z učiteljico vred, ki na vsakem koraku vrešči svoj: mirrrrrrrrrr!

Petelinček nespečne babice je tudi ravno prav maščevalen, da odda svojo petelinjo postavo in naravo samemu kralju, babica pa v smislu pravljice s srečnim koncem preživi vse težave, čeprav je po vsem razburljivem in nepredvidljivem »postala še bolj nespečna in je vse noči predla niti iz posušenih pajčevin, potem pa pletla tako lepe zokne, da so bile všeč celo gospodu župniku. Mnogo parov je prodala in tako sproti plačevala visoke davke, ki si jih je izmišljal novi kralj. Govorilo se je že, da bo obdavčil tudi zrak in ribam vodo. Vsi naj bi plačevali, tudi vrbe, bukve, smreke in srobot«.

Tretja pripoved ima naslov Taci in je spet pronicljivo povezana s pogoltnostjo; pa ne živalsko. Vse se zaplete zaradi piščancev in kur. Na koncu vsega hudega se mora – spet babica – sprijazniti s poceni tolažbo: takšna je pač usoda.

Knjigo je v Matjaževi knjižnici izdala Partizanska knjiga, odslej menda Park.

Bralcev, ki jim je namenjena, seveda nič ne briga, kaj bodo o njej namodrovali odrasli. Ravnajo se po svojem kompasu in imajo menda nalašč radi tudi tisto, za kar jim modrijani zagotavljajo, da nima nobene vrednosti. In obratno, kar daje stvari pravo aromo. Dopoveduj otroku, kolikor hočeš, kaj da je najboljše, vrhunsko in umetniško, on nad tistim še kihne ne. Tako pridemo do točke: bralne navade, bralna kultura, bralne sposobnosti. In smo že v risu: dom – šola (družba) – bralec.

Vse to pa ne izbriše dejstva, da je Zidar napisal zelo zidarjevsko knjigo. V splošni beri otroške in mladinske literature zadnjih desetletij nekam zelo novo.

BERTA GOLOB

Pogovor s temo

Torej je specifična ženska literatura drugačna od moške

S pesnico **Vero Pejović** sva se pogovarjali ob izidu njenega prvenca Devica in samorog (Lipa, 1990). O njeni poeziji nisva govorili, nisva je preiskovali, ker nama tega hvalabogu ni treba početi. In ker je Vera moja prijateljica, jo tikam in se obenem bralcem opročam za ta izraz zasebnosti.

Pred leti smo sestavljale zbornik ženskih leposlovnih tekstov oziroma je ta kasneje izšel v reviji Problemi. Takrat smo se o tem veliko pogovarjale, in če se ne motim, si imela zanimive poglede na žensko literaturo. Še vedno misliš, da obstaja specifična ženska literatura, drugačna od moške?

Absolutno obstaja. Pred leti sicer nisem imela nikakršnega pregleda nad tem, kaj naj bi ženske sploh pisale. Ko smo delale zbornik, sem dobila v roke marsikaj. Prva stvar, ki sem se ji morala odreči, je bila literarnost tekstov. Daleš torej zbornik literature, moraš pa se odreči vsem literarnim merilom. Vzameš tekste, pri katerih je na prvem mestu recimo dokumentarnost ali zapis kot tak. Moja prva ugotovitev je torej bila, da estetsko merilo odpade.

Hočeš reči, da je ženska literatura manj vredna?

Ne, vendar estetski vidik ni bil na prvem mestu. Pojma nimam, zakaj. Danes se nobena od teh avtoric profesionalno ne ukvarja s pisanjem. Na svoje tekste niso gledale kot na umetniške. Šlo je za izražanje njih samih. Takrat je bil to zame šok, potem pa sem se s tem sprijaznila. Ker pa sem brala tudi druge, sem vedela, da obstajajo tudi ženske, ki imajo do literature drugačen odnos. Žal mi je bilo, da je med njimi tako malo mojih prijateljic. Od vseh teh punc iz zbornika ima danes knjigo samo Vesna Petrovič. In zdaj jo imam tudi sama.

Žensko ustvarjanje te posebej zanima?

Veš, da me zanima, ker tako zvem kaj o sebi. Če pa hočem zvedeti kaj več o književnosti, potem berem moške. Fantje so na določenih področjih, ne rečem, da na vseh, marsikaj pogruntali. Gledam pa na to, da ženske vseeno redno berem, čeprav iz drugih razlogov, kot če vzamem v roke, recimo, pesmi Daneta Zajca. Nekje pa se oboje stakne. Če berem pesmi Daneta Zajca ali Svetlane Makarovič, ne mislim na to, da je to, kar berem, moško ali žensko pisanje. Recimo pri Makarovičevi gre za to, da njeno osebno, žensko izkušnjo dobiš v taki obliki, da takoj začutiš, da je to umetnost, v umetniškem smislu ti veliko da.

Če se literatura deli na moško in žensko, je ženska en rang niže?

Tega ne bi nikoli trdila. Vzemi na primer avstrijsko pesnico Ingeborg Bachmann – precej univerzalna je. Ali Nelly Sachs. Ali Vesna Krmpotić. Ali naša Svetlana Makarovič in tudi Saša Vegri. Pri njih najdeš vse glavne teme, ki zanimajo človeka, ne glede na spol. Meni je, recimo, izredno všeč ameriški pesnik Theodore Roethke, njemu je uspelo nekaj, česar nisem našla pri nobeni pesnici – visoko intelektualnost je spojil s čutnostjo.

Ko razmišljam o pesnjenju, bi rekla, da je s pesmimi manj fizičnega dela, da pa je v pesmi misel skoncentrirana. Več ljudi piše poezijo kot prozo, pri tem pa je najbrž teže napisati dobro pesem kot dober roman.

Na začetku sem pisala oboje, potem pa se mi je zazdelo, da če bi hotela pisati dobro prozo, bi morala več časa sedeti zraven. Pesmi so prihajale, pri prozi pa moraš delati na tekstu. Pesem se mi zapiše tako rekoč cela, nisem človek, ki dobi prvo besedo, nato pa sedi tri ure za pisalno mizo, da dobi prvi verz. Pri prozi gre za princip misli, pri pesmih za princip podob. Organizacijski princip nastajanja proze je drugačen, tam gre najbrž za večje podobe, tiste podobe potrebujejo več časa, da jih naslikaš.

Vera Pejović

Pesmi so pogosto podobe brez neke misli, zato je malo dobrih.

Po mojem gre za inspiracijo. Kolikor je človeku dano. V življenju lahko napišeš eno res dobro pesem, lahko nobene, čeprav si pesnik. Vsakdo ima veselje z ustvarjanjem. Ponavadi pesniki vejo, kaj so napisali res dobrega. Pišem že kakšnih sedemnajst let, pa ne vem, če sem trikrat imela občutek, da je tisto, kar je takra nastalo, res nekaj. Zdaj sploh nimam občutka, da je moja zbirčica ne vem kaj. Od sebe pričakujem kaj več. Upam, da mi bo uspelo napisati kaj boljšega. Seveda pa se je treba tudi veliko pogovarjati z drugimi pesniki, ker skozi izmenjavo izkušenj jasneje vidiš, kje si.

Omenila si Svetlano Makarovič in Sašo Vegri. Zakaj na primer samo ti dve nasproti desetim, stotim slovenskim pesnikom?

Mislim, da sem omenila enaga slovenskega pesnika in dve slovenski pesnici. Razmerje je odvisno od tega, zakaj ga kot takega postaviš. Sicer pa, kaj je tisto, kar šteje? So to nagrade, knjige, branost? Morda imajo pesnice celo več publike, intimne publike in so deležne večje simpatije. Mislim, da poezija obstaja predvsem na intimni ravni. Največkrat si sam doma s knjigo. Pri nas se poezija ne bere na štadionih. Pa tudi cela družina se ne usede k radiu in ne posluša literarnega nokturna.

Od naših pesnikov redko kdo živi tako, da je v prvi vrsti pesnik. Mislim, da je Dane Zajc take vrste pesnik. Veliko je pesnikov, ki privzemajo različne kulturne in politične vloge, pri tem pa pozabljajo na svojo poklicanost, vsaj tako se mi zdi.

Morda je Maja Haderlap ena izmed redkih naših pesnic, ki ustvarjalno združuje te različne vloge – da se ukvarja s poezijo in je pesnica – je namreč glavna urednica Mladja, doktorica teatrologije in predavateljica na univerzi, a tudi pesnica. Pa še politično angažirana je.

Ko bodo pesnice in literarne zgodovinarke tudi same urejale literarne revije in izdajale pesniške zbirke, se bo, vsaj tako mislim, takrat več pisalo in govorilo o poeziji kot taki in manj o tem, kdo je kako pesem napisal.

Kako pa si predstavljaš idealno življenje pesnika?

Da živiš po svoji volji.

Ali je morda vzpodbudno za pesnika, da se preživlja z nekim delom, ki s pesnjenjem nima nobene zveze?

Konec koncev si en sam človek. V sebi združuješ vse. Stalno živiš v istem svetu, ne živiš v enem in pesniš v drugem. Obstaja pa razlika med poklicem in vokacijo. Po vokaciji nekaj si ali pa nisi. Ali se tega zavedaš ali pa ne. Vendar ne gre samo za talent, nekateri imajo celo poslanstvo in to je breme. Če iz talenta ne narediš ničesar, si v bistvu naredil slabo delo.

Nekateri imajo talent, pa iz njega ogromno naredijo, ker so pridni. Drugi pa so lahko veliki talenti, vendar tega ne znajo najbolje izrabiti.

Kaj so tvoje pesmi?

Ne vem, kaj bi še bile lahko poleg tega, da so pesmi. Morda so moj zaščitni znak, nekaj, po čemer se me prepozna.

NIVES VIDRIH

Kako se naučiti spretnega komuniciranja

Za Slovenca je komunikacija ne-dogodek, o njej ne razmišlja

Za komunikacijo sta potrebna najmanj dva. Žal pa to ni edini pogoj. Zakonitosti dobre komunikacije se je potrebno naučiti, pri nas pa se s takim poučevanjem ne ukvarja še nobena uradna institucija. Od tega, kako spretni smo v najrazličnejših oblikah sporazumevanja med ljudmi, je odvisno marsikaj: osebno zadovoljstvo, uspešnost odnosov s partnerjem, prijatelji, znanci, uspeh v poklicu . . . pa tudi uspešna politika in diplomacija. Dr. **Tanja Lamovec,** profesorica na oddelku za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, se je problema lotila praktično. Pravkar je izšla njena knjiga z naslovom »Spretnosti v medosebnih odnosih«.

Vaša knjiga je prva te vrste pri nas. Ker je pisana poljudno in zanimivo, bo gotovo našla širok krog bralcev. Pa vendar, komu ste jo namenili?

Knjigo sem začela pisati z namenom, da bi jo uporabila pri delu s študenti psihologije, vendar je njena uporabnost mnogo širša. Prirejena je tako, da jo lahko uporabljajo vsi, ki imajo delo z ljudmi: poslovneži, učitelji, vzgojitelji . . ., pa tudi tisti, ki želijo izboljšati komunikacijo v intimnih odnosih. Še posebno primerna je za skupinsko delo v obliki tečajev, ki jih lahko vodijo diplomirani psihologi, z izkušnjami na tem področju. Področje komunikacije zahteva namreč veliko izkustvenega učenja, kakor pač vsaka spretnost. Tu želim poudariti, da je to posebne vrste spretnost, pri kateri ne smemo težiti za popolnostjo, ker potem postanemo slabi igralci.

Tehnike in vaje, ki so v priročniku, sem izbrala glede na to, kako se skladajo z mojimi izkušnjami, tudi tistimi iz privatnega življenja. Napisan je kot poljudna knjiga, kajti želim, da postanejo spoznanja psihologije ljudem dostopnejša. Poleg tega menim, da je poljudne knjige mnogo teže pisati kot strokovne, kajti šele, ko znaš nekaj povedati preprosto, pomeni, da to tudi zares razumeš.

Knjiga je neposredno praktično uporabna. Nastopila je faza, ko je potrebno iz imenitnih teorij potegniti nekaj koristnega. To je področje, na katerem blestijo Američani; iz še tako nepomembne teorije znajo potegniti nekaj uporabnega. V Ameriki je s psihologijo prežeto tako rekoč celotno življenje.

Že kot študentka psihologije ste nabirali delovne izkušnje v Združenih državah Amerike. V čem se Američani bistveno razlikujejo od Slovencev glede medosebnih odnosov in načina komuniciranja? Ali bi lahko rekli, da je to tudi eden bistvenih razlogov njihovega uspeha na marsikaterem področju?

Res je. V ZDA so na komunikacijo izredno pozorni in se jo začnejo učiti že v osnovni šoli ter nadaljujejo vse do konca študija. Zelo veliko uporabljajo dramsko uprizarjanje, kjer se v bistvu učijo komunikacije, ne pa igranja. Tudi v družinah se veliko pogovarjajo o tem pa tudi o čustvih in o medsebojnih odnosih. Čustveno so zelo odprti, kar vse skupaj močno olajšuje. Vse to se dogaja precej neopazno, je sestavni del kulture. Na Zahodu sploh ni vse tako brezosebno, kot mislimo, brezosebno je pri nas. Spretnost v komuniciranju je tam predpogoj uspeha v večini poklicev in tega se tudi zavedajo. Ko so mi pisali neko priporočilo, so napisali en stavek o mojih intelektualnih sposobnostih in tri o komunikacijskih. Mislim, da to pove dovolj. Upam si trditi, da vsak povprečen univerzitetno izobražen Američan v teh spretnostih močno prekaša naše najboljše politike.

Prav politika je dejavnost, kjer je potreba po komunikacijskih sposobnostih bistvena. Kako močno so konflikti v politiki odvisni od same spretnosti obvladovanja medosebnih odnosov?

Naši politiki se morajo še veliko naučiti, vendar pa se stvari le premikajo na bolje. Če jih primerjamo z nekdanjimi komunističnimi voditelji, je napredek ogromen. Za komunistične voditelje namreč sploh ni bilo pomembno, kako govorijo. Njihove fraze sploh niso bile namenjene komunikaciji, če jo razumemo kot namerno prenašanje sporočil. Še govornik jih ni razumel, zato jih je moral brati. Pomen komunikacije se pokaže šele v svobodni družbi, med enakopravnimi partnerji. Dokler je družba v osnovi avtokratska, vodje ne prepričujejo ljudi z logičnimi argumenti, temveč z zastareševanjem in zaslepljevanjem. Šele ko se soočamo s partnerjem na enakopravni podlagi, postane komunikacija pomembna.

Zelo dober model politične komunikacije je ameriški predsednik Bush. Je naravnost popoln. Izvežban je do tiste mere, da ne dela napak in da nihče ne ve, kaj zares čuti (kar je za njegov položaj seveda primerno), hkrati pa je v njegovem glasu vedno zaslediti kako – seveda kontrolirano – čustvo, ki se spreminja iz trenutka v trenutek. Govori odločno, umirjeno, zelo razumljivo, vedno samo bistveno, brez dolgovezenja, in človek, ko ga posluša, dobi vtis, da je s srcem pri stvari. Politikom priporočam, da se učijo z njegovih posnetkov. Naši politiki večinoma govorijo preveč monotono, brezosebno, v njihovih glasovih ni čustev . . . Izražanje čustev je zelo pomembno, če hočemo ljudi prepričati. Milošević jih izraža, vendar jih ne zna kontrolirati, kar je za voditelja zelo nevarno.

Kaj pa podjetniki in direktorji?

Tudi podjetniki se še ne zavedajo pomena komunikacijskih spretnosti. Na Zavodu za produktivnost, kjer prirejajo vsakovrstne tečaje, pavijo, da jim morajo to neopazno vsiliti ob drugih stvareh. Če bi dali tečaju tak naslov, ne bi bilo nikogar. Vendar razvoj prave podjetniške kulture tudi pri nas ne bo mogel mimo nekaterih psiholoških spoznanj.

Slovenci smo znani kot zaprti, nekomunikativni ljudje. To se kaže na marsikaterem področju privatnega in družbenega življenja: v šolah, na delovnem mestu in tudi v visokem številu samomorov. Kot sami pravite v uvodnih stavkih, so zadovoljujoči medosebni odnosi predpogoj psihičnega zdravja, osebne sreče in uspeha v mnogih poklicih. Kakšne so vaše izkušnje v zvezi s tem?

Tanja Lamovec

Komunikacija je za Slovenca ne-dogodek. O njej ne razmišlja in ne govori.

Vaša knjiga se kljub široki uporabnosti usmerja bolj na običajne medčloveške odnose, ki pa so osnova vsake komunikacije in nam pomagajo pri razvijanju vseh drugih oblik odnosov. Ali menite, da je tudi pri stikih z našimi najbližjimi – partnerjem, prijatelji, . . . – potrebno »delati z glavo« in se ne zanašati na to, da bo naklonjenost ali ljubezen že sama vse uredila?

Vsekakor se pridružujem mnenju znanega psihologa B. Bettleheima, ki je napisal knjigo z naslovom »Ljubezen ni dovolj«. Čeprav se nanaša na delo z otroki, je v intimnih odnosih podobno. Potrebno je postavljati meje. Če tega ne bomo storili, nas bo partner počasi začel izkoriščati, pa ne iz pokvarjenosti. Tega se še zavedal ne bo, saj nismo nič rekli. Zelo pomembno je tudi izražanje in razkrivanje čustev, brez tega se v odnos zelo hitro prikrade odtujenost. Pri nas še vedno prevladuje navada, da ne rečemo nič in pričakujemo, da bo partner bral naše misli. Ženske se v procesu socializacije tega celo do neke mere naučijo, moški pa ne, ker to ne spada k njihovi tradicionalni moški spolni vlogi. Seveda so ženske potem razočarane. Moški so v vsem zahodnem svetu bolj ali manj zavrti v izražanju čustev, pri nas pa je tudi mnogo žensk, ki so take. Namesto da bi svojega partnerja spodbujale k izražanju čustev, se mu prilagodijo in si pristna čustva največkrat privoščijo le v odnosu do, ponavadi majhnih, otrok.

Katere so po vašem mnenju bistvene značilnosti komunikacije moških in žensk?

Tradicionalno so bili, ali pa še vedno so, moški močnejši partnerji, zato uporabljajo močne taktike: prevlado in konfrontacijo. Ženske so kot šibkejši partnerji navadno zglajevalci ali pa pristajajo na kompromise. Šibke taktike uporabljamo tedaj, ko nam je pomembnejši odnos od osebnega cilja. Nič ni narobe, če kdo bolj pogosto uporablja šibke taktike, usodno pa je, če ne zna uporabiti nobene druge, tudi ko gre zares. Pretirana uporaba šibkih taktik ima nameč paradoksalen učinek in uniči odnos, za katerega smo toliko žrtvovali, ker mu odvzamejo vso dinamiko. Vsakdo se naveliča svoje lastne sence. To je tudi tesno povezano s problemom pretepenih žena. Če ženska ni pripravljena postaviti sebe na prvo mesto, ko jo moški prvič udari in če ni pripravljena za to tvegati tudi odnosa, bo na koncu izgubila svoje samospoštovanje, moškega in še kaj, v skrajnem primeru tudi svoje življenje.

V intimnih odnosih delamo gotovo precej napak. Nekatere pa so vendarle pogostejše kot druge.

Takih napak je več. Ena od njih je vztrajanje na napačno pojmovani iskrenosti oziroma »spontanosti«, kar pomeni, da izrazimo ali neposredno iživimo neko čustvo nad partnerjem in pri tem ne pomislimo, ali je v danem trenutku to zmožen ali pripravljen sprejeti. Uspešna komunikacija vedno upošteva oba partnerja. Bolje je počakati na primeren trenutek in komunicirati zavestno, ne impulzivno. Ravno obratna napaka pa je, da čustev sploh ne izrazimo, temveč užaljeno obmolknemo in tako prekinemo komunikacijo. Zamera se kopiči in zastruplja odnose. Še bolj pogubna pa je napaka, da drug drugega sploh ne poslušamo, potem pa, ne da bi sploh vedeli za kaj gre, omalovažujemo čustva drugega in jih na hitro odpravimo. Večina od nas ne zna sprejemati čustev drugega, na način, da bi jim neocenjujoče prisluhnila in jih potrdila v smislu: razumem te, da tako čutiš. Šele potem je umestno izraziti naše čustvo.

Kaj svetujete, da bi se izognili posledicam teh slabosti?

To ne gre tako hitro in ne obljubljam nobenih čudežev. Za začetek je pomembno, da smo na odnose pozorni, da smo pozorni tako na svoje doživljanje kot na svojega partnerja. Dokler se ne naučimo to delati istočasno s pozornostjo, prehajamo od sebe do partnerja in nazaj, pri tem pa izgubimo pregled nad situacijo. Največ bodo s knjigo pridobili tisti, ki vsaj v neki meri obvladajo čustveno komunikacijo, verjetno pa velja tudi obratno, da bo znanje iz te knjige pripomoglo k racionalnejšemu uravnavanju čustev. Vendar, kot že rečeno, je osnova določena čustvena zrelost.

Mislite, da so kakšne možnosti za to, da bi učenje spretnosti komuniciranja tudi pri nas uvedli v šole in na fakultete in tako postopoma dvignili splošno raven tega znanja?

Vsekakor sem mnenja, da bi bilo potrebno to znanje razširiti tudi na druge šole in fakultete, vendar v okviru izbirnih predmetov. V prisilo ne verjamem, še posebej ne na tem področju. Tečaje bi prilagodili posameznim skupinam, glede na področje, ki je zanje bolj relevantno. Z novim zakonom o šolstvu, ki se nam obeta, bo morda zato nekoliko več možnosti.

Kakšni so vaši nadaljnji načrti? V knjigi ste uporabili le del svojega repertoarja znanja in izkušenj.

Veliko sem se ukvarjala z izkustvenim delom na področju emocij, kjer se je pokazalo, da je raven izkustvenega znanja izredno nizka, razen pri redkih posameznikih. Ob pisanju pričujoče knjige sem se tega zavedala in sem nameravala dodati še drugi del, ki bi obravnaval konstruktivno uravnavanje emocij, vendar pa nisem zadovoljna z osnutkom. O tem namreč tudi v tuji literaturi ni veliko napisanega in sem tako navezana izključno na lastne izkušnje. Za to pa je potrebno veliko časa. Pričujoča knjiga je šele začetek, kajti marsikaterih problemov komunikacije se ne da obravnavati, dokler ne obvladamo emocij. Knjiga, ki jo pripravljam, bo prav tako poljudna in mi veliko pomeni.

JANA ŠUŠTERŠIČ

Dogodki med vojnama

O tajni organizaciji Borba

Pri Založništvu tržaškega tiska je izšla knjiga Draga Žerjala z naslovom »Spomini in razlage o protifašističnem boju primorske mladine med vojnama«. Drago Žerjal je bil med ustanovitelji narodne revolucionarne tajne organizacije Borba.

Knjigo o primorski mladini med vojnama je sicer napisal Aleksej Kalc, sodelavec odseka za zgodovino pri tržaški Narodni in študijski knjižnici, vendar bil je, kot sam pravi, le »zapisovalec in oblikovalec« pripovedi Draga Žerjala.

Knjiga je izšla (slučajno?) prav ob 60-letnici prvega tržaškega procesa, ki je bil leta 1930 in na katerem so bili obsojeni na smrt Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič, nato pa 6. septembra 1930 ustreljeni na Bazovici. Vsi štirje so bili, kot zatrjuje Žerjal, člani tajne organizacije Borba. To organizacijo so ustanovili oktobra 1929 v Trstu Vekoslav Špänger, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Drago Žerjal.

Spomini Draga Žerjala so dragoceni prispevek k zgodovini protifašističnega boja primorskega ljudstva med vojnama, saj je prav Žerjal bil eden izmed voditeljev tega boja. Ta in podobna pričevanja neposrednih udeležencev protifašističnega boja so posebno pomembna tudi zato, ker je pismenih dokumentov o tem boju izredno malo.

V prvih poglavjih opisuje avtor svojo mladost in delo slovenskih športnih in kulturnih organizacij na Tržaškem do leta 1927. V tem letu so bile v Julijski krajini ukinjene vse slovenske kulturne in druge organizacije. Ker je bilo legalno delovanje slovenske manjšine onemogočeno, je primorska mladina začela misliti na ilegalno delo.

V nadaljnjih poglavjih razvije avtor svoje poglede na nastanek slovenskih tajnih organizacij; in sicer narodne revolucionarne organizacije TIGR in tajne organizacije Borba. V zadnjih poglavjih pa opisuje svoje javno delovanje v emigraciji v Jugoslaviji.

Zanimivi so avtorjevi pogledi na odnose med organizacijo TIGR in TO Borba posebno zato, ker ima Žerjal svoje poglede, ki se v mnogočem razlikujejo od sporočil drugih aktivnih sodelavcev teh dveh organizacij. Preseneča rahlo podcenjevanje vloge organizacije TIGR v protifašističnem boju. To organizacijo imenuje goriška tajna organizacija in s tem hoče tudi prostorsko omejiti njeno delovanje, čeprav je znano, da so bili aktivni tigrovci tudi na Notranjskem in Tržaškem.

Seveda je naloga zgodovinarjev, da bodo vsa številna pričevanja članov organizacij TIGR in Borba objektivno ocenili in nam tako podali pravo podobo teh dveh slovenskih primorskih organizacij, ki sta mnogo pred začetkom druge svetovne vojne začeli revolucionaren boj proti fašizmu.

Naj bo ta Žerjalova knjiga nova spodbuda našim zgodovinarjem.

JOŽKO HUMAR

Vabilo v Bukvarno

Želite rabljene knjige prodati? Jih želite zamenjati, kupiti?

Bukvarna v galeriji Emonska vrata (nasproti Francoskega kulturnega centra na Titovi cesti) je redno odprta vsak torek in četrtek od 16. do 19. ure in vsako soboto od 10. do 13. ure. Knjigovezniške storitve. Vstop je prost.

SLOVENSKO BIBLIOFILSKO DRUŠTVO
SBD
LJUBLJANA

Periodika

Naši razgledi 5

V novi (5.) številki Naših razgledov je za uvodnik objavljeno razmišljanje Aleksandra Bajta o tem, kaj pomeni resnična samostojnost. Viktor Žakelj prikazuje položaj, ko nihče noče biti desničar, Boštjan M. Zupančič objavlja gloso o spoznanjih. Jože Hlebanja piše o visokem šolstvu v Sloveniji, Franc Mlinarič o slovenskih zaporih danes in jutri, o nevarnem »pravičnostnem« modelu. Vinko Blatnik nadaljuje razpravo o ukleščeni in okleščeni Sloveniji, v Pogovoru Naših razgledov pa se pogovarja Štefan Kališnik z Nikom Tošem o tem, kakšno ustavo bi hoteli Slovenci in o drugih okoliščinah, ki jih kaže raziskava o slovenskem javnem mnenju.

V kulturnem delu je najprej objavljena črtica »Večer in jutro ob morju« Ruže Tremski Gradišnik. Jaša L. Zlobec je spet napisal »svoje razglede«. Zanimivo dvojno razmišljanje je zaseženo pod naslovom Ali je teater politika – ali je politika teater? Žarka Petana. O dramskih premierah poročajo Aleš Berger, Vasja Predan in Veno Taufer, o devetdesetletnici rojstva prof. Boga Teplyja Gema Hafner, o mladinski uspešnici Branka Hofmana »Ringo Potepuh« pa Marjeta Novak Kajzer. Sledijo še likovni zapiski in informativne rubrike, slikovno pa je nova številka NR opremljena z reprodukcijami del z razstave »Podoba in snov« v ljubljanski Moderni galeriji.

Ni še dokazano, ali je eksperiment Jugoslavija propadel ali uspel, jasno pa je, da postaja zmeda nova vrsta političnega reda, pravi med drugim sarajevski profesor dr. Nikola Poplašen v uvodniku Razgledov po Jugoslaviji. O političnih razmerjih in razmerah v Jugoslaviji pišeta tudi dr. Jovan Mirić v prispevku Solzna dolina in dr. Boštjan Markič v poročilu s posvetovanja politologov v Zagrebu. Srbski dramatik Dušan Kovačević govori o svojem delu ter usodi kulture v današnjem času (povod za pogovor je njegova nova drama Huronska tragedija), Vojna Travanj pa se je pogovarjala s sarajevskim filozofom dr. Mišom Kulićem, avtorjem knjige Gral filozofskega mišljenja. Lilijana Domić piše za Vjesnikovo Panoramo o restavraciji reškega gledališča, ki naj bi bilo delo Wagnerjevega učenca Theodora Träxlerja in prvo gledališče iz armiranega betona v Evropi sploh. Josip Osti piše o novi pesniški zbirki Dejana Gutalja Ginekološka noč, Denis Poniž je prevedal nekaj pesmi Zdravka Kecmana, likovno pa so Razgledi po Jugoslaviji opremljeni z deli Bojana Bema.

Vojna v Zalivu je bila nepotrebna in neizogibna hkrati, pa tudi po marsičem edinstvena, pravi urednik pri hamburškem tedniku Die Zeit Christoph Bertram v prispevku, ki ga Razgledi po svetu objavljajo na uvodnem mestu. Jean-Claude Casanova pravi, da se je med zalivsko vojno pokazalo, da Evropa potrebuje politično in vojaško enotnost. Claude Bariteau analizira položaj v Québecu, ki je pred »vrati suverenosti«, Jurij Fikfak se je z dr. Mafredom Thallerjem pogovarjal o uporabi računalnikov v zgodovinskih vedah, Hans Magenschab prikazuje položaj v avstrijskem založništvu, Aleš Debeljak predstavlja postmoderno »mehko misel« v Ameriki, Jurij Afanasjev govori o štirih temeljnih protislovjih sovjetske države. Likovno so Razgledi po svetu opremljeni z reprodukcijami fotografij Josefa Sudka, ki so razstavljene v Cankarjevem domu v Ljubljani – na otvoritvi je govoril Zdenek Kirschner.

T. P.

Mladika 1

Uvodnik prve letošnje številke (na zunaj preoblečene) Mladike izraža zaskrbljenost nad bližnjim in daljnim dogajanjem. Poudarek je seveda na tem, kako si slovenski narod zdaj išče pot v novo prihodnost. – Kratko prozo Bili smo družina je prispevala Bruna Pertot, objavljena je tudi pesem Ljubke Šorli Z ognjem zapisana (»bakla pradedov naj v srcih mladine zaneti iskro ljubezni . . .«) Uredništvo je natisnilo božični govor Verene Koršič-Zorn v goriški stolnici (»danes mogoče pojejo isto božično pesem – kot mi tu – Slovenci v domovini . . .«)

Objavljene so številne poslovilne besede za prof. Maksom Šahom, ki je umrl na začetku leta.

V vrsti spominskih zapisov bo zanimivo, kakor kaže po prvem nadaljevanju, pričevanje o slovitem slovenskem arhitektu Jožetu Plečniku, ki ga objavlja inž. arh. Vinko Lenarčič.

Osem Slovenk bo zdaj zamenjalo osem Slovencev oziroma Slovenk, kakor se bo z njimi pogovarjala Zora Tavčar. Prvi je tu Nikolaj Jeločnik, na kratko predstavljen tu kot znani argentinski slovenski kulturni delavec . Avtoričina želja je, predstaviti najbolj zanimive rojake, živeče v zdomstvu.

Drugo zanimivo nadaljevanje v tej Mladiki je v obliki pogovora beleženo spominjanje dr. Mateja Poštovana na dr. Antona Korošca. Nekaj zanimivih čisto osebnih drobcev slika domala pozabljenega slovenskega politika v dokaj novih osvetlitvah, tudi čisto osebnih.

Vse polno je tudi v tej številki vsakršnega drobiža. Nadaljujejo se Merkujevi »Svetniki v slovenskem imenoslovju«, vpeta je priloga Rast, kjer mrgoli prispevkov mladih. Ne manjkajo smešnice, zanimiv je Čuk na obelisku.

T. U.

Literatura 10

S pričujočo deseto številko Literature je delo končalo njeno prvo uredništvo. Po ustaljenem vrstnem redu jo otvarja poezija, in sicer v kar najodličnejši maniri: z novimi soneti Milana Jesiha, naslovljenimi Žalost presrečna. Sledi mu Ivo Svetina z Zaklinjanji, pesmimi iz gradiva za dramsko pesnitev Tibetanske knjige mrtvih. Ob teh dveh uveljavljenih imenih se pojavlja tudi novo, in sicer Milan Kotnik, ki objavlja šest pesmi.

Prozo je po daljšem premolku spet natisnila Sonja Dimic; Rokavica je nenavadna zgodba iz igralskega življenja. To je, kar se tiče proze, vse, saj sledita kar dve krajši dramski besedili, prvo je podpisal Goran Gluvić in nosi naslov Manipulacije; v njem Gluvić na svoj znani način prikazuje zadnje ure vladimirja Majakovskega. Franjo Frančič pa je svojo kratko monodramo Smetar posvetil Samuelu Beckettu. Razlogi za to so iz branja dovolj razvidni.

Nato nas čez celo stran nekam otožno pogleda Milan Jesih; fotografija je kajpak uvod v intervju, ki ga je z avtorjem zdaj že znamenitih Sonetov objavil Matej Bogataj. Pogovor sega k Jesihovim pesniškim koreninam in v zanj značilnem prevrtljivem jeziku razkriva nekaj zakulisja pesniškega snovanja. Poezija in humor sta samo dva obraza istega skušnjavca, pravi Jesih.

Prevodna predstavitev prinaša najpomembnejše južnoameriške pesnike 20. stoletja v izboru, prevodu in spremnih opombah Cirila Berglesa. Predstavljeni so Jose Lezama Lima, Cesar Vallejo, Joaquin Pasos, Octavio Paz, Pablo Neruda, Ernesto Cardenal in Jorge Luis Borges, torej sama osrednja imena poezije tega stoletja. V rubriko Zadnja izmena je Andrej Blatnik tokrat uvrstil ameriško prozaistko Ann Beattie; kratko zgodbo Prestavljanje je prevedla Staša Grahek, pospremljena pa je še s predstavitvenim zapisom Davida Albaharija, naslovljenim Obnova kratke zgodbe.

Iz nemščine je preveden esej Roberta Menasseja Ime rože je dr. Kurt Waldheim, ki Waldheima proglaša za prvega postmodernega zveznega predsednika. Temu sledi še newage razprava Vlada Narznika in Francke Premk o zemeljskih letih Jezusa Kristusa. Daljših ocen so deležne knjige Marjana Rožanca (Manihejsko kroniko ocenjuje Vera Vukajlović), Daneta Zajca (o Igrah piše Marijan Pušavec), Vena Tauferja (s Črepinjami pesmi se je spoprijel Aleš Kordiš) in Alephova antologija zdomske lirike To drevo na tujem raste (Vita Žerjal). Šestnajst krajših knjižnih ocen od Vena Tauferja (spet) prek Ivana Malavašiča do Stephena Hawkinga je nanizalo deset piscev. Sledi pismo, v katerem Matjaž Potokar opozarja na netočnosti v peti številki Literature, nato pa izidi ankete o reviji. Ta sporoča predvsem to, da si bralci želijo s krajšimi besedili in slikovnim materialom popestreno revijo. S cenikom (ena stran velja naročnika dva tisočaka) se pričnó oglasne strani, ki predstavljajo leposlovne novitete Mladinske knjige in knjigarno Karantanijà. Drugi letnik revije je tako sklenjen.

A. B.

Dialogi 2

Že so tu februarski (novi) Dialogi. Uvodoma nastopi eden najbolj znanih Mariborčanov zadnjega časa Drago Jančar, in sicer z odlomkom iz romana Anatomija melanholije. Napoved torej, da se pri Jančarjevih piše . . .

Pogovor z režiserjem in umetniškim vodjo Mariborske drame Tomažem Pandurjem pod naslovom Gledališče je najkrajša pot k Bogu objavlja Helena Grandovec (Teater je bil pred menoj in prepričan sem, da bo tudi po meni – so besede velikega Pandurja, ki bralca in gledalca veselo postavijo na trdna tla.)

Poet Dragan Potočnik se na naslednjih straneh izraža V molku telesa. (Obljubila si, da bova jeseni poletela proti jugu. Si pozabila?)

Dialogi hočejo vedeti, ali si kdo želi Nov, drugačen pisateljski Štatenberg. Odzvali so se z mnenji Andrej Brvar, France Forstnerič, Drago Jančar, Slavko Jug in Anton Partljič.

Naslednji prispevek je napoved večjega knjižnega dejanja Vilija Ravnjaka. Objavljen je namreč odlomek in njegove knjige Umetnost igre.

Igor Štromajer objavlja 26 (golih) točk za prav toliko traktatov – vse skupaj pa ima naslov Gledališka instalacija.

Peter Glavič se v krajšem spisu ukvarja s Perspektivnim razvojem univerze v Mariboru. Na koncu te številke sta dve oceni, Marija Kajnik piše o Brvarjevih Pesmih in pesnitvah, Mitja Visočnik pa o Objektih Ignaca Medena.

Pod nadnaslovom Prezrta literatura je objavljen odlomek »Goričanec« Stanka Kocipra, živečega v Argentini in sedanjim mlajšim generacijam bralcev domala neznanega pisca.

M. O.

Srce in oko 25

O tem, kaj vse se lahko naivnemu Slovencu v velikem svetu zgodi, pripoveduje v duhoviti zgodbi z naslovom Ultima creatura **Drago Jančar** in ponovno dokazuje, kako imeniten pripovedovalec je. **Viktor Štefančič,** katerega pisanje izžareva obmorsko pokrajino, eksperimentira s spremešanjem proze in lirike. Berljiv je tudi prozni prispevek tretje slovenske izvirne avtorice, noveleta Preprosta ljubezen **Marije Vojskovič.**

Lirične strani je tokrat napolnil **Pavle Zidar,** prozaist, ki je davno nekoč začel s poezijo in se ji ni nikoli docela izneveril. Ob lepih podobah je v Zidarjevi poeziji tudi dokaj njegovega osebnega filozofskega pogleda na svet in tudi na čisto aktualno dogajanje. Drugi pesnik v tej številki Srca in očesa je sodobna bolgarska pesnica **Jelisaveta Bagrjana,** ki jo dobivamo v prevodu **Lojzeta Krakarja.** Od tuje proze je na prvem mestu objavljen slovaški pisatelj **Jozef Kot,** njegovo noveleto Pozdrav pomladi je poslovenil **Drago Bajt. Meta Ornik** pa je prevedla zgodbo nemškega pisatelja **Wolfdietricha Schnurreja** Ottillija in jaz.

Publicistiko začenja revija s prešernoslovskim prispevkom **Mirka Mahniča** Imeti ali peti. Znani raziskovalec Prešernovega besedišča v njem ugotavlja, da je v Prešernovih pesmih veliko omemb v zvezi z gmotnimi rečmi: manj prijaznih, veliko več nasprotujočih, obsojajočih. **Taras Kermauner** v eseju Porajanje človeškega in božanskega iz anorganskega razmišlja o kiparstvu Janeza Pirnata. Ugotavlja, da je kipar, ki se je zapisal istrskemu kamnu, »nežen, zadržan, skrajno umirjen in umerjen. Njegovi kipi ne silijo – nikjer – v nobeno napadalnost, pozo, ekscitacijo, provokacijo, ekshibicijo, baročno uprizarjanje lastne moči. Pirnatova skromnost . . .se danes razodeva kot kiparjeva velika prednost. »Prispevek je ilustriran s posnetki **Pirnatovih** kipov, kipar pa je po reviji raztresel tudi vrsto nežnih risb.

Na barvni prilogi pa se predstavlja slikar **Krištof Zupet.** Bralcem revije so na voljo štiri reprodukcije njegovih fresk iz Gradišča pri Vipavi, ki predstavljajo štiri postaje Kristusovega križevega pota na Kalvarijo. Ko smo že pri slikarjih, naslovnico revije je s svojo sliko Zarja opremil slikar **Stane Jagodič.**

Sandi Sitar objavlja zanimiv članek z naslovom Naravnost navzgor, v katerem pojasnjuje, zakaj ni poletel nobeden od 11. na Slovenskem izumljenih helikopterjev. Vsi slovenski helikopterji so tudi predstavljeni s fotografijami ali risbami. **Leopold Zor** se »bežno sprehaja skozi zgodovino biologije«, se navdušuje nad odkritji, zaustavlja pa se predvsem pri številnih zmotah, ki so vedle k odkritjem. Nadaljujejo se tudi spomini **Mirka Kunčiča** Krivulje življenja, v katerih dokaj zanimivo, celo literarno ambiciozno, dokumentira predvojno (nekoliko žalostno) življenje in životarjenje.

Pisan in zanimiv je tudi Obzornik. Omenimo le vrsto knjižnih recenzij **Andrijana Laha,** ki predstavlja 6 knjižnih novitet, nadalje prispevek **Slavka Tarmana** o Mariji veri, prvi slovenski akademsko izobraženi gledališki igralki, duhovito partljičesko Slovenska korespondenca znanega humorista **Antona Martina Partljiča** in pa Domače anekdote, ki jih obuja **Igor Torkar** in v katerih tokrat obdeluje slikarja Nikolaja Pirnata in gostilno Lada Košaka.

M. N. K.

Primorska srečanja 115

Uvodni članek z naslovom Policentrizem v ponoru republiške sredotežnosti je napisal Lucijan Vuga, ki obravnava škodljive težnje koncentriranja vseh družbeno pomembnih institucij in kapitala v Ljubljani, povsem pa sé opušča v preteklosti toliko pospeševani policentrizem. Metka Lovrič je prispevala članek Ali so avtonomne skupine lahko ključ do večje produktivnosti? V njem opisuje v zahodnoevropskih podjetjih uvedene avtonomne delovne skupine in primerja njihove velike delovne uspehe z našo nizko produktivnostjo. Duševne travme (invalidsko) upokojenih je napisal Anton Trstenjak. Članek naj bi prebrali vsi, ki se odpravljajo v pokoj, kajti »Edino pravilni odnos do upokojitve ima tisti človek, ki ugotavlja, da stopa v pokoj, da bo lahko delal.« Matej Bogataj je avtor zanimivega članka Strah pred izgubo strahu?, Srečko Šorli pa je avtor članka Holistična ekologija, v katerem utemeljuje potrebo po Inštitutu za holistično ekologijo in globalno projektiranje v Sloveniji. O, ti mila, zlata doba (za ženske)! je naslov zapisa Mace Jogan, v katerem našteva zmote v razlagah položaja ženske polovice naše družbe. Rafael Podobnik in Cveta Šubic v članku Zaostajanje zobozdravstva za otroke opisujeta nevarno zaostajanje zobozdravstvenega varstva otrok in mladine v občinah Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin in vzroke zaostajanja. Metka Rous-Jug ugotavlja v analizi Nizka rodnost in splavnost na Goriškem padanje števila rojstev in splavov na Goriškem, njihove vzroke in jih primerja z ostalo Slovenijo. Andrej Vovko opisuje pod naslovom Časopis »Istra« o izseljevanju iz Primorske, beg slovenskih in hrvaških prebivalcev po prvi svetovni vojni z ozemlja, ki ga je zasedla Italija, v Jugoslavijo. Zgodovinski razvoj medicine dela pri idrijskem rudniku je naslov razprave Jožeta Pfeiferja, v kateri opisuje prizadevanja nekdanjih idrijskih zdravstvenih delavcev za preprečevanje in zdravljenje poklicnih bolezni rudarjev, posebno merkurialnih zastrupitev.

V rubriki predstavljamo primorske strokovnjake sta objavljena dva pogovora. Zdenka Lovec se je pogovarjala z dr. Julijem Titlom, geografom, zgodovinarjem, raziskovalcem, znanstvenikom, publicistom, članom Evropske akademije, iz Kopra, Bojan Bratina pa se je pogovarjal z Davidom Sutcliffejem, ravnateljem mednarodnega kolidža Združenega sveta v Devinu, jezikoslovcem, zgodovinarjem in svetovljanom iz Walesa, o devinski šoli, mednarodni maturi in ostalih problemih šolanja. Temu pogovoru sledi esej Mihe Rotarja Tudi šola v političnem pluralizmu je ideološka, v katerem avtor razmišlja, kakšna naj bo šola, da bo za učence znosna in da jih bo naučila tistega, kar družba od nje pričakuje. Marija Mercina v naslednjem sestavku Človek, pazi na moč piše o mnogih obrazih šole, o šoli-poligonu otroštva in o svoji lastni vzgoji. Veliki Gorici na rob je naslov zapisa arhitekt Nika Jurce, ki pravi, da misel o Veliki Gorici ni nova in našteva dejstva, ki zaenkrat onemogočajo, da bi to postala, upa pa, da se bosta obe Gorici v prihodnosti združili v eno samo Veliko Gorico. Tudi naslednji sestavek Inge Miklavčič-Brezigar Nekaj misli k pobudi »Gorica – Nova Gorica« našteva sedanje malopomembne (nakupovalne) stike meščanov obeh Goric in navaja, kaj bi bilo potrebno storiti v Novi Gorici, da bi zaživela kot enotno mesto z ono onstran meje. Tudi naslednji zapis, Kulturna ponudba v turizmu na območju občine Nova Gorica, je napisala ista avtorica.

V rubriki Leposlovje je objavljeno 6 pesmi Gorana Filipija, 7 pesmi Nevina Birse, 5 pesmi Vide Mikrin-Pauer, 6 pesmi Franceta Magajne, 3 pesmi Boruta Subana, pesnitev Lee Širok, 3 pesmi Aleksandra Muca, 5 pesmi Ksenije Mlekuž in pesmi Cikel brez naslova Sonje Votolen. Poezijam sledi proza Franja Frančiča Zrelost, Marije Mercina Hiša, Mareta Cestnika Setubal, Boruta Rutarja Pekel v cerkvi, Franceta Tomšiča Vladni cilji, odlomek iz romana Potop, Milojke Žižmond-Kofol monodrama Moški za omaro. K prozi naših piscev je Teo Šinkovec dodal še prevod Zgodbe o dveh čeveljcih tržaškega pisatelja Alberta Spainija in gloso o avtorju.

V rubrikah Zapiski, Primorski portreti, Recenzije in Srečanja v poslovnem svetu je z gloso na zadnji strani platnic 21 prispevkov prav tolikih avtorjev, ki jih niti ni mogoče našteti.

M. K.

Avtorski honorarji

Podlaga decembrske plače

Republiški sekretariat za kulturo je poslal novo prilogo k samoupravnemu sporazumu med avtorji in založniki. Tokrat je podlaga za izračun marčnih honorarnih vsot povprečni osebni dohodek v Sloveniji lanskega decembra, ko je znašal 7.151 dinarjev. To je 8,2 odstotka več, kot pa je bilo pri prejšnjem izračunu, ki se je ravnal po oktobrskih plačah.

B. S.

Avtorski honorarji za slovenske avtorje

(od 1. do 31. marca 1991)

	dinarjev (neto)
Proza	
(leposlovna in esejistična) avtorska pola	2.360–7.151
Poezija	
verz	24–72
pavšal za zbirko	23.813–71.510
Dramatika	
pavšal za dramo	23.813–47.626
Znanstvena in strokovna dela	
različne zvrsti (avtorska pola)	3.575–7.151
Književni prevodi	
proza, znanstveno ali strokovno besedilo (avtorska pola)	2.360–3.575
verz	24–72
Lektoriranje (avtorska pola glede na tri težavnostne stopnje)	
leposlovje, esejistika	236–472
znanstvena in strokovna besedila	315–951
Korektorska storitev (avtorska pola)	
v stolpcih	47–186
v straneh	33–129
Ilustracije	
notranja celostranska	1.788–2.360
notranja polstranska	1.287–1.788
mala ilustracija, vinjeta	286–1.287
Knjižna oprema	
oblikovanje knjižnega ovitka, platnic	1.770–2.360
oblikovanje tipične strani	1.341–1.788
oblikovanje tipične strani zahtevnega preloma	2.145–2.860

(Materialni stroški znašajo 40 odstotkov, stopnja davka iz avtorskih pravic je 15 odstotkov.)

Knjige v tisku

Pripravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani z UK v Mariboru

OKO in roža: antologija svetovne ljubezenske poezije /izbral in uredil Niko Grafenauer; [prevedli Milan Apih . . . et. al.]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991
82(10)-194

HOFER, Rudolf
Alpine wildlife / Rudolf Hofer; [translated by Irena Watton]. – Ljubljana: Cankarjeva založba, 1991. – (Walks in nature series)
Prevod dela: Alpske živali: izv. stv. nasl: Alpentiere. – Ov. nasl. – 5.000 izv.
59(234.3)

MILČINSKI, Fran
Butalci / Fran Milčinski: [uredil Vladimir Kralj; ilustriral France Podrekar]. – [Ljubljana]: Mladinska knjiga, 1991. – (Zbirka Živa beseda)
886.3(02.053.2)-32

ŠUŠTAR, Alojzij
Vest / Alojzij Šuštar. – Ljubljana: Nadškofijski referat za versko izobraževanje odraslih, 1991. – (Zbirka Versko izobraževanje odraslih: knj. 2)
241.2

GRIČNIK, Anton
Sonca mi daj!: kronika ob stoletnici župnije sv. Marije na Keblju: 1891–1991 / izbral, oblikoval in sestavil Anton Gričnik. – Na Keblju: Župnijski urad, 1991
262.2(497.12 Kebelj)

SLUGA, Miloš, mlajši
Tišina ljubezni / Miloš ml. Sluga. – Postojna: samozal., 1991
886-3-1

KOS, Dušan
Urbarji za Belo krajino in Žumberg: (15.–18. stoletje) = Die Urbaren für Bela krajina und Sichelberg: (15.–18. Jahrhundert) / Dušan Kos. – V Ljubljani: Slovenska akademija znanosti in umetnosti: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, zgodovinski inštitut Milka Kosa, 1991. – (Viri za zgodovino Slovencev; knj. 13) (Srednjeveški urbarji za Slovenijo; zv. 5)
347.236.2(497.12-122)"14/17"
ISBN 86-7131-044-2

PRIBAC, Bert
Prozorni ljudje / Bert Pribac; [izbral Tone Kuntner]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. – (Zbirka Nova slovenska knjiga)
886-3(94)-1

BARKER, Thomas M.
Socialni revolucionarji in tajni agenti: koroški slovenski partizani in britanska tajna služba / Thomas M. Barker; [prevedel Jaka Štular]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991
Prevod dela: Social revolutionaries and secret agents
940.534.365.402(41-4)

VIRK, Jani
Vrata in druge zgodbe / Jani Virk. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. – (Zbirka Nova slovenska knjiga)
886-3-32

SKAZA, Anton
Kletarjenje je užitek / Anton Skaza: [fotografije Stojan Kerbler . . . [et al.]: skice Janez Vidic]. – Ljubljana: Kmečki glas, 1991

DEŽELAK, Bogomir
Politika in razvoj izdelkov (storitev) / Bogomir Deželak, Gabrijel Devetak, Rudi Milfelner. – Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1991
65.011.1:658.62
658.62:65.012.12

GJUD, Andreja Breda Kroflič
Igra z gibi: osnove izražanja z gibom. 2, Igra rok in nog / Andreja Gjud, Breda Kroflič; [risbe izdelala Mira Mijačević]. – [1. natis]. – Radovljica: Didakta, 1991
37.037.1
372.363

GROŠELJ, Viki
Štirikrat osem tisoč / Viki Grošelj. – Ljubljana: Prešernova družba, 1991
796.52(100):929 Grošelj V.
886-3-94

KRONSKI, Aaron
Mesto angelov / Aaron Kronski. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. – (Zbirka Žamet)
886.3-31

HOFMANN, Helga
Sesalci: vodnik po naravi / Helga Hofmann; [prevedel Franc Potočnik]. – [Slovenska izd.] – V Ljubljani: Cankarjeva založba, 1991
Prevod dela: Ssugetiere
599
ISBN 86-361-0735-0

BAJT, Drago
Vsevednik / Drago Bajt; [risbe Božidar Grabnar]. – Popravljen ponatis 1. izd. – Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1991
030.2=863

STOPPARD, Miriam
Življenje po petdesetem: vodnik za starejše / Miriam Stoppard; [ilustrirali David Baird . . . [et al.]; fotografirali Maria Bartha . . . [et al.]; prevedla Dalja Sever-Jurca]. – Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1991
Prevod dela: 50 plus lifeguide. – Knjigi na pot med slovenske bralce / Marinka Kremžar: str. 346-353
613.98
ISBN 86-341-0956-9
22862848

KOŠIR, Niko
Postržki: iz miznice in od drugod / Niko Košir. – Poljšica: samozal., 1991
84.09(045)
82.03:804(045)

KAKO deluje?
Človek in njegove bolezni / [prevedla Bronka Brzin; ilustracije po izvirniku]. – [1. ponatis]. – Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1991
Prevod dela: Wie funktioniert das? Der Mensch und seine Krankheiten
616(035)
ISBN 86-365-0075-3

HEIDEGGER, Martin
Identiteta in diferenca / Martin Heidegger; [prevedel in spremno študijo napisal Tine Hribar]. – Maribor: Obzorja, 1990 [i. e. 1991]. – (Znamenja; 109)
Prevod dela: Identität und Differenz
O gozdu in gozdarstvu Slovenije / (uredil Dušan Mlinšek). – Maribor: Aram, 1991
630.2/.9(497.12)(082)

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

KEY

SMUČANJE VAL THORENS – 27. 4.–4. 5. 1991

ZIMA V OPATIJI ZA VSO DRUŽINO
RABAC ZA UPOKOJENCE – ZELO UGODNO
VIKENDI V OPATIJI

LONDON – 10. 3., letalo, 4 dni
POMLAD V PARIZU – 20. 3., letalo, 5 dni

8. MAREC
RIM – 7.–10. 3., avtobus, 4 dni
SAN MARINO – 9.–10. 3., avtobus, 2 dni
GARDALAND – 9.–10. 3., avtobus, 2 dni

STROKOVNI PROGRAMI: PARIZ, LONDON, MADRID

COSMOPROF
BOLOGNA – 19.–20. 4. in 20.–21., avtobus, 2 dni
BOLOGNA – 20. 4. in 21. 4., avtobus, 1 dan

Prodaja domačih in mednarodnih letalskih vozovnic.
INFORMACIJE IN REZERVACIJE: KVARNER EXPRESS, FILIALA LJUBLJANA, VEGOVA UL. 2, LJUBLJANA, TELEFON 321-980, 223-038 IN V POSLOVALNICAH NA BLEDU, V ILIRSKI BISTRICI IN SEŽANI.

GOLFTURIST
TURIZEM IN RENT AGENCIJA
61000 Ljubljana, Trdinova 3
tel. (061) 314-544, 310-933, teleks 31541 YU VATOUR

- ∗ HONG KONG – TAJSKA, 12 dni, 28. 3.
- ∗ SINGAPUR – TAJSKA, 15 dni, 13. 3. in 24. 4.
- ∗ KENIJA – SAFARI 12 dni, 21. 4.
- ∗ VELIKA INDONEZIJSKA TURA (Sumatra – Javi – Bali) 16 dni v aprilu
- ∗ INDIJA – DELHI – AGRA – DŽAJPUR – BOMBAJ 10 dni, 26. 4.
- ∗ ZDA in MEKSIKA 14 dni, 21. 3.

IZLETI ZA 1. MAJ
- ∗ GRADOVI LUDVIKA BAVARSKEGA, 1. 5. bus, 3 dni
- ∗ DRŽAVE BENELUXA, 26. 4. bus, 10 dni
- ∗ RIM, 30. 4., bus, 4 dni
- ∗ RIM, 29. 4., letalo, 4 dni
- ∗ ŠPANIJA, 26. 4., bus – letalo, 5 dni
- ∗ ŠPANIJA, 30. 4., letalo – bus, 4 dni

POČITNICE ZA 1. MAJ
Apartmaji v UMAGU, Maestral NOVIGRAD, Montauro ROVINJ, Palma, Belvedere, apt. Horizonz PULA, Pineta, Panorama, Belvedere VRSAR, TN Kačjak CRIKVENICA, Mimoza/Hedera RABAC, San Marino RAB, Tamaris HALUDOVO/KRK.

IZLETI Z NEDELJCEM
- ∗ PLANICA, 23. 3., 1 dan, avtobus
- ∗ RIM, 30. 3., 4 dni, avtobus za veliko noč

SMUČAJTE Z UŽITKOM – ROGLA hotel PLANJA, ugodna smuka in cene od 9. 3. dalje

UGODNO
- ∗ VELIKA NOČ V PULJU 29. 3. do 1. 4. ali 30. 3. do 6. 4. 91
- ∗ ZA JOŽICE IN JOŽETE 16. do 23. marec Dolenjske Toplice
- ∗ VIKENDI V ČATEŽU vsak vikend v marcu

Programi so na voljo v vseh naših poslovalnicah v Domžalah, Kamniku, na Vrhniki in v Ljubljani ter pooblaščenih agencijah.

hoteli riviera
p.o. portorož

portorož lipica koper izola piran

Podnebje ob obali je prijetnejše!

Ugodne cene v udobnem hotelu, **bazen** z ogrevano morsko vodo, **otroški** bazen, savna, dobra hrana in zabava. Animacijski program.

– Poseben popust za upokojence v določenih obdobjih
ali
– 10 dni bivanja za samo 9 dni plačila v določenih obdobjih
– popusti za otroke.

Informacije na telefonsko št. 066/73-051 ali 73-072 ali na naslov:
Hoteli Riviera Portorož, Obala 33, Portorož.

lesnina INTERLES

Delavski svet
Lesnina Interles, Podjetje za zunanjetrgovinsko dejavnost,
Ljubljana, Titova 51

razpisuje
delovno mesto

direktorja podjetja

Pogoji: visoka strokovna izobrazba (VII. stopnja) ekonomske, pravne, organizacijske ali tehniške smeri, aktivno znanje enega in pasivno znanje drugega svetovnega jezika, usposobljenost za delo v zunanji trgovini, najmanj 5 let delovnih izkušenj v zunanji trgovini.

Kandidat mora poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev, izpolnjevati še posebne pogoje, ki so navedeni v razpisu. Imenovan bo za 4 leta.
Kandidate vabimo, naj pošljejo svoje ponudbe z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi, na naslov: Lesnina Interles, Poslovni sekretariat, 61000 Ljubljana, Titova 51, s pripisom »za razpis«.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po sklepu pristojnega organa.

403

DNEVNA OBVESTILA

FESTIVAL LJUBLJANA

Petek, 8. marca, ob 19.30 – Magistrat
Društvo glasbenih umetnikov Slovenije
Festival Ljubljana
»Ljubljanski umetniki Ljubljani«
Marcos BAJUK, tenor
Andrej JARC, klavir
Recital samospevov
(Mozart, Schubert, Ravel, Schumann)

Informacije: Festival Ljubljana, tel.
221-948, blagajna 226-544 (11–13, 18–19)

CANKARJEV DOM

glasba

Petek, 8., sobota, 9. in ponedeljek, 11. 3., ob 19. uri – G. Verdi: **AIDA,** SNG Opera in balet Ljubljana. (Gallusova dvorana, 700, 600, 500, 100 din).

Četrtek, 7. 3., ob 19.30: ZVOKI ŠESTIH STRUN – Darko Petrinjak, kitara. Program: Stjepan Šulek – Tri trubadurske; Fernando Sor – Fantasia op. 30; Joaquin Rodrigo – Tri španske skladbe; Stephen Dogson – Partita št. 2; Vojislav Ivanović – Preludij; Smešni valček; Uspavanka; Nostalgija, Improvizacija in ples. (dvorana Slovenske filharmonije, 100 din).

Četrtek, 7. in petek, 8. 3., ob 21.30: JOSIPA LISAC&QUARTET, jazz&rock koncert. Quartet sestavljajo: Ante Mažuran, kitara; Davor Črnigoj, bas; Salih Sadiković, bobni; Miroslav Sedak-Benčić, saksofoni. Josipa Lisac je najekstravagantnejša jugoslovanska pevka, ki prepriča s svojim enkratnim glasom in profesionalno izvedbo. (Klub CD, 200 din)

Sobota, 9. 3., ob 20.uri: IBRICA JUSIĆ. Pevec in kitarist slavi 25-letnico umetniškega delovanja. (Linhartova dvorana, 170 din, 20% skupinski popust)

Torek, 12. 3., ob 19.30: NA VEKE VAŠ MOZART, ob skladateljevi 200-letnici smrti – **Aleksandar Madžar,** klavir; **Jernej Gregorič,** klavir; Mozartova pisma bere Lenča Ferenčak. Program: Sonata v C-duru KV 545; Fantazija v d-molu KV 397; igra **Jernej Gregorič;** Sonata v B-duru KV 358; igrata štiriročno **Aleksandar Madžar in Jernej Gregorič;** 12 variacij KV 265 na temo »Ah, vous dirai – je Maman«; Adagio v h-molu KV 540; Sonata v B-duru KV 570; igra **Aleksandar Madžar.** V sodelovanju s TV Slovenija. (Štihova dvorana, 150 din).

gledališče

PO VELIKEM USPEHU – PONOVNO!

Četrtek, 7. 3., ob 20. uri – Dušan Jovanović: **ŽIVLJENJE PLEJBOJEV,** javna predstava študentov četrtega letnika AGRFT. (Štihova dvorana, 150 din)

film

Četrtek, 7. 3., ob 20. uri: PLASTIČNI KRISTUS, slovenska premiera filma, režija **Lazar Stojanović,** proizvodnja Centar film, november '71.
(Linhartova dvorana, 40 din)

SAMO V CANKARJEVEM DOMU!

Ponedeljek, 11., torek, 12., sreda, 13. in četrtek, 14. 3., ob 20. uri: CYRANO DE BERGERAC, režija **Jean Paul Rappeneu.** Igrajo: **Gerard Depardieu,** Anne Brochet, Vincent Penez. Zlata palma za glavno moško vlogo, Cannes 90; nagrada Felix 90 za scenografijo in kostumografijo. (Kosovelova dvorana, v sredo Linhartova dvorana, 50 din, slovenski podnapisi)

razstave

Do 10. 3.: SODOBNI JAPONSKI PLAKAT. V sodelovanju z ZAMTES-om. (I. preddverje)

Do 31. 3. od 12. do 20. ure: FRANCE MIHELIČ, retrospektivna razstava risb, pastelov in grafik. (Galerija CD, 40 din, študentje in dijaki 20 din). Danes ob 18. uri bo po razstavi vodil **prof. Marjan Tršar.**

Do 31. 3.: JOSEF SUDEK. (Sprejemna dvorana, 30 din, študentje in dijaki 15 din)

Do 9. 4.: VID INGELEVICS (Kanada). PROSTORI MIRU: ZGODBE O RAZSELJEVANJU.
(Mala fotogalerija)

Informacije

Center za informacije in prodajo vstopnic CD (pasaža Maksimarketa) je odprt vsak delovni dan 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 14. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815.

KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI 10 LET

ČETRTEK, 7. 3., ob 19.30 dobrodelna prireditev ob tednu boja proti raku, sodelujejo: Marjan Zgonc ob spremljavi ansambla »Lira« iz Ljubljane in plesni pari z latinsko-ameriškimi plesi.
Prodaja vstopnic uro pred prireditvijo.

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG V LJUBLJANI

ČETRTEK, 7. marca, ob 19.30 – Ira Levin: SMRTNA PAST. Abonma ČETRTEK in IZVEN (konto). Gostuje PDG iz Nove Gorice.
PETEK, 8. marca, ob 19.30 – Ira Levin: SMRTNA PAST. Abonma PETEK PRVI in IZVEN (konto). Gostuje PDG iz Nove Gorice.
SOBOTA, 9. marca, ob 19.30 – Dušan Jovanović:

Dušan Jovanović
DON JUAN NA PSU

za IZVEN (konto)

MALA DRAMA SNG
ČETRTEK, 7. marca, ob 11. uri – Franz Kafka – Lojze Rozman: PREOBRAZBA. Zaključena predstava za EKONOMSKO SŠ. Ob 20. uri – Franz Kafka – Lojze Rozman: PREOBRAZBA. Za IZVEN (konto).
Odrska priredba znamenite Kafkove »fantastične pravljice« o življenju in smrti v žuželko preobraženega trgovskega potnika Gregorja Samse. Adaptacija in režija: Lojze ROZMAN. Igrajo: Lojze ROZMAN, Matija ROZMAN (kot Gregor Samsa), Meta VRANIČ, Barbara LEVSTIK, Kristijan MUCK, Jerica MRZEL, Metoda ZORČIČ in Neža SIMČIČ. Ena zadnjih ponovitev.

BLAGAJNA DRAME je odprta od 11. do 12. ure in od 18. ure do začetka večerne predstave. Rezervacije po telefonu **221-511.**

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Dragi obiskovalci opernih in baletnih predstav, vstopnice za **vse** naše predstave lahko odslej kupite v vaši agenciji (seznam objavljamo vsako sredo).
Zainteresirani kraji, ki pa še niste vključeni v naš sistem prodaje vstopnic, pokličite nas – tel: 061/331-950.

OPERNI DOGODEK LETA
Giuseppe Verdi

AIDA

na velikem odru Cankarjevega doma
marec: 8., 9. in 11.
april: 29. in 30.
dirigent: Arnič (8., 9. 3.), Voltolini (11. 3.)
Pojejo: DE VAUGHN (8., 9. 3.), CEGOLEA (11. 3.), SEBASTIAN (9., 11. 3.), DAMJANOV (8. 3.), RADOVAN (8. 9., 11. 3.), ELENKOV (8. 9., 11. 3.), BELAMARIČ (8., 9. 11. 3.)

Obiskovalce obveščamo, da bosta v vlogi Amneris zaradi bolezni Glenys LINOS nastopili Zlatomira NIKOLOVA (8. 3.) in Jone JORI (9., 11. 3.)

Sponzorji: ADRIATIC HOLDINGS INTERNATIONAL, Umag; MLINOTEST, Ajdovščina; ASPLAN, Ljubljana; LJUBLJANSKA BANKA, Ljubljana.

Sobota, 16. marca, ob 19. uri:

KONCERT

SOLISTOV ORKESTRA OPERE IN BALETA SNG LJUBLJANA v Slovenski filharmoniji; izven; dirigent: **Wolfgang Scheidt;** program: Mozart, Simfonija v C-duru KV 200; Albrechtsberger, Koncert za pozavno in godala, solist: **Aleš Šnofl–pozavna;** Sarasate, Ciganske melodije, solist: **Saša Olenjuk–violina;** Cimarosa, Koncert za oboo in godala, solist: **Dušan Jovanović–oboa;** Mozart, Koncert za fagot in orkester v B-duru, solist: **Zoran Mitev-fagot;** Weber, Oberon, uvertura.
Danes Vam predstavljamo... Saša Olenjuk – violina: študiral je na glasbenem konzervatoriju Čajkovski v Kijevu in ga končal z najvišjo možno oceno. V času študija je dobil štiri prve republiške in štiri prve zvezne nagrade. Sedem let bil solist in koncertni mojster Sarajevskega komornega orkestra, že tri leta pa opravlja to delo v orkestru ljubljanske Opere.

Torek, 19. marca, ob 19. uri: Verdi, **TRAVIATA,** izven
Sreda, 20. marca, ob 20. uri: Orff, **CARMINA BURANA,** red študentski, izven
Petek, 22. marca, ob 19. uri: Verdi, **NABUCCO,** izven
Sobota, 23. marca, ob 19. uri: Rossini, **SEVILJSKI BRIVEC,** izven
Ponedeljek, 25. marca, ob 16.30: Čajkovski, **LABODJE JEZERO** v CD, red, petek, izven.
Sreda, 27. marca, ob 19. uri: Čajkovski, **LABODJE JEZERO** v CD, izven
Četrtek, 28. marca, ob 20. uri: Orff, **CARMINA BURANA,** red četrtek, izven
Petek, 29. marca, ob 19. uri: Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** Lucia: Kathleen Cassello, izven.

Blagajna v Operi od 10. do 13. ure (tel. 061/331-945), v CD (Aida, L. jezero) od 13. do 20. ure (tel 061/222-815.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

ČETRTEK, 7. marca, ob 19.30 – D. Zajc: POTOHODEC, za abonma RED B.
Ob 19. uri – J. J. Bricaire – M. Lasaygues: LAŽNIVKA, gostovanje v Črnomlju.
PETEK, 8. marca, ob 19. uri – A. T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI, gostovanje v Krškem.
SOBOTA, 9. marca, ob 19.30 – J. J. Bricaire – M. Lasaygues: LAŽNIVKA, za IZVEN in KONTO.

MALA SCENA MGL
TOREK, 12. marca, ob 21.30 – Ž. Petan: AVDICIJA, za IZVEN in KONTO.
SOBOTA, 16. marca, ob 21.30 – S. Vuk: TAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Za IZVEN in KONTO.
Vstopnice so v prodaji v Prodajno informativnem centru – PIC MGL, vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo. Telefon 210-852. Vabljeni!
Sponzorja MGL sta Mednarodno podjetje Slovenijales in Neodvisni Dnevnik.

Slovensko Mladinsko Gledališče Ljubljana

Edgar Allan Poe – Janez Pipan
KROKAR

PETEK, 8. marca, ob **18.uri:** Edgar Allan Poe – Janez Pipan: KROKAR (10), za IZVEN in KONTO.
TOREK, 12. marca, ob 19.30: Edgar Alan Poe – Janez Pipan: KROKAR (11), za IZVEN.

Pegasti večer

Sreda, 13. marca, ob 19.30: **PEGASTI VEČER,** koncert šansonov **ARSENA DEDIĆA** in **ZORANA PREDINA** z gostom **VLADOM KRESLINOM.**
Promocija albuma **PRIČE – SVJEDOCI,** prvič v Ljubljani.

Rezervacija vstopnic: med 10. in 12. uro (razen sobote in nedelje) po telefonu 301-286.
Prodaja vstopnic: med 10. in 12. uro ter 15. in 17. uro (ob sobotah med 10. in 12. uro) v lokalu SMG na Trgu francoske revolucije 5 ter dve uri pred vsako predstavo pri blagajni gledališča.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

SOBOTA, 9. marca, ob 19.30 – Rajko Ranfl: SPODNJE PERILO Z NAPAKO. IZVEN.
NEDELJA, 10. marca, ob 16. uri – Rajko Ranfl: SPODNJE PERILO Z NAPAKO. IZVEN.
Prodaja vstopnic dva dni pred dnevom predstave od 16. do 18. ure, na dan predstave pa dve uri pred predstavo. Rezervacije po telefonu 312-860.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Veliki oder
SOBOTA, 9. marca, ob 11. in 17. uri – Svetlana Makarovič: KORENČKOV PALČEK, IZVEN.
Gledališka blagajna je odprta v četrtek in petek od 11. do 12. in uro pred predstavo. Rezervacije in informacije ob istem času po telefonu 314-962.
Kulturnica, Židovska steza 1
ČETRTEK, 7. marca, ob 17. uri – Pravljica iz vitrine – Matjaž Loboda: SIVČKOVI SPOMINI, IZVEN.
Vstopnice so na voljo uro pred predstavo v Kulturnici.

KOREODRAMA LJUBLJANA

Sobota, 9. marca, ob 20. uri

Jean Genet
POOSTRENI NADZOR

Nedelja, 10. marca, ob 20. uri

Jean Genet
POOSTRENI NADZOR

Vstopnice dobite uro pred predstavo pred vhodom v Grumovo klet (Krekov trg 1).
Študentje in dijaki imajo pri nakupu vstopnic popust.

GLEDALIŠČE ANE MONRÓ

VARIETE – improvizacije in songi – bodo na voljo **jutri,** 8. marca, od 21. ure dalje v KUD France Prešeren. Politično leve žene! Počastite svoj praznik slovesno in se vzdržite prekomernega pitja do devete ure zvečer. Vstopnice so v predprodaji.

K U D · FRANCE PREŠEREN

V četrtek, 7. 3. **Altera Pars** organizira kulturni sejem **Drugačni prostori družbenosti.** Program:
– od 13. ure: razstavo
– od 13.–18. ure: simpozij
– od 14. ure: stojnice, informativni materiali, prodaja izdelkov, komunikacija, ...
– od 14.–17.30: okrogle mize, predstavitve založb, gibanj, ...
– od 18.–23. ure: odrski program – lutke, gledališče, glasba, ples.
V petek, 8. 3., ob 21. uri bo **Gledališče Ane Monró** izvajalo svoj **VARIETE** program, za otroke pa bo spet **OTROŠKA SOBOTA** ob 16. uri.

SNG MARIBOR
OPERA & BALET
TRAVIATA

»Opera in balet SNG Maribor je tudi s to predstavo stopila korak bližje h kvaliteti in seveda popularnosti tovrstne umetnosti.« (VEČER, Mitja Reichenberg)
Pokrovitelj predstave je EM HIDROMONTAŽA MARIBOR, VINAG MARIBOR pa je za premiero TRAVIATA pripravil posebno polnitev opernega vina.
ČETRTEK, 7. marca, ob 19.30 – G. Verdi: TRAVIATA. ODKUPLJENA in IZVEN. Dirigent: Stane Jurgec.
Gledališka blagajna je odprta vsak dan od 10. do 13. ure in uro pred pričetkom predstave. Ob nedeljah in praznikih je blagajna odprta samo, če so predstave in sicer uro pred predstavo. Vstopnice lahko rezervirate ob istem času po telefonu 221-206.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

ČETRTEK, 7. marca, ob 19.30 – Ira Levin: SMRTNA PAST, gostovanje v SNG Drama v Ljubljani
PETEK, 8. marca, ob 19.30 – Ira Levin: SMRTNA PAST gostovanje v SNG DRAMA v Ljubljani.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

ČETRTEK, 7. marca, ob 11. uri – Ivan Cankar: HLAPCI, režiser Mile Korun, abonma VIII. MLADINSKI.
PETEK, 8. marca, ob 19.30 – Oder Herberta Grüna »Ti hvali mene, jaz bom tebe, to je sijajna igrica ...« nam pripoveduje

KABARET 91

KABARET 91 avtorice Svetlane Makarovič.
Pod vodstvom režiserja Vinka Möderndorferja se z neprizanesljivostjo našega trenutka spopadajo igralci Ljerka BELAK, Bogomir VERAS, Bojan UMEK ter pianist Edi Goršič. Predstava je za IZVEN, vstopnice so v predprodaji pri gledališki blagajni.
SOBOTA, 9. marca, ob 18. uri – Oder Herberta Grüna, Svetlana Makarovič: KABARET 91, režiser Vinko Möderndorfer, predstava je zaključena.
PONEDELJEK, 11. marca, ob 19.30 – Franz Kafka – Lojze Rozman: PREOBRAZBA. PREOBRAZBA je vrh avtorjevega mojstrstva, je njegova najbolj intimna zgodba. Gostuje DRAMA SNG Ljubljana. Vstopnice so že na voljo pri gledališki blagajni.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Rudi Šeligo

KDOR SKAK, TISTI HLAP

Najnovejšo slovensko uprizoritev je režiral Boris Kobal, igrajo pa Bernarda Oman, Judita Zidar, Tine Oman in Pavel Rakovec. **»Igralski kvartet je zavzeto in disciplinirano sledil uprizoritvenemu konceptu in v precejšnji meri napolnil odrsko dogajanje z bivanjsko stisko slehernika ter ljudskim humorjem in ironijo«** (S. Pezdir »Delo«)
ČETRTEK, 7. marca, ob 19.30 za abonma ČETRTEK in IZVEN
PETEK, 8. marca, ob 19.39 za abonma PETEK I. in IZVEN
SOBOTA, 9. marca, ob 19.30 za abonma SOBOTA I. in IZVEN

Prodaja vstopnic uro pred začetkom predstav pri gledališki blagajni: rezervacije sprejemamo po tel. (064) 21-355, tudi ob delavnikih dopoldne.

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROCILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROCI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN.

IZREDNA PRILOŽNOST	Barvni televizorji **SAMSUNG** 51 cm in **SCHNEIDER** 70 cm po ugodnih cenah v **CDA CENTRIH. (061) 666-032, (064) 22-367, (0601) 62-024.**
STAVBNO POHIŠTVO MIZAR	**MALOPRODAJA »MIZAR«** Volčja draga vam prodaja stavbno pohištvo vrhunske kakovosti z ugodnimi plačilnimi pogoji. **POPUST, KREDIT!** Tel. (065) 53-121.
I S T Javna skladišča **I S T HALA IV** **I S T VEDNO UGODNO***	**SVETOVNO PRIZNANI PROGRAM CANDY NA TRI OBROKE*** **Pralni, sušilni in pomivalni stroji, hladilniki in skrinje ...** Odprto vsak dan od 9. do 13. in od 15. do 18.30, ob sobotah od 9. do 13. ure.
GREJEMO SE LAHKO TUDI CENEJE!	RUDNIK LIGNITA VELENJE OBVEŠČA: – pod najugodnejšimi pogoji lahko kupite premog v maloprodaji RLV VELENJE na Rudarski 6. – Premog prodajamo že po ceni od 627,30 din za tono dalje. – Koristite lahko tudi naš prevoz. V krogu 30 km skupaj z dostavo na dom stane tona premoga od 727,30 din dalje. – Za kupce, ki so oddaljeni več kot 30 km od Velenja, nudimo v mesecu marcu 20% popust pri prevozu. – Preverite, če vam naša ponudba ustreza, pokličite po tel. (063) 853-864, (063) 853-312 in (063) 855-231.
Gostilna JERNEJ	Cenjene stranke obveščamo, da **nudimo tople malice od 9. do 11.30** Gostilna Pri Jerneju, Velika Čolnarska 17.
NE POZABIMO! MAREC JE PRAZNIK ...	... žena in mater. V specializirani trgovini za darila **Julija – Slovenijales** na Titovi 52 v Ljubljani ni težko izbrati, pripravili pa so še **posebno ponudbo do 9. marca:** 20% popust za krznene izdelke, kozmetiko Belline ter 10% in več popusta za usnjeno galanterijo. **Od 6. do 8. marca od 12. do 18. ure** bo svetovanje in testiranje bogatega izbora Krkinih parfumov.
GORSKO KOLO – mountain bike UGODEN NAKUP	Tudi zunaj sezone mislimo na vas. **BESS-PRO MARKET,** Ljubljana, telefon 310-935 in 302-556.
AVTOMERKUR Ljubljana obvešča	Najcenejši nakup! **ŠKODA FAVORIT 135 L** in **LS** z dodatno opremo. Edino uvoženo vozilo za dinarsko plačilo. Dobava takoj. Prodaja in inf. AVTOMERKUR, Lj., Vošnjakova 16, tel. (061) 310-071, in Samova 14, tel. (061) 303-066 in 303-070.
ANIKA ZA OTROKE JE NAJBOLJŠE RAVNO PRAV DOBRO	Velika modna trgovina ANIKA na Eipprovi 19 ob Trnovski cerkvi. Stummer, Lemmi, blagovna znamka Anika, od 0 do 14 let. Vse od dojenčkov (krst), pajacev, spodnjega perila do hlač, jaken, oblačil. Odprto od 10. do 20. ure. Sobota od 8.30 do 11. ure, tel. 215-576.
DARILA NAŠE KULTURNE DEDIŠČINE Na Celovški 71 – Stara cerkev	Razveselite svoje najdražje in **polepšajte svoj dom.** Ponujamo vam pestro izbiro kakovostnih izdelkov domače obrti ter izvirnih daril v prenovljeni zasnovi. Sončne in druge barvne kombinacije pogrinjkov vas bodo prevzele. Obiščite nas že pred prazniki. LEPO DARILO JE LAHKO TUDI POCENI.
MODNO ŠIVANJE PO MERI V ELITNI KONFEKCIJI NOVOST, LJUBLJANA, ČOPOVA 9	Cenjene stranke obveščamo, da smo zopet začeli sprejemati naročila za izdelavo damskih oblačil po meri. Nudimo tudi storitve plisiranja. Sprejemni čas je v torek od 7. do 17. ure, v sredo in petek od 7. do 15. ure.
Trgovina BUM Bohoričeva 5, Lj.	**Posebna ponudba za 8. marec!** Znižane cene buteljčnih vin. Odprto vsak dan od 8.–20., v nedeljo od 9.–16. ure.
Gostilna VOLK Višnja Gora	vabi 9. marca na pečene odojke in ples z Dolenjci. Obveščamo tudi, da je gostilna **ponovno odprta tudi v nedeljo.** Vabimo na tradicionalna nedeljska kosila.
VIATOR TRGOVINA, Dolenjska c. 244, Lj.	**Do 31. marca poseben popust na cene gradbenega materiala:** cement 1,36 din/kg, apno 1,10 din/kg, betonsko železo ø6 ion ø8 6,90 din/kg – cene s popustom brez prom. davka.
REGENERACIJA d.o.o. papir za fotokopiranje	Prodajamo papir za fotokopiranje A4 (79 din) in A3 (158 din) **Naročila po tel. 376-796, 375-926.**
PROFESIONALNI NAMIZNI KALKULATOR S TRAKOM	**Podjetje SIMT** prodaja namizne kalkulatorje znamke **LOGITECH** z Epson tiskalnikom **za samo 1600 din. SIMT d.o.o.,** Rožna dolina V/23, telefon 061/261-300.
MÜNCHEN OBRTNI SEJEM	3 dni, 15.–17. 3. 91, zelo ugodno. IZLETI: **San Marino, Rim, Pariz, Budimpešta, Španija** ter poseben **katalog maturantskih izletov. T. A. GALILEO, Leninov trg 4, Lj., tel. (061) 483-160.**
ŠKODA TAKOJ	Najcenejši avto svojega razreda. Pri nas je ŠKODA FAVORIT 135 L in 135 LS, katera je opremljena za zahodni trg. Pričakujemo vas v **SLOVENIJA-AVTU Podjetje TRG** na Celovški 150 v II. nad., soba 211, ali po **tel. 557-351, int. 256 in 261.** Ponujamo nakup po sistemu »staro za novo«.
Do 16. marca v trgovini Tinkara Vodnikova 89	**VELIKO ZNIŽANJE** puloverjev pletilstva **Fočič** po super cenah! Otr. pul. od **120–210 din,** ž. in m. pul. od **190–330 din.** V zalogi tudi velika izbira metražnega blaga in ostalega tekstila. **TUDI ZA DARILA.**
BAKRENA IN POCINKANA PLOČEVINA **Otr. nahrbtniki – znižana cena 30%**	**Akcijska prodaja bakrene in pocinkane pločevine:** bakrena pločevina dim. 0,55×1000×2000 mm po veleprodajni ceni 84 din/kg, pocinkana pločevina 0,55×1000×2000 mm po 15 din/kg, pocinkana pločevina 0,7×1100×2000 mm po 14,80 din/kg, pocinkana pločevina 1,25×1000×2000 mm po 15 din. Prodaja **GLOBAL,** Javna skladišča, hala A, vhod 8, **tel. 346-963 skladišče.** Inf. **uprava 271-370, 271-361, 272-061.**
UGODNE CENE KOPALK	Vse **VELETEKSTILOVE poslovalnice** prodajajo ženske in moške kopalke (ostanek izvoza) po izredno ugodnih cenah: moške kopalke **od 130–183 din,** ženske pa od **289-298 din.**
NAJCENEJŠI RISALNIKI ROLAND	Samo še marca imamo **do 21% popusta** za odlične **risalnike Roland.** Nudimo računalniško opremo tudi drugih svetovnih firm. **OMNIA M d.o.o.,** Lj., Vrhovci, C. XXII/18, **tel. (061) 268-385.**
NOVO! HORTUS Center za vrtičkarje	**ob Nami pri Ruskem carju** s pestro izbiro artiklov za **vrt in dom.** POSEBNA PONUDBA lončnic v mesecu marcu. **Titova c. 243, tel. 341-303.**
RUPRINT prvič v Sloveniji	Po velikem uspehu v Parizu vam v hiši mode **PRVI MAJ,** Kraigherjev trg 1, Lj., predstavlja in prodaja unikatne ženske puloverje po zelo dostopnih cenah. Primerno darilo za 8. marec.
RAČUNALNIKI PC AT 286/12 MHz samo 23.600 din	**PC 286/12** MHz 1 MB RAM, 40 MB HDD 23.600 din ● **PC 386 SX/16** MHz 1 MB RAM, 40 MB HDD 31.270 din ● **PC 386/20** MHz 2 MB RAM, 125 MB HDD 58.660 din. Dobava takoj. Za servis in nadomestne dele je poskrbljeno. **ADRIATIK d.o.o.,** Selska 21, Dobova, **tel. (0608) 67-481.**
Z NAMI JE ZA ODTENEK PRIJETNEJE	**V PEKINGU** 21. 3. **za 1.190 USD** ∗ **v ŠPANIJI** 13. 4. **za 284 DEM** ∗ **1. MAJA – v ŠPANIJI,** letalo–letalo, letalo–avtobus, avtobus–avtobus **od 295 DEM** dalje; ∗ **v PARIZU** za **299 DEM.** Pokličite **UNIS TOURS,** Igriška 5, Ljubljana, 061/224-720, 224-723.
MÜNCHEN 1 dan 20. 3.	Ogled obrtnega sejma ali shopping. Cena 480 din. **MONTENEGROEXPRESS** Celje, tel. (063) 25-133.
MULTICOM, p. o. Dvoržakova 8, Lj. tel. 324-347 **JEZIKOVNI TEČAJI** **∗ ∗ OBVESTILO ∗ ∗:**	**ANGLEŠČINA NEMŠČINA ITALIJANŠČINA FRANCOŠČINA** **Najhitrejši jezikovni tečaji** Ne ponujamo vam najcenejših tečajev, raje vam nudimo **NAJCENEJŠE ZNANJE TUJIH JEZIKOV.** Vzemite si nekaj časa za razgovor, da ne boste po nepotrebnem časa za učenje zapravljali. od 4. 3. 91 **so spremenjene URADNE URE:** **OSEBNO na Dvoržakovi 8 (pri Bavarskem dvoru), III. nads. od PO–PE od 13.–18.30, SO od 13.–15. ure.** **PO TELEFONU 324-347 od 10.–13. ure (vsak dan).**
COMING TEHNIČNA TRGOVINA **Ljubljana (061) 214-321** **Vrhnika (061) 752-392** **Ankaran (066) 52-113**	**PRODAJA NA POSOJILO!!! PRODAJA NA POSOJILO!!!** **TV Gorenje,** zaslon 63 cm, teletext **14.990,00 din** **TV Gorenje,** zaslon 56 cm, **11.990,00 din** **VIDEOREKORDER Samsung 9.990,00 din** **TV Samsung,** zaslon 51 cm, **8.990,00 din** Pri plačilu z gotovino **POPUST!!!**
ANGLEŠČINA, NEMŠČINA IN ITALIJANŠČINA ZA TAJNICE – POSLOVNE SEKRETARJE	Program INTENZIVNEGA ENOTEDENSKEGA TEČAJA ANGLEŠČINE, NEMŠČINE IN ITALIJANŠČINE za **tajnice – poslovne sekretarje** je namenjen slušateljem, ki že imajo srednješolsko predznanje. Tečaji bodo od 18. do 22. marca 1991, vsak dan od 10. do 16. ure. Poudarek bo predvsem na zahtevnejšem komuniciranju s strankami, pisarniški korespondenci, organizaciji sestankov, splošni konverzaciji in ponovitvi zahtevnejših jezikovnih struktur. Prijave in informacije: DELAVSKA UNIVERZA BORIS KIDRIČ LJUBLJANA, Miklošičeva 26, tel. 322-791, 311-785, telefaks 316-978.
HOTEL SIMONOV ZALIV IZOLA	Ugodni pomladanski paketi že od 490 din dalje. Informacije in rezervacije po telefonu 066/62-221

DNEVNIK »DELO«, IZDAJA ČGP DELO, TOZD DELO ● USTANOVITELJ TOZD DELO ● NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 ● MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA ● YU DELO 31-255 ● POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA ● TISK DRUŽBENO PODJETJE DELO – TISK ČASOPISOV IN REVIJ, P. O. LJUBLJANA, TITOVA 35 ● NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** ● POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 10,00 DINARJEV, PETKOVA IN SOBOTNA ŠTEVILKA 14,00 DINARJEV ● **NAROČNINA ZA MAREC 1991:** 300,00 DINARJEV, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 270,00 DINARJEV, VEZANA NAROČNINA ZA DELO PLUS 340,00 DINARJEV, ZA UPOKOJENCE 306,00 DINARJEV, SAMO ZA DELO PLUS 50,00 DINARJEV ● ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST ● NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 ● POLLETNA NAROČNINA ZA TUJINO JE 468 DEM (ZA LETALSKO DOSTAVO DODATNO ZARAČUNAVAMO PO TARIFI) ● PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA ● ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA ● STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE ● SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570, TELEFAX 302-414 ● OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35, OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● ROKOPISOV NE VRAČAMO

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871.

TELEVIZIJA

LJUBLJANA I

8.35–11.10 in 15.35–23.55 TELETEKST TV SLOVENIJA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 GRIZLI ADAMS
9.25 IZUMI ZA VSAKDANJE ŽIVLJENJE
10.15 ZAKON V LOS ANGELESU, 40. del ameriške nanizanke
11.00 VIDEO STRANI
15.50 VIDEO STRANI
15.30 MOZAIK, ponovitev
16.00 SOVA, ponovitev
TWIN PEAKS
16.55 POSLOVNE INFORMACIJE
17.00 TV DNEVNIK 1
17.05 ŽIVAL – ČLOVEK
17.55 PO SLEDEH NAPREDKA, ponovitev
18.30 ZBIS: ŠTIRIDESET ZELENIH SLONOV
18.50 RISANKA
19.18 TV OKNO
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 SIMENON, nanizanka
21.05 TEDNIK
22.10 TV DNEVNIK 3, VREME
22.30 SOVA
VSE RAZEN LJUBEZNI
TWIN PEAKS
23.45 VIDEO STRANI

TELETEKST TVS

101 GLAVNO KAZALO
101–104 KAŽIPOT
105 POMEMBNA KAZALA
106 Izložbeno okno
107 Stik z bralci
108 Redakcija
109 AKTUALNE INFORMACIJE
110 DANAŠNJE NOVICE
111 Zadnja novica
450 Teletekstov KALEJDOSKOP
452–453 Audio & video & računalništvo

LJUBLJANA II

16.00 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI
17.30 REGIONALNI PROGRAMI TV SLOVENIJA
STUDIO LJUBLJANA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 DANES V SKUPŠČINI
20.30 ZDAJ PA PO SLOVENSKO:
20.55 MALI KONCERT: Irena Baar, sopran, Vladimir Mlinarič, klavir
21.10 Split: PEP V KOŠARKI (M): POP 84 – Aris, posnetek
22.25 GOLI Z EVROPSKIH NOGOMETNIH IGRIŠČ
22.40 VEČERNI GOST
PROF. DR. JANEZ ROTAR
23.30 KOMEDIJA NA SLOVENSKEM ODRU:
KLOPCA
0.45 YUTEL

HRVAŠKA TV I

9.15 POROČILA
9.20 TV KOLEDAR
9.30 JELENKO, otroška serija
ŠOLSKI PROGRAM
10.00 BODITE Z NAMI
10.05 PESMI IN ZGODBE ZA VAS: MUCA COPATARICA
10.20 21 DNI V ŽIVLJENJU NEKEGA JAJCA
10.35 OGLJIK
10.55 ROJEVANJE ŽIVIH BITIJ
11.15 SKRIVNOSTNI JEZIK SLIKE: OBRAZ – PEJSAŽ DUŠE
11.30 NEMŠČINA: ALLES GUTE, 21. lekcija
12.00 POROČILA
12.10 VIDEO STRANI
12.20 SATELITSKI PROGRAM: MTV
15.15 POD STARIMI STREHAMI, tv drama
16.30 VIDEO STRANI
16.45 POROČILA
16.50 TV KOLEDAR
17.00 IMUNSKI SISTEM, kanadski poljudnoznanstveni film
17.30 HRVAŠKA DANES
18.15 JELENKO, otroška serija
18.45 KAŠTELANSKI ZALIV, potopis
19.30 DNEVNIK 1
20.00 SPEKTER, politični magazin
21.05 KVIZKOTEKA
22.20 DNEVNIK II
22.40 MADŽARSKI VIRTUOZI, glasbena oddaja
23.20 POROČILA

HRVAŠKA TV II

15.55 VIDEO STRANI
16.00 DOBER DAN
SPREGLEDALI STE – POGLEJTE
16.10 STEPINAC – SIMBOL ČASA, ponovitev dokumentarca
17.10 PRINCESA DAISY
18.00 DOBER VEČER
18.05 IGRE NA LEDU
19.30 GLASBENI VSAKDAN
19.55 Split: KOŠARKA ZA POKAL EVROPSKIH PRVAKOV: POP 84 – Aris, prenos
21.30 EVROGOL
21.45 ŠALJIVI HIŠNI VIDEO
22.05 TUDI TO JE ŽIVLJENJE
23.15 PRINCESA DAISY
0.05 POROČILA
0.20 SPLOŠNA PRAKSA

KOPER

16.00 ŠPORTNE ODDAJE
18.30 PROGRAM V SLOVENSKEM JEZIKU
18.45 ODPRTA MEJA
19.00 TV DNEVNIK
19.20 VIDEOAGENDA
19.25 ČAROBNA SVETILKA – OTROŠKI PROGRAM
WOOBINDA – serija
19.50 AKTUALNA TEMA
20.30 »TUTTI FRUTTI« – GLASBENA ODDAJA – VODI: ALEX BINI
21.30 LETEČI ZDRAVNIKI – serija
22.15 TV DNEVNIK
22.30 ŠPORTNA RUBRIKA

AVSTRIJA I

9.00 ČAS V SLIKI
in
PRAVICA DO LJUBEZNI, ponovitev 10. dela
9.30 ZEMLJA IN LJUDJE, ponovitev
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 ARGUMENTI
12.15 KLUB ZA SENIORJE, ponovitev
13.00 ČAS V SLIKI
13.10 MI, ponovitev
13.40 ZNANOST
14.20 OČARLJIVA JEANNIE, Napadalni pes iz porcelana
15.30 ANGEL NA ZEMLJI, Z ljubeznijo, tova hčerka
16.00 CHARLIE BROWN IN SNOOPY, Nezvesti pes, risanka
16.20 ŠTORKLJA ALEKSANDER, 4. del
16.30 SUPERBABICA, Čudežni avto
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.05 JAZ IN TI, 1. Mednarodne mladinske zimske igre
17.55 YAKARI, risanka
18.00 MI
18.30 FALCON CREST, Skrivnosti
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 ZANESLJIVO JE ZANESLJIVO, 3. – zadnji del – igra Peter Weck
21.20 NEKOČ, oddajo vodi Teddy Podgorski
22.05 HIGHPOINT
23.45 ČAS V SLIKI
23.50 ŽENSKA IN PREKLETEŽ
1.20 ČAS V SLIKI

AVSTRIJA I

8.30 VREMENSKA PANORAMA
16.05 LEKSIKON UMETNIKOV, slikar Turi Werkner
16.15 ŠPORT
NOGOMET – EVROPSKI POKAL, posnetek četrtfinalnih tekem
17.15 STO NOČI ZA LISCO
18.00 PRAVICA DO LJUBEZNI, 11. del
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI
19.53 VREME
20.00 KULTURA
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.10 Spektrum
HOTELI – ZGODOVINA IN ZGODBE, Hotel Štirje letni časi v Hamburgu
21.50 NOVO V KINU, filmi in njihove zvezde
22.00 ČAS V SLIKI
22.25 KLUB 2
ČAS V SLIKI

RAI I

6.55 JUTRANJI PROGRAM, vodita Livia Azzariti in Puccio Corona
10.15 NADALJEVANKA
11.00 POROČILA
11.05 NADALJEVANKA
11.40 PAZITE NA KARTICO
11.55 VREME
12.00 POROČILA
12.15 NA RAIUNO
13.30 TV DNEVNIK / TRI MINUTE ZA ...
14.00 KVARKOV SVET
14.30 PRIMISSIMA
15.00 ITALIJANSKE KRONIKE
15.30 MODRO DREVO
16.00 BIG
17.30 PROSTI ČAS
18.00 POROČILA
18.05 ITALIJA OB ŠESTIH
18.45 TRIDESET LET NAŠE ZGODOVINE
19.40 ALMANAH
19.50 VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.40 IGRANI FILM
23.00 TV DNEVNIK
23.10 SREBRNI MIKROFONI
0.00 NOČNI TVD
0.25 OPOLNOČI

RAI II

7.00 RISANKE
8.00 MODRO DREVO
8.30 NADALJEVANKA
9.30 TUDI JAZ
10.20 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.50 CAPITOL, serija
11.55 VAŠE ZADEVE
13.00 OB TRINAJSTIH
13.30 GOSPODARSTVO
13.45 BEUTIFUL, serija
14.15 KADAR SE LJUBI, serija
15.05 USODE, serija
15.35 VSI ZA ENEGA
17.00 POROČILA
17.05 REGIONALNI PROGRAM
17.45 NADALJEVANKA
18.10 CASABLANCA
18.30 ROCK CAFE
18.45 HUNTER, serija
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 IGRANI FILM ODDAJA
23.15 TV DNEVNIK
23.30 KOŠARKA
0.10 VREME/HOROSKOP
0.20 NOČNI KINO

MADŽARSKA I

9.05 WALT DISNEY VAM PREDSTAVLJA, ponovitev
10.50 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
11.00 VIDEO STRANI, in ob 16.45
16.55 PANONSKA KRONIKA, iz studia Pécs
17.05 VIJESTI, poročila v srbohrvaščini
17.10 LEPI MADŽARSKI PLESI
17.55 PERPETUUM MOBILE, poljudnoznanstveni spored za otroke
18.05 TRETJI KANAL, Greenpeace
18.50 TELE VIDEO
19.00 O VERI – za otroke
19.05 VEČERNA PRAVLJICA
19.30 TV DNEVNIK
20.05 SOSEDJE, TV roman, 101. poglavje
20.40 USODNA VPRAŠANJA, debatni spored
21.25 UMETNINA TEDNA
21.30 PREPOVEDANI FILMI, Privezan zračni balon, bolgarski ČB film
23.00 TV DNEVNIK
23.15 DNEVNIK BBC

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – Telefonska igra – Smučarske minute
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, Nekje in nekoč, risanka
18.51 TV 2 – Poročila – Najava programa
19.00 MANIKA, KI SE JE RODILA PREPOZNO, francoski TV film
20.42 TV 2
21.00 TV DNEVNIK
21.20 TV 2 – davčni svetovalec
22.30 BLACK SABBATH, nemški glasbeni film
23.00 TV 2 – ZAKLJUČEK DNEVA

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Ob zori; **8.30** Poslovni tednik; **9.10** The Mix; **13.00** Poslovna poročila z Japonske; **13.30** The Mix; **13.30** The Mix; **16.00** Vroča linija; **17.00** Oddajamo; **18.30** Modra noč; **19.30** Novice; **19.45** Nit časa; **20.00** Cyrano De Bergerac, am. film; **22.00** Poročila; **22.15** The Second Woman, am. film; **0.10** Poročila; **0.30** Modra noč; **1.30** Time Warp; **1.45** Pozna nočna glasba

3SAT

14.35 Moč usode, opera G. Verdija; **16.05** Kako lepa je glasba; **17.20** Mini čas v sliki, za otroke; **17.30** Zgodbe – Pojoča ura; **18.00** Šport; **19.00** Danes, 3sat studio; **19.30** Primer za dva; **20.30** Angeli, satani in demoni, serija; **21.00** K stvari; **21.45** Kultura, šport; **22.00** Čas v sliki 2; **22.25** Vrni se, Jimmy Dean, am. film; **0.10** Poročila

SAT

6.00 Dobro jutro; **8.35** Sosedi; **9.05** Splošna bolnišnica; **9.50** Teleshop; **10.10** Bingo; **10.35** Samo nobenih moških, film; **12.20** Kolo sreče; **13.00** TV borza; **14.00** Sosedje; **14.25** Splošna bolnišnica; **15.10** Risanka; **15.35** Teleshop; **15.55** Kadeče se pištole; **16.45** Make up in pištole; **17.45** Pregled programa; **17.50** Mr. Belvedere; **18.15** Bingo, nagradna igra; **18.45** Dober večer, Nemčija; **19.15** Kolo sreče; **20.00** Čudeži, show; **21.00** Lov na zeleni diamant, am. film; **22.50** Poročila; **23.05** Neusmiljeni maščevalec, am. film; **0.35** Pregled programa

RTL PLUS

6.00 Halo, Evropa; **9.40** Zakon gora, am. film; **11.00** Tvegano; **12.00** Cena je prava; **12.35** Oddelek M; **13.00** Dirty Dancing, am. serija; **13.20** Kalifornijski klan; **14.05** Springfieldova zgodba; **14.50** Divja roža, tv novela; **15.38** Neto; **15.50** Buck James; **16.40** Tvegano; **17.10** Cena je prava; **17.45** Sterntaler; **18.00** Mož za šest milijonov dolarjev; **18.45** Poročila; **19.15** 21 Jump Street; **20.15** Navihanci iz prve klopi – Vedenje nezadostno, nemški film; **21.55** Poročila; **22.05** Lov na dirndle ob Vrbskem jezeru, er. kom.; **23.40** Maščevalec podzemlja, am. film; **1.05** 21 Jump Street; **1.50** Aerobika

TV 5

16.05 Poročila; **16.15** Teleskop; **17.15** O ženskah; **17.45** Kuhinja za sladokusce; **18.00** Mladinska oddaja; **18.20** Teleturizem; **18.50** Bons Basiers des Francofiles; **19.00** Poročila; **19.15** Clin d'oeil; **19.30** Le 19/20; **20.00** Ura za Evropo; **21.00** Poročila; **21.35** Babilon; **23.00** Poročila; **23.15** Pri Fredu; **23.00** Poročila; **23.25** Viva; **0.00** Predlagane knjige

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
4.30 Jutranji program; **5.50** Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Mladina poje; **9.05** Glasbena matineja; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo; **11.05** Izbrali smo ...; **12.10** Pojemo in godemo; **12.35** Domača glasba; **13.00** Danes do trinajstih; **13.38** Do štirinajstih; **14.05** Oddaja o jeziku; **14.25** Iz glasbene tradicije; **14.40** Radijski Merkurček; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob sedemanjstih; **18.05** Minute z Big bandom RTV Slovenija; **18.30** Zborovska glasba – pesmi Rada Simonitija in Ubalda Vrabca; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **19.45** Z instrumentalnimi ansambli; **20.00** Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05** Literarni večer – češka ženska proza; **21.45** Lepe melodije; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Večerna podoknica; **23.05** Literarni nokturno – Vanja Petkova: Pesmi; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stero 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Val 202 – popoldan; **13.00** Danes do trinajstih; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Jazz na II. programu; **21.00** Zavrtite, uganite in se pogovorite; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Pesmi svobodni oblik

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Izvirniki in priredbe – Orkestralne priredbe del Claude Debussyja v izvedbi Radijskega simfoničnega okrestra iz Berlina (dir.: Helmuth Brandenburg) – 2. del; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Spoznavajmo glasbeno umetnost – (W. A. Mozart in L. van Beethoven); **18.00** Poročila; **18.05** Zunanjepolitični feljton; **18.25** Komorni koncert – (G. F. Händel, C. Ph. E. Bach, W. A. Mozart, L. van Beethoven, F. Schubert); **19.30** Predstavitev večernega programa; **19.32** Slovenska in svetovna zborovska glasba – Poslušali bomo zborovska dela Zvonimira Ciglića in Györgyja Ligetija; **20.00** Koncertna sezona JRT – prenos iz Zagreba, Zagrebški simfoniki Hrvaške RTV, dir.: Takao Ukigaja, solisti: Lj. Očić-Turkuljin – orgle, Goran Končar – violina, spored: D. Kempf: Freska za orgle in simf. orkester, I. Stravinski: Koncert za violino in orester, D. Šostakovič: 10. simfonija; **22.00** Ekonomska politika; **22.15** Glasbene miniature; **22.20** Pogledi na sodobno umetnost; **22.40** Stoletje improvizirane glasbe; **23.50** Napoved sporeda za petek; **23.55** Lirični utrinek

● SPOMINSKA ODDAJA OB 100-letnici smrti našega velikega rojaka – FRANA MIKLOŠIČA, svetovno znanega strokovnjaka za primerjalno slovansko jezikoslovje. Sodelujejo: akademik prof. dr. Franc Jakopin, prof. dr. Jože Toporišič, prof. dr. Alenka Šivic-Dularjeva in prof. Jaro Dolar – NUK. Oddajo vodi Jernej Pikel.

RADIO GLAS LJUBLJANA

(Krim stereo 100,2 MHz, Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro Ljubljana; **6.15** Prve novice; **7.00** Horoskop; **7.15** Novice; **7.20** Naj naj naj; **7.30** Vremenska napoved; **8.00** Jutro je lahko tudi takšno; **8.15** Novice; **8.30** Kam danes v Ljubljani; **9.15** Novice; **10.15** Novice; **11.15** Novice; **11.25** Naj naj naj; **11.30** Power play; **12.00** BBC novice; **12.15** RGL novinarska oddaja; **13.15** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.30** Glasbena oddaja; **15.15** RGL komentira in obvešča; **15.30** Naj naj naj; **15.35** Power play; **16.00** Vse o Ljubljani; **16.10** Spoznajmo se s CD; **16.30** Nagradna uganka; **17.15** Novice; **18.15** Novice; **19.15** Novice; **19.25** Vremenska napoved; **20.00** Glasba do jutra

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
0.00 Nočni program (Radio Maribor); **4.30** Prenos I. programa Radia Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Čez tri gore; **10.05** Mavrica; **10.30** Portret-reportaža; **11.00** Mavrica; **12.05** Zabavna glasba; **13.00** P. P. 121; **14.30** Poročila, osmrtnice, objave, glasba; **15.00** Nove note; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik Radia Maribor; **17.00** Pokličite 513-555 (kontaktna oddaja); **17.30** Zimzeleno – šanson; **18.00** Mladi mladim; **19.00** Večerni radijski dnevnik

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Val 202; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** V podaljšku; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Glasba; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO ŠTUDENT

(89,3 in 104,3 MHz)
00.00 Radio-satelit (MTV/RTL); **12.00** Vžig; **14.00** OF; **17.00** Joculator; **19.00** Tolpa bumov: Jackofficers – Digital Dump (untitled); **20.00** Klic iz Londona (Campus Jeffs); **24.00** Zatemnitev (radio-satelit

STIKOV ČASOPISNI KIOSK

Utrip današnjega tiska

Stop

Pred Stopov magnetofon je bil povabljen Franček Rudolf, za osebnost tedna pa smo izbrali prof. Aleksandra Bajta.
Clark Gable odstira tančico ljubezenske skrivnosti s kneginjo Grace.
Stop predstavlja novo TV nadaljevanko Vohuni.
Z berlinskega festivala je prispelo sklepno sporočilo.
Za ljubitelje narodnozabavne glasbe je pripravljen prispevek Korenika poje slovensko.
Stop, ogledalo medijev!

Gospodarski vestnik

Zamrznjen kapital se taja – V Sloveniji je 230.000 družbenih stanovanj, ki so vredna okoli 100 milijard dinarjev – po podcenjeni vrednosti
Po trnovi poti do lastnega denarja – Gospodarske razmere v Sloveniji so tako neurejene, da tudi ob najboljši denarni politiki novi denar še lep čas ne bi bil stabilen
Podjetniške ideje – Mali vodnik po ljubljanski borzi
Obnova Kuvajta bo dober posel – Največji dobiček bo imelo ameriško gospodarstvo, ker je bil prispevek ZDA v vojni največji
Zamrznjeni frank – Komisija švicarskega parlamenta je »zaradi posebnega razvoja položaja v Jugoslaviji« zamrznila 45 milijonov frankov za naš industrijski razvoj
SVETOVALEC: Pogodba o prodaji podjetja
Pravilnik o podelitvi licenc za ocenjevanje vrednosti podjetij

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 302-414 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 16., 18. in 20. uri
PASJE ŽIVLJENJE (SOUNDER), ZDA, 1972. R.: Martin Ritt.

KOMUNA
ob 10. uri matineja
STRAH PRED PAJKOM (ARACHNOPHOBIA), pustolovski.

ob 16. in 18.30
HAVANA, melodrama. I.: **Robert Redford.**

ob 21. uri
svečana predpremiera:
ANGEL ZA MOJO MIZO (AN ANGEL AT MY TABLE), Nova Zelandija, 1990, melodrama. R.: Jane Campion. 8 nagrad na beneškem festivalu: specialna nagrada žirije, nagrada katoliške filmske kritike... Obiskovalke imajo prost vstop. (Vstopnice dobijo pri blagajni).
V sodelovanju z revijo Jana in Kino barom Komuna.

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
POLICAJ IZ VRTCA (KINDERGARTEN COP), akcijska komedija. I.: **Arnold Schwarzenegger.**

MINI KINO UNION
ob 16, 18.30 in 21. uri
HOT SPOT – VROČE MESTO, kriminalka/erotična drama. I.: **Don Johnson.**

VIČ
ob 16.30, 18.45 in 21. uri
DIVJI V SRCU (WILD AT HEART), ZDA, 1990, melodrama. R.: David Lynch. I.: Nicolas Cage, Laura Dern, Willem Daffoe. ZLATA PALMA, CANNES 90!

BEŽIGRAD
ob 16., 18. in 20. uri
PROBLEMATIČEN MULC (PROBLEM CHILD), komedija.

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
ODPADNIKI (RENEGADES), akcijski. I.: **Kiefer Sutherland, Lou Diamond Phillips.**

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
premiera
BOLNICA FRANKENSTEIN, ZDA, 1989, komedija.

MOJCA
ob 16. in 17.45
NINJA ŽELVE (TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES), fantastična komedija.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
REŽISER PORNO FILMOV

ob 14., 16., 18. in 20. uri
SEXY COLLEGE.

ob 22. uri
KARIN IN BARBARA SUPERZVEZDI.

DOMŽALE
ob 18. in 20. uri
TRIJE MOŠKI IN MALA DAMA (THREE MEN AND A LITTLE LADY), ZDA, 1990, komedija. ČETRTKOVA PREDPREMIERA

KOČEVJE
ob 18 in 20. uri
STEKLENA TIŠINA, ZRN, drama.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

CANKARJEV DOM – VRHNIKA: amer. JEZUS IZ NAZARETA (1. del), ob 20. uri.
SORA – ŠOFJA LOKA: amer. JOE PROTI VULKANU, ob 20. uri.
RADOVLJICA: amer. CESTNA KAVARNA, ob 20. uri.
BLED: amer. ČUVAR ČASA, ob 20. uri
BOHINJ: amer. LOV NA RDEČI OKTOBER, ob 20. uri.
DELAVSKI DOM – ZAGORJE: GLEDALIŠKI ABONMA in IZVEN
GLEDALIŠČE SVOBODA II. – TRBOVLJE: HRUP ZA ODROM, ob 19. uri.
DELAVSKI DOM – TRBOVLJE: amer. UMRI POKONČNO (II. del), ob 17. uri.
DELAVSKI DOM – HRASTNIK: franc. ŠTUDENTKA, ob 19. uri.
ČRNOMELJ: Mestno gledališče – LAŽNIVKA, ob 19. uri.
NOVO MESTO: amer. NEDOKONČANA KRIVDA, ob 18. in 20.15.
KRŠKO: angl. NORE ZGODBE GOSPODA MÜNCHAUSNA, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: amer. NA BOJNI STEZI, ob 17. in 19. uri.
SOČA – NOVA GORICA: amer. TANKA LINIJA SMRTI, ob 18. in 20. uri.
SVOBODA – ŠEMPETER PRI GORICI: amer. LEPI JOHN, ob 20. uri.

OBVESTILA

Medicinska fakulteta obvešča, da bo asist. mag. Pavel Poredoš, dr. med. branil svojo doktorsko disertacijo z naslovom »Lokalno trombolitično zdravljenje arterijskih zapor na udih« v petek, 15. marca 1991 ob 12. uri v bralnici na tajništvu MF, Vrazov trg 2/1.

Mikro Ada
računalniški tečaji
tel. 061-329-244

THEATER'S STUDIO vabi k vpisu v 3-mesečni gledališki tečaj
(18. marca do 18. junija v Ljubljani)
1. za gledališke igralce
2. za gledališke režiserje
3. za gledališke glasbenike (avtorje glasbe, izvajalce in studijsko produkcijo)
Vsakršne informacije in obvezne predprijave po telefonu (061) 225-187 (od 11. do 13.) do vključno 11. marca 1991

MERCTOR – HOTEL ILIRIJA VABI
na plesne večere v zimskem vrtu, vsak petek in soboto od 19. do 1. ure. Ob prijetni glasbi ansambla DOMINO s pevko ANDREJO ZUPANČIČ vam bomo postregli z izbranimi jedmi in pijačami. VSTOPNINE NI! Vse maškare in druge goste, ki so bili na KLOBUČKOVEM PLESU letošnje pustne sobote, vabimo na ogled video kasete, ki smo jo posneli takrat. Pridite, veselo bo! Rezervacije tel (061) 551-162

Prirodoslovni muzej Slovenije vljudno vabi na ogled razstave »Naravoslovec Franjo Koščec«.

KERSNIKOVA 4
KLUB K-4
KERSNIKOVA 4
LJUBLJANA

DNEVNI BAR OD 10. URE
Četrtek: CHECK THIS OUT!

gea college

61109 Ljubljana, Kardeljeva pl. 17, p.p. 122
Tel. 061-345-326, 061-345-161 (int. 321)

KAKO DO USPEŠNEGA MALEGA PODJETJA?
KAKO Z MALIM PODJETJEM ZASLUŽITI PROFIT?
Ni dovolj, da ste podjetje startali. Z njim je treba zaslužiti profit. Metode diagnosticiranja, trženja, finance, kadri, organizacija, kontrola kvalitete, investicije, novi programi in projekti. Spoznanja in veščine za učinkovito postavljanje in vodenje malega in srednje velikega podjetja. Priprava poslovnega načrta za lastno podjetje in nove programe. Work shop s pripravo lastnih poslovnih načrtov od **25. do 27. marca** v Bohinju ter **11. in 12. aprila** v Ljubljani. Cena 6900,00 din. Prijave do zapolnitve skupine.

URŠKA
več kot plesna šola

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZEVARICJE, VPIS:
od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure
Vabimo k vpisu v plesne tečaje:
DRUŽABNI PLES:
I: sobota, 23. 3.;
II: sobota, 6. 4.;
III: petek, 5. 4.;
IV: torek, 19. 3.; sobota, 23. 3.;
KLUB: sobota, 23. 3.
VABIMO K VPISU V PLESNO ŠOLO ZA OTROKE IN MLADE.

BABILON

COCKTAIL VEČER; NA PREDVEČER DNEVA ŽENA VAM BODO EKSOTIČNI NAPITKI NAREDILI VEČER ŠE BOLJ PRIJETEN.

Black Jack CLUB

PROMOCIJA NOVE KASETE PRILJUBLJENE SKUPINE »PANDA«.

Telefon ZATE
– ZAUPNI TELEFON
za otroke, ženske, družino, žrtve nasilja in vse nemočne 323-353
vsak dan od 16.–21. ure

BAMBO
najhitrejša dostava tople hrane in pijače na dom
Tel. (061) 376-111
Odprto od 9. do 01. ure.

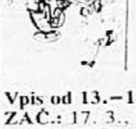

Plesna šola
ROŽANC
Trg OF 3
(pri kolodvoru)
tel.: 325-878

Vpis od 13.–18: ure
ZAČ.: 17. 3., **NAD.:** 10. 3.
JAZZ NAD.: 15. 3.
KEEP FIT. ZAČ.: 1. 4., **NAD.:** 18. 3.

SENCA ...
Tel.: (061) 815-940
DA BO VAŠA TERASA V VROČEM HLADNA IN V DEŽJU SUHA! DA BO VAŠ LOKAL LEPŠI
TENDE
TENDE

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.
2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.
3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.
4. Nujna zobozdravstvena pomoč je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.
Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.
Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.
»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA

Nočna in nedeljska dežurna služba: CENTRALNA LEKARNA, Ljubljana, Prešernov trg 5. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.

Študentska organizacija Univerze v Ljubljani
študentska vlada

vabi k sodelovanju organizacije mladih in neformalno organizirane skupine mladih, ki želijo s svojimi programi in prireditvami en dan v tednu oblikovati samostojne klubske večere v KLUBU K4. Ti večeri bodo enkrat na teden od 22. do 3. ure oz. 4. ure zjutraj, trajali pa bodo 4 mesece

Predlogi za programe klubskih večerov morajo:
– opredeliti ciljno populacijo in njene značilnosti ter predvideno število obiskovalcev klubskega večera
– opredeliti vsebino predlaganih programov
– predlagati želeni dan v tednu za izvedbo klubskega večera
– navesti načine izvajanja programov in tehnične potrebe za njihovo izvajanje
– navesti podatke o osebah, s katerimi bomo sklenili pogodbo o delu: za vodjo programsko-organizacijske skupine, ki je hkrati tudi vodja prireditev – 160,00 din na uro programskega časa, za DJ-ja 135,00 din na uro programskega časa
– navesti podatke o drugih osebah, ki bodo sodelovale pri organizaciji in izvedbi predlaganih programov z navedbo njihovih nalog

Podrobnejše informacije o pogojih delovanja v programu Kluba K4 lahko dobite na Kersnikovi 4, soba 104, tel. 329-850, od 9. do 12. ure.

Pisne prijave z zahtevanimi podatki pošljite najkasneje do 15. 3. 1991 na naslov: Študentski minister za kulturo, ŠOU V LJUBLJANI, Kersnikova 4, Ljubljana.

1874

Center za izobraževanje gradbenih instruktorjev Ljubljana, Kardeljeva ploščad 27, telefon 342-671
objavlja prosto delovno mesto

računovodje – finančnika

Pogoji:
– višja ali srednja izobrazba ekonomsko-finančne smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri finančnih, knjigovodskih in računovodskih delih
– usposobljenost za računalniško vodenje podatkov
Prijave sprejemamo do 15 dni po objavi pod oznako »za računovodjo« in dokazili o usposobljenosti ter opisom delovnih izkušenj

1914

PREBOLD

Tekstilna tovarna Prebold

objavlja prosto delovno mesto

komercialnega predstavnika

za območje Slovenije

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– višja ekonomsko komercialna ali tekstilna šola
– najmanj 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
– odslužen vojaški rok ter da ima avto in telefon

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi. Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Poskusno delo traja tri mesece. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po odločitvi.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: Tekstilna tovarna Prebold, 63312 Prebold.

1912

METKA®

IŠČEMO POSLOVNEGA PARTNERJA ZA KONFEKCIONIRANJE POSTELJNINE

KAJ NUDIMO?
- **KONTINUIRANA NAROČILA ZA IZVOZ IN DOMAČI TRG**
- **UGODNO OSKRBO S TKANINAMI**
- **MOŽNOST NAJEMA PROSTORA**

KAJ PRIČAKUJEMO?
- **PRIMERNO STROJNO OPREMO ZA KONFEKCIONIRANJE**
- **KAKOVOSTNO DELO V DOGOVORJENIH ROKIH**

INFORMACIJE: »METKA« CELJE, tkanine in konfekcija Celje, p.o.
63000 CELJE, Ipavčeva 22, p.p. 50
telefon (063) 34-112, telefaks (063) 37-130

Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota

objavlja
dela in naloge

novinarja komentatorja v uredništvu Vestnika

Pogoj:
– visokolska ali višješolska izobrazba družboslovne smeri z delovnimi izkušnjami v novinarstvu
Delo bomo sklenili za nedoločen čas, poskusno delo traja tri mesece.

Prijave sprejemamo do 20. marca 1991 na naslov: Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota, Titova 29/I.

1915

KOVINOPLASTIKA LOŽ p.o.

razpisuje prosto delovno mesto

direktorja PE Metalpres Plešce

Pogoji:
– visoka izobrazba strojne, organizacijske, ekonomske ali druge ustrezne smeri (VII. st)
– nad 4 leta delovnih izkušenj.

Mandat traja 4 leta, poskusno delo pa 6 mesecev. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisanih pogojev bomo sprejemali 8 dni po objavi razpisa na naslov: Kovinoplastika Lož, Kadrovska služba, 61386 Stari trg pri Ložu.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po opravljeni izbiri.
K sodelovanju vabimo tudi inženirje in diplomirane inženirje strojništva za delo na razvojno tehnološkem področju ter diplomirane ekonomiste z aktivnim znanjem vsaj enega tujega jezika za delo na področju marketinga

1906

TEGRAD
Inženiring in proizvodnja kabelskih in elektronskih sistemov, p.o.

Kamniška 41, 61000 Ljubljana

objavlja
prosta dela in naloge

vodenje delovne enote za projektiranje

Za opravljanje navedenih del morajo kandidati izpolnjevati naslednje pogoje:
visoka izobrazba (VII/1. st.) elektro smeri – šibki tok
strokovni izpit po zakonu o graditvi objektov
5 let delovnih izkušenj
Poskusno delo po splošnem aktu podjetja.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na naslov: Kadrovska služba, Tegrad, Kamniška 41, Ljubljana.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po izbiri.

1909

Podjetje **TRG**, trgovina p.o.
Ljubljana, Celovška 150

Podjetje »TRG« trgovina p.o., Ljubljana, Celovška 150

vabi k sodelovanju

pripravnika

s srednjo ali višjo izobrazbo – strojne smeri

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite v 15 dneh po objavi v tajništvo Podjetja TRG, Ljubljana, Celovška 150, p.p. 84

1907-7

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN.

DAN ŽENA V PIVNICI JAMA NA KODELJEVEM	Poleg bogatega menuja za samo 190,00 din in plesa ob glasbi ansambla DEMIAN še veliko več. Avtentična glasba, glasba starih Inkov z ansamblom INKA HUASI iz Peruja. V petek, 8. 3., ob 21. uri v Pivnici Jama. Vabljeni! Informacije in rezervacije: PIVNICA JAMA, Poljanska 99, tel. (061) 443-561.
UNICOM, Stegne 25, Cesta 5	Ali ste že bili pri nas? Ne? Obiščite nas. **Skladiščna prodaja** odprta v **petek od 13.–18.** in v **soboto od 8.–20. ure.**
ISKRA COMMERCE, trgovina, Titova 19, Ljubljana	zagotavlja svojim kupcem pri nakupu za gotovino **15% popust.** Popust velja za različne uvožene in domače izdelke, in sicer: avtoradie ICeS, radiokasetofone ICeS, videokasete, slušalke ICeS, slušalke Lenco, stenske kvarčne ure, budilke, programske dnevne ure OMNIREX, hladilnike in zamrzovalne omare. Poleg tega prodajamo po ugodnih cenah tudi ženske ure SWISSBEE WATCH. Tel.: 331-740 in 331-749.
ČLANI STANOVANJSKIH ZADRUG, POZOR!	V zalogi imamo hrastov parket ekstra kvalitete po ugodnih cenah – lamelni jesenov parket po 210 din/m^2, lamelni hrastov parket po 248 din/m^2, klasični hrastov parket 250 × 52 po 372,40 din/m^2. Cene so brez davka. Inf. **ASTER, tel. 443-322, int. 324 ali 273 ali 281, Javna skladišča, hala 1, od 7.–15. ure.**
NOVA POŠILJKA ZLATEGA NAKTIA	V LJ. **BLAGOVNICI METALKA** so dobili novo pošiljko **zlatega nakita** iz **italijanske delavnice** GOLDENE STELLA iz Vicenze. Izbirate lahko med **čudovitimi**, tudi povsem **novimi** modeli verižic, prstanov, ogrlic, zapestnic, obeskov in kravatnih sponk.
AVTOMERKUR Ljubljana obvešča	Pooblaščeni servis za vozila **HYUNDAI** Avtomerkur Ljubljana, Samova 14, tel. (061) 317-887, 303-061.
SOPOTNIK TRADE Tržaška 547 med 9. in 17. uro	**FORD FIESTA 1,1 CL** in **1,4 CLX** ter **FORD ESCORT 1,4 CLX** modeli 91, **OPEL VECTRA 1,6 GL** in **GLS.** Dobava 5 dni. **Tel. 061/653-718.**
PRESENETITE SVOJE DAME »STUDIO SUNNY«	Podarite svoji dami paket obiskov **myolift – cosmomeda za odstranjevanje celulita in maščobnih oblog, savno ali ročno masažo.** Tel. 771-201, popoldan, Motel Grosuplje.
AGROPROM d.o.o. Kranj, p.p. 209	Cvetličarnam in trgovskim organizacijam ponujamo najširši asortiment **HOLANDSKIH** čebulnic, okrasnih cvetočih grmovnic, vrtnic in plezalk. V zalogi imamo več kot 90 vrst in sort, **V ORIGINALNEM PAKIRANJU,** najvišje kakovosti, vse po konkurenčnih cenah. Količine so omejene. Inf. po **tel. (061) 342-328.**
DARILA	**TP MIG poslovalnica MODRIN,** Moša Pijadejeva 30. Cenjene kupce obveščamo, da imamo v zalogi bogato izbiro kristala in kristalina iz steklarske šole Rogaška Slatina, usnjene galanterije in drugih darilnih izdelkov, ki so primerni za 8. marec.
PAVKA d.o.o. Avto import-export Funtkova 36	Sprejemamo naročila za **FORD ESCORT** in **ORION.** Rok dobave do 15. 3. Prodaja vozil **mazda, seat, nissan.** Tel. 344-747, od 9.–18. ure.
EPSON ROLAND EPSON ROLAND EPSON	Tiskalniki, risalniki, dodatki in potrošni material. Dobava takoj po vplačilu, kakovosten servis je zagotovljen. **SONEX d.o.o., tel./fax (061) 773-216** od 8.–10. in od 14.–16. ure **V Ljubljani dostavimo blago na vaš naslov.**
ZAVOD ZA TEHNIČNO IZOBRAŽEVANJE Ljubljana 61000 Ljubljana, Langusova 21	Organiziramo tečaj za VODNIKE ČOLNOV od 18. 3. do 23. 3. 1991, izpit na Reki, kotizacija 1.900,00 din, prijave po tel. (061) 213-467. Organiziramo tečaj za MORNARJE-MOTORISTE-SKIPERJE od 25. 3. do 5. 4. 1991, kotizacija 4.500,00 din na dva obroka, prijave po tel. (061) 213-467. SEMINAR NOVA VLOGA TAJNICE V TRŽNEM GOSPODARSTVU, ki bo dne 21. in 22. 3. 91 v Medijskih toplicah-Izlake, kotizacija 1.600,00 din, obvezne so predhodne prijave po tel. (061) 213-467.
VESSNA ANGLEŠKI JEZIK	Angleški jezik za predšolske otroke, skupine za 5, 6 in 7 let stare otroke, ki bi se radi skozi igro naučili angleškega jezika. Angleški jezik za otroke od 1.–4. razreda OŠ, ki bi hoteli v 5. razred stopiti že z znanjem angl. jezika. Strokovno vodstvo, izkušnje iz Amerike. Pokličite v petek in sob. od 15.–18. ure tel. 341-198.
»OSNOVE MARKETINGA I« 4-dnevni tečaj	posebej namenjen **obrtnikom in zasebnikom d.o.o.** organizira Delavska univerza Celje od 11.–14. 3. popoldne. Prijave po **tel. (063) 25-620** (gospa Silva Hren) – Investirajte v svojo uspešnost.
GOSTINCI, PONUDITE DRUGAČE	DOMUS, Kardeljeva 2, vabi zaposlene v gostinstvu in turizmu na predstavitev različnih ambientov za ponudbo jedi ter potrebno dodatno opremo. Danes med 10. in 12. uro predstavitev nove opreme IGO in solatnih dressingov ETE iz Kamnika. Degustacija!
ŠTAMPILJKE, NAPISNE TABLE, POKALI	Štampiljke (žige) z lesenim držalom ali na avtomatu trodat, napisne table, graviranje v različne materiale ter športne pokale vam nudi **GRAVING,** Lj., Resljeva 34, tel. 319-188. **Na zalogi izjava o oprostitvi prom. davka!**
RENT A CAR ALI B.	NOVA VOZILA PRI NOVI IZPOSOJEVALNICI ALI B. ALI B. RENT A CAR ALI B. RENT A CAR ALI B. RENT A CAR
OBRTNI SEJEM München	Odhod 18. marca. **MERITUR,** tel. 061/264-264.
ALTA MODA ITALIANA ZA 8. MAREC	Vedno moderne italijanske torbice iz Firenz iz najfinejšega usnja ter odlične izdelave dobite pri Verderber Vesna in Tomaž, Trubarjeva 26, Ljubljana.
LEONARDO ... LEONARDO ... LEONARDO ...	čudoviti svet stekla in keramike evropskega dizajna; izbrana darila za vaš dom in prijatelje; Dalmatinova 15, Ljubljana (vogal hotela Turist).
V pričakovanju 8. marca	V ILIRIJI VEDROG smo za praznik žena pripravili ponudbo **kakovostnih kozmetičnih izdelkov** v lepih, **brezplačnih aranžmajih.** Od 4.–8. marca vam bo med 15. in 17. uro pri izbiri darila **svetovala kozmetičarka Narta studia. 10% popust** za kozmetiko. Pričakujemo vaš obisk v naši trgovini na Tržaški 40.
UGODNA PRODAJA ISKRAFAX 200	Omejena količina atestiranih faksimilnih naprav po ugodnih cenah. **Podarimo telefon!** Servis in nadomestni deli zagotovljeni. **Iskra Terminali,** prodaja, Ljubljanska cesta 24 a, p.p. 160, 64000 Kranj, **tel. (064) 28-861, int. 3224, ali (061) 312-322, telefaks (064) 36-515.,**
Videokasete samo 53,40 din	Reklamna prodaja **videokaset,** licenca JVC, ACME, 180 min., originalno pakiranje v Metalkinem diskontu 40 v Vižmarjih, METALKA COMMERCE, p.o., Metalka diskonti Vižmarje, Celovška 492 b in Plemljeva 2.
ALTER RENT A CAR	Nudimo vam vozila mercedes, passat, peugeot 405, golf, R5, yugo, R4. **Non stop 24 ur na dan, tudi ob nedeljah in praznikih.** Dostava in prevzem kjerkoli. **Tel. (061) 217-378.**
Šola tujih jezikov ATIDA, Prešernova 26, Lj.	**ZAČETNI TEČAJ ITALIJANSKEGA IN FRANCOSKEGA JEZIKA!** Še angleški in nemški jezik dop.–pop., v majhnih komunikativnih skupinah. Tel. 061/324-891.
MEDPROTECT MEDICOTEHNIKA	d.o.o. sporoča: KONČNO TUDI PRI NAS! BOGATA IZBIRA ELASTIČNIH KOMPRESIJSKIH NOGAVIC IN ŽAB ZA PREVENTIVO IN MEDICINSKIH NOGAVIC KOMPRESIJSKEGA RAZREDA I–IV, V VSEH DOLŽINA, FIRME PEZET IZ NEMČIJE. Informacije, meritve, strokovna svetovanja in prodaja: MEDICOTEHNIKA, MARINKOV TRG 2 V FUŽINAH, tel. (061) 328-585.
UGODNO PRI TEHNOUNIONU	**API oljni gorilniki za centralno ogrevanje.** Predogrevanje olja in samodejna varčevalna loputa. Zmogljivost od 12–45 kW, cena DEM 699,90 in 5.020,20 din. Zmogljivost od 42–60 kW, DEM 729,90 in 5.235,00 din. **GRUNDFOS obtočne črpalke za centralno ogrevanje** trostopenjska 1'' DEM 100 in 796,10 din 5/4'' DEM 103,70 in 825,50 din **PRODAJA Tehnounion, Ljubljana,** Vošnjakova 5, tel. 320-855, 318-497.
50% POPUST	**STILTEKS, Ul. Gradnikove brigade 10, Lj.** Zaradi spremembe prodajnega programa.
UREDITEV VRTA	Želite urediti vrt, posekati ali obžagati drevo, tlakovati potke, popraviti ograjo, zasaditi okrasne rastline? Pokličite po telefonu (061) 222-870. Naši strokovnjaki vam svetujejo in pripravijo brezplačno ponudbo. RAST, Ljubljana, Rimska c. 24.
VOKAND, d.o.o., Jana Husa 18	Izdelujemo in prodajamo **hladilne vitrine, peči za pizze** ter drugo gostinsko opremo po naročilu. **Tel. 061/444-446.**
EXPO – rent a car	**tel. 555-468. Izposojamo vse vrste** vozil po konkurenčnih cenah. Z jaguarji vozimo poroke in posl. partnerje.
EXPO – Club managent	**V kavarno na Tugomerjevi 56** vabimo vas in vašega partnerja vsak dan od 21. ure dalje. Naročila za zakl. družbe **tel. 555-468.**

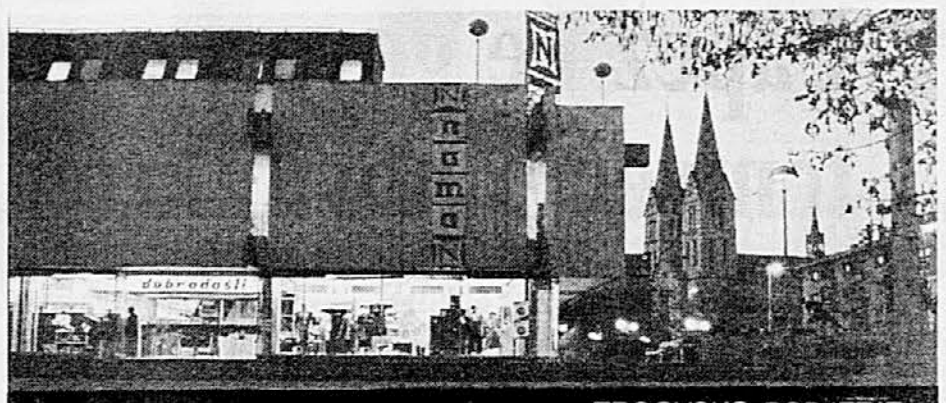

TRGOVSKO PODJETJE
nama
PE KOČEVJE

vabimo

● **trgovce** ● **gostince** ● **agencije**
● **obrtnike**

k sodelovanju pri oblikovanju II. etaže naše veleblagovnice. Oddajamo zaključene celote od 10 m^2 naprej.

Pisne ponudbe z navedenim programom, katalogi in priporočili pošljite do 31. 3. 1991 na naslov: NAMA, PE Kočevje, 61330 Kočevje, s pripisom NATEČAJ II.n.

Občinska zveza prijateljev mladine Ljubljana Šiška, Celovška 135

razpisuje

za počitniška domova v Poreču – Špadiči in na Pagu prosta dela in naloge

več delavk – pomočnic v kuhinji in čistilk

Zaposlitev je sezonska od začetka junija in predvidoma do konca septembra – odvisno od zasedenosti domov. Pogodbe o delu bomo sklenili tudi z upokojenci – v skladu z zakonskimi predpisi. Stanovanje in hrana v domu.

Pisne prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Hkrati vabimo k sodelovanju učitelje, vzgojitelje in študente s pedagoško usmeritvijo, ki bi bili pripravljeni prevzeti naloge **vzgojitelja na letovanju šolskih otrok** v mesecu juliju in avgustu.

Vse informacije po tel. 552-094 in 556-787.

1913

---

avtohiša ljubljana p.o.
61000 ljubljana, vodovodna 93

objavlja prosto delovno mesto

komercialista

za samostojno delo pri prodaji avtomobilov

Pogoji: višja izobrazba, starost do 35 let, vozniški izpit B kategorije, 3-mesečno poskusno delo
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas.
Od kandidatov pričakujemo, da imajo veselje do avtomobilov, da so komunikativni, prilagodljivi za spremembe in sposobnosti uresničiti svoje zamisli.
Kandidati naj pošljejo ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: Avtohiša Ljubljana, Kadrovska služba, Ljubljana, Vodovodna 93. Zaželeno je, da priložijo opis svojih dosedanjih delovnih izkušenj.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav. Informacije po telefonu 315-797.

1904

Tiho je za vedno odšla najina draga mama

MIJA LEŠNIK

upokojenka

Od nje se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 14.30 na celjskem pokopališču

Žalujoči: sin Igor, hčerka Irena, Marta in Mojca z družino

Celje, Sava, 6. marca 1991

Globoko pretreseni sporočamo žalostno vest, da je preminila naša sodelavka

TATJANA CIGALA

samostojna knjigovodkinja

Od drage pokojnice se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 15. uri s pokopališča v Solčavi

Do dneva pogreba bo žara v hiši žalosti Solčava 1

Sodelavci Gorenja Commerce, Velenje

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

ANTON PUŠNIK

upokojeni delavec ONZ

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 7. marca 1991, ob 16. uri izpred mrliške vežice na pokopališču v Postojni

Delavci UNZ Postojna in Klub Maksa Perca

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

PETER KONDA

iz Kočevja

Pogreb bo v četrtek, 7. marca 1991, ob 16. uri na domačem pokopališču

Žalujoči: žena Marija, sin Dušan, hčerka Irena z družinama in drugo sorodstvo

Kočevje, Kamnik, Šempeter pri Novi Gorici

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 67. letu starosti zapustila upokojena bančna delavka

VIDA BOROVNIK

Od pokojnice se bomo poslovili danes, 7. marca 1991, ob 15. uri na mestnem pokopališču v Celju

Ljubljanska banka, Splošna banka Celje d.d., Celje

307

Niso suhé nam priját'ljem oči, ki se spómnimo tèbe
ino predragih s tebój tvoje ljubézni daróv.
(Prešeren)

REZKA SELAN-ALIČ

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 7. marca 1991, ob 16. uri iz mrliške vežice na Brezovici

Njeni: Niko, Boris, Marjetka, Lenči in Marti z družinami

315

V 83. letu starosti je tiho odšla od nas naša draga mama

FRANČIŠKA POJE

Od nje se bomo poslovili v ožjem družinskem krogu v četrtek, 7. marca 1991, ob 16. uri iz mrliške vežice v Mengšu

Žalujoči: hčerki Nada in Vera z družinama ter sin Zvone z družino

Trzin, Ljubljana, ZDA, 6. marca 1991

314

Z žalostjo sporočamo, da je v 78. letu starosti umrla naša draga žena, mama, babica, prababica, sestra, tašča, teta in svakinja

IVANKA LAMPIČ

rojena ŽABJEK

Od nje se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 15. uri izpred cerkve na pokopališču Bizovik

Na dan pogreba bo ležala v petnajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: mož Anton, hčerke Iva, Daniela, Martina in sin Tone z družinami, sestri Tončka in Francka ter drugo sorodstvo

Bizovik, Ljubljana, Mengeš, 5. marca 1991

311

V globoki žalosti sporočamo, da je umrl naš dragi oče, dedi in brat

dr. IVO FRELIH

Od njega smo se poslovili v ožjem družinskem krogu v sredo, 6. marca 1991, na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: sin Tomaž z družino, snaha Irma z Janjo, brat Marjan z Mirjam, Mimi z družino, Jelka in drugo sorodstvo

Ljubljana, 6. marca 1991

309

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 83. letu zapustil naš ljubljeni mož in očka

STANKO KERŠEVAN

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v šestnajsti mrliški vežici

Njegovi: žena Nežka, sin Marko z družino ter drugo sorodstvo

Ljubljana, 5. marca 1991

313

Dotrpela je naša draga mama

MARCELLA MASLE

Od nje se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 10. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v deseti mrliški vežici

Žalujoči vsi njeni

Ljubljana, 6. marca 1991

312

Ko spustil se v doline bo večerni mrak,
obudil časa bo korak
na tebe žalostne spomine.
(J. Jamnik)

Umrla je naša mama

ANGELA JAMNIK

rojena KNEZ

Na zadnjo pot jo bomo pospremili v petek, 8. marca 1991, ob 13. uri na pokopališču v Stožicah

Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: hči Silva, zet Oto, vnuki Andjelko, Darko, Mirka z družinami, sin Jurij, snaha Ladica, vnukinja Maja, sestra Kristina in drugo sorodstvo

Ljubljana, Pulj, 2. marca 1991

310

Zapustila nas je naša draga

MARICA VALENČIČ

Od nje smo se poslovili v družinskem krogu 5. marca 1991 na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: mož Vlado, družine Valenčič, Oset, Velikonja in Stanovnik

308

ZAHVALA

ob smrti dragega

patra

dr. ROMANA LEONA TOMINCA

27. 2. 1991 smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od dragega patra Romana, dolgoletnega prijatelja naših domov in naše zavesti. Zahvaljujemo se vsem, ki so s svojo prisotnostjo počastili to zadnje prisrčno in svečano slovo.

Sorodniki

305

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega

KARLA HRIBARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno pisno in ustno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo dolgujemo zdravniškemu osebju Zdravstvenega doma Brežice, ki si je prizadevalo ohraniti njegovo življenje. Zahvaljujemo se tudi RD Brežice, ZB Brežice za poslovilne besede, pevskemu zboru za lepo odpete pesmi. Gospodu župniku za lepo opravljen pogrebni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: žena Francka, sinova Drago in Janez ter drugo sorodstvo

306

Dotrpel je naš ljubljeni mož, oči in dedi

MARTIN KUSTEC

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v petek, 8. marca 1991, ob 16. uri na pokopališču v Lipici pri Škofji Loki

Za njim žalujejo: žena Dana, sin Tihomir, vnuka Grega in Žiga v imenu vsega sorodstva

Škofja Loka, Srednja Bistrica, 6. marca 1991

KGB je Jelcinu le dovolila uporabljati oklepni mercedes

Uradni sovjetski viri pa zanikajo govorice, da bi se pripravljal atentat nanj – Knez Vladimir novi ruski car?

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 6. marca – Državo so preplavile govorice o možnosti nasilnega obračuna z voditeljem ruske federacije Borisom Jelcinom. Zdaj teče sicer močna propagandna kampanja zoper njega, kakršne predsednik vrhovnega sovjeta Ruske federacije še ni doživel. Postavlja pa se vprašanje, kako je takšno kampanjo povsem psihološko sploh mogoče preživeti. Uradno je Boris Jelcin zbolel za gripo, ki sicer razsaja po Moskvi.

Neodvisna Gazeta, ki jo je sicer v prosti prodaji težko dobiti in ki izhaja v 150 tisoč izvodih, njen ustanovitelj pa je moskovski mestni svet narodnih poslancev, je namreč zastavila vprašanje ugledni narodni poslanki in znanstvenici Galini Starovojtovi. Številni govorijo o mogočem terorističnem dejanju zoper Jelcina. Kaj menite o tem? Starovojtova, ki sicer pripada Jelcinovemu štabu in je tudi članica tako imenovanega konsultativnega koordinacijskega sveta pri predsedniku vrhovnega sovjeta Ruske federacije, je odvrnila: »Zame ta možnost ni izključena, kajti drugega načina, kako bi minirali Jelcina, ne vidim. Blok »Komunisti Rusije« namreč 28. marca ne bo mogel zbrati dovolj glasov na izrednem kongresu Ruske federacije, kjer bodo zahtevali Jelcinov odstop. Za to je namreč potrebna dvetretjinska večina,« je dejala Galina Starovojtova.

Uradni viri takšne in podobne izjave odločno zavračajo, mednje pa sodi tudi služba državne varnosti KGB. Ta namreč poudarja, da gre za zlonamerne trditve in dodaja, da so Borisu Jelcinu naposled le odobrili blindirano vozilo vrste mercedes 500 t in da je njegova osebna straža številnejša od tiste, ki bedi nad Mihailom Gorbačovom.

MIHA LAMPREHT

● MOSKVA, 6. marca (Tanjug) – Stranke levega centra so na pravkar končanem zasedanju predlagale, da parlamentu pošljejo predlog o simboličnem ustoličenju ruskega carja. Za to vlogo so predlagali kneza Vladimira, enega poslednjih iz rodbine Romanovih, ki še živi v tujini. Obenem so za predsednika ZSSR predlagali Borisa Jelcina.

NA KRATKO

Minister Stanič predaval v Oxfordu

LONDON, 6. marca – Republiški sekretar za informacije gospod Stane Stanič je predaval v Oxfordu na St. Anthony's Collegeu in Institute of Russian Soviet and East European Studies. S tem se je odzval vabilu predstojnika tega inštituta gospoda Michaela Kaserja. Tema predavanja je bila: Slovenija v sedanjem trenutku in njena pot k neodvisnosti. Republiški sekretar za informacije je predaval tudi v Londonu na Royal Institute of International Affaris. Pomembnemu občinstvu britanskih institucij, ki se zanimajo za Jugoslavijo, je razgrnil kratek zgodovinski pregled slovenskega položaja in nazorno razložil politiko in odločitve, ki vodijo Slovenijo k neodvisnosti. Po oceni predsednika gospoda Krste Cviića je bilo zanimanje izredno, ker se je povabilu odzvalo 60 ljudi, ki so z velikim razumevanjem in naklonjenostjo spremljali predavanje. (A. K.)

Makedonci pomagajo rojakom v Bolgariji

SKOPJE, 6. marca (Tanjug) – SR Makedonija je danes poslala prvo pošiljko pomoči prebivalcem Pirinske Makedonije, ki jih pesti hudo pomanjkanje. V organizaciji makedonskega Rdečega križa so v Bolgarijo odpeljali štirje prikoličarji s 73 tonami hrane, obutve in oblačil v skupni vrednosti dva milijona dinarjev. Zbiranje pomoči za prebivalce Pirinske Makedonije se je začelo na pobudo združene makedonske organizacije OMO Ilinden, ki ima sedež v Blagoevgradu v Bolgariji.

OB KONCU REDAKCIJE

ADMIRAL BROVET DEZINFORMIRAL JAVNOST – Spričo javnega nastopa admirala Broveta v skupščini SFRJ, v katerem je zagotavljal, da so pripadniki hrvaškega ministrstva za notranje zadeve začeli streljati na pripadnike enote JLA v Pakracu, so v Zagrebu sinoči objavili obširno poročilo, v katerem odločno obsojajo improvizirano konstruiranje, ki si ga je admiral Brovet privoščil.

BRODOLOM TURŠKE LADJE – Trije člani posadke turške trgovske ladje je utonilo, osem pa jih pogrešajo po brodolomu nedaleč od izmirskega pristanišča. Ladja se je potopila med hudim neurjem.

GENERAL MIRKOVIĆ O JUGOSLAVIJI – Jugoslavija se ne more razpasti na lahek način in ne tako hitro, kot to mislijo nekatera republiška vodstva. Odločitev o bodočnosti države lahko sprejme samo narod na referendumu, ne more pa biti zadeva dogovora vodstev. To je sinoči v Kragujevcu izjavil general Stevan Mirković, član glavnega odbora Zveze komunistov-Gibanja za Jugoslavijo.

VERIŽNO TRČENJE – Pri verižnem trčenju vozil na začetku avtomobilske ceste Banjaluka–Klašnice sta dve osebi umrli, sedem pa jih je ranjenih.

IZRAEL OBTOŽIL PLO – Izrael je obtožl palestinsko osvobodilno organizacijo zaradi vloge, ki jo je imela pri iraški agresiji proti bližnjevzhodnim državam, med katerimi je bil tudi Izrael.

SAIRI: BASRA JE NAŠA – Vrhovna skupščina Islamske revolucije Iraka SAIRI, ena najmočnejših versko-političnih bojnih organizacij, je sinoči sporočila, da »ljudske sile« obvladujejo večje število mest na jugu Iraka, vključno z Basro.

TEHERAN ZANIKA VPLETENOST – Teheran odločno zanika vpletenost v večdnevne nemire nezadovoljnih prebivalcev na jugu Iraka, kjer večinoma žive Šiiti, verski somišljeniki večine Irancev.

Onesnaženost zraka v Sloveniji 6. 3. 1991

Poročilo Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Izmerjene koncentracije SO₂ v mikrogramih/m³	danes povpr. do 15.00	danes najv. urna	danes ob	včeraj 24-urna
Ljubljana	51	185	11.00	62
Maribor	224	490	10.30	296
Celje	44	95	6.00	116
Trbovlje	78	137	11.30	108
Hrastnik	34	48	11.30	59
Zagorje	40	57	9.30	54
Zavodnje	130	285	9.30	50

Mejne koncentracije SO_2 (odlok iz leta 1990):
Enourna 350 μg/m³; 24-urna 125 μg/m³
Kritične koncentracije SO_2 (odlok iz leta 1990): enourna 1050 μg/m³
Kritične koncentracije niso bile presežene.

Spet brez sedmice

LJUBLJANA, 6. marca – V 9. kolu Lota zopet ni bilo srečneža, ki bi zadel sedmico. Zato se bo v 10. kolo preneslo nekaj čez 4 milijone dinarjev, tako da bo sklad za najvišjo dobitno kombinacijo predvidoma znašal čez 10 milijonov dinarjev.

C. R.

Novi obrambni minister

NEW DELHI, 6. marca (Tanjug) – Šrilanški premier Dingiri Banda Vidžetunga je danes prevzel tudi obrambno ministrstvo, saj je bil dosedanji obrambni minister Randžan Vidžeratne ubit v atentatu 2. marca v Kolombu. Predsednik države Ranasinge Premadasa je sklenil, da bo Vidžetunga ostal premier, obdržal pa bo tudi finance.

Snežne razmere

Soriška planina: 120 cm snega; **Vogel:** 200 cm snega; **Cerkno:** 50 cm snega; **Rogla:** 60 cm snega; **Kobla:** od 30 do 130 cm snega; **Krvavec:** do 70 cm snega; **Jezersko:** do 25 cm; **Kope:** do 50 cm snega; **Golte:** do 50 cm snega; **Mariborsko Pohorje:** od 20 do 25 cm snega; **Velika planina:** do 70 cm snega; **Zatrnik:** od 50 do 110 cm snega; **Straža na Bledu:** 25 cm južnega snega; **Kranjska Gora:** od 50 do 140 cm snega; **Kanin:** od 130 do 270 cm snega; **Zelenica:** od 30 do 120 cm snega.

Jasno kitajsko svarilo Hongkongu

Na večletne zaporne kazni obsodili tri Hongkonžane, ki so pomagali ubežnikom

OD NAŠE DOPISNICE

PEKING, 6. marca – Predvčerajšnjim so v Kantonu obsodili tri hongkonške državljene, ker so po tiananmenskem pokolu pomagali kitajskim prodemokratskim aktivistom pobegniti čez mejo. Peking je dal s to potezo ozemlju, ki se bo leta 1997 vrnilo pod njegovo okrilje, jasno vedeti, da ne bo trpel nikakršnega sodelovanja prodemokratsko opredeljenih skupin, ko se bo uresničilo načelo »ena država, dva sistema«.

Osrednje kantonsko sodišče je predvčerajšnjim kaznovalo s petimi leti zapora Lai Pui-shinga in Luo Hai-singa, medtem ko je bil Li Long-ching obsojen na štiri leta. Vse tri so prijeli na kitajskem ozemlju oktobra 1989 in jih pustili kar 18 mesecev čakati v zaporu na sojenje. Po obtožnici sta Lai in Li spravila skrivaj čez mejo najmanj 14 kitajskih disidentov, ki jih je kitajska policija iskala po pokolu 4. junija predlanskega leta v Pekingu. Luo je menda prispel iz Hongkonga v Kanton nalašč zato, da bi organiziral pobeg Chen Ziminga in Wang Juntaa, znanih liberalcev, ki sta bila prejšnji mesec v Pekingu zaradi »načrtovanega poskusa strmoglavljenja ljudske vlade in socialističnega sistema« obsojena vsak na 13 let zapora. Ena najbolj obremenilnih okoliščin v Luo Hai-singovem procesu je bila, da je skrival Chen Ziminga, preden so ga prijeli, čeprav je vedel, da je bila za njim razpisana tiralica.

Svojci obsojenih Hongkonžanov so se zgrozili, ko so izvedeli za izid sojenja, saj so jim kitajske oblasti, kot pravijo, zagotovile, da bo sodišče z njimi še posebej popustljivo. Tudi odvetniki obsojenih trdijo, da ni bil nobeden od njihovih varovancev član hongkonške zveze za podporo prodemokratskega gibanja na Kitajskem, v katerem vidi Peking »podtalno organizacijo«.

Obtožb, da so bila sojenja povsem politične narave in da je primanjkovalo dokaznega gradiva, seveda na Kitajskem nihče ne upošteva. Jasno je, da so zaporne kazni, izrečene trem hongkonškim državljanom, predvsem svarilo Hongkongu, da bi ga utegnilo vmešavanje v kitajska politična obračunavanja drago stati.

ZORANA BAKOVIĆ

Papež ne govori o zmagi, temveč o novih krivicah

»Majhni vatikanski koncil« se je končal s skepso o zmagi protiiraške koalicije in s pozivi k solidarnosti z vsemi žrtvami vojne

OD NAŠE DOPISNICE

RIM, 6. marca – S pozivom svetovni javnosti je danes papež Janez Pavel II. slovesno končal posvetovanje, na katerem je poleg kardinalov in škofov z Zahoda sodelovalo tudi sedem patriarhov vzhodnih katoliških cerkva. Izbrane, dobro pretehtane besede, ki jih je pontifeks uporabil v nagovoru katoliškim vernikom in vsem drugim, ki so pripravljeni pokazati solidarnost z žrtvami vojne in sodelovati pri odpravljanju posledic, za pravičnost in trajni mir, so imele tudi politično težo.

Razumljene skupaj s sklepnim dokumentom dvodnevnega vatikanskega posvetovanja, z izjavami posameznih udeležencev in včerajšnjimi izjavami vatikanskega »zunanjega ministra« škofa Taurana so v celoti ohranile smer, ki jo je papež začrtal pred vojno in med njo – da je bil izbruh zalivske vojne poraz mednarodnega prava in udarec za vrednote katoliške veroizpovedi in da je povzročila nove nepravičnosti, ko so z njo poskušali odstraniti druge.

Papež ni niti enkrat uporabil izraza »zmaga« sil protiiraške koalicije in je načrt vatikanske politike namenil območju Bližnjega vzhoda kot celoti; nobenega ljudstva ni mogoče izključiti s poti, ki vodi k pravičnosti in miru, je dejal in v sklepnem sporočilu majhnega koncila je bil namig na Palestince (zagotovitev legitimnih pravic do domovine) in na Libanon (obnovitev suverenosti) še natančnejši. Pontifeks je dejal, da so tragične posledice vojne »utrdile naše prepričanje, da ni pravičnosti tam, kjer ni miru, in da miru ni mogoče doseči drugače kot z miroljubnimi sredstvi«. Včerajšnja izjava škofa Taurana je dopolnila papeževe splošne besede: »Uničevalna orožja, dlje kot mesec dni uporabljana za bombardiranja in teden dni v kopenskih bojih, niso dosegla drugega kot proizvedla nove krivice.« Opazovalci menijo, da je taka sodba o učinkih vojne skoraj izzivalna za vse vlade, ki hočejo pokazati, da imajo s tem, ker so zmagale v zalivski vojni, v rokah usodo sveta.

Že iz papeževih besed, pa tudi iz sporočila posvetovanja je mogoče razbrati vzroke zaskrbljenosti za usodo dialoga z obema drugima monoteističnima veroizpovedma. O tem govorijo opozorila o možnostih povečevanja nasprotij med narodi in verniki, ki so se znašli na nasprotnih straneh, in izrečno zavračanje ocene, da je šlo v zalivski vojni za verski spopad. Zbrani patriarhi so zahodnim kardinalom in škofom predočili večplastne posledice vojne in očitno pri vseh, tudi pri papežu, vzbudili zaskrbljenost. Bagdadski patriarh Bidawid je na primer govoril o nevarnosti sproženja novega vala islamskega fundamentalizma proti kristjanom in državljanske vojne na verskih podlagah, če bo padel Sadamov režim. Poročajo o zadregi predstavnikov škofovskih konferenc z zahoda, ki so zagotavljali, da so zaman poskušali vplivati na odločanje svojih vlad.

S posvetovanja katoliških skupnosti Zahoda in Vzhoda, v bistvu prve »supranacionalne« mednarodne konference po koncu sovražnosti, je navsezadnje papež Janez Pavel II. dobil soglasen mandat za nadaljevanje diplomatskih potez Vatikana s ciljem, da povojna mednarodna ureditev ne bi vsebovala »elementov kaznovanja za nikogar«.

MOJCA DRČAR-MURKO

»Hrvaški tanki brnijo Srbom čudno uspavanko«

Srbski predstavnik je na konferenci OZN obtožil Hrvate za napade na pravoslavne duhovnike

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 6. marca – »Zvonovi pravoslavnih cerkva v Pakracu od sobote dalje ne zvonijo več; tanki posebnih enot hrvaške vlade so zasedli mesto in okolico, vztrajno je slišati o mrtvih in ranjenih med civilnimi prebivalstvom.«

S takim uvodom je generalni sekretar Svetovne srbske zveze dr. Miša Milošević, ki je nastopil v imenu nevladne organizacije Svetovna zveza za svetovno federacijo, pričel svoj včerajšnji govor na 47. zasedanju komisije OZN za človekove pravice, v katerem je opisal napade na tri pravoslavne duhovnike ter primere uničevanja srbskih pravoslavnih cerkva in nacionalizacije njihovega imetja.

»Uradna delegacija te države (namreč Jugoslavije) je v svoji pravici do odgovora zanikala omenjena dejstva, kot bo verjetno zanikala dejstva, našteta v pričevanju monsinjorja Lukijana, in kot bo zanikala dejstvo, da v tem trenutku hrvaški tanki brnijo čudno uspavanko srbskim otrokom, skritim v globini zimskih noči.«

Po nastopu dr. Miše Miloševića je vodja naše delegacije dr. Živojin Jazić poudaril, da v svojem govoru (in ne v pravici do odgovora) ni zanikal ničesar, kar je omenjena nevladna organizacija že povedala med razpravo v komisiji, temveč je predvsem ugotovil, da je treba vse notranje probleme v državi, tudi odnose med jugoslovanskimi narodi, reševati na miren in demokratičen način, torej s pogajanji. Jasno je tudi, je dejal Jazić, da noben jugoslovanski narod, recimo srbski, ne more veljati za manjšino kjerkoli v državi in ne glede na število pripadnikov. Dr. Jazić je še poudaril, da obtožbe na rovaš naše delegacije ne morejo prispevati k ustvarjanju resnične podobe sedanjega položaja.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Neprijetna vprašanja

Ko sta avstrijski kancler in njegov gost Ante Marković odgovarjala na novinarska vprašanja, je bil predsednik vlade SFRJ optimističen kot vedno

OD NAŠEGA DOPISNIKA

JENNERSDORF, 6. marca – Gospod Marković, ali imate sploh še podporo republik? Gospod kancler Vranitzky, zakaj avstrijska zvezna vlada podpira jugoslovansko federacijo, ko pa Slovenija in Hrvaška očitno hočeta iz Jugoslavije? Na takšna in podobna vprašanja sta morala odgovarjati avstrijski zvezni kancler Franz Vranitzky in še posebej predsednik jugoslovanske zvezne vlade Ante Marković na tiskovni konferenci po njunem delovnem srečanju v gradiščanskem Jennersdorfu. Ozračje na tiskovni konferenci je bilo po mnenju marsikoga, še posebej zaradi Markovićevega optimizma, malodane surrealistično.

Ministrska predsednika sta izmenjala mnenja o mednarodnem političnem položaju (še posebej o zalivski krizi), evropskih integracijah, posebno poglavje pa je bila Markovićeva informacija o razvoju in položaju v Jugoslaviji. Proces reform in spremembe v Jugoslaviji je ocenil pozitivno, dinar se po njegovem mnenju ponovno utrjuje, gospodarske reforme in spremembe, vključno z liberalizacijo trgovine in trga, so bile dosežene ob sorazmerno nizki inflacijski stopnji, republike so že sprejele večino točk minimalnega gospodarskega programa za delovanje federacije v prehodnem obdobju. Za Markovićev optimizem, ki ga lahko označimo le kot odbojno taktiko, ter za njegovo izogibanje političnim temam je ilustrativen njegov odgovor na vprašanje, ali je njegov gospodarski in politični optimizem upravičen, ko pa na primer turistični operaterji napovedujejo dramatičen upad turističnega obiska v Jugoslaviji spričo tamkajšnjega političnega položaja. Markovićev odgovor se je glasil: »Do upada turističnega obiska je spričo zalivske vojne prišlo marsikje, nekatere letalske družbe so se zaradi tega znašle v zelo težkem položaju, Jugoslavija bo za motorizirane turiste gotovo ostala priljubljen cilj.«

Kancler Vranitzky je ponovil stališče, po katerem se avstrijska zvezna vlada ne namerava vmešavati v jugoslovanske notranje zadeve. Uradni partner avstrijski vladi ostaja jugoslovanska zvezna vlada – tako je rekel Vranitzky – s posameznimi republikami in še posebej s Slovenijo in Hrvaško je Avstrija od nekdaj imela stike, ki jih je v zadnjem obdobju še intenzivirala. V svojih odgovorih je zadržani kancler sicer dal razumeti, da so prvenstveni razgovorni partnerji Ante Marković ter slovenski in hrvaški politični predstavniki. Po drugi strani pa je tudi popravil izjavo avstrijskega državnega sekretarja za evropske integracije Petra Jankowitscha, po katerem naj bi evropske ustanove, kakršna je na primer konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE), morale ponuditi pomoč Jugoslaviji v njenem procesu razdruževanja. Vranitzky je Jankowitschov predlog o evropeizaciji jugoslovanskega vprašanja korigiral in ponovno interpretiral kot potrebo po večji vključitvi Jugoslavije v evropske procese.

BOJAN GROBOVŠEK

ISKRICE

Kdor se na tujo pomoč zanaša, v situ vodo prenaša.
DOMAČ PREGOVOR

Marsikateri se napoti po volno, vrne pa se ostrižen.
CERVANTES

Umrl »oče« angleške atomske bombe

LONDON, 6. marca – V nedeljo je v 81. letu umrl »oče« britanske atomske bombe lord William Penney. Takoj po koncu druge svetovne vojne se je ukvarjal s proizvodnjo jedrske in vodikove bombe in je bil najslavnejši britanski znanstvenik. Premier Winston Churchill mu je leta 1952 zaupal organiziranje prvega britanskega jedrskega preizkusa na otokih Monte Bello pred Zahodno Avstralijo.

Množična stavka

BERLIN, 6. marca (Tanjug) – Več kot 100.000 delavcev kovinske in elektro industrije v vzhodnonemški pokrajini Brandenburg in v Berlinu se je danes odločilo za nekajurno opozorilno stavko. Delati so nehali pred začetkom novih pogovorov med delodajalci in sindikati o zvišanju plač. Najbrž se jim bodo po današnjem sporočilu o nadaljnjem naraščanju števila brezposelnih v nekdanji NDR pridružili še drugi delavci. Brezposelnih in delavcev s skrajšanim delovnim čas je zdaj že okoli tri milijone.

Pobili 250 upornikov

NAIROBI, 6. marca (AFP) – Ruandska vojska je včeraj na severu države ubila 250 pripadnikov Domoljubne fronte Luande, je davi na podlagi uradnih virov sporočil ruandski radio. Ob meji z Ugando se je zbralo 600 upornikov, radio pa ni poročal, koliko rednih vojakov se je spopadlo z njimi.

OGLEDALO

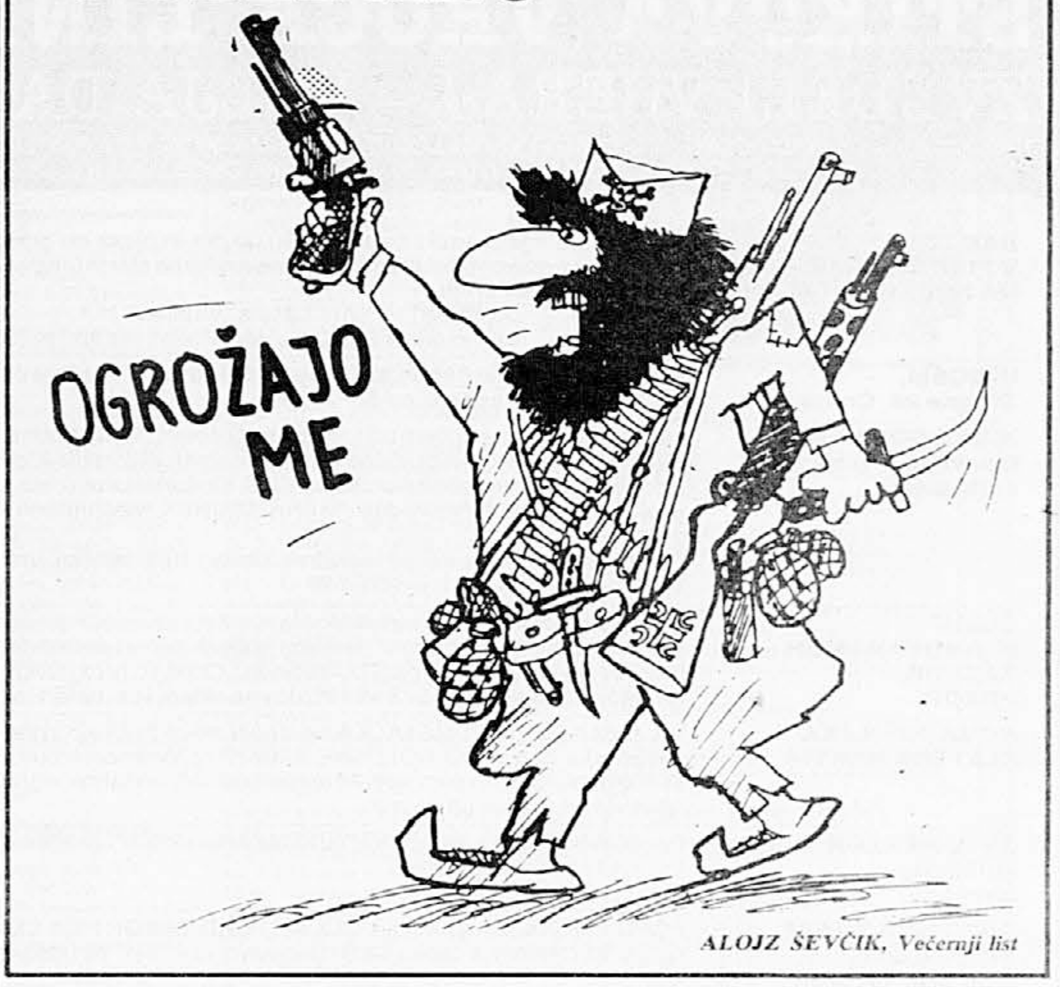

ALOJZ ŠEVČIK, Večernji list

SVET SO LJUDJE

Rdeči

Teksaški gasilec naftnih požarov **PAUL »RED« ADAIR** sicer že nekaj časa nima več rdečega čopa las, ki je napravil rdečo barvo za njegovo zaščitno znamenje, saj je mož star že šestinsedemdeset let, še vedno pa je na njegovem obrazu širok nasmeh, na glavi pa izmenoma nosi kavbojski klobuk ali varovalno čelado. Kjer koli na svetu gorijo naftni vrelci, pokličejo Rdečega Adaira. Preden je »pristal« v svojem sedanjem poklicu, je bil kovač in železniški delavec. Pravijo, da v njegovem telesu ni kosti, ki si je ne bi bil pri svojih gasilnih akcijah vsaj enkrat zlomil. Nekoč ga je uhajajoči plin vrgel dvajset metrov visoko. Morda so to le pretiravanja, dejstvo pa je, da je Adair iz nevarnosti oziroma iz odpravljanja žarišč nevarnosti naredil milijonski posel. Svojo poklicno pot je začel v času teksaškega naftnega booma, ko je bil tako imenovani »springer«, ki se je moral v smrtni nevarnosti s tovorom dinamita prebiti do gorečega naftnega vrelca, prižgati razstrelivo in tako pogasiti ogenj kot bi upihnil svečo. V drugi svetovni vojni je pripadal enoti prostovoljcev, ki je razstreljevala bombe, potem pa je bil strokovnjak pri znameniti firmi Kinley, ki se je prva specializirala za gašenje naftnih požarov. Leta 1959 pa je Adair ustanovil v Houstonu svojo lastno družbo za gašenje požarov (Red Adair Oil Well Fires and Blowouts Control Company), ki je vodilna na svojem področju.

Rdeči Adair je postal legenda, ki jo je v filmu Hellfighter upodobil John Wayne. Igralec je že dolgo mrtev, Adair pa živi naprej kot človek s širokim nasmehom in kavbojskim klobukom in z lastnim letalom drvi nevarnostim nasproti. Vedno se je znal obdajati s hollywoodskim bliščem. V njegovem podjetju je vse rdeče: varovalne čelade, delovna oblačila, sedem cadillacov, barva las receptork in tajnic in menda so rdeče flanelaste gospodarjeve spodnjice.

Prav poceni je ne odnese nobeden od tistih, ki si s pogodbo pridobi storitve Rdečega Adairja. Ko je ob dramatični eksploziji na norveškem naftnem polju Ekofisk pred 14 leti grozilo onesnaženje Severnega morja, je Adair za zaustavitev naftne reke zahteval 14 milijonov dolarjev, zato se je reševanje zavleklo. Ko pa so le ugodili njegovim zahtevam, je bila vrtina v nekaj dnevih začepljena. Zdaj ko bo moral Adair, ki ima s kuvajtsko vlado dolgoročno pogodbo, skupaj z drugimi podjetji na bojišču pogasiti več kot 500 naftnih požarov, bo trajalo prav gotovo več mesecev, da bo vse pod nadzorom. Peščena puščava se je namreč spremenila v pokrajino, ki je kot prekrita s staljenim steklom.

Zakasneli grammy

Kubanska jazzovska skupina svetovnega slovesa Irakera je z dvanajstletno zamudo prejela nagrado ameriške glasbene akademije grammy kot najboljša izvajalka latinske glasbe v ZDA leta 1979. Nenavadno slovesnost so priredili v kubanskem konferenčnem centru v Havani, udeležili so se je delegacija ameriške glasbene akademije in kubanske politične in kulturne osebnosti.

Dogodek ima tudi politični pomen, ker navezuje enega od redkih stikov med Kubo in severno sosedo. Ameriški politični in gospodarski embargo proti socialistični sosedi kulture z nekaj izjemami namreč ne zadeva.

Vodja nagrajene skupine **CHUCO VALDEZ** je izjavil, da je zdaj njegova skupina še boljša kot v tistem času, ko si je z gostovanjem po ZDA prislužila grammyja, in to kljub temu, da je lani pobegnil v ZDA eden od njenih najpomembnejših članov, trobentač ARTURO SANDOVAL (njegov kvintet je konec februarja gostoval v Cankarjevem domu). Prihod ameriške delegacije s predsednikom državne umetnostne akademije Michaelom Greenom na čelu je v bistvu diplomatska poteza, ki spodbuja povezovanje in sodelovanje obeh držav na področju glasbe in kulture nasploh.

Umrl je izumitelj polaroidne kamere

V Cambridgeu v Massachusettsu je v 81. letu starosti umrl **EDWIN H. LAND**, izumitelj fotografskega aparata, ki takoj izdela tudi fotografijo, ter ustanovitelj podjetja Polaroid. Land je bil s svojimi 533 patenti eden najuspešnejših ameriških izumiteljev. Na misel, da bi izdelal kamero, ki bi naredila fotografijo takoj, je prišel med drugo svetovno vojno. Prve polaroidne kamere so bile velike in nerodne in so izdelovale le črno-bele fotografije, vendar so jih postopno izpopolnjevali. Leta 1982 je zapustil podjetje Land Polaroid in posvetil vso svojo energijo ustanovitvi Rowlandovega znanstvenega inštituta za osnovne raziskave.

PA ŠE TO

***ČRNOGORSKI KADROVSKI ČUDEŽ** – Črnogorska vlada je po hitrem postopku pripravila predlog o razrešitvi direktorjev in glavnih urednikov vseh republiških sredstev obveščanja. Na pomisleke nekaterih poslancev v parlamentu je premier Milo Đukanović odvrnil, da imajo v Črni gori tudi boljše strokovnjake za ta dela.*

Nerodno je le, da je vlada takoj zatem predlagala, da bi imenovanje novih direktorjev in urednikov odložili do naslednje seje. In obrazložitev? »Pomanjkanje kadrov!«

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 46
z dne 6. marca 1991

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	10,6427	10,6747	10,7067	10,2169	10,1637
Avstrija	šiling	100	127,5199	127,9036	128,2873	124,9695	124,3319
Belgija	frank/C	100	43,5276	43,6586	43,7896	42,5482	42,3305
Kanada	dolar	1	11,9680	12,0040	12,0400	11,4892	11,4294
Danska	krona	100	233,5536	234,2564	234,9592	228,2986	227,1308
Finska	marka	100	372,0186	373,1380	374,2574	363,6481	361,7880
Francija	frank	100	263,3498	264,1422	264,9346	257,4244	256,1076
Nemčija	marka	100	897,3000	900,0000	902,7000	879,3540	874,8675
Grčija	drahma	100	–	8,3426	8,3676	7,9848	7,9433
Irska	funt	1	–	23,9619	24,0338	22,9344	22,8149
Italija	lira	100	1,2007	1,2043	1,2079	1,1766	1,1706
Japonska	jen	100	10,1645	10,1951	10,2257	9,7579	9,7070
Kuvajt	kv. dinar	1	–	–	–	–	–
Nizozemska	gulden	100	796,1754	798,5711	800,9668	778,2614	774,2805
Norveška	krona	100	229,4176	230,1079	230,7982	224,2557	223,1086
Portugalska	escudo	100	10,2981	10,3291	10,3601	9,8861	9,8346
Švedska	krona	100	242,0784	242,8068	243,5352	236,6316	235,4212
Švica	frank	100	1030,2054	1033,3053	1036,4052	1009,6012	1004,4502
V. Britanija	funt	1	26,1704	26,2491	26,3278	25,5815	25,4507
ZDA	dolar	1	13,8614	13,9031	13,9448	13,5495	13,4802
	ECU	1	18,4051	18,4605	18,5159	18,0369	–
Španija	pezeta	100	14,4164	14,4598	14,5032	13,8397	13,7676

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 13,9031 dinarja. Tečaji za obračunski dolar začno veljati 6. marca 1991 ob 14.00 uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 7. marca 1991. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 3.300 dinarjev (velja od 1. marca 1991). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 5. 3. 1991: letna 52,70; mesečna 3,66; za čas od 14. 11. 1989 do 5. 3. 1991: letna 37,95, mesečna 2,69.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 7. marec 1991

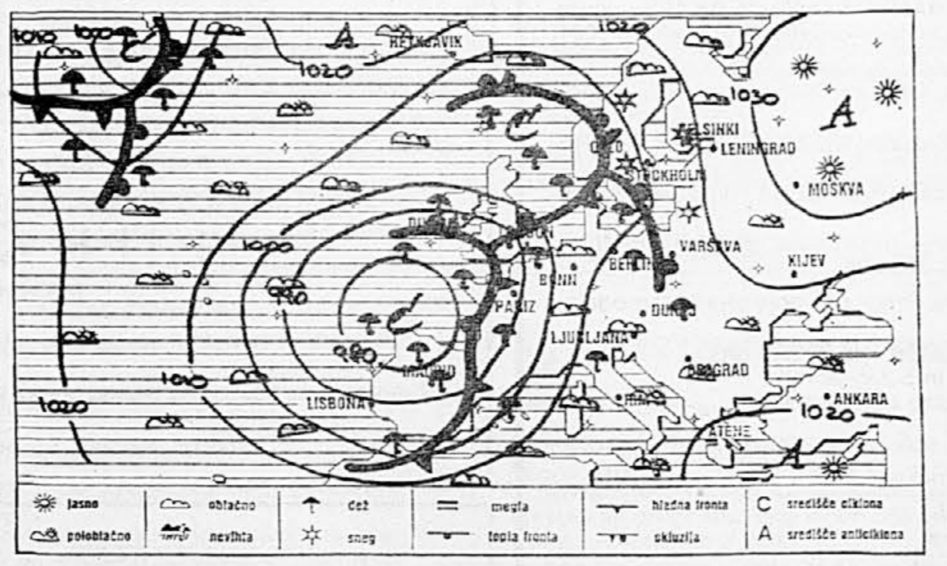

NAPOVED ZA SLOVENIJO

Pretežno oblačno bo, ponekod v zahodnih in osrednjih krajih bo občasno rahlo deževalo ali rosilo. Ob morju bo pihal jugo, zjutraj tudi v notranjosti bo vetrovno. Najnižje jutranje temperature bodo od 2 do 7, ob morju 9, najvišje dnevne od 9 do 15 stopinj.

NAPOVED ZA JUGOSLAVIJO

V vzhodnih krajih bo zmerno, drugod pretežno oblačno. V Istri in hrvaškem Primorju ter v Gorskem Kotarju bo občasno rahlo deževalo. Ob Jadranu bo pihal jugo.

VREMENSKA SLIKA

Nad Irsko in srednjo Evropo je obsežno območje nizkega zračnega pritiska. V višinah pritekajo nad naše kraje z jugozahodnimi vetrovi topel in vlažen zrak.

KAKO KAŽE

V petek in soboto bo prevladovalo oblačno vreme, predvsem v zahodnih krajih bo občasno rahlo deževalo.

VREME IN TEMPERATURE
6. MARCA 1991
OB 13. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	del. oblačno	10
BRNIK	rahlo dežuje	9
PLANICA	pret. oblačno	8
KREDARICA	v oblakih	−4
CELJE	pret. oblačno	[illegible]
SL. GRADEC	pret. oblačno	[illegible]
MARIBOR	pret. oblačno	[illegible]
M. SOBOTA	pret. oblačno	[illegible]
N. MESTO	oblačno	[illegible]
LISCA	oblačno	[illegible]
N. GORICA	rahlo rosi	[illegible]
PORTOROŽ	pret. oblačno	[illegible]
REKA	oblačno	[illegible]
PULJ	[illegible]	[illegible]
SPLIT	[illegible]	[illegible]
DUBROVNIK	oblačno	[illegible]
ZAGREB	pret. oblačno	[illegible]
NOVI SAD	[illegible]	[illegible]
BEOGRAD	pret. oblačno	[illegible]
SARAJEVO	pret. oblačno	[illegible]
TITOGRAD	pret. oblačno	[illegible]
PRIŠTINA	pret. oblačno	[illegible]
SKOPJE	del. oblačno	[illegible]
CELOVEC	pret. oblačno	[illegible]
GRADEC	[illegible]	[illegible]
DUNAJ	[illegible]	[illegible]
BUDIMPEŠTA	[illegible]	[illegible]
BENETKE	[illegible]	[illegible]
MILANO	oblačno	[illegible]
RIM	[illegible]	[illegible]
MÜNCHEN	[illegible]	[illegible]
ZÜRICH	[illegible]	[illegible]
BERLIN	[illegible]	[illegible]
PARIZ	[illegible]	[illegible]
LONDON	[illegible]	[illegible]
ATENE	[illegible]	[illegible]
MADRID	[illegible]	[illegible]
STOCKHOLM	[illegible]	[illegible]
MOSKVA	jasno	[illegible]

Stanje voda 6. marca 1991 ob 7. uri

Pretok v m³/s: Drava HE Dravograd 130, Mura Gornja Radgona 104, Soča HE Doblar 45,0, Sava Radovljica 16,5, Sava HE Mavčiče 22,0, Sava Šentjakob 42,1, Sava Radeče 151, Sora Suha NIP, Ljubljanica Moste 35,7, Savinja Laško 37,9, Sava HE Moste 9,00, Savinja Nazarje 10,2, Krka Podbočje 41,5, Kolpa Radenci 65,7.

Velikanski pretoki

Najbolj izrazita značilnost podmorskih slapov so skoraj nepredstavljivo veliki pretoki. Leta 1967 so ameriški znanstveniki prvič poskusili izmeriti hitrost globinskega toka v Danskem prelivu. V različnih globinah so namestili 30 merilnih postaj, toda tokovi so bili tako močni, da 20 postaj niso nikoli našli, ostale pa so izmerile hitrost do 1,4 m/s (običajne hitrosti površinskih morskih tokov so 0,1 do 0,5 m/s). Iz teh meritev so dobili že omenjeni pretok 5 milijonov kubičnih metrov na sekundo. Leta 1978 in 1979 so merili pretok na Riograndskem pragu in dobili prav tako ogromno število 4 milijone kubičnih metrov na sekundo.

Temperaturne razlike pa niso edino gibalo globokomorskih tokov. Podobni tokovi nastanejo tudi zaradi razlik v slanosti, saj se s koncentracijo soli v vodi povečuje njena gostota. Že dolgo je znano globinsko odtekanje bolj slane morske vode iz Sredozemskega morja skozi Gibraltarski preliv v Severovzhodnoatlantsko oceansko kadunjo. Čeprav je sredozemska voda toplejša, je zaradi večje slanosti težja celo od hladnejše oceanske vode. [illegible] okrog 1000 metrov, pri tem pa se v tolikšni meri meša z oceansko vodo, da se [illegible] 1500 metrov razširi po celotni kadunji pod plastmi hladnejše vode.

Študentje bodo lahko prodajali svoje znanje

Expert jr. posreduje intelektualne storitve študentov ljubljanske univerze

LJUBLJANA, 6. marca – Po novem bodo lahko študentje, ki so delali prek Študentskega servisa in tako zaslužili kakšen dodaten dinar, namesto svoje fizične sile prodajali znanje. Pri ljubljanski študentski organizaciji so ustanovili Expert junior, ki posreduje strokovno znanje študentov tistim, ki tako znanje potrebujejo. Študentje lahko v podjetjih delajo na svojem področju, se dodatno izobražujejo in si pridobivajo izkušnje.

Expert jr. posreduje intelektualne storitve študentov ljubljanske univerze različnih strok. Na podlagi potreb podjetja imenuje vodjo projekta, ki sestavi projektno skupino in koordinira delo, ga nadzoruje in skrbi za upoštevanje rokov. Za naročila izdela predračun, s pogodbo pa zagotavlja uspešno opravljeno delo. Tako bodo lahko nastajajoči strokovnjaki jezikoslovci, ekonomisti, strojniki, elektrotehniki, kemiki, sociologi, fiziki, gradbeniki, komunikologi in drugi bolje izkoristili svoje znanje.

Z. M.

Zapiranje toplotnih postaj je »ozdravilo« kronične dolžnike

Večji neplačniki daljinskega ogrevanja le še med podjetji – Odprava daljinskega ogrevanja v Ljubljani ne bi bila smotrna

LJUBLJANA, 6. marca – Ljubljančani, ki redno spremljajo kakovost zraka v mestu, so letošnjo zimo zagotovo opazili, da je bila Ljubljana skoraj vedno »nad vodo« – tako pri eno- kot tudi pri 24-urnih koncentracijah žveplovega dioksida v zraku. Ker je bila zima zelo mrzla, dobrih rezultatov merjenj ne moremo pripisati zmanjšanemu gretju, ampak predvsem »ugodnejši« sestavi ogrevalnih sistemov. Daljinsko ogrevanje in plinsko omrežje sta k dobremu rezultatu merjenj zagotovo prispevala svoj delež.

Tega se zavedajo tudi pri Komunalni energetiki, kjer pa imajo zadnje čase nekaj težav. Ne povzročajo jim jih omrežje, aparature ali pa nelikvidnost, ampak nekateri glasovi z republiške ravni, da je treba daljinsko ogrevanje v Ljubljani odpraviti in mesto v celoti prepresti s plinskimi vodi. »Obiski« iz drugih evropskih držav – strokovni ali finančni – vedo Komunalni energetiki povedati, da so slišali, da je daljinsko ogrevanje v Ljubljani na zelo nizki ravni, zato bi ga bilo treba odpraviti.

Direktor Komunalne energetike Andrej Ciuha se s tem seveda ne strinja, ker že nekaj časa trdi, da je Ljubljana med najbolje opremljenimi evropskimi mesti, kar zadeva daljinsko ogrevanje. To so mu potrdili tudi številni strokovnjaki. Predvsem pa Andrej Ciuha pravi, da se je v sedanjem položaju (pa tudi sicer) nesmotrno »vezati« le na en vir energije. Sedanji sistem namreč zagotavlja nemoteno preskrbo s toploto, saj vseh treh energetskih virov nikoli naenkrat ne zmanjka. In kot pravi, to razume tudi mestna vlada.

Letos je Komunalna energetika uspešno »opravila« tudi s kroničnimi dolžniki. Vsi hišni sveti skupaj so konec januarja dolgovali približno 500 tisoč dinarjev. Slabše je s podjetji, saj ima UKC – Tehnična služba kar za 18,3 milijona dinarjev dolga. Formula za odpravo težav: omejitev (popolna ustavitev niti ni potrebna) dobave toplote.

MOJCA KAUČIČ

Društvo za ureditev grobov v Sloveniji

Grobišča naj bi uredili enotno – Ob skupinskih grobnicah naj bi postavili še cerkvice

LJUBLJANA, 6. marca – Nedavno je bilo registrirano Društvo za ureditev zamolčanih grobov v Sloveniji. Društvo je bilo ustanovljeno konec minulega leta, njegov predsednik je Franc Perme, prostore pa imajo v Mostah Ob Ljubljanici 42. Namen društva je zamolčane grobove in množična morišča primerno urediti, saj polna brezna človeških kosti in napol zasuta grobišča po mnenju članov društva niso vstopnica za Evropo.

Društvo ima v programu zapisano, da naj bi se vsa znana in do zdaj še neznana grobišča uredila enotno in tudi obeležja naj bi bila enaka. Društvo se bo zavzemalo za to, da bi ob skupinskih grobiščih postavili cerkvice, v Kočevskem Rogu pa naj bi zgradili še kostnico. Po mnenju društva ima pravico do groba in imena vsak, ki je padel ali bil umorjen med državljansko vojno ali po njej. Zato naj bi na spomenikih na takih grobiščih pisalo nekaj takega kot: »Tudi mi smo umrli za domovino.«

Z. M.

M. Vidmar: Vztrajam pri razrešitvi Jasmin Držanič

Vidmar meni, da jo je treba razrešiti zaradi neetičnosti in nepoštenosti pri delu – Mestni IS se je odpovedal projektu mestnih obveznic

LJUBLJANA, 6. marca – »Nesporno je, da bi se z razrešitvijo Jasmin Držanič, sekretarke mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, delo v tem sekretariatu izboljšalo. Mestni IS namreč za zdaj sploh nima vpogleda v njegovo delo, in to prav po zaslugi Držaničeve, ki ta vpogled megli.« To je v današnjem intervjuju za Delo o aferi Držanič med drugim izjavil Marjan Vidmar, predsednik mestnega izvršnega sveta.

V pogovoru nam je zatem ponovil nekaj že znanih izjav in dodal precej novih. Še enkrat je povedal, da strokovnost Jasmin Držanič ni bila nikoli vprašljiva, pač pa sta bili vprašljivi in sta še vedno njena poštenost in etičnost. Zanj je neetično, če nekdo iz stanovanjskega denarja (četudi gre za obresti) nenamensko kupuje avtomobile ali opremo. Prepričan je, da vodi edina prava pot za tovrstne nakupe prek IS oziroma proračuna, kjer je možen nadzor, in ne mimo njega. Še naprej ji očita tudi sklepanje sumljivih poslov oziroma pogodb, in to brez pooblastil mestnega IS. Hkrati je celo delo stanovanjskega sekretariata označil za slabo, saj po njegovi izjavi leta izvršnemu svetu kljub zahtevi ni dostavil niti seznama kandidatov za kadrovska stanovanja. IS tako lahko le ugiba, kdo in zakaj je dobil kadrovsko stanovanje. Ob tem je dejal, da je bila dodelitev tovrstnih stanovanj odvisna le od milosti ali nemilosti Jasmin Držanič. Kot primer za to trditev je navedel kadrovsko stanovanje Metke Tekavčič, predsednice družbenopolitičnega zbora mestne skupščine. Takšne operacije po njegovem mnenju pač niso moralne že zaradi političnih funkcij, ki jih zasedajo kandidati za taka stanovanja.

Na vprašanje, ali namerava zaradi očitnega miniranja sklepčnosti sej mestne skupščine, ko je na vrsti predlog razrešitve Jasmin Držanič, to zadevo umakniti z dnevnega reda, je Vidmar odgovoril nikalno. Še več. Zahteval bo, da ta zadeva pride na prihodnji seji na dnevni red kot prva točka, pa četudi bi bila s tem ogrožena sklepčnost cele skupščine že na samem začetku. Gre namreč za to, da sekretariat za stanovanjsko gospodarstvo razpolaga kar s tretjino mestnega proračuna, v katerega IS nima vpogleda. Po njegovem zatrdilu je to nedopustno. Prepričan je celo, da o tem za zdaj odločajo namesto njih pravzaprav podjetja, kot so Mikrohit, Sonce, Cios, PIC in Omnia. Ta podjetja, ki se finančno napajajo iz tega sekretariata, naj bi bila po Vidmarjevem mnenju nekakšna vzporedna loža, ki naj bi odločala o stanovanjskih zadevah. Zato bo IS pri razrešitvi Držaničeve vztrajal do konca.

Ob tem je Vidmar napadel vse tiste, ki želijo s svojim obnašanjem v mestni skupščini zadevo prikriti (zato po njegovem mnenju delegati v skupščini niso bili zmožni oblikovati skupščinske komisije za raziskavo resnice o tej aferi), še bolj pa tiste, ki spletkarijo. Navedel je Sreča Kirna, delegata DPZ, ki v tej zadevi (po besedah Vidmarja) bije osebni boj in ki naj bi se ne bil sposoben soočiti z resnico, da mu je spodletelo pri kandidaturi za podpredsednika mestne skupščine.

Na vprašanje, kako si ob morebitni razrešitvi Jasmin Držanič zamišlja delo sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo je Marjan Vidmar dejal, da bosta najprej opravljeni analiza sedanjih razmer v sekretariatu, in finančna projekcija za letos, sodelovali pa bodo tudi pri oblikovanju nove stanovanjske zakonodaje.

Šele nato naj bi prišli na vrsto razni projekti. Ob tem je povedal, da se je mestni IS mestnim obveznicam odpovedal (od Ciosa in Sonca bodo zahtevali povračilo denarja za neopravljeno delo, ki naj bi ga bilo po Vidmarjevih besedah večji del), razčistili pa naj bi tudi zadevo z računalniki – IS se bo o tem moral še dogovoriti. Med kandidati za novega sekretarja naj bi bil tudi eden od članov mestnega IS – imena pa Vidmar ni hotel izdati, saj v Demosu še niso oblikovali usklajenega predloga za to funkcijo.

JANEZ PETKOVŠEK

PO SLOVENIJI

Trnovska pošta v zabojniku

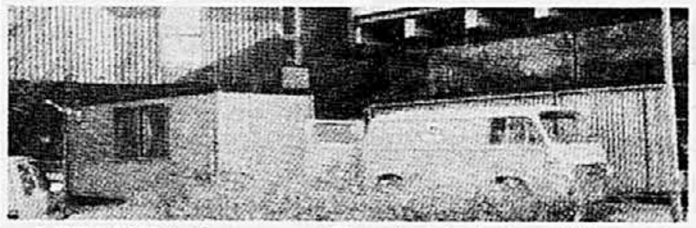

LJUBLJANA, 6. marca – Trnovčani bodo še približno teden oziroma največ deset dni hodili na pošto – v zabojnik. Pri PTT podjetju Ljubljana so se namreč odločili za obnovo trnovske poštne enote na Riharjevi cesti. Kot je dejal Martin Rebernik, bo po obnovi in modernizaciji enote poslovanje precej lažje in hitrejše. Ta enota je namreč zelo obiskana, saj ima veliko »Zaledje« – trnovsko stanovanjsko sosesko, Murgle, Rakovo Jelšo . . . Prav zato so se pri PTT podjetju Ljubljana tudi odločili, da bodo v novem murgelskem trgovsko-poslovnem centru odprli še eno poštno enoto. Zdaj je poslovanje trnovske pošte precej oteženo, saj sta v zabojniku le dve okenci, vendar je to še vedno bolje, kot če bi enoto za občane povsem zaprli. (Besedilo in slika: Mojca Kaučič)

Rojstva

LJUBLJANA: V torek se je v ljubljanski porodnišnici rodilo 17 malčkov. Mamice so povile 9 deklic in 8 dečkov. Med vsemi novorojenčki je bil najtežji fantek s porodno težo 3910 gramov. Ena od mamica je ta dan rodila dve deklici, ki sta ob rojstvu tehtali 2060 in 2300 gramov. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 70-letnega upokojenca Jakoba Podreberška (ob 9. uri); 79-letnega upokojenca Dušana Čoka (ob 11. uri); 54-letnega sodnika Ivona-Ivana Miličića (ob 12. uri); 75-letnega upokojenca Ivana Brleca (ob 13. uri); 62-letne upokojenke Slavke Jenko (ob 14. uri); 43-letnega strojnega tehnika Antona Sušnika (ob 15. uri) in 63-letne upokojenke Olge Božič (ob 16. uri). (R. D.)

V središču mesta še 250 stanovanj

V bližini Zdravstvenega doma Center bo Imos zgradil nov stanovanjsko-poslovni objekt – Cena kvadratnega metra še ni določena

LJUBLJANA, 6. marca – Med Kotnikovo, Slomškovo in Metelkovo ulico ter Zdravstvenim domom Center bo Imos d. d. iz Ljubljane v prihodnjih šestnajstih mesecih zgradil nov stanovanjsko-poslovni objekt.

V prvi fazi (z gradnjo bodo začeli še v tem mesecu) bodo članice Imosa (SGP Gorica, GP Grosuplje in SGP Kraški zidar) zgradili šest, v drugi pa še tri stanovanjske objekte. Tako bo Ljubljana v prihodnjih letih dobila še približno 250 novih stanovanj, od tega jih bodo v prvi fazi zgradili 169, v drugi pa 81. V omenjeni soseski bo prostor tudi za 25 lokalov s skupno površino 2900 kvadratnih metrov, ki bodo namenjeni trgovskim in storitvenim dejavnostim. Investitorji obljubljajo, da bo v soseski na voljo tudi dovolj pokritih parkirnih površin za stanovalce, obiskovalce in tudi kupce. Za te namene bodo uporabili dve kletni etaži, ki bosta dostopni s Kotnikove ulice.

Zanimivo je, da se investitorji pri gradnji omenjene soseske niso odločili za tako imenovano uniformirano gradnjo, kot je poznana na Fužinah ali v BS 3, ampak bo v bistvu vsak objekt zgrajen nekoliko drugače od drugih (glej skico). Vsi skupaj pa bodo povezani v zaključeno celoto. To pomeni, da bodo tudi kupci lahko izbirali med različnimi tipi stanovanj. Zanimivo je, da so se investitorji odločili predvsem za gradnjo večjih stanovanj: medtem ko bo manjših stanovanj (od garsonjer do enoinpolsobnih) samo 39, bodo vsa druga večja, za najbolj zahtevne kupce pa bodo zgradili tudi šest dupleks stanovanj (stanovanja v dveh etažah). Čeprav bodo pri Imosu začeli prodajo še v tem mesecu, dokončna cena kvadratnega metra stanovanja še ni znana. Glede na to, da bo lokacija v neposredni bližini mestnega središča in da so si investitorji pri projektiranju prizadevali, da bi bila stanovanja kar najbolj prilagojena zahtevam kupcev, pa lahko sklepamo, da bodo tudi ta stanovanja med najdražjimi v Ljubljani.

F. D.

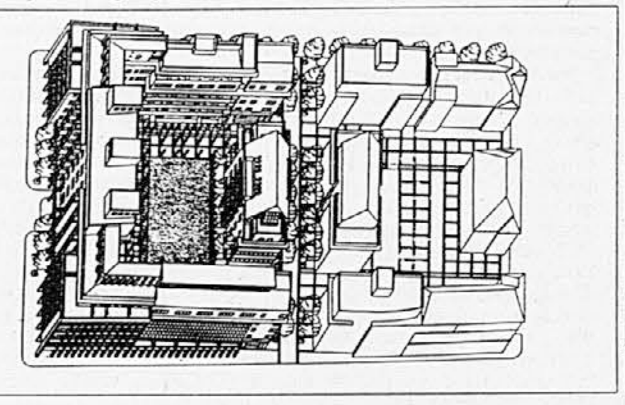

Sistem uporabnin za stavbna zemljišča zastarel in krivičen

Delegati SML so zato sklenili, da ga je treba čimprej spremeniti – Med nerednimi plačniki JLA, podjetja in stranke

LJUBLJANA, 6. marca – Delegati mestne skupščine so na torkovem nadaljevanju prejšnji teden prekinjene seje sprejeli tudi povišano vrednost točke za izračun nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Vrednost točke za letošnje leto tako znaša 0,0035 dinarja, obračunavala pa se bo od 1. januarja 1991.

V precej burni razpravi so delegati glasno opozarjali na skrajno krivičnost in zastarelost sistema določevanja vrednosti točke za izračunavanje nadomestil za uporabo stavbnih zemljišč. Po njihovih besedah so elementi, ki jih uporabljajo za določevanje te vrednosti, popolnoma neustrezni in ne dajejo pravega vpogleda v resnično stanje v skladu stavbnih zemljišč. Trdili so, da je uporabnina za stavbna zemljišča večkrat preplačana, saj jo morajo plačevati lastniki, graditelji, uporabniki in še kdo. Kritike so letele tudi na račun Sklada stavbnih zemljišč Ljubljana, ki so mu očitali, da obrača ogromne količine denarja, za katere malokdo ve, kako so bile porabljene. Slišati je bilo, da si Sklad stavbnih zemljišč od vsote vseh zbranih nadomestil pridrži več kot deset odstotkov denarja, zato je delegate zanimalo, kaj se s tem denarjem dogaja.

Delegata LDS **Marka Goloba** je tudi zanimalo, ali JLA, ki je eden izmed največjih uporabnikov stavbnih zemljišč v Ljubljani, redno plačuje nadomestila za uporabo oziroma ali je nadomestilo sploh dolžna plačevati. Odgovoril mu je mestni sekretar za urbanizem **Marjan Bežan** in povedal, da je JLA dolžna plačevati nadomestila za stavbna zemljišča, vendar pa tega ne počne najbolj redno. Poudaril je tudi, da JLA sploh ni edini neredni plačnik teh nadomestil. Med nerednimi plačniki, med katerimi se nekateri zatekajo tudi h goljufijam, je še precej najuglednejših slovenskih podjetij in celo najvidnejših in najvišjih republiških vodstvenih in političnih ustanov in strank.

Delegati so višjo vrednost točke sprejeli, ob tem pa se dogovorili, da je treba nujno spremeniti mestni odlok, ki nadomestila ureja. Reševanje naloge so prepustili delegatu Petru Zajcu oziroma stranki, iz katere prihaja, to je Slovenski kmečki zvezi.

MARKO JAKOPEC

DELO plus

Stanovalcem Lajkovške po dveh letih boja s ščurki prekipelo

Od mesta zahtevajo, naj iz njihovega bloka izseli krivca – veliko romsko druščino – Preselitev v barake ni možna

LJUBLJANA, 6. marca – Stanovalcem z Lajkovške 3 in 5 z Viča je po dveh letih neuspešnih poskusov uničevanja ščurkov, ki so se zaredili v dvojnem bloku z 91 stanovanji, prekipelo. Od mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo zahtevajo, naj iz tega bloka izseli veliko romsko družino, ki naj bi bila glavni vzrok, da so ščurki preplavili omenjeni blok.

Kot smo lahko slišali na nedavnem sestanku med prizadetimi stanovalci, predstavniki občin Bežigrad, Vič-Rudnik in mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, so na odboru za solidarnost pri sekretariatu za stanovanjsko gospodarstvo Ljubljana omenjeno romsko družino že skušali preseliti v barakarsko naselje na Tomačevski cesti, vendar brez uspeha. Čeprav se je ta družina (v bistvu gre za več družin, od katerih je ena podnajemniška) strinjala z izselitvijo iz bloka, do preselitve ni prišlo. Temu so namreč nasprotovali tako prebivalci barakarskega naselja (od koder so ti Romi celo prišli) kot tudi na občini Bežigrad.

Kot je dejal Boris Andree, predstavnik sekretariata za urejanje prostora in varstvo okolja občine Bežigrad, so v tej občini sprejeli akcijski program odpravljanja barakarskih naselij, po katerem naj bi postopoma odpravili vsa barakarska naselja. Po njegovem mnenju bi zato vsakršno novo doseljevanje (četudi bi šlo za izjemo) v ta naselja sprožilo neustavljiv plaz. Zato bežigrajska občina takšega reševanja opisanega problema ne dovoli. Je pa povedal, da so pripravljeni preveriti vse možne lokacije oziroma stanovanja na svojem območju, kamor bi omenjeno druščino lahko preselili.

Danica Lešnjak iz mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo pa je opozorila, da bo pravzaprav treba najti več nadomestnih stanovanj, saj na Lajkovški živeta dve družini in dva para, ki po preselitvi ne želijo še naprej živeti skupaj.

Na sestanku, na katerem dokončne rešitve niso našli, je predstavnica Centra za socialno delo občine Vič dejala, da problem s preselitvijo v drugo solidarnostno stanovanje ni rešljiv, saj gre za to, da imajo romske družine pač svoje življenjske navade, ki jih ne bodo spremenile. Zato v blok zagotovo ne sodijo. Pri iskanju kolikor toliko sprejemljivih rešitev so si bili vsi edini le v tem, da je tem ljudem treba zagoviti vsaj minimalne življenjske bivalne razmere. To pomeni, da bi jih morali preseliti tja, kjer bi bilo kar najmanj sosedov, oziroma v kakšno starejšo hišo, kjer bi bila narejena škoda kar najmanj boleča, stanovanjski sklad pa čim manj prizadet. Prav tako pa so vsi pritrdili mnenju sekretarke mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo Jasmin Držanič, da bi bilo najslabše, če bi vso zadevo pustili tako, kot je, še slabše pa, če bi zaradi nje nastal (v bežigrajski občini) nov konflikt.

Na koncu mučnega sestanka so sklenili, da bodo do končne rešitve problema poskrbeli za večkratno dezinsekcijo celotnega bloka. Kljub temu pa so bili vsi skupaj precej pesimistično razpoloženi, saj se zavedajo dejstva, da takšnih ljudi, kot so ti, nikjer ne bodo sprejeli z odprtimi rokami.

JANEZ PETKOVŠEK

DELO plus
Vsak petek razkriva RESNICO

Za pomanjkanje jogurta kriv pokvarjen stroj

Polnilnik jogurtov, star že 26 let, se je pokvaril v soboto – Danes jogurt spet na policah

LJUBLJANA, 6. marca – Že nekaj dni Ljubljančani v večini trgovin zaman iščejo navadne jogurte v tetrapakih, ki jih izdelujejo Ljubljanske mlekarne. Kot nam je povedal Milan Rus, pomočnik direktorja proizvodnje, je do izpada prišlo v soboto zaradi večje okvare na polnilniku jogurtov. Dejal je, da so morali manjkajoči del narediti sami, kajti stroj je star že 26 let, tako da nadomestnih delov zanj ni več. Povedal je tudi, da bo jogurte mogoče najti na policah trgovin že jutri, saj so jih včeraj popoldne polnili z nadomestnim strojem. Danes pa so poskusno pognali tudi popravljeni stroj.

Po besedah Borisa Černeta, vodje investicij, naj bi bila obnova strojev za polnjenje jogurta končana oktobra letos. Povedal je, da denarja, ki je bil namenjen za obnovo, niso dobili, tako da si bodo morali kot večina drugih podjetij pomagati sami.

B. Ž.

V zasebni drogeriji vse od čistil do kozmetike za oba

Zasebnik v Trnovem vsaj za 15 odstotkov cenejši – V glavnem uvoženi izdelki

LJUBLJANA, 6. marca – Še en korajžen fant, ki si je v sicer trgovsko neobljudenem, a prikupnem koncu Ljubljane, v Trnovem, omislil zasebno trgovino, v kateri se da dobiti vse, kar sodi pod vzdevek »drogerija«.

»V glavnem gre za uvožene izdelke od čistil do kozmetike, privlačnost pa je v tem, da vse izdelke kozmetičnih proizvajalcev lahko kupite za okoli 15 odstotkov ceneje,« nam je povedal lastnik Matjaž Močnik, 23-letnik iz Trnovega.

Prodajalno te vrste si je omislil prav zaradi tega, ker je menil, da je v tem koncu Ljubljane potrebna. V njegovi drogeriji se da kupiti vse, od čistil, praška za perilo, vseh mogočih čistil za gospodinjstvo do kozmetike, tako moške kot ženske, v glavnem vse uvoženo.

»Tudi lasulje in lasne vložke je mogoče kupiti pri nas, ni treba čez mejo,« nam je priporočil Matjaž. »Če tisti hip, ko kupec želi določen izdelke, tega nimamo, bo na polici zanesljivo naslednji teden. Žal smo v Trnovem na Zeljarski ulici malo odmaknjeni, druga ulica iz mesta čez most desno in že čakamo kupce. Tudi parkirnega prostora imamo dovolj, to pa je pri zdajšnji naglici nakupovanja prav tako pomembno.«

MATJAŽ MOČNIK

Lasulje in lasni vložki so od 1.400 do 3.500 dinarjev, za obdaritev ob dnevu žensk ali teden dni kasneje ob materinskem dnevu bodo postregli z vsemi »zavitimi variantami«, nasploh pa se s kupci radi pogovorijo, jim svetujejo in po hitrem postopku opremijo svoje police z zaželenim blagom, ki ga kupec naroči.

M. UČAKAR

POJASNILO

Članek »V Snagi sicer mirno, toda še naprej disciplinski postopki« v Delu dne 5. februarja 1991 lahko nepoznavalca razmer v Snagi zapelje, saj g. Sodržnik očitno ne želi dovolj jasno povedati, kdo je disciplinska komisija in kdo delavski svet v tem podjetju. Iz sklepa o začasnih ukrepih v javnem podjetju Snaga, ki ga je 10. 12. 1990 sprejel IS skupščine mesta Ljubljane, namreč jasno izhaja, da je začasni kolegijski organ hkrati disciplinska komisija in delavski svet. Torej je predlagatelj disciplinskega postopka, prvostopenjski in drugostopenjski organ ob poslovodni funkciji združen v začasni kolegijski organ, zato je nesmiselno govoriti o stopenjskih organih, saj so to iste osebe. Legitimnost ZKO bo ocenilo ustrezno sodišče, zanimivo pa je, da ukrepov, kot jih je IS SML sprejel v Snagi, sedanja zakonodaja ne pozna.

In na koncu še vprašanje g. Marjanu Vidmarju: Ali bo zahteval disciplinski postopek, morda celo razrešitev s funkcije člana IS in sekretarja za ljudsko obrambo, tudi za g. Sodržnika, ki si upa trditi, da so osnovna sredstva Javnega podjetja Snaga last Snage? Zaradi takšnih »pogumnih« trditev so nekateri delavci Snage na zahtevo g. Sodržnika že na cesti!

Delavci Snage
v disciplinskem postopku

Gostinci po dodatno izobrazbo

LJUBLJANA, 6. marca – Za jutri, 7. marca, je Srednja šola za gostinstvo in turizem na Leninovem trgu v Ljubljani organizirala predavanja in pogovore s predavatelji in proizvajalci na temo »kako in s čim najbolje postreči gostom«. Poslušalci bodo seveda gostinci, seminar pa ne bo izvenel v prazno, saj ga vodi naš dobro znani kuhar in kuharski mojster Anton Strajner. Racionalizirati delovne postopke tudi v družbeni prehrani je napotek za včasih nerazumljivo ravnanje v družbenih kuhinjah. Izobraževanje je sestavljeno iz dveh delov, poleg teoretičnega dela nastopa tudi živilska industrija z izboljšano ponudbo v obratih družbene prehrane. Vabljeni, kogar zanima, so rekli organizatorji. M. U.

Klub popotnik na Sicilijo in v Turčijo

LJUBLJANA, 6. marca – Ljubljanski Klub popotnik se letos spet odpravlja na tradicionalni prvomajski desetdnevni izlet na Sicilijo in Liparske otoke, cena pa bo znašala 1500 dinarjev. Člani se bodo sestali v četrtek, 7. marca, ob 20. uri v petem nadstropju strojne fakultete na Aškerčevi in si ogledali predavanje z diapozitivi. Podpredsednik kluba Janin Klemenčič bo pripovedoval o potovanju s kombijem po Turčiji in obenem pojasnil vse o letošnjih klubskih načrtih. Predavanje je odprto tudi za nečlane kluba, ki jih takšna predavanja in popotovanja zanimajo.

A. L.

Predstavitev nove računalniške knjige

LJUBLJANA, 6. marca – V četrtek, 7. marca, bodo v Cankarjevem domu v dvorani V4 ob 13. uri predstavili novo knjigo Borisa Butine DOS 4 (uporaba računalnikov v slovenskem jeziku). Prikazali bodo tudi ponudbo računalniške opreme podjetja Eurobit iz Ajdovščine, ki knjigo DOS 4 v posebnem programskem paketu prilaga pri nakupu računalnika.

M. E.

Ob rob praznikoma

Miklavž, božiček in dedek Mraz so si v spremenjenih slovenskih razmerah lanski konec leta podajali roke, in bili vsi prijazno sprejeti, čeprav so se denarnice dodobra osušile. Kako bo z dnevom žensk oziroma žena, bomo šele videli. Pravega rompompoma, kot smo ga bili vajeni, letos ne bo, se je pa spet pojavil tisti zdavnaj pozabljen materinski dan teden dni za dnevom žena, na katerega so vezani spomini starejših rojstnih letnikov.

Že Vorančeve Solzice so povedale, da vsaki mami šopek, ki ga otrok nabere sam, pomeni veliko več kot ne vem kakšno darilo, že pet listkov trave, ki jo bo nabral dveletnik, bo v maminih očeh sprožilo pravcati hudournik solz, ki so jim naši stari literati rekli radostnice. Če smo že pri decembrskih možakarjih trikrat posegli v žep po drobiž za našo tri stebre podpirajočo mamo, v teh dveh tednih posezimo še dvakrat in hiša bo ostala cela.

M. U.

Borovniški vrtec je dograjen, prihodnji teden se bodo vselili

Ob dograditvi se izteka tudi triletni krajevni samoprispevek, s katerim so v Borovnici uresničili zahtevo sanitarne inšpekcije

BOROVNICA, 6. marca – To soboto bodo v Borovnici odprli nov vrtec, ki so si ga zgradili s krajevnim samoprispevkom (ta se z marcem izteče), občinsko pomočjo in s podporo podjetij, ki so v prvih letih gradnje še zmogla tudi prispevke za te namene. Ob 15. uri pripravljajo prireditev, na kateri nameravajo tudi s kulturnim sporedom in priznanji za najbolj zaslužne pri graditvi vrtca počastiti krajevni praznik.

Zamisel o gradnji novega vrtca je sicer že stara, za prvi občinski samoprispevek v letih od 1973 do 1978 je že bil v programu. Tedaj so nameravali urediti mrežo šol in vrtcev, lokalni prepiri pa so povzročili, da tedaj Borovnica ni dobila novega vrtca. Denar se je izgubil med jalovimi razpravami ali pa je odšel za druge namene. S prvim vrtcem iz občinskega samoprispevka se tako lahko pohvalijo na Vrhniki, kjer so ga zgradili leta 1979. Pač pa so v tistih letih v Borovnici zgradili prizidek k osnovni šoli, kajti dotedanji šolski prostori niso zadoščali za vse dejavnosti, ki jih je zahtevalo uvajanje celodnevne šole. Zdaj v kraju nimajo več celodnevne šole, saj so jo odpravili takoj, ko so se pokazale možnosti za to.

Vrtec so dobili iz »praktičnih« razlogov: republiška sanitarna inšpekcija je namreč ugotovila, da dosedanji vrtec, ki je bil v postarani stavbi nekdanje občine, ne more varno sprejemati otrok pod streho. Tako so leta 1988 razpisali krajevni samoprispevek za gradnjo otroškega vrtca in na referendumu so se prebivalci borovniške krajevne skupnosti odločili, da tri leta zapored vsak mesec prispevajo po poldrug odstotek od svojih neto plač za gradnjo. S tem so prepričali tudi občinsko vodstvo, da mislijo resno.

Kjub številnim zapletom je vrtec zdaj zgrajen, izvajalec del je bilo Gradišče iz Cerknice. To zimo so uredili okolico, tudi s pomočjo malo manj uspešnega razpisa javnih del. Vsekakor bo vrtec prihodnji teden že zapolnil živžav borovniških otrok.

N. Č.

PISMA BRALCEV

Ceste naše – slovenskih upov grob

Ob novici, objavljeni v Delu, da bo sklad, kjer se zbira cestni dinar, okrnjen za tretjino, me je zbodlo pri srcu. Zaupal sem novi oblasti in polagal svoje upe prav na gradnajo cest in železnic, kjer naj bi z novim načinom financiranja ujeli stik z Evropo. Pa sem se, kot kaže, uštel.

Spomnim se članka, ki je bil objavljen v Delu leta 1972, po odprtju avtoceste Vrhnika–Postojna, v katerem je bila predvidena gradnja avtocest do leta 1990. Po takratnih načrtih, naj bi se lansko leto že vozili po celotnem avtocestnem križu, od Karavank do Bregane, od Šentilja do Kopra, in z avtocestnimi kraki proti Novi Gorici, Trstu in Reki. Kaj od tega so nam »zdrave sile« naredile, najbolj občutimo, ko se premikamo v koloni proti Trojanam ali Novem mestu. Hvala za tako oblast, sem si rekel in volil Demos. Visok delež cestnega dinarja v ceni bencina mi je vlival upanje na lepšo prihodnost. Potem pa novica o prerazporeditvi 2,2 milijarde dinarjev. Ta znesek pomeni, da bomo na leto ob 23 kilometrov avtoceste, in sicer take, ki poteka po težavnem terenu. V treh letih bi s tako zbranimi sredstvi lahko zgradili štiripasovnico od Ljubljane do Arje vasi ali pa od Višnje Gore do Bregane. Kako je mogoče, da odgovorni ne vidijo, kako se tem stvarem v Evropi streže? Če bodo tako ropali sklad za ceste, potem se bojim, da avtocestnega križa ne bodo dočakali niti moji vnuki. Sedanja hitrost gradnje avtocest pri nas znaša 7,8 kilometra avtoceste na leto. To pomeni, da bomo manjkajočih 450 kilometrov avtocest graditi še natanko 57 let. Do leta 2048!!! Hvala lepa.

Še bolj žalosten je položaj naših železnic. Namesto da bi razmišljali o posodabljanju prog in o gradnji hitre železnice Jesenice–Bregana, komaj sproti ohranjajo funkcionalnost prog. S pravilnim financiranjem železnic bi si domoljubni projektanti upali pomisliti tudi na projektiranje in gradnjo novih prog, ki bi razbremenile ceste in manj onesnaževale okolje. Gradnja enotirnih prog je v primerjavi s cestami cenejša zaradi manjše širine. Slovencem in turizmu bi zelo prav prišla ponovna grdnja proge med Jesenicami in Ratečami, pa morda proga Kranj–Jezersko-Matkov kot–Solčava–Črna–Prevalje, proga Kranjska Gora–Bovec–Most na Soči in podaljšanje proge od Kočevja do Broda Moravic, ki so jo predvidevali že graditelji železnic v avstro-ogrski monarhiji.

Z odtujevanjem dela cestnega dinarja in mačehovskim odnosom do železnic slovenska vlada zapravlja zaupanje Slovenk in Slovencev.

BORIS KORENČAN,
Bežigrad 19,
Ljubljana

Pravna država samo v besedah

Nove demokratično izvoljene oblasti smo se veselili med drugim tudi zato, ker je poleg zahteve po zagotavljanju človekovih pravic posebej izpostavljala zahtevo in potrebo po ***pravni državi.***

Prav zaradi tega me je presenetila in razjezila zastavica, ki je bila na mizi pred ministrom Ruplom med pogovori z njegovim hrvaškim kolegom (drugi tv dnevnik, 3. 3. 1991). Pred hrvaškim ministrom je bila tribarvnica s šahovnico, torej zastava države Hrvaške, zato domnevam, da je tribarvnica brez zvezde pred ministrom Ruplom predstavljala državo Slovenijo.

Pravim domnevam, ker slovenski parlament še vedno ni sprejel amandmaja k slovenski ustavi, ki bi spreminjal slovensko zastavo, zato zastava, ki je bila pred ministrom Ruplom, ne more biti slovenska zastava, saj nima vseh oziroma tistih sestavin, ki jih določa slovenska ustava.

Eden bistvenih elementov demokratične države pa je spoštovanje sprejetega pravnega reda, katerega osnovni akt je ravno ustava, ki pa je bila v tem primeru grobo in skrajno nedemokratično kršena, in to od strani člana vlade, ki si je kot enega od pomembnih ciljev zastavila prav oblikovanje pravne države.

Zato sprašujem dr. Dimitrija Rupla, od kod mu pooblastilo, da v meddržavnih odnosih kot predstavnik slovenske države uporablja tribarvnico, ki ni uradna slovenska zastava.

Ob koncu naj mi bo dovoljeno, da se vnaprej zavarujem pred očitki, da se zavzemam za simbole boljševizma. Poudariti moram, da sem reagiral iz popolnoma načelnih razlogov. Saj mi je bolj ali manj vseeno, ali bo prihodnja slovenska zastava samo tribarvnica ali pa bo imela tudi dodatke, kot so zvezda, lipov list, črni panter itd. Kot državljan slovenske države bom priznaval vsako zastavo, ki jo bo sprejel parlament.

FRANC GOLOB,
Moša Pijadejeva 46, Kranj

Kje so funkcionarji biatlona?

Pred dnevi je bilo v bližini Starega trga pri Ložu državno tekmovanje pionirjev v biatlonu. Odlična organizacija in zelo dobra udeležba, katere organizacija je bila zaupana marljivim članom SK Kovinoplastika Lož, torej domačinom, ki so morali zaradi pomanjkanja snega preložiti izvedbo tekmovanja kakih 12 kilometrov zunaj Loža na Poljano v »Babno polje«.

Na tridnevnem tekmovanju je nastopilo več kot 80 pionirjev iz Slovenije in tudi drugih republik BiH in Hrvaške. Iz rezultatov je razvidno, da se ta disciplina zelo uveljavlja tudi zunaj Slovenije, kar so pokazali odlični rezultati v posameznih zvrsteh tekmovanja.

Kaj vse to pomeni, če že pri pionirskem tekmovanju ostajajo naši najmlajši odrezani od vrha? Saj na tekmovanju ni bilo nikogar od SZJ, še manj pa od odbora za biatlon pri SZS, ki naj bi jih ob otvoritvi vsaj nekdo pozdravil in jim vlil novega poguma za nadomestilo bodočih tekmovalcev v tej zvrsti. Vemo, kaj imamo, da je le peščica članov in zelo malo mladega mladinskega kadra in so le pionirji tisti, ki bodo morali v bližnji prihodnosti nadomestiti našo generacijo.

Sprašujem se, kdo je odgovoren za tako tekmovanje, kot je državno prvenstvo in ni določil niti delegata niti zastopnika za to prireditev.

Razumem, da je lepše spremljati svetovno prvenstvo na Finskem in na mladinskem v Madžarski kot pa pionirsko v Sloveniji.

FRANC RAK,
Ihan

Še o obračanju po vetru

Članku Jožeta Pahorja »Obračanje po vetru«, ki je bil objavljen v pismih bralcev (Delo, 22. 2. 1991) – sta sledila dva odgovora, in sicer Tomaža Marušiča za koordinacijo Demosa Nova Gorica – (28. 2. 1991) in Janeza Vuka za SDZ – Nova Gorica. Ista članka sta bila 1. 3. 1991 skoraj v celoti objavljena tudi v Primorskih novicah.

Če sem Pahorjev članek pravilno razumel, potem menim, da hoče slovenski javnosti povedati, da Matjaž Grobler, odbornik DPZ – SO Nova Gorica, meče predvojne revolucionarje v isti koš kot kontrarevolucionarje in tolovaje.

Pahor postavlja Groblerju tudi jasno vprašanje: »Kako to, Grobler, da ste danes proti revolucionarjem – borcem, pred leti pa ste želeli postati tajnik OO ZZB NOV Nova Gorica?«

Pričakoval sem, da bo Grobler sam pojasnil zadevo in povedal, zakaj izenačuje predvojne revolucionarje s tolovaji, ter sam povedal, zakaj je kandidiral za tajnika ZZB v Novi Gorici. Toda namesto njega sta šla v ogenj dva druga Demosova občinska odbornika – Tomaž Marušič in Janez Vuk, ki pa seved nista mogla odgovoriti na jasno vprašanje Jožeta Pahorja, temveč sta napadla SDP in ZZB.

Marušič namiguje, češ da je Stranka demokratične prenove »zaradi vetra« spremenila ime (ZKS). Na to bi nedavnemu članu ZKS odgovoril le z ljudskim rekom: Kozice lonce »špotajo«, da so črni.

Pahorju oz. novogoriški Zvezi borcev očita, češ da ne zmore, ne zna uporabiti argumentov proti drugače mislečemu. Toda kot pravnik najbrže ve, da bi moral najprej Grobler, če je že metal predvojne revolucionarje v isti koš s tolovaji, uporabiti za svojo trditev argumente oz. dokaze. Torej je bil Grobler prvi, ki se je lotil neargumentiranega diskreditiranja. Šele na dokaze je mogoče odgovoriti s protidokazi.

Vuk pa navaja, da je Pahorjev članek »napad na svobodo mišljenja«. Iz tega bi sklepal: vsak napad na odbornike slovenske demokratične zveze je napad na svobodo mišljenja ter »v nasprotju s standardi demokratične ureditve« in »oživljanje mračnjaške politične prakse«. Če pa oni napadajo predvojne revolucionarje – borce, je vse lepo in prav. Lepa demokracija!

JOŽKO HUMAR,
Gregorčičeva 31,
Nova Gorica

Javne ure

Predvidevam, da javne ure ne iritirajo in utrujajo samo mene, podpisanega, pač pa še marsikoga v Ljubljani. Večina jih ali stoji ali kaže narobe. Ura na grajskem stolpu stoji (in to je po mojem najslabše od vsega), ravno tako ne kaže ura na cerkvi sv. Jakoba, ustavila se je tudi na Glavni pošti in stoji že lep čas. Tudi ura nad trgovino Biserka v Nazorjevi ulici se ne premakne.

Za uro na frančiškanski cerkvi človek niti ne ve, ali prehiteva ali zaostaja. Tako je pravzaprav: prehiteva pet ur in pol, zaostaja pa šest ur in pol. Minuto gor ali dol, to zdaj niti ni pomembno. Dejstvo je, da v nasprotju s tistimi lastniki, ki jim ure stojijo, frančiškani vsaj malo migajo, je pa njihov urar pol slabši od tistega v Stolnici ali na Magistratu, kjer gresta uri dokaj točno.

Morda ure in tisti, ki naj bi skrbeli zanje, res ravnajo v skladu s časom v naši deželi, ki nekako stoji in noče in noče brzeti v svetlo post – rdečo prihodnost, vendar nas navadne državljane, sploh pa upokojence, na ta stoječi čas spominjajo poleg ur še druge, bolj boleče stvari in nadloge. Zato si res želimo, da bi tekle vsaj javne ure. In če bi tekle po možnosti točno, ne pa da nam kažejo sibirski čas in podobno.

JANEZ KOLENC,
Breg 16,
Ljubljana

Papirni metež – pomemben strošek

Ob večji brezposelnosti in vedno manj dosegljivih prostih delovnih mestih, vsi pristojni in nepristojni organi ter politiki vseh smeri in strank (čeprav obljubljajo blaginjo) pravijo, da mora biti brezposelna oseba samoiniciativna, angažirana, podjetna in samostojna pri iskanju zaposlitve. To je vsekakor prav in potrebno. Vendar? Nadomestilo, ki ga ta oseba prejema, praviloma ne zadošča niti za najcenejše osnovne življenjske potrebe. Tako brezposelni ne kupuje časopisov, ampak se napoti v knjižnico, kjer prelista vse časopise, v katerih morda najde kaj ugodnega o svojem poklicu. Edino prav je, da samostojno – lastnoročno napiše vlogo s kratkim življenjepisom. Tu pa se začnejo težave – treba je kupiti papir, kuverto, zaprositi za tipkanje (rokopisi nio zaželeni), fotokopirati dokumente, plačati priporočeno oddano pošiljko in ta stane 30,00 dinarjev. Oddati pa moraš najmanj 30 vlog na mesec, da ti uspe, da te morda pokličejo na pogovor in stroške prevoza za pot plačaš sam. Če se vse to sešteje dobiš mesečno strošek 1.000 dinarjev. Tega izdatka brezposelna oseba ob nadomestilu, ki ga sprejme, ne zmore.

Pa še največkrat brez uspeha. Ali ne bi bilo prav, da bi materialne stroške prevzeli zavodi za zaposlovanje – vloge pa bi pisal vsak brezposelni samostojno. Še vedno je namreč preveč ali samo formalnih objav ter tajnih in javnih poznanstev in brezposelni v vsem papirnem metežu nima drugega kot pomemben strošek. Mnogokrat pa še odgovora ni. Dragi politiki, to je danes trg delovne sile.

VIKTOR SUŠIN,
Ul. heroja Marinclja,
Kočevje

Tika – majhna, a uspešna

Trboveljskemu podjetju partnerji dolgujejo petkrat toliko, kot ima samo dolgov

TRBOVLJE, 6. marca – Med tiste redke trboveljske DO, ki so lansko leto zaključile pozitivno in na prisilni dopust doslej še niso pošiljale svojih delavcev, spada tudi Tika – tovarna kartonažne opreme in tiskarna s 178 zaposlenimi.

Svoje izdelke – osem odstotkov v tiskarstvu in 92 odstotkov v embalaži – prodajajo v glavnem slovenskemu in hrvaškemu trgu, nekaj pa tudi izvažajo. »Svojo ponudbo smo zdaj še popestrili s komercialno kaširano, potiskano embalažo,« je med drugim povedal **Ivo Trentelj**, direktor Tike, ki ji partnerji dolgujejo kar petkrat toliko, kot ima sama dolgov. Njihov nadaljnji cilj je približati se načrtovani proizvodnji, število zaposlenih pa zmanjšati le po naravni poti, kar pomeni višjo produktivnost. Najpomembnejša naložba, na katero računajo, je ta čas avtomatska linija za izdelavo škatel v vrednosti 3,5 milijona nemških mark. P. M.

Kranjskogorci proti temu, da bi jih zazidali brez njih

Javna tribuna o posegih v prostor je bila sklicana zaradi pobude krajevne skupnosti, da se vpelje moratorij na gradnjo za trg – Zastareli načrti

KRANJSKA GORA, 6. marca – Na pobudo jeseniškega izvršnega sveta je bila v Kranjski Gori javna tribuna o posegih v prostor v bodočem razvoju kraja. Povod za to je bilo že večkrat izraženo nezadovoljstvo domačinov zaradi raznih gradenj v kraju, konec lanskega leta pa je krajevna skupnost občinski skupščini predlagala, naj sprejme moratorij na vsako apartmajsko ali stanovanjsko gradnjo za trg, za katero krajevna skupnost ne da soglasja.

Franc Robič je rekel, da si krajani in organi krajevne skupnosti želijo več sodelovanja z upravnimi organi oziroma občino. »Želimo, da se zametki posegov v prostor začnejo v kraju. Da vemo, kaj se pripravlja, da lahko pravočasno opozarjamo,« je rekel, pa tudi to, da so se v kranjskogorskem prostoru v nasprotju s sprejetimi dokumenti dogajale stvari, za katere so zvedeli šele potem, ko je bilo o njih že odločeno. Vse akte bi morali imeti na sedežu krajevne skupnosti, KS pa bi morali sproti obveščati tudi o uresničevanju načrtov oziroma o spremembah. Franc Robič je tudi rekel, da so moratorij predlagali predvsem zato, ker komunalna infrastruktura ne prenese novih obremenitev, ali pa se bodo razmere za tiste, ki že živijo v KS, še poslabšale.

Na vprašanja je odgovarjala predsednica izvršnega sveta **Rina Klinar** s sodelavci, ki so slišali številne očitke na račun prejšnjih občinskih garnitur oziroma sistema (rečeno je bilo tudi, da se je marsikaj odločalo »pod mizo«, da so domačini po deset let čakali na parcele, funkcionarji pa so dobili izbrano parcelo takoj . . .). Rina Klinar je rekla, da so bili dokumenti, ki urejajo prostor tudi na območju KS Kranjska Gora, sprejeti na osnovi dolgoročnega in srednjeročnega plana občine, ki ju je sprejela občinska skupščina, v to pa je bila vključena tudi KS Kranjska Gora. Po sedanji zakonodaji za lokacijsko dovoljenje soglasje krajevne skupnosti ni potrebno. Krajevna skupnost naj predlaga spremembe in dopolnitve družbenega plana od 1991 do 1995, ki bo sprejet letos, svoje interese pa uveljavi tudi v postopkih za pripravo in sprejemanje prostorskih izvedbenih aktov. **Saša Čeh**, sekretar sekretariata za urejanje prostora jeseniške občine pa je tudi dejal, da so nekateri zazidalni načrti že zastareli (tudi zaradi vse večje ekološke zavesti), zato jih bo treba nadomestiti z ustreznejšimi izvedbenimi akti. Pripombe, ki so jih v krajevni skupnosti Kranjska Gora dali v javni razpravi o prostorsko ureditvenih pogojih, so bile največkrat pripombe na družbeni plan, zato jih bodo pri spremembah družbenega plana tudi upoštevali.

● Rina Klinarjeva se je na kranjskogorski javni tribuni strinjala s pobudo, da predsedniki svetov krajevnih skupnosti postanejo svetovalni organ izvršnega sveta.

Ob zahtevi, naj bi prepovedali stanovanjsko gradnjo za trg, dokler ne bo prišlo do novega vrednotenja prostora oziroma do izgradnje potrebne komunalne infrastrukture, se je pokazalo, da ima vsaka stvar vsaj dve plati. Tako imenovani vila bloki v Kranjski Gori propadajo, vzrok zato pa je predvsem ravna streha, skozi katero zamaka. Do denarja za obnovo strehe in fasade ne bi mogli priti drugače kot s prodajo stanovanj, ki bi jih pridobili z gradnjo take strehe, kakršna sodi v alpske kraje.

Nekateri menijo, da bi morali stanovanja zgraditi le v primeru, če bi jih kupila samo domača podjetja oziroma domačini, drugi pa mislijo, da bi jih morali zgraditi, da bi pomagali izboljšati razmere sedanjih stanovalcev, četudi bi s tem v Kranjski Gori spet dobili kakšno novo počitniško stanovanje. VLASTA FELC

Gospodarstvo in socialo v ospredje!

Območni sindikat Zasavja zahteva od republike širšo razpravo o teh vprašanjih

TRBOVLJE, 6. marca – Težavne razmere v gospodarstvu celotne Slovenije, stečaji podjetij, nelikvidnosti, odpuščanja delavcev in njihova čedalje večja socialna ogroženost so tudi območnemu svetu ZSS Zasavja narekovale pismo, naslovljeno na republiško skupščino oziroma njenega predsednika dr. Franceta Bučarja.

Pri območnem svetu menijo, da položaj kovinskopredelovalne industrije, gradbeništva in energetike zahteva širšo razpravo v slovenski skupščini. Hkrati predlagajo, naj skupščina svojemu izvršnemu svetu znova naloži, naj javno obravnava družbeno-gospodarske razmere in sprejme sklepe, ki bodo zaustavili verižne programirane stečaje in množično odpuščanje delavcev.

Delavci, včlanjeni v območni sindikat Zasavja, upajo, da bodo poslanci v teh dneh ob reševanju aktualnih političnih vprašanj le sprejeli njihovo pobudo in v ospredje postavili tudi gospodarska in socialna vprašanja. P. M.

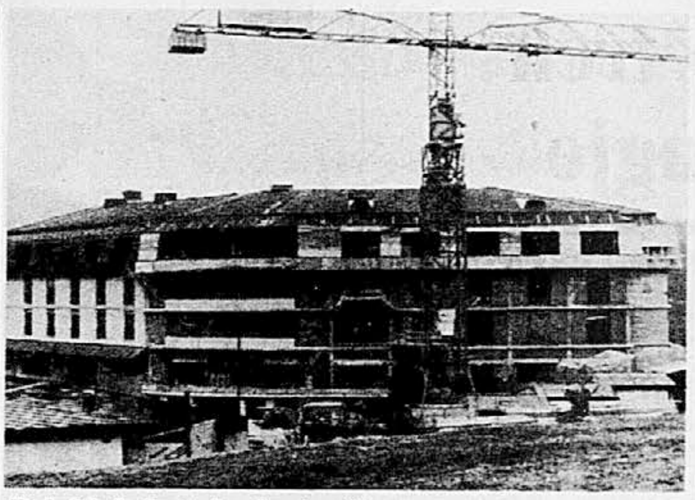

Prizidek hotela do junija

ŠMARJEŠKE TOPLICE, 6. marca – Zaradi mraza je nekoliko zamudila gradnja prizidka v hotelu zdravilišča Šmarješke Toplice. Prvotno so ga nameravali odpreti za prvomajske praznike, vendar bo otvoritev šele sredi junija. Z novo pridobitvijo (100 postelj) bo to Krkino termalno zdravilišče, ki ima skoraj 40 odstotkov celotnega dohodka od tujih gostov, lahko ponudilo tristo postelj, kar ga bo uvrščalo med večja slovenska termalna zdravilišča. »S tem hotel dobiva celovito podobo, saj na tej lokaciji ne bomo več povečevali hotelskih in drugih zmogljivosti. Načrtujemo pa že izgradnjo novega hotela, kjer bi dobili novih tristo postelj s pripadajočo infrastrukturo, kjer imam v mislih tudi nov pokriti zimski bazen in še kaj drugega,« pravi direktor zdravilišča Šmarješke Toplice, Matevž Aš. Ni še zanesljivo, vendar v Krki že tečejo pogovori, da bi za gradnjo novega hotela pridobili tuji kapital. Viri termalne vode so neizčrpni, zato bi kazalo razširiti zmogljivosti tega zdravilišča, ki ima poleg vsega še izredno lego. Na sliki: gradnja prizidka v zadnji fazi. (Besedilo in foto: Slavko Dokl)

PO SLOVENIJI

Gregorjevo 91 v Tržiču

TRŽIČ, 6. marca – Tudi tokrat se tržiški otroci pripravljajo na Gregorjevo. Z maketami hišic se bodo sprehodili skozi Tržič in nato z brega Tržiške Bistrice, pod kinodvorano, makete s prižganimi svečami spustili po vodi. Prireditev v čast prihajajoče pomladi bodo popestrili plesalci folklorne skupine Karavanke. (M. K.)

Sprejeli odstop Hektorja Šepiča

ILIRSKA BISTRICA, 6. marca – Poslancem ilirskobistriške skupščine je tik preden so zbori postali nesklepčni, še uspelo sprejeti odstop zunanjega člana občinskega izvršnega sveta, odgovornega za industrijo, Hektorja Šepiča. Četudi je Šepič svoj odstop utemeljeval s preobremenjenostjo s podjetniškimi obveznostmi, poslanci z njegovo odločitvijo niso bili povsem zadovoljni. Menili so, da bi moral svoje obveznosti in možnosti pravilno oceniti že takrat, ko je funkcijo sprejel. Skupščina je naložila predsedniku Jožetu Rolihu, naj pripravi predlog za dopolnitev izvršnega sveta, če je ta sploh potrebna. Nekateri namreč menijo, da je enajstčlanska vlada prevelika za občino, kakršna je Ilirska Bistrica. (J. O.)

Za mandatarja IS še nobenega kandidata

POSTOJNA, 6. marca – Na četrtkovem skupnem zasedanju zborov postojnske skupščine naj bi podaljšali tudi rok za predlaganje mandatarja občinske vlade. Na zadnji skupni seji postojnskega parlamenta so namreč razrešili predsednika izvršnega sveta. Občinska volilna komisija pa v predpisanem roku sedem dni ni dobila nobenega predloga za mandatarja izvršnega sveta. (M. T.)

Turno smučanje gorskih reševalcev na Golteh

CELJE, 6. marca – Celjski gorski reševalci organizirajo ob 60-letnici postaje to soboto mednarodno tekmovanje v turnosmučarskem pohodu. Progo pripravljajo na Golteh nad Mozirjem. Tekmovati bodo začeli v soboto, 9. marca, ob 7.30. (M. K.)

Poroke

V Hrastniku sta se poročila Janja Kreže in Slavko Košak.

Ultimat iz Dolenje vasi: red na smetišču ali pa barikade

Prebivalci kraja pri Krškem pravijo, da niti prejšnja niti sedanja oblast ne kažeta posluha za njihove probleme

DOLENJA VAS PRI KRŠKEM, 6. marca – Na zadnji seji SO Krško je posebno pozornost zbudil protestni odhod delegata Jožeta Stibriča. Potem ko je izpostavil prizadetost krajanov Dolenje vasi, ki jim ni prisluhnila niti prejšnja niti jim noče sedanja občinska vlada, je v imenu svojih volilcev IS SO Krško izrekel nezaupnico.

Najbližji sosedje JE Krško so s tem znova opozorili naše in na svoje dolgoletne vsakodnevne težave. Hkrati so obljubili fizično zaporo bližnje sanitarne deponije, če še ta mesec ne bo prišlo do urejevanja občinskega smetišča. Prav zaradi njega je zadnje čase zavrelo med krajani, ki se čutijo opeharjeni.

»Naša krajevna skupnost je res dala soglasje k lokaciji za odlagališče komunalnih odpadkov, a smo takoj po odprtju ugotovili, da so nas žejne prepeljali čez vodo. Deset let je že tega, pa še ni izpolnjena niti polovica naših pogojev, danih ob soglasju. Šlo je za zasaditev zelene zavese iz iglavcev, ter ograditev sanitarne deponije, da je ne bi obiskovali nepoklicani. Sedaj pa so tu stalni gostje Romi, ki jim nič ne morejo delavci milice, kaj šele krajani. Še več, Center za socialno delo Krško je za nameček k smetišču, v naselje Spodnji Stari grad, naselil romsko družino,« pripoveduje Jože Stibrič.

● Ogorčenja med ljudmi v KS Dolenja vas seveda ne povzroča zgolj neurejena občinska sanitarna deponija, marveč tudi nerešena vprašanja vse od gradnje JE Krško. Takrat se jim tovornjaki uničili ceste, ki so jih sami gradili s samoprispevkom, izjemno pa se je v zadnjih letih povečal promet po regionalni cesti Brežice–Krško, ki seka Dolenjo vas na polovico. Ker nikoli ni bilo denarja ali pa pravega interesa občinskih organov, je vas ostala brez pločnikov, menda pa je zmanjkalo denarja celo za tistih nekaj kilogramov barve, da bi označili prehod za pešce. Zaradi tega je bilo sredi vasi že mnogo hudih prometnih nesreč. Pred dnevi se je spet ena končala s smrtnim izidom. Umrl je starejši Dolenjevaščan, bo prihodnjič na vrsti otrok – se sprašujejo ljudje?

Ogorčen je, ker se predstavniki ustanove niso udeležili zbora krajanov Dolenje vasi, kjer bi pojasnili svoje namere o naselitvi. Hkrati sprašuje občinski IS, naj vendar predstavi svoj tako hvaljeni program reševanja romske problematike in dodaja zahtevo ljudi, naj že v naslednjih dneh pride do konstruktivnega razgovora med predstavniki občine Krško in KS Dolenja vas. Če tega ne bo in če se do konca meseca nič ne premakne okrog lokacijske dokumentacije za sanitarno deponijo, bodo izpolnili obljubo in prebivalci občine Krško, delno pa tudi Sevničani, ne bodo imeli več kam odvažati svojih smeti.

VLADO PODGORŠEK

Avtomobilske črpalke za domače in italijanske kupce

NOVO MESTO, 6. marca – V mešanem zasebnem podjetju Pienne – zodu, ki so ga lani ustanovili v prostorih bivšega Novolesovega obrata Opremales v Gotni vasi pri Novem mestu, proizvajajo avtomobilske črpalke za jugoslovanski in italijanski trg. Zasebni podjetnik Dušan Zorič iz Novega mesta bo v sodelovanju z italijansko firmo Pienne iz Torina z dvajsetimi delavci izdelal na leto 300.000 avtomobilskih črpalk. (Besedilo in slika: Slavko Dokl)

Zanimanje za obveznice

● NOVO MESTO, 6. marca – Ljubljanska banka – Dolenjska banka d. d. je od novega leta do danes prodala za 4.168.000 DEM obveznic Republike Slovenije, v tem času pa jih je odkupila za 2.715.400 DEM. Kot je povedala bančna delavka Irena Zafret, zanimanje za obveznice vedno bolj narašča, pozna se namreč, da ni možen nakup deviz. (S. D.)

Sive štorklje niso odletele, in delajo ribogojnici škodo

Dvorski ribogojci tožijo, ker nimajo denarja, da bi bazene z ribami lahko zavarovali pred »roparskimi« štorkljami

DVOR V SUHI KRAJINI, 6. marca – Sive štorklje, ki zadnja leta gnezdijo na Dolenjskem, se letos niso podale na dolgo pot proti toplemu jugu. Čeprav je bila zima ostra, so ostale v dolini Krke, največ v njenem gornjem toku. Dolgonogi vodni ptiči so reki v okras, hkrati pa precej huda nadloga za Emonino ribogojnico na Dvoru.

»V zadnjem času imamo velike težave s sivimi štorkljami, ki so se udomačile v Suhi krajini, zlasti v bližini naše ribogojnice. Postale so nadležne, povzročajo nam veliko škodo. Če nismo pazljivi, nam na dan odnesejo tudi po več kilogramov postavi, veliko rib pa tudi ranijo. Iščemo vse možnosti, da bi to preprečili, vendar smo neuspešni. Za zavarovanje bazenov bi bile najbolj primerne varovalne mreže, ker pa ni denarja, si takšnega zavarovanja ne moremo privoščiti,« je dejal vodja Emonine ribogojnice dipl. inž. **Janez Praprotnik.**

Sive štorklje na Krki so zaščitene, zato se hitro razmnožujejo. V ribogojnici vedo, da ni mogoče zmanjšati njihovega staleža. Ocenjujejo, da jih je v Suhi krajini od trideset do štirideset, zato so ribogojki naslovili apel na znanstvene in raziskovalne ustanove. Prosijo za pomoč. Radi bi z majhno naložbo prišli do učinkovitega varovalnega sistema, ki bi preprečil »krajo rib«. Varovalnih mrež si, kot je rečeno, na Dvoru ne morejo privoščiti, ker bi jim nova naložba precej zmanjšala dohodke, čeprav gre le za nekaj hektarov vodnih površin.

»Sodimo med naravovarstvenike, ne želimo zmanjšati staleža sivih štorkelj, vendar se bomo potrudili, da bodo hrano iskale kje drugje,« je razgovor zaključil Janez Praprotnik.

SLAVKO DOKL

Najstarejša hiša ima gospodarja

V soboto bodo v Trbovljah odprli preurejene prostore – galerijo in kavarno

TRBOVLJE, 6. marca – Pred meseci je občina Trbovlje javno razpisala natečaj za dobrega gospodarja najstarejše hiše, bivše Arzenškove hiše, na Trgu Franca Fakina v Trbovljah. Hiša je namreč pred stoletji služila kot lovski dvorec, v zadnjih letih pa so jo povsem obnovili in ji zdaj določili tudi namembnost.

Ureditvena dela je vodil Jurij Kolenc, dipl. inž. arh. Tako bo v soboto, 9. marca, ob 10. uri otvoritev prostorov, ki bodo odslej služili razstavno prodajni likovni dejavnosti, uredili pa so tudi kavarno. Galerijo s kavarno, imenovano Gradič, bosta vodila Helena Kastelic in Aleš Gulič, oba sicer znana kot novinarja Radia Trbovlje. Nekoliko pozneje bo občina Trbovlje preuredila tudi spodnje prostore in sicer za poročne slovesnosti. Tako bo po dolgih letih najstarejša hiša v Trbovljah spet zaživela in dobila gospodarja. T. L.

Zdaj, ko so z ministrstva dobili ime, bodo že vedeli, kdo je kriv

Šentjernejski kmetje iz Kmečke zveze o denacionalizaciji – Kaj bo z arondacijami, ki so se jim zgodile po letu 1958

ŠENTJERNEJ, 6. marca – Podružnica SKZ–LS Šentjernej je obravnavala osnutek zakona o denacionalizaciji, s katerim članstvo SKZ–LS v Šentjerneju ni zadovoljno. Nevzdržno se jim zdi, da zakon ne namerava urediti arondacij, saj so te prizadele v šentjernejskem okolišu več sto kmetov. Ti zato ugotavljajo, da zakon ne bo v redu, saj iz njega izzveni, kot da so bili odvzemi zemlje po letu 1958 pravični.

Šentjernejski kmetje so oblikovali tudi posebno pismo, v katerem pravijo tole: »Od kmetijskega ministra smo dobili informacijo, da je člene o kmetijstvu pripravila strokovnjakinja s kmetijskega ministrstva Martina Lippai. Zato njo osebno krivimo za vse, če bo prodan en sam ar te zemlje, ki ne bo vrnjena nam. Sploh pa je nevzdržno določilo o ohranjevanju kompleksov, ki naj bi bili izvzeti od vračanja,« so zapisali v Šentjerneju.

»Zgodbice o tem, kako se bo zmanjšala proizvodnja hrane, če dobimo zemljo zadrug nazaj kmetje, so neresne. Kmetijska zadruga Novo mesto ima na območju Šentjerneja 1200 hektarov zemlje in dvajset krav, ki jih redi. Na Draškovcu je praznih šest hlevov. Vsak ima prostora za dvesto glav živine, torej je praznih 1200 stojišč. Kakšna škoda bo torej tu nastala? Na čem? Kmetje redimo povprečno po dvanajst krav na štiri hektare velikih kmetijah. Seveda pridelamo še vse drugo. Če bi bila kmetijska zadruga tako produktivna, kot smo kmetje, bi morali imeti na tej zemlji 3600 krav in pridelati še vse drugo. Kdor ne pozna resničnih razmer, bi res lahko še nasedel zgodbam o ogroženosti pridelave hrane,« je povedal predsednik SKZ–LS Šentjernej **Jože Rangus.**

Šentjernejski kmetje so trdno prepričani, da bi bilo pri njih racionalno za pridelavo hrane vračati tudi majhne kose zemlje, saj gre za ravnino, kjer je mogoča racionalna obdelava tudi na takšnih kosih. Vsak šentjernejski kmet bi moral dobiti v povprečju nazaj okoli hektar in pol zemlje.

MILOVAN DIMITRIĆ

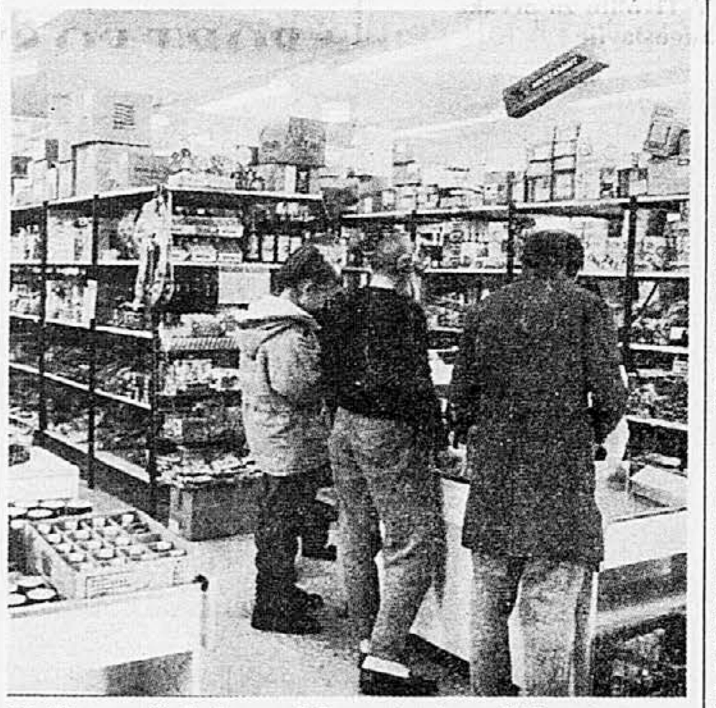

Veliko več dela za Mercatorjev diskont

KRIŽE, 6. marca – Občina Tržič je med kriško osnovno šolo in vrtcem zgradila večnamensko stavbo. Zgornji del je naprodaj interesentom, spodnji pa pripada Mercatorju, Preskrbi Tržič. V levem delu bo skladišče gradbenega materiala, desni del pritličja s 162 kvadratnimi metri pa bodo spremenili v diskont. Po izjavi Marka Debevca, enega od štirih trgovcev, ki strežejo vsak dan med 7. in 19. uro, se je promet, v primerjavi s starim neprimernim diskontom, povečal za 70 odstotkov. (Besedilo in slika: Mirko Kunšič)

Nizozemec Muala bo razstavljal v Sevnici

SEVNICA – Zveza kulturnih organizacij Sevnica bo v galeriji na sevniškem gradu danes razstavila dela nizozemskega akademskega slikarja Henka J. Muala. Kot je zapisal sevniški rojak, akademski slikar Alojz Konec, je v Nizozemčevih delih čutiti drugačnost v odnosu do sveta, saj je v delih čutiti sozvočje zahodne in vzhodne kulture. Ob otvoritvi razstave, ki jo je posredoval Posavski muzej Brežice, bo na elektronsko harmoniko igral Silvester Mihelčič. (V. P.)

Seje zborov občinske skupščine bodo imeli na Jesenicah skupaj

Večina odbornikov se je odločila za – kot pravijo – bolj smotrno sestankovanje – Težave so bile z medzborovskim usklajevanjem

JESENICE, 6. marca – Delegati jeseniške skupščine so na zadnji seji glasovali tudi o tem, ali bodo še v naprej v zadevah, o katerih odločajo enakopravno, zasedali skupaj ali pa na ločenih sejah. V pomoč pri odločitvi jim je predsedstvo skupščine predstavilo dobre in slabe strani obeh možnosti, po razpravi, v kateri je bilo slišati različna stališča (Miro Eržen iz KS Dovje-Mojstrana je na primer dejal, da problemi krajanov pri takem načinu odločanja ne pridejo do izraza) pa je bila večina za to, da bodo v takih primerih še naprej zborovali skupaj.

Še pred volitvami v novo skupščino so se politične stranke dogovorile, da bodo zbori tedaj, ko bodo odločali enakopravno, zasedali skupaj, glasovali pa ločeno po zborih. Tak način je podprlo tudi predsedstvo skupščine že ob prvem predlogu za spremembo načina dela oziroma odloka o pristojnosti, sestavi in delu občinske skupščine. Prva je spremembo predlagala Stranka demokratične prenove, drugi pa Rajko Skubic, delegat Demosa v družbenopolitičnem zboru.

S takim načinom dela se namreč lahko izognejo marsikaterim slabostim, ki so spremljale delo skupščin v prejšnjih obdobjih. Vsi delegati poznajo vse zadeve, laže je usklajevati različna stališča, seje so zaradi tega lahko krajše pa tudi cenejše. Včasih, ko so zbori sejali ločeno, so morali v primeru, da so bile njihove odločitve različne, imenovati komisijo za usklajevanje, delegati, ki so delo že zaključili, pa so morali čakati na odločitev preostalih. Če so delegati enega zbora že odšli, je bilo usklajevanje na naslednji seji. Prednost sedanjega načina je tudi v tem, da je potreben en sam sekretar zborov (prej so bili trije) in en sam zapisnikar, kar pomeni tudi določen prihranek pri delu skupščine. Sicer pa sedanji poslovnik skupščine omogoča tudi to, da v zadevah, ki so značilne ali aktualne za posamezni zbor, predsednik lahko skliče tudi posebno sejo tega zbora.

VLASTA FELC

Ciril Ribičič in Sonja Lokar med prenovitelji

NOVO MESTO – V četrtek ob 17. uri bo v prostorih dolenjske zavarovalnice občni zbor občinske Stranke demokratične prenove, ki ga bodo združili z javno tribuno. Srečanja dolenjskih prenoviteljev se bosta udeležila tudi predsednik Ciril Rbičič in podpredsednica Sonja Lokar, ki bosta govorila o aktualnih problemih v Sloveniji in Jugoslaviji ter o programu Stranke demokratične prenove. (S. D.)

Erna Ferjanič-Fric razstavlja v Trbovljah

TRBOVLJE – Od četrtka bo v galeriji Delavskega doma v Trbovljah na ogled likovna razstava del Erne Ferjanič-Fric iz Celja. O svetu njenega slikarstva je dr. Ivan Stopar zapisal, da je svojevrsten, čeprav daje slutiti, da izvira iz postimpresionizma Cezanna in Utrilla. Otvoritev razstave bo ob 18. uri. (P. M.)

Trgovina malega sveta

SEVNICA – Danilo Osovnikar je ustanovil potujočo trgovino Moj mali svet. Pri znani reviji zaradi imena niso imeli nič proti. Na telefonski številki 0608 81-720 ali kar za sevniškim taborniškim domom dobite vse za male živali in tudi živali same. V nedeljo 17. marca bo tudi sejem malih živali in vsega, kar je potrebno zanje in tudi za vrtičkarstvo. Pri biotehnični fakulteti naročajo tudi štajerske kokoši, s katerimi bi radi prodrli na kmečka dvorišča. A. Ž.

Črne gradnje ostajajo problem

Nova škofjeloška vlada bo morala dobiti natančen seznam nedovoljenih posegov v prostor in potem temeljiteje ukrepati kot vlade pred njo

ŠKOFJA LOKA, 6. marca – S črnimi gradnjami, ki so že dolgo eden največjih problemov škofjeloške občine, se je naposled soočila tudi nova občinska vlada. Za začetek je pokazala nekaj več želje, da ta problem nekako reši, kot prejšnje, vprašanje pa je, kako uspešna bo, saj jo pri tem ovirajo podobne omejitve kot vlade pred njo.

V zadnjih petih letih je bilo posamične hiše mogoče graditi skoraj v vseh krajih v občini, razen v neposredni bližini rudnika urana, v naseljih pod Ratitovcem in v vaseh, ki so izključno kmetijskega značaja (Gosteče, Draga, Dobje). Začasno, do izdelave predpisanih izvedbenih načrtov pa niso bili mogoči posegi v prostor v Dražgošah, v naseljih v neposredni bližini Škofje Loke, v naseljih na desnem bregu Poljanske Sore vzhodno od Poljan in v nekaterih naseljih pod Blegošem, kjer še ni izdelana krajinska in spomeniška varstvena ocena prostora.

Skupinska zidava je bila mogoča le na manjših območjih v Brodeh, Zmincu, Dolenji vasi in Retečah. Predvideno je bilo, da bodo za zidavo hiš na razpolago tudi večja zazidalna območja, kot so Kamnitnik v Škofji Loki, Dobenska Amerika v Poljanah in Plastuhova grapa v Žireh. Vendar pa so se zadeve tako zapletle, zlasti ob pridobivanju zemljišč, da na omenjenih območjih še vedno ni mogoče graditi. Prav to je eden poglavitnih vzrokov za številne objekte, zgrajene na črno v minulem srednjeročnem obdobju.

Po podatkih Zavoda za družbeni razvoj v Škofji Loki je nezakonito zgrajenih 42 objektov, od tega 32 stanovanjskih hiš in deset počitniških hiš. Največ jih je v okolici Škofje Loke (17) in v Poljanski dolini (17), manj pa v Selški dolini (6) in Žireh (2). Objekti so večinoma na zgrajeni na robovih naselij, v bližini obstoječih kmetij ali v bližini obstoječih hiš. Investitorji so v večini primerov razpolagali z zemljiščem ali pa so v sorodu z lastnikom zemljišča in pričakujejo, da bodo imeli možnost premoženjsko-pravne ureditve lastništva.

Vendar pa omenjenih 42 stanovanjskih in počitniških hiš niso edine črne gradnje v škofjeloški občini v zadnjih petih letih. To so le tisti primeri, ki jih obravnavajo na omenjenem zavodu, ker so njihovi lastniki zaprosili za dokumente za legalizacijo. Kot so povedali na seji občinskega izvršnega sveta, imajo črno gradnjo tako rekoč pred nosom. Na kranclju, to je na še posebno občutljivem območju zaradi posebnih krajinskih vrednot. Tudi na Kamnitniku so že začeli delati brez potrebnih dovoljenj, bržkone pa je takih primerov še več.

Zato bo morala občinska vlada najprej dobiti natančen seznam vseh nedovoljenih posegov v prostor, če se bo hotela tega problema temeljiteje lotiti. To bo zahtevalo večjo usklajenost dela med zavodom za družbeni razvoj, inšpekcijami, krajevnimi skupnostmi in drugimi, ki imajo nadzor ali pregled nad dogajanji na terenu. Kar zadeva same ukrepe pa se v izvršnem svetu zavzemajo za to, da bi nove črne gradnje preprečevali zlasti z visokimi kaznimi, ki morajo biti tolikšne, da nikomur ne bi prišlo na misel, da bi gradil brez dovoljenja.

LADO STRUŽNIK

PISMA BRALCEV

Ceste naše – slovenskih upov grob

Ob novici, objavljeni v Delu, da bo sklad, kjer se zbira cestni dinar, okrnjen za tretjino, me je zbodlo pri srcu. Zaupal sem novi oblasti in polagal svoje upe prav na gradnajo cest in železnic, kjer naj bi z novim načinom financiranja ujeli stik z Evropo. Pa sem se, kot kaže, uštel.

Spomnim se članka, ki je bil objavljen v Delu leta 1972, po odprtju avtoceste Vrhnika–Postojna, v katerem je bila predvidena gradnja avtocest do leta 1990. Po takratnih načrtih, naj bi se lansko leto že vozili po celotnem avtocestnem križu, od Karavank do Bregane, od Šentilja do Kopra, in z avtocestnimi kraki proti Novi Gorici, Trstu in Reki. Kaj od tega so nam »zdrave sile« naredile, najbolj občutimo, ko se premikamo v koloni proti Trojanam ali Novem mestu. Hvala za tako oblast, sem si rekel in volil Demos. Visok delež cestnega dinarja v ceni bencina mi je vlival upanje na lepšo prihodnost. Potem pa novica o prerazporeditvi 2,2 milijarde dinarjev. Ta znesek pomeni, da bomo na leto ob 23 kilometrov avtoceste, in sicer take, ki poteka po težavnem terenu. V treh letih bi s tako zbranimi sredstvi lahko zgradili štiripasovnico od Ljubljane do Arje vasi ali pa od Višnje Gore do Bregane. Kako je mogoče, da odgovorni ne vidijo, kako se tem stvarem v Evropi streže? Če bodo tako ropali sklad za ceste, potem se bojim, da avtocestnega križa ne bodo dočakali niti moji vnuki. Sedanja hitrost gradnje avtocest pri nas znaša 7,8 kilometra avtoceste na leto. To pomeni, da bomo manjkajočih 450 kilometrov avtocest graditi še natanko 57 let. Do leta 2048!!! Hvala lepa.

Še bolj žalosten je položaj naših železnic. Namesto da bi razmišljali o posodabljanju prog in o gradnji hitre železnice Jesenice–Bregana, komaj sproti ohranjajo funkcionalnost prog. S pravilnim financiranjem železnic bi si domoljubni projektanti upali pomisliti tudi na projektiranje in gradnjo novih prog, ki bi razbremenile ceste in manj onesnaževale okolje. Gradnja enotirnih prog je v primerjavi s cestami cenejša zaradi manjše širine. Slovencem in turizmu bi zelo prav prišla ponovna grdnja proge med Jesenicami in Ratečami, pa morda proga Kranj–Jezersko-Matkov kot–Solčava–Črna–Prevalje, proga Kranjska Gora–Bovec–Most na Soči in podaljšanje proge od Kočevja do Broda Moravic, ki so jo predvidevali že graditelji železnic v avstro-ogrski monarhiji.

Z odtujevanjem dela cestnega dinarja in mačehovskim odnosom do železnic slovenska vlada zapravlja zaupanje Slovenk in Slovencev.

BORIS KORENČAN,
Bežigrad 19.
Ljubljana

Pravna država samo v besedah

Nove demokratično izvoljene oblasti smo se veselili med drugim tudi zato, ker je poleg zahteve po zagotavljanju človekovih pravic posebej izpostavljala zahtevo in potrebo po ***pravni državi.***

Prav zaradi tega me je presenetila in razjezila zastavica, ki je bila na mizi pred ministrom Ruplom med pogovori z njegovim hrvaškim kolegom (drugi tv dnevnik, 3. 3. 1991). Pred hrvaškim ministrom je bila tribarvnica s šahovnico, torej zastava države Hrvaške, zato domnevam, da je tribarvnica brez zvezde pred ministrom Ruplom predstavljala državo Slovenijo.

Pravim domnevam, ker slovenski parlament še vedno ni sprejel amandmaja k slovenski ustavi, ki bi spreminjal slovensko zastavo, zato zastava, ki je bila pred ministrom Ruplom, ne more biti slovenska zastava, saj nima vseh oziroma tistih sestavin, ki jih določa slovenska ustava.

Eden bistvenih elementov demokratične države pa je spoštovanje sprejetega pravnega reda, katerega osnovni akt je ravno ustava, ki pa je bila v tem primeru grobo in skrajno nedemokratično kršena, in to od strani člana vlade, ki si je kot enega od pomembnih ciljev zastavila prav oblikovanje pravne države.

Zato sprašujem dr. Dimitrija Rupla, od kod mu pooblastilo, da v meddržavnih odnosih kot predstavnik slovenske države uporablja tribarvnico, ki ni uradna slovenska zastava.

Ob koncu naj mi bo dovoljeno, da se vnaprej zavarujem pred očitki, da se zavzemam za simbole boljševizma. Poudariti moram, da sem reagiral iz popolnoma načelnih razlogov. Saj mi je bolj ali manj vseeno, ali bo prihodnja slovenska zastava samo tribarvnica ali pa bo imela tudi dodatke, kot so zvezda, lipov list, črni panter itd. Kot državljan slovenske države bom priznaval vsako zastavo, ki jo bo sprejel parlament.

FRANC GOLOB,
Moša Pijadejeva 46, Kranj

Kje so funkcionarji biatlona?

Pred dnevi je bilo v bližini Starega trga pri Ložu državno tekmovanje pionirjev v biatlonu. Odlična organizacija in zelo dobra udeležba, katere organizacija je bila zaupana marljivim članom SK Kovinoplastika Lož, torej domačinom, ki so morali zaradi pomanjkanja snega preložiti izvedbo tekmovanja kakih 12 kilometrov zunaj Loža na Poljano v »Babno polje«.

Na tridnevnem tekmovanju je nastopilo več kot 80 pionirjev iz Slovenije in tudi drugih republik BiH in Hrvaške. Iz rezultatov je razvidno, da se ta disciplina zelo uveljavlja tudi zunaj Slovenije, kar so pokazali odlični rezultati v posameznih zvrsteh tekmovanja.

Kaj vse to pomeni, če že pri pionirskem tekmovanju ostajajo naši najmlajši odrezani od vrha? Saj na tekmovanju ni bilo nikogar od SZJ, še manj pa od odbora za biatlon pri SZS, ki naj bi jih ob otvoritvi vsaj nekdo pozdravil in jim vlil novega poguma za nadomestilo bodočih tekmovalcev v tej zvrsti. Vemo, kaj imamo, da je le peščica članov in zelo malo mladega mladinskega kadra in so le pionirji tisti, ki bodo morali v bližnji prihodnosti nadomestiti našo generacijo.

Sprašujem se, kdo je odgovoren za tako tekmovanje, kot je državno prvenstvo in ni določil niti delegata niti zastopnika za to prireditev.

Razumem, da je lepše spremljati svetovno prvenstvo na Finskem in na mladinskem v Madžarski kot pa pionirsko v Sloveniji.

FRANC RAK,
Ihan

Še o obračanju po vetru

Članku Jožeta Pahorja »Obračanje po vetru«, ki je bil objavljen v pismih bralcev (Delo, 22. 2. 1991) – sta sledila dva odgovora, in sicer Tomaža Marušiča za koordinacijo Demosa Nova Gorica – (28. 2. 1991) in Janeza Vuka za SDZ – Nova Gorica. Ista članka sta bila 1. 3. 1991 skoraj v celoti objavljena tudi v Primorskih novicah.

Če sem Pahorjev članek pravilno razumel, potem menim, da hoče slovenski javnosti povedati, da Matjaž Grobler, odbornik DPZ – SO Nova Gorica, meče predvojne revolucionarje v isti koš kot kontrarevolucionarje in tolovaje.

Pahor postavlja Groblerju tudi jasno vprašanje: »Kako to, Grobler, da ste danes proti revolucionarjem – borcem, pred leti pa ste želeli postati tajnik OO ZZB NOV Nova Gorica?«

Pričakoval sem, da bo Grobler sam pojasnil zadevo in povedal, zakaj izenačuje predvojne revolucionarje s tolovaji, ter sam povedal, zakaj je kandidiral za tajnika ZZB v Novi Gorici. Toda namesto njega sta šla v ogenj dva druga Demosova občinska odbornika – Tomaž Marušič in Janez Vuk, ki pa seved nista mogla odgovoriti na jasno vprašanje Jožeta Pahorja, temveč sta napadla SDP in ZZB.

Marušič namiguje, češ da je Stranka demokratične prenove »zaradi vetra« spremenila ime (ZKS). Na to bi nedavnemu članu ZKS odgovoril le z ljudskim rekom: Kozice lonce »špotajo«, da so črni.

Pahorju oz. novogoriški Zvezi borcev očita, češ da ne zmore, ne zna uporabiti argumentov proti drugače mislečemu. Toda kot pravnik najbrže ve, da bi moral najprej Grobler, če je že metal predvojne revolucionarje v isti koš s tolovaji, uporabiti za svojo trditev argumente oz. dokaze. Torej je bil Grobler prvi, ki se je lotil neargumentiranega diskreditiranja. Šele na dokaze je mogoče odgovoriti s protidokazi.

Vuk pa navaja, da je Pahorjev članek »napad na svobodo mišljenja«. Iz tega bi sklepal: vsak napad na odbornike slovenske demokratične zveze je napad na svobodo mišljenja ter »v nasprotju s standardi demokratične ureditve« in »oživljanje mračnjaške politične prakse«. Če pa oni napadajo predvojne revolucionarje – borce, je vse lepo in prav. Lepa demokracija!

JOŽKO HUMAR,
Gregorčičeva 31,
Nova Gorica

Javne ure

Predvidevam, da javne ure ne iritirajo in utrujajo samo mene, podpisanega, pač pa še marsikoga v Ljubljani. Večina jih ali stoji ali kaže narobe. Ura na grajskem stolpu stoji (in to je po mojem najslabše od vsega), ravno tako ne kaže ura na cerkvi sv. Jakoba, ustavila se je tudi na Glavni pošti in stoji že lep čas. Tudi ura nad trgovino Biserka v Nazorjevi ulici se ne premakne.

Za uro na frančiškanski cerkvi človek niti ne ve, ali prehiteva ali zaostaja. Tako je pravzaprav: prehiteva pet ur in pol, zaostaja pa šest ur in pol. Minuto gor ali dol, to zdaj niti ni pomembno. Dejstvo je, da v nasprotju s tistimi lastniki, ki jim ure stojijo, frančiškani vsaj malo migajo, je pa njihov urar pol slabši od tistega v Stolnici ali na Magistratu, kjer gresta uri dokaj točno.

Morda ure in tisti, ki naj bi skrbeli zanje, res ravnajo v skladu s časom v naši deželi, ki nekako stoji in noče in noče brzeti v svetlo post – rdečo prihodnost, vendar nas navadne državljane, sploh pa upokojence, na ta stoječi čas spominjajo poleg ur še druge, bolj boleče stvari in nadloge. Zato si res želimo, da bi tekle vsaj javne ure. In če bi tekle po možnosti točno, ne pa da nam kažejo sibirski čas in podobno.

JANEZ KOLENC,
Breg 16,
Ljubljana

Papirni metež – pomemben strošek

Ob večji brezposelnosti in vedno manj dosegljivih prostih delovnih mestih, vsi pristojni in nepristojni organi ter politiki vseh smeri in strank (čeprav obljubljajo blaginjo) pravijo, da mora biti brezposelna oseba samoiniciativna, angažirana, podjetna in samostojna pri iskanju zaposlitve. To je vsekakor prav in potrebno. Vendar? Nadomestilo, ki ga ta oseba prejema, praviloma ne zadošča niti za najcenejše osnovne življenjske potrebe. Tako brezposelni ne kupuje časopisov, ampak se napoti v knjižnico, kjer prelista vse časopise, v katerih morda najde kaj ugodnega o svojem poklicu. Edino prav je, da samostojno – lastnoročno napiše vlogo s kratkim življenjepisom. Tu pa se začnejo težave – treba je kupiti papir, kuverto, zaprositi za tipkanje (rokopisi nio zaželeni), fotokopirati dokumente, plačati priporočeno oddano pošiljko in ta stane 30,00 dinarjev. Oddati pa moraš najmanj 30 vlog na mesec, da ti uspe, da te morda pokličejo na pogovor in stroške prevoza za pot plačaš sam. Če se vse to sešteje dobiš mesečno strošek 1.000 dinarjev. Tega izdatka brezposelna oseba ob nadomestilu, ki ga sprejme, ne zmore.

Pa še največkrat brez uspeha. Ali ne bi bilo prav, da bi materialne stroške prevzeli zavodi za zaposlovanje – vloge pa bi pisal vsak brezposelni samostojno. Še vedno je namreč preveč ali samo formalnih objav ter tajnih in javnih poznanstev in brezposelni v vsem papirnem metežu nima drugega kot pomemben strošek. Mnogokrat pa še odgovora ni. Dragi politiki, to je danes trg delovne sile.

VIKTOR SUŠIN,
Ul. heroja Marinclja,
Kočevje

Na cesti je že vsak peti delavec in nič ne bo bolje

Ilirskobistriškemu gospodarstvu primanjkuje kapitala, surovin in kupcev – Povprečni OD so bili lani za sedem odstotkov pod povprečjem

ILIRSKA BISTRICA, 6. marca – Ilirskobistriški poslanci v četrtek med obravnavo rezultatov lokalnega gospodarstva prav gotovo niso mogli ostati ravnodušni ob podatku, da ima občina s približno 15 tisoč prebivalci le 4700 zaposlenih. V zadnjem obdobju jih je vsak mesec tudi do 400 izmed njih na prisilnem dopustu. Če k temu prištejemo še skoraj 700 Bistričanov, ki posedajo pred uradom za zaposlovanje, rezultat kaže, da je tudi formalno brez dela več kot 20 odstotkov aktivnega prebivalstva. Informacije, ki pricurljajo iz bistriških podjetij pa kažejo, da se razmere še ne bodo tako kmalu izboljšale.

Na občinskem sekretariatu za planiranje in gospodarstvo so izračunali, da se je lani industrijska proizvodnja v primerjavi z letom poprej zmanjšala za 17 odstotkov. Šestnajst odstotkov manj so Bistričani prodali tudi storitev, povprečni osebni dohodki v občini pa so za 7 odstotkov manjši od republiškega povprečja. Spodbudno je le to, da se je izvoz lani povečal za 13 odstotkov, z njim pa so zaslužili skoraj 23 milijonov dolarjev. Hkrati se je uvoz zmanjšal za desetino. Zanj so porabili 19 milijonov dolarjev.

Sekretarka **Vojka Lenarčič** ugotavlja, da se bodo zaradi pomanjkanja kapitala, surovin in zastoja prodaje negativna gibanje še nekaj časa nadaljevala. K temu so pripomogli tudi nedavni stečaji (TOK) in izgube v petih firmah. Izgub je skupaj kar za 68 milijonov dinarjev, kar pomeni 2,6 odstotka vsega prihodka v občini. Kaj to breme predstavlja za bistriško gospodarstvo, pokaže že primerjava z akumulacijo. Te so lani zbrali le 38 milijonov dinarjev ali za 1,5 odstotka skupnega prihodka.

Letos je še huje. Zaradi pomanjkanja surovin (moratorij za sečnjo) in izostanka plačil marsikje – med drugim tudi v Lesonitu – ne delajo s polno zmogljivostjo. Trenutno je zaradi poslovnih težav na izrednem dopustu ves 95-članski kolektiv bistriške enote mirenskega Cicibana, v Vezeninah pa ne delajo s polno paro tudi zaradi urejanja odnosov z matičnim podjetjem. Proizvodnja v Grafiki je negotova zaradi premalo premišljene in prehitre – četudi potrebne – zamenjave vodilne ekipe.

Reorganizacijske igrice v Plami medtem že resno ogrožajo sicer doslej dobro in trdno podjetje. Po mnenju Vojke Lenarčič bi morala država v tem prehodnem obdobju z veliko pravnih praznin čimprej poiskati učinkovite ukrepe za ohranitev premoženja in dobrega imena Plame, ki jo utegnejo sicer pokopati notranji spori.

JANEZ ODAR

● V zadnjem letu je bilo ustanovljenih približno 30 malih zasebnih podjetij. Bistričani upajo, da bodo pomagala zaustaviti vztrajno padanje števila zaposlenih.

Začeli z gradnjo izolske marine

Na območju zaliva, kjer bo stal glavni valobran, so že začeli zasipavati morje

IZOLA, 6. marca – Jutri bodo začeli graditi izolsko jahtno pristanišče. Gradbinci Gradisa in Stavbenika bodo v bližini Simonovega zaliva začeli z zasipavanjem morja v območju, kjer bo stal glavni valobran. Kot predvidevajo načrti, bodo na 23 hektarih morske površine postavili tri valobrane s pomoli za 1200 privezov, od katerih bo 300 komunalnih privezov in 900 privezov, ki bodo sodili pod upravljanje marine.

Poleg gradnje valobranov in pomolov bodo začeli z urejanjem komunalne infrastrukture na kopnem in postavili najnujnejše objekte (poslovni objekt, recepcijo, sanitarije ...) za delovanje jahtnega pristanišča. Prva faza, ki jo po organizacijski strani vodi mešano podjetje Marinvest, bo stala na približno 60 milijonov din, določen del kapitala pa bodo zbrali s prodajo oziroma možnostjo zakupa 300 privezov za eno, pet ali deset let. Investitorji pričakujejo, da bi v marini uredili vse priveze do leta 1992.

I. U.

Zasebnik odkupil terjatve in s tem tovarno pohištva

Lesno podjetje Koradin in stečajni upravitelj tovarne pohištva Iztok Miren sta podpisala pogodbo, ki jo mora potrditi še stečajni senat

MIREN PRI GORICI, 6. marca – Skoraj leto dni so že ustavljeni stroji v tovarni pohištva Iztok Miren, štiri mesece pa je minilo od prve javne dražbe, ki jo je razpisalo novogoriško Temeljno sodišče za prodajo te tovarne v stečaju. Zdaj bo tovarna, kot kaže, vendarle dobila novega lastnika. Kupec je zasebno lesno podjetje Koradin v Brjah v ajdovski občini. Koradin pa je hkrati tudi največji upnik tovarne. Medtem je namreč odkupil kar 95 odstotkov vseh terjatev prejšnjih upnikov.

Tovarna pohištva Iztok Miren je od začetka lanskega aprila v stečaju. Proizvodnjo so morali ustaviti že prej, ker je nelikvidnost onemogočila poslovanje. Poglavitna vzroka gospodarskih težav sta bila prekomerna zadolženost, predvsem z dragimi kratkoročnimi posojili in občuten padec prodaje pohištva za spalnice. Približno 170 zaposlenih si je moralo poiskati delo drugje oziroma se »vpisati« na seznam brezposelnih.

Ko so med stečajnim postopkom preverili finančno stanje tovarne pohištva, so ugotovili, da imajo upniki za več kot 40 milijonov dinarjev terjatev. Sodni cenilci pa so celotno premoženje tovarne ocenili z nekaj več kot 76 milijoni dinarjev. Zato je odbor upnikov lani predlagal prodajo tovarne kot pravne osebe. Novogoriško Temeljno sodišče je potem novembra razpisalo javno dražbo. Tovarna je bila naprodaj za izklicno ceno 50 milijonov dinarjev. Kupcev pa na dražbi ni bilo. Dober mesec kasneje je bila neuspešna tudi druga dražba. Vendar pa je medtem že postalo očitno, da se za tovarno v Mirnu zanima zasebno lesno podjetje Koradin. Med dražbama je namreč to podjetje od večine upnikov, med njimi je bila največji Ljubljanska banka Komercialna banka Nova Gorica z 11 milijoni dinarjev terjatev, odkupilo več kot 90 odstotkov terjatev.

Sodišče je potem še zbiralo ponudbe za nakup. Kot kaže, pa sta bila najbolj vztrajna lastnika lesnega podjetja Koradin. Valter Koradin je povedal, da znaša kupnina, določena v prodajni pogodbi, 42,5 milijona dinarjev. Od tega bo podjetje Koradin plačalo 37,5 milijona dinarjev z začasno tako imenovano kompenzacijo svojih terjatev. Če pomeni ta prodajna pogodba konec stečajnega postopka za tovarno pohištva Iztok Miren in začetek poslovanja novega dela lesnega podjetja, mora seveda povedati še stečajni senat.

Valter Koradin je sicer zatrdil, da bo, če se ne bo kaj zapletlo, v nekdanjem Iztoku dobilo zaposlitev 50 delavcev, ko bodo oživili proizvodnjo, kupili potrebne nove stroje. Proizvodni program bo enak kot v podjetju v Brjah, namreč izdelovanje in montaža tipske opreme za poslovne in turistične objekte.

SLAVICA CRNICA

PO SLOVENIJI

Sprejeli odstop Hektorja Šepiča

ILIRSKA BISTRICA, 6. marca – Poslancem ilirskobistriške skupščine je tik preden so zbori postali nesklepčni, še uspelo sprejeti odstop zunanjega člana občinskega izvršnega sveta, odgovornega za industrijo, Hektorja Šepiča. Četudi je Šepič svoj odstop utemeljeval s preobremenjenostjo s podjetniškimi obveznostmi, poslanci z njegovo odločitvijo niso bili povsem zadovoljni. Menili so, da bi moral svoje obveznosti in možnosti pravilno oceniti že takrat, ko je funkcijo sprejel. Skupščina je naložila predsedniku Jožetu Rolihu, naj pripravi predlog za dopolnitev izvršnega sveta, če je ta sploh potrebna. Nekateri namreč menijo, da je enajstčlanska vlada prevelika za občino, kakršna je Ilirska Bistrica. (J. O.)

Za mandatarja IS še nobenega kandidata

POSTOJNA, 6. marca – Na četrtkovem skupnem zasedanju zborov postojnske skupščine naj bi podaljšali tudi rok za predlaganje mandatarja občinske vlade. Na zadnji skupni seji postojnskega parlamenta so namreč razrešili predsednika izvršnega sveta. Občinska volilna komisija pa v predpisanem roku sedem dni ni dobila nobenega predloga za mandatarja izvršnega sveta. (M. T.)

Mandrač – Il Mandracchio postaja glasilo vseh Izolanov.

IZOLA, 6. marca – S svojo udarnostjo in obravnavo tem, ki najbolj žulijo Izolane, je glasilo krajevne skupnosti Staro mesto Mandrač – Il Mandracchio preraslo meje krajevne skupnosti in postalo glasilo vseh Izolanov. Peto, marčevsko številko so natisnili kar v 5.000 izvodih in jih razdelili gospodinjstvom v vsej občini. V glasilu, ki ima v zaglavju geslo »Nezaposleni vseh dežel, zakaj ste se združili ravno v Izoli«, obravnavajo poleg problema nezaposlenosti, še vprašanje komunalne urejenosti mesta, parkirnih prostorov, opozarjajo na probleme ribičev, ki zaradi prepovedi ne morejo ribariti v slovenskem delu Tržaškega zaliva ... Glasilu so dodali posebno prilogo Mandračkomerc, ki ponuja oglasni prostor »za proizvajalce in trgovce, revne in bogate«. Z oglaševanjem skuša uredništvo Mandrača kriti stroške tiska glasila. (I. U.)

Samo v Cerknici večje število zaposlenih v negospodarstvu

Povečanje je predvsem rezultat ustanovitve Brestina, toda tudi sicer je na cesti več delavcev iz gospodarstva

CERKNICA, 6. marca – Letošnje napovedi cerkniških organizacij o zaposlovanju so vse prej kot spodbudne, saj se bo zmanjševanje števila zaposlenih še nadaljevalo. Tako v podjetjih napovedujejo skupaj 82 prostih delovnih mest, kamor štejejo tudi 18 zaposlitev za določen čas. Predvidenih potreb po delavcih je za 28 odstotkov manj kot lani, vendar pa je treba povedati, da se izboljšuje njihova izobrazbena struktura. Kajti skoraj 43 odstotkov vseh predvidenih potreb zahteva peto in višje izobrazbene stopnje.

Od leta 1987, ko so se začela negativna gibanja v zaposlovanju, pa do konca lanskega leta se je število zaposlenih v družbenem sektorju cerkniške občine zmanjšalo za 765 delavcev. Največji padec je bil prav v lanskem letu, saj se je v primerjavi z letom prej zaposlenost zmanjšala kar za 414 delavcev ali 7,6 odstotka in skoraj za 4 odstotke več, kot je znašalo republiško povprečje.

Je pa cerkniška občina edina v ljubljanski regiji, kjer se je povečalo število zaposlenih v negospodarstvu. Tako je predlani porasla zaposlenost za 72 delavcev, lani pa še za 15. To je rezultat ustanovitve podjetja Brestin, ki je po dejavnosti uvrščen v negospodarstvo, v zdravstvo in socialno varstvo. Ne upoštevaje Brestin pa se število zaposlenih v negospodarstvu zmanjšuje še vedno počasneje in po nižjih stopnjah kot v gospodarskih dejavnostih.

Število potreb po delavcih, ki so jih organizacije prijavile na cerkniškem zavodu za zaposlovanje, se je s 541 v letu 1987 zmanjšalo v lanskem letu na 267 oziroma za 50 odstotkov. Že lani so podjetja v večji meri kot v preteklosti iskala delavce z višjo izobrazbeno stopnjo. Na cerkniškem zavodu za zaposlovanje pa ugotavljajo, da je pokritost potreb na višjih zahtevnostnih stopnjah najslabša oziroma da je tod strukturna neusklajenost med prilivom iz šol in potrebami organizacij največja. Posledice pa se odražajo v počasnem izboljševanju izobrazbene strukture zaposlenih.

MARJANA TRILER

Kako obnoviti sodišče, če ne plača najemnine?

Kljub temu sežanski IS predlaga, da bi s pomočjo republike prenovili sodišče

SEŽANA, 6. marca – Sežanski izvršni svet je med obravnavo poročila sežanske enote sodišča v Kopru posebno pozornost posvetil njegovi prostorski problematiki in opremi. Strinjal se je, da enota deluje v izjmeno slabih razmerah, saj nima primerno urejenih sanitarij, iztrošena je električna napeljava, okna in vrata ne tesnijo, v sodnih pisarnah pa pogrešajo tudi sodobno pisarniško opremo, predvsem računalnike.

Izvršni svet je opozoril, da so za pomanjkljivo vzdrževanje poslopja, v katerem so tudi nekateri občinski uradi, krivi neurejeni najemni odnosi. Sodišče namreč občini, ki je lastnik poslopja, ne plačuje najemnine. Zato upravljalci seveda ne morejo zbrati dovolj denarja za redno vzdrževanje. Kljub temu je IS predlagal, da bi občina v sodelovanju s pristojnimi republiškimi organi v sorazmernih deležih čimprej zagotovila denar za nujno potrebno temeljito obnovo. IS se je hkrati zavzel za to, naj bi sodišče kljub večjemu številu odvetniških pisarn v občini ohranilo vsaj najnujnejšo brezplačno pravno pomoč.

J. O.

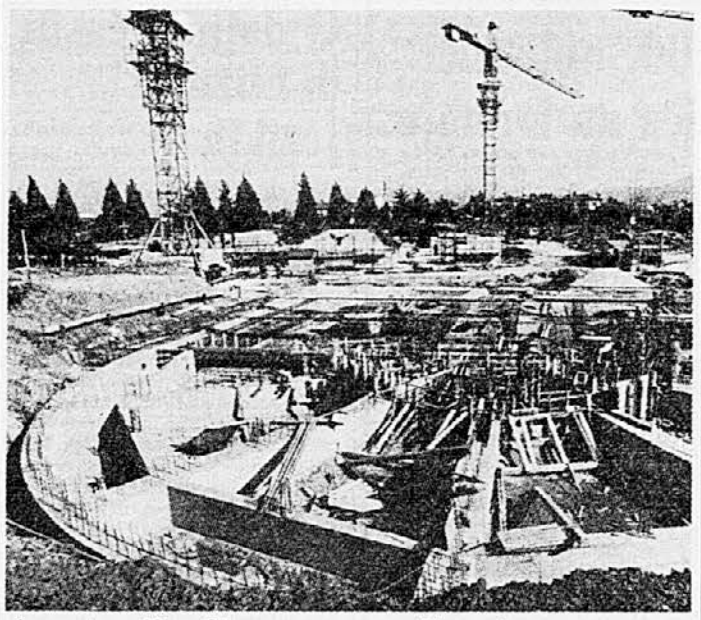

Apartmaji v Simonovem zalivu do sezone

IZOLA, 6. marca – Gradnja turistično apartmajskega naselja v Simonovem zalivu poteka po načrtih. Resda je gradbincem Gradisa doslej pomagalo tudi vreme, res pa je tudi, da večkrat potegnejo delavnik tudi v noč in delajo pod svetlobo reflektorjev. Do junija naj bi bili tako sezidani trije objekti s 111 apartmaji, po glavni turistični sezoni pa bodo gradbinci nadaljevali z delom, tako da bo območje, na katerem načrtujejo pet objektov s 179 apartmaji in 34 poslovnimi prostori nared do začetka prihodnje poletne turistične sezone. V poslovne prostore se bo preselila tudi uprava turističnega podjetja Simonov zaliv in s tem bodo v hotelu, kjer imajo poslovne prostore zdaj, uredili sobe in pridobili 60 ležišč. (Besedilo in slika: Iztok Umer)

Splošna plovba ponuja mornarjem, da sami skrbe za zavarovanje

Seveda jih k temu spodbuja tudi z večjimi plačami, vendar brez posebnega uspeha – Želijo se razbremeniti prispevkov

PORTOROŽ, 6. marca – Trenutne razmere na področju ladijskih prevozov so skoraj povsem nasprotne lanskim. Narašča vrednost dolarja, rastejo voznine, hkrati pa padajo cene nafte. Tudi sicer je v svetovnih merilih čutiti oživljanje tržišča. »Vojna v Zalivu in njen konec, bi lahko zvlekla svetovno gospodarstvo in trgovino iz recesije, v kateri se je znašlo,« meni Aldo Krejačič s Splošne plovbe Portorož in dodaja, da bi pri tem oživljanju gospodarstva in trgovine svoj delež morali dobiti tudi ladjarji.

Optimizem, s katerim so začeli poslovno leto je v dokajšnjem nasprotju z razmerami v lanskem letu. Lani poleti so bile na primer voznine tako nizke, kakršne so ponavadi v času pomorske krize. In čeprav je Splošna plovba skorajda povsem zapustila domači trg (tu ustvarja le še dva odstotka prihodka), pa to ne pomeni, da je pobegnila tudi pred nemogočimi gospodarskimi razmerami v Jugoslaviji. Približno tretjino stroškov imajo v dinarjih (predvsem plače delavcev, prispevki, in nekateri drugi stroški), ti stroški pa so lani ves čas naraščali, medtem ko je vrednost dolarja (v tej valuti so plačane storitve) padala. Lani se je predvsem v drugi polovici leta podražila nafta. In če k temu dodamo, da dolguje Angola Splošni plovbi 12,5 milijona dolarjev plačil, ter za 5,4 milijona dolarjev neplačanih tečajnih razlik iz minulih let, je razlogov za slabo likvidnost več kot preveč. V Splošni plovbi so tudi precej natančno izračunali, koliko so imeli davkov in prispevkov. V letu 1989 so jih državi plačali 26,6 milijona dinarjev, lani pa 51,8 milijona dinarjev. Preračunano v dolarjev in na zaposlenega so leta 1989 v Splošni plovbi plačali 10.166 dolarjev, lani pa 10.713 dolarjev davkov in prispevkov, ali 5,4 odstotka več.

Pri Splošni plovbi se trudijo poslovati kar se da varčno. Ko so lani sredi leta napovedali zmanjševanje delovne sile, je bil takoj ogenj v strehi, kar je sprožilo afero, ki bi skoraj povsem uničila to za zdaj še trdno podjetje. Kljub najrazličnejšim nasprotovanjem so lani zmanjšali število delavcev v delovnih enotah na kopnem z 265 (v začetku leta) na 214 (ob koncu leta). V svojem podjetju v tujini Genshipping je zaposlenih 845 pomorščakov, pri Splošni plovbi pa je zaposlenih še 428 pomorščakov. Pri slovenskem ladjarju ugotavljajo, da imajo prav na račun redno zaposlenih veliko stroškov z davki in prispevki, zato razmišljajo, kako bi pomorščake zaposlili začasno in na ta način privarčevali pri stroških. Zakon o delovnih razmerjih omogoča začasno zaposlovanje pomorcev, zato so že lani pripravili posebno pogodbo o začasni zaposlitvi pomorcev pri svojem podjetju v tujini, ki je povsem v skladu z zahtevami mednarodnega sindikata pomorcev. Ko so te pogodbe ponudili pomorcem, pa jih nihče ni hotel podpisati. Kasneje, decembra lani, so povišali mesečne plače, in se je za tak način zaposlitve odločilo prvih 36 pomorcev. To pa je še premalo in vse kaže, da bodo še enkrat povišali ponujene plače. Po sedanjem predlogu bi kuhar na ladji prejel 1.650 dolarjev, mornar 1000, mehanik 1600, tretji častnik palube 1.800 in poveljnik 3.750 dolarjev. Vsi pa bi za nadurno delo dobili še nekaj dodatka. Seveda bi bili vsi zaposleni le za določen čas, 42 ur na teden, vsak mesec zaposlitve bi dobili štiri dni plačanega dopusta, pokojninsko in zdravstveno zavarovanje pa bi si moral vsak plačati sam.

BORIS ŠULIGOJ

ZAKAJ TAKO?

Smeti se kopičijo, smetnjakov ni

KOPER, 6. marca – Ob Vojkovem nabrežju v Kopru je tudi t. i. »ogrlica«, cesta, ki pelje v koprsko Luko. Na tej cesti vsak dan, preden zapeljejo v Luko, parkira na desetine tovornjakov. Utrujeni, lačni pridejo z dolgih poti in kljub dolgoletnim »prizadevanjem« vseh odgovornih v Kopru, da bi za te popotnike pred Luko uredili primeren prostor (s sanitarijami, urejenim parkiriščem, lokalom, morebiti celo prenočiščem) iz te moke ni bilo pravega kruha. Večina voznikov se tik prek ciljem (Luko) ustavi kar na »ogrlici« in tod opravi marsikaj, kar pač ljudje morajo storiti. Med drugim tudi, jedo pijejo in odmetavajo odpadke na zelenico ob cesti. Lahko bi jih pokarali, rekli kakšno krepko na njihov račun, a kaj ko za vse smeti, ki jih raztresejo ob cesti ni niti enega smetnjaka ... Morda ga bodo postavili zdaj, ko poteka akcija »očistimo svoje okolje«. (Besedilo in slika: Dušan Grča)

V Javorju niso pesimisti

Pivški lesarji pa so pričakovali manjša davčna bremena – Letošnja proizvodnja je že skoraj prodana – Finančna in tehnološka sanacija

PIVKA, 6. marca – Največje podjetje v postojnski občini, Javor Pivka, se je z novim letom reorganiziralo v krovno podjetje z 12 podjetji, opravlja pa strateške funkcije trženja, financ in razvoja. Gre za organiziranost, ki je bližja korporacijski obliki kot čistemu holdingu. O sedanjih razmerah in razvojnih usmeritvah Javorja smo se pogovarjali z dipl. oec. Petrom Tomšičem, ki je prevzel vodstvo največjega izvoznika v slovenski lesni industriji.

»Javor je bil med najuspešnejšimi lesnopredelovalnimi podjetji v republiki, saj je vse do lanskega leta posloval brez izgub. Težave so se začele sredi lanskega leta, ker so razen tečaja odpovedala ostala tri sidra. Zaradi neustreznega tečaja je imel Javor v drugi polovici leta vsak mesec milijon DEM manj dohodka od izvoza. Kajti v strukturi celotnega prihodka znaša delež izvoza na konvertibilni trg več kot 60 odstotkov oziroma na tuje proda 75 odstotkov svoje proizvodnje. Lotili smo se notranjih ukrepov, med njimi najprej reševanja tehnoloških in organizacijskih presežkov delavcev. Delež proizvodne in neproizvodne režije nameravamo zmanjšati z 41 na 30 odstotkov, kar že tudi precej uspešno uresničujemo. Veliko je bilo narejenega tudi pri organiziranosti dela in tehnologiji, vendar pa manjšega izvoznega zaslužka nismo mogli nadomestiti.

Z novo davčno zakonodajo oziroma širitvijo kroga davčnih zavezancev smo pričakovali 'pravičnejšo' porazdelitev davčnih bremen. Zgodilo pa se je prav nasprotno. Letos bo verjetno teh obremenitev za približno 15 odstotkov več, kot smo jih imeli po starem sistemu.

Kljub vsemu sem optimist, saj sprejete notranje ukrepe zadovoljivo uresničujemo. Javor ima dobre trge, njegova letošnja proizvodnja je že skoraj prodana. Pa tudi sicer je lesarstvo zrela dejavnost: resda posluje z malo dobička, vendar pa hkrati posluje z visoko stopnjo varnosti.«

– Katere so naloge in razvojne usmeritve za letos?

»To bo v bistvu finančna in tehnološka sanacija v skladu s sprejetimi projekti, pozneje pa zlasti tehnološka posodobitev tovarn, saj je stopnja odpisanosti opreme 89-odstotna. Tehnološka posodobitev je podlaga za Javorov glavni cilj: biti prvi v proizvodnji vseh vrst lesenih plošč v slovenskem in eden najboljših proizvajalcev v srednjeevropskem prostoru. Nadaljnji in nič manj pomemben cilj je doseganje maksimalne finalizacije teh plošč, na področju finale pa proizvodnja in trženje tako imenovanih tržnih niš. V mislih imam vse vrste lameliranega pohištva, proizvodnjo stolov in finalizacijo na področju bio programov. Hkrati se bo Javor intenzivno usmerjal v trženje strojne opreme, znanj in tehnologije na področju lesarstva. Tako smo na primer v Sovjetski zvezi že postavili nekaj tehnologij po sistemu na ključ.«

MARJANA TRILER

● Javor, ki je ta čas največji izvoznik slovenske lesne industrije, ima približno 55 milijonov dolarjev letnega prometa. Lani je znašal njegov izvoz 29 milijonov dolarjev, letos ga načrtujejo za 37 milijonov dolarjev, od tega 95 odstotkov na konvertibilni trg.

Piranski IS dal denar za ceste sečoveljski KS

Denar bodo namenili za asfaltiranje makadamskih cest in tudi sami pomagali

PIRAN, 6. marca – Piranska vlada ima denar za ceste, bi lahko sklepali potem, ko je občinski izvršni svet odobril 200 tisoč dinarjev krajevni skupnosti Sečovlje za ureditev krajevnih cest. Prebivalci, ki živijo med Sečovljami in zaselkom Lonzan so pripravljeni v veliki meri sami poskrbeti za asfaltiranje nekaterih prašnih cest. Gre za ceste Valentinčič–Gerič, za ceste Vadnal–Jurjec, cesto Golenko–Kalcina–Margetič in cesto Grbec–Brec–Kmetec. Po predračunu Cestnega podjetja Koper bodo morali za ureditev omenjenih cest zbrati 683 tisoč dinarjev. Svet krajevne skupnosti Sečovlje pa je piranskemu izvršnemu svetu predlagal, da bi iz proračuna prispeval vsaj 336 tisoč dinarjev, vendar so v občinski vladi ugotovili, da lahko prispevajo le 200 tisočakov. Zgledi seveda vlečejo in prav gotovo bodo občinski proračun zasuli s podobnimi predlogi tudi iz drugih krajevnih skupnosti, saj je prašnih še veliko cest.

B. Š.

Idrijčani naročili poslancema, da izvrtata denar za rudnik

Menijo, da je treba zapiranje njihovega rudnika obravnavati tako kot zapiranje premogovnikov in rudnika urana

IDRIJA, 6. marca – Pri idrijskem rudniku živega srebra, ki ga zapirajo od sprejetja zakona o preprečevanju posledic 500-letnega rudarjenja leta 1987, dela so zelo zahtevna, tudi letos ne vedo, kako bodo zložili finančno konstrukcijo, ki naj bi jo v skladu z določili omenjenega zakona s svojimi prispevki podprlo gospodarstvo idrijske občine. To združevanje sredstev v občini je že od samega začetka uresničevanja projekta problematično. Zdaj, ko je dobršen del idrijskega gospodarstva v velikih težavah, toliko bolj kot prej.

Na zadnjem zasedanju idrijske občinske skupščine so odborniki opozorili, da v republiki na različne načine pristopajo k problemom v zvezi z rudnikom živega srebra in idrijsko občino. Medtem ko naj bi idrijsko gospodarstvo svoj 11-odstotni delež zagotavljalo vsak mesec in sicer po milijon dinarjev, naj bi, kot je predlagano v gradivu o letošnjem republiškem proračunu, ekološko sanacijo naših premogovnikov in rudnika urana Žirovski Vrh izpeljali z denarjem iz republiškega proračuna. Idrijčani menijo, da imajo pri reševanju problemov svojega rudnika, ki so podobno kot pri premogovnikih in rudniku urana ekološke vrste (Idrijo morajo rešiti pred naravno katastrofo, ki grozi iz jame pod njo), enake pravice kot ostali. Zato so svoja poslanca v republiški skupščini ing. Marjana Podobnika v republiškem družbeno političnem zboru in prof. Tomaža Pavšiča v zboru občin zadolžili, da se med tridnevnim zasedanjem v Ljubljani zavzameta za to, da v republiškem proračunu upoštevajo tudi potrebe idrijske občine.

KATJA ROŠ

Popravek

V današnji prispevek »Za lepši in obmorski videz Kopra in kulturno podobo Primorske« se je v tekst »vrinil« tiskarski škrat. V uvodu je zapisano » ... mesta, ki naj bi bilo na eni strani lepo urejeno, na drugi pa skorajda nekakšen geto«. Pravilni tekst se glasi: » ... mesta, ki naj ne bi bilo na eni strani ...« Škrat je torej bistveno spremenil vsebino stavka.

D. G.

Nova poslovna poteza koprske Lipe: podružnica Oxford centra

KOPER, 6. marca – Te dni je iz tiskarne prišlo najnovejše delo, ki ga je izdala koprska založba Lipa. Gre za knjigo Janeza Kramarja »Narodna prebuja istrskih Slovencev« v nakladi 1000 izvodov. Kot nam je danes povedal direktor in glavni urednik založbe Lipa Jože A. Hočevar, gre za delo, ki so ga izdali tudi ob sodelovanju Založništva tržaškega tiska, poseben pomen knjige pa je v tem, da avtor na različne načine obravnava življenje Slovenske Istre v 19. stoletju in v tem prostoru obelodanja tudi vlogo Slovencev.

Njihovo življenje in vloga v Istri sta bili v zgodovinopisju precej zanemarjeni in Kramarjevo delo – tako je zapisal ocenjevalec dr. Vasilij Melik – zapolnjuje veliko vrzel v slovenski historiografiji. Janez Kramar je doslej napisal že vrsto razprav o zgodovini Istre, pripravlja pa še nove izdaje knjig. Do upokojitve 1974. leta je bil ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Kopru, kjer živi in ustvarja še danes.

V koprski založbi Lipa nameravajo letos izdati vsega okrog 20 knjig in dokazati, da je obstoj založbe upravičen. V pripravi imajo še knjigo dr. Vasje Klavore Plavi križ, ki obravnava dogajanja na soški fronti, še zlasti – in to je novost – s poudarkom na množičnem pojavu bojnih plinov. V končni obdelavi so še nekatera druga dela o lipicancih (Jože Felc), pa prozni teksti Alojza Kocjančiča in podobno.

DUŠAN GRČA

● V koprski založbi Lipa so se v tem letu dogovorili tako s Cankarjevo založbo kot z Mladinsko knjigo in Mladiko o tesnejšem sodelovanju, zlasti na področju prodaje. Med posebnimi zanimivostmi pa je nedvomno dogovor s Cankarjevo založbo, ki je kot 10. založba v Evropi uspela dobiti pravico za prodajo študijske literature, ki jo izdaja oxfordska univerza. Gre za strokovno literaturo, ki naj bi jo prodajali tudi v koprski podružnici t.i. slovenskega Oxford centra. Podružnica v Kopru bo imela precejšnje možnosti za uspeh, saj bo »pokrivala« celotno Istro pa tudi tržaško območje z njihovo univerzo. V Trstu namreč prodajalne Oxford centra nimajo. Prodaja bo potekala tudi tako, da bo mogoče posamezne knjige naročiti tudi na podlagi katalogov.

PISMA BRALCEV

Ceste naše – slovenskih upov grob

Ob novici, objavljeni v Delu, da bo sklad, kjer se zbira cestni dinar, okrnjen za tretjino, me je zbodlo pri srcu. Zaupal sem novi oblasti in polagal svoje upe prav na gradnajo cest in železnic, kjer naj bi z novim načinom financiranja ujeli stik z Evropo. Pa sem se, kot kaže, uštel.

Spomnim se članka, ki je bil objavljen v Delu leta 1972, po odprtju avtoceste Vrhnika–Postojna, v katerem je bila predvidena gradnja avtocest do leta 1990. Po takratnih načrtih, naj bi se lansko leto že vozili po celotnem avtocestnem križu, od Karavank do Bregane, od Šentilja do Kopra, in z avtocestnimi kraki proti Novi Gorici, Trstu in Reki. Kaj od tega so nam »zdrave sile« naredile, najbolj občutimo, ko se premikamo v koloni proti Trojanam ali Novem mestu. Hvala za tako oblast, sem si rekel in volil Demos. Visok delež cestnega dinarja v ceni bencina mi je vlival upanje na lepšo prihodnost. Potem pa novica o prerazporeditvi 2,2 milijarde dinarjev. Ta znesek pomeni, da bomo na leto ob 23 kilometrov avtoceste, in sicer take, ki poteka po težavnem terenu. V treh letih bi s tako zbranimi sredstvi lahko zgradili štiripasovnico od Ljubljane do Arje vasi ali pa od Višnje Gore do Bregane. Kako je mogoče, da odgovorni ne vidijo, kako se tem stvarem v Evropi streže? Če bodo tako ropali sklad za ceste, potem se bojim, da avtocestnega križa ne bodo dočakali niti moji vnuki. Sedanja hitrost gradnje avtocest pri nas znaša 7,8 kilometra avtoceste na leto. To pomeni, da bomo manjkajočih 450 kilometrov avtocest graditi še natanko 57 let. Do leta 2048!!! Hvala lepa.

Še bolj žalosten je položaj naših železnic. Namesto da bi razmišljali o posodabljanju prog in o gradnji hitre železnice Jesenice–Bregana, komaj sproti ohranjajo funkcionalnost prog. S pravilnim financiranjem železnic bi si domoljubni projektanti upali pomisliti tudi na projektiranje in gradnjo novih prog, ki bi razbremenile ceste in manj onesnaževale okolje. Gradnja enotirnih prog je v primerjavi s cestami cenejša zaradi manjše širine. Slovencem in turizmu bi zelo prav prišla ponovna grdnja proge med Jesenicami in Ratečami, pa morda proga Kranj–Jezersko-Matkov kot–Solčava–Črna–Prevalje, proga Kranjska Gora–Bovec–Most na Soči in podaljšanje proge od Kočevja do Broda Moravic, ki so jo predvidevali že graditelji železnic v avstro-ogrski monarhiji.

Z odtujevanjem dela cestnega dinarja in mačehovskim odnosom do železnic slovenska vlada zapravlja zaupanje Slovenk in Slovencev.

BORIS KORENČAN,
Bežigrad 19,
Ljubljana

Pravna država samo v besedah

Nove demokratično izvoljene oblasti smo se veselili med drugim tudi zato, ker je poleg zahteve po zagotavljanju človekovih pravic posebej izpostavljala zahtevo in potrebo po ***pravni državi.***

Prav zaradi tega me je presenetila in razjezila zastavica, ki je bila na mizi pred ministrom Ruplom med pogovori z njegovim hrvaškim kolegom (drugi tv dnevnik, 3. 3. 1991). Pred hrvaškim ministrom je bila tribarvnica s šahovnico, torej zastava države Hrvaške, zato domnevam, da je tribarvnica brez zvezde pred ministrom Ruplom predstavljala državo Slovenijo.

Pravim domnevam, ker slovenski parlament še vedno ni sprejel amandmaja k slovenski ustavi, ki bi spreminjal slovensko zastavo, zato zastava, ki je bila pred ministrom Ruplom, ne more biti slovenska zastava, saj nima vseh oziroma tistih sestavin, ki jih določa slovenska ustava.

Eden bistvenih elementov demokratične države pa je spoštovanje sprejetega pravnega reda, katerega osnovni akt je ravno ustava, ki pa je bila v tem primeru grobo in skrajno nedemokratično kršena, in to od strani člana vlade, ki si je kot enega od pomembnih ciljev zastavila prav oblikovanje pravne države.

Zato sprašujem dr. Dimitrija Rupla, od kod mu pooblastilo, da v meddržavnih odnosih kot predstavnik slovenske države uporablja tribarvnico, ki ni uradna slovenska zastava.

Ob koncu naj mi bo dovoljeno, da se vnaprej zavarujem pred očitki, da se zavzemam za simbole boljševizma. Poudariti moram, da sem reagiral iz popolnoma načelnih razlogov. Saj mi je bolj ali manj vseeno, ali bo prihodnja slovenska zastava samo tribarvnica ali pa bo imela tudi dodatke, kot so zvezda, lipov list, črni panter itd. Kot državljan slovenske države bom priznaval vsako zastavo, ki jo bo sprejel parlament.

FRANC GOLOB,
Moša Pijadejeva 46, Kranj

Kje so funkcionarji biatlona?

Pred dnevi je bilo v bližini Starega trga pri Ložu državno tekmovanje pionirjev v biatlonu. Odlična organizacija in zelo dobra udeležba, katere organizacija je bila zaupana marljivim članom SK Kovinoplastika Lož, torej domačinom, ki so morali zaradi pomanjkanja snega preložiti izvedbo tekmovanja kakih 12 kilometrov zunaj Loža na Poljano v »Babno polje«.

Na tridnevnem tekmovanju je nastopilo več kot 80 pionirjev iz Slovenije in tudi drugih republik BiH in Hrvaške. Iz rezultatov je razvidno, da se ta disciplina zelo uveljavlja tudi zunaj Slovenije, kar so pokazali odlični rezultati v posameznih zvrsteh tekmovanja.

Kaj vse to pomeni, če že pri pionirskem tekmovanju ostajajo naši najmlajši odrezani od vrha? Saj na tekmovanju ni bilo nikogar od SZJ, še manj pa od odbora za biatlon pri SZS, ki naj bi jih ob otvoritvi vsaj nekdo pozdravil in jim vlil novega poguma za nadomestilo bodočih tekmovalcev v tej zvrsti. Vemo, kaj imamo, da je le peščica članov in zelo malo mladega mladinskega kadra in so le pionirji tisti, ki bodo morali v bližnji prihodnosti nadomestiti našo generacijo.

Sprašujem se, kdo je odgovoren za tako tekmovanje, kot je državno prvenstvo in ni določil niti delegata niti zastopnika za to prireditev.

Razumem, da je lepše spremljati svetovno prvenstvo na Finskem in na mladinskem v Madžarski kot pa pionirsko v Sloveniji.

FRANC RAK,
Ihan

Še o obračanju po vetru

Članku Jožeta Pahorja »Obračanje po vetru«, ki je bil objavljen v pismih bralcev (Delo, 22. 2. 1991) – sta sledila dva odgovora, in sicer Tomaža Marušiča za koordinacijo Demosa Nova Gorica – (28. 2. 1991) in Janeza Vuka za SDZ – Nova Gorica. Ista članka sta bila 1. 3. 1991 skoraj v celoti objavljena tudi v Primorskih novicah.

Če sem Pahorjev članek pravilno razumel, potem menim, da hoče slovenski javnosti povedati, da Matjaž Grobler, odbornik DPZ – SO Nova Gorica, meče predvojne revolucionarje v isti koš kot kontrarevolucionarje in tolovaje.

Pahor postavlja Groblerju tudi jasno vprašanje: »Kako to, Grobler, da ste danes proti revolucionarjem – borcem, pred leti pa ste želeli postati tajnik OO ZZB NOV Nova Gorica?«

Pričakoval sem, da bo Grobler sam pojasnil zadevo in povedal, zakaj izenačuje predvojne revolucionarje s tolovaji, ter sam povedal, zakaj je kandidiral za tajnika ZZB v Novi Gorici. Toda namesto njega sta šla v ogenj dva druga Demosova občinska odbornika – Tomaž Marušič in Janez Vuk, ki pa seved nista mogla odgovoriti na jasno vprašanje Jožeta Pahorja, temveč sta napadla SDP in ZZB.

Marušič namiguje, češ da je Stranka demokratične prenove »zaradi vetra« spremenila ime (ZKS). Na to bi nedavnemu članu ZKS odgovoril le z ljudskim rekom: Kozice lonce »špotajo«, da so črni.

Pahorju oz. novogoriški Zvezi borcev očita, češ da ne zmore, ne zna uporabiti argumentov proti drugače mislečemu. Toda kot pravnik najbrže ve, da bi moral najprej Grobler, če je že metal predvojne revolucionarje v isti koš s tolovaji, uporabiti za svojo trditev argumente oz. dokaze. Torej je bil Grobler prvi, ki se je lotil neargumentiranega diskreditiranja. Šele na dokaze je mogoče odgovoriti s protidokazi.

Vuk pa navaja, da je Pahorjev članek »napad na svobodo mišljenja«. Iz tega bi sklepal: vsak napad na odbornike slovenske demokratične zveze je napad na svobodo mišljenja ter »v nasprotju s standardi demokratične ureditve« in »oživljanje mračnjaške politične prakse«. Če pa oni napadajo predvojne revolucionarje – borce, je vse lepo in prav. Lepa demokracija!

JOŽKO HUMAR,
Gregorčičeva 31,
Nova Gorica

Javne ure

Predvidevam, da javne ure ne iritirajo in utrujajo samo mene, podpisanega, pač pa še marsikoga v Ljubljani. Večina jih ali stoji ali kaže narobe. Ura na grajskem stolpu stoji (in to je po mojem najslabše od vsega), ravno tako ne kaže ura na cerkvi sv. Jakoba, ustavila se je tudi na Glavni pošti in stoji že lep čas. Tudi ura nad trgovino Biserka v Nazorjevi ulici se ne premakne.

Za uro na frančiškanski cerkvi človek niti ne ve, ali prehiteva ali zaostaja. Tako je pravzaprav: prehiteva pet ur in pol, zaostaja pa šest ur in pol. Minuto gor ali dol, to zdaj niti ni pomembno. Dejstvo je, da v nasprotju s tistimi lastniki, ki jim ure stojijo, frančiškani vsaj malo migajo, je pa njihov urar pol slabši od tistega v Stolnici ali na Magistratu, kjer gresta uri dokaj točno.

Morda ure in tisti, ki naj bi skrbeli zanje, res ravnajo v skladu s časom v naši deželi, ki nekako stoji in noče in noče brzeti v svetlo post – rdečo prihodnost, vendar nas navadne državljane, sploh pa upokojence, na ta stoječi čas spominjajo poleg ur še druge, bolj boleče stvari in nadloge. Zato si res želimo, da bi tekle vsaj javne ure. In če bi tekle po možnosti točno, ne pa da nam kažejo sibirski čas in podobno.

JANEZ KOLENC,
Breg 16,
Ljubljana

Papirni metež – pomemben strošek

Ob večji brezposelnosti in vedno manj dosegljivih prostih delovnih mestih, vsi pristojni in nepristojni organi ter politiki vseh smeri in strank (čeprav obljubljajo blaginjo) pravijo, da mora biti brezposelna oseba samoiniciativna, angažirana, podjetna in samostojna pri iskanju zaposlitve. To je vsekakor prav in potrebno. Vendar? Nadomestilo, ki ga ta oseba prejema, praviloma ne zadošča niti za najcenejše osnovne življenjske potrebe. Tako brezposelni ne kupuje časopisov, ampak se napoti v knjižnico, kjer prelista vse časopise, v katerih morda najde kaj ugodnega o svojem poklicu. Edino prav je, da samostojno – lastnoročno napiše vlogo s kratkim življenjepisom. Tu pa se začnejo težave – treba je kupiti papir, kuverto, zaprositi za tipkanje (rokopisi nio zaželeni), fotokopirati dokumente, plačati priporočeno oddano pošiljko in ta stane 30,00 dinarjev. Oddati pa moraš najmanj 30 vlog na mesec, da ti uspe, da te morda pokličejo na pogovor in stroške prevoza za pot plačaš sam. Če se vse to sešteje dobiš mesečno strošek 1.000 dinarjev. Tega izdatka brezposelna oseba ob nadomestilu, ki ga sprejme, ne zmore.

Pa še največkrat brez uspeha. Ali ne bi bilo prav, da bi materialne stroške prevzeli zavodi za zaposlovanje – vloge pa bi pisal vsak brezposelni samostojno. Še vedno je namreč preveč ali samo formalnih objav ter tajnih in javnih poznanstev in brezposelni v vsem papirnem metežu nima drugega kot pomemben strošek. Mnogokrat pa še odgovora ni. Dragi politiki, to je danes trg delovne sile.

VIKTOR SUŠIN,
Ul. heroja Marinclja,
Kočevje

Delavcem Tehnostroja je prekipelo

LJUTOMER, 6. marca – Včeraj je bilo delavcem v Tehnostroju, ki je zdaj v stečaju in ima že naslednika, delniško družbo Tehnostroj Moderna oprema, dokončno prekipelo in odločili so se za stavko. Vse do včeraj namreč niso dobili izplačanih zajamčenih OD za december in januar, poleg tega pa niso dobili tudi odločb o zaposlitvi v novi delniški družbi in so formalno še vedno v evidenci zavoda za zaposlovanje.

Stavkovni odbor s predsednikom Vinkom Klemenčičem je do danes pripravil zahteve do vodstva podjetja, ki so jih prebrali na zboru delavcev, potem pa so se vrnili na delo. Zahteve so: izplačana zajamčena osebna dohodka za december in januar, za čas od 28. 1. do 28. 2. izplačan redni osebni dohodek do 15. marca, poračun akontacije, vodstvo podjetja pa naj do 12. marca predstavi kazalce poslovanja v januarju in februarju in plan za april in maj. Od direktorja Iva Tivadarja pa hočejo zagotovilo, da denar za kapitalizacijo novih delovnih mest, ki bo vložen v novo delniško družbo, čez nekaj mesecev ne bo propadel. Takoj danes so v podjetju že ugodili prvima dvema zahtevama in jim izplačali dva zajamčena osebna dohodka.

J. P.

Ljubno: zahtevajo obljubljeni denar

Ogorčeni Ljubenci so protestirali, ker republika zavlačuje obnovo cest po katastrofalni povodnji

LJUBNO OB SAVINJI, 6. marca – Ob novici, da je iz osnutka republiškega proračuna izločen predviden denar za obnovo regionalne ceste med Ljubnim in Lučami, negotova pa je tudi gradnja ljubenskega mostu in obvoznice, so prvi reagirali v ljubenskem odboru za sanacijo poplav. Na sinočnji razširjeni seji tega odbora so sprejeli protestno izjavo, v kateri zahtevajo obljubljeni republiški denar, o tej zadevi pa se bodo v Ljubnem jutri še posebej pogovorili z republiškim ministrom za varstvo okolja in urejanje prostora Mihom Jazbinškom.

V svoji protestni izjavi so Ljubenci izrazili ogorčenje zaradi neuresničenih obljub najvišjih republiških funkcionarjev, ki so neposredno po novembrskih poplavah zagotavljali, da bo letos republika preskrbela denar za obnovo ceste, štiri mesece po katastrofalni povodnji pa so na svoje obljube ednostavno pozabili. Ogorčenje Ljubencev je še toliko večje, ker ugotavljajo, da bo zavlačevanje z obnovo ceste povzročilo močno gospodarsko nazadovanje v teh krajih. V ljubenskem odboru tudi trdijo, da v Sloveniji ni nobene prometnice, ki bi bila tako hudo poškodovana, kot je tukajšnja regionalna cesta, zato ne morejo razumeti, da njena obnova ni uvrščena med letošnje prednostne naloge.

Jutrišnji sestanek vodstva mozirske občine z Mihom Jazbinškom je sicer namenjen reševanju vprašanja lokacije za ljubenski most in obvoznico, v ljubenskem odboru pa si obetajo, da bodo na tem pogovoru našli rešitev tudi za najnovejše zaplete v zvezi s tukajšnjo regionalno cesto.

SILVO GRMOVŠEK

DELO plus

Vinogradniki ustanavljajo vinarsko zadrugo

MARIBOR, 6. marca – Vinogradniki mariborskega vinorodnega okoliša so se odločili, da bodo ustanovili svojo vinarsko zadrugo, delniško družbo. Zamisel o takšni obliki organiziranosti je sicer stara že več let, toda vinogradniki menijo, da je prav zdaj pravi trenutek za organiziranje njihove dejavnosti v specializirani zadrugi. Za zdaj predvidevajo, da bo vinarska zadruga delovala brez stalno zaposlenih in bo zato njeno delovanje cenejše, kot če bi svoje interese uresničevali v že obstoječi KZ Zadružnik. Najprej nameravajo spodbuditi komercialno in marketinško funkcijo zadruge, da bi na tak način prihajali do cenejšega reprodukcijskega materiala za svojo dejavnost, to pa bi na drugi strani omogočilo, da bo njihovo vino na trgu lahko cenejše od konkurenčnih vinarjev. Pozneje nameravajo v zadrugi poskrbeti za skupne polnilnice vina. Hkrati pa bi radi dobili v najem zapuščene vinogradniške lege v mariborskem zaledju. Zaradi hudih likvidnostnih težav v podjetjih in majhnih možnosti za najemanje kreditov so se vinogradniki mariborskega zaledja odločili, da bodo z ustanovitvenimi deleži, ki bodo znašali med 10 in 20 tisoč dinarji, takoj spodbudili delovanje lastne hranilno-kreditne službe.

B. V.

Celjsko gospodarstvo je na slabšem, kot je bilo leta 1985

Lani so imeli skupaj za 521 milijonov dinarjev izgub, brez dela je že 1860 ljudi – Industrijska proizvodnja je za osem odstotkov manjša

CELJE, 6. marca – Gospodarske razmere v Celju so izredno slabe, saj se je industrijska proizvodnja lani zmanjšala za 8 odstotkov, kar je največ v zadnjih petih letih. Izvoz v vrednosti 123 milijonov dolarjev je bil v primerjavi s predlanskim letom za 12 odstotkov manjši, uvoz pa za 16 odstotkov večji. Tako celjsko gospodarstvo lani ni doseglo niti rezultatov iz leta 1985.

To je poudaril predsednik izvršnega sveta Mirko Krajnc na sinočnji programsko volilni konferenci Slovenske demokratične zveze v Celju, na kateri so govorili tudi o obrtništvu, zdravstvu, stanovanjskem gospodarstvu, šolstvu, ekologiji itd. Kot je dejal, se v občini približujejo najnižji točki, ko se lahko sedanjim 1980 brezposelnim pridruži še okoli 6000 novih. Predlani je bilo brezposelnih samo 87 delavcev. Vse to je po njegovem mnenju poleg podedovanih razmer tudi posledica stalnih sprememb v zakonodaji, pomanjkanja vsakršnih razvojnih programov in seveda denarja. V Celju se je sicer letos število zasebnih obratovalnic skoraj podvojilo, vendar v povprečju ne zaposlujejo niti enega delavca, v 281 zasebnih podjetjih je le 0,4 odstotka vseh zaposlenih, kar 60 podjetij ima izgubo. Kot kaže, je celjsko gospodarstvo lani ustvarilo več kot 521 milijonov dinarjev izgube, akumulacije pa približno le desetino te vsote.

Po mnenju Mirka Krajnca seveda tudi napovedi ne morejo biti optimistične, saj ni mogoče mimo stečajev, blokiranih računov, zapiranja trga na jugu države, nizke akumulativnosti, vedno večjih zalog itd. Po njegovem občina in izvršni svet lahko pomagata premoščati težave le z »gasilskimi akcijami«. Nekaj olajšanja bi prineslo podržavljanje izgub, ki bi jih bilo v skrajnem primeru mogoče tudi odpisati, vsekakor pa ne gre odlašati z denacionalizacijo in privatizacijo, zmanjševanjem proračunske porabe itd.

Na konferenci je podpredsednik SDZ dr. Rajko Pirnat govoril o problemih stranke. Dejal je, da se je SDZ kot stranka, prvo pojavila kot reakcija na komunistično enoumje, zdaj pa mora poiskati lastno identiteto. Najprej bi se morala preimenovati v Narodno stranko, njeno ideološko obarvanost pa bi po mnenju dr. Pirnata lahko označili kot laično desnosredinsko. Laičnost pomeni priznavanje krščanske etike kot evropske kulture. Tako bi se tudi izognili zaostrovanju odnosov s Slovensko krščansko demokracijo. Volilci oziroma baza Narodne stranke Slovenije bi bili po njegovem drobni lastniki kapitala, obrtniki in srednji sloj, to so vsi tisti, ki se zavzemajo za manjše davke in manjšo javno porabo, krčenje socialnih pravic in učinkovito, kar najmanj obremenjeno gospodarstvo. Seveda ostaja cilj parlamentarna demokracija in suverena slovenska država.

DRAGO HRIBAR

PO SLOVENIJI

Grad Štatenberg bodo odprli 8. marca

ŠTATENBERG, 6. marca – Ob letošnjem dnevu žena, za katerega nekateri pravijo, da ga bomo tokrat slavili zadnjič, bo svoja vrata odprl tudi dvorec Štatenberg. V petek, 8. marca se bo ob 19. uri začel praznični plesni večer z dobro glasbo in prigrizkom iz hladnega bifeja. Dvorec Štatenberg bo poslej odprt vsak dan od torka do četrtka med 11. in 19. uro, ob petkih, sobotah in nedeljah od 11. ure do poznih nočnih ur, ob ponedeljkih pa bo dvorec zaprt. V prihodnjih mesecih bo Štatenberg vsako soboto vabil na plesni večer, pripravljajo pa tudi več samostojnih koncertov in prireditev. Vsak dan med 11. in 16. uro je na ogled tudi muzejski del dvorca, v okviru katerega je v petih dvoranah in v viteški dvorani ob obnovljenih freskah na ogled za zdaj le del opreme tega nekdaj zelo razkošnega baročnega dvorca. (V. S.)

Računalnik za mozirsko osnovno šolo

MOZIRJE, 6. marca – Na današnji skromni slovesnosti so predstavniki Metalke MDS Informacijski inženiring podarili mozirski osnovni šoli osebni računalnik XT s tiskalnikom in programsko opremo. Pri tehtanju tega, kateri šoli v Zgornji Savinjski dolini naj bi podarili računalnik, so se v tem podjetju odločili za šolo v Mozirju zato, ker je v njej že ustanovljen računalniški krožek, šolo pa tudi obiskuje največje število učencev. Sicer pa so zaposleni v Metalki nedavno poslali tudi denarno pomoč poplavljencem iz Zgornje Savinjske doline. (S. G.)

Kakšen naj bo slovenski vinski kozarec?

PODGORCI PRI ORMOŽU, 6. marca – Med 60 različnimi predlogi, kakšen naj bi bil originalen slovenski vinski kozarec, bodo v soboto v Ormožu izbrali deset najustreznejših in te bodo potem slovenski steklarji tudi izdelali kot vzorce.

Zamisel o izvirnem slovenskem kozarcu je vzniknila v turističnem društvu Podgorci in Franc Lah nam je povedal, da je do razpisanega roka dobil 60 predlogov od približno 30 različnih avtorjev. Deset izbranih že izdelanih kozarcev bodo potem konec tega meseca ločeno ocenjevale kar tri komisije (enologi, gostinci in trgovci). Pokrovitelj natečaja je slovenska turistična zveza, za najvišjo nagrado (40 tisoč dinarjev) pa bo predlagani kozarec moral ustrezati pitju vina doma, v kleti, v gostinskih lokalih in ob slovesnostih, moral bo biti praktičen in cenovno dostopen. V Podgorcih vedo, da bo to prvi korak pri iskanju identitete pivske posode slovenskih vin. (F. M.)

V bolnišnici le zajamčeni OD?

MARIBOR, 6. marca – Čeprav je izplačilni dan v mariborski splošni bolnišnici 15. dan v mesecu, pa že zdaj kaže, da se bodo težave z izplačilom osebnih dohodkov iz prejšnjega meseca ponovile. Direktor bolnišnice Tone Krajnc je namreč že poslal okrožnico, da bodo verjetno lahko izplačali le zajamčene osebne dohodke. V bolnišnici potrebujejo za plače 46 milijonov dinarjev. Republiška zdravstvena uprava jim je za februar namesto petdesetih nakazala le pet milijonov. Bolnišnica ima za 70 milijonov dinarjev neplačanih računov ter je dolžna še prispevke iz OD za december in januar. (Z. Š.)

V Koreni proti odlagališču odpadkov

KORENA, 6. marca – Okrog petsto prebivalcev krajevne skupnosti Korena se je včeraj popoldne zbralo na pogovoru s predstavniki mariborske občine, na katerem so odločno protestirali proti gradnji odlagališča komunalnih odpadkov v njihovi KS. Zbrali so tudi 491 podpisov prebivalcev, ki nasprotujejo morebitni gradnji odlagališča.

Strokovnjaki projektne skupine, ki pripravlja gradnjo regionalne deponije komunalnih odpadkov, so namreč med 18 možnimi lokacijami kot najboljšo izbrali prav Koreno. To pa seveda še ne pomeni, da bodo deponijo tam tudi gradili. Podpredsednik mariborske občinske skupščine Boris Sovič, Željko Blažeka iz komunalnega inženiringa in član IS Maribor pristojen za ekologijo Zoran Kus, so sicer skušali pojasniti zakaj gre, a jim niso dovolili: K temu je veliko pripomogel tudi lenarški župan Jože Škrlec, ki je brez sklepa svoje skupščine zagotovil, da »on že ne bo dovolil gradnje te deponije«. (V. V.)

Turno smučanje gorskih reševalcev na Golteh

CELJE, 6. marca – Celjski gorski reševalci organizirajo ob 60-letnici postaje to soboto mednarodno tekmovanje v turnosmučarskem pohodu. Progo pripravljajo na Golteh nad Mozirjem. Tekmovati bodo začeli v soboto, 9. marca, ob 7.30. (M. K.)

Pokojnine, čeprav nizke, so pogosto večje kot prej plače

Kljub temu pa prav tako ne zagotavljajo mirne starosti, saj tretjina upokojencev dobiva manj kot 4150 dinarjev

MARIBOR, 6. marca – V Mariboru je že več kot 32.000 upokojencev, kar pomeni, da v mestu samo enkrat več ljudi dobiva plačo kot pokojnino. V primerjavi z mariborskim delavstvom se je materialni položaj upokojencev nekoliko izboljšal, žal pa je med njimi vse več bolnih in osamljenih, zato pristojne ustanove v mestu pripravljajo vrsto programov, s katerimi bi pomagali starostnikom in jim omogočili, da bi čim dalj ostali v svojem domačem okolju.

Tretjina mariborskih upokojencev prejema manj kot 4150 dinarjev pokojnine, le 15 odstotkov pa jih prejema več kot 8 tisočakov. Malo manj kot polovica mariborskih upokojencev s svojimi minulimi osnovami plač ne bi dosegla najnižje pokojninske osnove pri polni pokojninski dobi. Osnovo za pokojnino jim zmanjšuje tudi prezgodnje upokojevanje, saj odhajajo v povprečju Mariborčani v pokoj s 36 leti delovne dobe, Mariborčanke pa s tridesetimi. Lani je varstveni dodatek prejemalo 5300 upokojencev, kar je za 7 odstotkov več kot leto prej.

Še vedno se mnogo upokojencev obrača na Center za socialno delo.

Pomoči pri določenih stiskah je bilo lani deležnih 1.277 upokojencev. Nadomestilo stanarine je prejelo 651 starejših ljudi, 350-im pa so pomagali z otroškimi dodatki.

Osamljenost, zapuščenost in osebne stiske starejših opažajo tako socialne delavke Centra za socialno delo kot patronažne službe pri mariborskem Zdravstvenem domu. Prav zato pri centru že nekaj časa uvajajo skupine za samopomoč, ki delujejo v Domu Danice Vogrinec in v Krajevnih skupnostih Jožice Fander in Silvira Tomazini; pomoč starostnikom pri domačih opravilih pa naj bi opravljali tudi v okviru programov javnih del.

Več kot 800 mariborskih upokojencev živi v Domu Danice Vogrinec. Le malo varovancev tega doma lahko v celoti samo poskrbi zase, več kot 80 odstotkov jih namreč potrebuje dodatno nego in pomoč.

MAJDA STRUC

Kljub stiski plačujemo račune

Odstotek nerednih plačnikov stanarin, vrtcev in elektrike je enak kot v boljših časih, vse več pa je prosilcev za pomoč pri plačevanju stanarin

CELJE, 6. marca – Predsednik celjske vlade Mirko Krajnc je pred časom omenil, da živi v občini okoli petnajst tisoč ljudi na robu revščine, hkrati pa izrazil bojazen, da se bo glede na vse težje razmere v gospodarstvu njihovo število še povečalo.

Čeprav natančnih podatkov o tem, koliko delavcev iz posamičnih podjetij prejema najnižje osebne dohodke, koliko delavcev prejema zajamčene plače in koliko ljudi je plače dobilo z zamudo, ni, so najbolj problematične firme kljub temu znane. Težave z denarjem in, seveda, izplačili osebnih dohodkov imajo že lep čas v štorski Železarni in v Emu. Kot je povedal Žarko Mrovlje s celjskega izvršnega sveta, plač za minuli mesec še niso dobili v Prevozništvu, medtem ko je 2500 delavcev Ingrada prejelo namesto osebnega dohodka le 2000 din akontacije.

Vse več družin je zaradi potapljajočega se celjskega gospodarstva socialno ogroženih, zanimivo pa je, da se to ne odraža v neplačevanju različnih dobrin in storitev. Celo nasprotno! Vse več je ljudi, ki račune plačujejo še pred določenim rokom. Sploh pa Viktor Tajnšek iz celjskega Elektra ugotavlja, da se je število neplačnikov celo zmanjšalo glede na enako obdobje lani, da pa okoli 20 odstotkov družin poravna račun za elektriko šele po prejemu opomina. In pogosto so to prav družine, ki imajo precej pod palcem. Res pa se je prejšnji mesec na Elektru oglasilo nekaj delavcev Železarne, Ingrada in Ema, ki so prosili za odlog plačila. Na Elektru so jim ugodili.

Tudi pri stanarinah je odstotek neplačnikov že nekaj let enak, vrti pa se okoli 8 odstotkov. Kot je povedal Iztok Horvat, strokovna služba za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo ni prejela nobene kolektivne prošnje za odložitev plačila stanarin (slišati je bilo, da so to storili v Ingradu), pač pa se je povečalo število tistih, ki prosijo za subvencijo pri stanarinah. Tudi ravnateljica celjskih vrtcev Ana Četkovič pravi, da se število neplačnikov ne veča, kar povezuje s pozitivnim odnosom staršev do vrtcev in njihovega vzgojnega pomena. Poudarja, da v vrtcih še vedno varujejo 60 odstotkov celjskih otrok (ob manjši nataliteti), ob novih davčnih obremenitvah pa izraža velik strah pred osipom.

Slavica Božičeva iz Ljubljanske banke Splošne banke v Celju pravi, da se v banki oglasi na mesec okoli sto ljudi, ki zaradi majhnih prilivov (osebnih dohodkov) ne morejo pokriti kreditnih obrokov, limitov na tekočih računih ali drugih stroškov, ki jih plačujejo s trajniki. Ker ne gre za množičen pojav, pravi Božičeva, rešujejo zadrege posamično, od primera do primera. Dodaja pa, da je največ takih primerov s celjskega in konjiškega območja.

DAMJANA STAMEJČIČ

Izšel je Novi tednik: NT&RC
Napovejmo vojno raku
Brezplodna cestna nategovanja
Ljerka Bizilj: Svet brez moških bi bil dolgočasen
Odpadke uvažamo, mar ne?

Izprazniti bodo morali vse prostore negovskega gradu

Radgonski IS razmišlja o tem, kako bi čimbolj pravično in strpno izselili stanovalce – Prvi grajski gostje do l. 1993

GORNJA RADGONA, 6. marca – Predstavniki radgonskega izvršnega sveta, obrtne zadruge Vizija iz Maribora, negovske krajevne skupnosti, ravnateljica negovske osnovne šole Dragica Starovasnik in tamkajšnji župnik Anton Petek so se včeraj sestali z vsemi šestimi strankami, ki še zasedajo del prostorov gradu na Negovi. Sestanek je sklical občinski izvršni svet zato, da bi se čim strpneje dogovorili o njihovi izselitvi iz gradu.

Že pred letom dni je namreč obrtna zadruga Vizija z radgonskim izvršnim svetom podpisala pogodbo o obnovi gradu Negova, zdaj pa so delavci s pripravljalnimi deli in čiščenjem gradu že tako daleč, da bo treba izprazniti vse prostore v gradu. Za najstarejši prebivalki gradu, ki živita tu že več kot štirideset let, je izvršni svet ob pomoči negovske osnovne šole našel nadomestni stanovanji v samem kraju, nadaljnjima dvema so ponudili stanovanji v bližnjem Paričnjaku, nekako pa bo do konca meseca treba najti nadomestne prostore za atelje domačega akademskega kiparja Mirka Bratuše in prepričati družino Verbančič, da jim po zakonu zato, ker imajo v Negovi v solasti stanovanjsko hišo, občina ni dolžna iskati nadomestnega stanovanja niti jim finančno pomagati pri urejanju njihove hiše, kot to zahtevajo.

Sicer pa je direktor OZ Vizija **Ivan Lovec** z dosedanjim delom na gradu zadovoljen. Negovski grad je eden prvih objektov v Sloveniji, ki ga obnavljajo s pomočjo javnih del, in po direktorjevih besedah se tak način kar dobro obnese. Ta čas dela v gradu 23 sicer brezposelnih iz radgonske občine, za svoje delo pa dobivajo na mesec zajamčenih 2830 dinarjev od zavoda za zaposlovanje in 1000 dinarjev nagrade od OZ Vizija. Za roki iz pogodbe zdaj sicer zamujamo za kakšna dva meseca, vendar to ne pomeni, da do leta 1993 v gradu ne bodo mogli sprejeti prvih gostov, nam je odgovoril Ivan Lovec na vprašanje, ali so že našli dovolj soinvestitorjev za obnovo in ureditev gradu v objekt z vrhunsko turistično, gostinsko in kulturno ponudbo.

JOŽE POJBIČ

Posekani javori v lendavskem parku

LENDAVA, 6. marca – Trije posekani dvajsetletni javori v majhnem mestnem parku v središču Lendave, v neposredni bližini bančnega poslopja, so postali tema dokaj vnetih razprav med Lendavčani. Večina med njimi je namreč prepričana, da dreves, ki jih je močno napadla zajedalska bela omela, ni bilo treba posekati. Pomurski gozdni inšpektor Ladislav Pojbič je tako mnenja, da bi lahko zajedavca pregnali z dreves, če bi sproti in postopno žagali veje. Sam kot inšpektor ni mogel vplivati na odločitev o poseku, ker ni več v veljavi zakon o urejanju zelenih površin, park pa po zakonu ne sodi med gozdne nasade. Aleksander Šanković iz lendavske KS, ki je delavcem Gidosa tudi naročila posekati drevesa, je povedal, da so se posvetovali z domačimi gozdarji (Golenko Bratkovič), ki so se zaradi preveč razširjenega zajedalca po drevju odločili za temeljit posek. In to zato, da se bela omela ne bi razširila še na druga drevesa v že tako preveč razredčenem parku. (I. Gerenčer, Foto: J. Pojbič).

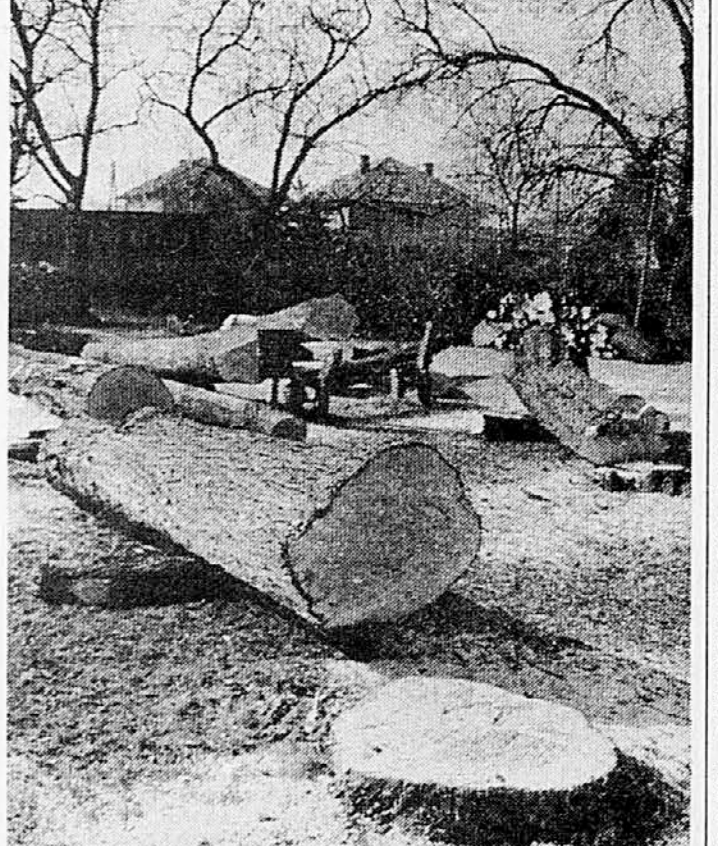

Dogovori med velenjskim IS in onesnaževalci doslej neuspešni

Onesnaževalci se po novem ne bodo mogli več izmikati sklepom občinske skuščine o ekološki sanaciji Šaleške doline

VELENJE, 6. marca – Kljub temu da velenjski IS še vedno ni zadovoljen z dopolnjenim poročilom o ekološki sanaciji Šaleške doline, je odobril obravnavo poročila na občinski skupščini. Glede na to, da se je tudi tokrat ponovila zgodba o tem, kako se onesnaževalci med drugim s pomanjkljivimi poročili poskušajo izogniti sklepom občinske skupščine o ekološki sanaciji, bodo letos v IS pripravili podlago, po kateri bo končno lokalna oblast lahko začela postavljati onesnaževalcem obvezujoče pogoje za ekološko sanacijo.

Zdaj namreč te pogoje postavljajo onesnaževalci, ki se nenehno sklicujejo na pomanjkanje denarja, v resnici pa doslej niso resno jemali sklepov in zahtev občinske skupščine glede njihovih obveznosti pri odpravljanju onesnaževanja. V tem slogu je izdelano tudi zadnje poročilo, kajti iz njega ni razvidno, kako daleč so onesnaževalci z ekološko sanacijo, prav tako pa je nejasno, kaj nameravajo še storiti pri odpravljanju lastnih virov onesnaževanja.

Sedanje jalovo podajanje žogic med onesnaževalci in občinsko skupščino nameravjao v IS zaustaviti tako, da bodo izdelali program ekološke sanacije Šaleške doline (zdaj je ta program še v obliki tez), po katerem bo mogoče onesnaževalce priviti tudi z denarnimi kaznimi. Zato bo verjetno program imel obliko občinskega odloka, ki bo zakonske možnosti za sankcioniranje črpal iz bodočega t.i. republiškega krovnega zakona. Do sprejema tega zakona pa bodo v velenjski občini uporabili vse možnosti, ki jih pri sankcioniranju onesnaževalcev daje sedanja zakonodaja.

S. G.

DELO
Delo – vedno
v središču
dogajanj

Odstavljeni direktor Integrala bo zadoščenje iskal na sodišču

Vsi vzroki za nezakonito razrešitev direktorja in tehničnega vodje še niso znani – Bodo delavci svoje odločitve znali speljati zakonito?

LENDAVA, 6. marca – Sodeč po vsem, kar smo slišali na današnjem pogovoru predstavnikov občinske oblasti, družbenega pravobranilca in inšpektorice za delo s predstavniki Integrala–Podjetja za transport in vzdrževanje motornih vozil, vsi vzroki za ponedeljkovo hitro razrešitev in takojšnji odpust direktorja Milana Balantiča in tehničnega vodje Lajosa Horvatha niso znani. Oba odstavljena direktorja in tudi predstavniki 175 delavcev so novinarju zatrdili, da drug drugemu ne očitajo nobenih materialnih prekrškov v škodo podjetja oziroma finančnih malverzacij. Toda nezakonito odstavljen direktor Milan Balantič je le dodal, da gre tu za »sistemska« vprašanja, ki jih je v podjetju želel urediti. Pri tem je očitno naletel na velik odpor šoferjev in mehanikov.

V kolektivu Balantiču očitajo, da je preveč službenega časa porabil za pogodbeno vodenje novega podjetja Logo. Pogodbeno direktorstvo v novem podjetju je prevzel na prošnjo občinske vlade, ki je tri mesece brezuspešno iskala primernega človeka. Zaposleni v kolektivu namreč Balantiču zamerijo, da se je premalo zavzemal za pridobivanje novih poslov za lastno podjetje, ki je lani in letos uspešno poslovalo.

Tehničnemu vodji Lajosu Horvathu, ki so ga pred dobrim letom odstavili kot glavnega direktorja, pa mehaniki predvsem očitajo, da je nad njimi izvajal psihični pritisk. Vse očitke sta oba zavrnila s pojasnilom, da sta od vseh zaposlenih zahtevala red, disciplino in tržno obnašanje.

O vsem se bodo najverjetneje temeljito pogovorili na sestankih v prihodnjih dneh, ko naj bi se delavci le odločili, da bi se ponedeljkove odločitve speljale po zakoniti poti. Sodeč po razpoloženju bo to zelo težka naloga. Milan Balantič je izjavil, da se v nobenem primeru ne bo vrnil v podjetje in da bo zadoščenje poiskal na sodišču. Najtežje je zdaj v. d. direktorju Štefanu Kirayju in novemu predsedniku delavskega sveta Viktorju Ivanuši, ki bosta skušala pomiriti razgrete strasti v kolektivu.

IVAN GERENČER

Programi za varovanje okolja so izdelani, a denarja ni dovolj

Vse ekološke programe naj bi financirali iz proračuna za komunalno gospodarstvo, ki pa je vse bolj oklešćen

MARIBOR, 6. marca – Program varstva okolja mariborske občine obsega šest področij, ki zaokrožajo nalogo v posamezne projekte. Prvi je varstvo zraka, nato ravnanje z odpadki in nevarnimi snovmi, varstvo voda, druga področja varstva okolja (hrup, sevanja, varstvo tal), krovni program varstva okolja (Zelena knjiga Maribora), ter varstvo okolja v skupnih programih (zelene površine, zeleni pas).

V Mariboru so že izračunali koliko bi ti projekti stali, v isti sapi pa ugotavljajo, da vse to bolj spominja na spisek želja kot na programe, ki jih lahko uresničijo.

To smo slišali na današnji seji projektne skupine za podprojekt »Zelena knjiga Maribora«, ko so govorili o programu varstva okolja za leto 1991. Tako kot v republiki se občinski proračun tudi v Mariboru nenehno krči. Na primer, za komunalno energetiko je za zdaj na voljo le še deset milijonov dinarjev, kar je odločno premalo, če želijo širiti plinsko napeljavo v mestu so zapisali v programih. Precej pripomb je bilo tudi na to, da so vse programe za varovanje okolja stlačili v komunalno gospodarstvo. Zdaj se tudi zanje denar jemlje iz skupne vreče, v njej pa je čedalje manj denarja.

Zato ni čudno, da so razpravljalci menili, da bi se ob vsesplošnem pomanjkanju denarja morali v Mariboru odločiti za financiranje tistih sanacijskih programov, ki bi v najkrajšem času dali najboljše rezultate. Zaradi zdravstvenih in gospodarskih razlogov bi bilo najnujnejše kar najhitreje izpeljati program varstva zraka. Če pa bodo denar, ki je namenjen za sanacijske programe, drobili, bodo prizadevanja brez učinka na vseh področjih. Nasprotovali so tudi zmanjševanju proračunskega denarja izključno za gospodarske in komunalne programe. Medtem ko hkrati za družbene dejavnosti namenjajo več denarja.

VASJA VENTURINI

Delo Iks,
druga stran
iz prve roke!

PISMA BRALCEV

Ceste naše – slovenskih upov grob

Ob novici, objavljeni v Delu, da bo sklad, kjer se zbira cestni dinar, okrnjen za tretjino, me je zbodlo pri srcu. Zaupal sem novi oblasti in polagal svoje upe prav na gradnajo cest in železnic, kjer naj bi z novim načinom financiranja ujeli stik z Evropo. Pa sem se, kot kaže, uštel.

Spomnim se članka, ki je bil objavljen v Delu leta 1972, po odprtju avtoceste Vrhnika–Postojna, v katerem je bila predvidena gradnja avtocest do leta 1990. Po takratnih načrtih, naj bi se lansko leto že vozili po celotnem avtocestnem križu, od Karavank do Bregane, od Šentilja do Kopra, in z avtocestnimi kraki proti Novi Gorici, Trstu in Reki. Kaj od tega so nam »zdrave sile« naredile, najbolj občutimo, ko se premikamo v koloni proti Trojanam ali Novem mestu. Hvala za tako oblast, sem si rekel in volil Demos. Visok delež cestnega dinarja v ceni bencina mi je vlival upanje na lepšo prihodnost. Potem pa novica o prerazporeditvi 2,2 milijarde dinarjev. Ta znesek pomeni, da bomo na leto ob 23 kilometrov avtoceste, in sicer take, ki poteka po težavnem terenu. V treh letih bi s tako zbranimi sredstvi lahko zgradili štiripasovnico od Ljubljane do Arje vasi ali pa od Višnje Gore do Bregane. Kako je mogoče, da odgovorni ne vidijo, kako se tem stvarem v Evropi streže? Če bodo tako ropali sklad za ceste, potem se bojim, da avtocestnega križa ne bodo dočakali niti moji vnuki. Sedanja hitrost gradnje avtocest pri nas znaša 7,8 kilometra avtoceste na leto. To pomeni, da bomo manjkajočih 450 kilometrov avtocest graditi še natanko 57 let. Do leta 2048!!! Hvala lepa.

Še bolj žalosten je položaj naših železnic. Namesto da bi razmišljali o posodabljanju prog in o gradnji hitre železnice Jesenice–Bregana, komaj sproti ohranjajo funkcionalnost prog. S pravilnim financiranjem železnic bi si domoljubni projektanti upali pomisliti tudi na projektiranje in gradnjo novih prog, ki bi razbremenile ceste in manj onesnaževale okolje. Gradnja enotirnih prog je v primerjavi s cestami cenejša zaradi manjše širine. Slovencem in turizmu bi zelo prav prišla ponovna grdnja proge med Jesenicami in Ratečami, pa morda proga Kranj–Jezersko-Matkov kot–Solčava–Črna–Prevalje, proga Kranjska Gora–Bovec–Most na Soči in podaljšanje proge od Kočevja do Broda Moravic, ki so jo predvidevali že graditelji železnic v avstro-ogrski monarhiji.

Z odtujevanjem dela cestnega dinarja in mačehovskim odnosom do železnic slovenska vlada zapravlja zaupanje Slovenk in Slovencev.

BORIS KORENČAN,
Bežigrad 19,
Ljubljana

Pravna država samo v besedah

Nove demokratično izvoljene oblasti smo se veselili med drugim tudi zato, ker je poleg zahteve po zagotavljanju človekovih pravic posebej izpostavljala zahtevo in potrebo po ***pravni državi.***

Prav zaradi tega me je presenetila in razjezila zastavica, ki je bila na mizi pred ministrom Ruplom med pogovori z njegovim hrvaškim kolegom (drugi tv dnevnik, 3. 3. 1991). Pred hrvaškim ministrom je bila tribarvnica s šahovnico, torej zastava države Hrvaške, zato domnevam, da je tribarvnica brez zvezde pred ministrom Ruplom predstavljala državo Slovenijo.

Pravim domnevam, ker slovenski parlament še vedno ni sprejel amandmaja k slovenski ustavi, ki bi spreminjal slovensko zastavo, zato zastava, ki je bila pred ministrom Ruplom, ne more biti slovenska zastava, saj nima vseh oziroma tistih sestavin, ki jih določa slovenska ustava.

Eden bistvenih elementov demokratične države pa je spoštovanje sprejetega pravnega reda, katerega osnovni akt je ravno ustava, ki pa je bila v tem primeru grobo in skrajno nedemokratično kršena, in to od strani člana vlade, ki si je kot enega od pomembnih ciljev zastavila prav oblikovanje pravne države.

Zato sprašujem dr. Dimitrija Rupla, od kod mu pooblastilo, da v meddržavnih odnosih kot predstavnik slovenske države uporablja tribarvnico, ki ni uradna slovenska zastava.

Ob koncu naj mi bo dovoljeno, da se vnaprej zavarujem pred očitki, da se zavzemam za simbole boljševizma. Poudariti moram, da sem reagiral iz popolnoma načelnih razlogov. Saj mi je bolj ali manj vseeno, ali bo prihodnja slovenska zastava samo tribarvnica ali pa bo imela tudi dodatke, kot so zvezda, lipov list, črni panter itd. Kot državljan slovenske države bom priznaval vsako zastavo, ki jo bo sprejel parlament.

FRANC GOLOB,
Moša Pijadejeva 46, Kranj

Kje so funkcionarji biatlona?

Pred dnevi je bilo v bližini Starega trga pri Ložu državno tekmovanje pionirjev v biatlonu. Odlična organizacija in zelo dobra udeležba, katere organizacija je bila zaupana marljivim članom SK Kovinoplastika Lož, torej domačinom, ki so morali zaradi pomanjkanja snega preložiti izvedbo tekmovanja kakih 12 kilometrov zunaj Loža na Poljano v »Babno polje«.

Na tridnevnem tekmovanju je nastopilo več kot 80 pionirjev iz Slovenije in tudi drugih republik BiH in Hrvaške. Iz rezultatov je razvidno, da se ta disciplina zelo uveljavlja tudi zunaj Slovenije, kar so pokazali odlični rezultati v posameznih zvrsteh tekmovanja.

Kaj vse to pomeni, če že pri pionirskem tekmovanju ostajajo naši najmlajši odrezani od vrha? Saj na tekmovanju ni bilo nikogar od SZJ, še manj pa od odbora za biatlon pri SZS, ki naj bi jih ob otvoritvi vsaj nekdo pozdravil in jim vlil novega poguma za nadomestilo bodočih tekmovalcev v tej zvrsti. Vemo, kaj imamo, da je le peščica članov in zelo malo mladega mladinskega kadra in so le pionirji tisti, ki bodo morali v bližnji prihodnosti nadomestiti našo generacijo.

Sprašujem se, kdo je odgovoren za tako tekmovanje, kot je državno prvenstvo in ni določil niti delegata niti zastopnika za to prireditev.

Razumem, da je lepše spremljati svetovno prvenstvo na Finskem in na mladinskem v Madžarski kot pa pionirsko v Sloveniji.

FRANC RAK,
Ihan

Še o obračanju po vetru

Članku Jožeta Pahorja »Obračanje po vetru«, ki je bil objavljen v pismih bralcev (Delo, 22. 2. 1991) – sta sledila dva odgovora, in sicer Tomaža Marušiča za koordinacijo Demosa Nova Gorica – (28. 2. 1991) in Janeza Vuka za SDZ – Nova Gorica. Ista članka sta bila 1. 3. 1991 skoraj v celoti objavljena tudi v Primorskih novicah.

Če sem Pahorjev članek pravilno razumel, potem menim, da hoče slovenski javnosti povedati, da Matjaž Grobler, odbornik DPZ – SO Nova Gorica, meče predvojne revolucionarje v isti koš kot kontrarevolucionarje in tolovaje.

Pahor postavlja Groblerju tudi jasno vprašanje: »Kako to, Grobler, da ste danes proti revolucionarjem – borcem, pred leti pa ste želeli postati tajnik OO ZZB NOV Nova Gorica?«

Pričakoval sem, da bo Grobler sam pojasnil zadevo in povedal, zakaj izenačuje predvojne revolucionarje s tolovaji, ter sam povedal, zakaj je kandidiral za tajnika ZZB v Novi Gorici. Toda namesto njega sta šla v ogenj dva druga Demosova občinska odbornika – Tomaž Marušič in Janez Vuk, ki pa seved nista mogla odgovoriti na jasno vprašanje Jožeta Pahorja, temveč sta napadla SDP in ZZB.

Marušič namiguje, češ da je Stranka demokratične prenove »zaradi vetra« spremenila ime (ZKS). Na to bi nedavnemu članu ZKS odgovoril le z ljudskim rekom: Kozice lonce »špotajo«, da so črni.

Pahorju oz. novogoriški Zvezi borcev očita, češ da ne zmore, ne zna uporabiti argumentov proti drugače mislečemu. Toda kot pravnik najbrže ve, da bi moral najprej Grobler, če je že metal predvojne revolucionarje v isti koš s tolovaji, uporabiti za svojo trditev argumente oz. dokaze. Torej je bil Grobler prvi, ki se je lotil neargumentiranega diskreditiranja. Šele na dokaze je mogoče odgovoriti s protidokazi.

Vuk pa navaja, da je Pahorjev članek »napad na svobodo mišljenja«. Iz tega bi sklepal: vsak napad na odbornike slovenske demokratične zveze je napad na svobodo mišljenja ter »v nasprotju s standardi demokratične ureditve« in »oživljanje mračnjaške politične prakse«. Če pa oni napadajo predvojne revolucionarje – borce, je vse lepo in prav. Lepa demokracija!

JOŽKO HUMAR,
Gregorčičeva 31,
Nova Gorica

Javne ure

Predvidevam, da javne ure ne iritirajo in utrujajo samo mene, podpisanega, pač pa še marsikoga v Ljubljani. Večina jih ali stoji ali kaže narobe. Ura na grajskem stolpu stoji (in to je po mojem najslabše od vsega), ravno tako ne kaže ura na cerkvi sv. Jakoba, ustavila se je tudi na Glavni pošti in stoji že lep čas. Tudi ura nad trgovino Biserka v Nazorjevi ulici se ne premakne.

Za uro na frančiškanski cerkvi človek niti ne ve, ali prehiteva ali zaostaja. Tako je pravzaprav: prehiteva pet ur in pol, zaostaja pa šest ur in pol. Minuto gor ali dol, to zdaj niti ni pomembno. Dejstvo je, da v nasprotju s tistimi lastniki, ki jim ure stojijo, frančiškani vsaj malo migajo, je pa njihov urar pol slabši od tistega v Stolnici ali na Magistratu, kjer gresta uri dokaj točno.

Morda ure in tisti, ki naj bi skrbeli zanje, res ravnajo v skladu s časom v naši deželi, ki nekako stoji in noče in noče brzeti v svetlo post – rdečo prihodnost, vendar nas navadne državljane, sploh pa upokojence, na ta stoječi čas spominjajo poleg ur še druge, bolj boleče stvari in nadloge. Zato si res želimo, da bi tekle vsaj javne ure. In če bi tekle po možnosti točno, ne pa da nam kažejo sibirski čas in podobno.

JANEZ KOLENC,
Breg 16,
Ljubljana

Papirni metež – pomemben strošek

Ob večji brezposelnosti in vedno manj dosegljivih prostih delovnih mestih, vsi pristojni in nepristojni organi ter politiki vseh smeri in strank (čeprav obljubljajo blaginjo) pravijo, da mora biti brezposelna oseba samoiniciativna, angažirana, podjetna in samostojna pri iskanju zaposlitve. To je vsekakor prav in potrebno. Vendar? Nadomestilo, ki ga ta oseba prejema, praviloma ne zadošča niti za najcenejše osnovne življenjske potrebe. Tako brezposelni ne kupuje časopisov, ampak se napoti v knjižnico, kjer prelista vse časopise, v katerih morda najde kaj ugodnega o svojem poklicu. Edino prav je, da samostojno – lastnoročno napiše vlogo s kratkim življenjepisom. Tu pa se začnejo težave – treba je kupiti papir, kuverto, zaprositi za tipkanje (rokopisi nio zaželeni), fotokopirati dokumente, plačati priporočeno oddano pošiljko in ta stane 30,00 dinarjev. Oddati pa moraš najmanj 30 vlog na mesec, da ti uspe, da te morda pokličejo na pogovor in stroške prevoza za pot plačaš sam. Če se vse to sešteje dobiš mesečno strošek 1.000 dinarjev. Tega izdatka brezposelna oseba ob nadomestilu, ki ga sprejme, ne zmore.

Pa še največkrat brez uspeha. Ali ne bi bilo prav, da bi materialne stroške prevzeli zavodi za zaposlovanje – vloge pa bi pisal vsak brezposelni samostojno. Še vedno je namreč preveč ali samo formalnih objav ter tajnih in javnih poznanstev in brezposelni v vsem papirnem metežu nima drugega kot pomemben strošek. Mnogokrat pa še odgovora ni. Dragi politiki, to je danes trg delovne sile.

VIKTOR SUŠIN,
Ul. heroja Marinclja,
Kočevje